Zingal Orman

Şirketi

Merkezi:

İSTANBUL TAŞ HAN

Telefon: 24430

İşletme müdürlüğü AYANCIK

Her nevi kereste

tahta talaşı

direkler traversler

VE SAİRE

İçindekiler:

Orman ve Av yeniden çıkarken ..... *Fahrettin Bük*

Orman kanunu lâyihasına bir bakış ..... *Dr. Seref Nuri*

Olimpiyatlarda meşe ..... *Fikri Kozak*

Sanayide odunun ehemmiyeti ..... *Dr. Rıdvan Pınar*

İtalyan ormancılığının yeniden doğuşu ... *Arif Sanver*

Ormancılık âleminde:

I. Yurd içinde ..... *Orman ve Av*

II. Yurd dışında ..... *Orman ve Av*

Orman ve Av yeniden çıkarken..

Fahrettin Bük

Cemiyetimizin ve mesleğimizin dergisi Orman ve Avın çıkması bir kaç yıldan beri sekteye uğramıştı. Halbuki, Cemiyet merkezine yurdun her köşesindeki arkadaşlardan gelen mektuplar mecmuamızın pek büyük bir iştiyak ve tahassürle beklendiğini gösteriyordu. İşte bu sayı ile meslekdaşlarımız dergilerine yeniden kavuşuyorlar.

Meslek âlemi; bir camia içerisinde kendilerini aynı bir ülküye bağlamış, o ülkünün tahakkuku için gayret sarfeden, tahakukunu gördükçe sevinen, ârızalara uğradıkça elem duyan kimselerin topluluğudur. Meslekî ülkülerin topu birden ise ana ülküyü, Türk yurdunun bayındırlaşmasını, zenginleşmesini, güzelleşmesini; Türk ulusunun kuvvetlenmesini, bilgisinin artmasını, rahat ve iyi yaşamasını teşkil eder.

Görülüyor ki ana ülküye kavuşmak ancak meslekî ülküler peşinde koşanların kendi üzerlerine düşen ödevleri hakkile yerine getirebilmelerile mümkün olacaktır.

Ormancılık mesleğinin ülküsü:

1 — Memlekette mevcut orman varlıklarını korumak, imar ve ıslâh etmek,

2 — Bu ormanların haşep ve sair hasılâtından normal orman servetine halel gelmeden teknik şartlar dairesinde istifade etmek.

3 — Ormansız yerlerde yeniden ormanlar yetiştirmek suretile orman sahasının umumî sahaya olan nisbetini çoğaltmak.

diye hülâsa olunabilir.

Bu üç esas ancak :

1 — Cezrî, sade, kuvvetli kanunî mevzuat,

2 — Bu mevzuatın teknik kısımlarını icra, sair kısımlarının tatbikine nezaret edecek kuvvetli ve düzgün bir teşkilât.

gibi âmiller sayesinde tahakkuk edebilir.

Bu mevzuat ve teşkilâtın ise Devlet eli ile yapılması lâzım geleceği âşikârdır. Memleket ve ormancılar bunu bekliyorlar. Esasen bunu zamana bırakmak ormanlrımızdan bir kısmının daha parçalanmasına, değersiz tarlalar ve kül haline gelmesine meydan vermek demek olur. Cümhuriyet Hükûmetimiz bu işe elini koymuş olmakla bu intizarın uzun sürmiyeceği muhakkaktır. Ancak mesleğin fiikr hayatı ne kadar gelişir, muhitin ormana alâkası ne kadar artar, bu derdin hal çareleri hu-

susunda ne kadar çok kimse ormancılar gibi düşünmeğe başlarsa gerek esasların hâlli, gerek uzun sürecek tatbikattaki işler elbet ki çok kolaylaşmış olur. Onun için meslek arkadaşlarımız her fırsattan istifade ederek muhitlerinde ormanı sevdirmek, onun varlığı ile bir memleketin neler kazanacağını, yokluğunun ne elîm neticeler doğuracağını anlatmak için çalışırken, «Orman ve Av» da yazılarile bu iddiaları teyit ederek kendilerile beraber olacaktır.

Pek acı olmakla beraber açıkça söyleyelim ki, değil okumamış kütleler arasında, münevver sayılan zümrede bile ormancılık ve orman hakkında — daha tahdit ederek söyliyelim memleketimiz ormanları hakkında — bir fikri olmayanlara her yerde rastlanmaktadır. Kastamonu vilâyeti ormanlarının Fransa ormanlarına muadil olduğu gibi safsataları yapanlar, memleketimizin ormanca ne kadar fakir olduğundan ve mevcut ormanların ise perişan, mühmel, harap hallerinden ve bu hallerin bir gün evveline nisbetle her gün biraz daha ziyadeleştiğinden haberleri olmıyan okumuşlardır. Bu kanaat ve zihniyetleri değiştirmek şüphe yoktur ki herkesten evvel ormancılara düşer. Neşriyat ise bizi bu hedefe ulaştıracak vasıtaların başlıcalarındandır. Meslekî eserler ancak meslek müntesipleri arasında yayılabilirse de, meslekî de olsa, mecmuaların, herkes tarafından, her yerde görülüp rastlanması, fırsat düştükçe münderecatına göz atılması gibi nisbeten mes'ut bir talihleri vardır. Bu sebepten Cemiyetimiz «Orman ve Av» ın her yere, her köşeye sokulmasına da ayrıca ehemmiyet vermektedir. Bu hussuta meslekdaşların büyük yardımlarına güvenmekteyiz.

İşte «Orman ve Av» bu emellerle beraber, evvelce olduğu gibi, şimdiden sonra da meslekdaşları ormancılığın her şubesine ait yeniliklerden haberdar etmek, onların bilgilerinin artmasına yarayacak yazıları neşretmek, aralarındaki rabıtayı kuvvetlendirmek, geniş yurdumuzun muhtelif yerlerinde çalışan arkadaşların gördüklerini ve düşündüklerini neşre vasıta olmak için yeniden neşriyat sahasına atılmıştır.

Orman kanunu Lâyihasına bir bakış

Dr. Şeref Nuri

Memleketimizde bir orman mes'elesi ve bir ormancılık davası vardır. Bu dava günümüzün davası değildir. O çok eskiden başlayan ve memlekete bağlı olan her vatandaşın içini sızlattıran bir davadır. Biz bu davanın başındayız ve onun gün geçmeden, zaman geçmeden halledilmesini istiyor ve özlüyoruz. Bu isteyiş ve özleyişte haklıyız, çünkü ormanlarımızın harabîsi Türkiye'nin çoraklandırılması demektir. Çorak memleketler ise ölümle kucaklaşan memleketlerdir. Halbuki Türkiye yepyeni hamlelerle ortaya çıkmış ve yaşamak hırsını ta içinden duymuş bir memlekettir. **Bu memleketin ülküsü yemyeşil bir ülkeolmaktır.** Bu ülküye varmak ve onu tahakkuk ettirmek ise, memleketin ormanlarını kurtarmak ve çorak sahalarını ağaçlandırmakla mümkündür. Bu belki bir zaman işidir, ve fakat bu gün başlanılması lâzım gelen bir iştir.

Bütün işler gibi orman ve ormancılık işlerinin de düzenli olarak halledilmesi, muayyen prensipler ve esaslar dahilinde hareket edilmesine bağlıdır. Bu esaslar ve prensipler ise bir kanun çerçevesi içerisinde toplanır ve hukukî bir mahiyet alırlar. **Bu bakımdan Türkiye ormancılığının ıslahı ve düzelmesi için, teknik ve ekonomik esasları en rasyonel şekilde içerisinde toplayan bir orman kanununun çıkarılması ve onun pürüssüz şekilde tatbiki zarurîdir.** Memleketimizde şimdiye kadar böyle bir kanuna tesadüf etmiş değiliz, Türkiye Cümhuriyeti millî iktisadımızın diğer cüz'ü tamlarında olduğu gibi, ormancılık sahasında da en kötü şartlar içerisinde bocalayan bir orman idaresini ve bu idarenin gayesi, hedefi belli olmayan nizamnamelerini ve talimatlarını üzerine aldı. 1869 tarihinden beri zaman zaman çıkartılan bu nizamnameler ve talimatnameler muayyen bir ormancılık politikasının etrafına toplanmış şeyler değildi; hepsi noksan ve hepsi de nâtamamdı.

1869 tarihli orman nizamnamesi tıpkı Almanya'nın ortaçağ orman nizamnameleri gibi (1) çoğalan ihtiyaçlarla azalan orman servetleri arasında bir tevazün gayesini güdüyordu. Bu nizamnamenin hükümleri iki grupta toplanmış vaziyette idi:

1 — Ormanlrımızın işletilmesi hususunda,

2 — Orman cürümlerinin tecziyesi hususunda.

Fakat bu iki grupta toplanmış olan bütün hükümler modern bir ormancılık görüşile, bir ormancılık zihniyetile vazolunmuş şeyler değildi. Nizamnamenin birinci maddesi devlet, nahiye ve vakıf ormanlarını kendi çerçevesi içerisinde topluyor ve buna mukabil hususî ormanları 8 mayıs 1858 tarihli arazi kanunnamesinin hükümleri dahiline sokuyordu. Bu nevi tefrik ormancılık politikası bakımından hiç de kabili müdafaa olmayan bir hata idi. Bundan başka nizamnamenin hükümleri içerisinde işletme tekniğine ait pek çok noksanlar da göze çarpıyordu. Bu nizam-

(1) Werner Sombart «der moderne Kapitalizmus» Cild II. S. 1144 München, Leipzig 1924.

seneden sonra 3-8-1917, 11-10-1920, 15-9-1924, 28-5-1924 tarihli nizamnameler ve talimatnamelere istinadî edilmektedir. Fakat bunların hepsi de baştan başa noksan hükümlerle dolu ve bir taraflı, sakat görüşlere dayanan mevzuattan ibaretti.

Bu noksanlığın bir şaheseri olan şu nizamnameye bakalım, 22-9-1924 tarihli kanunun 8 inci maddesile «muhafaza ormanlarından» umumî olarak bahsediyor ve fakat bunların hangi nevi ormanlar olacağından ve olması lâzım geleceğinden hiç de bahsetmiyor. Halbuki bütün dünya orman kanunlarında hangi nevi ormanların hangi noktai nazardan muhafaza ormanı addedileceğine dair kat'i ve sarih hükümler vardır (2). Alel'ıtlak bir maddenin kanuna sıkıştırılması, o maddenin tatbikatta kusursuz kalmasını intaç eder ve nitekim de etmiştir.

İşte ormancılığımızı toplu bir gaye ve muayyen esaslar ve prensipler dahilinde toplıyamıyan bu kanunlar ve nizamların hükümleri yerine, politikası belli olan bir orman kanununa lüzum vardı. Ziraat Vekâleti bu kanunun taslağını yaparak Büyük Millet Meclisimize vermiştir. Biz bu kanunun Meclisten ne şekilde çıkacağını bilmemekle beraber, onun koyduğu esaslara işaret etmek istiyor ve bunu ormancılık politikası bakımından da faydalı görüyoruz.

(2) Prusya'nın 1875 tarihli orman muhafaza kanunu madde : 2.
Avusturya'nın 1825 tarihli orman kanunu madde : 5.
Macaristan'ın 1879 tarihli orman kanunu madde : 2.
Yugoslavya'nın 1930 tarihli orman kanunu madde : 16.
İtalya'nın 1877 tarihli orman kanunu madde : 1.
Fransa'nın 1827 tarihli orman kanunu madde : 225.
Yunanistan'ın 1929 tarihli orman kanunu madde : 96 - 5.
İsviçre'nin 1929 tarihli orman kanunu madde : 3.
İspanya'nın 1935 tarihli orman kanunu madde : 1.
Bavyera'nın 1852/[illegible] tarihli orman kanunu Madde 35.
Baden'in 1879 tarihli orman zabıtası kanunu 9 uncu maddesi.

„"„

Cemiyet hayatı içerisindeki bütün münasebetler başı boş şekilde cereyan edemiyeceğinden, onların nizamlandırılması lâzım gelir. Bu cemiyetin hayatiyeti bakımından zarurî olan bir vaziyettir. Cemiyetin nizamlanma hâdisesi ise mektup ve gayri mektup normlarla olur ve bütün kanunlar — ister hususi hukuku, isterse âmme hukukunu alâkadar etsinler — sistematik bir şekilde tanzim olunurlar. Hiç bir kanunun maddeleri yekdiğerinden ayrılmış, koparılmış şekilde tesbit olunamazlar. Bu böyle olduğu gibi, fasıllarda yekdiğerini tamamlayacak şekilde birbirlerine bağlanırlar. Bu zaruret kanunun lojik yapısı bakımındandır. Bu itibarla orman kanunu lâyihamızın esas hükümlerine girmeden evvel, onun yapısına, kuruluş tarzına bakmak faydalı olur.

Lâyihadaki fasılların şöyle bir sıra takip ettiğini görmekteyiz:

1 — Orman hükmü altına giren yerler, 2 — toprak üzerinde hudutların tarzı tesbiti, 3 — Orman kadastrosu, 4 — Orman kadastro ve haritalarının yapılma tarzı, 5 — Orman üzerindeki devlet hukukundan doğan neticeler, 6 — Ormanlarda devlet hukukunun tatbiki, 7 — Ormanlardaki devlet hukukunun orman civarına tahavvül ve tesiratı, 8 — Dış mıntakalarda ve karalarda nakliyat, 9 — Su üzerinde nakliyat, 10 Ormanlardaki kat'iyat ve intifaa ait karar, 11 — Orman işletmesi, 12 — Orman işleri ve plânları, 13 — Ormanlarda odun ve tomruk nakliyatı, 14 — Orman işleri için para tedariki, 15 — Ormanlarda mer'a işleri, 16 — Teşcir işleri, 17 — Orman yangınlarına yardım, 18 — Muhafaza ormanları, 19 — Ceza hükümleri, 20 — Suçların takibi, 21 — Orman memurlarının silâh taşıma ve kullanma hakları, 22 — Ormanların idare ve muhafaza teşkilâtı.

Biz muhtelif devletlerin orman kanunlarına baktığımız zaman, hepsinin de yekdiğerinden farklı sistemler takip ettiğini görmekteyiz. Bu çeşitlilik daha ziyade kanunun takip ettiği ana gayeden doğmaktadır. Türkiye'nin kendisine mahsus bir çok hususiyeti olması itibarile, Türkiye orman kanununun da ihtiva edeceği hükümlerin başka çeşitte olması ve bu hükümlerin de başka tarzlarda sıralanmış bulunması tabiîdir. Maahazaa kanun lâyihasının takip ettiği sıra ilmî bakımdan bir münakaşayı davet ettirmiyecek şekilde değildir.

Orman kanunu lâyihası her şeyden evvel kanunun cari olacağı objeyi tayin etmek istemiştir. (Madde : 1). Filhakika bunda büyük bir zaruret de vardır, çünkü Türkiye'de henüz «orman mefhumu» tamamen taayyün ve tebellür etmiş vaziyette değildir. Nitekim bu karışıklık yüzünden de, Türkiye ormanlarının sahası ve vüastı hakkında yekdiğerine mübayin olan görüşler meydana gelmiştir. Kanun bu mübayenetin ortadan kalkması için orman mefhumunu ve bu mefhuma dahil olacak yerleri tesbit etmek istemiştir .(3)

(3) Her şeye şamil olabilecek şekilde bir orman tarifi yapmak hiç de kolay değildir. Bu itibarla bir çok devletlerin orman kanunlarında orman mefhumu muhtelif tarzlarda izah edilmiştir. Biz bunlardan bir kaç tane misal almayı faydalı görüyoruz:

«Odun ve talî hasılâtın daimi surette istihsaline tahsis edilmiş ve devletin zabıtavî hâkimiyeti altına konulmuş olan arazi ormandır. Vurtemberg orman zabıtası kanunu. 1879/902 madde 1.»

«Ağaçlarla mestur ve yahut odun istihsaline tahsis edilmiş olan bütün arazi ormandır. Baden servet vergisi kanunu 1905».

Mamafi bu tarifler dar manada alınmışlardır. Çünkü bir orman odun istihsaline tahsis edilmiş olmamakla orman karakterini aslâ kaybetmiş olmaz. Her ne kadar ormanlardan esas gaye itibarile odun istihsali maksut ise de, bir çok ormanlarda, işletme ormanlarında olduğu gibi odun istihsali mevzu bahs değildir. (Muhafaza ormanları.)

Orman kanunu lâyihası orman mefhumuna girecek yerlerin kadastro haritalarile tayin, tesbit ve tahdit edileceğini söylüyor. Bu sebepten ayrıca orman haritalarının ihzarını ve kadastro teşkilâtını talep etmektedir. Haritalar yapılıp, bütün ormanlar kadastro sicilline ithal edildikten sonra, hangi sahaların orman sayılabileceği, bu sahaların harita ve kadastrodaki vaziyetlerine göre tayin olunacaktır. Kanun lâyihasının vazeylediği bu hükmün Türkiye ormancılığında yeni bir devir açacağını sanıyoruz. Çünkü şimdiye kadar mevcut orman sahalarının ne haritası — amanaje edilen sahalar müstesna — ve ne de kadastrosu vardı. Bu yüzden bir çok hukukî ihtilâflar doğuyor ve ormanlar tahrip ediliyordu.

Mahaza orman haritalarının ve kadastrosunun yapılması keyfiyeti bir zaman mes'elesi olduğu için, lâyiha hâlihazırda hangi yerlerin ormandan addedileceğini 3 üncü maddesile tesbit etmektedir.

«En aşağı 5 hektar genişliğinde ve toplu bir parça halinde her çeşit yabanî ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler ve buralardaki ağaç ve ağaççıklar sahanın en az onda briini kaplamış olmalıdırlar. Ağaç ve ağaççıkların kendi kendine veya emekle yetiştirilmiş olmaları, herhangi şekilde ta-

sarıd olmıyan olmıyan sahalar malikinin bir veya müteaddit olması, devlet veya fert bulunması bu gibi yerlerin orman mahiyetini değiştirmez. Sahanın örtüsü kereste, odun, fıstık, palamut, günlük, kitre, kabuk, katran gibi aslî ve talî hasılât veren ağaçlardan ibaret olabileceği gibi fundalık halindeki ağaççıklar vaziyetinde de bulunabilirler.»

Burada görüldüğü üzere kanun lâyihası orman vüsatının asgarî sahasını beş hektar ve aynı zamanda toplu bir parça halinde tesbit ediyor. Bizce bu tamamen nisbî olarak adedilmelidir, çünkü orman mefhumunun bu tarzda muayyen bir sahaya sıkıştırılması hiç bir zaman kat'iyet ifade edemez. vüsat zamanla tahavvül edebilir. Nitekim orman mefhumunda vüsat bir kriterium olamıyacağından, muhtelif devletlerin orman kanunlarında vüsat hakkında bir hükme tesadüf edemiyoruz. Kezalik orman kanunu lâyihamızın 4 üncü maddesinde de 5 hektardan daha küçük olan sahaların — icabı halde — orman mefhumuna sokulabileceği zikredilmektedir.

Orman kanunu lâyihası bundan başka bir yerin orman mefhumuna girmesi için, mutlak surette o yerin ağaçlı olmasını da istemiş değildir. «Bulundukları mevki ve vaziyet ve haiz oldukları hususiyet noktasından halkın, memleketin selâmet ve menfaatine yarayacak ve ağaçla mestur olmayan» sahaların da icabında orman kadastrosuna Ziraat Vekâletinin kararile ithal edilebileceğini kabul eylemiştir. (Madde 4) Ve fakat biz burada pek ince bir noktaya işaret etmek istiyoruz.

Kanun lâyihasının ikinci maddesi orman kadastrosu tamamlanıncaya kadar ormandan adedilmesi lâzım gelen yerleri birer birer saymış ve ormandan addedilecek yerin de en az onda bir nisbetinde ağaçlı bulunmasını şart koşmuştur. Halbuki lâyihanın 2 inci ve dördüncü maddeleri pek isabetli olarak ağaçsız sahaların da ormandan addedileceğini kabul eylemişlerdir. Ve fakat maddedeki sarahata nazaran, bu yerlerin ormandan addedilebilmeleri, onların orman kadastrosuna ithal edilmelerine bağlıdır. Halbuki kanunun neşri zamanında memleketin bütün ormanlarının kadastro ve haritaları yazılmış bir vaziyette bulunamıyacağından, orman adedilmesinde zaruri olan bu sahaların da orman mefhumuna girmelerine imkân kalmıyacaktır. Şu halde memleketimizdeki ağaçsız ve beş hektardan daha aşağı olan sahaların orman adedilmeleri ve orman mefhumuna sokulmaları keyfiyeti belki de senelerce sürüncemede bırakılacaktır. Kanun lâyihasında görülen bu açık kapının, lâyihanın meclisteki müzakeresinde kapatılacağını sanır ve ümit ederiz. Çünkü bunda büyük bir zaruret vardır, bizce kanunun neşrini müteakip ve hattâ neşredilmeden evvel Türkiye'deki bütün orman sahalarının Fotogrametri ile haritaları alınarak, kadastrolarının yapılması işine geçilmelidir. Aksi takdirde orman mefhumu yine dar bir sahaya sokulmuş, ve bu mefhumun içerisine girmeyen sahaların tahribine açık kapı bırakmış oluruz.

Kanun lâyihası yine ikinci maddesinde vazeylediği hükümle bir yerin orman mefhumuna girmesi için, sahibinin devlet şahsiyeti hükmiyesi veya fert bulunmasını şart koşmuştur. Şu halde 1869 tarihli nizamnamenin garip manzarasını gözlerimizin önünden silip atıyor. (1869 tarihli nizamnamenin birinci maddesine bakınız) Orman kanunu lâyihası ormanı bir obje olarak ele alıyor ve bunun mülkiyeti mes'elesile kendisini tahdit ettirmiyor. Filhakika bütün dünya orman kanunlarında da vaziyet böyledir.

«Devam edecek»

Olimpiyatlarda meşe

Fikri Kozak

1936 olimpiyatları bütün dünya milletlerinin iştirakile Almanya'da yapıldı. Bunu hepimiz biliyoruz ve az çok tafsilâtına vakıf bulunuyoruz. Ancak, ben, burada olimpiyatlardaki çeşitli spor karşılaşmalarından, kırılan ve kurulan rekorlardan bahsedecek değilim.

Olimpiyat velveleleri arasında beni ve şüphesiz bütün ormancıları ilgileyen ve minnetle sevindiren ve görünüşe göre de memleketimizde hiç bir akis yapmadan unutulup giden bir hadise olmuştur. Maksadım, o hadise üzerinde biraz durmaktır.

Berlin olimpiyatlarında, sporun herhangi bir şubesinde dünya birinciliğini kazanan yüksek kabiliyetli her gence bir meşe fidanı armağan edildi. Bu arada bizim güreşçimiz (Yaşar) da memlekete bir meşe fidanı getirmek mazhariyetine erdi.

Sporun hemen her şubesinde büyük muvaffakiyetler göstererek 52 millet arasındaki tasnifte dünya birincilik ve ikinciliğini kazanan Almanya ve Amerika ise birer ufak (Olimpiyat korusu) kuracak kadar meşe fidanı kazandılar.

Bütün bu vak'aların bizi heyecana ve sevince düşüren tarafı, dünyanın her milletine mensup genç, dinç ve azimkâr binlerce sporcunun kucaklaştığı yer ve günlerde (Meşe) nin kudret, kültür, medeniyet ve zaferle yanyana ortaya atılmış olmasıdır.

(Meşe) Almanlarca neyin ifadesidir? Neden Almanlar, meselâ bir lâdin, bir çam veya diğer bir ağaçtan evvel Meşe'yi tercih etmişlerdir? Bunu anlamak istedim. Fakat açık ve sarih olarak kimse bana izah edemedi. Bundan anladım ki, Almanlar (Meşe) üzerinde sabit bir itikada veya millî bir efsaneye bağlı değildirler. Fakat, ancak, sağlam ve ağır başlı bir ağaç olan meşeyi, ağaç ve orman sevgilerinin bir sembolü olarak seçmişlerdir.

(Meşe)yi biz de çok iyi tanırız. Ona yüksek kıymet veririz. Fakat ağaç olduğu için değil... Ona karşı gösterdiğimiz tevecüh, odununun iyi, kömürünün sağlam ve kerestesinin dayanıklı oluşundandır.

Çünkü, bizler, ne uluslararası karşılaşmalarda, ne de aramızda yaptığımız bayramlarda ve diğer toplu hareketlerde meşeyi veya başka bir ağacı kutlulamak, saygı ve sevgi göstererek ona, en büyük meziyet ve faziletlerin temsili vazifesini vermek tenezzülünde bulunmuşuzdur. Bu da ağacı ağaç olarak tanımadığımız ve ağacı sadece odun, ormanı da yine sadece

odunluk olarak düşünmekte hâlâ ısrar etmesi için.

Berlin'deki büyük toplantıda ağaca çok yüksek bir değer verilerek, onun her zaman olduğu gibi bu defa da kudret ve zaferin canlı bir ifadesi olarak belirtilmesi Alman medeniyetinde, Alman kültür kâmilinde, Alman nasyonalizminin bünyesinde yerleşen ağaç sevgisinin derinliğini ölçmeğe kâfi bir vesiledir.

Almanlar, ölen âlimlerinin, aralarından yetişen büyüklerinin ve hattâ kahramanlarının ve yabancı illerde cassuluk ederken öldürülen fedakâr yurttaşlarının hatırasını yaşatmak için onların adına mezarlarının başına veya meydanlara meşe fidanı dikiyorlar. Taş ve tunçtan yapılmış bir kalabalık yerine her filizinden hayat ve neş'e fışkıran kudretli ve uzun ömürlü bir meşe ağacını, sönmüş kıymetlere, geçmiş kahramanlıklara en çok yakışan bir âbide olarak tanıyorlar ve o Meşe'nin ağır başlı gölgesinde tarihlerinin en mağrur sahifelerini okuyorlar. Altında; ağaç, orman ve hep birden yurt sevgisini istihdaf eden insanca hisler saklayan bu güzel âdet ve faziletlerini (1936) olimpiadlarında her millete gösteren Almanlar, aynı zamanda modern kültürü ne kadar ölmullü ve derin bir incelikle benimsediklerini de isbat etmiş oldular.

En kısa ve vasıtasız yoldan tabiata kavuşarak, sun'îlik içinde değil, fakat daima tabiatın kucağında tabii oalrak yaşamanın insanlığa bağışladığı ebedi sağlığı, sinir ve adele ve ruh dayanıklığını ölçmek ve bu mazhariyeti takdir ederek icaplarını tatbik etmek, bu günkü medeniyet âleminin peşine takıldığı bir ülkü olmuştur. Ağaç ve orman bu ülküye rehberlik ediyor. Bu nurlu gidişin mahiyetini her gün biraz daha kuvvetle anlamamız için yabancı memleketlerde sık sık geçen bu hadiseler birer fırsattır. Ağaç ve orman, dünya tekniğini, dünya kültürünü hülâsa bu asrın en son ve mütekâmil medenî hüviyetini tabiat telâkkisi altında temsil etmektedir. Her vesile ile görüyoruz ki bu davanın da en yorulmaz ve imanlı takıpçileri Almanlardır.

Almanların, dünya spor şampiyonlarına ufak bir saksı içinde meşe fidancığı vermekle, onlarda, bizim istipdat devrinin nişanı zişanlarının veya salon ve lüks kokan bir buket karanfilin verebileceği rüya gibi geçiçi bir sevinci uyandırmak istemedikleri bellidir. Onlar, bu hareketlerile yükseldikleri ve işgal etikleri medeniyet kürsüsünün hangi desteklere yaslandığını göstermiş oldular.

Olimpiyatlarda Alman tekniğini, Alman güzel san'atlarını Alman intizam, zabıt ve raptını takdirle gören dünya gençliği bu büyük cünbüşte en son ve en ileri hâdiseyi, bayraklar ve millî marşlarla beraber küçük ve asil meşeye de ayağa kalkmakla yaratmışlardır. (Meşe) nin takdis âyinini gösteren bu güzel ve canlı tablonun rejisörü Almanya'dır. Düşünebiliriz ki, Alman'lar olimpiyatlar vesilesile kendilerini ve benimsedikleri rejimi propaganda etmek isteselerdi ve bunda fırsattan âzamî istifadeyi düşünselerdi, yurtlarının göbeğinde zafer tacı giyen şampiyonlara, belki, bir bira bardağı, bir kök turp, bir gamalı haç minyatürü veya bir domuz yavrusu armağan edebilirlerdi. Yapmadılar ve gönülden kopan bir sevgi ile sarıldıkları tabiattan ve onun en kudretli varlığı olan ormanlar âleminden küçük bir fidan ayırıp vererek cidden yüksek bir harekete bulundular.

Her Türk ormancısı gibi yabancı memleketlerde ağaç ve orman uğruna yapılan muhtelif tarzdaki tezahürleri ben de hasetle ve hasretle karşılıyorum.

Bizde, millî bayramlarda ve muhtelif şenliklerde kasabalardaki bina ve tezyinat tesisatını örtmek ve süslemek için belediyeler ve hattâ idare âmirleri, ormanlardan araba, araba dal ve fidan ve yaprak kestirip getirirken ve kasabanın bir günlük şenliği için, dağlara senelerce matem tuttururken, bir Avrupa memleketinde üç, beş yapraklı canlı bir fidancık, kazanılmış şerefli bir zaferin mükâfatı olarak ve beslenip büyütülmek şartile bir ülkeden diğerine gelin gidiyor.

1936 olimpiyatları er meydanında yapılan uluslararası bir bayramdı. Bu bayram Alman meşelerine kutlu olsun, zavallı bizim meşeler ...

Sanayide odunun ehemmiyeti

Dr. Rıdvan Pınar

Bu gün dünya iktisadiyatında, vermiş olduğu ham maddenin ehemmiyeti yüzünden, çok büyük bir yer olan odunun istihsal yeri olan ormanların ana vatanda bakımsızlık, kanunsuzluk yüzünden her gün biraz daha azaldığını, hudutlarının biraz daha daraldığını görüyoruz. Bir yaz mevsimi geçmez ki yüzlerce yangın olmasın. Böyle yangınlarla, tahribatla yok olan ormanların kıymetini bizden sonra gelecek olan nesiller çok acı bir şekilde anlayacaklardır.

Ormanların insanlığa verdiği faydalar pek çoktur. Bir kere iklimi ve yağmurları tanzim ederek sellere, arazi kaymalarına mani olmaktan başka bunların asıl faydaları insanlara doğrudan doğruya verdiği odun ve kömür maddesile olur. Yıllardan hattâ pek eski zamanlardan beri odun insanların en mühim ihtiyacını karşılamaktadır. Lâkin eskiden odun maddesi hemen yalnız yakmak için kullanılır ve bundan başka insanların âlet ve edevatlarında, meskenlerinde yer bulurken bu gün ilmin durmak, dinlenmek bilmeyen ilerlemesi yüzünden bu basit ve ucuz maddeden daha bir çok pek mühim maddelerin de elde edilmeleri kabil olmuştur.

Bugün odunun, gerek mahiyetini değiştirmeden ve gerek bünyesini değiştirmek suretile, hemen her yerde sarfolunabileceği bir hakikattır. Eskiden pek çok kereste sarfetmek suretile büyük evler yaparlardı, son zamanlarda az kereste ve malzeme sarfetmek suretile o kadar güzel ve sıhhî evler yapılmaktadır ki insanın hayret etmemesi kabil değildir. Bu evler her şeyden evvel ucuza mal olmaktadırlar. Demir ve yahut çelikten yapılan radyo istasyonlarındaki yüksek kulelerin mahzurlarını karşılamak için bu gün Avrupa'da antenler ağaçtan yapılmaktadır. 200 metreye kadar yükselebilen tahta antenlerin yapılması ve sonra büyük şimendifer istasyonlarının muazzam kemerlerinin yine tahtadan meydana getirilmesi onun yine eski mevkiine çıkarılmış olmasına delâlet etmez mi? Evvelden ağacın kolayca yanmasından şikâyet olunur ve bu hassası dolâyısile onun umumî hayattan uzaklaştı-

tahtası satış olunuyor. Fakat yine ilmin yardımile bazı kimyevî maddeleri üzerine ya sürmek ve yahut da daldırmak suretile odun, bu yanma hassası ortadan kaldırılmıştır. Bu suretle yanmaz, tutuşmaz bir hale gelen tahta nihayet demir ve çelik yanında kendisine lâyık olan vazifeyi ve mevkii almıştır.

Kimyevi ecza ve saire yapan fabrikalarda odunun bu gibi mevadda daha ziyade mukavemet etmesi yüzünden bütün borular ve bu eczalı maddelerle temas edecek âletler odundan yapılmaktadır. Bu husus için en ziyade çam ve kayın tercih edilmekte ise de yapraklı ağaçlardan dahi istifade olunmaktadır. Biliyoruz ki kayın sanayi sahasında uzun boylu istifade temin etmemekte olan bir ağaçtı. Fakat bunun kerestesinden pek güzel bir tarzda istifade temin edecek bir usul keşfolunmuştur. Kayın tahtası elde olunması lâzım gelen materiyale göre muhtelif boylarda olmak üzere ve yüksek bir hararet ve yüksek bir tazyiki nesimi tahtında tazyik olunmakta ve aynı zamanda da mevaddı kimyeviye ile tenkiye edilmektedir. Bu suretle kayından pek yüksek bir salâbete malik ve hiç de ağaca benzemeyen kesif bir madde elde olunmaktadır ki bu da pek çok yerlerde kullanma imkânını veriyor. Artık bizde de ağaç travers kullanmağa başlandı. Bu memleketimizdeki kayın ormanlarının işletilmesi bakımından çok mühimdir.

Yine eskiden tahtanın aynı satıh müstevi üzerinde durmamasını bir kusur telâkki ederlerdi. Bugun bunun da önüne geçilmiştir. Gayet ince, bir kaç milimetre kalınlığında kesilmiş tahtalar birbiri üzerine elyafı aksi istikamette olmak şartile yapıştırılarak kontraplâklar elde olunuyor. Aynı ebatta ve büyüklükteki diğer bir tahtaya nazaran pek büyük metanet ibraz eden bu levhalar sanayide ve tayyarecilikte, otomobil karoserleri yapılmakta pek fazla istimal sahası bulmuştur. Bu gibi tahtalar hararet ve rutubetin değişmelerinden müteessir olmadığı gibi pek büyük bir mukavemet de arzeylemektedir.

Avrupa'nın büyük şehirlerinde ve bilhassa seyrü seferi pek fazla olan caddelerinde tahtadan cadde yapmak çok iyi neticeler vermiş ve seyrüseferden mütevellit gürültüyü şayanı hayret derecede azaltmıştır. Bunun için ağaçtan elde olunan küçük boydaki tahtaları şakulî olmak üzere yanyana dizerek üzerine katran ve saire dökmek suretile salâbeti yüksek bir cadde yapmak kabil olmuştur.

Sonra bilindiği gibi odundan elde olunan gazla Avrupa'da şehirler arasında otomobiller bile işlemektedir. Fakat şehirlerden sarfınazar ormanlardan yapılacak nakliyat için odun gazı ile işleyecek büyük nakil vasıtalarının yapılması hususu artık bir gün mes'elesi olmuştur. Bir litre benzin ile bir makinenin vereceği herhangi bir işi 2,5 kiloluk odunun gazile görmek kabil olmaktadır. Bundan başka odun gazı ile işleyen vesaiti nakliyede işletme masrafı benzine nisbetle % 75—80 derecesinde daha azdır. Görülüyor ki odun gazından istifade ederek vesaiti nakliye işletmek hususu orman üzerinde ne kadar büyük bir inkılâp yapacak mahiyettedir.

En son tetkikat ve ilmî araştırmalar odundan mensucat fabrikaları için pek kıymetli ham madeler elde olunacağını isbat etmektedir. Eskiden odun yalnız, hemen hemen kâğıt imali için ham madde olarak kullanılmakta idi. Fakat sellüloz maddesinin daha ziyade işlenmesile sun'î ipek, sellüloz pamuğu, mensucat sanayii için daha bir çok kıymetli mevaddı iptidaiye elde olunmuştur. Bunlar zanolunmasın ki pamuk, ipek ve yahut yün gibi ham maddelerin yerini bir dereceye kadar tutacak olan mahsullerdir. Bil'akis sanayii nesciye için bunlardan sarfınazar etmek hiç bir an düşünülemez.

Modern kimya, odundan daha bir çok kıymetli şeyler çıkarmaya, yapmağa muvaffak olmuştur. Gerçi odundan şeker çıkarılması bir dereceye kadar biliniyor idi ise de bundan usulün pahalılığı yüzünden lâyıkile istifade olunamıyordu. Fakat Dr. Bergiuz ismindeki zatın bulduğu usul ile iktisadî bir tarzda odundan şeker istihsal olunmakta ve bu şeker maddesi hayvanatın beslenmesinde pek ehemmiyetli bir gıda yerini tutmaktadır. Yüksek derecedeki hamız klormayı odunla muamele ederek elde olunan odun şekeri ihtiva ettiği maiyeti karboniyeler dolâyısile hayvanlara iyi gıda olur ve ispirto, üzüm şekerine de kolayca tahvil edilebilir. Bundan başka Dr. Şollerin (Scholler) bulduğu bir usul ile ve hafif hamızı kibrit kullanarak odundan bir nevi şeker elde olunmaktadır ki bu da evvelkisinde olduğu gibi ispirto ve üzüm şekerine tahvil edilebilir.

Almanya'da bu iki usulden istifade olunarak elde edilecek şekerin pek büyük ehemmiyeti vardır. Zira bu memlekette kendi hayvanlarına lâzım olan mevaddı gıdaiyeyi yetiştirecek sahalar hemen, hemen başka maksatlar için kullanırlar. Bu itibarla Almanya hayvan gıdasını ecnebi memleketlerden satın almak zaruretindedir. Halbuki yukarıdaki tarzda pek kolayca kıymeti az olan odun aksamından yapılacak odun şekerini ikinci bir kimyevi muameleye tâbi tutarak içinde fazla miktarda yumurta akı bulunan ve kıymeti gıdaiyesi yüksek hayvan yemine tebdil edilebilir.

İşte yukarıda şimdiye kadar yazdığımız gibi odun sanayide pek büyük bir mevki almıştır. Memlekete para getiren sanayii ve ham maddeyi vermesi itibarile odun bu gün Almanya'da israf olunmamakta ve devlet dahi takip ettiği orman siyasetile Almanya ormanlarını korumaktadır.

Biz henüz sanayileşme arifesindeyiz. Elbette bir gün biz de bu yılmaz azimle pek yakın bir âtide garp milletleri derecesini bulacağız. Eğer şimdiden senelerden beri tahrip edilmekte olan ormanlarımızın hamızı klormayı odunla muamele ederek kurtarılmasına çaçlışmazsak ileride mu - hakkak bir gün ormansız kalacak ve sanayiimize lâzım olacak ham maddeyi tedarik edemiyeceğiz.

İtalyan ormancılığının yeniden doğuşu..

Büyük harp sonunda, harbin doğurduğu zaruretlerin zorile bir çok memleketlerin ormancılığında uyanmalar belirmiştir. Cihan ormancılık edebiyatında klasik orman tahrip'lerile şöhret almış olan İtalya, işte bu memleketlerden biridir. Fransızca «Su ve Orman Mecmuasının» eski sayılarından birinde «Pierre Buffault» imzası altında çıkan bu yazıyı, İtalya'daki ormancılık hareketlerinin karakteristik yönlerini göstermesi itibarile, okuyucularımıza sunuyoruz. Onun içinde bize örnek olacak çok şeyler bulunduğunu sanıyoruz.

Türkçeye çeviren: Arif Sanver

Alplerin öte tarafındaki komşularımız ve dostlarımız millî hayatın bütün sahalarında hayrete şayan bir faaliyet göstermektedirler. Orada hakikî ve yeni bir doğuş vardır. Bu faaliyet ziraatın bütün branşlarında olduğu gibi ormancılığada teşmil edilmektedir.

«La rinascita silvana» pek önemli aktif bir propagandayi, ağaç bayramları, şerefli ölülerin hatıralarına ağaç dikme töreleri, millî milis ormancı kıtaları teşkili, suretile mevcut ormanların muhafazasını ve bilhassa dağlardaki gayri mezru erazinin ağaçlanmasını istihdaf etmektedir.

1911 senesinden itibaren «pro montibus» cemiyeti tarafından ağaç bayramları tertip edilmişti. Bu cemiyetin niyeti kıralığın her tarafında bu bayramlardan yapturmaktı. Daha ziyade terbiyevi olan bu tezahuratın sebebi gençliğe ağaç sevgisini aşılamaktı. Bu hareketin derhal büyük bir inkişaf gösterdiği şundanda anlaşılıyorki: ertesi sene 1912 de maarif bakanlığı tarafından 60 eyaletin muhtelif yerlerindeki 433 köyde ağaç bayramları tertip ettiklerinden dolayı sindikalara, belediyelere, mektep müdür ve müfettişlerine 52 gümüş, 499 bronz madalya dağıtılmıştı. Bundan başka yüksek Hükümet adamı (Luigi Luzzatti) ormancılığın İtalya için olan ehemmiyetinden bahsetmişti. Bu hareketler harp yüzünden inkıtaa uğradı, sonra tekrar canlandı. 30 Eylûl tarihli kanun «Millî ağaç bayramının» kıralığın bütün nahiyelerinde yapılmasını emrettiği gibi faşist rejimide, millî orman Comitesinin naşiri efkârı tarafından, mektep talebelerinin, ve bütün faşist gençlik teşkilatının iştirak ettiği bu bayramları geniş mikyasta ve müessir bir tarzda teşvik etti.

1929 — 1930 ders senesi zarfında ağaç bayramları 102 eyaletin 5000 den fazla mahallerinde yapıldı, ve dağıtılan mükâfatın miktarı 60 gümüş, 232 bronz madalya ve 2367 liyakat diplomasına baliğ oldu. Bu mükâfat nahiyelere, mekteplerin kadın ve erkek direktörlerine, maarif ve ziraat memurlarına, papaslara, millî orman milis teşkilâtının azalarına ve bütün bu bayramları tertip ve teşvik edenlere dağıtıldı. Tertip edilen bayramlar üzerine yapılan ve 1933 te hitam bulan icmal gösteriyorki: Bu tezahuratın miktarı 1930--1931 senelerinde 6000 e yükseldi, memurlara, podestalara 1) organismlere, hususî şahıslara dağıtılan madalya ve diplomaların adedide 2413 e baliğ oldu. Alınan malûmâta göre ileride bu bayramların daha ziyade artacağı anlaşılıyor, L'Emilie, Toskan, Campanya eyaletlerinde daha fazladır.

1) Rodos'ta, İtalya'nın bazı şehirlerinde adliye ve zabıta memurlarına verilen isimdir.

Bir kısmı millî orman Comitesine, dimaktadır. Bu bayramlar aşağı yukarı Sardonya, Sicilya dahil olmak üzere bütün eyaletlerde yapıldı. Bilhassa bunların adedi Venedik, Trentin, Piement, Lombardiğer bir kısmı millî terbiye bakanlığına ait olan bu mükâfatlar bayramların yapıldığına dair olan vesikalar ciddi olarak gözden geçirildikten sonra dağıtılmaktadır.

Orman Komitesi tarafından madalya ve takdirnamelerle beraber verilen diploma çok artistik ve sügjestifdir. Diploma metninin üzerinde bol çiçek açmış bir meşeyi tasvir eden resim ve onun altında ihtiyar bir köylü küçük bir çocuğa daima yaşatılması lâzım gelen büyük bir meşe ağacını göstermekte ve ona bir fidan vermektedir. En üstte Coecilius İtalicusün şu misrai yazılıdır.

Serit arbores quoe alteri soeculo prosint.

Ağaç bayramları aşağı yukarı daima ayni şekilde cereyan etmektedir. Mektep talebeleri ve genç faşistler (Balilla, Pişdar, izci, gençlik) muallim ve muallimlerile beraber, ekseriya Profesör, zabitler, ve milis ormancılarda olduğu halde mahallî memurların riyaseti altında toplanırlar. Şehrin ve yahut kasabanın yakınındaki umumî bir yere gidilir. Orada podesta ve yahut başka bir resmî şahsiyet bayramın maksat ve mefhumunu izah, ormanın iyiliklerini takdirkâr bir lisanla övüp gençliği ağaç sevgisine teşvik ettikten sonra memleket için ağaçlanmanın ve ormancılığın ıslahı lüzümundan bahseder. Bunu müteakip mektepli erkek ve kızlar fidanları dikerler. Ekseriya papaslar dinî elbiselerini giyerek garsiyatı takdis ederler. Halkın büyük bir kısmının iştirak ettiği bayram faşist selamı ve (Giovinezza) şarkısile hitam bulur.

Gençlik nezdinde yapılan propaganda ağaç bayramı için yapılandan tamamile başka bir şekil arzetmektedir. Hiç olmazsa dağlık yerlerde mektepli kız ve çocuklar teşcir sahalarını, sellerin ıslah ameliyelerinin yapıldığı yerleri görmeğe götürülerek bizzat ormanın rolünden ve onun çıplak yamaçlarda sellerin tahrip sahalarında yeniden ihdasının ne kadar elzem olduğuna dair bir fikir edinebilmeleri için arazi ile karşı karşıya getirilirler.

İtalyada, bütün kıralık dahilinde ormancılık propagandası hakiki ve müessir emniyet vermek için yapılan geniş faaliyeti ilerlemeye ancak faşizmin idare makinasını ele alışındanberi başladı. Duçenin biradesi Dr. Arnaldo Mussolini bu komitenin kurucusu ve ruhu olmuştur. Arnaldo Mussolini ormancılığın ıslahını kendi millî dinamism programının dahilîne koydu. Onun söylediği sözler İtalyan orman propagandacıları için adeta birer senbol oldu. Meselâ «ağaçları severim, onları müdafaa ediniz, size onları müdafaa yolunda yardım edeceğim. Memlekete yeni bir dağ zenginliği ve ova ziraatında daha büyük bir galar ve denizci cümhuriyetçilere harp sefineleri veren İtalyanın kadim ormanlarını muhafaza, ve memleketin muhteşim güzelliğini tamamlayacak olan, vatanın tepelerindeki yeşil mantoyu tekrar ihya etmek üzere başlanmış güç isi başarmak için gayret ve inatla çalışmakta devam ediniz» gibi.

Mukaddema Arnaldo Mussolini vatanın mevcut ormanlarının muhafazası ve klasik ormanların yeniden tesisi için izhar ettiği arzu ve iradesini tekrarladı. Esasen ziraat Vekâletinin «Ziraat ve Ormanlar Vekâleti» ismini alması herhalde bir sebebe müstenit olsa gerektir. Böyle himayeler altında bir ormancılık teceddüt devrinin fiiliyat sahasına girmemesi imkânsızdı. Bu

maksatla esasen askerleştirilmiş ormancılardan başka 1928 de millî milis ormancılar şeklinde tertip edilen ve Arnaldo Mussolinin riyaseti altında muhtelif organizmler ihtiva eden ve propaganda organı olan millî orman komitesi vücuda getirildi. Yeni teşekkül eden organ, ilerleme kudretini yorulmaz bir enerjiyle muttasıf, mühim bir icra kuvvetine malik olduğu yüzünde ve gözlerinde okunan, inandırıcı bir fikir ve maksat yayıcısı Arnaldo Mussoliniden alıyordu. Mamafi kendisinin 1932 de vukua gelen ölümüde bu hareketi durduramadı. Millî orman Comitesinin sekreteri olan kumandan (Enrico Brenna) nın fevkalâde bir surette idare ettiği İl Bosco gazetesi bu Comitenin organıdır. On beş günlük ve çok enteressan olan bu gazete zengin, nefis mekale ve resimlerle Arnaldo Mussolinin bu gaye uğrundaki faaliyetini gösterdi. Bilhassa 1932 den itibaren kumandan Brenna tarafından Arnaldo Mussolininin hatırasına yazılan, bir çok mükellef fotograflarla dolu, ve yüzden fazla sahifeyi ihtiva eden şık cildin mütaleasından sonra, ancak millî orman komitesinin ilk göstermiş olduğu faaliyetten ve elde edilen neticelerden bir fikir hasıl edilebilir. Duçenin emrile intişar eden bu cildin ismi, ormancılığın ıslahı için Arnaldo Mussolini tarafından yazılmış şu cümleyi taşımaktadır.

«La fatica è improba, ma la vittoria è certa» (Sarılmış olduğumuz iş güçtür, fakat zafer muhakkaktır.) Bunlar Arnaldo Mussolini bazi kendi teftişlerile alâkadar olan basıca talimat, nutuk ve makalelerinden alınmıştır.

Bay Brenna bu cilde mukaddeme olarak şunları yazmıştır:

«Bu kitap itimat ve parlak bir icraat, teşvikat ve pasiyon, toprak ve ziraat halkına olan aşkı taşıyan bir eserdir.»

1928 haziranında İl Bosco gazetesinde intişar eden ve adeta küşat resmi mahiyetini haiz bir makalede millî orman komitesinin reisi kendi programının ana hatlarını şöylece çizmiştir:

1) Her İtalyanın fikrine ormanların faidelerini, teşcir ihtiyacı prensiplerini, mektep, sinema, sergiler ve dağ ekonomisile alâkadar müesseseler ve sanayi şirketleri vasıtasile, sokmak, bu hususdaki şahsî teşebbüsleri teknik elemanlarla, bilhassa milis ormancılarla irtibatta bulundurmak.

2) Her ne kadar dağ, millî orman komitesinin faaliyet programında başlıca yeri işgal etmekte ise de bu komitenin propagandası ağaç sevgisini bütün millete aşılamağa, ova, nehir alüviyonları, umumî yolların etrafındaki ve şehirdeki garsiyata ve nihayet demir yolları kenarlarındaki terkedilmiş sahalara, tiren istasyonlarına varıncaya kadar yayılmalıdır.

3) Bütün türbin vasıtasile kuvvet istihsal edenlere, içme sularını dağ menbalarından tedarik eden nahiyeler ormancılıkla alâkadardırlar.

4) Ağaca hürmet medenî terbiye ile alâkadardır. Ağaçların bilhassa keçiler tarafından tahribi insanın eseridir. Binaena - leyh bu hususta mektep vasıtasile icraata girişmek, ve ağaç bayramları, can sıkıcı bir şey değil, bilâkis genç nesillerin hörmet ve aşk ile yaptıkları bir ibadet olmalıdır.

5) Matbuat gerek siyasî olsun gerek teknik olsun başlıca bir propaganda vasıtası ve İl Bosco da bu hareketin pisdarı olacaktır.

Az zaman sonra 30 haziranda Arnaldo Mussolini yukarıdaki mefhum dahilinde kırallığın maarifle alâkadar makamlarına birer tamim göndererek onlara, ağaç bayramlarının gayesini ve mektebin, komitenin propaganda sahasında en iyi bir müttefiki olduğunu işaret etti. Arnaldo Mussolini millî orman komitesinin murahhasları olarak intihap ettiği vilâyet ekonomi meclislerinin orman ve ziraat Seksiyon şeflerine birer mektup göndererek onlar - dan «battal ve kırtasiyeci bir organism» değil «merkez ve vilâyetlerin enerji ve yardım menbalarını ihtiva eden ateşin birer uzuv olmalarını» istemiştir. Ayni zamanda bu mektuplarında delegelerin nazarı dikkatlerini sık sık vukua gelen orman yangınları, keçilerin tahripkâr otlaması, ahalinin ihtiyacı için yakma odunu ararken yaptıkları zararlar ve bu ihtiyaç için kat'iyat müteahhitlerine birer şartname arzolunması, ve ağaç bayramlarının sıklaştırılması üzerine celbetmiştir. 15 eylül 1925 tarihinde İl Bosco'da intişar eden bir makalede Arnaldo Mussolini «keçilerin tahripkâr otlamasını» şiddetli bir lisanla haber vermiş ve bu tahribatın derhal İtalyan toprağından kaldırılmasını, hükûmetin, Duçenin, vatan toprağının kıymetleştirilmesini ihtiva eden programını gayretle tatbik ettiği bir sırada millî ekonomiye zararı olan eski göçebe hayatına nihayet verilmesini istemiştir.

Arnaldo Mussolini milis ormancılar alayını idare eden general Agostini'ye yazdığı mektupta esas gaye olan İtalyayı ağaçlamak fikrinin yayılmasını, her istasyona has olan orman ağaçları tohumlarının hazırlattırılarak, millî orman komitesinin İtalyanlara olan taleplerinden bir parçayı, mevcut ağaç cinsini, ve tohumların ekilme tarzını resimlerle gösteren bir hulâsayı ihtiva eden küçük zarflar dahilinde milis karakollarına, Alplerdeki sığınma yerlerine, ve milis ormancıların vazife dolayısile gezdikleri zamanlarda fidanlıklardan aldıkları fidanları kolaylıkla gidilmesi kabil olmıyan yerlere varıncaya kadar dikmelerini bildirmiştir. Şunu da kaydedelim ki: bu «basit ağaçlama vasıtası» M. Jaussand'nın 1933 birinci teşrininde intişar eden (Bulletin des Amis des Arbres de la Loire) mecmuasında da bir takririne sebep oldu. Bu bültene nazaran ayni ağaçlama vasıtası Toulon teşebbüs sindikası tarafından kullanıldı ki; takdire değer bir harekettir.

Bu yolda Arnaldo Mussolini dedi ki: Şüphesiz her tohum bitmiyecek, ve her fidan büyüyemiyecektir. Fakat «esas olan ağaçlama zihniyetinin intişarıdır.». Bu zihniyetin filiyat sahasında olduğu şundan da anlaşılıyor ki: Geçen nisan ayı zarfında Gênes yakınında Cordona tepesinde turistler tarafından 2000 ve Agrigent'te alpinistler tarafından Suzza tepesinde 400 fidanın aynca dikildiği kaydedilmiştir. Muhtelif mahallerde «dağ gönüllüsü» ekipleri teşkil edilmektedir.

Şunu da işaret etmek lâzımdır ki: Hükûmet ağaçlama esnasında ziraat arazisini ve dağlılara elzem olan geçit yerlerini serbest bırakan bir politika takip etmektedir.

Bunlardan maada Arnaldo Mussolininin «millî refah ve tam istihsal kudretinin icra edicisi ve kurucusu olan faşist rejiminin ormancılık politikasına dair olan muhtırasında, Duçenin ağaçlar ve ağaçlama, milis ormancılığın tesisi, ve ondan hali hazırda elde edilen neticelerden, yeni orman kanunundan ,amele sanayi erbabı ve mal sahipleri sindika teşkilâtından, propaganda, ve ecnebilerin «la nostra ricostruzione silvana» yani ormancılığın ıslahı için alınan tedbirlerden şayanı takdir bir lisanla bahsettiğini gösteren müteaddit beyanat ve nutuklarını işaret etmiş ve hatırlatmıştır.

O zaman «Après le Travail» (Dopolavoro) adındaki milli hareketin reisi olan

Bay Achille Starace'ye olan mektubunda kendisinin başında bulunduğu hareketten ve bataklıkların memleketin ağaçlanması için yardım istemişti.

Valilere, askerî yüksek makamlarına, ağaçların ve çeşmelerin mekteplere yakın yolların güzergâhına dikilmesi, ağaç bayramlarının pratik neticeleri üzerine tamimler gönderdi.

1931 senesi yazında vukua gelen kurbanlar mütehayyiç olarak ormanlar ve ateş üzerine yazdığı bir makalede, Arnaldo Mussolini yeniden kullanılmaya başlanan propaganda vasıtalarını tadat ve Alp ordularının ve Dopolavoro milli hareketinin yardımlarından istifade edilmesini bildirmektedir.

4 eylûl 1931 de, o zaman turizm komiseri kralisi olan Bay Suviche gönderdiği bir mektupta kendi emrinde bulunanların bilhassa ormanlar, park ve dağ istasyonları bağçelerine yardım etmelerini istemişti.

Faşizm ve onun ormancılık eseri hakkında, adeta İtalyan ormancılığının banisi sayılan Luigi Luzzatinin meslek hakkında bazı irşadatını havi bir makale neşredilmiştir.

Arnaldo Mossolini yalnız yazmakla iktifa etmeyip, müteaddit defalar yapılan işleri mahallinde tetkik ve ormancılık şenliklerine riyaset etti. Böylece 1928 senesi Eylülünde Venedikte Asiago yüksek yaylasında 2107 metre irtifaındaki Verena tepesine giderek ehemmiyetli bir ormancılık günün başında bulunduğu gibi 1929 senesi Nisanında da Kralın refakatındaki Milan enternasyonal panayırında dağ ekonomisi serğisini açmağa gitti. Ayrıca Balzano ormancılık serğisini ziyaret ve 1929 1930 senelerinde Mantoue yakininde Virgile ormanının tesisini işaret etti. Müstemleke ihtirasına malik olan bu şahsiyet 1931 şubatında Trablusgarba giderek Tripoli şehrinin etrafındaki ve deniz kenarındaki kumluklarda ağaçlamayı ziyaret ve bir ocalyptus ormanının vücuda getirilmesini teşvik etti. O zamandanberi Arnaldo Mussolinin mülkü olan burası büyük bir müşeccer sahanın nüvesini teşkil etmektedir.

1932 senesinde kendisinin vukua gelen ölümü bu faaliyeti inkıtaa uğrattı. Fakat hayatının son senelerinin yaklaştığını anlayan bu ateşin milliyetçi 1928 birinci teşrininden itibaren hıristiyanlık hissi, faşist imanı, sevgili vatana olan muhabbeti ve kendi aile efradına olan yüksek bir düşünce ile mütehassis olduğunu gösteren vasiyetnamesini kaleme almıştır.

Arnaldo Mossolininin zıyaı faşist aleminde elemle hissedildi. Müteaddit neşriyat ve bilhassa Il Bosco ona uzun sahifeler tahsis etti. Krallığın bütün nahiyelerinde, evvela Romada Capitolün yakininde, harpte ölen faşistlere ittihafedilen mihrabın yanında hatırasına birer ağaç dikildi. Büstü Romada Marguerite sarayında, kendisinin hayatda iken işgalettiği Bürcya vazolundu. Orman Komitesi onun tasvirini havi bir madalya darbettirdi. İsmi Baridaki sergilere, ve caddelere verildi.

Kendisinin eserine bugün faşist partisinin sekreteri ve milli orman Komitesi reisliğinde onun yerine geçen Bay A. Staracc tarafından devam edilmektedir.

Komitenin, ovaların, akar sû alüviyonlarının teşciri için olan propagandası kavağın da intişarını istihdaf etmektedir. Müteaddit nahiyelerde ağaç bayramları yalnız kavak için yapılmıştır. Esasen ehramî kavak (İtalya kavağı) komşularımızın millî ağacıdır.

1933 sensi nisanında S. E. Staracenin riyasetinde, nafia, zıraat orman ve maliye yüksek memurlarının ve milis ormancılar kumandanınında bulunduğu Milan panayırında sırf kavak için ve «kavak günü» diyee bir sergi vücuda getirildi. Söylenilen nutukların hedefi kavağın ekilmesi ve onun inkişafı üzerine idi. Sergide büyük çaptaki tomruklardan tutunuzda, müteaddit kesim tarzlara, kavakdan imaledilen eşyaya, ağaç hamuruna ait binlerce nümuneler göze çarpıyordu. O zamandan itibaren Turin'de kavak ağacı müstahsil ve müstehlikleri tarafından bir toplanı yapılmatadır. Ormana ve onun mahsulâtına temaseden hiç bir nokta, halka kendisinin rolünü ve elzemiyetini iyice tanıtabilmek için ihmal edilmemiştir. Böylece bir çok şehirlerde kavaktan yapılmış ve oyulmuş mobilya sergileri kuruldu. Ayni zamanda odun ve odun kömürü gazlerinin mevaddı iştialiye olarak kullanılması için tecrübeler yapılmakda ve halka gösterilmektedir. İki kişilik, odun kömürü gazoçenile işleyen bir Spyder turism otomobili muzafferane «Faşist İtalya için bir şeref olan (Mille Miglialar) kursuna iştirak etti. General Agostini ve profesör Ferragutinin idare ettikleri bu otomobil 25 saat. 37;54» zarfında satta bu otomobil 25 saat 37 dakika, 54 saniye zarfında saatta vasatî 64 km. 720 metre yapmak şartile 1655 kilometrelik mesafeyi ancak 380 kilo odun kömürü yakmak suretile aldı. Ayrıca karburant meselesi Fransada olduğu gibi İtalyadada mütalaa edilmektedir. Nihayet milis ormancılığın ağaçlama, yol, inşaat, işletme gibi yaptığı işler nefis resimlerle dolu, ve bir çok sitayişkârane yazılmış makalelerle intişareden mecmualarda bildirilmekte ve bilhassa İl Bosco gazetesi ve Alpe mecmuası bu işle daha ziyade meşgul olmaktadır. Bu neşriyat bir çok kereler Decenin takdiratına mazhar oldu.

Bu milis teşkilatının hali hazırdaki mevcudu 328 zabit, 377 küçük zabit, 302 seçme asker ve 2638 askerdir. Zabitler simdi Florence daki yüksek ziraat ve orman Enstitüsünden, küçük zabitlerde Vallombrosa orman mektebinden çıkmaktadırlar. Evelce burada şimdi zabit ismini taşıyan ormancılar yetişdiriyordu. Milisler ise Cittaducale mektebinde yetişdirilmektedir.

***

Arnaldo Mussolininin eserine ittihafen yazılmış olan kitapta: kendisinin 1930 senesi eylülünde çıkan makalesinden aşağıda yazılı orman istatistiğine ait malumatı derediyoruz.

İtalya orman olarak takriben 5.545.000 hektar sahaya maliktirki, bunun 3.500.000 hektarı dağlık, 1.740.000 hektarı dalgalı, ve 305.000 hektarıda ovalık erazidedir. Mevcut ormanların % 50 si şimali % 30 u merkezî, ve % 20 side adalar dahil olmak şartile cenubî İtalyadadır. Ağaçlık saha bütün erazinin % 18 ni teşkil etmektedir. (Başka müelliflere göre ormanlık saha 5.585.400 hektardır).

Bundan başka 7.600.000 hektar çayırlık, otlakıyelik ve boş erazi bulunmaktadırki: Bunun 4.085.000 ni dağlık, 2.403.000 ni dalgalı ve 1.112.000 hektarıda ovalık erazidedirler. Takriben 3.400.000 hektarlık dağlık erazi ziraat eraisi olarak kullanılmaktadır.

Ormanlık olduğu söylenilen 5.545.000 hektarlık saha tamamile hakiki ormanlarla örtülü değildir. Bu sahanın büyük bir kısmı baltalık, harabolmuş ormanlar, çalılıklarla mestur olup pekaz bir kısım koru ormanını ihtiva etmektedir.

Buraya kadar verilen izahattan anlaşılıyor ki, Faşist hükümetinin ormanların yeniden teşkili için tasavvur ettiği plan ne kadar vasi ve yapılması lâzım gelen işlerden başka, nezaret vazifesile de mükellef olan milis ormancıların vazifesi ne kadar güçtür. Böylece 1920 senesi zarfında milis orman teşkilâtı muhtelif cürümlere ait 80.000 zabıt varakası tutmuştur.

Ağaçlama, sellerin ıslahı ameliyesi, Hükümet ve yahut Hükümetle vilayetler ve mahiyeler arasında müştereken kurulmuş şirketler tarafından icra edilmektedir. Hali hazırda bu şirketler bütün İtalyada mevcuttur. Faşist rejimi bütün bu işlere büyük bir ilerileme kuvveti verdi. Vaktaki 30 haziran 1867 den 30 Haziran 1922 ye kadar geçen 55 sene zarfında yalnız 26.200 hektarlık saha teşcir olunmuş ve dağlarda 16.500 hektarlık sahada da sellerin ıslahı ameliyesi yapılmışken 30 haziran 1922 den 30 haziran 1929 tarihine kadarolan yedi sene zarfında teşcir olunan erazinin mikdarı 5.884 hektara ve dağlık erazideki ıslah ameliyeleride 15.283 hektara baliğ olmuştur. Ayrıca kavağın garsiyatı da fevkalâde bir surette arttırıldığı gibi, dağlardaki otlakiye mahallerinin ıslahı da ayni terakki yolunu takip etmiştir.

Ormancılık Aleminde:

I. Yurd içinde

Orman Fakültesi: Orta orman mektebinin Bursa'ya nakli hasebile İstanbul Büyükdere Bahçeköydeki bina tamamen orman Fakültesi İstanbul kısmı tarafından işgal olunmuş ve ayrıca yeniden yapılacak Fakülte binalarının keşifnameleri ve yerleri hazırlanmıştır.

Orman Fakültesine bu sene otuz kişi alınmış ve bunlar Lise Olgunluk imtihanını vermiş olan yüze yakın genç arasından (Pekeyi) derecede mezun olanları intihap edilmek suretile seçilmişlerdir.

Terfi eden Orman Doçentleri: Orman Fakültesi doçentlerinden Mahzhar Diker ve Es'at Muhlis Oksal (80) lira maaşla birinci sınıf Doçentliğe terfi edilmişlerdir. Bu Değerli arkadaşlarımızı kutlular ve kendilerine muvaffakiyetler dileriz.

Orta Orman Mektebi: Orman Fakültesi İstanbul kısmının bulunduğu İstanbul Bahçeköydeki binanın darlığı ve iki müessesenin bir arada inkişafının muhtelif bakımlardan imkânsızlığı Ziraat Vekâletince nazarı dikkate alınarak ayni binada bulunan Orta Orman Mektebinin başka bir yere nakli lüzumlu görülmüş ve gerek iklimi vegerekse memleketimizdeki orman zonlarını temamen ihtiva eden muhitin ormancılık tedrisat ve tatbikatı için elverişli bulunması ve pek çok yerli ve yabancı gezginlerin uğrak yeri olması dolayısile mektebin ve meslekin tanınmasına da elverişli bir durumda bulunması itibarile bu mektebin Bursa şehrine nakli temin olunmuş ve orada kiralanan bir binaya yerleştirilmiştir.

Mekteb için gelecek sene Uludağ eteklerinde her türlü ihtiyacı karşılayacak yeni bir bina yaptırılması kararlaşmıştır.

Öz ve değerli ormancı arkadaşlarımızın elinde günden, güne tekâmül eden orta orman mektebinin gerek tedris ve gerekse idare bakımından gösterdiği varlık ve meslek bünyesine her sene genç ve bilgili unsular katmakta sarfettiği gayret cidden takdire lâyıkdır.

Geçen sene olduğu gibi bu sene de mektebe girmek isteyenler tarafından gösterilen alâka ayrıca dikkati çekmektedir. Bu sene orta orman mektebine - 165 - orta mekteb mezunu muracaat etmiş ve yapılan müsabaka imtihanında, mektebin talebe kadrosunun mahdut olması hasebile kazananlardan ancak -24- kişi alınabilmiş ve bundan başka nehârî ve ücretli leylî olarak devam etmek için bir çok muracaatlar vaki olmuş ise de yer darlığı yüzünden bu istekler yerine geetirilememiş ve ancak bir nehârî ve iki ücretli leylî talebenin daha ayrıca kabulü mümkün olabilmiştir.

Üç meslektaş daha kaybettik: Son iki ay zarfında eski ve emektar ormancılarımızdan Çığlıkara orman komseri Ali Bekir, ve Karamukbucak orman fen memuru Ali Kâzım ile eski Mozvadi komseri emekli Halil İbrahim arka arkaya vefat etmişlerdir.

Aramızdan ayrılan bu üç arkadaştan bilhassa Ali Bekir'i tanımayan arkadaşımız pek azdır.

Rodus'lu Bekir Kaptan'ın oğlu olan Ali Bekir vefatında tam 60 yaşında idi. Halkalı

Ziraat Mektebinden 317 senesinde mezun olarak ormancılığa ilk defa Mart 1318 de Kütahya orman süvari memuru olarak giren Ali Bekir Çatalca ve Biğa orman süvarî memurluklarında da bulunduktan sonra müfettiş muavini olmuş ve bu vazife ile Yenice, Vardar ve Katrin'de ve sonra terfi ederek Yanya ve Konya ve İzmit Orman müfettişliklerinde çalıştıktan sonra Türkiye'de Alman ormancılarile ilk def'a orman Amenajmanı işlerinde çalışmış ve bundan sonra İktisat Vekâleti Orman Umum Müdürlüğü muavinliği ve Orman umum müfettişliği ve mıntaka Başmüdürlüklerinde ve Şube müdürlüğünde bulunduktan sonra arzusu ile orman komserliğine naklolunmuştu. Merhum çok hoş sohbet, mert ve meslekini sever bir ormancı idi.

Giritli Abüllâtif oğlu Ali Kâzım vefatında -61- yaşında idi. Halkalı Ziraat Mektebinin -318- mezunlarından olup 1/Şubat/318 de Akseki süvari orman memuru olarak ormancılığa başlamış ve Alâiye, Konya orman Başmüfettiş muavini, Adana, Silifke, Alâiye orman müfettişi, Adana orman Başmüdürü ve orman Umum müfettişi olarak çalıştıktan sonra tekaüt olmuş ve Elmalı Karamukbucak hususî orman fen memuru iken vefat etmiştir.

Adana'lı Çiftçi Mahmud oğlu Halil İbrahim vefatında -57- yaşında idi. Halkalı Ziraat Mektebinden 317 senesinde mezun olmuştur. Ormancılığa 9 Kânunuevvel317 senesinde Anamur kazası Bozyazı Mataksaz iskelesi tezkere muharriri olarak giren Halil İbrahim Cebeli Berekete orman müfettiş katibi, Kozan orman süvari memuru, Tarsus orman müfettiş muavini, Anamur, Adana orman müfettişlikleri, Adana, Maraş orman müdürlükleri vazifelerinde bulunduktan sonra komser olarak Mozvadi ormanına tayin edilmiş ve bilâhara tekaüt olmuştu.

Her üç emektar arkadaşımızın aramızdan ayrılmış olmalarından duyduğumuz teessür büyüktür. Gerek meslekdaşlarımıza ve gerekse kederli ailelerine taziyetlerimizi sunarız.

Tayin ve tahviller: Pek çok mühendis ve Mühendis Muavini arkadaşlarımız geçen ilk ve son teşrin ayları zarfında askerlik vazifelerini ikmâl ederek mesleke avdet ettiklerinden bu ay içinde tayin, tahvil ve nakil çok olmuştur. Bu münasebetle ilk ve son teşrin ayları içinde Ziraat Vekâletince yapılan tayin ve nakiler hakkında elde olunan hakikî malûmatı aşağıda bildiriyoruz.

Orman Komserleri Arasında: Elmalı Çığlıkara orman komserliğine (200) lira ücretle Uludağ orman komseri ve İnegöl Uludağ orman komserliğine (150) lira ücretle Bozyöyük Yirce Bürmeceler hususî ormanı fen memuru Zeki, Araç Karkal - maz ormanı komserliğine (150) lira ücretle Göktepe - Soyuk ormanı komseri İzzet Gezgin, Göktepesoyuk ormanı komserliğine de Karkalmaz ormanı komseri Şükrü (150) lira ücretle nakil ve tayin edilmişlerdir.

İkinci Sınıf Orman Mühendisleri Arasında: Tarsus orman mühendisliğine Deday mühendisi Hakkı (30) lira maaşla harcırahsız, Saimbeyli mühendisliğine Tortum mühendisi Kadri (30) lira maaşla, Akdağ madenine 935 mezunlarından Şükrü Akhun (30) lira maaşla, Diyarbekir'e 935 mezunlarından Necmi (30) lira maaşla, Seyhan merkezine Karaisalı muhendisi Muzaffer(30) lira maaşla, Biğa'ya 935 mezunlarından İsa Gür (85) lira ücretle, Üçüncü Amenajman gurubuna Kemâl (30) lira maaşla harcırahsız, Sarıkamış'a 935 mezunlarından Sait Kantar (30) lira maaşla, Kemâl Paşa'ya 935 mezunlarından Derviş (30) lira maaşla, Gerzeye 935 mezunlarından Mahmud Kumbasar (30) lira maaşla, İspir'e 935 mezunlarından Bekir Sıtkı 85 lira ücretle, Zonguldağa Beypazarı mühendisi Fahri (30) lira maaşla harcırahsız, Sındırgı'ya 935 mezunlarından Gıyas Gürçay (85) lira ücretle, Devrek'e Sinop mühendisi Mustafa (30) lira maaşla, Beypazarına İnegöl Uludağ fen memuru Kemâl (30) lira maaşla, Vakfıkebire 935 mezunlarından İzzet (30) lira maaşla, Kars merkezine 935 mezunlarından Ziya Şentürk (30) lira maaşla, Ödemiş'e eski Ödemiş mühendisi Yümni (30) lira maaşla nakil ve tayin olunmuşlardır.

Orman Mühendis Muavinleri Arasında: Ankara Orman mühendis muavinliklerine askerden avdet eden eski Yıkan mühendisi muavini Orhan, eski Üsküdar mühendis muavini Fahri, eski Bafra mühendis muavini İbrahim, Eski Eskişehir mühendis muavini Cemal, Antalyaya eski Antalya mühendis muavini Hatem, Gemlik'e eski Gemlik mühendis muavini Kemâl, Tefenni'ye eski Korkuteli mühendis muavini Kudsi, Marmaris'e eski Mecitözü mühendis muavini İzzet, Kaş'a eski Marmaris mühendis muavini Ahmet Kâzım, Tosya'ya eski Çorum mühendis muavini Ahmet Dinçer, Bursa'ya eski Kaş mühendis muavini Mehmed Balgır, Gerede'ye eski mühendis muavini Mustafa, Şarkî Karaağaç'a eski Behisni mühendisi muavini Süleyman, Çubuk'a M. Kemâl Paşa mühendis muavini Osman, M. Kemal Paşa'ya Cemal harcırahsız, Niğdeye açıktan Kemâl, Sarı Kamış'a eski Devrek mühendi muavini Ali Hoş, Niksar'a eski Niksar mühendis muavini Necati harcırahsız (75) şer lira ücretle, Orta Orman Mektebi Fidanlık memurluğundan istifa eden Necati'nin yerine eski Ermenak mühendis muavini Kerim Yund (20) lira maaşla, nakli vee tayin olunmuşlardır.

Kondoktörler arasında: Ceyhan orman Kondoktörlüğüne eski Kozan kondoktörü Mukbil. Bilecek orman Kondoktörü İsmail Hakkı Bozöyük'e, Kızılcahamam orman Kondoktörü Şerif Gediz'e nakil ve tayin olunmuşlardır.

Orman Satışları: Mecmua meslek havadisleri arasında memlekette mukavele ile yapılan orman satışları hakkında da okyucularına malûmat vermeyi faydalı bulmaktadır. Bu nüshadan başlıyarak telgraf direği, travers, devrik ve kam ağaç satışlarını vilâyet itibarile ve kısım kısım bildireceğiz. Aşağıda verilecek olan malûmat 1936 senesi başındanberi yapılan satışların bir kısmını ihtiva etmektedir.

Telgraf Direği: Antalyadan 193, 797, Bolu'dan 116, Muğladan 113, 472, Kütahyadan 287, 778, Denizli'den 440, 980, Zonguldaktan 76, 115, Samsun'dan 96, 287, Sivasdan 352, 018. İzmir'den 77, 864, Çorum'dan 125, Karstan 98, Eskişehirden 408, Manisadan 304, Kastamoni'den 22, 295, Maraşdan 60194 Metremik'ap Çam, Ardıç ve Gürgen telgraf direği satışı yapılmıştır.

Travers: Kocaeli'nden 26805 metre - mik'ap kayın, Zonguldaktan 125 Metremik'ap Meşe, Kars'tan 5497 metremik'ap çam satışı yapılmıştır.

Karî amenejman plânları yapılıp satışa konulan ve ihalesi yapılan ormanlar:

Kazası	Hacmi M 3	Hacmi D 3	Beher M 3 ın Azamî bedeli L.	Beher M 3 ın Azamî bedeli K	Ormanın ismi	Cinsi
Çerkeş	3430	000	11	71	Çit	Çam
Safranbolu	841	000	8	02	Kokurdan	Köknar
	381	000	3	38	„	Kayın
	295	000	3	51	Tuztaşı	Çam
Göynük	311	000	6	00	Ziyaret	Köknar
	290	000	3	30	„	Kayın
Korkuteli	2324	000	7	50	Hacı Bekâr Samas	Çam

Fırtınadan devrilmiş ağaçların satışı:

Kazası	Hacmi M 3	Hacmi D 3	Beher M 3 ın ihale bedeli Azamî L.	Azamî K	Asgarî L.	Asgarî K.	Cinsi
Devrek	650	000	12	41			Çam
	260	000	12	41			Köknar
Safranbolu	316	000	11	10			Çam
İnegöl	594	000	2	60			Kayın
Eskişehir	2293	000	14	85	6	50	Çam
Kızılcahamam	792	000	13	50	12	50	Çam
Korkuteli	2448	000	7	02			Çam
Durasenbey	2448	000	2	55	2	24	Çam
Bolu ve kazaları	21423	000	11	60	2	32	Çam, kayın, köknar

II. Yurd dışında

Yugoslavyada Ormancılık hareketleri: Yogoslavya 1935 — 1936 Bütçe kanunun bir maddesine ek olarak orman ve Meadin Nezaretinde veniden bir orman teşkilâtı yapılması hakkında bir kararname hazırlanmış ve bu kararname Vekiller Heyetile Parlemento ve Mâliye Encümenince tasvip olunmuşutr.

Orman ve maadin nazırı bu hususta verdiği beyanatta: kararnamenin önümüzdeki son kânunda mer'iyete girecğini ve bu kararnamenin neşrinin orman idaresinin müstakbel faaliyeti için gayet mühim bir hadise olarak telâkkî ettiğini ve işlerin daha muvaffakiyetli, esaslı ve seri olacağını ve millî ekonomik bir şubesinde devletin işletmeyi temin ve hem de otoriteyi temsil gibi iki mühim rolü üzerine alacağını» kayıt ettikten sonra:

1 — Ormancılıkta idare ve kontrol işlerinin ayrılacağını.

2 — Orman İdarelerinin yeniden teşkilâtlandırılacağını.

3 — Devlet Ormanları işletme İdarelerinin esaslı ve teknik bir şekilde çalışabilmeleri için bütün tedbirlerin alınacağı.

4 — Bütün bu işlerin devletin muhasebe kanununun ahkâmına tabî olmayacağını.

5 — Teşkilâtın idaresi için her türlü kontrol tedbirlerinin tesbit edileceğini bildirmiş ve işletmeyi elâstikî ve seri olarak yapabilmek için devlet muhasebe kanununun orman işlerinde istisnalarla ancak tatbik olunabileceğini, kırtasiyeciliğin azaltılarak halkın hak ve isithkaklarının temini için orman idaresince daha şimdiden tedbirler alınacağını ve millî kazanç teminile beraber ormanların ulusal, ekonomik ehemmiyetleri ve memleket müdafaasındaki rolleri düşünülerek hazırlanmış olan bu kararnamenin esaslı ve devamlı bir işletmenin icabettirdiği prensiplere uygun sistematik bir ekonomiyi temsil ettiğini, teşkilât ve işletmeye ait plân ve programların hazırlanacağını, çıplak yerlerin on senede ağaçlandırılacağını ve orman varlığının muhtelif faidelerinden istifade için muayyen bir kısım arazinin daima orman halinde muhafaza edileceğini tebarüz ettirmiştir.

Orman ve Av dost Yugoslavya'da ormancılığın aldığı yeni veçheyi takdir ve gıpta ile karşılar ve bizim de en yakın bir zamanda kendi ormancılığımıza en uygun şekilde yapılmış bir kanuna kavuşmamızı gönülden diler.

Fransada Orman Gazı: Bir Fransız gazetesi Fransız mesai nazırının orman gazı (Gazojen) ile işleyen bir otomobili tecrübe etmesinden bahsederken Fransa'nın senede otu milyon Ster mahrukat odunu yetiştirdiğini ve bunun on bir milyon Steri için sarf mahalli bulunamadığını, filhakika halen Fransada pek çok otomobil, kamyon, otoray ve traktör ve saire gazojenle işlemekte ise de bunun daha fazla teammüm temes lâzımgeldiğini yazmakta ve böyle olduğu takdirde daimâ yabancı memleketlerin petroluna muhtaç olan Fransa'nın orman gazı (Gazojen) hazerde 70 bin ve seferde de 200 bin kamyonu gazojenle işletebileceğini iddia etmektedir.

Peşte Silvükültür Kongresi: Eylûl ayı içinde Peşte'de bir silvikültür kongresi toplanmıştır.

Bu kongreye ormancılarımızdan resmen iştirak eden olmamış se de Avrupa'dan yeni dönmüş olan arkadaşlarmız Doktor Fuat Talip bu kongraya iştirak maksadile

memuriyet olarak kendi hesabına Peşte'ye gitmiştir.

Doktor Fuat Talip bütün milletlerin mütaaddit mütehassıslarının resmen iştirak etmeleri bu kongre hakkındaki intibalarını ve alınan kararların tafsilâtını ayrıca mecmuada meslekdaşlara bildirecektir.

Çin ormancılığı: Çinlilerin ormancılığa gösterdikleri alâka ilk defa Milâttan 2000 sene evvel başlamıştır. O tarihte Çin hükümetinin büyük bir memuru Çin ormanlarının idaresine memur edilmiştir. Ondan sonra 1914 de bir orman kanunu neşredilmiş ve tekrar 1930 da çıkarılan yeni bir orman kanunile 1914 senesinde çıkarılan kanun meriyetten kaldırılmıştır. 1930 senesinde neşrolunan kanun, ana hükümlerile tabiî ormanlardan izinsiz kat'eyatı menetmekte ve orman işleyen kompanyalara verilmiş olan imtiyazların satın alınmasını ve devlet ormanlarının amenajesini ve uygun yerlerde büyük kâğıt ve kereste fabrikalarının kurulmasını temin etmektedir.

Sahibi :	Umum neşriyat müdürü	idare yeri :
Türkiye Ormancılar Cemiyeti	**Fikri Kozak**	Ankara Posta kutusu: 252

Receb Ulusoğlu Basımevi

25 Kuruş

Orman ve Av

Yıl: 10 Şubat 1937 Sayı: 2

İçindekiler:

Başbakanımız ormancılık politikamızda yeni bir çığır açıyor. ....

Biz ve onlar. ....*Dr. Rıdvan Pınar*

Orman Kanunu lâyihamıza bir bakış .....*Dr. Şeref Nuri*

Ormanlarda reçine intifaı ....*Dr. Fikret Vural*

Bizde neşriyat ve propaganda işleri .....*M. A. Salih*

Yurd içinde ..... *Orman ve Av*

Başbakanımız ormancılık politikamızda yeni bir çığır açıyor.

Sayın Başbakanımız İsmet İnönü'nün 29/12/936 günkü Parti Grubu içtimaındaki beyanatının ormancılığa ait kısmını aşağıya naklediyoruz.

Memleketimizin en köklü ve en şümullü davasına toplu bir istikamet veren ve yarınki ormancılığımızın vazife ve ihtiyaçlarını tam ve beliğ bir ifade ile tesbit eden bu sözleri sevinçle, iftihar ve minnetle bütün meslek âlemine bildirmeği hususi bir zevk ve borç saymaktayız:

3 — Orman mes'elesi :

a — Mülkiyet mes'elesinin halli

b — Eyi muhafaza teşkilâtı

c — Ormaulaıın yalnız devlet elile işletilmesi.

Memleketimizde ağaç kesmek serbestisi bir iki sene için kabul edilmiş olsa üc sene sonra memlekette orman kalmayacağına kaniim. Ormanları Devle'te mal etmek, eyi muhafaza teşkilâtıle techiz etmek ve devlet elile işletmek, içinde bulunduğumuz buhranlı orman mes'elesini memleket lehine halledecek tek yoldur. Bu hususiaki mesai ve fedakârlığı ve para sarfını esirgememek lâzımdır. Bu tedbirleri alırken memlekette ağacı bollandırıp ucuzlatacak çareyi de düşünmeğe mecburuz.

Biz ve Onlar

Dr. Rıdvan Pınar

Senelerdenberi büyük bir hasretle bekliyoruz. Bu kanaat çok yanlıştır. Ekonomi sahasında verdiği ham maddelerin kaynağı vatan ziraatinin hâmisi ve sel gibi tabiî âfetlere karşı silâh olan ormanın nihayet bir Devlet meselesi olduğunu unutuyoruz. Ormancının ne kuvveti ve ne de eli ve ne de elindeki vasıtalar onunla başarıcı bir şekilde alâkadar olmağa kâfi değildir.

Garp milletlerinin ormancılık âleminde yaptıkları büyük işleri, meselenin ehemmiyetini kavrayarak aldıkları tedbirleri düşünüyor, elbette bizde de Türk Cümhuriyetinin başarıcı ve yapıcı elinin harekete geçeceğine inanıyorum. Biz şimdiye kadar arkamızda bıraktığımız bir kaç senelerde tarihin görmediği ve inanamıyacağı şeyleri bir hamlede ve büyük bir iman ile yaptık. İşte, o imandır ki bizleri bu gün ormancılığın beklediği ıslâhatın yapılacağına da inandırıyor.

Almanya'da Ormancılık çok ilerlemiştir. Çok büyük ve eski bir mazisi vardır Bunları burada tekrar edecek değilim. Yalnız bu kültür memleketinin ormancılıkta yaptığı yeniliklerden bahsedeceğim.

Orman işleri şimdi Almanya'da bir noktadan ve bir elden idare olunmaktadır. Bu idarenin başında Prusya'nın Başvekili ve İç Hükûmetin Hava Nazırı olan ve Alman hava kuvvetlerini yaratan Göring bulunuyor. Bu zat Hitler'in sağ eli mesabesindedir ve şimdi memleketin ormancılığına yeniden istikametler veriyor.

Bu zat 936 senesinde Stettin'de toplanan Ormancılar Kongresinde bir nutuk irat etti. Alman ormancılığına veçhe veren bu nutuk bizim için de dikkate şayandır. Bize Devletin ormanı nasıl gördüğünü, halk ile ormanın birbirlerine olan rabıtalarını ve halkın ormanı ne kadar sevdiğini göstermesi itibarile çok dikkate değer bu nutkun bazı parçalarını naklediyorum.

Göring büyük bir iftiharla diyor ki: (İlme dayanan Ormancılığın Beşiği Almanya' dadır. Alman ormancılığı bütün dünyaya kültür ve ekonomi bakımından çok yüksek takdir edilmesi lâzımgelen ve büyük bir mana ifade eden şey hediye etmiştir.

1 — Halk ile ormanın birbirine olan bağlılığı fikri,

2 — Ormanda devamlılık düşüncesi,

3 — Ormanın yaşayan uzvî bir kül olarak tanınması hususu.

(Millet ile orman arasındaki rabıta çok eski ve çok köklüdür. Eski Jermenler indinde orman mukaddes bir varlıktı. Evleri ormanın içinde veya kenarında, âdetleri ve dinleri ormanın tesiri altında bulunuyordu.)

(Devamlılık fikri sonradan geleck nesilleri odunsuz bırakmamak düşünce ve endişesile doğdu ve bu suretle büyüyen miktar kadar kesmek odun varlığına (Forrat) mühim bir sebep olmadan dokunmamak.)

(Orman bünyesinin lâyıkile araştırılması sayesinde yukarıda bahsedilen üçüncü mühim husus meydana gelmiştir. Yani orman yaşayan ve biyoloji esasları göz önünde tutularak idare olunması lâzım gelen bir uzviyettir zihniyeti kabul olundu. Zira orman içinde, sayısız ve nihayetsiz gerek hayvanî ve gerek nebatî ve müşterek bir harmoni altında yaşayan bir çok uzviyetler mevcuttur. Binaenaleyh böyle yaşayan uzuvlardan mürekkep bir kül üzerinde çalışırken onun bünyesinin icabettireceği müdahaleleri yapmak lâzımdır. Ve bu suretle de daimî orman fikri doğdu ve orman umumun menfaatlarına en uygun bir şekilde idare edilmesi zarurî bir varlıktır denildi.)

(Nasyonalist hükûmet bir tek kelime ile orman milletin malıdır o halde milletin vazifesi; kültürün temeli, milletin neş'e ve kuvvetinin menbaı olan ormanı muhafaza etmek ve güzelliğini artırmak olmalıdır. (Ekonomimizin ana dirlği olan ham maddelerin istihsal yeri orman, topraklarımızı koruyan yine ormandır.)

(Halk ile orman arasında büyük bir benzerlik vardır. Orman nasıl bir çok uzviyetlerin bir araya gelmesile bir uzviyet birliği halinde gözümüze çarpıyorsa ebedi halk da en küçük uzviyeti fert olan bir kül oluyor.

Bu suretle ebedi halk ve ebedî orman tamamen biribirinindirler.)!

Ormanın halka olan bağlılığı ve önemini takdir ettikten sonra bu mesele ile ciddî bir şekilde alâkadar olabilmek için Devlet idaresi için de bu şubenin nereye bağlanması lâzımgeldiğini işaret eden Göring:

(Orman ile en eyi bir tarzda meşgul olabilmek için bu idareyi vazifesinin büyüklüğünden ve ehemmiyetinden dolayı başlı başına bir organizasyon haline getirmek ve bu teşekkülün başını da doğrudan doğruya Devlet'in en büyüğüne bağlamak lâzımdır.) diyor.

Bundan sonra hatip orman yetiştirme

ve terbiye ve muhafaza şekillerine dair izahat vererek yeni hedefler gösterdikten sonra ormancıların istikbaldeki mühim vazifelerine temas ediyor.

(Bir uğraştığımız uzvi varlığın ehemmiyetini idrak etmiş olduğumuz için bundan evvelki devirlerde yapılmakta olan traşlama kat'iyattan yavaş yavaş sarfınazar ederek ormanı güzelleştiren ve kuvvetlendiren seçme kat'iyat ve karışık meşcere şekillerini tercih etmeğe başlıyor ve buna doğru yürüyoruz. Ormanda durması caiz olmıyan ağaç çıkarılmalıdır. En güzel büyüyen ve istikbalde daha kıymetli olacak olan ormanda kalmalıdır.)

Şimdiye kadar yaptığımız işler ilk başlangıç işleridir. Bundan sonra başarılacak çok daha mühim vazifelerimiz vardır. Bilhassa orman miktarının artırılması ve mevcutlarının daha eyi bir hale konulmaları ve eyi istifadeler temini, kereste piyasasının tanzimi bu yapılacak işler arasında sayılabilir. Her şeyden evvel yeni yapılan ve bütün Alman devletlerini tesiri altına alacak olan umumî bir kanun ile ormanlarımızı daha eyi bir tarzda endüstrimize lâzım ham maddeyi verecek bir hale koyacağız. Orman sahalarını ziraatin istifade edemediği sahalara kadar yükseltmek zarurdir.) Dedi'ten sonra sözlerini ormancılara tevcih edrek (Alman ormancılığı ile orman ilminin büyük bir mazisi var derken biz onun daha çok büyük bir istikbali olmasını istiyoruz.) Diye bitiren Göring'in Almanya ormancılık âleminde bir dönüm noktasına işaret eylediğine hiç şüphe etmemeliyiz.

Filvaki şimdiye kadar orman idaresinde en çok kullanılan kat'iyat şekli traşlama idi. Şu halde istikbalde artık bu kesim tarzı yerine daha ziyade seçme kat'iyat ve karışık meşcereler yer alacaktır. Bu nokta bize çok açık bir şekilde gösteriyor ki bir milletin ormanı onun canı, can damarı demektir ve orman kaybeden millet onu eski haline getirinceye kadar eğer buna muvaffak olabilirse çok büyük felâketlere boyun eğmek zaruretindedir. Fakat daha ziyade bizim için enteresan olan nokta bu idarenin Devlet mekanizmasında aldığı yerile başlı başına meydana çıkan son idare şeklidir.

Orman kanunu Lâyihamıza bir bakış.

Dr. Şeref Nuri

II

Geçen nüshadaki makalemizde Orman Kanunu lâyihasının hazırlanmasındaki sebepleri tebarüz ettirirken, eski devrin politikası belli olmıyan ormancılık siyasetine kısaca temas etmiş ve canlı bir halde bulunan bazı mevzuat hatalarına ve noksanlıklarına da işaret eylemiştik. Bunu müteakip kanun lâyihasının ihtiva eylediği fasılları ve bu fasıllar arasındaki rabıtaları ve nihayet kanunun meşgul olduğu objenin neden ibaret olduğunu göstererek, bir yerin orman mefhumuna girmesi için sahibinin Devlet şahsiyeti hükmiyesi ve yahut da fert bulunmasının şart olmadığını söylemiştik.

Bu makalemizde ise lâyihanın diğer esasları ve prensipleri üzerinde durmak ve icabeden noktalarına işaret etmek istiyoruz.

***

Nasılki Orman Kanunu lâyihası bir yerin orman mefhumuna girmesi için sahibinin Devlet şahsiyeti hükmiyesi ve yahut da fert bulunmasını şart koşmamışsa (§ 2), orman mülkiyetinin taksimi hususunda da yeni bir hüküm vazeylemiş değildir. Kanun lâyihasının bu tarzdaki sükûtunu eski orman mülkiyetlerinin ipkası manasında almaklığımız iktiza eder. Mahaza kanun lâyihası Evkafı gayri sahiha (1) ormanlarını ve bu ormanlar dahilindeki mer'aları Devlet malı addetmekle, (§. 6) eski mevzuata nazaran yeni bir hüküm koymuş demektir.

Her ne kadar Türkiye'de orman haritaları yapılmamış ve yer üzerindeki mülkiyet hudutları da kat'i olarak tesbit edilmemişse de, bugün mer'i olan orman mevzuatına nazaran ormanları şu tarzda taksim edebiliriz. (2)

1 — Devlet ormanları,

2 — Evkafa merbut olan ormanlar.

(1) — An'asıl arazii mevkufe mahiyeti hukukiyesi itibarile iki manzara arzetmektedir:

1 — Arazii memlûkeden iken şer'i şerife tevfikan vakfolunmuş olan arazidir. Bu nevi arazii mevkufenin rakabesi ve bilcümle hukuku tasarrufiyesi vakfa ait olup, bunlarda muamelâtı kanuniye cereyan etmez ve şartı vakıf her ne ise o tatbik edilir.

2 — Mirî araziden ifraz etmek suretile Sultanlara ve yahut Sultanın iznile başkalarının vakfeylemiş olduğu arazidir. Bu nevi arazinin vakfiyeti yalnız arazii miriyeden bir kıt'ai müfrezenin âşâr ve rüsumtı misillü mirî menafii Sultanlar tarafından bir cihete tahssi demek olduğundan bu misillü arazi evkafı gayri sahihe-den maduttur. 5 mayıs 1858 tarihli arazi kanunnamesinin mukaddemesine bakınız.

(2) — 1869 tarihli orman nizamnamesi (1 §).

3 — Kasaba ve köylere mahsus baltalıklar.

4 — Eğilme ve ormanlar.

Bu iki kadar mülkiyet bakımından taksim edilen ormanların umum orman sahasında işgal eyledikleri miktar kat'i olarak tesbit edilemezse de, elimizde mevcut istatistiklerden şu levhayı elde edebiliriz. (3)

Orman Mıntıkaları	Müesseseli ormanlar	Hususi ormanlar	Köy halkı ormanları	Evkaf ormanları	Devlet ormanları	Yekûn
İstanbul	3.500	115.054	15.313	33.293	910.233	1.77.395
İzmir	11.815	143.803		64.500	1.204.090	1.424.208
Eskişehir	—	15.000	15.000	—	482.650	512.650
Ankara	—	—	—	—	215.625	215.625
Adana	—	—	—	—	656.655	656.655
Antalya	—	—	11.250	7.500	462.668	473.918
Bolu	—	18.400	33.400	—	875.500	93.800
Sinop	—	1.500		—	446.575	448.075
Trabzon	—	1.000	—	—	1.215.000	1.216.000
Kastamonu	—	—	—	—	66.676	66.676
Yekûn	15.315	294.757	74.963	105.295	6.335.762	6.826.002
Nisbeti	0,2	4,3	1,1	1,5	82.09	100,0
Ali Kemal'in bulduğu	0,2	3,9	1.1	1.4	93.4	100,0

Elde ettigimiz bu levhaya nazaran Devlet mülkiyetinin haricinde kalan ormanların pek az oldukları ve hatta hiç mesabesinde bulundukları görülmektedir. Bunun böyle oluşunu erazî mülkiyetinin ilk telâkki tarzında ve daha doğrusu mülkiyet müessesesine hâkim olan dünya görüşünde ve nihayet tarihî hadısalarda aramaklığımız lâzımgelir.

***

Türkiye'de Devlet ormanları intifa bakımından da ikiye ayrılır.

1 — Devlet tarafından idâre olunan ormanlar.

2 — İntifaı köy ve nahiyelere bırakılan ormanlar.

Devlet tarafından idâre olunan ormanlardan maksat, işletmesi Devletin elinde olan ormanlar demek değildir. Türkiye'de Devlet ormanlarının işletilmesi keyfiyeti Devletin elinde olmayıp, müteahhitlere terkedilmiş vaziyettedir. (1869 tarihli Orman Nizamnamesinin 11 ve 12 inci maddeleri hükümleri).

Bunlar küçük veya büyük sermayeli müteşebbisler tarafından işletilirler. Devletin ihale edilmiş bu nevi ormanlar üzerinde mürakabe ve kontrol hakkı vardır. Fakat bütün bunlara rağmen, Türkiye'de-

(3) — Bu hususta Bernhard'ın Türkiye ormancılığının mevzuatı, tarihi ve vazifeleri isimindeki eserine bakınız. Yüksek Ziraat Enstitüsü neşriyatından. Ankara 1936. Sahife 78.

ki ormanlar hususi sermayelerin azgın dişlerinden kurtulmuş vaziyette değildirler. Bu noktai nazardan Orman Kanunu lâyihası, asırlarca süren bu tarzdaki işletme sistemine nihayet vermek için, devlet ormanları Ziraat Vekâletine izafeten Orman İşleri Umum Reisliği tarafından işletilir. (§ 34) prensibini vazeylemiştir.

Biz Orman kanunu lâyihasının vazeylediği bu yepyeni hükümle Türkiye'nin ormancılık politikasında yeni bir devrin açılacağını ve bu devrin eyi ve plânlı şekilde işleyen bir organizasyona dayanması şartile de, hayırlı olacağını sanıyoruz. Çünkü şimdiye kadar devlet mülkiyetinde bulunan ormanlar ormanla hiç alâkası olmayan müteşebbislere ve sırf kazanç gayesile bu işe atılmış olan müteahhitlere terkediliyordu. Devletin bu vaziyet karşısında ormanların idare ve işletilmelerini bizzat ele almıyarak, müteahhitlere terketmesile de ormanların memlekete olan faydaları feda ediliyordu. Bilhassa Türkiye gibi ormanları daha ziyade muhafaza ormanları karakterinde olan bir memleket için bu tarz işletmenin büyük ve feci akibetler doğuracağını da görmemek mümkün değildir.

Ormanların işletilmesi ve orman mahsulâtı satışları Heyeti Vekilece musaddak talimatname ahkâmına göre icra edilir. (Madde: 35) Kat'iyat zamanları ise koru ve baltalık ormanlarına göre muhtelif şekilde tesbit edilmiştir. Korularda senenin her mevsiminde kat'iyata müsaade edildiği halde, baltalıklarda yalnız birinci teşrin başından nisan nihayetine kadar mümkündür. Kanun lâyihasının bu faslında odun ve tomruk nakliyatının ne şekilde yapılacağı mevzuubahs edilmiştir. (Madde: 45, 46, 47).

Devlet ormanların işletilmesini üzerine alınca (Madde: 34), yapılacak işlerin görülmesi ve işletmelerin finanse edilmesi için de paraya ihtiyacı olacaktır. İşte bu paranın temini kanun lâyihasının en mühim mevzularından birisidir. Filhakika bu kanunun tatbika girdiği günden itibaren Orman İşleri Umumî Reisliği bir çok işler karşısında bulunacaktır, «Orman kadastrosu, orman haritaları, tahdid işleri, istatistik işleri, ormanların muhafazası ve saire» ve bu işlerin başarılması ise, bir bütçe meselesidir. Kanun lâyihası Orman İşleri Umumî Reisliğini mülhak bütçe ile idâre olunan bir şahsiyeti hükmiye olarak kabul eylemiştir. (Madde: 49) Kanun lâyihasından çıkarılan manaya göre, kanunun tatbiki tarihinden itibaren 10 senelik devir içerisinde her nevi varidat fazlası Devlet Hazinesine yatırılmıyacak ve bu paralar sermaye teşkilinde ve ormancılık teşkilâtında kullanılacaktır. On senelik orman iş plânının tatbik sahasına girdiği ilk senesinin fazlai varidatı işletme sermayesi olarak depo edilecek ve ikinci senenin başlangıcından itibaren de elde edilecek fazlai varidat fevkalâde orman işleri için sarf olunabilecektir. İlk sene için konulan işletme sermayesi ikinci senenin nihayetinden itibaren her sene kasa mevcudu olarak plânçoda gösterilecektir ve varidat fazlasının heyti umumiyesinden işletme sermayesi namı altında tefrik edilecektir. (Madde: 48)

Bu on senelik müddet içerisinde Orman İşleri Umumî Reisliği âdi ve fevkalâde iki nevi bütçe tanzim edecek; âdi bütçe de işletme işlerinin varidat ve sarfiyatı gösterilecektir. Buna mukabil fevkalâde bütçenin varidat kısmı âdi bütçenin fazlai varidatı halinde gösterilecek ve masraf kısmı da bütçe senesinde yapılacak olan fevkalâde masraflar halinde irae olunacaktır. (4) Yani işletme senesi içerisin-

[4] Fevkalâde masraflar aerofotometri, orman haritaları ve kadastroları ve hudutların toprak üzerinde tesbiti, orman evleri gibi işletmelere müteallik masraflardır.

de ki bütçedeki fazla varidat miktarı bütçe muhteviyatına esasen dahil olursa, bu fazlalık gelecek senenin tevkifâtı bütçesine varidat olarak devir olunacaktır. Fakat bütün bunlar on senelik devir esnasında mevzubahs olup, bu devrin nihayetinde, yani orman işlerinin normal bir şekle girdiği zamanda elde edilecek varidat fazlası esas sonlarında Devlet Hazinesine devir edilecektir.

Su halde kanun lâyihasının ahkâmına nazaran 10 senelik iş plânının tatbikatı esnasında lâzım olan paranın bir kısmı orman varidatından ve diğer kısmı da Devlet bütçesinden temin edilecektir. Fakat artık bu devrin nihayetinde Orman Umumî Reisliği bütçe yardımlarına ihtiyaç göstermiyecek ve hattâ belki de Devlet Hazinesine varidat temin edebilecektir. Ormancılığı ileri olan memleketlerdeki orman idarelerinin hesapları aşağı yukarı aktif vaziyettedirler. Halbuki Türkiye'de varidat miktarı yapılan masrafa nazaran çok az farklıdır. 1926 senesinde 646112 lira olup 1927-30 senelerinin varidat vasatisi ise 518813 liradır. Halbuki Türkiye ormanlarında masraf hemen hemen hiç denilecek derecededir. Bunun sebebini de Türkiye ormanlarının kendi haline terkedilmiş olmasında aramaklığımız lâzımdır. Eğer Türkiye ormanlarına itina edilecek ve onlara icap eden ihtimam gösterilecek olursa, bu takdirde masraf yekûnu varidatın çok fevkine çıkacaktır.

Devlet ormanlarında Devlet işletmesinin teessüsünü bir prensip olarak kabul eden Orman Kanunu lâyihası eski mevzuat dahilinde yer tutmuş olan zıt ahkâmı da (5) bertaraf etmek istemiştir. Bu maksatla da devlet ormanları dahilinde (her nevi bedava intifaı) kaldırılması esası vazedilmiştir. (Orman Kanunu lâyihası: Madde 29) Mahaza kanun lâyihası köylülerin orman mahsulüne karşı olan ihtiyaçlarını göz önünde tutarak, «Civarda orman bulunan köy ve köylülere ziraî ihtiyaçları için kesme, taşıma masraflarile dikili ağacın yarı bedelini de vermek şartile ormanların istif edilmiş emvalinden kerestelik ağaç ve mahrukat verilir. Orman işlerile alâkadar köylülerin pazarlarda satacağı kereste ve odun tedarikine medar olmak üzere müzayedesine sırf alâkadar köylülerin iştirak edeceği ufak partiler arttırılmağa arzolunur.

Zatî ihtiyaçlar için yarı bedel ile verilen odun ve kerestenin başkasına verilmesi ve satılması yasaktır.» (Madde: 30) Aksi takdirde zatî ihtiyaçları için ormandan nısıf bedel ile aldığı odun ve keresteyi hariçte satarsa, tarife bedelinin temamına tekabül edecek para cezası alınır. Ve bu cezanın beher bir lirası ve küsûru için de bir gün iş cezası verilir. (Kanun lâyihası Madde: 89) Köylülerin ihtiyaçları da gelişi güzel tayin edilmeyip, bu hususta «Devlet Orman İşleri Umumî Reisliği gerek yarı orman bedlile ve gerekse artırma suretile odun ve kerste alacak köylülerin miktarını vilâyetlerin muavenetlerile tesbit eder.» (Madde: 31) ve «Orman İdarei Umumiyesi köy ve köylülere ait ihtiyaç listelerini tetkik ederek ihtiyacatı hakikiyeye nazaran fazla gördüklerini ve ormanların verim kabiliyetile temini mümkün olmayan metalibi tashih eder.» (Madde: 32) hükümlerini vazeylemiştir.

(5) Köylülerin ormandan temin edecekleri kereste ve ağaçlar hakkında bu gün mer'i olan mevzuat arasında bir takım hükümlere tesadüf ediyoruz. 1869 tarihli orman nizamnamesinin 5 inci maddesile tesbit edilen (Ehali'i kurâ hâcetleriyle enbar ve ağıl misillü muhtaç oldukları ebniyeyi tamir veya müceddeden inşa etmek ve araba ve edevatı ziraiyeyi imâl eylemek ve ihtiyacatı beytiyeleri mertebesinde kömür yapmak ve odun edinmek için mirî ormanlarından meccanen kereste ve eşcar kesecek) hükmü 1920 senesinde bu intifa hakkı ormandan 20 kilometre uzaklığında bulunan köylere kadar teşmil edilmiştir. Ve fakat işbu hüküm 15 mayıs 1924 tarihli devlet ormanlarından köylülerin intifa hakkı kanununun birinci maddesile (kadimen koru ve baltalığı olmayan köy ve köy mahiyetinde kasaba ehalisi mektep ve mescit ve köprü, süknalarile anbar, ağıl, ahır ve samanlık misillü muhtaç oldukları mebaniyi müceddeden inşa ve tamir etmek ve araba ve edevatı ziraiye imâl eylemek ve ihtiyacatı beytiyeleri mertebesinde ve mensub oldukları pazar yerleri ile kasabalara kendi vasıtalarile nakil ve füruht etmek üzere odun ve kömür yapmak için devlet ormanlarının tahammülü fenniyesi olan kıtaatından ruhsatı resmiyeye müsteniden meccanen eşcar kesilebilecektir. Alâtı ziraiye imal ve füruhtile meşgul köy san'atkârları dahi san'atlarına muktazi eşcarı keza ruhsatı resmiyeye müsteniden meccanen kesebileceklerdir.) şeklinde tadil edildi. Bu hüküm bu günkü prensiblere mugayirdir.

Hiç şüphe yok ki Orman Kanunu lâyihası bu tarzda vazeylemiş olduğu hükümlerle bir taraftan ormanları gelişi güzel kat'iyattan kurtarmak ve diğer taraftan da köylülerin orman mahsulüne karşı olan hakikî ve mübrem ihtiyaçlarını gidermek gayesini istihdaf eylemiştir. Eğer köylülere bu rüçhan hakkı verilmemiş ve müsait bir vaziyet gösterilmemiş olsaydı, bu takdirde kanun hükümlerinin tatbikine de imkân kalmıyacak ve belki de gayri kanunî hareketlerin ve orman cürümlerinin meydana gelmesine sebebiyet verilecekti.

Devlet bu suretle yeni çıkacak olan Orman kanunu ile mülkiyeti dahilinde bulunan ormanlar üzerindeki bütün haklarını muhafaza ederek, şimdiye kadar ormanlardan gelişi güzel ve şartsız olarak yapılan intifaları ve ayni zamanda orman toprakları ve orman avları üzerindeki her türlü fuzulî tasarrufatı ve alâkaları da menetmiştir.

Biz Kanun lâyihasının bu hususta vazeylediği hükümlere göre, Devletin umum ormanlar üzerindeki haklarını (6) cisse ile olan münasebatına göre şu suretle tasnif edebiliriz:

A — Devlet hukukunun orman hudutları dahilindeki tesir derecesi.

B — Devlet hukukunun orman civarına ve ormanın dış mıntakasına olan şumulü.

A — Devlet hukukunun orman hudutları dahilindeki tezahürlerini ise üç grupta mütalea etmek muvafık olur.

1 — Orman meşceresine ait hükümler.

2 — Orman toprağına ait hükümler.

3 — Ormanın içerisinde bulunan avlara ait hükümler.

Orman meşceresine ait hükümler:

(6) Kanun lâyihasının (Ormanlar üzerindeki devlet hukukundan doğan neticeler) faslının ilk maddesinde (bil'umum ormanlar) tâbiri kullanılmıştır. Hükmün kullanılış tarzına nazaran mülkiyet tefrik edilmeksizin bütün ormanlar üzerinde Devletin hukuuk tanınmış oluyor demektir. Bilhassa aynı maddenin (C) fıkrasında da ormanlarda orman memurlarından gayrisinin kara ve su avı yapması Ziraat Vekâletinin müsaadesine bağlanınca, burada mevzuu bahs olan ormanların da hususî ormanlar olmadığı anlaşılmaktadır.

Halbuki kanun lâyihasında — (Devlet ve eşhas ormanlarına ait ihtilâfların tashihine tahdit komisyonları memurdurlar, bunlar işe başlayacakları gün ile takip edecekleri istikameti karar altına alarak ilân ederler.) (Madde: 9 denilmekle, hususi ormanların milkiyetleri tanınmış demektir ve bu bakımdan da biz kanun lâyihasında büyük bir tenakus ile karşılaşmaktayız. Çünkü kanun lâyihası bir taraftan hususî ormanların milkiyetini kabul ederken, diğer taraftan da (bil'umum ormanlar) üzerinde Devlet hukukunu tanımaktadır ve aynı zamanda hususi ormanların idare ve işletmesine müteallik hükümleri kendi çerçevesi dahiline almamaktadır. Biz kanun lâyihasının düşmüş olduğu bu tenakusun Mecliste kapatılmasını ve 19 uncu madde hükümlerinin, kanun lâyihasında olduğu gibi, bütün Türkiye ormanlarına teşmil edilmesini, diğer bir tâbirle orta ve büyük vüs'atteki ormanların da Devlet milkiyetine geçirilmesini arzu ederiz.

Dikili, yatar, yaş ve kuru ağaçlarla bunlara ait bakayanın kat'i ve ormandan ihracı, reçine, usare, ökse otu, yalamuk gibi maddelerin istihsali; ağaç boğma, ağaç tepelerini, dallarını veya bir kısmını koparmak ve çıra yapmak, ağaç budamak, kabuk soymak ve bunları taşımak, orman meyvası toplamak, orman dahil ve haricindeki istif yerlerinden tomruk, mahrukat ve mahsulât kaldırmak, orman dahiline kat'iyata yarayan âlât ile girmek.

Orman toprağına ait hükümler:

Umumi yollar haricinde ormana girmek, orman örtüsünü kaldırmak, orman toprağı üzerinde her türlü nebatları koparmak, sökmek, kaldırmak, yakmak veya toplamak, yaş ve kuru yaprak, çiçek, yosun, mantar, meyva, sahlep, kitre ve buna benzer şeyleri toplamak. Toprağın içerisinde taş, kiremit ocakları açmak, maden aramak, mesken ve ağıl inşa etmek, odun işliyen hızar gibi tesisat kurmak, yollar açmak, su yolları ve kanalları geçirmek, tarla tesis etmek.

Orman avına ait hükümler:

Ormanlardan orman memurlarından gayrisini kara ve su avı yapması (Orman kanunu lâyihası Madde: 19).

Gibi keyfiyetler Devlet Orman idaresinin müsaade ve muvafakati olmaksızın icra edilemez. Aksi takdirde kanunî müeyyideler tatbik olunur. Kanunun bu hususlaki müeyyedatı ise 89 uncu maddesinde tesbit edilmiştir. (7)

(7) «19 uncu maddedeki yasak işleri yapanlar suçun tevlit ettiği tazminatı ödemekle beraber, ayrıca mecburi orman işleri yapmak ve çalışmak cezasına da çarptırılırlar. Mecburî orman işlerinde istihdam müddeti verilen tazminatın (verilen tazminattan maksat hükmedilen tazminat anlaşılmaktadır.) beher lirasına mukabil bir gün hesap edilir. Tazminat miktarı suçun yapıldığı ormana ait tarife bedeli ile hesap olunur. Ağacı zedeleyenler ağacı kökünden kesmiş gibi ceza görürler. İzinsiz ormana girmek, kozalak, mantar ve saire toplamak, nebat ve çiçek koparmak suçunu işleyenlerden iki lira para cezası alınır. 19 uncu maddede yazılı olup, tazminata esas bulunmayan suçlarda suçlu bir günden bir aya kadar mecburî orman işlerile cezalandırılırlar. Suçlunun vaki müracaatı üzerine tazminat mikdarı mecburî orman iş cezasına tahvil olunabilir. Mecburî orman işlerinin yapılacağı saha, suçlunun ikametgâhından uzak orman yerlerinden seçilebilir. İş zamanının ve sahasının tesbiti mahallî orman idarelerine aittir. Mahallî orman idareleri infaz olunan cezaları her altı ayda bir mahkemelere tebliğ ederler.» (Kanun lâyihası Madde: 89).

2 — Devlet hukukunun orman civarına ve dışına olan şumul derecesi.

Buradaki hükümler haddi zatinda yine orman objesini himaye maksadile vazolunmuş mahiyettedirler.

Bu noktai nazardan orman hududundan muayyen bir sahaya kadar Devlet hukuku da şümullendirilmiş vaziyettedir. «Orman hudutlarından dört kilometreye kadar uzaklıkta olan mahallerde yeniden her nevi fabrika ve tesisat kurmak Ziraat Vekâletinin iznine bağlıdır. Vekâletçe fabrikanın büyüklüğü, kullanılacak kuvvei muharrikenin kuvveti göz önünde tutularak beher beygir kuvveti için üç lira ruhsatiye harcına mukabil icabeden ruhsat verilir. Orman civarındaki fabrika ve müesseselerden çıkan ve ormanlara zararı dokunan zehirli gaz ve bulanık suları fennin icabına göre azaltmağa ve suları ormana akıtmamağa fabrika sahipleri mecburdur. Bu mecburiyete riayet etmiyenlerden birinci defada tesbit edilen zarar kadar para cezası alınır. Ve tekerrürü halinde vücuda getirilen zararın iki misli kadar para cezası alınır.» (Madde: 24)

Kanun lâyihasının bu maddesine nazaran iki vaziyet mevzuubahistir:

1 — Kurulması arzu edilen fabrikalar ve tesisat.

2 — Kurulmuş olan fabrikalar ve tesisat.

Birinci halde mesele yoktur, çünkü ormanı zarardide edecek fabrikaların tesisine müsaade edilmez. Fakat ikinci halde yani ormana zararlı olan fabrikalar halihazırda mevcut ise, bu takdirde kanun lâyihası fabrika sahibinin ormanı tahrip edecek zehirli gaz ve bulanık suları azaltmak mecburiyetinde olduğunu zikretmekte olup, birinci halde zarar kadar para cezasının, ikinci halde ise zararın iki misli kadar para cezasının alınacağını tesbit eylemektedir.

Bizce maddenin hükmü oldukça dar tutulmuş vaziyettedir. Bir taraftan yalnız zehirli gaz ve bulanık sular mevzuubahistir, ve bunun haricinde ormanı tahrip edecek şeyler ise maddenin hükmünden hariç bırakılmıştır. Diğer taraftan da filin tekerrürü halinde zararın iki misli kadar para cezası alınır kaydı vardır. Bu bizce orman kanunu lâyihasının gayesini sarsacak mahiyettedir. Çünkü ormanlarda yalnız kâr meselesi mevzuubahis değildir. Bazı ormanların kendilerine mahsus öyle bir kıymeti vardır ki, bunu para ile ölçmek hemen hemen imkânsızdır. (Muhafaza ormanları) Biz bu itibarla maddenin son fıkrasının «Hali hazırda mevcut olan fabrika ve tesisat ormana zarar getirdiği takdirde, ilk defa için zarar nisbetinde para cezası alınır. Bu zarar gayri kabili içtinap ise, fabrikanın işletilmesine, tazminat verilmek suretile müsaade edilmez.» tarzında tesbit edilmesinin daha uygun olacağını zannederdik.

***

Kanun lâyihasının getirdiği yeniliklerden birisi de, Türkiye ormanlarının iki çeşitte mütalea edilmiş olmasıdır.

Kanun lâyihasının 85 ve mütakip maddeleri muhafaza ormanlarından bahseylemektedir; bu ahkâma nazaran bir yerin muhafaza ormanı olması için oranın mutlaka ormanlık olması şart değildir. Mer'alar, tarla ve sair arazi de muhafaza ormanı olarak kabul edilebilirler. (Madde: 85) Kanun lâyihası hangi yerlerin ve hangi ahvalde muhafaza ormanı karakterini iktisab edeceğini de göstermiştir. Bu suretle 22/9/1924 tarihli kanunun meydana getirdiği garip ve gülünç manzara da ortadan kalkmış oluyor. Kanun lâyihası, bir yerin muhafaza ormanı addedilebilmesi için muayyan bazı sebepler tesbit eylemiştir.

A — Yağmur ve jeolojik.

1 — Ormansızlık neticesi olarak arazisi kaymağa müsait olan veya yağmurlarla yıkanmaya maruz olan mahaller.

2 — Kaynak ve dere kenarlarını koruyan yerler.

B — Sıhhî ve mihanikî noktadan şimendifer yollarını, caddelerini, şoseleri ve ya köylerle ziraat arazisini çığ, sel gibi zararlardan koruyan orman arazisi veya meskûn yerlerin havasını kötüleşmeden koruyan ve buraları toz fırtınalarına karşı muhafaza eden ve nehir dolmalarının önüne geçen mahaller.

C — Memleket müdafaası noktasından, memleketin müdafaasına yardımı olacak mahaller.

Kanun lâyihasının muhafaza ormanları meselesinde esas olarak tuttuğu noktalar bizce tam değildir. Türkiye ormanlarının sahaya olan nisbetleri ve bilhassa bu nisbetlerin memleketin muhtelif mahallerindeki tehalüfü bizi hususî bir vaziyet karşısında bulundurmaktadır. «Türkiyede bu-

lunan 7,4 milyon hektarlık ormanlar yer yer temerküz etmiş bir haldedir. Memleketimizin bütün orman genişliğinin % 50,7 si 12 vilâyette toplanmaktadır. Diğer 51 vilâyete bütün orman genişliğinin % 49,3 ü kalmaktadır. Şu halde bizde orman sahaları tekâsüf eylemiş bir vaziyettedir.» (7) Filhakika ormanların böyle tekâsüf eylediklerı mıntakaları hariç bırakırsak, memleketimizin bir çok yerlerinde ormanların hiç derecesinde olduğunu görürüz. Meselâ: Urfa, Niğde, Kırşehir, Aksaray, Erzurum mıntakaları ormanca çok fakir olan mıntakalardandır. Buradaki orman nisbeti %0,2-05 arasındadır. (8)

Orta Anadoludaki vaziyet ise daha elimdir. Halbuki ormanların sahaya olan nisbeti % 20 den aşağı olursa, orada ormansızlığın fena tesirleri müşahede edilir. Şu halde bu nevi ormanca fakir olan mıntakaları da muhafaza ormanlarının tâbi olduğu ahkâma tâbi tutmak çok doğru olur. Nitekim Romanyada da, 1930 tarihli orman kanununa nazaran ormanı % 25 den daha aşağı olan mıntakalar, hususi ahkâma tâbi tutulmuştur. (9) Biz kanun lâyihasının Meclisteki müzakeresi esnasında bu noktanın da nazarı dikkate alınacağını ümit ederiz.

***

Türkiyede orman hudutlarile mer'a hudutları birbirinden ayrılmış vaziyette değildir. Orman bir taraftan odun ihtiyacını gidertirken, diğer taraftan da hayvanların otlatılmasına mahsus bir mer'a halindedir. Bu iki çeşit intifa tarzı ise ne ormancılık ve ne de ziraat bakımından faydalı ve elverişlidir. Çünkü bir taraftan ormanlar hayvanların yaptığı tahribat karşısında günden güne servetini ve nema kabiliyetini kaybediyor, diğer taraftan da otlatılan hayvanlar ne sütçe ve ne de etçe fazla bir kazanç getirmiyorlar. İşte bu noktai nazardandır ki, iktisadi ileri olan memleketlerde mera orman hudutlarından ayrılmış ve tefrik edilmiş vaziyettedir. Biz bunun sebebini Alman köylüsünün söylediği şu sözün manasında arayabiliriz. Alman köylüsüne nazaran «ormanlarda otlayan hayvan et, süt ve gübresini kaybeder.» Filhakika ahırda bakılan hayvanlarla ormanlarda otlayan hayvanların verim kabiliyetleri mukayese edilirse, bu sözün pek doğru olduğu görülür. Çünkü ormanda otlayan hayvanlar fazla süt vermedikleri gibi, gübrelerini de ormanda bırakırlar.

Bundan başka Türkiyenin diğer memleketlere nazaran ayrı bir hususiyeti de vardır. Bu hususiyet Türkiye ormanlarının miktarca çok az bulunması ve ayni zamanda ormanın en büyük düşmanı olan keçi ve devenin de mer'aya iştirak etmesidir. İşte bu iki nokta memleketimizde mer'a işinin ormandan ayrılmasını hassasiyetle icap ettirtmektedir. Bu itibarla yeni orman kanunu lâyihası asırlardanberi bir musibet halinde sürünüp giden bu problemi kökünden çözüp halletmek istemiş ve bu maksatla da «orman ağacı yetişen arazi içinde hayvan otlatılması on senelik orman plânının hitamından itibaren kat'iyen memnudur.» (Madde: 58) hükmünü vazeylemiştir.

Mahaza hayvancılık da Türkiye millet iktisadının bir cüz'ü bulunması ve bilhassa

(7) Ali Kemal «Türkiye ormanlarının dağılışı» Dönüm mecmuası. Sayı 27

(8) Aynı makale.

(9) Şeref Nuri «Schutzwald in der Türkei, ein Beitrag zur Erfassung des Schutzwaldproblems. München 1933. S. 83.

Türkiye iktisadiyatının merkezi sikletini teşkil eden ziraata bağlı olması, bu meselenin gelişi güzel halledilmemesini icabettirtmektedir. Bu sebepten kanun lâyihası bir taraftan ormanların tahribatını göz önünde bulundururken, diğer taraftan da hayvanların otlatılma imkânını da düşünmüştür. Bunun için on sene gibi bir geçit ve intikal devresini kabul eylemiştir. Bu müddet zarfında orman yetiştirilmesine tahsis edilen araziye giren büyük baş hayvanat ile koyunların adedi her sene 1/9 nisbetinde azaltılacak ve on senenin nihayetinde de mer'a ile orman hudutları birbirlerinden tamamen tefrik edilmiş bulunacaktır. Ve bu intikal devresi esnasında da hayvanların ormanlarda otlatılması keyfiyeti gelişi güzel olmayıp, bir takım tedbirler ve disiplinler altında cereyan edecektir. (Madde: 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73.) Yalnız kanun lâyihasının bu umumî hükümden hariç bıraktığı bazı istisnai ahkâma tesadüf ediliyor ki, bunlar biraz evvel izah ettiğimiz şekilde tamamen Türkiyenin hususî olan vaziyetinden doğmuşturlar. Biz bu intikal devresine tâbi tutulmıyan ve kanunun mevkii mer'iyete girmesini müteakip tatbik edilecek olan hayvan ra'yi men'ine mütealliik hükümleri de üç gurupta toplayabiliriz:

1 — Ağaç yetiştirmeğe tahsis olunan arazi dahilinde her türlü keçi ve deve sürüleri sevketmek ve otlattırmak.

2—Ehlî her nevi hayvanların ormanların gençleşen ve yeniden yetişen aksamında, 30 seneden aşağı yaştaki koruluklarda ve 11 seneden aşağı yaştaki baltalıklarda, şimdiye kadar hayvan girmeyen ve halen işletme neticesi olarak mürur ve ubura müsait ormanlar aksamında, on sene evvel ve yahut sonra vukua gelmiş olan orman yangını sahalarında ve muhafaza ormanlarında otlatmak veya bulundurmak

3 — Orman yetiştirmeğe tahsis edilen 100 hektardan küçük bulunan orman arazisi dahilinde hayvan otlatılması. (10)

Kanunun neşrini müteakip menedilmiştir. (Madde: 59 ve 61) .

Her ne kadar kanun lâyihasına göre mer'a işleri bir intikal devresi içerisinde halledilecek ise de, bazı nevi hayvanlar ve bazı orman mıntakaları bu intikal devresine tâbi tutulmıyacaktır. Biz kanun lâyihasının bu hükmünde büyük bir isabet olduğunu sanıyoruz.

***

Kanun lâyihasının teşkilât faslında orman işleri umumî Reisliğinin ağaçlama işlerini yapacağını (Madde: 134) görmekteyiz. Bu hususa ait ahkâm ayrı bir fasıl dahilinde toplanmış bulunuyor. Bu ahkâma nazaran Orman Umumî Reisliği,

1 — Devlet ormanlarını genişletmeğe ve mümkün olduğu kadar vasıflarını artırmağa,

2 — Orman dahilinde çıplak, yangın görmüş ve seyrekleşmiş aksamı teşcire,

Mecburdur.(Madde: 74) Bu mecburiyet kanunun neşrini müteakip derhal tat-

(10) Yalnız bu yerlerde yetişen otlar harice satılabiliyor. (Madde: 61) Biz kanunun bu hükmünden 100 hektardan daha yukarı olan ormanlarda hayvan otlatılabileceğini anlıyoruz. Fakat bu müsaade 58 inci maddenin mansına nazaran nihayet on senelik intkal devresi için mevzu bahisdir. Bu devrenin nihayetinde 100 hektardan büyük olan sahalarda da ra'y imkânı mevcut değildir. Knun lâyihasının 100 hektar olarak kabul etdiği saha bizce tamamen gelişi güzel tesbit edilmiş bir mahiyettedir. Her ne kadar zarar orman vüs'tinin küçülmesile artars da, burada ayrıca ormanın evsafını ve kesafet derecesini de düşünmek iktiza etmez miydi?

tik sahasında da gereği bulunacaktır. Şunda biz Türkiyede bir ağaçlandırma işi karşısında bulunuyoruz. Fakat bu mesele bir para ve bütçe meselesidir. Bu itibarla ağaçlandırma işlerinde düşünülecek nokta, ağaçlamanın iktisadî olup olmaması keyfiyetidir. **Steplerin ağaçlandırılmasına kalkmak fantaziye kapılmak demektir. Halbuki Türkiye fantaziler memleketi değil, realitelerin hüküm sürmesi lâzım gelen bir memlekettir.** Eğer sarfedilen para ile alınacak netice arasında menfî bir fark varsa, bu takdirde ağaçlandırmadan sarfı nazar olunur. (11) Şu halde ağaçlandırma işi, muvaffakiyetinden emin olunan sahalarda yapılır. Biz bu nevi mıntakaların da kanun lâyihasında tesbit edildiğini görüyoruz.

Teşcir işlerinin, masraf bakımından üç guruba ayrılması kanun lâyihası iktizasındandır.

1 — Kanunun mervkii meriyete girmesinden sonra orman dahilinde meydan gelen boşluklar ve bilhassa ağaç satışı suretile hasıl olan açık sahaların teşciri, seyrek mahallerin doldurulması hususundaki masraflar Orman İşleri Umumî Reisliğine aittir.

2 — Memleketin müdafaası noktasından orman mevcudiyetinin elzem bulunduğu mahallerdeki orman yetiştirme masrafı Müdafaa Vekâletine (12) ve bu kanunun tatbikinden evvel meydana gelmiş olan boş sahaların ve teşcirine lüzum görülen yerlerin ağaçlandırılması hususundaki masraflar Ziraat Vekâletine aittir.

3 — Vilâyet, kaza ve nahiyelerde yapılacak ağaç bayramları ve bu bayramlardaki ağaçlandırma masrafları nahiye ve köy sandıklarına, vilâyetlerde de Hususî Idarelere aittir. (Madde: 75, 76, 77).

***

Kanun lâyihası içerisinde cezaî hükümlere de yer verilmiştir. Bunda büyük bir zaruret de vardır, çünkü müeyyidesi olmayan hükümlerin tatbikatta manası yoktur. Kanun lâyihası memleketin ve bilhassa orman ceraimini ika eden kimselerin malî vaziyetlerini nazarı itibara alarak, yepyeni bir esas vazeylemiştir. Bu esas orman ceraimine karşı tayin edilecek olan tazminat ve para cezalarının mecburî iş cezasına tahvil edilebilmesi keyfiyetidir. (Madde: 89, 108) Bu esasın konulmasındaki sebep ise, memleketimizdeki orman cürümlerine ait para cezalarının tatbik edilememesidir, çünkü orman cürümlerini ika eden kimseler fakir köylülerdir.

Bu itibarla bunların para cezası vermelerine de imkân yoktur. Para cezasını veremedikleri takdirde, umumî ahkâma göre cezaların hapse tahvili iktiza eder. Halbuki bu nevi cürümlerde hapis cezasının tatbiki, istihdaf edilen gayeyi temin edemez. Bu noktai nazardan kanun lâyihası mecburî iş cezasını koymakla, bir taraftan mücrimlerin çalıştırılması suretile ahlâklarının ıslahını temin keyfiyetini, diğer taraftan da iş kuvvetlerinden istifadeyi düşünmüştür. Şu halde kanun lâyihasına göre orman ceraimi için dört nevi ceza vardır:

1- Tazminat, 2- para cezası, 3- mecburi iş cezası, 4- hapis cezası.

Hapis cezası oldukça ağır olan orman ceraiminde tatbik edilir. Bu nevi orman ceraimini mahiyetleri itibarile bir takım kısımlara ayırabiliriz:

1 — Nısıf bedel ile verilen orman mahsulâtını kendi zatî ihtiyacı için kullanmayarak hariçte satmak.

2 — Kesilecek veya kesilmiş ağaçlarda numara ve damga işaretlerini değiştirmek.

3 — Hudut işaretlerini değiştirmek.

4 — Orman suçlarını teşvik etmek ve çalınan şeyleri saklıyarak yataklık yapmak.

5 — Para kazanmak gayesile hırsızlık yapmak.

6 — Memurları tahkir etmek, korkutmak veya karşı gelmek.

7 — Kasden ormanları yakmak.

İşte ancak bu gibi ahvalde hapis cezası tatbik edilir. Diğer orman ceraiminde ise ya tazminat ve yahut da para cezası esası kabul edilmiştir. Kanun lâyihası suçların takibi hakkında da ayrı bir faslı ihtiva etmektedir.

***

Bir memleketin kanunları çok iyi düşünülmüş ve çok iyi tanzim edilmiş olabilirler. Fakat bunların tatbik edilmeleri için lâzım gelen teşkilât ve icra kuvveti mevcut değilse, istihdaf edilen maksat ve gaye temin edilemez. Bizce kanunlar teşkilâta bağlı olan birer müessesedirler. Bu müesseselerin harekete geçebilmeleri, kendilerini işletecek olan kuvvetlerin yaratılmasile mümkündür. Nasılki bütün iktisadî teknik işletmelerin verimliliği onların iyi şekilde kurulmuş ve işletilmiş olmalarına mütevakkıf ise, orman işletmelerinin de, işletmenin gayesine uyabilmesi için her şeyden evvel iyi işleyen ve plânla hareket eden bir organizasyonun kurulmasına bağlıdır. Bu noktayı nazardan, orman kanunu lâyihası teşkilât meselesini (Madde: 134-159), kendi çerçevesi dahiline sokmuştur. Böyle bir ormancılık teşkilâtının kurulmasına lüzum vardır. Çünkü bugün mevcut olan ormancılık teşkilâtile iş yapmak mümkün değildir. Bu asırlardanberi kısır kalmış bir zihniyetin son ve çürümüş ankazı halinde karşımışda durup duruyor. Biz böyle yarım ve noksan bir teşkilâtla modern esasları içerisinde toplayacak olan orman kanununun tatbikine imkân göremiyoruz

Orman kanunu lâyihası teşkilâta mütedair ahkâmı kendi hükümleri içerisine almakla, bütün dünya orman kanunları karşısında kendisine mahsus bir hususiyet irae etmektedir. Mahaza organizasyonlar daha ziyade bütçe meselelerile alâkadar olduğundan bu nevi teşkilâta mütedair ahkâmın da ayrıca bir teşkilât kanunu halinde çıkartılması daha ziyade doğru olurdu kanaatindeyiz. Bu suretle ormanların idâre ve işletilmesine ait ahkâmı içerisinde toplayan orman kanunu da daha ziyade stabil bir vaziyete girmiş olurdu.

Orman kanunu lâyihasının teşkilât faslında Orman İşleri Umumî Reisliğinin vazifeleri tesbit edilmekle beraber (Madde: 134) bu Reisliğin de 1- ağaç koruma işleri, 2- Mülkiyet ve sair hukukî işler, 3- orman amenajmanları, 4- Teşcir, tohum ve fidan tedariki, bilûmum orman inşaatı, kira işleri, yol inşaatı ve orman sahasının ve bilhassa orman yetişen sahanın tevsii, 5- orman memurini, 6- hudut tahdit ve harita

(11) Muhafaza ormanları karakterinde olan (madde: 85) yerleri bu düşünceden hariç tutuyoruz. Çünkü buralarda rol oynayan faktörler daha başka karakter arzederler. Nitekim kanun lâyihasının 75 ve 76 ncı madelerinde de bu nevi yerlerden bahs ve teşcir masraflarının da umumi bütçeden temin edileceği tasrih edilmektedir.

(12) Masrafların başka Vekâletler tarafından der'uhde edilmesi hususundaki mecburiyet bize bu hükmün tatbikatta hükümsüz olacağını zannettiriyor.

işleri, 7- orman teknisi, tecrübeler âlât ve ve edevat ve malzeme temini; 8- Teftişat, orman muhafaza ve orman yangınları, 9- Orman kadastro teşkilâtı ve işletme haritalarının temini, 10- Orman istatistiği, 11- Odun ve kereste tasarrufu, 12- Orman mer'asa, orman sulakları, ormana tahsis edilmeyen sahanın ıslahı şubelerine ayrılacağını tesbit eylemiştir. (Madde: 13) Umumî Reisliğe tâbi vilâyetlerdeki orman işleri ise başmühendislik, mühendislik, namzet mühendisi, mühendis muavini ve namzetleri tarafından idâre olunur. (Madde: 137).

Orman kanunu lâyihası teşkilât bakımından yeni bir organ daha yaratmak istemiştir: Orman İdâre meclisi. Bu meclis, Orman İşleri Umumî Reisi, Ziraat Vekâleti tarafından aza olarak seçilen beş orman şube müdürü, Ziraat Vekili tarafından tayin olunan Yüksek Ziraat Enstitüsü Orman Fakültesinden bir profesör (12), Heyeti Vekile tarafından intihap edilen ormancılık bilgisine malik olan bir orman müntesibi, Divanı Muhasebat tarafından seçilen bir azadan mürekkeptir. (Madde: 34) (13) Orman kanunu lâyihasının ihdas eylemek istediği bu meclisin bizce pek büyük bir ehemmiyeti vardır. Yalnız nazarı dikkati celbeden nokta, kanun lâyihasında bu organın ne için ve hangi maksatlara binaen meydana getirilmek istenildiğinin tasrih edilmemiş olmasıdır. Her ne kadar buna müteallik olan hükmün, işletme faslında bulunmasından dolayı meclisin göreceği işlerin işletmeye inhisar edeceği anlaşılıyorsada, bu şekildeki karine bizce sakattır. Bu itibarla idâre meclisinin göreceği işlerin ve ittihaz edeceği kararların ne mahiyette olacağını daha evvelden tesbit etmek çok lüzumludur; Aksi takdirde bu sarahatsizlik, orman idâre meclisinin işlerini hakikî istikametinden uzaklaştırabilir.

Gerek merkez ve gerekse vilâyetlerdeki orman işleri yeni kurulacak bir teşkilât ile yeni orman kanununun hükümlerine istinden yapılacaktır. Eğer bu teşkilât içerisinde eyi yetişmiş elemanlara yer verilirse kanunun istihdaf ettiği yol üzerinde yürümek daha ziyade kolaylaşacaktır.

Türkiye'nin ormancılık politikasında yepyeni bir devir ajılıyor. Bu devrin ülküsü ülkemizi yemyeşil bir ülke yapmak olacaktır. Bu zor ve güç bir iştir; fakat zorlu kuvvetler böyle zorluklar karşısında sendelemezler. Hiç şüphe yok ki, böyle başarıcı ve yapıcı kuvvetlerin kaynağı da tam ve sağlam bir bilgidir. Eğer biz bu bilgiye malik isek, açılacak yeni devrin yeni esaslarını ve prensiplerini kolaylıkla tahakkuk ettiririz. Bunun için yeni orman kanunumuzun verimli olması iki şeye bağlıdır diyoruz: Tam bir görüş ve sağlam bir bilgi.

(13) Bu mecliste Orman Fakültesi Profesörlerinden yalnız bir tanesinin yer alması bizce kâfi değildir. Eğer ormancılık istihsal bilgileri ve ormancılık ökonomi ve politikası bilgilerinin enstitü müdürleri de bu meclisin tabiî âzasından addedilmiş olsaydı daha isabetli hareket edilmiş olurdu. Çünkü bu suretle Meclisten çıkacak kararlar, ormancılığın yekdiğerini itmam eden şubeleri tarafından, salâhiyetle ve ilim bakımından tetkik edilmiş olurdu. Bu takdirde memleketimizde asırlardanberi sürüp giden ilim sahasile pratik sahanın aykırılığı ve hattâ birbirlerine olan düşmanlıkları izâle edilmiş olurdu. Her ne kadar kanun lâyihasında lüzuma müsteniden raportörlerin dvet edilmeleri» (madde : 34) mevzu bahs ise de, bunların rey verme hakları olmadığından kâfi derecede müessir olmalarına da imkân yoktur.

(13) Kanun lâyihasının 34 üncü maddesi doğrudan doğruya teşkilâta ait bir hüküm olmakla beraber, teşkilâta ait olan faslın içerisinde yer tutmamıştır. Bunun ne maksadla bu şekilde tertip edildiğini tayin etmek bizce mümkün olmamakla beraber, bunun kanun lâyihasının düştüğü br tertip hatasından başka bir şey olmadığını da sanıyoruz.

Ormanlardan Reçine intifaı ve ağaçların Reçine verimini tezyid eden yeni bir usul

Yazan : Dr. Fikret Vural

Memleketimizin sanayileşmesi ilerledikçe bu sanayii besleyecek olan muhtelif ham maddeler istihsalâtına da ayrıca ehemmiyet verildiğini görmekteyiz. Bu ham maddeler meyanında ormanlardan elde edilen ve bir çok sanayi şubelerinde istimal edilen reçine maddesi oldukça büyük bir ehemmiyeti haizdir. Almanya sevî 15 milyon mark kıymetinde ecnebî memleketlerden reçine ve reçine mahsulleri ithal eder. Bu bizim paramızla 7,5 milyon liradır. Memleketimize giren reçine miktarının neye baliğ olduğunu öğrenebilmek için bu hususta istatistik rakamlarına istinaden ayrıca bir etüd yapmak lâzımdır. Yalnız muhakkak olan bir şey varsa o da muayyen bazı sanayiimizdeki tekâmülâtla müteradif olarak reçine ve reçine mahsullerine olan ihtiyaç da günden güne artacak ve bu uğurda ecnebî memleketlere çıkacak paranın miktarı da fazlalaşacaktır. O itibarla diğer memleketlerin yaptıkları gibi memleketimizde de ihtiyacımız olan veya olacak reçine sarfiyatını karşılamak üzere şimdiden bazı tedbirlerin alınması çok doğru olur.

Bu yazımda reçine mahsulüne ait umumî malûmatla beraber en muvafık intifa şekli hakkında yeni bir metoddan bahsetmeği meslekdaşlarım için faydalı buldum.

Reçine ormancılık işletmesinin hasılâtı tâliyesinden maduttur. Sanayide ehemmiyetli olan kısımları bizzat reçine ve bunun mahsulleri olan terebentin yağı ve kolofonyum maddelerinden ibarettir. Terebentin yağı başlıca boyacılık tekniğinde, sun'î kanforo imalâtında, kolofonyum ise bir çok sanayi şubelerinde meselâ yazı kâğıdına metanet vermekte (tutkallamak) sabun imalâtında, kablo sanayiinde, sun'î reçine imalinde, cilâcılıkta, macunculukta, sinek tutan kâğıtlarının imalinde, mühür mumlarının imalinde ve nihayet reçine yağlarının istihsalinde mühim ham maddeleri teşkil ederler.

Reçine ağaçlardan mayi halinde çıkar ve balzam ismini taşır. Balzamı ağaç içerisinde istihsal eden hususî yapılışına ve ibreli ağaçlarda bulunan reçine hüceyreleridir. Balzamın terkibi enva ve ecnası eçara ve muhite tâbi olarak müteha vvil olmakla beraber vasatî olarak yüzde 23,4 terebentin yağı, yüzde 70,4 reçine ve yüzde 5,7 sudan terekküp eder. Ağaçtan alınan taze balzam kurutulduğu takdirde şeffaf ve sert bir madde geriye bırakır ki bu da yukarıda zikredilen kolofonyumdan (keman reçinesi) ibarettir.

Reçine yalnız yaprak ağaçlarda bulunur. Reçineli ağaçlardan da reçine itibarile en zengin ağaç cinsleri sırasile yeymut çamı ve diğer nevi çamlar, melez, lâdin ve kökнardır.

Ağaçların kök haşebi reçinece en zengin olan kısımlarıdır. Ondan sonra sırasile unku cezirden itibaren yukarı doğru iki metredeki gövde kısmı, dal haşebi, tepe dallarile örtülü olan üst gövde kısmı dalsız olan alt gövde kısmı ve en nihayet kabuk gelir. Yukarıda zikredilen ağaçlardan reçine istihsali imkânı olmakla beraber ormancılıkta reçine hemen ekseriya çam ağacından intifa edilir. Harbi umumîde Almanya'da reçine buhranı dolâyısile lâdinlerden de reçine istihsal edilmiştir. Lâdinin reçine verimi çama nazaran az olmakla beraber balzamının ağaç gövdesinden akması da pek yavaş vaki olur. Bu sebepten dolâyı balzamdaki terebentin yağı uçar ve reçine gövde üzerinde donmuş olarak sert bir halde teraküm eder. Bu şekildeki reçine ancak kesilmek suretile gövdeden alınır. Çam ağacında ise balzamın gövdeden çıkması hızlı olduğundan sertleşmeden akar ve hususî kabında mayi olarak toplanır. İşte çamın lâdine faik olması ve her zaman tercih edilmesinin sebebi budur.

Türkiye ormanlarının reçine verimi bakımından kabaca tetkiki icab etse alınacak neticenin her halde çok müsbet olacağı kanaatindeyim. Çünkü memleketimizde bize mebzul miktarda reçine verecek muhtelif envada çam ormanlarına fazlasile malik bulunuyoruz. Hattâ rasyonel usuller dahilinde istihsalât arttırılacak olursa dahilî ihtiyaçlar temin edildikten sonra, ecnebî memleketlerde ihracat yapmak mümkün olabilir.

Almanya'da reçine istihsalâtını artırmak ve bu suretle her zaman için ecnebî memleketlere muhtaç kalmamak gayesile reçine intifaı üzerine çok çalışılmakta ve etüdler yapılmaktadır. Bu uğurdakai çalışmalar başlıca ağaçların reçine verimini sun'î vasıtalarla tezyidi gayesini istihdaf etmektedir. (Königsberg) yüksek ticaret mektebi kimyevî tekneloji ve emtia fenni profesörü olan (Hessenland) bu sahada bir çok tecrübeler yapmış ve neticede ağaçlardan tabiaten ağır gelmekte olan balzam cereyanını sun'î vasıtalarala tahrik için iki imkânın mevcut olduğunu bulmuştur.

1 — Haddı zatında yavaş olan balzam cereyanının fizikî esaslarla tahriki (tazyik, vurma, hararet veya elektrik vasıtasile).

Yapılan tecrübeler bu usulün ormanda kabiliyeti tatbikiyesinin az olduğunu göstermiştir.

2 — Kimyevî maddeler ile reçine cereyanının tahriki.

Birinci usule nazaran daha çok kolay yapılmakta ve daha eyi bir netice vermektedir. Bu usulde hamızlar, emlâh, esaslar ve daha sair maddeler saf veya münhal bir halde istimal edilmiş ve bunların verdiği neticenin hayrete şayan bir derecede olduğu görülmüştür. Ağaçlardan reçine cereyanı birdenbire fazlalaşmıştır. Zikredilen maddelerden bir kaçı reçine verimini yüzde yüze kadar artırmıştır. Profesör Hessenland'ın aldığı neticeler berveçhi âtidir:

Tahrik vasıtaları		Fazla hasılat
		..... kadar
Hamızı Kibrit	%50 nisbetinde	% 128
» Klorma	%25 »	% 115
» Kibrit, Alkolik	%50 »	% 104
Potas mahlûlü	%20 »	% 111

Görülüyor ki reçine verimi % 128 e kadar artmaktadır. Yalnız reçine mahsulünün mühim bir derecede fazlalaşmasını temin eden usulün tatbikinde aşağıdaki üç sual varit olabilir.

1 — Tahrik vasıtasının tesiri reçine inti[illegible] mevsiminin devamınca baki kalıyor mu?

2 — Yeni usulle elde edilen balzam eski tarzda (yani tahrik maddesiz) elde edilen balzam evsafında mıdır?

3 — Ağaçlar yeni usulle zarar görüyorlar mı?

Profesör Hessenland'ın yaptığı tecrübelerin neticeleri göstermiştir ki:

1 — Tahrik vasıtalarının tesirleri bütün yaz devamınca baki kalmaktadır.

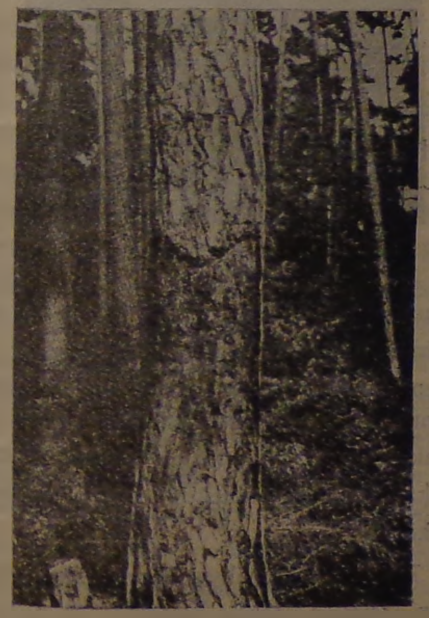
2 — Yeni usulle elde edilen Balzam eski usulle elde edilen balzamın evsaf itibarile tamamen aynidir.

3 — % 25 nisbetinde Hamızı Klorma istimalile yapılan reçine intifaında ağaçda veya ağaç tecessümatında hiç bir zarar vücuda gelmemektedir.

Yeni usulle reçine intifaının tarzı cereyanı: İlk iş ilkbaharın bidayetinde yapılması icabeden kırmızılaştırmadır. Ağaç gövdesi üzerindeki kalın ve kaba kabuk keskin bir âletle (Hususî rende ile) gövde muhitinin iki taksim üçü 2/3 üne kadar olmak üzere uzaklaştırılır. Bu ameliyeyi yaparken (Bast) ve (Kambiyom) u imkân nisbetinde yaralamamağa dikkat etmek lâzımdır. İşte ağaç gövdesinin kırmızılaştırılan bu kısmına Almanca (Lachte) tesmiye edilir. (Şekil 1 ve 2) Bundan sonra reçine-

Şekil: 1

Şekil : 2

nın toplanmasına mahsus kap alınarak Lahte üzerinde yazın yapılacak yarmalar (Kırmızılaştırılan kısmın üzerinde âleti mahsusasile yapılan düz ve oluk tarzındaki sıyırmalar) içinde yer kalacak şekilde mümkün mertebe aşağıda sağlam olarak tesbit edilir. Müteaddit yarmalar ekseriya yukarıdan aşağıya doğru yapıldığından ilk yarmayı mümkün mertebe yukarı tarafta yapmalıdır ki, gelecek senelerde yapılacak yarmalar için kâfi bir saha kalmış olsun (Şekil 3). Onun için ilk seneler boylu ame-

Şekil : 3

le kullanmak daha doğrudur. Her lahte üzerinde 90 derecelik zaviye ile birbirine birleşen iki mail yarma yapılır. Bu iki yarmanın mülâki oldukları noktada amudî olarak aşağıya doğru reçine toplama kabına kadar uzayan 3 üncü bir yarma yapılır. (Şekil 4).

Her yarma ameliyesini müteakip sıyrılan kısımlar üzerine hemen % 25 nisbetinde hamızı klorma mahlûlü ufak bir pulverizator vasıtasile pulverize edilir. Bir amele yarma yapar, diğer bir amele de yarmayı müteakip hemen pulverize eder. Pul-

Şekil : 4

verize eden amele yapılan işin kolaylığı dolayısile kadın da olabilir. İlâçlamayı müteakip Balzam akıntısı sür'atle fazlalaşır. Ağaç üzerinde açılan yarıklar içeri doğru oyuk olduğundan (Şekil 5) çıkan balzam bu kanallar içerisinden aşağıya akar. Ve hususi kabına toplanır.

İkinci yarma ameliyesi 9 ilâ 14 günlük bir istirahat devresini müteakip ve birincisinin yarım santim altından yapılır. (Şekil 7 — C) İşine ayni ameleye tarif edilen şekil ve fasılalarla tâ yaz nihayetine kadar takriben 12 defa yarma yapmak suretile tekrar edilir. Sene sonunda ağaç (Şekil 6) daki manzarayı arzeder.

Yarmaları yapacak amelenin hususi olarak yetiştirilmiş olması lâzımdır. Eyi yetişmiş ve pratiği olan bir amele saatte 100 yarma kadar yapabilir.

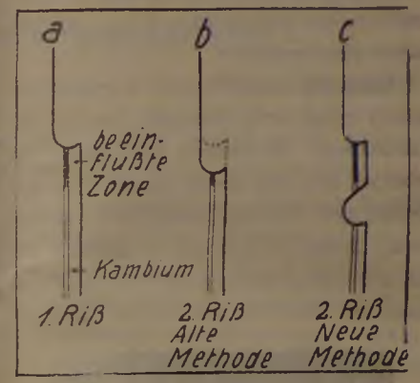
Şekil : 5

Ağaçların verimine gelince: Hessenland'ın tecrübelerini yaptığı 8500 çam ağacı 18000 kilogram balzam vermiştir. Buna nazaran her ağacın reçine verimi iki kilogramdan fazladır. 18000 klogram balza-

Şekil : 6

mın elde edilmesi iki erkek ve kız amele tarafından başarılmıştır. Yalnız her on günde bir defa yarma yapılması icabeden esas mahsul zamanında fazla olarak iki erkek amele ve iki kadın amele çalıştırılmıştır.

Birinci yarma — İkinci yarma eski usul — Üçüncü yarma yeni usul

Lâdinin yukarıda zikredilen yavaş reçine cereyanı, tahrik maddelerile kuvvetlenmekte ve dolayısile lâdin reçinesi de mayi halinde elde edilmektedir. Beş lâdin ağacında yapılan tecrübeler göstermiştir ki, 13 yarma yapılmak suretile beher ağaçtan bir buçuk kilogramdan fazla mayi reçine istihsal edilmiştir. Tahrik vasıtaları usulile ağaçların zarar görüp görmeyecekleri sualine yukarıda temas edilmişti. Muhakak olan bir şey varsa umumiyet itibarile (eski veya yeni usulle) reçine intifaından ağaçların az veya çok miktarda zarar göreceklerdir. Çünkü ağaçta açılan herhangi bir yara ağaç tecessümatının muvazeneli gidişini haleldar edecek ve belki de bir çok mantar hastalıklarının bu açık yaralardan haşebe nüfuzuna sebebiyet verecektir. Onun için daima reçine istihsal edilecek ağaçların kesime olgunluk zamanlarının yakınlaşmış olması ve bunların müteakip 4-

5 sene zarfında behemehal kesime ithal edilmiş ağaçlardan intihap edilmiş olmaları şarttır. Bu şekilde hareket edildiği takdirde reçine istihsalâtında melhuz olan mahzurlar bertaraf edilmiş olur. (Şekil 8) Eski usulle reçine istihsal edilmiş bir ağaçtaki yarayı göstermektedir.

Başka bir sualde haşebin kıymetli evsafının reçine intifaı dolayısile bozulup bozulmadığıdır. Bu hususta kat'i kararı verebilmek için ayni şartlar altında yanyana yetişen ayni cins ağaçlardan, uzun seneler reçine intifa edilmiş ağacın haşebile hiç dokunulmamış ağacın haşebinin evsafı sınaiye ve sairesinin mukayesesi lâzımdır.

Şekil : 8

Bu da ancak uzun senelerin tetkikatile tesbit edilebilecek bir keyfiyettir.

Bunlardan başka memleketimiz için bilhassa haizi ehemmiyet bir mesele de içerisinde reçine intifaı yapılmış meşcerelerin yangın tehlikesine çok maruz olmalarıdır. Ağaç gövdeleri üzerinde bulunan ve reçine terakümatı dolayısile çıralanan kısımlar çok kolaylıkla yanarlar. Bu suretle meşcereler içerisinde teşekkül eden ehemmiyetsiz ölü örtü yangınları büyük bir sür'atle gövdeye sirayet ederek gövde yangını teşkil eder. Daha sonraları yangını tepe yangınına inkılâp eder. O itibarla reçine intifaı yapılmış meşcerelerin yangına karşı muhafazasına daha büyük bir ehemmiyet vermek lâzımdır.

Yukarıda izah edilen ağaçların reçine verimi üzerinde Profesör Hessenland'ın yaptığı tecrübeler ve aldığı neticeler memleketimiz için nazarı itibare alınırsa görülür ki, masrafını korumaz bir iş gibi görünen reçine istihsali az insan kuvvetlerinin çalıştırılmasile büyük bir randıman verebiliyor. Bilhassa amele yevmiyelerinin az olduğu kesif orman mıntakalarında kanaatime göre kârlı bir reçinecilik kurulabilir. Mamafi şunu da kaydetmek isterim ki bu hususta kat'i bir karar verebilmek için reçinecilik üzerinde teknik (Orman ağaçlarımızın reçine verimi derecesi, Balzam'ın evsafı yeni ve eski usullerin tecrübesi ve saire) ve iktisadî istihsalin Rentabl olup olmayacağı, Rasyonalite imkânlarının mevcut olup olmaması gibi) araştırma ve etütler yapmak lâzımdır.

Bizde neşriyat ve propaganda işleri

Mehmed Ali Salih

Ormancılığı diğer mesleklere nazaran halka pek az tanıtan sebeplerin başında neşriyat ve propaganda işlerinde gösterdiğimiz zaaf ve kayıtsızlık gelir. Herhangi bir mesleğin tanınma ve yayılmasında propagandanın haiz olduğu büyük ehemmiyeti takdir etmeyen kimse kalmamıştır. Buna rağmen meslek mensuplarının gösterdikleri alâkasızlık ona lâyık olduğu muhitin teşekkülünü bir türlü temin edememektedir. Bir mesleğin ilerlemesi için şart ve elzem olan ilk vasıta, onun her manasile inkişafını kolaylaştıracak, memleket hacminde geniş ve sempatik bir yayılma muhitine malik olmasıdır.

Neşriyat ve propaganda işlerine kıymet vermiş olan meslekların şimdiye kadar aldıkları neticeler, bizi cür'ete düşürecek kadar çok ve ehemmiyetlidir. Bizse kendi kendimizi zehir ve hareket sevkedecek yerde kaplumbağa gibi kabuğumuzun içerisine büzülerek hariçle münasebet peyda etmekten âdeta ürküyoruz. Alelâde teşekküller için bir hadde kadar ihmal edilebilecek olan bu mesele, taazzuv etmiş meselelerde başlı başına bir iş mevzuu olarak ortaya çıkar. Eğer bir mesleği organize etmek ve ona bir istikamet vermek mevzuubahsoluyorsa bu işe derhal ve bütün kuvvetimizle sarılmak zaruretindeyiz. Yoksa zaman, mekân ve kuvvet itibarile en müsait fırsatlara malik olduğumuz halde bu vasıtalardan lâyıkile istifade edememek bizi acizle ithama sebep olacaktır.

Şüphesiz, ormancılığımızın ihtiyaç bakımından bütün memleketi alâkadar eden hususiyetine ve Hükûmet otoritesi olarak teşekkül ettiği eski mazisine rağmen icap ettiği kadar tanıtılamamasının sebepleri çok mütenevvidir. Bunların içinde şahısların, idarenin, kanunların ve memleketin içtimaî bünyesinin bir çok tesirleri vardır. Fakat bu sebeplerin içinde en ehemmiyetlisi neşriyat ve propaganda işlerindeki zafımızdır.

Biz, neşriyat işlerine her zaman dar bir meslekcilik gözile bakıyoruz. Zannediliyor ki meslek hududu içinde yapılacak neşriyat bütün meselyi halle kifayet eder. Halbuki bir meslek yalnız kendi çevresi dahilindeki neşriyatile yayılmış ve tanıtılmış olmaz. Bunun için biraz da meslek dışına çıkmak, meslek haricini işten ziyade nazarı itibara almak lâzımdır.

Umumiyetle neşriyat işlerini üç kısma ayırabiliriz.

1 — Meslek muhitinde,
2 — Memleket içinde,
3 — Memleket dışında.

Birinci kısım, meslek mensuplarının fikrî inkişafını temin eder, 2 inci ve üçüncü kısım ise mesleğin dış propagandasını vücuda getirir.

Simdi bunları birer birer tetkik edelim:

Meslek muhitinde neşriyat:.

Ormancılığın memleketimizdeki kuruluş tarihine nazaran meslekî neşriyat maatteessüf hiç de arzu edilen bir dercede değildir. Bir kere. Hoca Ali Riza'nın sırf şahsî gayretile vücuda getirdiği bir kaç kitabcık ile Asaf Cemal'in gayri matbu notları mustesna, Cümhuriyete kadar Ormancılık kütüphanesine bir eser konulmamıştır. Yalnız eski Ziraat Nezareti Mecmuası ile kapanan Yüksek Orman Mektebi tarafından çıkarılan (Orman Mektebi Âlisi Mecmuası) bu devirdeki ormancılık hareketinin bir tezahürü olarak görülmektedir. Cümhuriyetten sonra bu mecmua bir kaç nüsha daha çıkarılmışsa da tahsisat verilmediğinden beşinci sayıda kapanmıştır.

Cümhuriyettenberi vücuda gelen neşriyatımız ise bir kütüphane rafını doldurmıyacak kadar az ve fakirdir. Ve zaten bunların çoğu birer mektep kitabından başka bir şey değildir.

On beş senedenberi Vekâlet hesabına Avrupa'da tahsil ettirilen elemanların mühim bir yekûna baliğ olmasına rağmen neşriyat hayatımızda görülen bu durgunluk insana yeis verecek bir haldedir

Eksiklerimiz pek çoktur. Bunları derhal tamamlamaya belki maddeten imkân bulamayız. Fakat, her sene bir iki eser ortaya atarsak bir kaç yıl sonra ormancılık kütüphanesinin bir kısmını olsun dolduracağımıza şüphe yoktur. Bunun için üç cepheli bir faaliyet tarzı vücuda getirmeğe ihtiyaç vardır:

1 — Yüksek ve orta tahsil için ders kitapları.

2 — Teknik memurların ihtiyacını karşılıyacak yardımcı ilim eserleri.

3 — Alelekser meslek mensupları için yapılacak umumî neşriyat.

Evvelemirde yüksek ve orta tahsil talebesini kötü bir an'ane haline gelen not tutmak derdinden kurtarmak lâzımdır. İlim tahsili için koşan heveskâr gençlerin vakitlerini not yazmak ve not tutturmakla geçirmek hiç de doğru görülemez. Gençleri notlardan kitap hazırlamağa değil, kitaplardan etüt yapmağa alıştırmalıyız.

Her profösür ve muallimi, iki sene zarfında okuttuğu ders zümresinin kitabını yazdırmağa mecbur etmelidir. Bir deaf ders kitapları temin edildikten sonra ilmî eserler de sonra istenilir. Tabiî bu neşriyatın masarifi her mektebin kendi tahsisatından verilecektir. Ayrıca, profösör ve muallimlerin hususî etütlerini neşretmek üzere üç aylık bir mecmua da neşredilebilir.

İkinci kısım:

Vekâlet tarafından tanzim edilecek neşriyattır ki bunlar vazifede bulunan teknik memurlara ait olacaktır. Bunun için:

1 — Avrupa'da tanınmış, beynelmilel kıymeti haiz ana ormancılık kitaplarının,

II — İkinci derecede ehemmiyeti haiz ecnebi lisanda çıkmış meslek eserlerinin,

III — Topoğrafya, inşaat, yol gibi ormancılığı bilvasıta alâkadar eden yardımcı ilim kitaplarının,

IV—Yine ecnebi memleketlerde neşredilen ve bizi alâkadar edn orijinal etütlerin,

Bir sıra tercümeleri yapılmalıdır. Bu neşriyatın sistematik bir surette devam edebilmesi Vekâlet tarafından kurulacak bir telif ve tercüme heyetinin vücudüna bağlıdır. Gayri mes'ul ve gayri muvazzaf kimselrin elinde intizam temin edilemez.

Bundan başka Avrupa ormancılığının müterakki temayüllerini tesbit edecek kitaplarla Türkiye ormancılığının ve Türkiye ormanlarının tetkikini yapan telifler bastırılması ve bilhassa her meslekte mevcut olan (El kitapları) ihtiyacının telâfisine çalışmalıdır. Birinci kısımda olduğu gibi burada da Vekâlet tarafından üç aylık mecmua düşünülebilir.

Üçüncü kısımda gösterdiğim, meslek mensupları için yapılacak neşriyat Türkiye Ormancılar Cemiyeti tarafından idare edilecek umumî yayım işleridir. Meselâ, Muhtıra, Te'kip. Amenajman cetvelleri ve hesapları gibi şeyler bu kısmın faaliyetine aittir. Bunlar da ayrıca bir seri teşkil edebilir ve heyet bunları güzel bir organizasyonla pek âlâ başarabilir.

Yalnız bütün bu işler için şahsî mesaiyi istismar etmek hiç de doğru değildir. Bence her emeğin mukabilini az çok bir tavizle ödemeli ve herkesi fedakârlığa mecbur etmemelidir.

III— Herhangi bir yazı ne kadar ehemmiyetsiz olsa yine bir emek ve çalışma mahsulüdür. Bu sâyi mütemadiyen bedava istismar etmek yazanı bıktırdığı gibi yazdırana da lüzumsuz bir mihnet yükü verir.

Mecmua meselesine gelince: Ben kendi hesabıma, bizimki gibi meslekler için aylık mecmua çıkarılmasının aleyhindeyim. Üç senelik tecrübem şunu gösterir ki, teşekkülünü ikmâl edememiş, keyfiyet ve kemiyet itibarile elemanlarını kâfi derecede toplayamamış ve bilhassa ilmî çalışmaya daha alışmamış olan mesleklerde aylık mecmua çıkarmanın manası yoktur. Aylık mecmualar, ya son yıllarda memleketimizde çoklukla görüldüğü gibi bir şahsın gayret vemesaisinin yahut da fikirlerini bir nokta etrafında birleştirebilen üç beş kişinin çalışmalarına inhisar ediyor ki bütün esas şahsî fedakârlığa dayanmaktadır. Gerek şahıslar arasında ve gerekse cemiyetle olan münasebtleri henüz kuvvetlenmemiş olan mesleklerde mecmua işi paradan ziyade bir yazı ve münderecat meselesidir. Bizim münevvelrelimiz nedense okumağa olduğu gibi yazmağa da pek heveskâr değildirler. Avrupa'ya gidip, Avrupa kültürünü alanlar bile memlekete döndükten sonra yine eski hallerine avdet ediyorlar. Ne zamanki meslek yeni bir tahavvüllle işlemeğe başlar, ilmî faaliyet çoğalır, kanunlar değişir, ormancıya ormanında yalnız başına kalması temin edilir, etütler, teknikler başlar, o zaman aylık mecmua bütün lüzum ve ehemmiyetile kendi ihtiyacını hissettirecktir.

Benim kanaatime göre bu üç müessese yani: Fakülte, Vekâlet ve başka başka maksat ve gayelere göre muhtelif şekil ve tertipte üçer aylık üç mecmua çıkaracak olurlarsa hem meslekdaşları fazla bir yükten kurtarılmış ve hem de az para ile üç şekilde faydalanmış olur. Bu suretle mecmua işleri üç ayrı hey'et tarafından muhtelif kollarda taksim edilmiş demektir.

Yalnız dikkat edilecek en mühim bir nokta bu neşriyatı çok masrafa boğmadan az para ile basit bir tab'ıda bir kaç eser vücuda getirmek ve maliyet fiatına yakın küçük bir kârla gayet ucuza satmaktır. Bir de her memuru bu neşriyatı takibe mecbur tutmalı ve bunları sık sık kontrol etmelidir. Bundan başka Vekâlet üçüncü, dördüncü derecede memurlar için de onların seviyelerine göre ayrı bir neşriyat silsilesi vücuda getirmelidir.

Bugün orman teşkilâtı içinde muhafız

ve mütehassıslar arasında (Orman) mefhumunun delâlet ettiği manayı bilen ve anlayan kimseye pek nadir tesadüf edilir. Bu kabahat onlardan evvel bizimdir. Biz yabaya kura kuruya bir jandarma zihniyetile hareket ediyoruz. Orman muhafızlığı jandarmalıkla mukayese edilemez. orman muhafızlığı nihayet bir bilgi, ve malûmata tevakkuf eden teknik bir iştir. Herhangi bir cesur nefer eyi bir jandarmalık yapabilir. Fakat bu onun eyi bir muhafız olacağına delâlet etmez. Bu itibarla onları daima tenvir etmeli sık sık kurs, ders konferans vermek, broşür, kitap neşretmek suretile bilgilerini artırmalıyız.

Yıllarca, en mühim orman davalarına giren ve idarenin vekilliğini yapan memurlara muvakkat, bir iki aylık bir kursla olsun hukuk malûmatı vermeyi bir türlü aklımıza getirememişiz. Eğer zekâları cidden takdire lâyık olan bazı muktedir memurların ciddî himmetleri olmasaydı bu hususdaki zararımızın bir misli daha çoğalacağına şüphe yoktur. Keza senelerce Orman koruyan ve tam manasile mesleğe behresiz giren orman muhafızlarının ellerine ormanı tarif ve izah eden 20 sahifelik bir broşür vermeği bir türlü düşünemedik.

Artık zaman geçmiştir. Bu noksanları hemen telâfi etmeğe çalışmalıyız.

II — Memleket içinde propaganda:

Bizce ehemmiyet verilecek işlerimizden biri de meslek dışındaki propaganda faaliyetidir. Kendi kendimize istediğimiz kadar âlim ve fazıl olalım. kendimizi hariçte tanıtmamadıktan sonra bu ilim ve kemal ancak sahsımıza ve benliğimize inhisar etmiş olur. Meslek ideali bir topluluk davasıdır. Bu davanın muvaffakiyeti için her vasıtaya baş vurup çalışmamız icabeder.

Mülkiye, doktorluk, ziraat gibi meslekler muvaffakiyetlerini % 65 ini sistematik mesailerinden fazla propagandalarına medyundurlar. Bunların çalışma usulleri büsbütün başka şartlar altındadır. İlmî mesainin ciddiyetini ve ağır başlılığını takdir etmekten ziyade lâfa, gösterişe ve söze kıymet veren bir asırda yaşadığımızı unutmamak lâzımdır. Muvaffak olmak istiyorsak her hareketimizi biraz mübalâgalı surette etrafa yaymak zarureti vardır.

Memleket içindeki propagandayı iki şekilde idare etmelidir;

I— Münevverler arasında,

II— Halk arasında.

Evvelâ kafasında ormancılığa ait ya çok yanlış malûmatı olan veya hiç bir şey bilmiyen münevverleri yola getirmeliyiz. Bunun için münevverlere mahsus bir neşriyat serisi yapmalı, Halkevlerinin çıkardıkları mecmualarla hariçdeki serbest mecmua ve gazetelere sistematik yazılar yazmalıdır. Yalnız bu makaleler, kuru, cansız bir bilgi olarak değil münevverler tarafından alâka ile okunabilecek güzel, cazip ve akıcı bir üslûpla yazılmalı, bilhassa ormancılık edebiyatına çok ehemmiyet verilmelidir. Ziraatci arkadaşlarımızdan merhum Cevat Rüştü'nün vaktile (İkdam) gazetesinde temiz ve seyyal üslûbile nezrettiği çok kıymetli makaleleri okuyanlar bu yazıların ziraatimizin ve ziraatciliğimizin tanınma ve yayılması yolunda yaptığı büyük tesir ve faydaları takdirle görmüşlerdir. Cevat Rüştü sade yazılarla değil sahsî sevimliliği ve sempatisile de matbuatımızda mesleğinin canlı bir propagandacısı olmuştu. Matbuatta neşredilecek yazıla-

rın mevzu ve ifadelerine itina edilirse münevverlere ormancılık hakkında eyi bir intiba verilebilir. Ayrıca seri halinde broşür çıkarmak ve radyo ile Halkevlerinde konferans vermek suretile de pek çok faydalar temin edilir. Bu hususta (Verim) in münevver muhitler nezdinde hasıl ettiği müsbet tesirleri bir misal olarak gösterebilirim. Şimdiye kadar ormancılık hakkında hiç bir fikri olmıyan bazı münevverler (Verim) i okuduktan sonra hiç bilmedikleri ve anlamadıkları bir mevzuda tenevvür ettikleri için bana teşekkür etmişerdir. Bazı yazıları mekteplerde bir tetkik ve münakaşa mevzuu olmuş ve üzerinde tahliller yapmışlardır. Ara sıra meslek haricî içtimaî yazılara yer verildiği için (Verim) i tenkid eden meslekdaşlar onun bu müsbet tesirlerini bizzat müşahedeye imkân bulsalardı eminim ki bu tenkitlerini geri alırlardı. (Verim) in şekli ve yazıları münevver zümreyi ormancılıkla alâkalandırmak için bil'iltizam intihap edilmişti.

Bunun için münevverler arasında yapılacak neşriyatta şekil meselesinin büyük bir rolü vardır. Halk arasında da ayni sistemi takip ederk onu ihtiyaçları bakımından ilgilendirmeğe çalışmalıyız. Onlara ormanın ve ağacın kıymeti, faydası hakkında gayet sade lisanla neşredilmiş broşürler vermeli, halk Partisinin (Yurt) isimli köy ve vilâyet gazetelerile telkinlerde bulunmalıdır.

Hulâsa neşriyat ve propaganda işlerini bugünkü acınacak şeklinde çıkararak onu olgun ve mütekâmil bir meslek teşekkülü haline getirmek bu işi bir an evvel plânlaştırmak lâzımdır.

Ormancılığımız, henüz tam manasile ilmî ve teknik bir safhaya geçmediği için memlekt dışı propagandası şimdilik mevzuubahs değildir.

Ormancılık Aleminde :

I. Yurd içinde

Orman kanunu

Kamutayın muhtelif encümenlerinden ayrılan azaların iştirakile teşekkül eden Orman Kanunu Muvakkat Encümeni, Orman kanunu lâyihasının müzakeresini bitirmiş ve Kamutay Umumî Heyetine arz eylemiştir. Umumî Heyet orman kanunu lâyihasının müzakeresine 27/1/937 günü başlamış ve ilk gün kırk maddeyi müzakere eylemiştir. Müzakere devam etmektedir. Kanunumuz iki defa müzakereye tâbi kanunlardan olduğundan birinci müzakerenin hitamından sonra muayyen bir fasıla ile ikinci defa tekrar müzakere olunacaktır.

Orman kanunu lâyihası muhtelif kısım ve fasıllara ayrılmış olup muvakkat ve son maddelerle beraber 143 maddeden mürekkeptir. Lâyiha ormanın tarif ve taksimile başlamakta ve Devlet ormanlarının tahdidi ve devlet ormanlarındaki hukuk ve emvalin istimlâki ve devlet ormanlarının kadastrosu ve muhtelif ve şümullü ahkâmı havi olmak üzere bir koruma sisteminin tesisi için en lüzumlu ve kuvvetli hükümleri ihtiva etmektedir. Lâyihanın bütün ormancıları sevindiren esaslı hükümlerinden birisi de ormanların devletleştirilmesi ve ormanların devlet tarafından işletilmesinin esas prensip olarak kabul edilmiş olmasıdır. Lâyihada derpiş edilen bu gayenin tahakkuku için de Orman Umum Müdürlüğü hükmî şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe ile idare olunur bir devlet müessesesi haline konulmuştur.

Orman kanunu lâyihası devlet işletmesi esasını tesbit ettikten sonra ormanarda yapılacak kat'iyat ve sair muamelât hakkında bazı esasları daha ihtiva etmekte ve tarifelerin Orman Umum Müdürlüğünde yapılacağını ve büyük ve mühim tesisatı icap ettirecek ormanların millî sermayeli Türk şirketlerile ve Bankalarla Orman dairesinin müştereken işletilebileceğini ve bunların nasıl yapılacağını tayin etmektedir.

Lâyihamız ra'y işlerini ormanlara zarar vermiyecek şekilde tanzim etmiştir. Keçi ve devenin ormanlara hiç bir suretle girmemesi esas kabul edilmiştir.

Muhtelif icaplar ve zaruretler dolayısile muhafaza ormanı ilân olunacak ormanlar hakkında da başkaca hükümleri ihtiva eden lâyiha köy, Belediye ve İdarei Hususiyelere ait umuma mahsus ormanların Devlet ormanlarile hiç bir veçhile iltisakı olmayan ve sahası bin hektardan fazla olduğu için istimlâk edilmiyecek olan hususi ormanlarda ve vakıf ormanlarında yapılacak tahdit, idâre ve koruma ve işletme işleri hakkında da şümullü hükümler taşımaktadır.

Orman kanunu lâyihasında ağaçlama işleri başlı başına bir kısım işgal etmektedir. Orman içinde ve dışında gerek orman dairesince ve gerekse müesseselerce ve eşhas tarafından yapılacak ağaçlama işlerine, arazi tahkim ve imar işlerine ait çok iyi hükümler vardır.

Ağaçlama işlerinde en büyük ve en zor mükellefiyet Orman Umum Müdürlüğüne ayrılmıştır. Mekteplerde ağaç ve orman mefhumları hakkında tedrisat yapılması ve her vilâyette ağaç bayramları tertibi de lâyihanın ağaçlama kısmındaki esaslar arasındadır. Orman yangınlarının olmaması ve olduğu takdirde de çabuk önüne geçilmesi hakkında çok pratik ve lüzumlu tedbirler taşıyan lâyiha, ormanlarda vazife gören bütün memur ve müstahdemlere silâh taşımak hakkı vermekte ve memurların vazifeye başlamadan evvel hâkim huzurunda tahlif olunacaklarını ve bu yeminin şeklini tesbit etmektedir. Lâyihada orman suçlarına ait cezalar yasak olan işlere göre, ayrı ayrı tesbit edilmiştir. Müsaderesi icabeden orman mallarını taşıyan vasıtaların da müsaderesi ve orman suçlarına ait davaların mahkemelerce acele mevaddan sayılması ve orman suçları faillerinin orman memurları tarafından yakalanarak hüviyeti tesbit edilinceye kadar köylere ve karakollara götürülmesi ve taharri icabeden hususlarda orman memurlarına verilen salâhiyetler lâyihanın esaslı hükümlerindendir. Lâyihanın sonundaki muvakkat ve son maddeler, hususî ormanların istimlâkine, hükmü carî mukavelelerin nihayet on sene içinde devletçe satın alınarak feshedilmelerine devlet işletmesinin tesisine kadar memleket ihtiyacının ne suretle temin olunacağını gösteren intikal devresi hükümlerine aittir.

Lâyihanın esaslı değişikliklere maruz kalmadan şubat 937 ayının ilk haftasında kanuniyet kesbedeceği kuvvetle muhtemeldir.

Ziraat Vekâleti teşkilât kanunu lâyihasının Kamutay Ziraat Encümenince müzakeresi ikmal edilmiştir. Lâyiha Bütçe Encümenince de tetkik olunduktan sonra Kamutay Umumî Heyetine arzedilecektir.

Orman Umum Müdürlüğü orman kanunu lâyihasile hükmî şahsiyeti iktisap etmiş olduğundan teşkilâtı Vekâletin teşkilât kanununa merbut bulunmakla beraber hükmî şahsiyetinin icabettirdiği hususiyetlere ve muafiyetlere nazaran ayrı ve hususî bir çok hükümlerden istifade etmektedir.

Orman işletme işlerinde yapılacak alım, satım ve diğer sarfiyat ve muamelât arttırma, eksiltme ve ihale kanununa, Divanı Muhasebatın vize ve mürakabesine ve muhasebatı umumiye kanununa tâbi olmıyacaktır. Ormanlarda oturacak memurlara ev, arazi ve vesaiti nakliye verilecektir. Teşkilâtın Orman Umum Müdürlüğüne ait kısmı bu gibi daha bir çok yenilikleri ihtiva etmekle beraber orman işleri için reisi 125 lira maaşlı olmak üzere bir de fen heyeti teşkil olunmaktadır. Yeni teşkilâta nazaran bütün ormancı memurlar en az birer derece terfi etmekte ve ilerisi için de terfileri imkânı elde edilmiş bulunmaktadır. Mühendis muavinlerinin ileride 70 lira asli maaşa kadar yükselmeleri esası kabul olunmuştur.

Profesör Bernhard'ın ormancılığımız hakkındaki kitabı :

Kısa bir zaman da iki defa memleketimize gelerek ve Ziraat Vekâleti orman müfettişi sıfatile ormancılığımızın inkişaf yolunda çalıştırılan Profesör Bernhard memleketimizde yaptığı müteaddit seyahatlarla ormancılığımız hakkında her hususta yaptığı tetkiklerden çıkardığı neticeleri Ankara Yüksek Ziraat Enstitülerinde verdiği dersleri toplu olarak (Türkiye ormancılığının mevzuatı, tarihi ve vazifeleri) ismi altında ve kitap halinde neşretmiştir. Bu kitap Yüksek Ziraat Enstitüsü tarafından Türkçe ve Almanca olarak basılmıştır.

Kitap muhtelif bakımlardan bilhassa ormancılığımızı alâkadar etmekte ve çok şayanı dikkat mevzuları ihtiva eylemektedir.

Değerli meslekdaşımız Profesör Bernhard, kitabının (Ön söz) ünde ezcümle şu satırları yazmaktadır: (Anadolu ormancılığının dayandığı temelleri tetkik ederken memleketin ekonomi ve halk bünyesini alâkadar eden hususiyetlerine de temas etmek mecburiyetinde kaldığımdan bu hususdaki mesaimi maddeten himaye etmek suretile bana yardımcı olan şahsiyetleri bu satırlarda hatırlamak isterim. Her şeyden evvel Ekselans Başbakan General İsmet İnönü'ne ve 1926-1929 ile 1934 senelerı zarfında Türkiyede çalıştığım zaman Ziraat Vekilliği makamını işgal eden Bay Sabri Rahmi ve bilhassa şimdiki Ziraat Vekili Bay Dr. Muhlis Erkmen'e işim hakkında göstermiş oldukları alâka ve yüksek yardımlarından dolayı teşekkür etmeği borç bilirim.)

(Türk ormanlarının idare ve işletmesi hususunda Başbakan İsmet İnönü'nün tâ 1926 senesinde koyduğu ana prensipler, bugün de üzerinde yürünülen esaslardır. Keza Ziraat Vekâleti makamını işgal eden Bay Muhlis Erkmen de Ziraat Müsteşarlığından beri memleketin orman işlerine karşı tam bir kavrayış ve alâka göstermekten hâli kalmamış ve Vekil olduğu zaman da takip olunan orman siyasetine karşı yapılan tenkit ve hücumlara rağmen bütün şahsiyetile Türkiye ormanlarının devam ve bakası uğrunda çalışmaktan ve alâkadarların müdahale ve hücumlarına cesurca karşı koymaktan geri kalmamıştır. Onun ormancılık ilmini alâkadar eden meseleler ile modern orman ekonomisine karşı gösterdiği kavrayış ve bilginin en güzel misalini Ankara'daki Halk Partisi «4» üncü genel toplantısında verdiği 16/ Mart /1935 tarihli nutkunda görürüz. Bu nutuk üzerine Partinin İdare organı, Ziraat Vekâletinin orman işlerinde takip ettiği gayeleri kabul ve tasvip etmiştir.)

(Binaenaleyh bugün artık orman meselesinin halli bir iş ve münakaşa mevzuu olmayıp gereken paranın teminine bağlı bulunmaktadır.)

(Âti ve istikbal Muhlis Erkmen'i, bu cesur adamı, yaptığı işten dolayı şükranla anacaktır. Orman işleri için gereken para meselesinin de pek yakın bir zamanda halli suretile memleketin selâmeti ve ulusun refahı uğrundaki gayretlerinin muvaffakiyete erişmesi bilhassa temenni olunur.)

(Bu satırlarda ismi geçenlerin hepsi de, Türkiye ormancılığını alâkadar eden

mesaim esnasında en canlı yardımlar ile bana alâkalarını göstermeği esirgememis lerdir. Hepsine de yürekten gelen teşekkürlerimi sunarım.)

Kitabın münderecatı hakkında gelecek sayılarımızın birinde başkaca izahat verilecektir.

Yeni bir eser :

Orta Orman Mektebi Direktörü Ahmet Berker (Orman Koruma Bilgisi) adında yeni bir eser tertip etmiş ve bu eser Ziraat Vekâletinin müsaadesile mektep tarafından bastırılmıştır. Bu eser bize orman korumasının başlı başına teknik bir iş olduğunu tekrar hatırlatması ve ormancılığımızın fakir kütüphanesine şimdiye kadar hiç dokunulmamış bir mevzua ait olarak girmesi itibarile çok kıymetlidir. Bundan dolayı arkadaşımız Ahmet Berker'in bu himmetini takdirle karşılar ve kendisini tebrik ederiz.

(Orman Koruma Bilgisi) kitabı; orman topraklarının haricî tesirlere karşı korunmasını, atmosferik hadisat ve teressübatın ve rüzgörların, yıldırımların, yangınların zararlı gazların ormanlarda yaptığı zararların neler olduğunu ve bunlardan korunma çarelerini, tufeylî otlar ve mantarlarla hayvanlardan, haşerattan ve insan tarruzundan ormanların gördüğü zararları ve bunlara karşı alınacak korunma tedbirlerini ayrı ayrı tesbit ve izah etmektedir.

Bu kitaptan her müdüriyet ve mühendislerle mühendis muavinlerine demirbaş olarak tevzi edilmesi ve Orta Orman Mektebi talebesine de birer tane meccanen verilmesi kararlaştırılmıştır.

Zonguldak ormanlarında yeni faaliyetler :

Kışın erkenden ve oldukça şiddetli gelmesi dolayısile Zonguldak kömür ocaklarının direk ihtiyacına karşılık gösterilmiş olan ormanlarda kat'iyat ve nakliyat inkıtaa uğramış ve ocaklar direksiz kalmak tehlikesine maruz kalmıştır. Kömür istihsalatının muntazaman devamı icap ettiğinden karın nisbeten az kesif olarak yağdığı mıntakalardan maden direği kat'iyatını idare etmek ve icabeden ormanlarda keşfiyat yaptırmak üzere Orman Umum Müdürlüğü şube müdürlerinden Seyfettin Tuncer memuren Zonguldak ve havalisine gönderilmiştir.

Bu iş için amenajman gruplarından da ayrıca mühendisler ayrılmış ve izam olunmuşlardır.

Orta orman mektebi talimat ve teşkilâtı :

Orta Orman mektebinin matlûp tekâmül ve inkişafını temin edemiyen eski talimatnamesi ile idâre ve tedris heyetlerinin teşkilâtı yeni ihtiyaçlara göre hazırlanmaktadır. Bu husus hakkında izahat vermek ve direktif almak üzere mektep direktörü Ahmet Berker Vekâletçe vukubulan davet üzerine Bursadan Ankaraya gelmiş ve talimat ve teşkilâta ait esasların hazırlanmasına iştirâk ettikten sonra vazifesi başına avdet etmiştir.

Amenajman gruplarının merkezi Ankara oldu.

İki buçuk senedenberi İzmitte bulunan amenajman gruplarının merkezi Ankaraya naklolunmuştur. Buna âmil olan sebepler arasında gruplara ait muhaberatın

tanımanası ve Vekâletle sıkı temas neticesi teknik işlerin kolayca başarılması ve grupların yaz faaliyetlerine ait vazife tevziatının daha iyi tanzimi gibi esaslar vardır.

Grupların eşyaları Ankaraya gelmiştir. Başmühendis ve mühendislerin de harcırahlarını bekledikleri ve yakında bütün grup mühendislerinin Ankarada toplanacağı öğrenilmiştir.

Tayin ve tahviller:

Mersin birinci sınıf orman mühendisi Zekinin İş Bankası tarafından işletilen Cucak Cehennemdere ormanı işletme müdürlüğüne geçmesile vukubulan istifası üzerine yerine Afyon ikinci sınıf orman mühendisi Ragıp 35 lira maaşla terfian ve Umum Müdürlük merkezinde münhal bulunan 108 lira ücretli amenajman başmühendis muavinliğine Bilecik ikinci sınıf mühendisi Kâmiran, İnegöl mukaveleli Uludağ orman fen memurluğuna eski Eğriceova komiseri Behzat tayin edilmişlerdir.

Sinop ikinci sınıf orman mühendisliğine Devrek mühendisi Mustafa 30 lira maaşla Karamürsel ikinci sınıf mühendisliğine Trabzon mühendisi Ziya Kadri 30 lira maaşla harcirahsız, Çine ikinci sınıf mühendisliğine Ardıhan mühendisi Enver 30 lira maaşla Devrek ikinci sınıf mühendisliklreine Zingal fen memurlarından Vasfi ve İzmir merkez mühendisi Hamit 30 lira maaşla, Zingal fen memurluğuna Sındırgı orman mühendisi Gıyas 100 lira ücretle Zonguldak ikinci sınıf orman mühendisliğine Hendek mühendisi Abdi, Bartın mühendisliğine Kandıra mühendisi Necati, Zafranbolu mühendisliğine Karamürsel mühendisi İsmail, Ereğli mühendisliğine Karasu mühendisi Hüstü Samim 30 lira maaşla nakil ve tayin edilmişlerdir.

Mardinin Savur kazası orman mühendis muavinliğine vekâleten Gönen orman mühendis muavini vekili Tahir üçte iki ücretle, Gaziantep mühendis muavinliğine Kaş mühendis muavini Ahmet Kâzım ve Akseki mühendis muavinliğine Gaziantep mühendis muavini Remzi 75 lira ücretle Karaman mühendis muavinliğine Tokat mühendis muavini İhsan 20 lira maaşla nakil ve tayin olunmuşlardır.

Sahibi :	Umum neşriyat müdürü	idare yeri :
Türkiye Ormancılar Cemiyeti	**Fikri Kozak**	Ankara Posta kutusu: 252

Receb Ulusoğlu Basımevi

Ormancılık inkılâbımızı yaratan ve ormancılık tarihine yepyeni bir devir açan
YÜCE ÖNDER

KÂMAL ATATÜRK

Türkiyede Ormancılığı Millet ve Devlet davası olarak benimseyen,
Ormancılığa yeni ve canlı bir istikamet veren
BÜYÜK BAŞVEKİLİMİZ
İSMET İNÖNÜ

Sürekli ve çok çetin çalışmaları sayesinde bize kuvvetli
ve modern bir Orman kanunu kazandıran
MESLEKDAŞ VEKILIMIZ

MUHLİS ERKMEN

ORMAN
VE
AV

YENİ ORMAN KANUNU MÜNASEBETİLE

"TÜRKİYE ORMANCILAR CEMİYETİ„ TARAFINDAN ÇIKARILAN

FEVKALÂDE SAYIDIR

Yıl: 10 Mart 1937 Sayı 3

İçindekiler

Ziraat Vekilinin Kamutaydaki beyanatı . . .

Yeni Orman kanunumuzun hedefleri . . . .

Ormancılığımız ve yeni orman kanunu . *Doktor Ali Kemal Yiğitoğlu*

Yeni orman kanununda mülkiyet işleri . *Fahreddin Bük*

Orman kanunumuza göre muhafaza ormanı problemi . . . . . *Doktor Şeref Nuri*

Ormanlarda devlet işletmesi . . . . . *Fikri Kozan*

Orman kanunu ve ağaçlandırma . . . *Doktor Rıdvan Pınar*

Orman kanununda intifa hakkı esasları . *Sürreyya Toygar*

Ormanlarımızda hayvan otlatma işleri . *Suad Çalıkoğlu*

Orman kanunu lâyihasının Kamutaydaki müzakeresi . . . . . * *

Ormancılık âleminde :

1. Yurd içinde . . . . . * *

Hüsnütabiat Matbaası - Istanbul

Orman kanununun müzakeresi münasebetile

Ziraat Vekilinin Kamutaydeki beyanati

Orman Kanunu lâyihasının Kamutay Umumî Hey'etindeki ilk müzakeresi esnasında sayın vekilimiz Dr. h. c. Muhlis Erkmen tarafından vukubulan mühim beyanatı aşağıya naklediyoruz.

Bu beyanat; lâyiha üzerinde umumî olarak söz söyleyen Saylavlara aynı zamanda cevap teşkil etmekte ve lâyihanın ana hatlarını topluca izah ederek, müstakbel ormancılık siyasetini de tebarüz ettirmektedir

Büyük ormancılık inkılâbımızın dayandığı esasları millet huzurunda salâhiyetle tahlil eden bu beyanatı Mecmuamızın ilk sahifesinde okuyucularımıza sunmakla, ormancılık tarihimize yeni bir fasıl başı armağan etmiş bulunuyoruz.

Arkadaşlar; orman mevzuu etrafında bir çok vesilelerle maruzatta bulunmuştum. Onun için hey'eti umumiye müzakeresinde söz söylemek istemiyordum. Ve maddelerin müzakeresi sırasında emirlerinizi bekliyecektim. Fakat bazı arkadaşların temas ettikleri maddeler, beni, bazı noktalar üzerinde, orman siyasetimiz ve orman kanununun karekteri hakkında malûmat vermeğe mecbur etti. Arkadaşlarımızın temas ettiği bazı noktalara maddelerin müzakeresi esnasında daha iyi temas edilebilir ve bunlar o zaman daha iyi tenevvür edilebilecek hususlardı. Fakat bazı arkadaşlarım bilhassa varidat noktasından, ormanlardan istifade cihetinden mühim noktalara temas ettiler. Bunun için arkadaşlarımdan müsadelerini rica edeceğim: Orman siyaseti nasıl başlamıştır. Orman kanununun tarihçesi ne gibi safhalar geçirmiştir. Memleketimizde ormanların vaziyeti nasıldır ve ehemmiyeti nedir. Ve orman kanununa vermek istediğimiz karekter nedir? Bunlar hakkında mümkün olduğu kadar kısa olmak şartile izahatta bulunacağım.

Tarihimizde pek yakın denilecek bir devre gelinceye kadar bir orman mevzuu, bir orman meselesi yoktu. Ormanlar cibalî mubaha adı ve görüşü ile her kese, her baltaya kayıtsız ve şartsız açıktı. Vakîa yine bu devre esnasında Tersane ve Tophane idareleri kendilerine lâzım olan keresteyi tedarik için git gide zorluğa düşünce. Sömdoken, Sinop, Ahıdağı, Kazdağı ormanları gibi bazı ormanlara el koymuşlardı. Yine o zaman bazı mütegallibeler, kendi hayvanlarının rayini emniyet altına almak kasdile, bazı ormanlara el koymuştur. Fakat bu müdahalelerin hiç biriside ormanlar hakkındaki cibalî mubaha telakkisini kaldıracak veya buna bir istisna teşkil edecek mahiyette değildi. Yalnız bir kısım ormanlar intifaının hasır ve tahsisinden ibaretti.

Asıl orman işi ve orman meselesi bir devlet gözü ve görüşile ancak Kırım harbinden sonra, yani 1856 da ele alınmıştır. Bu tarihde reform denemeleri yapılırken ve muhtelif sahalar için mütehassıslar celbedilirken orman işi için de Ecnebi mütehassısı getirdilmesi unutulmamıştı. Bunların çoğu fransızdı. Bunlar 20 sene kadar memleketimizde, biri giderek, diğeri gelerek ve arada bazı fasılalar bırakarak kalmışlardır. Ormanlarımızı gezmişler, itiraf etmek kadirşinaslık olur, orman davamıza ve orman işlerimize nüfuz

etmişlerdir. Bu gelen mütehassısların o devrin anılmış ve 1827 de kabul edilmiş olan Fransız orman kanununun tatbikatında tecrübe görmüş mütehassıslar olduklarını söylerler.

Bu orman mütehassıslarının hükûmete vermiş oldukları raporlarını biz bulamadık; yalnız Fransada neşretmiş oldukları bazı raporları bulduk o raporlardan anlayoruz. Bu mütehassıslar raporlarında birinci olarak şunu tebarüz ettirmişlerdir: "Türkiye, zannımızın ve umumî zannın hilâfına olarak ormanca fakirdir. „ Arkadaşlarım; Yüksek dikkat nazarlarınızı celp ederimki o zaman fakir diye tavsif ettikleri ve göz önünde tutmuş oldukları orman sahası şimdi bizim elimizde kalmayan ve zengin olan kısımlarda ihtiva ediyordu. Sonra aradan her halde ormanı ihya edici değil, tahrip edici uzun seneler geçmiştir.

Fransız ormancılarının raporlarında tebarüz eden ikinci nokta şu dur: "Ormanlar inanılmıyacak ve şaşılacak bir sür'atle tahrip edilmektedir. „ Yine arkadaşlarımın nazarı dikkatlerini celp ederimki, bu raporlarda tavsif edilen, hatta iyi bir orman diye tavsif edilen bazı ormanlar bu gün yoktur. Ve bir mütehassıs bana demiştirki: "Ben, benden evvel gelen bazı mütehassısların iyi olarak tavsif ettikleri ormanları aradım bulamadım. Korkarım ki benden sonra gelecek mütehassıslar da benim görüp raporuma koyduğum ormanları bulamıyacaklardır. „

Fransız mütehassısları üçüncü olarak bir şeyi daha tebarüz ettiriyorlar ve diyorlarki: "Orman tahribinde hayvan rayi bilhassa, Ziya Gevher arkadaşımın işaret ettiği gibi, keçi ve yangınlar büyük tahrip vasıtalarıdır. „ Ormanların tahrip edilmesinin sellerin doğması, toprakların kayması gibi bir çok zararlar meydana getireceğini ileri sürüyorlar. Ormanların tahribi yüzünden bir çok ovalar, ziraate kabiliyetli olan yerler, git gide zer'olunmak kabiliyetini gaip etmekktedir.

Bu mütehassıslar o zaman hükûmete şu tekliflerde bulunmuşlardır:

Orman varlığının tesbiti:

Orman tekniğinin ve teşkilâtının kurulması;

Orman muhafazasını yapmak ve bunlar için bir kanun çıkarmak.

Mütehassısların bu tavsiyesi üzerine 1857 de bir orman mektebi kuruluyor. 1893 de bu orman mektebi Ziraat mektebile birleştiriliyor ve 1909 da yeniden kuruluyor. Orman nizamnamesi 1869 da neşrediliyor.

Bu nizamnamenin ne zaman kaleme alınığını tesbit edemedim. Yalnız mevcut kayıtlara göre 7-8 senelik uzun ve çetin müzakerelerden sonra ve ancak pek noksan olarak çıkmıştır. Bu gün dahi mer'i olan bu 1869 tarihli nizamnameyi o zaman da mütehassıslar çok eksik ve noksan bulmuşlardır, Bilhâssa Şükrü Arkadaşımızın üzerinde durduğu intifa hakkına temas eden noktayı çok tehlikeli görmüşlerdir. Bu hususdaki mütalealarını aynen alıyorum: "Envai tezat ve noksanlar bu eserde, nizamnamede, yer bulduğu gibi halkı incitmemek maksadile konulan bu maddenin en tehlikeli tevil ve tefsirlere kapı açtığını ve açacağını kayıt etmekten men'i nefs edemeyiz. „

Nizamnamenin içerisinde bazen o zamanın icaplarına göre iyi telakki edilebilecek hükümler de vardır. Fakat tatbikatta böyle olmamıştır. Orman Nizamnamesinin uzun zaman işleyen çarkı, dönen çarkında orman mevcudiyeti, orman muhafazası, orman bekası noktasından tehlikeli gördükleri maddelerde olmuştur. Ve bütün esbabı mucibelerde, raporlarda mütehassısların "sizin ormana dört elle sarılmaklığınız lâzım ve ilk nazarda düşüneceğiniz de yalnız muhafazadır „ demiş olmalarına rağmen o zamanın siyaseti, o zamanın hükûmeti bu ormanları tezyidî varidata bir vesile saymıştır. Arkadaşım Rasih Kaplan mazur görsünler, bu telakki ve zihniyet, ormanların harap olmasında

büyük âmil olmuştur. Tezyidî varidat telakkisi o derece ileri gitmiş ve bunun üzerinde o kadar durulmuşturki, tezyidî varidata hizmetleri sepkat etmiş olanlar bir sureti mahsusada mükâfatlandırılmışlardır. Mahzeni evrakta yapmış olduğumuz bazı tetkiklerden tezyidî varidata sebep oldukları, hizmet ettikleri için terfi görmüş, terfi edilmişlere âit bir çok listeler vardır. Meşrutiyet esnasında getirilen Avusturyalı mütehassıs Fayt bir raporunda bilhassa buna işaret ederek derki: "Orman memurlarının, orman müfettişlerinin hemen ilk ve yegâne işleri orman satmak olduğu ve orman satmakla, mukavele yapmakla gerek san'atlarına ve gerek memleketlerine karşı vazifelerini ifa etmekte olduklarını zan ettiklerini his ettim. Halbuki hükûmetin uzun zaman üzerinde durmağa mecbur olacağı şey yalnız ormanların muhafazası mes'elesidir.»

Bu devir meşrutiyete kadar böyle devam etmiştir. Meşrutiyette orman siyasetinde bazı kımıldamalar ve denemeler olmuştur. Orman mektebi yüksek olarak ve Ziraat mektebinden ayrılmış, müstakil halde tekrar açılıyor. Talî mektepler açılıyor. Avrupadan mütehassıs getiriliyor. Avrupaya talebe gönderiliyor. Amenajman için hey'et getiriliyor. Bir orman kanunu hazırlanıyor. Bunları zikrederken, bunları hazırlarken Mustafa Şeref arkadaşımızın ismini de hürmetle yadederim. Amenajman işlerine esaslı olarak ilk defa kendi zamanlarında başlanılmıştır. İlk amenajman hareketi olması münasebetile Hendekde amaneje edilmiş bir ormana kendi isimleri verilmiştir.

Asıl ormanın kıymetinin anlaşılması ve orman üzerine bazı ehemmiyetli kanunlar çıkarılması Cumhuriyet devrile başlar. Vakia her şeyi tam ve mütekâmil bir orman kanunu ancak bugün Yüksek huzurlarına arz edilmiş bulunuyor. Fakat arada bazı ek kanunlar da yapılmamış değildir. Meselâ. bu ek kanunlar arasında 22 Nisan 340 ve 2 Kânun 341 tarihli kanunları zikredebilirim. Bunlarda şumûli itibarile değil, ehemmiyeti itibarile dikkat edilecek bir çok noktalar vardır. Mnhafazaya dikkat gösteriliyor. Ceza artırılıyor. Hapis cezası konuyor. Nizamnamenin evvelce bahsetmiş olduğum beşinci maddesi kaldırılıyor. Ayrıca bir kanunla intifa hakkı tesbit ediliyor. Bu kanunla vakıa intifa dairesi genişletilmiştir. Fakat muhafaza için mühim kayıtlar konmuş ve İntifa için ormanın tahammülü fennisi esas tutulmuştur. Bundan başka (504) numaralı kanunla işletmenin fennî şekilde yapılması temin edilmek istenmiştir.

Yeni kanun ormanlarımız için yeni bir ufuk açmış olacaktır. Cumhuriyetin ilânından beri söylenilen, ifade edilen, nihayet prensip haline gelmiş olanlar bu kanunla tatbik mevkiine çıkmış, filiyata geçmiş olacaktır.

Hakikaten **ormanlarımızın bugünkü vaziyeti** üzerinde çok taassup ve itina ile durmaktayız. Ve bundan sonra da behemhal duracağız. Bu noktainazardan size mevcut ormanlarımızın kaba taslak bir tahminini arz edeyim. 8—8,5 milyon hektar ormanımız vardır. Bunun iki milyon hektarı korudur. 4 milyon hektarı bataklık, 2,5 milyonu çalılıktır. Ormanlık saha memleketimizin vüs'atine nisbetle "„ 10 dur. Halbuki memleketimizin vüs'atine nazaran mevcut olması icabeden orman sahasının nisbeti "/o 30 olması lâzım dır. Bir memleketten orman nisbeti "„ 20 den aşağı düşerse o memlekette orman azlığının zararları göze çarpar.

Ormanlarımızın memlekette dağılışı dahi çok fenadır. Adetâ memleketin dört çevresinde dar bir şerit halindedir. Ve orta yerde orman hiç yok denecek kadar azdır. Bu çevre dahi bir taraftan sahilden bir taraftan dahilden vaki olan tahriplerle mütemadiyen azalmaktadır.

Ormanlarımızın keyfiyeti de maateessüf kemiyeti kadar düşüktür. Hakikaten güzel orman diyebileceğimiz kısımlar mahduttur. Bunlar da ancak sabülmürur oldukları için baltа görmeyen yerlerde kalmış bulunmaktadır.

Ormanların ehemmiyeti hakkında arkadaşlarımı uzun boylu rahatsız etmek istemem. Ormanların kıymetini iki şekilde mütalea edebiliriz. Birisi ormanların doğrudan doğruya ham madde temini bakımından olan kıymeti, ikincisi tabiat ve iklim şartlarına tesiri dolayısile memleketin ekonomisine, memleketin sıhhatine, memleketin içtimaiyatına ve yüksek müdafaasına tesireden ve para ile ölçülemeyecek kadar yüksek olan kıymetleridir. Memleket ormanlarının bu sonuncu faydaları ve kıymetleri onların ham madde temini bakımından olan kıymetlerinden daha pek fazladır.

Ormanların bu fayda ve kiymetlerini bir kaç misalle canlandırabilirim. Maden işletmesi çok istikbal vadeden bir işletmedir, bir servet kaynağıdır. Bir ton maden kömürünün çıkarılması için lâzım olan kereste 27 — 58 desimetre mikâptır. Bu yüzden yapılan sarfiyat senede yüzbin metre mikâbını geçmektedir. Bu ; yalnız maden kömürünün bugünkü istihsali içindir. Diğer madenler buna dahil değildir. Diğer madenlerin işlemesi çoğaldıkça maden sütununa olan bu ihtiyaç bir kat daha artacaktır. Madenlerin işletilmesi en mühim desteklerini ormandan bekliyeceklerdir.

Memleketimizin ihraç malları arasında meyva, incir, üzüm ve portakal kutuları mühim bir yer tutmaktadır. Bu ihtiyaç mütemadiyen artacaktır. Yalnız incir ve üzüm kutusu bu gün bir mes'eledir. Yarın daha büyük bir mes'ele olarak kendisini gösterecektir. Yalnız incir ve üzüm kutusu için bu günkü şeraite göre muhtaç olduğumuz kereste gayri mamul olarek 50 — 60 bin metre mikabı tutmaktadır.

Memleketin her tarafını demir ağlar kaplamaktadır. Ve kaplanacak daha bir çok yerlerimiz vardır. Bu gün Nafia Vekâletine yalnız bizim kanalımızla temin edilmiş olan travers yılda yüz bin metre mikabını geçmektedir.

Endüstrimiz kurulurken ve kâğıt sanayii gibi bazı fabrikalar işlerken de orman mahsulüne muhtaç bulunmaktayız ve bu ihtiyaç daima artacaktır. Nihayet Cumhuriyet hükûmeti saltanattan köy ve kaza olarak bir toprak yığını tevarüs etmiştir. Türkiyenin Türke yakışır bir mamure haline gelebilmesi için başlayan ve hız alan imar ve inşa yolunda ormancılığın büyük vazifesi olacaktır.

Ormanın misal olarak saydığım bu doğrudan doğruya ham madde olarak kıymetinin yanında onun dolayısile memleketin ekonomisine, Ziraatine, Sıhhatine, İçtimaiyatına ve yüksek müdafaasına tesir eden kıymetleri vardır. Ve bunlar ormanın ham madde kaynağı olarak kıymetine kıyasla nisbet kabul etmiyecek derecede, değeri para ile ölçülmiyecek derecede yüksektir. Bir mütehassısın dediği gibi, "bunlar hiç bir vakit satın alınamaz Hiç bir vakit temin edilemez.„

Arkadaşlar, Su siyasetimiz gibi hayatî bir mes'ele dahi orman meselesile alâkadardır. Suların cereyanı, debilerin tanzimi noktalarında bütün mütehassıslar ifade ediyor ki, yukarda bu cereyanı tanzim eden ormanlar korunmadan aşağıda yapılacak her hangi bir su tesisatı günün birinde işlememeğe mahkümdür.

Sonra, nihayet memleketin müdafaası noktasından ormanların ehemmiyetini asker arkadaşlarım encümende hayatî olarak tasvir etmişlerdir. Bunun en vecizini de Başbakanım söylemiştir: "Ormanların varlığı, mevcudiyeti mes'elesi bir memleketin meskün olup olmaması mevzuudur.„

İşte, orman kanunu bütün bu söylediğim esaslara istinaden hazırlanmış yüksek tasvibinize arz olunmuştur. O halde **orman kanununun karakterini** şöylece hülâsa edebilirim.

1 — **Her şeyden evvel ve her şeyin fevkinde ormanı koruma ve onu çoğaltma.**

2 — **Ormanın gerek doğrudan doğruya ham madde kaynağı olmak ve gerek dolayısile memleketin ekonomisine, Ziraatına Sihhatine, içtimaiyatına ve yüksek müdafasına tesirli hayatiyetine dokunmamak kaydı şartile, ondan memlaketin ihtiyacını, en azami bir surette ve en emin ve en devamlı bir surette temin etmek.**

Arkadaşlarıma şunu derhal söyleyebi lirim ki kanunun derpiş etmiş olduğu tedbirler alınınca bu günkü orman bu günden daha çok verimli olacak, daha çok kereste temin edecektir. Ve bu devamlı olacaktır. Halbuki ormandan bu günkü istifade şekil bunu yakın bir zamanda tahribe mahkûm etmektedir. Öyle derler ki : "orman iyi işletildiği taktirde bitmez tükenmez bir ham madde kaynağıdır. Fakat usulü dairesinde idare edilmezse inanılmıyacak derecede kısa zamanda sönen bir mevcudiyettir„.

Orman kanununun arzeylediğim bu hareketleri ormanı muhafaza, usul ve şeraiti dahilinde ondan istifade ederek Devletleştirme kontrol ve muhafaza teşkilâtı gibi bir çok prensipler doğurmuştur. Bu prensipler orman kanununun karakterinden doğmuştur.

Arkadaşlarımın söylediği bazı şeyler maddelere teallük eden meselelerdir. Cevaplarını maddelerinde arz ederim. Meselâ tahdid işinde 250 bin hektar mes'elesi gibi. Bütün ormanlarımız sekiz milyon hektar olduğuna nazaran 20 senede bu iş hallolunamayacak diyorlar. Halbuki bu 250 bin hekatai ilk seneler için en asgarî bir had olarak konmuştur. Onun altında bir fıkra vardır ki beş senede yapılacak diyor. Belki başlangıçta az bir miktar olabilir. Fakat teşkilâtı kurduktan sonra obür senelerde onun çok üstüne geçecek bir rakamla tahdidişine başlanabilir.

İstimlâk mes'elesinde ve daha bazı mes'elelerde arkadaşlarım izahatte bulundular. Bunlar hakkında Encümen arkadaşlarım daha fazla izahat verecekleri için ben bir şey söylemiyeceğim. Yalnız Ziya Gevher arkadaşıma arzı cevap edeceğim. Kendileri, esbabı mucibenin diğer taraflarında güzel yazılmış olan satırları bırakarak, ondan yalnız sakat kısmı çıkararak bizi edebiyat yapıyorlar diye ittiham ettiler. Amma aflarına maruzen söyleyeyim ki biraz da kendileri edebiyat yaptılar. Belki mübalağalı kelimeler konulmuştur. Fakat bu orman mevzuunu canlandırmak için orman kanununun kuvvetli bir esbabı mucibesi olmak üzere yazılmıştır. Bu esbaba binaen bunu bağışlamalarını rica ederim. Arkadaşım, şahsiyeti hükmiye meselesine temas ettiler bu vekâletten ayrılmış bir nokta değildir. Şimdiden söyleyebilirim ki arkadaşımın fikrine daha şumullü olmak üzere iştirak edilebilir kanaatındayım. Maddesi geldiği zaman ayrıca görüşürüz.

Sonra, orman işleri için ayrı vekâlet teşkil edilmesi mes'elesi üzerinde duran arkadaşıma cevap arz edeyim. Arkadaşımın bu mülâhazalarını ehemmiyetli görürüm, fakat şimdi henüz bir başlangıç devresi olduğu için orman işlerindeki maksadı umum müdürlüğün temin edceğini zan ediyorum.

Bir arkadaşım keçiden bahsettiler. Maddelerde buna âit kayıtlar vardır. Encümen arkadaşlarım bunları izah ve arz edeceklerdir.

Sonra, ağaç yetiştirilmesinden bahis buyruldu. Bunlar hakkında da maddelerde kayıtlar var. Arkadaşlarım müsaade buyururlarsa bunların tafsilâtına şimdiden geçmiyelim, maddeler müzakere edildiği vakit emirlerini bekliyeceğim. O zaman arzı malûmat ederim.

Son söz olmak üzere şunu söyleyeyim ki orman kanununun bütün güçlüklerini idrâk ediyorum. Fakat **bütün güçlükleri yenmek için en büyük kuvvetim yüksek meclisin müzahereti ve itimadı olacaktır.** (Alkışlar).

Yeni orman kanunumuzun hedefleri

Millet menfaatlarına aykırı bir idare tarzı, Orman mevcuduna ve ağaca bigâne bir zihniyet ve nihayet muasır iktisat telâkkileriyle taban, tabana zıt bir alış veriş ve işletme sistemi.

Bu sözler, okuyucularımıza, en çok bir ay evvelki ormancılığımızı hatırlatacaktır. Biz, bir ay evvelisine değil hatta senelerin gerisine atmak istediğimiz bu kötü hatıradan artık alakamızı kesmiş bulunuyoruz.

Bu gün Yurdun böğrüne açılmış olan ve kapanmaz sanılan geniş bir yaranın tedavisine başlandığı gündür. Çünki, Orman kanunu çıkmış ve büyük Türk milletinin; Saltanat gibi, Aşar gibi, Medreseler gibi çoktanberi temizlemiş ve kökünü kurutmuş olduğu dertlerinden sonuna kalan, birine daha derman bulmak, ormancılığı da yurdun isteğine ve ulus'un dileğine uygun bir hale koymak imkânı meydana gelmiştir.

Türk Ormancılarına ve ağaç seven Yurttaşlara bu büyük müjdeyi vermek fırsatının bize nasip olmuş bulunması, bahtiyarlığımızın derecesini ölçmeğe kâfidir.

Bu sevincin verdiği heycanla, bütün inkilâplarımızın olduğu gibi, Ormancılık inkilâbının da yegâne yapıcısı olan büyük Önderimiz Atatürk'e bağlılığımızı bir daha anmak en şerefli borcumuzdur.

Orman kanununun hazırlanmasında ve Kamutay'a sevkinde gösterdiği yüksek hassasiyetten ve değerli muzaheretinden dolayı büyük Başvekilimiz sayın İsmet İnönü'nü bu günkü ve yarınki ormancılık nesilleri daima saygı ve şükkranla anacaklardır.

Orman kanununun bir inkilâp âbidesi şeklinde milletin huzuruna dikildiği günlerde Vekâlet'in başında bulunması ve bu eserin en yakın ve en faal bir san'atkârı olması hasebile, zaten bizden ve bizim olan, değerli ve meslektaş Vekilimiz Muhlis Erkmen için bütün gönüllerimiz ölçüsüz bir saygı taşımakta ve onun ismini ormancılık tarihine şimdiden mal etmiş bulunmaktadır.

Kanunun Kamutay Encümenlerinde ve umumî heyeti huzurundaki müzakeresi sırasında orman işlerini ve ormancılığın ihtiyaçlarını, kavrayışlı ve güzel sözlerile tebarüz ettiren sayın Millet Vekillerine karşı beslediğimiz saygılarımızı da burada tekrarlamak vazifemizdir.

Orman işinin memleketimizde, kanun tabiri altında beliren ve mühim bir kısmı İmparatorluk hükûmetinin zamanına giren 25 senelik bir tarihi ve muhtelif zamanlarda bir çok kerreler tazelenmisine rağmen o zamandanberi halledilemeyen karışık bir davası vardı. Bu tarihin mes'ut ve verimli bir düzenle seyrini temin etmek ve o davanın kör düğümlerini çözerek onu, Millet menfaatlarına uygun kararlarla neticelendirmek pek büyük bir iş sayılıyordu. Bu, cidden büyük bir işti, fakat başarılamayacak ve hele İnkilâpcı Türkiye Cümhuriyeti tarafından yapılamayacak bir iş değildi. Orman kanununa kavuşmakla bu günkü nesil bunu idrak etti. **Bununla beraber, Orman mes'elesinin yine büyük bir iş olmak haysiyetini taşıdığını daima hatırlamamız lâzımgelecektir. Çünki, Varlığı veya yokluğu, azlığı veya çokluğu bakımından ve kendisine milletce verdiğimiz değerin derecesi nisbetinde bütün yurdun ve yurttaşların hayat şartlarının istikrarına daha bu günden müessir olan orman mefhumu; ayni zamanda, geçmiş asırlardan zamanımıza kadar olduğu gibi, zamanımızdan da gelecek asırlara kadar intikâl edebilecek tesirleri ifade eden bir kudret manzumesidir. Bu büyük kuvveti elde tutabilmek, onu daha çok faydalı hale koyabilmek ve hele bizim memleketimizde olduğu gibi parçalanmış ve harap edilmiş ormanlardan yeni ve gümrah bir ağaç dünyası yaratabilmek çok zor ve büyük bir iş olduğu kadar, tahakkuku da uzun yılların geçmesine bağlı bir ülküdür.**

Buna rağmen Cumhuriyet Hukûmeti bütün bu zorlukları yenmek ve Ormancılığın Cumhuriyeti idrak etmiş olan bu günkü nesli de kendisine gösterilen yüksek itimada liyakat kesbetmek azmindedir.

Orman kanunu Cumhuriyet Hukûmetinin karakterine en uygun bir eser olarak tatbik sahasına atılmıştır. Onun bütün hükümleri devlet'cilik esaslarına bağlanmıştır. Kimin olursa olsun, ne şekil ve ne suretle idare edilirse edilsin bütün ormanlar devlet'in murakabesi altındadır. Ve ormanlara ittisali olmayan ve bin hektardan az genişlikte olan bütün sahipli ormanlar istimlâk yolile devlete mal edilmektedir. Binaenaleyh bu gün, Türkiye'de ormancılık ve ormanlar temamen devlet'leştirilmiş demektir. Kanunumuzdaki bu köklü prensibi öğrendikten sonra orman mes'elesini halleden diger ana hükümleri aşağıdaki şekilde tesbit edebiliriz.

1 — Devlet ormanları, devletten gayri eşhasa âit araziden tahdit suretile tefrik edilecek ve sınırlanacaktır.

2 — Devlet ormanlarının bütünlüğünü temin için, ormanların kenarında ve içinde bulunan ve her ne suretle olursa olsun devletten gayri olup köy, belediye ve idareî hususiye ve vakıf ormanları haricinde kalan ve eşhasın tasarrufu altında bulunan ormanlar ve ormana yarar arazî iki sene zarfında istimlâk suretile devlete mal edilecektir.

3 — Asırlardanberi devam eden parasız intifa orman köylerine bazı imtiyazlar verilmekle beraber kaldırılmıştır.

4 — Ormanların harita ve kadastrosu sür'atle yapılacaktır.

5 — Ormanların muhafazası için lâzımgelen bütün tedbirler, teferruatile tesbit edilmiş ve yasak olan işler, en küçüğüne kadar tayin olunmuştur.

6 — Devlet ormanlarını devlet işletecektir. Buna ve bütün diğer orman işlerinin ehemmiyetine ve büyüklüğüne binaen orman umum müdürlüğüne hükmî şahsiyet ve mülhak bütçe ile idare olunmak hakkı verilmiş ve bu teşkilâtın yapacağı işlerde lüzumu olan serbestî temin edilmiştir.

7—Memleketin ihtiyaçları ve ormanların muhafazası göz önünde tutulacak, hayvanların otlatılması işine de kat'i ve faydalı bir istikamet verilmiş, keçi ve deve gibi ormanlar için mutlak zararlı olan hayvanların ormanlara sokulması temamen menedilmiştir.

8 — Muhtelif ihtiyaçlara göre muhafazaya ayrılacak ormanlar hakkında esaslı hükümler konulmuştur.

9 — Orman içinde ve orman dışında ağaçlama, kanunun en esaslı hükümlerinden biridir. Bu yüzden ağaç yetiştirmek artık Türkiye de gerek devletin ve gerekse fertlerin ifasına mecbur oldukları bir vazife haline gelmiştir.

10 — Orman yangınlarına meydan vermemek ve yangın olursa bunların önüne geçmek için lâzım olan bütün müeyyideler kanunla tayin olunmuştur.

11 — Orman memurlarının, vazife ve salâhiyetleri ve işlerindeki müşkilât takdir edilmiş, vazifeye başlarken tahlif edilecekleri esas tutulmuş ve kendilerine silah taşımak ve kullanmak ve resmî kıyafet ve üniforma geymek ve iki kişi ile doğrudan doğruya arama yapmak gibi hak ve salâhiyetler verilmiştir.

12 — Orman suçları, en ince teferruatına kadar gösterilmiş ve bu suçlar içinde yine ayrı ayrı cezalar tayin edilmiştir.

Yukarıdaki satırlarda evvela orman kanununun çıktığı müddetin verdiği ve bu kanunun çıkarılmasındaki müşkilâtın ve bu gün alınan mes'ut neticenin değerini izah ettik ve nihayet orman kanununun esaslarını kısaca tesbit etmekle de devlete ve devlet namına orman teşkilâtına ve daha doğrusu bir ormancılara terettüp eden müstekbel vazifeleri kısaca göstermek istedik. Tefsilâtını mecmuanın diğer sahifeleri verecektir. Ancak burada bize verilen bu çok ağır fakat çok şerefli vezife üzerinde umumî olarak biraz durmak lâzımgeliyor.

Orman kanunu, ormancılara, müsbet iş görmek kuvvetini ve teknik çalışmak imkânını bir vazife ve mecburiyet halinde vermektedir. Bunu, çoktanberi ve çok ciddî bir arzu ile bekleyorduk. Ve ormancılık tahsilimizde kazandığımız bilgileri tatbik edecek saha ve imkân yok, nasıl çalışalım? Ruhsat tezkerelerinden zabıt varakaları ve ceza raporlarından dabbe yükünden ve zirai mimarîden bıktık, bu işler bizi köhneleştiriyor, bizi, geri ve sönük bir haleti ruhiye içinde bezginleştiriyor.. diyorduk. Biz, böylece dertleşirken meslek harici halk ve münevverler muhitide ormancılığı ve ormaları, olduğundan bambaşka bir şekilde telâkki ediyordu. Hatta bir ay evvelisine kadar ormancılığın yüksek bir tahsil mevzuu olduğundan ve şimdiye kadar eyi, kötü muayyen esaslar dahilinde memlekete iş ve menfaat temin edebilmeğe çalışan bir teşkilâtı bulunduğundan haberdar olamamış kimselere de rast gelmiştik. Haberdar olanların zihninde canlanan hüviyetimizle mesleğimizin mahiyeti ise, hepimizin bildiğimiz gibi, su'i tefehhümlerin, yanlış ve fena görüşlerin, dar çevresinden dışarı çıkamamıştı. Buna mukabil biz, biliyorduk ki bizim ve mesleğimizin hiçde lehinde olmayan bu yanlış telâkkiler, her ferdin orman varlığile çok yakından alâkadar oluşundan ve bu varlığın düzenli ve teknik bir idareye sahip olamayışından ileri geliyordu.

Bundan sonra her Türkün, Türk yurdundaki orman hadiselerile olan alâkasının tarzı ve şekli artık teayyün etmiştir. Ormancılığın teknik bir mesaî sistemini alması ise ayrıca temin edilmiştir. Şu halde, orman kanunu, geçmiş günlerden kalan yeisli hatıraları gönüllerimizden silecektir.

Önümüzde meslek inkilâbını temsil eden yeni kanunumuzun açtığı ve aydınlattığı düz ve pürüzsüz yollar vardır. Bu yollar düz olduğu kadar uzun, ve pürüzsüz göründüğü kadar da zahmetlidirler. Fakat, şimdiye kadar kimseye anlatamadığımız ve göstermek fırsatına eremediğimiz mesleği iman ve mesleği kudret bize, gösterilen bu yol'arın uzunluğunu hissettirmeyecek ve zahmetini tattırmayacak kadar kuvvetlidir.

En büyüğümüzden, en güçüğümüze kadar hepimiz tabiatın yegane ve en muhteşem varlığı ve mümessili olan ormanların ezelî aşıklarıyız. Çunki, hepimiz çocukluğumuzun son günleri denecek kadar genç iken hayatı ve hayatın müvellidi olan tabiati, ormanları gezerek, ağaçları görerek tanıdık. Ormanlar kadar derin ve sakin ve fakat hakikat olarak düşünmeğe, ağaçlar gibi şen ve hür hareket etmeğe alıştık. Ormanları böyle okuduktan, ormancılığı bu hislerle meslek edindikten sonra, bizim için ormanların ve ormancılığın yükselişi yolunda feda edemeyeceğimiz hiç bir kıymet yoktur. Türk efkârı umumiyesine bu sözü verdikten sonra yüklendiğimiz ağır vazifeyi ölçmek ve bu büyük iş külfetine dayanmak için nasıl hareket etmek icabediyorsa onu tasarlamak borcumuzdur. Artık bütün gayret bizlere düşüyor. Türkiyede Cumhuriyetin kurduğu bir "orman sevgisi„ rejimi başlayor. Bu sevgiye yön verecek, bu sevginin yerinde ve lüzumlu olduğunu isbat edecek olan eserleri ve yapıları meydana getirecek bu günün ormancılarıdır. Biz, onlara hitap ediyoruz! Ormancılar, bu güne kadar nisyan kuyusunda kalmakla kötürümleşen iktidarlarını, orman kadar vakur ve tabiî olan yaradılışlarını, Türk efkârı umumiyesi huzurunda göstermeğe ve umulmaz bir iktidarla tasavvur edilmeyen

bir hızla, hayrete değer bir dürüstlükle çalışmağa mecburdurlar. **Bundan sonra, her birimizin iş yolunda atacağımız her adım meslegin ve kendimizin şerefi ve namusu hesabına yapdığımız çok ehemmiyetli bir hareket olarak gözümüzde büyümeli, her iş mevzuu bize istikbâlimizi hatırlatmalı ve mesaimizdede öylece kıymet almalıdır.**

Bir nesil değiştirecek kadar uzun intizar senelerinden sonra çıkan kanunla millî teveccühü kazanan ve büyük millî inkilâbın yarattığı feyizli bir inkişaf hamlesi mahiyetini taşıyan ve asil tarihi bu günden itibaren başlayan ormancılığımız şüphesizdir ki ormancı arkadaşlarımızın bundan sonra sarfedecekleri gayrete, devamlı ve itinalı çalışmalara muhtaçdır.

Önümüzdeki senelerin ormancıdan beklediği şey, memleket ve meslek hesabına mutlak bir feragatla ve bütün kuvvet ve kudretlerinin sarfı suretile çalışmaktır. Ormancı arkadaşlarımızdan istenen ve onların yapmaktan hiç bir suretle çekinmeyecekleri muhakak olan bu fevkalâde mesaiyi tanzim ve takib etmek ve meslek içinde ve dışında ve yurt efkârı umumiyesi muvacehesinde disiplinli bir ormancılık ve şerefli ve daima sevilir bir ormancı tipi meydana getirmek, hiç şüphesizki, ormancılığın başında bulunanların vazifeleri ve gayeleridir. Bunu bilhassa tebarüz ettirirken en büyük Türke ve onun değerli inkilâp arkadaşlarına ve yeni Türk ormancı tarihine parlak bir ön sözle yürüyüş istikameti gösteren Vekilimiz Muhlis Erkmene şükranlarımızı tekrar sunmak isteriz.

Ormancılığımız ve yeni orman kanunu

Dr. Ali Kemal Yiğitoğlu

Milletlerin sahip oldukları yurt içinde bulunan servetleri temellük bakımından ikiye ayırabiliriz: Bunlardan birincileri umumî, ikincileri de hususî surette benimsenen servetlerdir. Umumî surette benimsenen servetler ammenin mülkiyetinde bulunan ve ammenin iyiliği için kullanılan servetlerdir. Hususî şekilde benimsenen servetler ise daha ziyade fertlerin temellükünde bulunan ve hususî menfaatların elde edilmesine yarayan servetlerdir. Fakat hususî şekilde benimsenen servetler arasında bazıları vardırki onlarda mutlak şekilde ferdî mülkiyetin hakim bulunması pek o kadar doğru olmaz. Çünkü bu servetler tabiatları icabı, hususî mülk halinde bile, amme menfaatları ile sım sıkı münasebetlidir. Bu itibarla onlar, fert mülkiyetinde bulunsalar da, her şeyden evvel bütün bir milletin ortak bir mülküdür; bunlarda hususî mülkiyet mutluk olmaktan ziyade nisbî olmak gerektir. İşte bir memlekette ormanlar bu tabiatta olan servetlerdendir.

Filhakika ormanları yalınız objektif değer bakımından almak doğru değildir. Onların ökonomik maddî değerleri büyük bir mana ifade etmekle beraber, bilvasıta yaptıkları tesirlerle kazandıkları ehemmiyet daha pek büyüktür. Amme mülkiyetinde olsun, fert mülkiyetinde bulunsun ormanların yaptıkları bilvasıta tesirler yalınız mahalle ve şahsa münhasır değildir, bilakis çok şamildir, doğrudan doğruya millet ve vatan bütünlüğüle alâkadardır. İşte bu sebeplerden hususî mülk halinde bulunan ormanların varlıkları veya yoklukları, kullanılışları mutlak surette ona temellük eden fertlerin arzularına ve keyiflerine bırakılamaz.

Ormanların objektif kıymetleri yanında bilvasıta tesirleri dolayısile kazandıkları değer ve ehemmiyetin bütün millete, bütün vatana şumulu göz önünde tutulursa, onların prens p itibarile âmmenin mülkiyetine geçmelerinin ve âmmenin menfaatları uğrunda kullanılmalarının daha doğru olacağı kendiliğinden anlaşılır. Cerçi bir memleketin güzelliği, sihatı, müdafası ve bütün iktisadiyatı ile alâkalı bulunan orman servetlerinin her şeyden evvel bütün milletin ortak malı olması zaruridir.

Şimdiye kadar Türkiyede ormanlar bu mana ve mahiyetleri ile kavranmamıştır. Uzun zamanlar Türkiye ormanları bir nevi tabiat vergisi sayılmıştır, hiç bir ihtimam görmeksizin herkes tarafında yağma edilmişlerdir. Daha sonraları ise Türkiye ormanları hususî iktisat bakımından yalınız maddî kıymetlerile kavranmışlar ve bu maddî kıymetlerin insafsızca mobilize edilme yolu tutulmuştur. Bu zamanlarda devlet olsun, fert olsun ormanların bir güzellik unsuru, bir sihat faktörü, bir müdafaa vasıtası ve nihayet iktisadın en iyi şartlarını veren bir varlık olduklarını düşünmeksizin sadeee onların objektif değerlerini ele geçirmeğe çalışmışlardır. Ormanların bu şekilde telakkı edilmeleri, onların kökünden tahrip edilmeleri neticesini doğurmuştur. Onun içindir ki bu gün Türkiye büyük ölçüde ormanlarından soyulmuş bir hale

gelmiştir ve bu yüzden bir çok vatan parçalarında iktisat, sağlık büyük zararlar görmektedir.

Yalınız son zamanlarda Türkiyede ormanların telakkı ediliş tarzında bir değişiklik başlamıştır. Millette ve bilhassa devlette ormanın âmme ile münasebetlerini kavrayan açık bir idrak belirmiştir. Eskiden olduğu gibi ormanın bir tabiat vergisi bulunmadığı anlaşılmış, onun milletin küllünün en ehemmiyetli ve ortak mülkü olması lâzım geldiği sırrına erilmiştir. İşte yeni çıkarılan orman kanûnu bu telakki değişikliğinin hem eseri, hemde sembolü dür.

Memleketimizde ormanın talakkı edilişinde büyük bir yenilik meydana getiren ve Türkiye ormancılığına yep yeni yönler veren Orman kanunu haddi zatında tarihî, tabiî ve iktisadî zaruretlerden fışkırmıştır. Bu itibarla yeni Orman kanununun mahiyetinin ve ruhunun iyice kavranabilmesi için Türkiyede ormancılığin tarihî oluşunu, orman mevzuatının tarih içindeki tekâmülünü aydınlatmak, Türkiye ormanlarının bu günkü halini ortaya koymak ve nihayet Türkiye ormancılığının bu güne ve yarına ait vazifelerini belirtmek icapeder. Bunlar bize yeni orman kanununun hangi zaruretlere dayandığını göstereecktir. Ancak bunlardan sonra orman kanununun ana prensiplerinin izahı kolaylaşacaktır.

I. Türkiyede tarih içinde orman meselesi ve orman mevzuatı:

Üç çeyrek asır evvelıne gelinceye kadar Türkiyede bir orman meselesi yoktu. Muayyen ihtiyaçları kapatmak maksadile çok eski zamanlardanberi devletçe korunan bazı ormanlar istisna edilmek şartile bütün ormanlardan faydalanma herkes için serbesti. Bu zamanlarda orman değerli bir iktisat faktörü ve ormancılık mustakil bir iktisat şubesi halinde tanınmadığı gibi ormanların faydalı tesirleri de bilinmeyordu. Ormanlar üzerinde devletin cezrî hiç bir müdahalesi de mevcut değildi. Hülâsa bu devirde ormanlar bir tabiat vergisi sayılıyordu.

Türkiyede ormanın bir mesele olarak ortaya çıkması her sahada ıslahatın başladığı yıl olan 1856 tarihine rastlar. Osmanlı İmparatorluğunun inkırazdan kurtarılması maksadile 80 yıl önce içtimai, hukuki ve iktisadî sahalarda yapılan reform sırasında orman işine, ormançılığa da el atılmıştı. Fakat bu zamanda orman meselesinin daha ziyade ormanların istismar edilecek maddî değer kaynakları bulundukları zihniyetile ortaya konduğuna hemen işaret etmek lazımdır. Bu soylenenin doğruluğunu o devirde memleketimizde düzenli bir ormancılık kurmak maksadile Fransadan çağrılan orman mutahassıslarının raporları da gösteriyor.

Filhakika 1856 - 1876 yılları esnasında Türkiyede Fransız ormancılarından mürekkep bir hey'et çalışmıştır. Önceleri ormancılık hey'eti Türkiye ormanlarının araşdırılması, Türkiyede bir orman mektebinin açılması ve bir orman kanunu çıkarılması gibi tekliflerde bulunmuşlardır. Haddizatında bunların topu da düzenli bir ormancılığın kurulması ve yürütülmesi için lüzumlu şartlardır. Yalnız önce bu teklifler hükümet tarafından nazarı itıbare alınmadığı halde onların malî faydaları aydılatılınca sonradan benimsenmiştir. Gerçek 1857 de orman mektebinin açılması, İmparatorluk ormanlarının satış bakımından istikşafına başlanması, 1862 tarihinde satış şartnamelerinin hazırlanması ve orman nizamnamesi projesini tanzimi ormanın hangi manada telakki edildiğini gösteren vakıalardır.

Türkiyede orman mevzuatının temelini teşkil eden orman nizamnamesi 1862 de hazırlanmakla beraber ancak 1869 tarihinde kanun kuvvetini alabilmiştir. Bu nizamnamenin hedefi; ormanların korunması ve onların devlet maliyesi için faydalı bir hale konmasından ibaret olduğu halde pratikte işin daha ziyade gelir yanı üzerinde durulmuştur. İşte bu andan itibaren de ormanların maddî değer kaynağı bulunduğu zihniyeti devletin düşünüş alemine yerleşmiş bulunuyor.

Haddizatında ormanın böyle bir taraflı telakki edilmesi Osmanlı İmparatorluğunun umumi devlet politikasına da uygundu. Zira imparatorluğun siyasi gayeleri tabiattan verilmiş milli ve ökonomik değil, ideal, teokratik ve kozmopolitti. Devlet gayesinin böylece yanlış olarak konmasının ormancılık ve onun inkişafı için de elverişli bir temel olamıyacağı pek tabiî idi. Netekim ormancılığımızın mevzuat ve iş sahasındaki inkişafı bunun böyle olduğunu gösterir. Gerçek orman nizamnamesinden sonra tedvin edilen bütün nizamnameler ve talimatnameler, sonradan verilen umumî emirler ve nihayet "tezyidi varidat„ a hizmetleri dokunan memurların taltifi bu iddianın en açık hüccetleridir. Meşrutiyete kadar süren saltanat ormancılığının bu devri, devletin ormanı malî bir gelir sayarak hususî iktisat bakımından insafsızca istismar ettiği bir devir halinde karakterize edilebilir. Bu sebepten Osmanlı İmparatorluğunun batışı ile Anadoludaki orman varlığının haraplığı arasında hemen hemen bir muvazi çizmek mümkündür.

Mana ve mahiyet itibarile saltanat rejiminin devamından başka birşey olmayan meşrutiyet devri, her sahada yeniden başlayan ıslahat arasında ormancılık için de bazı yenilikler getirmiştir. Bu yenilikler mevzuat ve teşkilat sahasında yapılan değişiklerdir. Filhakika orman teşkilatının değiştirilmesi, Avrupadan mutahassıslar çağrılması ve bunların tesirile "ormanların usulü idarei fenniyeleri hakkında„ bir işletme kanunu çıkarılması, orman mektepleri açılması, yeni bir orman kanunu projesi hazırlanması ve nihayet mevziî mahiyette mesaha ve amenejman işlerine başlanması bu yenilikler arasında sayılabilir. Fakat bunların topu da ormana karşi halkta ve devlette eskidenberi hakim olan telakkiyi değiştirmemiştir. Bilakis o zaman devletin iktisat politikasını yürüten mahafilde, Türk ormanlarında sınaî vasıtalarla mobilize edilecek zengin (!) ağaç servetleri bulunduğu telakkisi uyanmış; hatta bu zihniyetin iş haline konması için ihzarî mahiyette bazı teşebbuslere de el atılmıştır. Lâkin normal şartlar isteyen bu muazzam plân cihan harbi ve onun bilinen şekilde sona ermesile suya düştüğünden meşrutiyet devrinde de ormanların iyiliğini kayıran devamlı bir iş görülemez. Devamlı olan büyük harbin de şiddetlendirdiği orman tahripleri olmuştur.

Saltanat rejiminin ormancılığı hulâsa edilmek istenirse çok eskiden münferit şekilde olan ve birbirlerile münasebetleri bulunmayan orman tahriplerinin, devletin müdahalesile sistemleştiği görülür. Tahribatın sürekli, temelli oluşunda devletin içinde ve dışındaki faktörler hep birlikte müessir olmuşlardır. Gerçe İmparatorluğun inkırazının başlangıcında ve sonunda memlekete düzenli bir ormancılığın sokulması için ümit verici türlü denemeler yapılmıştır; fakat devlet gayesinin yanlış konması, imparatorluğun devamlı para ihtiyacı tarihen meşrut orman telakkısinde hiç bir değişiklik meydana getirmemiş, belki işi tamamile aksine çevirmiştir. Bundan başka Anadoluya vuku bulan muhaceretler, mevcut kanunlara rağmen, ormansız sahaların genişlemesinde ayrıca müessir olmuştur.

Kurtuluş savaşile başlayan yeni tarih devri saltanat devrinden büsbütün ayrı bir cihan telakkisine dayandığından ormana karşı halkta ve devlette eskidenberi hakim olan zihniyetin değişmesine elverişli bir zemindi. Lâkin bidayette yeni devir, devlete her sahadan bir yığın vazife yüklemiş bulunuyordu. Kazanılan siyasî hükümranlığa iktisadî bir temel yaratılması için bu vazifelerin hemen hepsinin de başarılması, diğer bir ifade ile, Osmanlı İmparatorluğunun tasfiyesi lazım geliyordu. Memleketin umumî iktisadî vaziyeti ise dahilî siyasî pekleşme, zıraat ve münakale işlerinin birinci plana alınmasını istiyordu. Bu sebepten bidayette ormancılık sahasında cezrî işlere teşebbüs edilememiştir. Şimdiye kadar yapılan işler, var olanı mümkün mertebe korumaktan ibaret kalmıştır. Yani yeni Türkiye ayrı bir cihan görüşüne dayanan eski rejimin orman mevzuatını almağa ve bunları yeni eklemelerle — köylülerin ormanlardan intifa hakkı kanunu, bütün ormanların fennî usulle idare ve işletilmeleri hakkında kanun ve ekleri gibi — hali hazıra ve onun icaplarına uydurmağa mecbur olmuştur. Böylece de eski orman mevzuatına yeni rejimin devlet telakkisi girmiştir.

Şu hale göre Türkiyede bu gün de tatbik sahasında bulunan orman mevzuatının temeli ile onu takip eden tamamlamalar birbirine büsbütün aykırı iki ideolojik prensipten çıkmaktadırlar. Ve bu mevzuat içinde devlet telakkisinin iki büyük yönü birbirile niza halindedir. Hakikatta mevzuatımızın temeli olan 1869 tarihli orman nizamnamesini ilham edenler Fransızlardı. Bunlar vasıtasile mevzuata iktisadî ferdiyetçilik fikirleri sokulmuştur. Bu günkü Türkiye, onun varlığı ve inkişaf imkânları ise devletçilik prensibine dayanmaktadır. Bu itibarla yeni mevzuatta bu görüşün tesiri altındadır. Bundan başka bazı orman kanunlarında bariz sosyal temayüller de vardır. Birdenbire ortaya çıkan ihtiyaçların zoru ile konan, münferit şekildeki geçici nizamlardan sarfı nazar olunursa bu birbirlerine zıt temayüller bütün orman mevzuatını birbirini bozan, karışdıran kaotik hale sokmuştur. Devlet iradesinin sarih hüviyeti ve köklülüğü orman mevzuatımızda yoktur. Halbuki mevzuatın bir bütünlük olması için bütün ayanlığıla seçilen umumî temayülün ondaki en ufak hükümlerin içine kadar sinmesi gerektir.

Temele taaluk eden bu noksanlar yanında, yine eski mevzuatta, tekniğe ait daha bir sıra eksiklikler de tesbit olunabilir. Filhakika onlarda orman mülkiyetlerinin hukukî durumunun tesbitine, ormanların tahdit ve mesahasına, hangi ormanların muhafaza ormanı olarak ayrılacağına ait temelli hükümler aramak beyhudedir. Halbuki bunların topu da düzenli bir ormancılığın başlaması için ilk şartlardır. Bundan başka eski mevzuatın hiç biri de intifa hakları işini ormanın lehine olarak hal etmediği gibi, ormanda hayvan otlatma, yeniden orman yapma ve ormanları çoğaltma, devletten başkasına ait ormanların mürakabe meselerini de ya memnuniyete şayan derecede çözmemekte veya tamamile gözden uzak tutmaktadır.

Hulâsa şimdiye kadar tedvin edilen nizamlarda umumî iktisada organik olarak bağlanmış şuurlu mevzuat, meucut tabiî ve iktisadî imkânlar dahilinde Türkiye ormanlarının vazifesini kusursuz hesaba katan mevzuat yoktu. İşte yeni orman kanunu bu zaruretleri karşılamak için çıkıyor.

Yeni kanun Türkiyede ormana karşı tarihen meşrut bulunan eski zihniyet yerine yenisinin geçtiğini müjdeleyen bir eserdir. Böylece o, memleketin güzelliği, sıhatı, müdafası ve umumî iktisadiyatı bakımından ormanın bütün milletin ortak malı olduğu telâkkisine sabit hukuki bir şekil veriyor. Ormanın telakki ediliş tarzındaki bu değişiklikle de Türkiye ormancılık tarihinin yep yeni bir devri açılmış oluyor.

II. Türkiye ormanlarının bu günkü hali:

Yeni orman kanununun çıkarılmasındaki zaruret yalnız mevcut mevzuatın memleketimiz ormanlarının bütün vazifelerini kusursuz hesaba katan esaslara dayanmamasından ibaret değildir, aynı zamanda ormanlarımızın bu günkü hali de Türkiye için devamlı ve istikbale çevrilmiş bir orman politikasının müstacelen ele alınmasını istemektedir.

Hakikatta Türkiye gerek kemiyet ve gerek keyfiyet bakımından ormancılıkta ileri memleketlerle komşu memleketlere nazaran ormanca fakir bir memleket olduğu gibi, ormanlarının gerek araziye ve gerek nufusa göre dağılışıda elverişli değildir. Bu vakiaları eyice belirtmek için Türkiye orman varlığına kısa bir göz atmak ve ormanı türlü münasebetleri içinde mütala etmek yeter.

Gerçe memleketimizde ormanların kapladığı genişliğe dair elde sihatli rakamlar yoktur; fakat yapılan tahminlere nazaran ormanlarımızın sahası 8 milyon hektar olarak kabul edilebilir. Bütün dünya ormanları 3 milyar hektar tahmin edildiğine göre Türkiyenin bütün dünya orman genişliğindeki

payı "„ 1,4 kadardır. Halbuki Rusya bütün dünya ormanlarının "„ 21 ne, keza İngiltere "„ 21 ne, Fransa "„ 3,9 ne, Almanya, "„ 1,2 sine maliktir. Daha çoğaltılabilecek misallere göre Türkiye dünyada en az ormana malik memleketler arasında bulunuyor. Bununla beraber memleketimizde orman kurmaya elverişli mutlak orman toprakları çoktur. Bu toprakların yeni ağaçlamalarla orman haline getirilmesi memleketimizin orman servetini artıracaktır.

Türkiyenin ormanca fakirliği mutlak orman genişliğinin bütün Türkiye genişliğine nisbetinde daha ziyade belirir. Filhakika Türkiyede ormanla kaplı saha umum memleket genişliğinin "„ 10 nu nisbetindedir. Bütün dünya ormanlarının dünya arazi genişliğine nisbeti "„ 22, komşu memleketlerden Rusyanın "„ 39, Bulgaristanın "„ 30,5, Romanyanın "„ 23, ormancılıkta ileri memleketlerden Almanyanın "„ 27, Avusturyanın "„ 37,5 Çekoslovakyanın "„ 33, Fransanın "„ 19 olduğuna göre memleketimizdeki orman nisbeti uzak ve komşu memleketlerin orman nisbetlerinin çok aşağısında demektir. Şu vaziyete göre Türkiye cihanda ve komşuları arasında ormanca fakir bir memlekettir. Esasen bir memleketin ormanca zengin olabilmesi için bütün arazisinin "„ 30 nun ormanla kaplı bulunması lâzımdır, bu "„ 30 normal bir nisbettir. Bu nisbet % 20 den aşağı düşünce ormansızlığın bütün menfi tesirleri kendini his ettirmeye başlar. Hakikatta bu vaziyet bu gün memleketimizde vardır. Ormansızlık bu gün Türkiyede, gerek tabiat ve gerek iktisat bakımından, fena tesirlerini göstermektedir.

Türkiyenin bu günkü orman durumunu tamamlamak için orman genişliğinin bir de nüfusla olan münasebetleri bakımından tetkik edilmesi lâzımdır. Aslında bu iki kemiyet arasındaki nisbetin bilinmesi nüfusun orman mahsulleri istihlâki ile alâkalı oluşundandır ve bu nisbet nüfus başına düşen orman genişliğile ölçülür. Memleketimizde nüfus başına düşen orman sahası 1935 nüfus sayımına göre 0,49 hektardır. Halbuki yalnız hasıla veren ormanlar nazarı itibara alınmak şartile bu pay bütün cihanda 1,2, Rusyada 4,3, İranda 0,6, Bulgaristanda 0,53 dür. Gerçe Türkiye bu bakımdan Romanya, Yunanistan, Irak, Suriye, Filistin ve Mısırdan üstündür; fakat nüfusumuzun — doğum fazlalığı, memlekete vaki olan muhacaretler ve sair sebeplerle — sürekli surette artması ve buna mukabil yeni ağaçlamalarla ormanı sahasının çoğalmayup bilâkis tahriplerle mütemadiyen azalmasından dolayı gelecekte nufus başına düşen orman payı da küçülecektir.

Türkiyenin orman vaziyetini iyice aydınlatmak için, ormanların yalnız yekûn haline verilmesi yetmez. Belki asıl ehemmiyetli olan cihet onların memleket içinde dağılışlarıdır. Ormanlarımız bu bakımdan araştırıldıkta çok elverişsiz olarak dağıldıkları derhal göze çarpar. Hakikatta ormanlarımız daha ziyade Türkiyenin pek dar olan sahil şeritleri üzerinde toplanmış ır, Sahillerden içeriye doğru gidildikçe orman mütemadiyen azalmaktadır. Bu azalış gerek bu memleket parçasındaki ormanların bütün Türkiye ormanlarına nisbetinde, gerek onların vilâyet genişliklerine nisbetinde görülür. Söylediklerimizi daha iyi canlandırabilmek için Anadoluyu denizle olan münasebetine göre altı parçaya ayırıyoruz, her parçaya ait mutlak orman genişliklerini, bunların bütün Türkiye ormanlarına ve araziye nisbetlerini bir cetvel halinde aşağıya çıkarıyoruz:

Orman mıntakaları	Orman genişliği 1.000 hektar	Mıntaka orman genişliğinin umum Türkiye ormanlarında hissesi %	Mıntaka arazi genişliklerinin umum Türkiye sahasındaki hissesi %	Orman nisbeti
I. Karadeniz mıntakası		*36.4*	*18.3*	*20.7*
a) Karadeniz kıyıları [1]	2.192	27.6	12.2	23.3
b) Karkdeniz ardı [2]	698	8,8	6,1	15.2
II. Marmara çevresi		*14.1*	*9.1*	*16.1*
a) Marmara kıyıları	787	9.9	4,8	21.0
b) Marmara ardı	223	2.8	2,6	11.6
c) Trakya [3]	114	1,4	1,7	8.5
III. Ege mıntakası		*7.8*	*5.9*	*13.9*
a) Ege mıntakaları	261	3.2	2,6	12,9
b) Ege ardı	368	4,6	3.3	14,7
IV A deniz mıntakası		*21.7*	*12.3*	*18.2*
a) Akdeniz kıyıları	1.246	15,8	8,8	18,4
b) Akdeniz ardı [4]	465	5.9	3,5	18.7
V. Orta Anadolu	874	*11.3*	*24.2*	*4.7*
VI. Doğu Anadolu	699	*8.7*	*30.2*	*3.0*
Umumî yekûn	7 927	100.0	100.0	10.2

Yukarıki cetvele göre Türkiyede bütün ormanların yüze nisbeti, muhtelif memleket parçaları üzerindeki orman genişliklerinin araziye nisbeti bakımından en elverişli bir vaziyette başta Karadeniz mıntakası gelmekte onu Akdeniz mıntakası ile Marmara çevresi takip etmektedir. Ege, orta Anadolu ve doğu Anadolusu ise ormanca fakir olan mıntakaları temsil etmektedirler.

Orman nisbetleri "„ 20 den aşağı olan yerlerde ormansızlığın fena tesirlerinin kendini his ettirmeye başlayacağı düşüncesinden hareketle Türkiye ormanları araştırılırsa, memleketin büyük bir parçasının ormansızlığın kötü tesirleri altında olduğu görülür. Filhakika Karadeniz kıyılarından Giresun, Samsun vilâyetleri; Karadeniz ardından Gümüşhane, Çankırı, Amasya, Çorum vilâyetleri; Marmara çevresinden Trakya (Kırklareli hariç), Bilecik, Kütahya vilâyetleri; Ege mıntakasından Aydın, Manisa, İzmir vilâyetleri; Akdeniz mıntakasından Antalya, İçel, Seyhan vilâyetleri ve nihayet bütün orta Anadolu ve doğu Anadolusu vilâyetleri bu vaziyettedir. Bütün bu memleket parçalarının kapladığı arazi genişliği umum memleket genişliğinin "„ 80 nini tutar. Buna göre Türkiyenin büyük bir parçası ormansızlığın tesiri altında bulunuyor demektir.

Filhakika yukarıda sayılan memleket parçalarında ormansızlığın fena akıbetleri göze çarpmaktadır. Bu akıbetler yalnız ormansızlığın doğurduğu iktisadî zorluklarda görülmiyor; aynı zamanda iklim, umumî iktisat ve kültür bakımından memleket sakinlerinin yaşayışlarının kötüleşmesinde beliriyor. Gerçek bu yerlerde ormanın kıtlığı veya yokluğu yüzünden su kaynakları beslenemez ve bütün yıl bol sulu kaynaklar azdır. Bundan başka seller, taşkınlar ve çığ tehlikeleri eksik değildir. Bilhassa taşkınlar çiftçinin bütün bir yıllık emeğini yok eder. (Seyhan, Gediz, ve Menderes nehirlerinin taşması gibi). Yine bu yüzden memlekette etrafını kaplayarak genişleyen bataklaşma nüfusun sıhatını bozan malarya ocakları meydana getiriyor. Kıble ve batı Anadolusundaki dağlar kıraçlaşıyorlar, nisbî hava rutubeti düşüyor ve ziraat nebatlarının büyümesine mani oluyor. İklim tezatları, büyük sıcaklar çalışan insanın enerjisine zarar veriyor. Halbuki iş şevki ve iş koyuluğu az nüfuslu Türkiye ve onun iktisaden kalkınması için en büyük faktördür. Memleket sakinlerinin büyük bir kısmının yaşayış tarzı kötüleşiyor. Kendi toprağile beslenme, bir ziraat memleketi olan Türkiye ve onun ticaret bilançosu için temelli bir zarurettir. Fakat bütün bunlar dağların ormanla kaplı olmasile doğrudan doğruya münasebetlidir.

1) Karadeniz yalısındaki vilâyetleri ihtiva eder. Diğer kıyılarda da vaziyet böyledir.

2) Karadeniz sahilinde birinci sırada gelen vilâyetlerin arkasındakilerdir Diğer deniz ardında da hal böyledir.

3) Burada Tekirdağ ve Edirne vilâyetleri vardır.

4) Buraya Burdur, Isparta, Mer'aş vilâyetleri girer.

Türkiyede ormanlarımız bu günkü hali üzerine buraya kadar söylenenler şu vakıaları ortaya koymaktadır:

1. Türkiyede ormancılık 70 yıldan fazla bir maziye malik bulunmasına rağmen daha henüz orman genişliğinin bile sıhhatli olarak bilinmemesidir. Bu hususta bilgilerimiz tesadüfle elde edilmiş, ölçüsüz tahminlerden çıkmaktadır. İsabetli bir ormancılık politikası mevzuunun ve materiyalinin iyice bilinmesile mümkün olduğundan orman varlığının her bakımdan süratle tesbil etmek ihtiyacı karşısındayız.

2. Memleketimiz yekûn itibarile gerek cihanda, gerek uzak ve komşu memleketler arasında ormanca fakirdir. Bu itibarla var olan orman severlimizi korumaya iyi bir surette idareye ve işletmeye ve nihayet onların sahasını genişletmeye mecburuz.

3. Yurt ormanları tamamile iklimin tesiri altında bulunduğundan memleket içine dağılışları intizamsızdır. Bu itibarla memleketin büyük bir parçası tamamile çıplak denecek bir haldedir. Ormanı kıt mıntakalardaki ormanların dikkatle korunması yeni ağaçlamalarla genişletilmesi ehemmiyetli bir vazife olarak ortada duruyor.

4. Vaktile ormanlık olan bazı memleket parçalarındaki (Ege mıntakası, sahillerden orta Anadoluya geçit olan yerler) ormanlar tarih içinde tahrip edilmiştir. Bu yerler şimdi başka mahallerden ve yabancı memleketlerden orman mahsulleri idhal etmektedir. Halbuki Türkiyenin bazı yerlerinde (Karadeniz mıntakası) orman binnisbe fazla olduğundan ormansız mahallerin ihtiyacı kısmen karşılanabilir. Fakat bu ancak düzenli ve devamlı bir işletme ile mümkündür.

İşte yukarıda sayılan realitelerin topu da Türkiyede orman meselesinin devlet tarafından müstacelen ele alınmasını zaruri kılan sebeplerdir. Bütün bunların düzeltilmesi, ortada duran meselelerin hal edilmesi yeni ve sunullu bir orman kanunu ile mümkündür.

III. Türkiyede ormancılığın vazifeleri:

Ormancılık tarihine, orman mevzuatımız ile ormanlarımızın hali üzerine şimdiye kadar söylenenler Türkiyede çok ehemmiyetli bir orman meselesi bulunduğunu ortaya koymuştur. Fakat orman meselesinin asıl özünü belirtmek için umumiyetle ormanların bir memlekete temin ettikleri faydaları toptan göstermeye ve ormancılığın vazifelerini aydınlatmaya ihtiyaç vardır.

Bir memlekette bulunan ormanların ehemmiyeti bir yandan onların umumi iktisada lüzumlu olan maddî kıymetlerin istihsaline yarayan bir vasıta olmasından, diğer yandan memleket kültürüne (tabiat şartları, su rejiminin tanzimi ve saire üzerine) olan endireket tesirlerinden çıkıyor. Ormancılığın vazifesi ise ormanın bu değerinden bütün memletin sürekli surette faydalanmasını temin etmektir. Buna göre bir memlekette ormancılığın vazifesi umumî iktisat ve umumî kültür sahasında olmak üzere iki büyük kısımda toplanır. Türkiyede de ormanların ehemmiyetini ve ormancılığın vazifelerini iyice göstermek için onların bu tasnife göre bir dafa gözden geçirilmesi lâzımdır.

Türkiye ormancılığına umumî iktisat bakımından düşen vazifenin ehemmiyeti muhtelif iktisat şubelerinin ormancılıkla olan içli münasebetlerinin mütalâsında ifadesini bulur. Türkiye iktisadiyatını teşkil eden madencilik, ziraat, münakale, endüstri, ticaret gibi iktisat cüzütamlarile ormancılık arasındaki münasebetleri canlandırmak için bu iktisat şubelerinden bazılarının orman mahsulleri ihtiyacına kısaca işaret etmek yeter.

Bir defa madenciliğimizin ilerlemesi için ormancılığın da inkişafına zaruret vardır. Aksi takdirde bu ilerleme bir çok zorluklarla karşılaşır. Çünkü mdencilikte yer altı servetlerinin çıkarılması için açılan ocaklarda maden sütunu kullanılması zarurîdir. Maden sütünlarını ise ormanlar verir. Madenciliğin sütun ihtiyacı hakkında

bir fikir vermek üzere yalnız maden kömürü ocaklarında bir ton maden kömürünün çıkarılması için 27-58 desimetre mikâbı arasında değişen ocak kerestesine ihtiyaç bulunduğunu söylemelidir. Bizdeki maden kömürü ocaklarının bu günkü istihsal vaziyetine göre yıllık sarfiyatı 75 bin metre mikâptır. Halbuki madencilikte sütunluk ağaca lüzum gösteren yalnız maden gömürü değildir. Yer altından çıkarılan daha bir çok madenler için de ağaca ihtiyaç vardır. Memleketimizde bu gün işledilmekte olan madenlerin istihsalatı artınca, yeniden işleyecek madenler buna katılınca ocak kerestesi ihtiyacı da yükselecektir. Böylece de madenciliğin inkişafı ve ya inkişaf edememesi büyük ölçüde ormancılığa bağlı kalacaktır.

Madencilikten sonra ziraatda yetiştirdiği mahsullardan bazılarının (üzüm, incir, elma, portakal, yumurta) ambalajında kullanılmak üzere her yıl kutuluk kereste sarf eder. Yalnız üzüm, incir kutusu için senede 20-30 bin metre mikâp keresteye ihtiyaç vardır. Memleketimizde bağçe ziraatının genişlemesile bu ihtiyaç miktarının bir kaç misline çıkacağı şüphesizdir. Ayrıca ziraatta daha bir çok yerlerde - ziraat aletleri, edevatı ve saire gibi - orman mahsulunun büyük bir kullanış yeri bulduğunu, memleketimizde çiftçi nufusunun % 76,6 gibi büyük bir yekûna varması yüzünden kullanacak odun ihtiyaçlarının çok fazla olduğunu burada yalnız anarak geçiyoruz.

Millet iktisadımızın münakale şubesinde kullanacak odun travers, telgraf telefon ve elektrik direkleri halinde, köprü ve su inşaat kerestesi olarak ayrı bir sarf yeri bulur. Bu gün Devlet Demir Yollarında demir travers yerine ağaç travers kullanmak için temayül olduğunu biliyoruz. Hatta bu maksatla Derincede bir travers fabrikası uzun zamandanberi faaliyettedir. İşte yalnız bu fabrikanın yıllık ağaç ihtiyacı 40-50 bin metre mikâba varır. Memlekitimizde demir yolu inşaatı mütemadiyen ilerlediginden traverslik ağaç ihtiyaçının da buna muvazi olarak artacağı daha şimdiden söylenebilir. Bundan başka telgraf, telefon, elektrik direği; köprü ve su inşaat kerestesi halinde münakelenin yıllık sarf ettiği ağaç miktarı da traverslik ağaç sarfiyatının bir kaç misline varacak kadar ehemmiyetli bir yekûn tutar.

Türkiyede ormancılığın en içli münasebette bulunduğu bir iktisat şubesi de endüstridir. Endüstri içinde odun işleyen türlü sanayi (kereste sanayii, mobilye sanayii, arabacılık, fıçıcılık, oyuncak sanayii ve saire) ile kimya sanayii (sellûloz, kâğıt, suni ipek sanayii) vardır. Bunlardan kereste sanayiinin yıllık sarfiyatı 1932 istatistiklerine göre yarım milyon metre mikâbı aşmaktadır. Mobilye sanayiile diğer ağaç sanayiinin ihtiyacı bundan hariçtir. Bu gün iptidai vaziyette olan bu çeşit ağaç sanayiinin gelecekte zarurî olan inkişafile kereste sarfiyatının yükseleceği muhakkaktır. Diğer yandan henüz inkişaf halinde bulunan kâğıt sanayii daha başlangıçta 50 bin metre mikâp oduna ihtiyaç gösteriyor. Halbuki kâğıt istihsalatının artmasile, suni ipek ve harp sanayiinin buna katılmasile sellulozluk odun ihtiyacının da yükseleceğini şimdiden hesaplamalıdır.

Ormanlarımız, muhtelif iktisat şubelerinin belirttiği bu ihtiyaçlardan ayrı oalrak memleket halkının her türlü orman mahsulleri ihtiyacile imar hareketlerinin kereste ihtiyacını da karşılamak zaruretindedir. Yalnız dışarıdan getirilen muhacırlara ev inşası için yılda 80.000 metre mikâp yapı kerestesine ihtiyaç bulunması bu bakımdan ormanlarımıza düşen vazife hakkında bir fikir verir.

Buraya kadar söylenenlerle ormanlarımızın ve ormancılığımızın umumî iktisat bakımından ehemmiyeti aydınlatılmış oluyor. Lâkin ormanlarımız, bu günkü halile, millet iktisadımızın bu ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Bu itibarla ormancılığımızın, sırf millet iktisadımızın diğer şubelerinin inkişafı ve verimliliği bakımından ele alınarak yürütülmesine zaruret vardır. Halbuki orman

yalnız maddî ihtiyaçları karşılayacak kıymetler veren bir istihsal vasıtası değildir; onun iklim ve toprak üzerine dolayısile umumî istihsal hayatı, sıhhat ve memleket müdafaası üzerine bilvasıta yaptığı hayırlı tesirler de vardır. Bilhassa Türkiye için ormanın manası, ehemmiyeti daha ziyade bu bakımlardan büyüktür.

Hakikatta memleketimizin bazı yerlerinde ormanlar tahrip edildiklerinden onların iklim faktörleri üzerine olan tadil edici, tevzin edici tesirleri gaip olmuş ve oralarda onların iklim kötüleşmiştir. Yine bu yüzden yurdumuzun bir çok yerlerinde sel baskınlarının, feyezanların yaptıkları tahribat ve meydana getirdikleri zararlar ölçülemiyecek derecede büyüktür. Memleketin ziraat hayatı ormansızlığın amaksız tesirleri altındadır. İklim bozuklukları büyük ölçüde Türkiyenin ağaçsızlığından ileri geliyor. Memleketimizde ağaçsız yerlerin somurtganlığı ve bu yüzden oralardaki insan hayatının neşesizliği, şevksizliği ve sıhhî arızaları da ayrıca düşünülürse Türkiyede ormanın varlığının veya yokluğunun nerelere kadar gittiği anlaşılır.

Bundan başka ormanların memleketin müdafaasındaki rollerine de işaret etmek lâzımdır. Bu gün durmaksızın ilerleyen harp tekniği memleket müdafaasında ormanların ötedenberi bilinen ehemmiyetlerini büsbütün artırmıştır. Gelecek harplerde kara kuvvetlerinin büyük tesirleri olacağı şüphesizdir. Bu harp vasıtalarından gizlenmek için en emin yerler ağaçla kaplı sahalardır. Bu itibarla memleket içindeki harp sanayiinin kurulduğu yerler, müstahkem mevkiler ve büyük şehirler ancak ağaçlarla peçelenebilir. Bundan başka ormanın bolluğu askerî hareketleri sakıyabilir: nakliyatın ve geri hizmetlerin emniyetle yapılmalarını kolaylaştırır. Bütün bunların yanında bizzat harbin nâmütenahi odun materyaline mühtaç olduğu da unutulmamalıdır.

Şimdiye kadar söylenenlerle Türkiyede ormanın, umumî iktisat ve memleket kültürü bakımından, ehemmiyeti aydınlatılmış oluyor. Verilen izahattan da anlaşılacağı üzere Türkiye için orman, değeri ticarî bir zihniyetle millî servet balansı içine yerleştirilemiyecek, ehemmiyetli bir iktisat faktörüdür. Onun doğrudan doğruya temin ettiği menfaatlar rakamla ifade olunamıyacağı gibi hele bilvasıta tesirleri devlet ve âmme için hiç bir suretle yokluklarına katlanılamıyacak kadar hayatî kıymeti haizdirler. O halde ormanın değerinde birinci derecede memleketin, milletin küllü ortaktır. Böylece de onun âmme menfaatı için devlet tarafından sevk ve idaresi lâzımdır. Ormanın, gerek hükümet ve gerekse münferit şahıslar tarafından bir sermayenin nemalandırılması mahiyetinde hususî iktisat zihniyetile kıymetlendirilmesi onun, milletin inkişafındaki mevkii ile tezat teşkil eder.

Türkiyede ormanın bu manada kavranmasile ormancılık politikası için de üç ehemmiyetli esas verilmiş oluyor:

1. Türkiyede orman, bilvasıta hayırlı tesirleri bakımından, âmme sağlığının hizmetçisidir.

2. Türkiyede orman, diğer iktisat şubelerinin verimliliği ve inkişafı için temel ve ilk şart, memleket halkının zarurî ihtiyaçlarını kapayan bir ham madde kaynağıdır.

3. Türkiyede orman, bundan öteye, iktisadî bünyemizin kuvvetleştirilmesi için kullanılacak beynelmilel bir mübadele objesidir.

Türkiyenin tarihî, tabiî, iktisadî ve içtimaî şartlarından doğan ve yarinki ormancılığımızın takibedeceği yolu gösteren bu temel gayeler yeni orman kanununun da belirttiği hedeflerdir.

IV. Yeni orman kanununun ana hatları:

Ormanlarımızın ve ormancılığımızın tarihine, ormanlarımızın bu günkü haline ve yarinki vazifelerine ait buraya kadar verilen izahat Türkiyede çok şumullü bir orman meselesi ve ormancılık davası bulduğunu ortaya koymuştur. Bu davanın bütün memleketin lehine ve milletin küllünün menfaatına uygun bir şekilde neticelenmesi için bizde ormanın daha ziyade hangi bakımdan kavranması lâzım geldiğine de işaret edilmiştir. Böylece de Türkiyede ormancılığa yeni bir düzen verilmesindeki zaruret ifade olunmuştur.

Aslında bir memlekette ormancılığın düzenlendirilmesi için en büyük zaruretlerden birini kanunî mevzuat teşkil eder. Kanunî mevzuat seçilen gayelerin zahirî bir ifadesi, tahakkukuku için bir müeyyededir. O, erilmek istenen hedefi kukukî ve sabit bir şekle döker, alınan tedbirlere ceza hükümleri vasıtasile kuvvet ve şiddet verir.

İşte yeni orman kanunu da ormancılığımızın düzenlendirilmesi zaruretinden doğuyor. Onun asıl mahiyetini ortaya koymak için, ihtiva ettiği ana hükümlere kısaca bir bakış yapmak doğru olur. Burada kanunun ana hatlarının mütaleasıda kanun çerçevesine bağlı kalmaktan ziyade ormancılığımızın esas problemleri göz önünde tutulmuştur ve böylece de ormancılığımızın ana meseleleri tebarüz ettirilmiştir.

Düzenli bir ormancılığın sokulmasında ilk şart objenin tayini ve tahdidi olduğundan orman kanununun ana hatlarının belirtilmesinde ormanların tahdidi, kadastro işleri öne alınmıştır. Ormancılığın en pürüzlü meselelerinden olan mülkiyet meselesinin tasfiyesi ve intifa hakları işlerinin düzenlendirilmesi ikinci ve üçüncü olarak mutala edilmiştir. Bu meselelerin hallinden sonra orman varlığının korunması ormancılığın en ehemmiyetli meselelerinden biri olduğuğundan kanunda korumaya dair konan hükümlerin tahliline geçilmiş ve sıkı münasebeti itibarile ceza hükümlerine ait düşünceler bu bahsi müteakıp konmuştur. Artık bu zemin üzerinde mevcut ormanların işletilmesi ve yeni işletmenin icap ettirdiği intikal devresinin münakaşası, ağaçlandırma işinin ele alınması doğu olacağından bu bahisler de sona bırakılmıştır.

1. Ormanların tahdidi ve kadastrosunun yapılması: Ormanlar arazi üzerinde yetişdiğinden arazi ormancılıkta istihsalin temelini teşkil eder. Ormancılığın arazi üzerindeki bütün faaliyetinin emniyet ve istikrarla devamı ormanlık sahaların diğer kültür nevilerinden (ziraat arazisi, çayır ve mer'a arazisi, boş arazi ve saire) ayırt edilmesine bağlıdır. Bundan başka ormanları korumaya ait alınacak tedbirlerin müessir olabilmesi ve onların kime ait olduğunun ortaya konması ancak orman hudutlarının belli edilmesile mümkündür.

Yeni kanun mülkiyeti kime ait olursa olsun her nevi ormanların ve onların içinde, ittisalinde bulunan diğer arazi nevilerinin tesbit olunarak sınırlanması, bunların sabit işaretlerle diğer kültür arazisinden ayırt edilmesini istemektedir. Tahdit işinin kimler tarafından, ne yolda yapılacağına ve tahdit masrafının kimlere ait olacağına, ne kadar müddet zarfında ikmâl edileceğine dair kanunda hükümler vardır. Bu hükümlere göre devlet ormanlarının tahdidi beş yılda ve devletten başkasına ait olanlarınki 2 senede bitirilecek ve sınırlanan devlet ormanları hazine namına tescil olunacaktır.

Yeni kanuna göre devlet ormanlarında hudutlama işini kadastro takıb edecektir. Kadastro işi, yine yeni kanunda, tahdit edilen ormanın haritası ile tavsifinden ibaret olarak gösterilmektedir. O halde kadastronun vazifesi ormancılıkta güdülen gayenin (yani halkın ve millet iktisadımızın orman mahsulleri ihtiyacının kapatılması, ormanların faydalı tesirlerinden memleketin faydalanması) gerçekleşdirilmesine yarayacak esasların elde edilmesi oluyor. Filhakika kadastro sayesinde devlet ormanlarının genişliği, onların ihtiva ettiği ağaç nevileri ve işletme şekilleri, yaş sınıfları vaziyeti, ormanlarda mevcut kesime elverişli veya elverişsiz ağaç serveti miktarı, ağaç servetinin yıldan yıla artama nisbeti ve nihayet devlet ormanlarından ekonomik faydalanma imkânları tesbit olunacaktır. Bütün bu bilgiler ormancılık politikasının iş haline konması için çok lüzumlu malzemedir.

Kadastro işlerinin kimler tarafından, ne yolda yapılacağına ve bu işin kaç senede başarılacağına dair kanun, ayrıca hükümleri

latıva etmektedir. Bu işlerin başarılması için 10 yıllık bir müddet kâfi görülmüştür. Tahdit ve kadastro işleri ikmal edildikten sonra memleketimizde bütün devlet ormanlarının devamlı şekilde işletilmesi imkân dahiline girmiş olacaktır.

2. Ormanlarda mülkiyet meselesinin tasfiyesi: Bir memleketin düzenli ve müstekar bir ormancılığa kavuşması her şeyden önce ormanlarda mülkiyet meselesinin tasfiyesine bağlıdır. Ormanlarda mülkiyet meselesinin ehemmiyeti arazinin ormancılıkta istihsale temel oluşundan ve istihsali düzenlendirici ve ona yön verici mahiyette olan devlet politikasının kabul edilen mülkiyet rejimine göre muhteviyat değiştirmesinden ileri geliyor.

Şu sayılan sebepler dolayısile ormanlarda mülkiyet meselesinin tasfiyesi Türkiye için de ehemmiyetlidir, esasen bu mesele de ormancılığımızı ötedenberi işgal eden en prüzlü davalardan birisidir. Bu itibarla yeni orman kanununa mülkiyet meselesinin düzenlendirilmesine dair hükümler konmuş bulunuyor.

Yeni kanun Türkiyede mevcut ormanları mülkiyet bakımından dörde ayırıyor ve onları devlet ormanları, umuma mahsus ormanlar, vakıf ormanları ve hususî ormanlar diye bir tasnife tabi tutuyor, (madde 3); hattâ devletten başkasına ait olan bütün ormanların yeni kanunun hükümleri dairesinde devlet mürakabesine tabi bulunduğunu bildiriyor (madde 4); fakat her mülkiyet nevine ait ormanları tarifleştirmiyor. Yine kanunun başka maddelerinde her mülkiyet nevine ait ormanlarda tahdit işinin kaç senede bitirileceği tasrih ediliyor; lâkin ormanlara temellük yüzünden doğacak davaların ne suretle hal ve fasl edileceğine dair hükümler bulunmuyor. Şu vaziyet bize temellük davalarının eskidenberi mevcut olan arazi mevzuatı dahilinde hal edileceğini gösteriyor. Halbuki bu mevzuatın orman mülklerine dair olan hükümleri noksan ve tefsirlere çok elverişli bulunmaktadır. Bu hal devleti uzun müddet işgal edebilir ve ormancılığımızın bir an evvel müstekar bir vaziyete geçmesini geciktirebilir.

Diğer yandan yeni kanunun muvakkat hükümler bahsinin 1,2 ve 3 üncü maddelerinde mülkiyet meselesinin tasfiyesine ait çok esaslı hükümlere rastlıyoruz. Bu hükümlere göre kanunun mer'iyeti tarihinde mevcut olan hususî ormanlardan devlet ormanına bitişik olanlar kayıtsız şartsızı, bitişik bulunmayanlardan vüssatî bin hektarı geçenlerin bütünü devletçe istimlâk olunur. Köy ve belediye orta malı olan ormanlarla mazbut vakıf ormanlarının bu hükümden istisna edilmesi vazı kanunun ormanlarda âmme mülkiyetine büyük bir değer biçtiğini gösteriyor ve büyük orman mülklerinde hususiyeti tanımadığı hissini uyandırıyor. Bununla beraber kanunun ağaçlama bahsinde hususî ormanların kurulmasının teşvik edilmesi ve bunların genişliğine bir had konulmaması bu muvakkat hükümlerin yalnız mülkiyet meselesinin halli için konduğu ihtimalini takviye ediyor. Bütün bu şöylenenlere rağmen yeni orman kanununda memleketimizde halen mevcut bulunan ormanların âmmeye mal edilmesine dair bir temayül bulunduğunu tesbit etmemiz lâzımdır ve bu da aslında doğrudur.

3. Orman intifa haklarının düzenlendirilmesi: İntifa hakları üçüncü bir şahsın yabancı bir ormandaki aynî haklarından ibarettir. Orman intifa haklarının hususiyeti, bununla yüklü olan objenin yalnız arazi değil, belki arazi ile birlikte orman olmasındandır. Orman intifa haklarının ne tarzda meydana geldiğini tesbit etmek çok kere zordur. Haksız olarak genişletilen orman intifa hakları bulunduğu gibi cebir ve tahakküm ile daraltılanlar da vardır. Orman hakları intifa edilen objeye nazaran kereste hakkı, odun hakkı, hayvan otlatma hakkı, ot toplama hakkı olarak taksim olunabilir. [2]

Türkiyede intifa hakları ile yüklü bulunan ormanlar umumiyetle devlet ormanları-

[1] Yalnız genişliği 50 ha. ı geçmeyen köylü ormanları bu hükümlerden müstesnadır.

[2] H. W. Weber, Forstwirtschaftspolitik. 1926

dır ve bizdeki orman intifa hakkının merkezi sıkleti hemen hemen kereste, odun ve kömür üzerine biçilmiş gibidir. İlk defa Türkiyede devlet kendi ormanları üzerinde yabancıların intifa hakkını orman nizamnamesile tanımış ve buna hukukî bir mahiyet vermiştir.

Şimdiye kadar memleketimizde devlet tarafından gerek orman nizamnamesinin beşinci maddesi, gerekse sonradan onu hükümden kaldıran 1921 tarihli baltalık kanunu ve nihayet bunu da fesheden 1924 tarihli kanun ile köylülerin devlet ormanlarından kereste, odun ve kömür intifa haklarının düzenlendirilmesine ait bazı kanunî tedbirler alınmıştır. Bunların hepsi de esasta birdir. Yani: «köylülere zatî ihtiyaçları için lüzumu olan kereste ve odunun, satmak üzere mensup oldukları pazar mahalline kendi vasıtalarile götürecekleri yalnız odun ve odun kömürünün meccanî ruhsatname ile ve bundan öteye ticaret maksadile işleyecekleri ağacın tarife bedeli üzerinden müzayedesiz bedelli ruhsatname ile verilmesidir.»

Devlet ormanlarından intifa haklarının düzenlendirilmesi için şimdiye kadar alınan bu kanunî tedbirlerin hiç biriside onların haraplaşmasını önleyememiştir. Bilakis onlar bir bakıma göre türlü suî istimallere yol açmakta mühim bir amil olmuştur. Çünkü köylü kendi ihtiyacı için lüzumlu olan kereste ve odunu cıvar ormanlardan kaçak olarak bizzat tedarik etmiş, bu maksatla ayrıca aldığı meccanî ruhsatnameye müsteniden ormandan çıkardığı mahsulleri ya bizzat ve ya bilvasıta satmıştır. Bundan başka ticaret maksadile aldığı bedelli ruhsatnameler çok defa orman mütahitlerinin kolaylıkla menfaat temin etmesine yaramıştır. Devlet orman teşkilatının noksanlığı bütün bu suî istimallerin yol almasına yardım ettiğinden şehir, kasaba ve köyler cıvarındaki ormanların haraplaşması akıbetini doğurmuştur. Filhakika bu gün meskûn mahaller cıvarında bulunan gerek köy ormanları, gerek Devlet ormanları ne intifa hakkı sahiplerinin ihtiyaçlarını karşılayacak haldedir ve nede onların şimdiye kadar temin etmiş oldukları cüzi menfaatleri daha uzun zaman devam ettirecek vaziyettedir.

Bu sebeplerden ötürü yeni orman kanunu Devlet ormanlarından bedelsiz intifa hakkını tamamile kaldırmaktadır. Böylecede memleketimizde hem ormanın bir tabiat vergisi bulunduğu zihniyetini önlemiş oluyor ve hemde ormanların yalnız onlar cıvarında oturan halkın değil bütün memleketin ortak malı olduğu yönünde yeni bir telakkinin doğması temin edilmiş bulunuyor.

Yalnız orman içinde veya ormana 5 Km. mesafe dahilinde oturan köylere zatî ihtiyaçları için tarife bedelinin 1/4 üzerinden ve orman memurlarının göstereceği mahallerden kereste ve mahrukat verilmesini kanun göz önünde bulunduruyor; lâkin bunların başka bir yere satılmasını suretiyle yasaktır. Geçimleri kerestecilikten ve odunculuktan ibaret olan köler ahalisine yalnız onların girebileceği müzayedeler yapılması yeni kanunun nazarı itibare aldığı cihetlerdir. Böylece intifa hakkı sahiplerinin ihtiyaçlarının ehvenleşdirilmesi düşünülmüş bulunuyor.

Aslında bu günkü perişan hallerile ormanlarımız hem intifa hakkı sahiplerinin ve hemde memleketin ihtiyacını tamamile karşılamaktan uzaktır; devamlı işletmenin başlaması orman yakınında oturan köy halkına sürekli iş temin etmek suretile onlara iyi geçim imkânları verecektir.

Lâkin burada şimdiye kadar büyük ölçüde intifa hakkı sahiplerinin ormanlardan gelişi güzel yapdığı kesimlerle kapatılmakta olan şehirler ihtiyacının ne suretle karşılanacağı suali hatıra gelir. Esasen bu mesele son yıllarda ormanlardan kesimin tahdit edilmesi münasebetile bir çok kereler efkârı umumiyeyi işgal etmiştir. Bize göre meselenin asıl düğüm noktası aşağıki suallerin cevaplandırılasile çözülebilir.

1) Memleketin yıllık kereste ve odun ihtiyacı ne kadardır ?

2) Ormanlarımıza zarar vermeden mem-

leket dahilinden bu ihtiyacı kapamak mümkündür?

Memleketimizin orman mahsulleri ihtiyacını (her nevi kullanacak ve yakacak odun) sahifa tesbit etmek çok zordur. Binaenaleyh beraber odun istihsalâtında rol oynayan bütün faktörleri (ormanlık ve orman mıntakalarındaki şehir ve köy nüfuslarının ayrı ayrı ihtiyaçları, millet iktisadını yapan iktisat cüzütamlarının, imar hareketlerinin lüzum gösterdiği ihtiyaçları) göz önünde bulundurmak suretile doğruya yakın bir tahmin yapmak da mümkündür.

Yukarıki esaslar dahilinde yaptığımız araştırmalara nazaran umum Türkiyede yıllık orman mahsulleri sarfiyatı şöyledir:

1 — Her nevi kullanacak odun sarfiyatı umumda 5.240.000 metre mikâp (1) adam başına 200 desimetre mikâp.

2 — Yakacak odun sarfiyatı umumda 8.910.000 metre mikâp adam başına 550 desimetre mikâp.

Sarfiyat yekûnu 12.150.000 metre mikâp adam başına yılda 750 desimetre mikâp.

Bu rakamlar en asgarî tahmine dayanarak hesaplanmıştır. Memleketimizde nüfusun duraksız çoğalması, odun kullanan iktisat cüzütamlarının gelişmesi, imar hareketlerinin ilerlemesi ve sair sebeplerden ötürü bu istihlâk miktarının gittikçe artacağı şüphesizdir.

Halbuki orman idaresinin kontrolu altında cereyan eden kesimlerle yapılan istihsalat miktarı en yüksek rakamlara göre 1.250.000 metre mikâbı kereste 750.000 metre mikâbı odun ve odun kömürü olmak üzere 2 milyon metre mikâbtır. Tahmine müstenit isthlâk rakamlarile orman idaresinin istihsal rakamları arasındaki fark Türkiyeye hariçten büyük ölçüde kereste ve odun ithal edilmediğine göre ormanlarımızdan kontrolsuz surette yapılan kesimlerle kapanıyor demektir. Zaten ormanlarımızın günden güne haraplaşmasının sırrı da buradadır.

(1) İktisat cüzütamlarının sarf ettiği ağaç da bu tahminde dahildir.

Acaba yukarıdaki hesapların belirttiği memleket ihtiyacını ormanlarımız kapayacak haldemidir? Bu sualin cevabını hemen vermek imkânsızdır ve bu hususta velevki tahmini de olsa bir hesap yapmaya imkân yoktur. Çünkü böyle bir tahmin yapmağa elverişli hiç bir malzeme elde mevcut değildir. Ne ormanlarımızın genişliği, ne ihtiva ettikleri ağaç serveti ve ne de tecessümat miktarı bellidir; iktisadî vaziyetleri hakkındaki malûmatımızda noksandır.

Bununla beraber yeni kanunda memleket ihtiyacının ormanlarımızdan imkân nisbetinde karşılanması meselesi de gözden ırak tutulmamıştır. Devlet ormanlarında devlet işletmesi tam ve katî şekilde teessüs edinceye kadar memleketin pek zaruri ihtiyaçları gerek hali hazırda mültezimlerle işledilmekte olan ormanlardan yapılan istihsalâtla, gerekse yeni kesimlere müsade vermek suretile karşılanacaktır. Bundan öteye orman mahsulleri istihlâki arasında büyük bir yer alan yakacak odun yerine maden kömürü, linyit kullanılabileceği de hesaba katılmalıdır. Hiç olmazsa şehirlerin yakacak ihtiyacının bu maddelerle karşılanması ormanlarımızın yükünü azaltacak, vazifesini kolaylaştıracaktır.

4. Ormanların korunması meselesi ve muhafaza ormanı meselesinin halli: Orman korunmasının asıl maksadı hariçten gelecek her türlü zararlara karşı orman varlığını muhafaza ve idamedir. Muhafaza ormanlarının esasını ise ormanın muhitinin iklim ve iktisat âlemi üzerine yaptığı hayırlı tesirler bakımından korunması teşkil eder. Bu sebepten yeni orman kanunumuzda bu iki kategoriye ait ormanlar için ayrı ayrı hükümler konmuştur (1).

Türkiyede ormanlar, hangi mülkiyet kategorisine ait olursa olsun, menşeleri muhtelif tehlikelerin tehdidi altındadır. Bu tehlikeler halkın muhtelif maksatlarla ormanlara saldırmasında, ormanın tarlaya çevrilmesinde, ormanda başı boş hayvan otlamakta, yangın çıkarılmasında, ormandaki emraz ve haşeratın müstevli bir hal almasında ve nihayet orman civarındaki fabrikalardan çıkan zehirli gazların tesirinde ifadesini bulur.

1 Ormancılığın temelli gayelerinden birini gerçekleştiren muhafaza ormanı hakkında burada daha fazla izahat verilmemiştir. Bu meseleye dair mecmuada ayrı bir yazı vardır.

Ormanları tehdit eden bu tehlikelerin zararları yüzünden Türkiye ormanlarının her yıl sahasını ne kadar daralttığını tesbit etmek imkânsızdır. Yalnız bunlardan bazılarının ormanlarımızda açtığı boşluklara dair bir fikir vermek için bazı rakamlar verebiliriz. Türkiyede her yıl sayısı 200-600 arasında değişmek üzere orman yangını olur. Bunlardan bazıları ehemmiyetsiz olmakla beraber, haftalarca süreni, yüzlerce hatta binlerce hektar ormanı silip süpürenleri de vardır. Hatta bu orman yangınlarından bazılarının ormana yakın köyleri bile tehdit ettiği vakidir. Orman yangınları yüzünden her yıl 60-80 bin hektar ormanlık saha yok olmaktadır. Gerçe bu sahanın hepsi de orman için zayi olmaz, fakat bu yüzden his edilecek derecede iktisadî zarar meydana gelir.

Ormanda hayvan otlamaktan mütevellit zarar da küçük görülmiyecek bir ölçüdedir. Hayvanların ormanlara verdiği zarar: ormanda yetişen fidanların mahv edilmesi, orman toprağının çiğnenerek sertleşmesi yüzünden tohumun çimlenme imkânlarının gaip edilmesi, toprağın su emme ve su tutma kabiliyetinin azaltılması dolayısile yağan yağmurların toprağa nüfuz etmeden çabucak akarak sel haline gelmesi, ormandaki ağaçların büyümesinin yavaşlaması ve saireden ibaret olarak tavsif olunabilir. Memleketimiz ormanlarında hayvan otlatmanın doğurduğu zararlara dair yapılmış tecrübeler yoktur. Fakat bütün Akdeniz memleketlerinde (İspanya, İtalya, Yunanistan, Kıbrıs ve hatta Türkiye de) bir çok ormanların temelden tahribine hayvanların bilhassa keçinin sebeb olduğu herkesçe bilinen hakikatlardandır. Memleketimizin bazı mıntakalarile aynı iklim şartlarını haiz olan Kıbrısta — yapılan tecrübelere göre — köylünün bir keçiden kazancı yılda 1-2 İngiliz lirası olduğu halde keçi yüzünden ormanda doğan zarar bir İngiliz lirası değerindedir.

Yangın ve hayvanlardan başka memleketimizde orman, tarla açmak, haşarat ve emraz salgınları yüzünden harap olmaktadır. Tarla açmak suretile her yıl ormandan soyulan sahalar oldukça ehemmiyetlidir, fakat buna dair elde malzeme noksandır. Buna karşılık son yıllarda orman tahrip unsurları arasına katılan emraz ve haşaratın zararlarına ait bazı müşahedeler mevcuttur. Filhakika son yıllarda Trabzon lâdin ormanları, Şile baltalıkları, Tekirdağı ve Akdeniz yalısı çam ormanları muhtelif haşerelerin istilasile oldukça hırpalanmıştır.

Yeni orman kanunu ormanı tehdit eden bütün bu zararları önlemek için korumaya müteallik esaslı hükümleri ihtiva etmektedir. Bunlardan üçüncü bir şahsın ormana tecavüzüne dair olan hükümler muhtelif mülkiyet kategorisine mensub ormanların korunması fasıllarında bulunduğu halde, orman yangınları ve devlet ormanlarında hayvan otlatmaya ait olanları Türkiye için ehemmiyetleri bakımından ayrı birer fasıl teşkil etmektedirler.

Aslında ormanda hayvan otlatma meselesinde iki fikir birbirile mücadele halindedir; Bunlardan birincisi ormanda rayın sureti katiyede yasak edilmesini; ikincisi de onun devamını istemektir. Her iki fikir taraftarlarının de haklı oldukları yanlar vardır. Çünkü ilk fikre taraftar olanlar ormanda kayıtsız ve şartsız hayvan otlatma yüzünden memleketimiz ormanlarının haraplaşdığı vakıasına dayanmaktadırlar. İkinci fikre taraftar olanlarsa ormanı muhafaza kaygusile ormanda rayın alelitlak yasak edilmesi ile memleketin çok mühim bir servet ve varidat kaynağı olan hayvancılığın darbeleneceği ve çiftçinin ehemmiyetli bir geçim vasıtasının elinden alınacağı hakikatına istinat etmektedirler. Haddizatında ormanda hayvan otlatmayı sureti katiyede yasak etmek memleketin bu günkü ziraî

şartlarile büyük bir tezat teşkil eder. Buna mukabil ormanda rayın geçişi güzel yapılmasına da, yukarıda anılan sebeplerden dolayı, müsaade edilemez. Bu itibarla yeni kanun her iki fikri de telif edecek bir hal çaresi bulmuştur. Buna göre ormanda ray ancak bazı kayıt ve şartlar altında yapılabilir. Yalnız kara keçi ve tiftik keçisinin deve ile birlikte ormana girmesini kati olarak men etmektedir.

5. **Ceza hükümleri :** Ceza hükümleri ormanı korumak için alınan kanunî tedbirlerin müeyyidesidir. Kanunun her hususta yasak ettiği işleri yapanlara verilecek cezalar bu fasıldadır.

Orman cürümleri için yeni kanuna konmuş olan cezalar, memleketimizin şartları bakımından ağır değil, hatta hafiftirler. Çünkü ormancılığa yeni düzen veren memleketlerde bundan daha şiddetli cezalar konmuştur. Vaktile İspanyada ormanı tahrip hususunda büyük rolü bulunan orman yangınları için konan ölüm cezası bu iddiamızı teyit eder. Fakat devlet sıkı bir muhafaza teşkilatı ile ormanı korumak suretile cürmün hudusuna meydan vermemeyi esas prensip saydığından cezaları da hafif seçmiştir.

Ceza hükümleri bahsinde ehemmiyetli olan bir nokta daha vardırki o da, şimdiye kadar orman cürümlerinin takibinde yalnız kalan orman memurlarına bütün devlet teşkilatının zahir olmasının temin edilmesidir.

6. **Ormanlarımızın işletilmesi :** Mülkiyeti kime ait olursa olsun bütün ormanlarda işletmenin amenejman planlarının tanzimine bağlı olması gerektir. Çünkü ancak bu sayede ormancılığın ana prensibi olan istihsalde ve işletmede devamlılığın temini imkân dahiline girer ve millet iktisadının orman mahsulları ihtiyacının müstemiren kapatılmasına yöneltilen ormancılık gayesinin gerçekleştirilmesi kabil olur.

Yeni orman kanunumuz bu hususta çok esaslı hükümleri ihtiva etmektedir. Şimdiye kadar ormanlarımızın iyilik veya kötülüğünün orman mültezimlerinin menfaatlarile sıkı bağlı olduğu nazarı itibara alınarak devlete ait ormanların bizzat devlet tarafından işledilmesi baş prensip sayılmıştır. Yeni kanun devlet ormancılığını kabul etmekle, bir yandan şimdiye kadar takib edilen işletme sistemi yüzünden doğan ziyanlardan devleti sakınmış oluyor, diğer yandan da devlet ormanlarında devamlı işletmenin yerleşmesine ve devlete ait malî gelirin artmasına imkân vermiş bulunuyor. Şu hale göre orman mültezimlerine müstahsil ile müstehlik arasındaki mutavassıt rolü bırakılıyor.

Bununla beraber ormancılık teşebbüsünde millî sermayeye bütün yollar kapanmış değildir. Kanunda büyük tesisatı icabettirecek ormanların işledilmesinde devlet orman idaresile birlikte büyük sermaye sahiplerinin de çalışmasına imkânlar verilmiştir (madde 40).

Orman işletmesi, işin tabiatı icabı, hareket serbestisini şart koşar. Bu itibarla devlet ormancılığının kabulile bu işletmeyi çevirecek olan devlet orman idaresinin istiklâli hükmü verilmiş bulunuyor. Gerçek vazıî kanun bu ciheti nazarı itibara alarak orman idaresine hükmî şahsiyet vermiştir. Orman idaresi mülhak bütçe ile idare olunan, sarfiyatı mevcut malî mevzuattan müstesna ve hususî mürakabelere tabi bir daire haline konmuştur. Orman dairesi kendisine verilen bu hareket serbestisi sayesinde ormancılığın vazifelerini daha iyi bir şekilde eda etmek imkânlarını temin etmiş demektir.

Mülkiyeti devletten başkasına ait ormanların devamlı şekilde işletilmesine ve işletmenin devletin mürakabesine bağlı olduğuna dair yeni kanun ayrıca çok ehemmiyetli hükümleri ihtiva etmektedir.

7. **İntikal devresi :** Yeni orman kanunundaki bütün hükümlerin , kanunun mer'iyete girmesile, hemen tatbikine geçilemiyeceği şüphesizdir. Bunun için bazı işlerin önden yapılması şarttır. Filhakika ormanlarda tahdit, mesaha ve kadastro işleri başarılmadıkça, mülkiyet meselesi tasfiye edilmedikçe kanunun memleketin her yanında en ince teferruatına kadar tatbik sahasına girmesi imkânsızdır. Bunun için bir " intikal devresi „ ne ihtiyaç vardır.

Filhakika Türkiyede bulunan bütün devlet ormanlarının devlet tarafından işletilmesi akşamdan sabaha başarılamaz. Gerek orman idaresinin kendisini aksülâmellerden sakınabilmesi için tecrübe sahibi olması ve gerekse memleket ihtiyacının kapatılması için eski orman işletme vaziyetinin daha bir müddet devamı şarttır. İşte bu sebeplerden orman kanunu devlet ormancılığı tamamile teessüs edinceye kadar 10 yıllık intikal devresi kabul etmektedir (muvakkat maddeler 4 - 7).

8. **Ağaçlandırma meselesi :** Bir memlekette var olan orman sahasından sürekli şekilde faydalanmak için kesilenlerin yerine yenilerinin yetişdirilmesi şarttır. Bundan başka bir memlekette artan ihtiyacı karşılayabilmak için orman sahasının yeni ağaçlamalarla genişletilmesi lâzımdır. Bu sebeplerden ağaçlamanın ehemmiyeti ormancılık için son derece büyüktür.

Şimdiye kadar memleketimizde ne mevzuat ve ne de iş sahasında bu bakımdan ciddi çalışmalara rastlanır . Halbuki Türkiye ormanca fakir bir memlekettir. Ormanların gerek doğrudan doğruya ve gerekse bilvasıta temin ettiği faydaların, memleketin her yanına teşmili için, var olan orman servetimizin iyileşdirilmesine, genişletilmesine ihtiyaç vardır. İşte vazıî kanun bu ehemmiyetli ihtiyacı göz önünde tutarak yeni kanuna «ağçlandırma ve imar işleri» adı altında bazı hükûmler koymuştur. Bu kanunî tedbirlerin mahiyeti hakkında uzun boylu izahat vermeye lüzum yoktur; çünkü kanunun yüzden mütalaası bile bu hususta bir fikir verir. Yalnız biz burada bu kanunî tedbirlerin, memleketimizin ağacı ve ormanı telâkkî ediş tarzında müsbet yönde değişiklikler doğuracağına işaret etmek istiyoruz.

Buraya kadar verilen izahatla yeni orman kanununun ana hatları belirtilmiş oluyor. Yeni kanun üzerine toptan verilecek hüküm, onda Türkiye ormanlarının ihtiyacını ve memleket ormancılığının bütün vazifelerini hesaba katan iyi düşüncelerin kökleşmiş bulunmasıdır. Fakat bununlada orman davasının sona erdiği sanılmamalıdır. Aslında meselenin düğüm noktası kanunda kökleşmiş olan iyi düşüncelerin memlekete fayda verecek şekilde başarılmasındadır. Buda ancak Türk ormancısının canlı yeşil ağaçla birlik halinde kaynaşmasile, en iyi kuvvetlerini yurt topraklarından çekmesile, kalbinin teslimiyetle dolu bulunmasile ve nihayet bütün varlığının kendi işi içinde erimesile mümkün olacaktır.

Yeni Orman Kanununda Mülkiyet işleri

Fahrettin Bük

Anadoluda orman mülkiyetinin eski devirlerdeki şekli hakkında vazıh ve kat'î malûmata sahip olmamakla beraber Romalılar zamanında bir çok ormanların kralla-ra ait olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü "Sylvae Regiae„ Krallık ormanı tabiri o zaman kullanılıyordu ve Roma Senatosunun Küçük Asya krallarını mükâfatlandırmak istediği zaman bu ormanlardan bir kısmını onlara bahşettiği bilinmektedir. Demek oluyor ki, gerek Roma İmparatorları ve gerek Kralları ormanlara bir ehemmiyet ve kıymet veriyorlardı. Hiç şüphe yok ki bu kıymet bugün bizim anladığımız iktisadî ve sosyal manada değildi. Daha ziyade, avlanmak, kereste ve odun temin etmek düşüncesi, bu temellükte âmil oluyor ve kendilerini ormanları tahrip ettirmemeğe sevkediyordu.

Anadolunun sahne olduğu büyük harpler ve istilâ ordularının geçişi, hiç şüphe yok ki bir çok ormanları tahrip etmişti. Lâkin bu tahribat daha ziyade mevzi'i mahiyette idi. Asıl tahribat, şiddetini Osmanlı imparatorluğu zamanında göstermiştir. Tophane ve Tersane idarelerine lüzumu olan bazı ormanlar devletce bir dereceye kadar korunmuş ve devlet ormanı mahiyetini almış ise de kasaba ve köylerden uzak, geniş, parçalanmamış ve eyi vaziyette olan diğer ormanların cibalî mübaheden sayılması ve buralarda herkesin serbestçe hareket etmesine imkân bırakılması, bu tahribatı kolaylaştırmış ve hızlandırmıştır.

Meskûn köylülerin her sene eşya ve hayvanlarile civardaki dağlara göçme adeti (Yaylacılık), aşiretlerin her sene yazın, sıcakların artmasile beraber, ılık Ege ve Akdeniz kıyılarından kalkup, bir çok vilâyetler ve kazalar hudutlarını aşarak yüksek dağlardaki ormanlara ve yaylalara çıkmaları ve havalar soğuyunca ayn tarzda sahillere değru inmeleri (Göçebelik) ormanlar için öldürücü tesirler yapmıştır. Çünkü bunların otlattıkları hayvanlarla ve ot yetişsin diye yaptıkları yangınlarla ormanlara yaptıkları zararlar tasavvurun fevkindedir.

Buraya kadar verdiğimlz umumî izahat Osmanlı imparatorluğunda son asırlara kadar müesses bir orman mülkiyeti olmadığını göstermektedir.

Yalınız şu noktaya işaret etmek lâzım dır ki: islâmî prensiplere dayanan Osmanlı imparatorluğu hukukunda, istilâ edilen bütün arazinin — Bina arsaları müstesna — mülkiyeti devlet'e âit kalıyordu. Ve devlet hâlî araziyi açıp, imâr edenlere bu arazinin rakabesi (mülkiyeti) yine devlet'te kalmak şartile tasarruf ve intifa hakkını veriyordu. Bununla da, devlet ve halk iktisadiyatının genişlemesi gözediliyordu. İşte bu sıralarda Sultanlar ve merkezî hükûmetin icra vasıtaları olan mültezimler ve sipahiler bazı ormanların otlatma haklarını şuna buna verdikleri gibi kendi çoluk çocuklarının istikbalde bu gibi intifalarını tahtı temine almak için de vakfediyorlardı. Diğer taraftan bir çok kimseler ormanların müsait yerlerine yerleşerek istedikleri kadar tarla açıyor ve arazi tedarik ediyorlardı. Orman açma işi bilhassa Balkanlar ve Rusyadan büyük muhacir akınlarının başlamasından sonra öyle bir vüs'at peyda etmiştir ki bir çok ormanlara yüzlerce köyler kurulmuş ve bu köyler senelerce civarlarında ağaç namına ne buldularsa, harçlık tedarik etmek için kesip pazarda satmak, tarla açmak, bina yapmak suretile hepsini kesmişlerdir.

Maliye daireleri arazi vergisi miktarını çoğaltmak için her açılan yeri tahrirlerde açan üzerine yazdıkları gibi, Tapu daireleri de, arazî hâliyeden açılmış denilen her yeri, görmeden, hududlarını tayin ve tesbit etmeden şifahî ifade üzerine, Tapuya rapetmekte musabaka edercesine çalışmışlardır. Zaten vergiye kayıt ettirmek tapuyu almak için bir başlangıç sayılsa yeridir.

Bu muamelelerin bir sonucu olarak, bilhassa dağlık mıntakalarda, ayni sahalar için muhtelif kimseler elinde muhtelif tapu senetleri bulunduğu, bir çok tapu hududlarının çaprazvarî bir şekilde birbirini kat etmekte olduğu da her gün görülmektedir.

İhyaen iki dönüm tarla diye 50 sene evvel verilen tapu senedinin, binlerce dönümlük 200 — 300 yaşında bir ormanı hudutları içine aldığı nadir hallerden olmadığı gibi uzun senelerdir süren, "Tapudaki dönüme değil hududa itibar olunur„ kaziyesi de haddi zatinde bir kaç dönüm gibi ehemmiyetsiz görülmesinden dolayı tapusu verilen bir yerin yüzbinlerce dönümü huhududları içerisine alması için hüküm verdirmeğe kâfi gelmiştir.

Ormanlar Anadolu'da 19 uncu asra kadar bir ticaret mevzuu olmadığından o zamanlara kadar ormana orman olarak temellük arzusu da doğmamıştır. Ancak o asırdadır ki dünya iktisadiyatının temelleri değişmiş, milletler arası alış verişi genişlemiş olduğundan gözlerin, ormanlara döndüğünü görüyoruz. Süveyş kanalının inşası için (1869) Memleketimizin Akdeniz çevresi ormanlarından bir çok kereste ihraç olunduğu gibi bir çok güzel meşe ormanlarımızın ağaçları da fıçı tahtası olarak Fransa'ya gönderilmiştir.

Yukarıda saydığımız şekillerde ellerine birer tapu senedi geçirmiş olan kimseler ormanların aldığı bu kıymetten istifade hevesine düşerek muhtelif suretlerle bu senetlerini ilâma raptettirmişlerdir. Hususî orman mülkiyeti memleketimizde işte bu suretle doğmuştur.

Halbuki bunların bir kısmı otlak ve sulama vesikalarına istinat ettirildiği gibi bazıları da tarla senetlerine müstenit bulunmaktadır. Tarla senetleri imâr ve ihya edilen tarlalara âit olmak icabederken hudayı nabit olarak yetişmiş, asırdide ormanlarda bu kimselerin ne gibi bir imâr vazifesi gördüklerini anlamak çok güçtür. Yalnız bilinen bir hakikat varsa, bu gibi kimselerin ellerine geçirdikleri bu serveti az zaman işinde yok ederek ve orman denmeyecek hale koyarak, nakde tahvil etmeğe çalışmış olmalarıdır.

Bu gün Türkiye'de hususî ve eşhas elindeki Vakıf ormanların sayısı 222 ve genişlikleri tahminen 303 600 hektar kadardır. Münazaalı sayılanlar ise 121177 hektardır. Bunlardan başka 54 ü mahkemeye intikal etmiş olmak üzere 174 de hususiyet iddiası vardır.

Gerek mülga saltanat ve gerek Cumhuriyet devrinde hazırlanan ve müzakere olunan, müteaddit orman kanunu projelerinde, ormanlar üzerindeki hak ve mülkiyet iddialarının, ya hususî hakem heyetleri, ya hususî mahkemeler veya nizamî mahkemeler tarafından hal ve faslolunması darpiş edilmişti.

Kamutay'ca kabul olunan ve yüksek tasdika iktiram eden yeni orman kanununun, on dördüncü ve muvakkat birinci maddesi şu hükümleri ihtiva etmektedir.

"On dördüncü madde — Devlet ormanlarının ağaçlı veyahut ormandan açılmış çıplak yerlerindeki yaylak, kışlak, otlak ve sulama gibi her nevi haklarla binalar ve hızarlar ve her nevi mallar istimlâk olunabilir veya bunlar mukabilinde bunların

sahiplerine rasterle değerince arazi ve emlâk verilebilir.

Binalar ve kerpiçler gibi malların söküp göndürmek isteyenlere müsaade olunur.

Muvakkat 1 inci madde — Mülkiyeti devletten başkasına âit ve bu kanunun meriyet tarihinde mevcut olan ormanlardan:

A — Devlet ormanlarına bitişik olanlar köylerin şahsî mülkiyetinde olup da sahaları miktarı 50 hektarı geçmeyenler hariç olmak üzere miktarları ne olursa olsun,

B — Devlet ormanlarına bitişik olmayanlar: sahaları miktarı bin hektarı geçenler devletçe istimlâk olunur.

Köy ve Belediye orta malı olanlarla mazbut Vakıflardan olan ormanlar bu hükümden müstesnadır.

Bu istimlâk muameleleri kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren nihayet iki sene içinde ikmâl olunur..

Muvakkat ikinci maddede ise, muvakkat birinci madde mucibince yapılacak istimlâklerin istimlâk bedelinin 1936 malî yılındaki arazi vergisine esas olan kıymetten ibaret olduğu yazılıdır.

Görülüyor ki bu pürüzlü mes'ele, bu meddelerle en cezrî bir hal şekline bağlanmıştır. Çünkü, orman işlerinde en iyi ve payidar sahibin devlet olduğu bütün dünyaca kabul edilmiş bir hakikattır. Kerestelik çağa gelmesi için orta bir hesapla 150 sene kadar, bir ormanda tatbiki lâzımgelen idare ve işletme işlerini devletten başka kim başarabilir? Hangi fanî böyle bir işi kendisi ve evlâtları namına tekeffül edebilir ve böyle bir kefaletin maddî ve manevî müeyyidesi olabilir mi? Millet, devletten yani kendisinden başka kimden, kendisinin gelecekteki faydalarının korunmasını isteyebilir?

Şimdiye kadar ormanlarımızın harap olmasına, parçalanmasına ve şunun bunun eline geçmesine sebep olan karışıklık devresine son veren orman kanununu çıkardığından dolayı Kamutaya ve kanun projesini hazırlayıp kamutaya sunan Cumhuriyet hükûmetine, orman işleri için icabeden hiç bir fedakârlıktan çekinmiyeceğini parti toplantısında kendilerine has ferâgatla ifade buyuran Başbakanımız İsmet İnönüne ve hepsinin başında, yurda hayırlı her işte biricik ilham kaynağı olan Ulu önder Atatürke, sonsuz minnet ve şükranlar.

Orman kanunumuza göre muhafaza ormanı problemi

Dr. Şeref Nuri

Memleketemizde uzun senelerdenberi sürüklenen ve bir dürlü hal edilmeyen ve hâl edilmesine de çalışılmayan bir Ormancılık meselesi vardı. Biz bu gün bu problemin en esaslı bir kısmının hâl edilmiş olan vaziyeti karşısındayız. Çünkü bu gün yepyeni esasları içerisinde toplayan bir orman kanunu ile karşı karşıyayız. Bu kanun Türkiyenin yalnız Ormancılık sahasında değil, belki millet iktisadımızın bütün sahalarında akisler yapacak olan bir kanundur. Bu itibarla bu kanunun üzerinde durulmak ve onun ana hatlarını, ana prensiplerini tebaruz ettirmek faideli olur.

Biz bu makalemizde Orman kanunumuzun en mühim esaslarından birisi olan muhafaza ormanı problemine temas ve bu hususdaki ahkâmı tetkik etmek isteyoruz. Yeni orman kanunumuzun muhafaza ormanları meselesine müteallik olan ahkâmını ilmî bir şekilde tetkik edebilmek için, muhafaza ormanı probleminin mahiyetini tebaruz ettirmek ve bu problemin muhtelif devletlerin orman kanunlarındaki mevzuatını araştırmak ve bu mevzuatla da yeni kanunnmuzun hükümlerini mukayese etmek doğru olur.

Odun, küçük sanatlar ve endüstrinin bir çok şuberleinde olduğu gibi, inşaatta ve yakacak maddelerimiz arasında da geniş bir mevki işgal eder. Odunun iktisadî hayatımızdaki bu geniş mevkii ise ormanı bir "İktisadi varlık" haline koymuştur. (1) Orman bir "İktisadî varlık" halinde telekkî edilmeğe başlanınca ormancılar, iktisatçılar ve hatta hukukçular orman mevzuunu inceden inceye tetkike başlamışlar ve orman işletmelerinin iktisatla olan derecei rabıta ve münasebetini tesbite çalışmışlardır. 18inci asırde yaşayan W. G. von Moser yazdığı "Orman Ekonomisinin temel esasları" (2) isimli kitabının ilk kısmında Orman varlığını tamamen ekonomik bakımdan izah eylemiş ve j. j. Trunk, Ormanı iktisadî bir varlık halinde ele alıp "daima işe yarayacak bir ormana sahip olunmak isteniliyorsa, ondan ne fazla ve ne de noksan derecede odun istihsâl etmelidir" demiştir. (3)

Fakat 19 uncu asırda A. Smith prensiplerinin ve liberal düşüncelerin tesirile ormanlar bil'hassa hususî ormanlar her türlü tekkayyüdatan uzak kalınca, bir çok tehli-

(1) Ormanın bir "İktisadi varlık" ad edilmesi ancak son asırlara tesadüf eder. Bunların sebebini ormanların kâti derecede fazla bulunmasında ve bil'hassa insanların ormanlara karşı olan vaziyetlerinde arayabiliriz. Bizce ormanların ilk defa olarak iktisadî varlık halinde telekkî edilmesi plânlı işletme devrinde olmuştur. Bu hususta "plânlı işletme karşısında Türkiye Ormancılığı" makalemize bakınız. Hamle sayı: 5.

(2) W. G. von Moser "Grundsätze der Forstökonomie" Leipizg.

(3) J. J. Trunk "Systematische Grundsätze des Forstrechtes, der Forstpolizei, und Forstökonomie." Frankfurt 1789 S. 270

keleri doğuran orman tahribatı da alabildiğine genişlemişti. (4) İşte ormanların tahribatı yüzünden meydana gelen tehlikeler, ormanın millet iktisadındaki diğer bir rolünü, diğer bir vazifesini de tanıttırtmış oldu.

Artık Orman yalnız odun temin eden bir menba halinden çıkmış, millet iktisadının diğer cüz'i tamlarına tesir eden bir iktisadî varlık haline girmişti. Filhakika ormanların bütün vazifelerini, rollerini göz önünde tutarak, ormandan her zaman kâr beklenilmediğini de görüyoruz.

İşte ormanların vazifelerini ve temin eyledikleri faideleri nazarı itibara alarak, ormanları iki büyük sınıfa ayırabiliriz:

I — Millet iktisadının oduna ve orman mahsulâtına karşı olan ihtiyacatını tam ve rasyonel bir şekilde temin eden ormanlar (kâr beklenen işletme ormanları).

II — Sosyal yaşayış üzerinde iyi tesirler yapan ve millet iktisadının diğer cüz'ütamlarındaki verimliliği artıran ormanlar. (Muhafaza ormanları).

Kâr beklenen işletme ormanları millet iktisadı içerisinde doğruden doğruya ekonomik faideler temin ettiği halde, muhafaza ormanları millet iktisadının verimliliğini bilvasıta artırırlar. (5) Bu iki nevi ormandan hangisinin daha fazla ehemmiyetli olduğunu kati olarak tayin etmek mümkün değildir. Bu memleketin morfolojik vaziyetine, ormanların bulundukları mahallere ve dağ işlarına, sahaya olan nisbetlerine ve nihayet memlekette yakacak başka maddelerin bulunup bulunmamasına göre değişir. (6) Bir memlekette bazen muhafaza ormanları ehemmiyetli olduğu halde, diğer bir memlekette ise kâr beklenen işletme ormanları daha ziyade mühimdir. Bu itibarla bir memleketin ormancılık mevzuatı ve politikasıda bu esas dahilinde nizamlanır. Zira her iki nevi ormanda takib edilecek işletme sistemleri ve işletme hedefleri tamamen ayrı ayrıdır. Kâr beklenen işletme ormanlarında takib edeceğimiz esasları muhafaza ormanlarında tatbik edemeyiz. İşte ormanların kendilerine has olan bu vaziyeti orman kanunların da da kendisi göstermiştir. Bu noktai nazardan muhtelif devletlerin orman kanunlarında ve yeni orman kanunumuzda muhafaza ormanları diğer ormanlardan tefrik edilerek hususî bir takım ahkâma tabi tutulmuştur.

***

Yeni kanunumuzun muhafaza ormanlarına mütedâir vaz eylediği hükümlerin ve bu hükümler müstenidatının tamamen izah edilebilmesi için «muhafaza ormanı mefhumunun ne olduğunu ve bizim bu mefhum altında neyi anladığımızı göstermekliğiniz lâzımgelir.

Muhafaza ormanı mefhumunun mutlak bir şekilde hudutlandırılması ve tarif edilmesi hiçde kolay bir şey değildir. Bunun sebebi ormanın millet iktisadına ve yaşayışımız üzerine olan bilvasıta tesirlerinin (iklim, selların, teşekkül ve tevezzüü, sıhhat

(4) Colbert tarafından 1669 senesinde meydana getirilen Orman nizamnamesi hususi ormanları sıkı bir tahdidata tabi tutmuştu; halbuki Fransız ihtilâlinin vukuundan sonra 29 7 1791 tarihli kanunla hususi ormanlara tam bir serbesti verilmişti. Fransada böyle olduğu gibi diğer Avrupa memleketlerinde de vaziyet aşağı yukarı aynı mahiyette idi.

(5) H. W. Weber, H. Weber, Endres Ormanların bu nevi faidelerini Wohlfahrtswirkungen = sıhhi ve içtimai faydalar altında toplayorlar. Bizce ormanların bu nevi faidelerini "bilvasıta ekonomik faideler„ altında toplamak daha doğru olur. Çünkü ormanların iklim, sıhhat, tevezzüü ve teşekkülü, toprakların tesbiti üzerine olan tesirleri binnetice ekonomiyi alâkadar eden tesirlerdir. Bu itibarla biz ormanların bütün faideleri tamamen ekonomi bakımından 1 — ormanın doğradan doğruya ekonomik faideleri, 2 — ormanın bilvasıta ekonomik faideleri diye ikiye ayırıyoruz.

(6) Ormanların bir memlekete temin eyledikleri faideleri nazarı itibare alırsak, her memleketin ormanlara karşı alacağı vaziyet ve ittihaz edeceği tetbirlerin de başka başka mahiyette olması lâzım geleceğini görürüz. Meselâ: Ormanların mihaniki tesiri bakımından Almanya ile Türkiyenin, Yunanistanın, İtalyanın ve Avusturyanın (kars mıntakası) arasında büyük bir fark vardır. Kezâlik ormanların bütçeye getirdiği iyrat bakımından da, Finlandya ile (arazinin % 52 si ormanla mestur) büyük Britanyanın (% 4) vaziyeti hiç de bir değildir.

ve toprakları tesbiti ve memleketin güzelleşmesi üzerine olan tesirleri gibi) zaman ve mekânle değişmiş olmasıdır. Bundan dolayı muhafaza ormanı mefhumunu kati şekilde tarif etmek bir nevi hataya düşmektir. Bu sebepten ormancılık politikasına âit olan eserlerde ve muhtelif devletlerin orman kanunlarında muhafaza ormanı farklı şekillerde izah edilmiş ve normalaştırılmıştır. Bu izah tarzlarına nazaran muhafaza ormanı mefhumunun geniş veyahut dar manalarda alındığı görülmektedir.

Ormanın bilvasıta tesirlerini geniş ve şumullü tutanlar muhafaza ormanı mefhumunu da geniş manada almışlardır. Bunlara göre " umumun menfaati icabı olarak muhafazasına ve ihtimamla idaresine lûzum görülen ormanlar _ muhafaza ormanlarıdır. (7) Eğer biz muhafaza ormanları mefhumunu böyle geniş bir manada alacak olursak, bu takdirde ormanların iklim üzerine olan tesirlerini de kabul eylemiş oluruz. Muhafaza ormanı mefhumunu geniş manada olarak, iklimin fenalıklarına karşı ormanların koruyucu ve nafi tesirlerini kabul eden kanunlar İsviçrenin II. X. 1902, Baden in 27. IV. 1854 Würtemberg in 19. II. 1902, İtalyanın 20 VI. 1877, İspanyanın 24. VI. 1908 ve Fransanın 18. IV. 1850 tarihli orman kanunlarıdır. (8)

Gerek Ormanların iklim üzerine yaptıkları tesirlerin başlangıç ve münteha noktalarının belli olmamasından ve ğerekse bu tesirlerin geniş mikyasta bulunmamasından, muhafaza ormanı mefhumunun geniş manada alınması muvafık görülmemiştir. Bu fikri ileri süren bir takım nazariyeciler vardırki, bunların en başında Dankelmann gelmektedir. Bunlara göre muhafaza ormanları „ amme menfaatini tehlikelere karşı koruyan ormanlardır. „ İşte Dankelmann ve taraftarlarının kabûl eyledikleri bu esas birçok devletlerin orman kanunlarında da yer tutmuş ve ormanın iklim üzerine olan nafi tesirlerinide asla nazarı itibara almamıştır" (9)

Bizce muhafaza ormanı mefhumunu dar veyahut geniş manalarda izah ve bu izahları bütün memleketlere kayıtsız ve şartsız olarak teşmil etmek doğru değildir. Yukarıda da söylediğimiz veçhile muhafaza ormanı mefhumu zaman ve mekâna göre değişen bir mefhumdur. Bu itibarla muhafaza ormanı mefhumunun her memlekete göre tarif edilmesi en doğru olan bir harekettir. Bir memlekete göre muhafaze ormanı mefhumunun geniş manadaki anlaşılması doğru iken, diğer bir memleket için dar manadaki kavranılışı mevzuu bahstir.

Memleketimizde kabûl olunan yeni orman kanununa nazaran, muhafaza ormanı mefhumu geniş bir manada alınmıştır. Çünkü kanunumuzun (43) üncü maddesinin (B) fıkrasındaki „ *meskûn yerlerin havasını kötüleşmeden kurtaran* „ ibaresi muhafaza ormanları mefhumunun çok geniş tutulduğunu göstermektedir. Filhakika Türkiyenin iklim hususiyetleri ve orman tahribatının da muhitindeki iklimi değiştireceği nazarı itibare alınırsa, yeni kanunumuzun bu hususta ne kadar büyük bir isabet gösterdiğinide anlamak çok kolay olur.

Muhafaza ormanı mefhumu dahilinde

(7) Bu tarif ilk defa 1879 senesinde ormancıların Wiesbaden şehrinde akt eyledikleri sekizinci içtimada Raescfeldt tarafından yapılmıştır, ve fakat "muhafaza ormanı„ tabirini en önce kullanan ormancı Hundeshagen olmuştur. Endres„ Handbuch der Forstlitik„ Berlin 1922. S. 221.

(8) Her ne kadar İtalya, Fransa ve İspanya kanunlarında „iklim„ kelimesi kollanılmayıp „ sıhhat „ kelimesi zikr edilmiş isede, biz bu kanunlarıda muhafaza ormanı mefhumunu geniş manada alan kanunlardan ad ediyoruz.

[9] Ormanların iklim üzerine tesir idip etmediği keyfiyeti senelerdenberi ihtilafı mucip olan bir hadisedir. Her ne kadar son zamanlarda ormancılık - Meteorolojisi istasyonlarının tabii ilimler metodile yaptıkları, mukayeseyi müşahedeler ormanın iklim üzerine olan tesirinin ehemmiyetsiz olduğunu göstermiş ve Ebermayer, Brükner, Wollny, Mütterich de - suhunetin çok farklı olmadığı avrupada - yaptıkları tetkikata nazaran ormanın iklim üzerine olan tesirinin büyük olmadığını söylemişlerisede bu iddianın orta Anadolu gibi bir mıntıkaya nasıl teşmil edilebileceğini anlayamıyoruz. Bundan sarfınazar orman tahribatı neticesinde iklim üzerinde vukua gelecek cüz'i bir tahavvül de sıhhatın ve ziraatin verimliliği üzerinde.aceba müessir olmazmı?

müdellen ormanların hususi mahiyetteki mevzuata tabi tutulduğunu söylemiştik. Fakat bu mevzuatın kanunlaştırılma şekli muhtelif Devlet kanunlarında başka başkadır. Bu itibarla biz bütün memleketlerin muhafaza ormanlarına ait olan kanunî mevzuatını tetkik edecek olursak, muhafaza ormanları mevzuatının iki şekil dahilinde kanunlaştırıldığını görürüz.

1 — Bütün ormancılık mevzuatının bir kül halinde toplandığı Orman Kanunları veyahut orman zabıtası kanunları içerisinde.

2 — Müstekil muhafaza ormanı kanunları içerisinde.

1 — Ormancılığa ait bütün mevzuatı bir kül halinde toplayan orman kanunlarının veyahut orman zabıtası kanunlarının ahkâmını da tetkik edecek olursak, bunların istihdaf ettikleri hedefler ve gayeler itibarile de, birbirlerinden ayrıldıklarını görürüz:

a — Bazı Devletlerin Orman kanunlarındaki mevzuat orman mülkiyetlerini ve bulundukları mevkileri nazarı itibara almaksızın, her türlü kat'iyatı devletin müsaadesine bağlamış ve orman toprakları dahilinde boş yerlerin teşciri mecburiyetini vaz eylemiştir. Bu nevi kanunlarda işletme tekniğine ait ahkâm da mevcuttur. Bilhassa muhafazasına lüzum görülen ormanlarda traşlama katiyatı menedildiği gibi, geniş mahiyette yapılacak olan ara katiyatı da Orman idaresinin iznine bağlanmıştır. (10) Eğer bir memlekette muhafaza ormanı mefhumuna giren ormanlar ekseriyeti teşkil ediyorsa bu takdirde o memlekette tatbik edilecek orman kanununda böyle bir karakter arz etmesi kanaatımızca çok doğru olur. Zira Orman kanununun neşrile beraber bütün ormanlar sıkı bir disiplin altına girerler ve bu suretle muahafaza ormanlarının tahrib edilmesine de meydan bırakılmaz. Aksi takdirde muhafaza ormanlarının diğer ormanlardan tefrik edilmesi icabeder ki, bu bir zaman işidir. Geçecek bir zaman çok şeyleri kaybettirebilir.

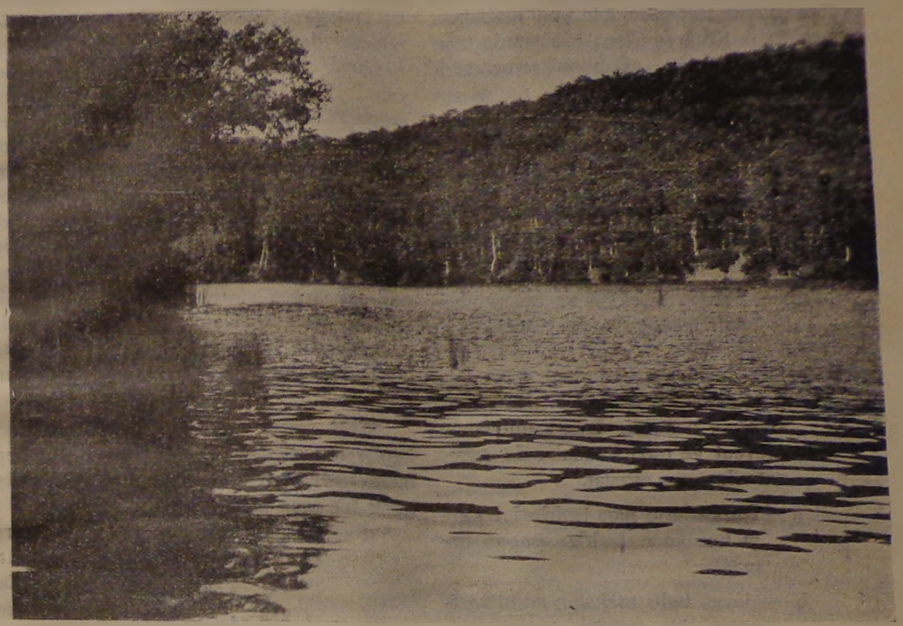
b — Bazı Devletlerin Orman kanunlarında ise mevzubahs olan bu sistem kabûl edilmeyip, muhafaza ormanları diğer ormanlardan tefrik edilerek ayrı mevzuata tabi tutulmuştur. Burada hakim olan kanaat muhafaza ormanlarının diğer ormanlardan farklı bulunacağı ve bu fark sebebile de, her ikisinin ayrı ayrı işletme tekniklerine ve kanun mevzuatına tabi tutulacağıdır. (11)

Birçok Devletlerin orman kanunlarında olduğu gibi yeni kanunumuzda da bu esas ve sistem kabûl edilmiştir. Binaenaleyh bu nevi kanunların neşr edilmesile beraber muhafaza ormanlarının kâr getiren ormanlardan tefrik edilmesi ve ona göre idare edilmeleri iktiza eder. Bu oldukça güç ve bir zaman meselesi olduğundan, dikkatli olmak ve bu işde acele etmek lâzımdır.

Ormancılık mevzuatını bir kül halinde tedvin etmeyip muhafaza ormanlarına müteallik ahkâmı ayrı bir kanun içerisinde toplayan Devletlerde vardır. Bu sistemin bir esas olarak alınmasının sebebi, o kanun mevzuunu teşkil eden orman mıntakalarının çok ehemmiyetli bulunmasıdır. Bu hususta Prusyanın 1875 tarihli muhafaza ormanları ve orman kooperatiflerine müteallik olan kanun, 16 IX 1899 tarihli Şilizya eyaletindeki Oder nehrinin menbalarının korunması hususundaki kanun, 24.VII.1922 tarihli halkın sıhhati icabı sahil yollarının serbest tutulması ve meşcerelerin muhafazası hakkındaki kanun tamamen müstakil birer muhafaza ormanı kanunu mahiyetindedirler.

(10) Bu nevi kanunlardan Baden'in 1854 tarihli orman kanununun tipik bir misal olarak gösterebiliriz. Bu kanuna nazaran bütün ormanlar şiddetli bir disiplin altına sokulmuş olup, her nevi kat'iyat traşlama ve buna mümasil katiyat orman idaresinin iznine bağlanmıştır.

(11) H. Weber „Handbuch der Fortwissenschaft Cild VI. S. 403 Berlin 1927

İstanbulun iklim ve sularında müesser rolleri olan (Belgrat muhafaza ormanlarından) bir görünüş.

Gerek muhafaza ormanlarına müteallik mevzuatı diğer mevzuatla birlikte ve bir kül halinde içerisinde toplayan orman kanunları ve gerekse müstekil muhafaza orman kanunları tetkik edilirse, bütün istinat ettikleri prensiplerin dört nokta etrafında toplandığı görülür. (I Numaralı kısımda gösterilen birinci şekil istisnaî mahiyettedir)

1 — Bir ormanın muhafaza ormanı olarak tanınmasındaki esaslar.

2 — Muhafaza ormanlarında tatbik edilen tahdidat ve takayyüdat.

3 — Tazmin meselesinde takib edilen esaslar.

4 — Muhafaza ormanlarının Devlet tarafından istimlâkindeki esaslar.

Ormanların haiz oldukları Funksyonları ve millet iktisadında oynadıkları rolleri itibarile, bütün ormanların ikiye ayrıldığını ve muhafaza ormanlarının bulundukları vaziyet ve memleketin hayatı üzerine yaptıkları bilvasıta tesirler itibarile de, muhafaza ormanlarının bir hususiyet arzeylediklerini söylemiştik. İşte muhafaza ormanlarının bu hususiyetleri vazıı kanunlar tarafından göz önünde tutulmuş ve bir ormanın muhafaza ormanı olup olmadığının tayini hususunda kanunî birer esas olmuşturlar.

Muhtelif Devletlerin Orman kanunlarına baktığımız zaman, bir ormanın muhafaza ormanı olarak tanınması için, yani muhafaza ormanlarının kriteryum'ları hususunda ileri sürülen esasların da, aşağıdaki şema dahilinde toplandığını görürüz.

A — Umumî ve her orman kanunundaki müşterek esaslar :

a — Toprakların ve kumlu toprakların kaymasına hizmet eden ormanlar.

b — Suların teşekkül ve tevezzüüne nafi tesirler yapan ormanlar.

B — Her memleket kanununa göre değişen esaslar. (Memleketin hususiyetine nazaran bazı kanunlarda mevcut ve bazı kanunlar da mevcut olmayan esaslar.

a — Ruzgârların fena tesirlerine karşı koruyucu tesirler yapan ormanlar,

b — Mevzu bahs mahallin sıhhî vaziyetine iyi tesirler yapan ormanlar,

c — Memleketin müdafaasına yarayan ormanlar,

d — İklimin fenalıklarına karşı koruyucu tesirler yapan ormanlar.

Birinci nokta etrafında topladığımız ormanların mahallî tehlikelere karşı koruyucu tesirleri aşağı yukarı bütün Devletlerin orman kanunlarında göze çarpar. 1888 tarihli Rusya Orman kanunun da nehrin ve nehir kollarının kaynaklarını himaye eden ormanlar hakkında muhafaza ormanı tabiri kullanılmış değildir. Buna rağmen bu nevi ormanların tabi tutulduğu mevzuat muhafaza ormanları mevzuatından pek farklı degildir. Meşhur ormancılık politikacılarından M. Endres Rusya kanununda mevzuubahs olan bu nevi ormanları " suyu muhafaza eden .. orman mefhumu altında toplamıştır. Ayni tarzda Macaristanın 1879 tarihli orman kanunundaki " kumlu arazi üzerinde bulunupta kumların tesbitine hizmet eden .. ormanlar da muhafaza ormanları tebiri altında zikr edilmiş değildir. Demetrescu'ye göre bu ormanlar " ikinci sırada muhafaza ormanlarıdır. (12) Halbuki buna mukabil Yoguslavyanın 1930 tarihli orman kanununda bu nevi tesiratı gösteren bütün ormanlar „ daimî muhafaza ormanı„ mefhumu altında toplanmıştır. Bizce bütün bunlar relatif görüşlere dayanan ve ormancılık ilmi bakımından da büyük bir mahiyet arz etmeyen düşüncelerdir. Kanaatımıza göre esas olarak kabul edilecek kıstas şudur: Bil'vasıta ekonomik tesirleri haiz bulunan ormanlar muhafaza ormanlarıdır. Bu böyle olduğu halde, mefhumları ne den ve ne için çogaltmağa lüzum görelim.

İkinci nokta etrafında topladığımız sebepler her memlekete göre değiştiğinden, bütün devletlerin orman kanunlarında müşterek bir esas halinde değildirler.

a — Ormanların ruzgârlara karşı olan tesirlerini kabûl eden kanunlar Prusya, Avusturya. Macaristan , Yoguslavya orman kanunlarıdır. (13)

b — Ormanların sıhhı vaziyetlere karşı olan tesirini kabûl eden kanunlar İtalya, Fransa, Yunanistan, Romanya, Yoguslavya orman kanunlarıdır. (14) Yoguslavya kanununda meşcerenin haricindeki şeyleri koruyan ormanların muvakkat muhafaza ormanı ad edileceği tasrih edilmiştir.

c — Memleketin müdafaası bakımından ormanların faidelerin kabûl eden kanunlar Avusturya, Fransa, Romanya , Yunanistan orman kanunlarıdır. (14) Yoguslavya orman kanununa nazaran memleketin müdafaası bakımından muhafazası icabeden ormanların ya daimî ve yahutta muvakkat şekilde muhafaza ormanı mevzuatına tabi tutulacağı tasrih edilmiştir.

d — Ormanların iklimi üzerine olan tesirlerini kabûl eden kanunlar İsviçre, Baden, İspanya, Fransa orman kanunlarıdır. (15)

Ayni zamanda Bazı devletlerin orman kanunlarında, ormanların bu nevi tesiratı mekân bakımından tetkik edilmiş vaziyettedir. Burada hakim olan düşünce orman tesiratının ormanın bulunduğu mevkiden ileri gelmesidir. Bu nuktai nazardan mevki primâre olarak ele alınmış ve bu mevkilerde bulunan ormanlar muhafaza ormanı ad edilmiştir. Rusyada dağ tepelerinde, dağ mailelerinde, kanalların sahillerinde, sunî yapılmış su mecralarında, göl kenarlarında kumlu toprak arazisindeki ormanlar; Bavyerada dağ tepelerinde, sarp dağ mailelerindeki ormanlar; İtalyada yüksek vadilerde, hususî bir karakter ve evsafı haiz olan toprakların civarındaki dağ mailelerindeki ormanlar, Fransada dağ mailelerinde ve su mecraları sahillerindeki ormanlar: İsviçrede deli suların kaynaklarındaki ormanlar: Yoguslavyada sarp mailelerde, yüksek dağlı sahalarda, orman hudutlarındaki ormanlar muhafaza ormanı olarak ad olunmuşlardır. (16)

Yeni Orman kanunumuzun muhafaza ormanları mevzuatına gelince, bunların diğer Devlet kanunları ahkâmile bazı noktalarda muşterek bulunduğunu görmekteyiz. Kanunumuzun 43 üncü maddesi sarahatına nazaran :

1 — Ormansızlık yüzünden arazi kayma ve yağmurlarla yıkanma tehlikesine maruz olan mevkilerdeki ormanlar,

2 — Meskûn mahallerin havasını, demir yollarını, şosaları, ziraat edilen mahalleri. çığ, sel gibi zararlardan koruyan ve bunları toz fırtınalarına karşı muhafaza eden ormanlar.

3 — Nehir dolmalarının önüne geçen ormanlar,

4 — Memleketin müdafaasına hizmet eden ormanlar.

İcra Vekilleri heyeti kararile muhafaza ormanı olarak addolunacaklardır. (17)

Memleketimizde ormanların muhafaza ormanı olarak tefrik edilmesinde bir Kriteryum olan bu maddanin bizce büyük bir ehemmiyeti vardır. Maddenin haiz olduğu bu ehemmiyete binaen bunun üzerinde durmakhğımız iktiza eder.

[12] Demetrescu «Beiträge zum Problem der Vereinheitlichung einer Forstgesetzgebung an den staatspolitischen, fortgestzlichen Verhältnissen Neu - Rumäniens, Bukarest 1933 S. 61.

[13] Prusyanın 1875 tarihli « Orman muhafaza kanunu » (2 §) Avusturyanın 1852 tarihli orman kanunu (5 §) Macaristanın 1879 tarihli orman kanunu (2 §). Yoguslavyanın 1930 tarihli orman kanunu (16 1 §)

[14] İtalyanın 1877 tarihli orman kanunu (1 §), Fransanın 1827 tarihli orman kanunu, 225 6 §), Yunanistanın 1929 tarihli orman kanunu, (99 5 §). Romanyanın 1926 tarihli banyo ve hava tebdiline mahsus yerlere âit kanun, Yoguslavyanın 1930 tarihli orman kanunu (17 §) Avusturyanın 1852 tarihli orman kanunu (19 §). Fransanın 1827 tarihli orman kanunu (226 6 §) Romanyanın 1926 ve Yunanistanın 1929 tarihli kanunları.

[15] İsviçrenin 1902 tarihli orman kanunu (3 §), Baden'ın 1854 tarihli orman kanunu (89 §). Würtembergin 1902 tarihli orman kanunu (9 §) Fransanın 1827 tarihli orman kanunu (226 §). İspanyanın 1908 tarihli orman kanunu (1 §)

[16] Prusyanın 1875 tarihli orman muhafaza kanunu (2 §) Bavyeranın 1852 tarihli orman kanunu (35 §), İtalyanın 1877 tarihli orman kanunu (1 §). Fransanın 1827 tarihli orman kanunu (225 §). İsviçrenin 1902 tarihli orman kanunu (3 §). Yoguslavyanın 1930 tarihli orman kanunu (6 §)

(17) Hükûmetin tanzim eylediği orman kanunu lâyihasında muhafaza ormanlarını tayin eden hüküm oldukça geniş tutulmuştu. Kanun layihasındaki bu maddenin Büyük millet meclisinde tadile uğradığı görülmektedir. (Orman kanunu layihamıza bir bakış) isimli makalemize bakınız. Orman ve av. Yıl 10. Sahife 35.

Yeni orman kanununun 43 üncü maddesindeki sebebe nazaran muhafaza ormanı ad edilecek olan yerin, muhakkak surette orman olması (1 § c bakınız.) icapeder gibi görünüyorsada, vaziyet hiç de böyle değildir. Çünkü kanunun ikinci maddesinde, bazı esbab ve mülahazalara (18) istinaden orman mefhumuna girmeyen ağaçlı sahalardaki kaliyatın da Orman idaresinin iznine bağlanacağı tasrih edilmiştir. Şu halde muhafaza ormanı ad edilecek yerin geniş manada alındığı görülmektedir. Kanaatımızca bunda pek büyük bir isabetde vardır. Orman kanununun 6 ıncı maddesinde geniş manadaki mefhuma istinad ederek muayyen ağaçlı sahalardaki kaliyatı ve binnetice kaliyatıda orman idaresinin izin ve müsadesine bağlayabiliriz. Her ne kadar kanunun ikinci maddesi şumulüna girecek olan sahalar zikredilmemiş ve icra vekillerinin selâhiyetine terk edilmişsede bu nevi yerlerin şunlardan ibaret olacağını zan ediyoruz:

1— Taşların toprakların ve kar kitlelerinin yuvarlanmalarına, toprakların kaymalarına ve yıkanmalarına, sel ve seylapların hudusüne mani olan dağ tepelerinde, sırtlarında ve mailelerindeki ağaçlı sahalar.

2— Deli suların toplandıkları mahallerde, nehirlerin kaynaklarında ve mecraları boyunca bulunan ve su taşmalarına ve nehrin sahillerindeki toprakların kaymasına engel olan ve su kaynaklarının muhafaza edilmesine ve suların iyi bir şekilde tevezzüüne hizmet eden ağaçlı sahalar.

3— Kumlu arazide bulunan ve kumların tesbitine hizmet eden ağaçlı sahalar.

4— Ziraat arazisini rüzgârın zararlarından koruyan ağaçlı sahalar.

5— Büyük şehirlerin civarında veyahut sanatoryumlarda, banyo mahallerinde ve tepdilhavaya mahsus yerlerdeki ağaçlı sahalar.

6— Balıklık mıntakalardaki ağaçlı sahalar.

7 — Tabye ve sevkil'ceyş bakımından mühim olan noktalardaki ağaçlı sahalar.

8 — Orman hudutları dahilinde olupta kendi kendisine tekrardan yetişmesi güç olan yerlerdeki ağaçlı sahalar. (bil'hassa orta Anadoluda)

9 — Orman nisbetinin "„ 20 den daha aşağı bulunduğu sahalardaki ağaçlı sahalar. (19)

Maa haza bizce Orman kanunumuzdaki (ağaçlı sahalar) tabiri yerine daha umumî olarak (mahaller) kelimesi kullanılmış olsaydı, muhafaza ormanı mefhumu daha ziyade geniş tutulmuş ve memleketimizin muhafaza ormanı Problemine de uygun olmuş olurdu. Çünkü memleketimizin bir çok yerlerindeki ağaçsız sahaların (mer'alar, karlar, ve sair arazi) muhafaza ormanı mefhumu dahiline girmesi çok kuvvetle mevzuu bahstir.

İşte bir orman memleketin vaziyetine nazaran kanunî hükümler dahilinde muhafaza ormanı ad edilince, bu nevi ormandaki işletme keyfiyetinin de diğer ormanlara nazaran ayrı olması iktiza eder. İşletme tekniğindeki bu ayrılığı muhafaza ormanlarının daha sıkı bir işletme disiplinine tabi olmasında ve kanunî tahdidatta arayabiliriz. Hiç şüphe yok ki, muhafaza ormanlarına vaz edilen bu tahdidat gelişi güzel konulmuş değildir. Bunlar muhafaza ormanının ifa eylediği vazifeleri ihlâl etmemek ve onların fonksyonlarına mani olmak için konulmuş

(18) Bulundukları mevki ve vaziyet ve haiz oldukları hususiyet noktasından halkın, memleketin sıhhat, selâmet ve menfaatine yarayacak olup ta birinci madde şumulüne girmiyecek olan muayyen ağaçlı sahalar İcra Vekilleri heyeti kararile belli edilecek hudutlardaki ağaç kaliyatı Orman İdaresinin iznine tabi tutulabilir. (Or. kanunu 2 §)

(19) Şeref Nuri "Orman kanunu lâyihamıza bir bakış„ Orman ve Av. No: 210 Yıl. S. 35.

olan tahdidattır. Muhtelif devletlerin bu hususdaki ahkâmı tetkik edilirse, bu tahdidattan bir kısmının pozitif ve bir kısmının da negatif mahiyetinde olduğu görülür:

1 — Sureti katiyede ve yahut musaadeye müstenit kal'iyat memnuiyeti.

2 — Sureti katiyede ve yahut müsaadeye müstenit traşlama memnuiyeti.

3 — Sureti katiyede ve yahut müsaadeye müstenit toprak örtüsünün alınması memnuiyeti.

4 — Sureti katiyede ve yahut müsaadeye müstenit ray memnuiyetidir.

Pozitif mahiyetinde olanlar ise:

1 — Ormanda açılmış sahaların yeniden ağaçlandırılması mecburiyeti.

2 — Muhafaza ormn mefhumuna giren sahaların teşciri mecburiyetidir. (20)

Sureti katiyede kal'iyatı men eden kanunlar Rusyanın 1888 tarihli orman kanunu (6 §); Macaristanın (1879) tarihli orman kanunu (2§); Yunanistanın 1929 tarihli ormn kanunu (101 §); Romanyanın 1930 tarihli orman kanunudur. Buna mukabil Avusturyanın 1825 tarihli orman kanunu (4 §), Fransanın 1827 tarihli orman kanunu (220 §) Yoguslavyanın 1930 tarihli orman kanunu (21 §) muhafaza ormanındaki kal'iyatı şarta mütevakkif kılmışlardır.

1902 Tarihli İsviçre orman kanununun 18 ci maddesinde "muhafaza ormanlarının işletilmeleri muhafaza ormanlarının gayelerine uygun olmalıdır„ denilmiş olmakla, kal'iyata hini icabında musaade edile bileceği söylenmiştir.

Sureti katiyede traşlamayı men eden kanunlar ise Macaristanın 1879 tarihli orman kanunu (2§ - birinci sıradaki muhafaza ormanları), Rusyanın 1888 tarihli orman kanunu (6§) dır. Buna mukabil Rusyanın 1875 tarihli orman kanunu (2§). Yunanistanın 1929 tarihli orman kanunu (998) Yoguslavyanın 1930 tarihli orman kanunu (20§ - Akasaye ormanları müstesna), İsviçrenin 1902 tarihli orman kanunu (18§), İtalyanın 1877 taribli orman kanunu (4§).

Sureti katiyede orman örtüsünün kaldırılması hakkındaki memnuiyet Macaristanın 1879 tarihli orman kanununda görülmektedir, ve bu memnuiyet gerek birinci ve gerekse ikinci sıradaki ormanlar için mevzuubahstir. Halbuki bir çok kanunlarda bu tahdidat daha ziyade müsaadeye bağlanmıştır. Prusyanın 1875 tarihli orman muhafaza kanunu (2 §); Şilizya eyaletindeki Oder nehrinin kaynaklarındaki ormanlar hakkındaki 1899 tarihli orman kanunu; İsviçrenin 1902 tarihli orman kanunu (27,24 §); Yugoslavyanın 1930 tarihli orman kanunu (11 §); Yunanistanın 1929 tarihli orman kanunu; Fransanın 1827 tarihli orman kanunu, Avusturyanın 1885 tarihli orman kanunu (11 §)

Sureti katiyede orman merasını men eyleyen kanunlardan Romanyanın 1930 tarihli orman kanunu mevcuttur. Bu kanuna nazaran hakiki muhafaza ormanlarında her türlü ray men edilmiştir. Diğer kanunlarda ise müsaadeye bağlanmıştır.

(20) M. Endres'e göre boş sahaların yeniden teşciri muhafaza ormanı mevzuatına giremez. Çünkü muhafaza ormanı mevzuatı orman zabıtası kanununun bir kısmını teşkil eder. Boş sahaların teşciri ise, ayrı bir kanun mevzuatıdır. (20) Graner ise bunun tamamen aksini iddia etmektedir. Graner'e göre muhafaza ormanı mevzuatı yalnız mevcut ormanın muhafazasını ve onun yeniden teşcirini istihdaf eylemez, ayni zamanda muhafaza ormanı mefhumuna girecek olan sahaların da ağaçlandırılmasını gözetir. (21) Biz bu iki noktai nazardan Graner'in noktai nazarına iştirak ediyor ve bil'hassa memleketimizdeki muhafaza ormanı problemini göz önünde tutarak, bu sistemin kabul edilmesini faideli buluyoruz. Bu hususta aşağıdaki eserlere bakınız:

Endres "die gesetzlichen Grundlagen zur Pflege und Fördernug der Waldwirtschaft„ Gongres international de sylvicultures (Rom 1926 cild III S. 67,68)

Graner "Forstgestgesetzgebung und Forstverwaltung„ Tübingen 1892, S. 41.

Prusyanın 1875 tarihli orman kanunu (2 §); Orta asrî hakkındaki 1899 tarihli orman kanunu (2 §); İsviçrenin 1902 tarihli orman kanunu (27, 24 §); Rusyanın 1888 tarihli orman kanunu (7 §); Yunanistanın 1929 tarihli orman kanunu; Yugoslavyanın 1930 tarihi orman kanunu (11 §); Fransanın 1827 tarihli orman kanunu (68,78,110,119 §); Macaristanın 1879 tarihli orman kanunu (7 §); Avusturyanın 1852 tarihli orman kanunu (10 §).

Muhafazâ ormanları mevzuatının pozitif mahiyetindeki ahkâmı muhtelif devletlerin orman kanunlarında başka başka şekildedirler. Ormanların çıplaklaşdırılmış olan sahaları ya kanunen tesbit edilen müddet zarfında (Fransada 3 sene içerisinde) veyahutta Orman idaresince tayin edilecek mühlet içerisinde ağaçlandırılır. Eğer orman sahibi (hususî ormanlarda) kanunî mevzuata riayet etmezse, bu takdirde Devlet orman sahibinin nam ve hesabına bu gibi çıplak yerleri ağaçlandırır. Bu hususdaki ağaçlandırma mevzuatını ihtiva eden kanunlar Fransanın 1827 tarihli orman kanunu (221§); Avusturyanın 1852 tarihli orman kanunu (3 §); Rusyanın 1888 tarihli orman kanunu (15 §); Romanyanın 1930 tarihli kanunu; Türingenin 1931 tarihli orman kanunu (8§) dur.

Muhafazasına ihtimam olunan (Belgrat ormanlarından) diğer bir manzara

Ormanlık olmıyan boş sahaların teşciri hakkında da, muhafaza ormanı mevzuatı arasında bir takım ahkâma tesadüf etmekteyiz. Bu hususta İsviçrenin 1902 tarihli orman kanunu (36 §); macaristanın 1879 tarihli orman kanunu (165/179); Türingenin 1931 tarihli orman kanunun (19 §); Yogoslavyanın 1930 tarihli orman kanunu (92 §); İtalyanın 1877 tarihli orman kanunu (11 §) Romanyanın 1930 tarihli orman kanunu boş yerlerin ağaçlandırılması hakkında muhtelif şekillerdeki mevzuatı ihtiva eylemektedir.

Diğer Devletlerin Orman kanunlarında mevzuu bahs olan bu pozitif ve negatif mahiyetteki hükümler yeni kanunumuzda tamamen yer tutmuş değildir. Kanunmuzun 46 ıncı maddesine göre muhafaza ormanlarında yapılacak katiyat Orman Umum Müdürlüğünce tayin edilecektir. (21) Kezâlik muhafaza ormanlarındaki ray meselesi de yeni Orman kanunumuzla tam bir şekilde hâl edilmiş değildir. Bu hususta kanunun otlak ve mer'a işlerine müteallik ahkâmından (41, 42 §§) istifade etmek mümkün olacaktır ve bu ahkâma nazaran tiftik keçisi, karakeçi ve deve müstesna olmak üzre, diğer hayvanat bir takım tetbirlere riayet edilmek şartile muhafaza ormanlarında da otlatılabilecektir. Her ne kadar kanunun muhafaza ormanları mevzuatına nazaran ağaçlandırma meselesi mevzuubahs değilsede, kanunun (77) inci maddesine "Orman Umum Müdürlüğü Devlet ormanlarının vasıflarını yükseltmek ve mevcut yaylak, kışlak ve mer'a haklarının istimaline halel vermemek şartile orman sınırları içindeki açık, yangın görmüş ve seyreklenmiş kısımları ağaçlandırmak vazifesile mükelleftir.„ (79) ıncı maddesinde ise "Devlet ormanlarının sınırları içerisindeki ırmak ve çay kenarları ve bunların kaynaklarını tanzim etmek, sellerin husulüne ve yer kaymalarına mani olacak her türlu tahkimat ve imalâtı yapmak orman idaresinin vazifesidir„ denilmekle orman sahaları içerisindeki boşlukların teşcir edileceğini anlıyoruz. Maahaza kanunun bu maddesi oldukça umumî mahiyettedir. Çünkü teşcir edilecek boşluk muhafaza ormanı ad olunacak bir ormanın içerisinde bulunuyor ve bunun ağaçlandırılması da yaylak, kışlak ve mer'a haklarına halel getiriyorsa vaziyet ne olacaktır? Burası ağaçlandırılmayacak mıdır?

Kezalik yeni kanunumuzun mevzuatı içerisinde orman mefhumu haricinde kalan boş sahaların teşciri de mevzuubahistir. (22) ve fakat bu hükmün tatbik edilebilmemesi için bir takım şartlara lüzum vardır :

1 — Devletin her hangi bir dairesi tarafından bir yerin teşcirine lüzum gösterilmesi,

2 — Bu lüzumun İcra vekillerince kabul edilmesi,

Lüzum gösterilen mahallin istimlâk ve tesis masraflarının da alâkadar daire tarafından tesviyesi.

Her ne kadar kanunun tesbit eylediği "Devletin her hangi bir dairesi„ tabiri içinde orman idaresini de anlamak mümkün isede orman dairesinin haricinde kalan dairelerin böyle bir teklifi yapup yapmıyacağı keyfiyeti, daha ziyade o dairenin bütcesile alâkadardır. (22)

---

(21) "Muhafaza ormanlarının korunması bunlardan ne dereceye kadar katiyat yapılabileceği ve ne suretle istifade edilebileceği Orman Umum Müdürlüğü tarafından tayin edilip, Ziraat Vekilliğince tasdik olunacak Hususî usul ve şartlara bağlıdır" (46).

(22) "Orman mefhumu dışında kalan yerlerde Devletin her hangi bir dairesi tarafından yeniden orman yetiştirilmesine lüzum gösteriliyorsa, buna vekiller Heyetince karar verildikten sonra istimlâk ve tesis masrafları alâkalı daireye ait olmak üzre Orman Umum Müdürlüğünce hazırlanacak ve Ziraat Vekâletince tasdik edilecek ağaçlandırma plânlarına göre o yerler orman idaresi tarafından ağaçlandırılır ve buralar orman siciline alınarak hasılatı bakım masrafına karşılık olmak üzere Orman İdaresine bırakılır (Yeni orman kanunumuz (78 §)

"Halkın, memleketin sıhhat, selâmet ve menfaati icabı Orman olmiyan bir sahade Orman yetiştirilmek icabediyorsa, burada oturanlar Vekiller heyeti kararile başka yerlere kaldırılabilirler. (15 § Yeni orman kanunumuz).

Bir orman mevcut kriterimlere nazaran muhafaza ormanı ad edilince, o ormanda bir takım işletme ve idâre tahdidatının da vaz edildiğini görmüştük. İşte bu tahdidatın bilhassa hususî ormanlara vaz edilmesi, tazminat hakkındaki mevzuatı meydana getirmiştir. Muhtelif devletlerin muhafaza ormanları mevzuuna baktığımız zaman, tazminat meselesi hakkındaki ahkâmın başka başka olduğunu görürüz. Mesnede bunların heyeti umumiyesini iki esasa irca etmek de mümkündür:

1 — Serbest işletme tekniğinde ve ormanın intifaındaki tahdidata karşı tazminatın verilip verilmemesi.

2 — Muhafaza ormanı ad edilen mahalde yapılacak olan tesisat ve ağaçlandırmaya mukabil tazminatın verilip verilmemesi.

Romanyanın 1930 tarihli kanununa baktığımız zaman, işletme tekniğine ve serbest intifaa karşı vaz edilen tahdidata mukabil hiç bir tazminatın verilmediğini görüyoruz. (23)

Avusturyanın 1852 tarihli orman kanununda da ayni vaziyeti görmeteyiz (5-7 §). Hatta burada daha ileriye gitmiş olan bir hüküm de mevcuttur. Muhafaza ormanı ad edilen ormanda yapılacak traşlama kati yatından ormana civar olan kimseler mutazarrır olursa, bu takdirde muhafaza ormanı sahibinden tazminat taleb ederler. (8 §). Bu kanunlarda hakim olan esas H.W. Weberin de dediği gibi (24) muhafaza ormanlarının ekseriyeti azimesinin mutlak orman toprakları üzerinde bulunmalarıdır.

Muahaza bazı Devletlerin orman kanunlarında yapılan bazı nevi tahdidata mukabil tazminat esasının da kabul edildiğini görmekteyiz. (25)

Eğer muhafaza ormanının tesiratını artırmak için bir takım tesisata lüzum görülüyor veyahut da çıplak sahaların ağaçlandırılması mevzuubahs oluyorsa, bu takdirde bütün orman kanunlarında da görüldüğü üzere tazminat esası kabul edilmiştir. Bu esasın kabul edilmesi yalnız hukukî bakımdan olmayıp ayni zamanda bu işlerin yapılabilmesini imkân altına almak içindir. Çünkü bu nevi tesisat bir takım masarifi istilzam ettirtecektir. Eğer bu masraflara karşılık gösterilmezse, bu nevi tesisatın yapılmasına da imkân kalmaz. Bu hususdaki tazminat esasını kabul etmiş olan kanunlardan İsviçrenin 1902 tarihli orman kanunu (37 §); Romanyanın 1930 tarihli orman kanunu (14 §); Macaristanın 1879 tarihli orman kanunu (177 §); Yugoslavyanın 1930 tarihli orman kanunu (98 §) dir.

Memleketimizdeki hususî ormanlar miktarının "$_0$ 3,9 olması ve bilhassa yeni orman kanunumuzun 44 üncü maddesi mucibince de Devlet mülkiyetinin haricinde bulunan muhafaza ormanlarının Devlete intikal etmesi muhafaza ormanlarında tatbik edilecek tahdidata mukabil verilecek tazminatın ehemmiyetini hiçe indirir. Bu itibarla da yeni orman kanunumuz muhafaza ormanlarındaki tahdidata karşılık olarak verilmesi lâzım gelen tazminattan bahs eylememiştir.

Maahaza orman dahilinde mevcut olan bir takım haklar bakımından yeni orman kanunumuz "Devlet ormanlarının ağaçlı veyahut ormandan açılmış çıplak yerlerindeki yaylak, kışlak, otlak ve sulak gibi her nevi haklarla binalar ve hizarlar ve her nevi mallar istimlâk olunabilir veya bunlar

(23) Demetrescu " Beiträge zum Problem der Vereinheitlichung einer Fortsgesetzgebung an den staatspolitischen, forstgesetzlichen Verhältnisse Neu Rumäniens" Bukarest 1933.

(24) H. W. Weber " Forstwirtschaftspolitik „ Neumann Neudamm 1926 S. 189.

(25) 1877 tarihli İtalya Orman kanunu, 1923 tarihli kral kararnamesi (N. 3267), Fransanın 1882 tarihli kanunu, İsviçrenin 1902 tarihli kanunu, Yugoslavyanın 1930 tarihli kanunu; 1899 tarihli Oder nehri hakkındaki kanun.

mukabilinde bunların sahiplerine rızalarile değerince arazi ve emlâk verilebilir.

Binalar ve hizarlar gibi mallarını söküp götürmek isteyenlere müsade olunur « (14§) kezalik sınırlanmış Devlet ormanları içinde veya dışında bulunan köylerin ve dağınık evlerin ve açılmış tarlaların ormanlara ziyanı dokunduğu anlaşılıyor veya halkın, memleketin sıhhat, selâmet ve menfaatı icabı orman olmıyan muayyen bir sahada orman yetiştirmek icabederse, burada oturanlar Vekiller Hey'eti kararile başka yerlere kaldırılabilirler. Bunların bıraktıkları gayrı menkuller orman mefhumuna girerler.

Bu suretle orman mefhumuna giren bu malların bedellerinin sahiplerine ödenmesi ve bu yerlerde oturanlerın nakilleri ve yerleştirilmeleri 2510 numaralı iskân kanunu hükümlerine göre yapılır. » (15 §) denilmektedir. Şu halde tazminat bakımından yeni orman kanunumuzun bütün ormanlar hakkında vaz eylediği ahkâmın muhafaza ormanları mevzuatı meyanında da addedileceğine şüphe yoktur. Yeni orman kanunumuz halkın, memleketin sıhhat ve selâmet ve menfaati icabı ormanı olmıyan sahaların teşcirinde yani muhafaza ormanlarının tesis keyfiyetinde çok hassas davranarak iskân meselesini bile göze aldırmıştır. Bu hükmün muhtelif devletlerin orman kanunlarında yer tutmamasına mukabil memleketimizin orman kanununa bir esas olarak girmiş olması bizce çok ehemmiyetlidir. Zira memleketimizde muhafaza ormanlarını tesis etmek için, böyle bir esasın vazedilmesinde büyük bir zaruret vardır.

Muhafaza ormanlarına tatbik edilmek istenilen ve orman kanunlarının mevzuatı arasında yer tutan Pozitif ve Negatif hükümlerin icra edilebilmesi hiç de kolay değildir. Bu itibarla bazı devletlerin orman kanunları muhafaza ormanı mefhumuna giren ormanların bazı ahvâlde istimlâkine dair de hükümler vaz eylemiştir. İtalyanın 1877 tarihli orman kanunu (12 §); Yunanistanın1929 tarihli orman kanunu (148§), ve 1860/1882 tarihli Fransız kanunları (6-7 §; 4§);

Avusturyanın 1884 tarihli kanunu; Rusyanın 1888 tarihli kanunu, Macaristanın 1879 tarihli kanunu (174 §); Yoguslavyanın 1930 tarihli kanunu (21 §) bu meyanadadır.

Bazı Devletlerin Orman kanunlarında olduğu gibi, yeni Orman kanunumuzda da muhafaza ormanlarının istimlâki lüzumuna dair hüküm vaz edilmiştir. Bu hükme nazaran " Mülkiyeti Devletten başkasına ait olan ormanların muhafaza ormanı olarak ayrılması icabederse, bu ormanlarla alel'umum muhafaza ormanlarının tamamlanması için bunlara eklenmesi lâzımgelen yerler İcra vekilleri heyeti kararile istimlâk olunur. (44 §)

Orman kanunumuzun bu hükmile bütün muhafaza ormanlarının Devlet mülkiyetine intikal edeceği anlaşılıyor. Her ne kadar diğer Devletlerin kanunlarında muhafaza ormanlarının istimlâkine dair bu kadar mutlak ve şumullü bir hüküm yoksa da, Türkiyenin Ormancılık vaziyeti ve hususî orman sahiplerinin ormanlarına karşı olan hareketleri nazarı itibare alınırsa, bu hükmün vazında büyük bir isabet gösterildiğini anlamak çok kolay olur.

Diğer memleketlerde muhafaza ormanları problemi hâl edilir ve bu hususta ormancılık mevzuatına kati ve şumullü hükümler vaz edilirken, memleketimizde bu mefhumun neyi ifade ettiği bile bilinmiyordu. Halbuki Türkiyenin morfolojik vaziyeti ve ormanların oynadıkları roller nazarı itibare alınırsa muhafaza ormanlarının Ormancılık politikasının en ön safında geldiği görülür. Muhafaza ormanlarının ehemmiyetine ragmen memleketimizde ilk defa 1924 senesinde çıkarılan bir kanunla muhafaza ormanlarına ait hüküm vazedilmiştir, ve fakat bu hüküm de garip bir manzara arz ediyordu. (27) çünkü kanunun bu hükmü (22.IV.1924 tarihli kanun 9§) umumî mahiyette olup muhafa ormanları problemini hal etmekten çok uzak bulunyordu.

(27) Şeref Nuri „Orman kanunu lâyih mıza bir ba'ış„ yıl 10 No. 1.

Halbuki Türkiyede Ormancılık siyasetinin merkezi hâkimi muhafaza ormanları mevzuu teşkil ediyordu. İşte yeni orman kanunumuz senelerdenberi mevcut olan bu boşluğu doldurmağa ve bu açılmış olan yarayı kapatmağa çalışmıştır.

Ziraat Vekâletinin ve onun çalışkan Vekili Muhlis Erkmenin uzun zaman üzerinde çalışarak hazırladığı yeni orman kanunumuz memleketimizdeki muhafaza ormanı Problemini muhtelif cebhelerden görmüşdür. Bu görüşlerin istinad ettiği en büyük esas ve prensipler :

1—Bütün muhafaza ormanlarının devlet mülkiyetine geçmesi,

2 — Devlete aid ormanların içerisinde her türlü parasız intifaın kaldırılması,

3 — Deve, tiftik keçisi ve kara keçinin orman hududundan uzaklaşdırılmasıdır.

Biz memleketimizdeki muhafaza ormanı problemini hal eden bu kanunî mevzuatın ormancılık politikamız için hayırlı olabileceğini saniyor ve doğru ve isabetli görüşlere yer verilmesi şartile de kanunun istihdaf eylediği hedeflere varılabilineceğine inanıyoruz.

Ormanlarımızda Devlet işletmesi

Fikri Kozak

Ormanı işletirken korumak ve korurken işletmek; yani maddi vasıtalarla ölçülmesine imkân olmayan orman servetini hem çoğaltmak ve hem de muhtelif şekillerde manen ve maddeten ondan istifade etmek... Bu izah ormanların devlet elile işletilmesinin izahıdır.

Ormandan, derhal paraya çevirmek maksadile yalnız ağaç çıkarmak ormanın hal ve âtisini ve onun milletle ve vatan topraklarile olan ilgisini hiç bir suretle düşünmemek ... Bu da devlet ormanlarının, başkaları yani müteahhitler tarafından işletilmesinin ve daha doğrusu şahsî menfaatler uğruna istismar edilmesinin izahıdır.

Yeni orman kanunumuzun ormanlarımızın ancak devlet tarafından işletiletileceğini kabul etmekle memleket ormancılığında yarattığı büyük inkılâbı en sağlam bir esasa bağlanmış ve Türkiye ormanlarını müteahhidlerin elinde harap olmaktan, Türkiye ormancılığını da mukavele, rapor ve davalar yüzünden perişan ve zavallı bir vaziyette çırpınmaktan kurtarmış bulunuyor.

***

Ormanları devlet mi işletsin? yoksa ormanlar eskisi gibi müteahhitler vasıtasilemi işletilsin? Şöylé veya böyle mi olsun diye gerek ormancılık âleminde ve gerekse ormancılıkla ve orman mes'elesile alâkadar olanlar arasında sürünüp giden münakaşayı orman kanunu en doğru ve en radikal bir hükümle sona erdirdi. Biz bu hükme (en doğru hüküm) demekte tereddüt etmiyoruz. Çünkü üç, beş münferit parçadan başka bütün Türkiye ormanları artık devletindir. En açık ve en kullanışlı tarifi ile devlet, millet demek olduğuna göre Türkiye ormanlarını da bundan sonra Türk milleti en ihatalı bir titizlikle himayesi altına almış bulunuyor.

Şu halde : Devlet, millet uğruna sahibi ve hamisi olduğu ve manen, maddeten de ondan yine kendi intifaını temine selâhiyettar bulunğu orman varlığından ne diye ve ne zaruretle araya vasıtalar koyarak intifaa kalkışsın; kaldı ki orman işletmek sadece ağaç kesmek demek değildir.

Ormanların bilvasıta veya doğrudan doğruya umumun menfaatlarını koruyan ve her ferd için olduğundan fazla bütün cemiyetin de yaşama imkânlarını hazırlayan bir varlık olduğunu her fırsatta tebarüz ettirmiştik. Bu itibarla millî sıhhatle, umumî ziraatle ve bütün iktisadî hareketlerle ve bunların temin ve inkişafile yakından ve çok müsait şekilde alâkadar olan orman varlığından iktisadî gayelerle maddî istismarı düşünürken koruma, imar ve ağaçlama gibi onun devamlılığını ve çoğaltılmasını temin edecek olan esasları da mutlaka beraber düşünmek, hiç birisini ihmal veya temin etmemek mecburiyetindeyiz.

Görülüyor ki orman işletmek, ormanın verdiği nemayi almakla beraber, saha ve miktarını azaltmamak için hiç olmazsa alınan hasılat kadar ağaçlama yapmak, onu insandan, hayvandan ve hastalıklardan korumak ve temiz bakmak demektir. Bu iş

uzun bir zaman ve müteselsil mesai sarfını bilhassa ezdigi gibi ferdi menfaatı veya maddi gelirden evvel yurdun menfaatlarının da aynı zamanda göz önünde bulundurulmasını icap ettirir. Buna istinaden diye biliriz ki; orman işleri ve bilhassa işletmesi yurt müdafaası kadar yüksek ve mühimdir. Yurdun korunması işi her hangi bir şahıs veya müessaseye nasıl havale edilmezse, orman işletmesinin de devletten gayri kimselere veya teşekküllere emanet edilmesi kabil değildir.

Ormanların devlet tarafından işletilmesindeki faideleri meydana çıkarmak üzere müteahhit işletmesini yani şimdiye kadar memleketimizde cari olan usule göre yapılan işletmeyi kısaca mütalea edelim.

Sermaye sahibi bir kimse taşra orman dairelerine veya vekâlete müracaat ederek falan kazadaki ve şu hudutlar içindeki falan ormanın kereste veya odun vesaire çıkarmak üzere kendisine satılmasını ister. Bu bir şahıs olduğu gibi büyük sermayeli bir şirket ve elinde halen orman bulunan bir kimsede olabilir. Müracaat şekli ve talibin vaziyet ve evsafı veya ormanın ve işin muhtelif hususiyetleri ve vaziyetleri bulunabilir. Fakat esas birdir. İşlenmiş veya hiç işlenmemiş bir devlet ormanını devletten gayri bir şahıs işletmek istemektedir. Bu müracaat nazarı dikkate alınır. İstenilen ormana bir veya iki veya grup halinde orman mühendisleri gönderilerek orman tahdid ve amenaje ettirilir. Ve yapılan plâna nazaran senelik tahammül ne ise o nisbette bir veya bir çok seneler işletmek üzere muayyen miktar gayri mamul metre mikâblık ağaç satışa çıkarılır ve satılır. Ve alanla bir mukavele yapılarak orman bu yeni müteahhide teslim olunur. Filvaki mukavelede ormanı ve devlet hukukunu koruyucu idarî ve malî ve hatta fennî hükümler vardır. Fakat iş aslından bozuk ve ormancılık tekniğine ve ormanın modern idare usullerine temamen zıd olduğundan orman dairesi bu mukavelenin tatbiki yolunda hemen hiç bir muvaffakiyet ve daha doğrusu hiç bir faide elde edemez. Ve neticede orman, müteahhidin ve muhtelif vazife ve selâhiyetlerle ormana doldurduğu adamlarının elinde kalır. Artık ormanı istismar sahasında faaliyet başlar ve şu hadiseler birbirini kovalar :

Somdöken silsilesindeki Çatacık ormanlarından bir çam korusu

1 — Müteahhit kendi menfaatı hesabına ormandaki en iyi ağaçları işine en uygun gelen yerlerden kesmek ister. Arzusu yerine getirilmezse izinsiz keser veya kestirir.

2 — Müteahhidin ve adamlarının bütün emelleri ve her hareketlerinin asıl saikleri kendi şahısları için menfaat aramak ve bulmak olduğundan ellerine teslim edilmiş olan ormanın muhafazasına çalışmaktan uzaktırlar, kaçakçılık olur, yangın çıkar, hastalık alır yürür, çürükler ve enkaz ormanı doldurur.

3 — Müteahhit piyasada kendi firmasını yükseltmek ve malini bir an evvel paraya çevirmek için piyasada en çok aranan çapta kereste yapmak ister, fazla zayiat verir, memleket servetini ziyan ve israf eder.

4 — Hemen hemen hiç bir müteahhit devlete karşı olan taahhütlerini ve borçlarını vaktinde ve tamam olarak ödememiştir. Ve mukaveleyi hüsnüniyetle ve kendiliğinden tatbik etmemiştir. Fkseriyetle sermayeleri de kâfi değildir. İşleri geciktirir ve bu yüzden bazen kendileri de zarar görürler orman idaresini de müdahaleye ve açıktan tedbirler almaya ve fuzulî olarak meşgul olmaya mecbur ederler.

5 — Müteahhit ormanı istismar ederken kazancının bir kısmını da çalıştırdığı köylünün sırtından çıkarır. Çalışan ameleye muntazam ve tamam olarak yevmiye veya istihkak verildiği hemen görülmemiş denebilir. Bu yüzden dinlenmiş şikâyetler pek çoktur.

Bu sayılan neticeler eşhasın işledikleri ormanlarda her zaman tekerrür eden belli başlı hadiselerdir. Bunların daha başka türlü tezahür edenleri de vardır. Böylece devam eden karışıklık ve ziyankârlık içinde ya mukavelenin müddeti biter veya akit fesh olunur. Ve bu iş ikinci bir safhaya girer. Devlet; alacağını almak, izinsiz kesilen ağaçların faillerini bulmak ve cezalandırmak, olan yangının zararlarını ödetmek için, müteahhit de kendince tasarladığı mukabil iddialarını serdetmek üzere, mahkemeye giderler. İş uzar. İtirazlar, raporlar, temyize gidip gelmeler, tahkikatlar, yeniden keşifler ve şurayı devlete müracaatlar birbirini takip eder. Ve beş senelik mukavele için beş senede orman ve ormancılık mefhumları haricinde ve esas maksadtan çok uzak olan işlerlerle uğraşılır. Bütün bu vak'aların cereyanı esnasında orman, tabiatile en son düşünülecek bir mevzu olarak kalır. İşte şimdiye kadar ormanlarımız için yapılan iş bundan ibaret idi. Ve zaten daha başka müsbet bir netice alınamazdı. Çünkü; ferdin, sermayesi ne kadar müsait olursa olsun, kendisi ne derece hüsnüniyet sahibi bulursa bulsun ve devlete karşı, ormanların lehine olarak, ne kadar kat'i mükellefiyetlerin ve taahhütlerin altına girerse girsin, ormancılık politikasının ve ormancılık fenninin esaslı ihtiyaçlarını temin edecek şekilde çalışmasına imkân tasavvur olunamaz.

Ferdin ve ferdi sermayenin devamlılığı ve sağlamlığı daima şüphelidir. Ferdin hayatı ormanlarda yapılacak işlerin neticesini alacak kadar uzun değildir. Ferdin menfaati, ormanın menfaatından tamamen ayrıdır. Ferdin menfaatı, orman hasılatını mümkün olduğu kadar ucuz, kolay ve çabuk almakta ve sarfettiği sermayenin kârini en müsait şartlarla elde etmektedir. Orman iltizam eden bir müteahhit, kendine verileni aldıktan sonra bu istihsalatın telafisini yani ağaçlamayı, toprağın ıslahını, yangınlarla, böcek ve mantar hastalıklarile mücadeleyi hiç düşünmez, düşünemez. Çünki; buna sermayesi, ömrü, teşkilatı,

bilgisi ve nihayet ticaretteki gaye ve maksadı mühim değildir.

Ferdin orman karşısındaki bu aczine mukabil devletin tükenmez bir kudreti vardır ve devlet, en sağlam ve en büyük sermayenin sahibidir. Devletin ömründe sonu yoktur. Devletin menfaati, ormanın menfaati ile birdir. Çünki devlete ormanın vereceği mahsulden evvel orman lazımdır ve nihayet orman mevcudu üzerinde ticareti ve kârı değil, millet ve memleketin ihtiyaçlarını ve menfaatlarını düşünmek mevki ve ikitidarında olanda ancak devlettir.

daha tafsil ederek tekrarlamak faydalı olacaktır.

Bu gün, Türkiye ormanlarında devlet işletmesinin tesisi mevzubahs olurken her şeyden evvel aklımıza (koruma) lüzum ve tedbirleri geliyor. Çünki; memleketimizde ormanlar haraptır ve memleket ormansızlığa doğru çoktan beri hayli yol almıştır. Binaenaleyh daha işletmiye başlarken mesaimize sahne olacak ormanların, insandan, hayvandan yangından, ve hastalıklardan korunmalarını temin edecek tedbirleri almakla mükellefiz; ondan sonra orman içindeki

Bolu ormanlarından:
" Sivrikaya „ mevkiinde bir Köknar ve Kayın mahlut meşceresi

Ormanlarda devlet işletmesi ne demektir? Devlet, ormanları kendisi işletmekle memlekette ne gibi faydeler temin edecektir? gibi su'aller karşısında kalabiliriz. Bunun cevabını yazımızın ilk kısımlarında topluca vermiş olmakla beraber buradada biraz

boşlukları ağaçlamak ve bunun için de fidanlıklar ve tohum evleri kurmak ve verimli mesaiye hazırlanmak, ormanın imarı yolunda silvikültürün koyduğu esasları tatbik etmek ve nihayet ormanımızın evsaf ve kabiliyetine ve servetine görede istih-

salata başlamak icabedecektir. Şu halde devlet kendi ormanlarını yalnız kâr temini maksadile işletecek değildir. Devlet işletmesi memlekete evvelâ orman kazandıracak ve harap ormanları imar ve ihya edecek ve ondan sonrada ormanlardan millet nam ve hesabına istifade edecektir. Tesis, muhafaza, imar ve islihsal gibi hepsi bir birini tamamlayan ve ayrı ayrı mütaleasına imkân olmayan bu işleri ferdlere veya onların sermayelerine kül halinde yaptırmak kabilmidir, değildir. Çünki ferdler bu mevzuda, yalnız istismarcıdırlar, imarcı olamazlar. Şu halde ferdî vasıta ve kudretlerin yapamiyacakları bu memleket işinin bizzat devlet tarafından başarılmasında zaruret vardır. Ve devlet üzerine düşen bu vazifeyi tam olarak yapmak için de ormana kendi kuvvet ve vasıtasından başka bir el ve menfaat sokmamakta haklıdır.

Devlet işletmesinin teessüs edeceği ormanlarda, müteahhit usulile istismar—çünki buna işletme demeğe dilim varmiyor— edilen ormanlar için yukarıda saydığımız uygunsuzluklara ve zararlara mukabil şu faydaların belirdiğini bariz olarak görebileceğiz:

1 — Ormandan evvelce yapılmış olan amenejman planına göre tahakkuk eden hakiki verim kabiliyeti derecesinde ağaç kesilecek ve bu ağaçlar mevcudun en iyilerinden ve erazi vaziyetine göre nakli en kolay olan yerlerinden değil, yalnız ormancılık fenninin kesilmesini kabul ettiği ağaçlardan ve yerlerden olacaktır. Bu suretle orman tahrip edilmekten kurtulacaktır.

2 — Ormanı idare edenlerin bütün arzu ve düşünceleri korumak, çoğaltmak ve imar etmek olduğundan izinsiz kesim, yangın ve diğer zararlı hadiselerin zuhuruna meydan vermiyeceklerdir.

3— Kestirilen ağaçların sanayi ve inşaatta kullanılacak kerestelik kısımları hazırlandıktan sonra artan, dal, kök ve sair aksamı da ayrıca toplanarak istif olunacak ve bunların çürümesine, ormanda kalarak hastalıkların zuhuruna ve intişarına ve yangınların büyümesine sebep olmadan paraya çevrilerek çıkarılması temin olunacaktır.

4— Devlet kendi mülkünde bizzat sermayedar olduğundan iltizam şeklinde olduğu gibi alacak, verecek ve istihkak iddia ve davaları olmayacak, bütün muamelât sakin ve salim bir cereyan alacaktır.

5— Devlet, orman işletmesine, sermayesinin yani bu iş için bütçesine koyduğu paranın miktarı nisbetinde girişeceğinden para ile çalştıracağı köylü ve amelenin istihkakını muntazam ve tam olarak ödeyecek ve sayısı onbinleri aşacak olan orman işçisinin de yüzü gülecektir. Bilhassa bu yenilik zaten ziraatleri kâfi gelmeyen dağ köyleri muhitinde büyük bir sevinç ve refah doğuracaktır.

* * *

Ormanları Devlet işletecektir, demek ötedenberi orman işleri ve ticaretile uğraşan sermayelere bundan sonra iş verilmeyeceğini ifade etmez. Devlet ormanı işletecek, fakat istihsalatatını orman kenarında piyasaya sevk ederek, orman dışında tevessü eden ağaç sanayii müesseselerine arz edecektir. Orman kanununun bu işle alakadar hükümlerinden de bundan başka bir şey anlaşılamaz. Çünkü orman işletmekle ağaç sanayii ile meşgul olmak ayrı ayrı işlerdir.

Devlet işletmesinin ana prensibi, ormana yabancı sermaye ve menfeat sokmamak ve ormanı bu kuvvetlerin hırsından masun kılmak olduğuna göre Devlet işletmesinin alacağı şekli şöyle anlatabiliriz. Kerestelik ağaçlar ve yakma odunu ormanda Devlet vasıtalarile kesilip hazırlanarak muayyen yerlere depo edilecektir. Bu mallar taslak halinde yani tomruk şeklinde ve icap ederse yarı işlenmiş olarak bulundurulacak ve orman içinde veya kenarındaki depo yerlerinde satışa çıkarılacaktır. İsteyen sermayedar bazı şartlara göre bu satışlardan istifade ederek taslak halinde aldığı bu orman mahsullerini isteğine ve tesisatının şekline göre işleyerek işini serbestce yürü-

cektir. Bu suretle, hem devletin, hem müteahhidin ormanda beraber iş görmesinden doğan mahzurlarda ortadan kalkmış ve orman hizmetlerinde temiz, dedikodusuz, kolay ve endişesiz bir çalışma imkânı verilmiş olacaktır.

***

Ormancılıkta Devlet işletmesinin tesisini ve memleketin her yerine temşilini düşünürken sermaye tedariki, eleman azlığı ve mali mevzuatın bilhassa ormanlarda yapılacak işlere olan tesiri gibi üç mühim mes'ele ile karşılaşıyoruz. İşletme sermayesi ilk seneler için devlet bütçesinden yapılacak yardımlarla meydana gelecektir. Elimizde (Orman) gibi zengin ve verimli bir kaynak varken işletme sermayesinin bu küçük numunesini çoğaltmakta hiç bir müşkülat çekmiyeceğimizde tabiidir. Ormanı, Devlet namına ormancılar işletecektir. Ormancı sayısı ihtiyaca nisbetle filvaki pek azdır. Fakat işletmenin memlekette tedricen yapılacağını düşünürsek kadroları tevsi edilecek olan orman fakültesi ile orta orman mekteplerinin az bir zamanda bize, iyi yetiştirilmiş kalabalık bir ormancı kütlesi kazandıracaklarına emin olabiliriz.

Umumî mâlî mevzuatın orman işletmesine menfi tesir yapacağı şüphesizdir. Fakat bu husus orman kanununda da nazarı dikkate alınmış ve orman umum müdürlüğüne hükmî şahsiyet ve mülhak bütçe ile idare olunmak gibi imtiyazlar verilmekle beraber teşkilâtımızın ve onun selahiyet ve vazifelerinin ayrı bir kanunla tayini kabul edilmiştir. Bu kanun halen kamutay bütçe encümeninde konuşulan teşkilat kanunumuzdur. Orman kanununda olduğu gibi kabulünü sevincle karşılayacağımız bu kanun da bize orman işlerinde ve işletmesinde tam ve emin olarak çalışmak imkânlarını ve dolayisile muvafakiyetimizi temin edecektir.

Devlet işletmesi bahsinde bu gün için söyleyeceğimiz son söz şudur: Kendi bilgilerine, azimlerine ve yurt severliklerine güvenen bu günün ormancıları, aralarına karışacak genç meslekdaşlarını da yetiştirerek, çalışacaklar ve milletin gösterdiği yüksek teveccühe lâyık olduklarını isbat edeceklerdir.

Orman kanunu ve ağaçlandırma

Dr. Rıdvan Pınar

Bütün bir ormancılık aleminin hasretle beklediği orman kanunu çıktı. Orman işinin bir memleket ve bir emniyet mes'elesi olduğunu kabul etmiş bulunuyoruz. Bu kanun yalnız bu güne kadar bakımsızlık yüzünden mahv olan ormanlarımızı kurtaracak ahkâmı ihtiva etmiyor. Aynı zamanda Yurdumuzan ağaca hasret çeken yerlerini de ağaçlamak lüzumunu ihtar ediyor. Yeşil ormanların içine sokulmuş ve çepe çevre etrafını tahrip etmeye başlamış köylerden başka etrafı yeşil kaç köy vardır? Orta anadolumuzun her yerinin ağaçsız olduğunu iddia edenler hiç şüphe yokki bu iddialarında o kadar haklı değildirler. Zira yurdumuzun bir çok yerlerinde, mevcut olması lâzım-gelen tabiatın bu aziz hediyesi, bilgisizlik yüzünden tahrip edilmiştir. Köylünün elindeki korkunç tahrip âmillerinden balta ve ateş ormanı sebepsiz yere mahvetmiştir. Böyle çıplak sahalar haline giren ormanlık yerlerin halkı, bu gün yüzlerce ve daha fazla sene evvel yapılan fena hareketlerin cezalarını hakksız yere çekmektedirler.

İşte bizlere, bu günkü nesle, düşen büyük vazifelerden biri de çıplak yerleri ağaçlamak oluyor. İçinde yaşadığımız aziz yurdun iklimi ormanı yaşatan ve çok defa imar ve muhafaza eden bir karakter göstermekle beraber mahvedilmiş ormanları yeniden ihya edemiyor, ve yahut bu çok az müstesna ahvale inhisar ediyor. Onun için orman işlerinde en çok dikkat edilecek nokta ormanı tahrip etmemekdir. Bir kerre orman iklimi ve orman toprağı ihlâl olundumu artık orasını yeniden orman haline koymak kolaylıkla başarılamıyacak aynı zamanda çok masrafları icap ettirecek bir iş olur.

Yurdumuzun, köylümüzün emniyetini, tarlasının gelirini tahdid eden tabiî afetlere karşı, muhafaza edecek, en tabiî silah ormandır. Bu hakikatin kabul olunmasıdırki bu günkü kanun ile böyle yerlerin de ağaçlandırılması lüzumu hasıl oluyor. Bundan az bir zeman evvel taşan ve bir çok vatandaşın evini, barkını dağıtan Seyhan, sularını orman satıhlarından toplasaydı böyle bir taşma hadisesine, belki onun acı neticelerine de şahit olmıyacaktık. Sularımızın muayyen bir intizam tahtında akıtılması ve bu suların zararlı değil nafi olabilmeleri için hükümetimiz büyük bir su siyaseti takip ve tatbik etmektedir.

Su siyasetin müsbet bir şekilde tecellisi için bunun orman işlerile muvazi bir istikamette yürümesi çok lâzımdır. Dereleri, nehirleri beton ve sarsılmaz dıvarlarla, çelik ve demir kenarlarla çevirerek zararlı taşmalara meydan vermemek için alınan teknik tedbirler tam ve mükemmel olamaz. Zira çıplak satıhlardan suların sürükleyip getireceği çakıl ve kum bu yatakları kolayca doldurabilir. Demek oluyorki bu sonuca varmamak için bir taraftan nehirleri inzibat altına olmağa gayret ederken diğer taraftan da ormansız yerleri, çıplak satıhları büyük bir gayret ve fedakârlıkla ağaçlamağa çalışmak icap ediyor. Şu halde bir memlekete hayat veren ve onun can damarı

mesabesinde olan sular, idaresiz ve usulsüz orman kaçakçılığı ile bir yerde belâ ve tabiî âfetler kaynağı olabilir. Amerikada taşarak çok büyük miktarda zararlar yapan Misisipi nehrinin azgın feyezanlarını oradaki tabiî ve bâkir ormanların ulu orta tahrip edilmesine atfediyorlar.

Ormanlarımızı yakından tanıyanlar eyi bilirler ki bizde orman mefhumuna giren sahalar içinde değişik âmillerin tesirleri altında kalarak açılmış, seyrekleşmiş veyahut külliyen orman vasfini gaip etmiş yerler pek çoktur. Bu gibi yerlerin ağaçlandırılması ormanın umumi emniyetini temin etmek maksadile çok lüzumludur. Yeni kanun bu hususta bazı hükümleri ihtiva ediyor ve 77 inci maddesinde köylülerin istifade ettikleri yaylak ve kışlak gibi yerlerin hariç tutulması lüzumuna işaret ediyor. Esasen maksadımız köyler için lüzumlu olan bu gibi yerleri değil, belki ilk hamlede ormanın hayatını tehdid eden, yukarıda dediğimiz gibi, bir çok sebepler tahtında açılmış yerleri kapatmaktır.

Orman daresi ağaçlama işlerinde en büyük vazifeyi üzerine almıştır. Filhakika her hangi bir esbapla olursa olsun boş erazi üzerinde ormanlıklar tesisi gibi bir işle en evvel meşgul olması lâzım gelen daire orman idaresi olmalıdır. Her şeyi mütehassıs sıfatile yapmak istemekte büyük bir isabet olduğunu kabul etmeliyiz. Ancak bu suretle maksada, uygun şartlar dahilinde, varabiliriz.

Ağaç dikmenin basit ve herkesin yapacağı bir iş olduğunu kabul etmekle beraber yurdumuzda çok değişik iklim şartları olduğunu unutmamak icap eder. Orman ağacını intihap ederken dikileceği yere göre orada yetişecek ağaç cinsini bulmak meselesi çok ehemmiyetlidir. Bir çok paraların sarfını lüzumlu kılan böyle işlerde muvaffakiyyetsizlik ile karşılaşmamak istiyorsak ağaçlama işini olduğu gibi ormancıya bırakmak en doğru bir hareket olur. Kanunda kabul olunan bu husus orman idaresinin ve onun mensuplarının omuzlarına çok büyük vazifeler yüklemektedir.

Daima iddia ediyoruzki sellerin, dağ kaymalarının, çığların büyük tehlikelerini önleye bilmek için elimizde en tabiî ve en mükemmel silah olarak orman vardır.

Ormanlarımızın tahrip edilmesi yüzünden memleketimizin su bakımından olan müvazenesi bozulmuştur. Bunu tekrar yerine getirmek için çok vasi şekilde ağaçlama yapmak lazımdır. Ancak bu suretle biz bu güne kadar azgın sellerin ziraî kıymetini bozduğu ovalarımızı birer zahire anbarına çevirebiliriz. Orman idaresi bu yolda yapılacak müsbet işlerin muvaffakiyetle sonuçlanması için bütün kuvvetile çalışacaktır.

Köylerimizin, bilhassa iç Anadolu köylerinin arz ettikleri çorak manzaraya bakıpta içten gelen bir üzüntü duymamak acaba kabilmidir.? Köylüde ağaca karşı bir sevgi olmadığını evinin kenarındaki çıplaklıktan derhal anlayabiliriz. Bir taraftan köylüye ağaç sevgisi vermek mecburiyetinde bulunurken diğer taraftan da onu ağaç dikmeye, evinin, köyünün yanı başında bir ormancık kurmağa doğru sevk lâzımdı. Kanunda bu gayeye vüsul için pek yerinde olarak ona birçok kolaylıklar gösterilmektedir. Böylece köy halkı senenin muayyen günlerinde bayram yapacak ve bu bayramlar ile orman tesis edecekdir. (Madde 85)

Biz dâima kabahati iklim üzerine atmağa ve ağaç yetiştirmeğe lüzumlu şartların uygun bir halde bulunmamalarından dolayı orman yapamadığımızı iddiaya mütemayil bulunuyoruz. Bunun varit olmadığını söylemek isterim. Hakikaten, değil orman, hatta üzerinde lâalettayin bir nebatın bile yetişmesine tabiî şekilde müsait olmayan yerlerimiz çok vardır; fakat en büyük gaflet te bu tarzda yapılan itirazlara uyarak elimizi kolumuzu baglayup beklemekte olduğumuzu bilmemiz lâzımdır. Eğer halkımızda ağaç sevgisi yaratır, ona ağaç dikmek lüzumu öğretilirse görülecektir ki Anadolumuzun içinde yazın sıcaktan bunalan köyleri yakın bir gelecekte, yanı başlarında, serinlik ve can kaynağı olan ormancıklara kavuşacaklardır. Bu tabiî bir zaman meselesidir, fakat muhakkak olacaktır.

Köylünün yetiştireceği ormanların tesisi anındaki fidan ihtiyaçlarıda, orman kanunumuzda düşünülmüştür. İdare pek tabiî olarak burada da en büyük rolü üzerine almış bulunuyor. İdare bunu vilayetlerde tesis olunacak fidanlıklardan elde edilen fidelerin parasız olarak halka zamanında dağıtılmasile temin edecektir (81). Şüphe yokki yurdumuzun bir çok mıntakalarında böyle fidanlıkların bulunması lâzım gelecektir. Fakat gayemize ulaşabilmek için elimizden gelen fedakârlığı esirgemiyeceğiz Bu işlerde nekadar cezrî ve ne kadar seri hareket edersek müsbet neticelere okadar çabuk erişmiş oluruz. Her şeyden evvel körpe dimağlara orman sevgisini aşlamak için mekteplerde ve Anadolu çocuğunun terbiye gördüğü, yetiştirildiği kudsî asker ocağında ağaç sevgisi hakkında bol bol söz işitmeleri ve bilfiil çalıştırılmalarını temin etmekte olan (84) üncü madde bize çok yardım edecektir.

Mektep çocukları belki bütün tahsil seneleri zarfında orman üzerine çok az şey işitmektedirler. Evvelâ bu çocuklara orman sevgisini küçükten aşlamak lâzımdırki onlarda büyüdükleri zaman bu sevgi ve tesir altında kalsınlar. Almanyada çocuklar hem yetiştirildikleri tahsil devresi esnasında ormanla bilfiil temastadırlar ve hem de köy, şehir yokturki civarında orman bulunmasın. Şehir çocuklarımızın ekserisi ormanın ne demek olduğunu bilmez. Ve bilmemekte haklıdır. Zira bütün ömrü müddetince orman görmemiş ve yahut bu mevzu üzerine söz işitmemiştir. Köylülerimiz ormanı nisbeten daha iyice tanırlar, yalnız tanıdıkları bu varlık hakkında ne bir fikir nede düşünceleri vardır. Orman mefhumu köylülerce temamen tebaruz etmemiştir. Ormanlık mıntikalar içinde yaşayanlar bunun yüksek kutur ve irtifada bulunan ağaçlar olduğunu tasavvur ettikleri halde, orta Anadolu köylüsü ormanı bodur çalılıklar zanneder. İşte halkının ondört milyonunu köylü teşkil den yurdumuzun bu büyük kütlesi ormanı bu kadar tanır. Onun için orman sevgisi ve orman koruma zihniyeti Türk köylüsünün genç dimağları içinde yer almalıdırki biz omuzlarımıza büyük bir feragat ve sevgi ile aldığımız bu vazifeyi yaparken kolaylık görelim.

Köylüye orman yetiştirdiği taktirde müâfat vermek, üzerinde orman yaptığı erazi parçasını uzun seneler için vergiden muaf tutmakta, yeni knanunda derpiş edilmiştir. Bu güzel ve çok iyi düşünülmüş tedbirlerin yardımı ile artık kuvvetle ümit edebilirizki, bizde de orman düşmanlığı yerine bir orman sevgisi doğacaktır. Bu sevgi, uğrunda can verdiğimiz aziz yurdumuzu tehdit eden tabiî afetlere, ileride maruz kalacağımız odunsuzluk tehlikesine karşı himaye edecek, onları karşılayacak bir sonuç verecektir.

Hülâsaten söylemek icabederse diyebilirizki vatanımızın boş yerlerini ağaçla kapatabilmek için düşünülmesi kabil olan her şey orman kanununda yer bulmuştur. Dediğimiz gibi biz ormancılara düşecek vazife, üzerimize aldığımız bu işin büyük bir feragat ve fedakârlıkla yapmak, muvaffak olabilmek için bütün kuvvetimizle çalışmak olmalıdır.

Orman kanununda intifa hakkı esasları

Süreyya Toygar

Memleketimizde öteden beri halli lâzım gelen meselelerden biri de orman işleri olduğu cümlemizin malûmudur. Her sahada bir çok inkılâplar ve güzel eserler yaratan Cumhuriyet rejimi nihayet memleketin iktisadî, ziraî sahalarile müdafaa sahasında büyük bir alâka ve tesirleri aşikâr bulunan orman işlerini de ele alarak bu eski ve pek lüzumlu işi de yeni orman kanunu ile güzel bir şekilde haletmiş bulunmaktadır. Yeni kanunun ormancılık hayatında yaratmış olduğu bir çok yenilikler ve güzel hükümlerden birisi de köylünün devlet ormanlarından intifaı meselesine âit olanlardır. Yalnız yeni kanunun bu hususdaki ana hatlarını kayıt etmeden evvel intifaın mahiyeti, ormanlar üzerinde yaptığı tesirlerle tarihe karışmış ve karışacak olan eski mevzuattaki intifa şekillerinin ve intifa hakkının tarihi bir seyrini kısaca hülâsa edelim :

1 — Orman mevzuatının vaz'ından evvel Devlet ormanlarından intifa şekli.

(1286) tarihli eski orman nizamnamesinin tatbikinden evvel ormanlardan intifa mutlak bir serbestiye malikti. Ormanlık arazinin mühim bir kısmını teşkil eden devlet ormanları Cibali mubaha sayılmakta olup bilâ istisna her rast gelen baltaya açıktı. Bu elim vaziyet ise netayici itibarile memleketi büyük bir tehlike karşısında bulunduruyordu. Nizamnamenin tatbikine kadar bu hal devam etti. Nizamnamenin tesis esnalarında devlet ormanlarının yanında bir de köy baltalıklarının yer almış olduğu görülmektedir.

Ormanlardan intifaın serbest olduğu bir sırada köy baltalıklarının teessüsüne âmil olan esbabı yakından bilmiyor isek te bu hususda ormanların eski servet ve kıymetlerini kaip edişi; ve her karyenin odun ve kereste ihtiyacının temininde çekeceği büyük müşkilâtın pek büyük tesiri olduğu aşikârdır.

Ormanlık sahalara civar köy ve kasaba ahalisinin ormanlardan vaki olan intifaını zikrederken yalnız devlet ormanlarını kast etmemizin sebebi; mülkiyeti devlete ait olmayan diger ormanlık sahalarda esasen yabancıların gerek kanunî ve gerekse kanunsuz intifaının mevcut bulunmamasıdır.

2 — Kanunî intifa hakkı nasıl doğdu.

1286 tarihli orman nizamnamesinde eski arazi kanunun 91,92 inci maddeleri mucibince köylülerin yarı mülkü sayılabilecek olan baltalıklardan bu baltalık ve koruların âit bulunduğu kasabat ve kura ahalisinin eskisi gibi intıaı kabul edilmiş bulunmasından devlet ormanlarının muhafazası; kat'iyatın tahdidi ve mevzuata raptı derpiş edildiği bu esnada tetkik ve halledilmesi lâzımgelen bir mesele kalıyordu. Oda baltalık ve korusu olmayan kasaba ve kariye ahalisinin gerek zatı ihtiyaçları ve gerekse maişetlerinin temini zımnında ötedenberi devlet ormanlarından gelişi güzel ve istedikleri kadar temin etmeye alışmış oldukları gerek kereste gerek mahrukatın ne suretle tedarik olunabileceği keyfiyeti idi. Kanun lâyihasını tetkik ve tadil ile kabul eden devlet şurası Nafia dairesi bunun için iki çare bulmuştu.

a — Koru ve baltalığı olmayan köylülere de baltalık tefriki

b — Bu kabil köylülere devlet ormanlarından intifa hakkı bahşı.

İki şıktan hangisinin tercihi muvafık olacağı araştırılmış ve daha o zaman köylülere intifa hakkı bahşi ormanların emrü muhafazası noktai nazarından muvafık olmıyacağı düşünülmüş iken her nasılsa 1286 tarihli nizamnamenin beşinci maddesile kanunda intifa hakkının yer almış olduğu görülmektedir.

3 — İntifa hakkının mahiyeti.

Nizamnamenin beşinci maddesile köylüye bahşedilen intifa haklarını şu suretle hülâsa edebiliriz.

a — Zati ihtiyaçları için lâzım olan kereste ve mahrukatı devlet ormanlarından meccanen kesebilmeleri.

b — Tehvini ihtiyaçları için kendi vesaitile mensup oldukları pazar mahalline götürüp satacakları odun ve kömürü Devlet ormanlarından meccanen kesebilmeleri.

c — Ticaret maksadile talep edecekleri karestenin idare tarafından tayin edilen bedelini tediye etmek suretile kat'iyata mezun bulunmaları,

Köylülerin devlet ormanlarından istifadeleri ise yalnız kereste ve mahrukata münhasır olmayup bazı orman eşcarının yaprak, meyyalarile sahlep, kitre ve saire gibi mahsulât ve hayvan rayide bu cümledendir.

4 — İntifa hakkının ormanlar üzerindeki tesiri.

Yukarıda kayıt edilen muhtelif intifa şekillerinin ormanlar üzerinde yaptığı muhtelif tesirlerden ehemmiyeti itibarile burada yalnız kanunun beşinci maddesile çerçevelenen intifaı kayıt edeceğiz. Kerestelik eşcara âit intifaın ormanlar üzerinde yaptığı tahripkâr tesiri üç yön üzerinden tetkik edebiliriz.

a — Kanundaki noksanlık :

b — Tatbikattaki bozukluk :

c — Mürakabenin noksanlığı ve bozukluğu :

a — **Kanundaki noksanlık** : Beşinci maddenin son fıkrasında gerek paralı ve gerekse parasız intifaa ait cereyan edecek muamelâtın bir talimat ile beyan edileceği kayıtlı iken bilâahare sırf bu maddenin süveri tatbikiyesine âit bir talimatname yapılmadığı gibi muhtelif işler hakkında tanzim olunan 20 sefer 1293 ve 22 temmuz 1326 tarihli talimatnamelerin bu madde ile alâkadar hükümleri dahi işi büsbütün karıştırmaktan başka bir fayda temininden uzak bulundugu görülmektedir. Esasen nizamnamedeki en büyük noksanlık köylülere ticaret için verilecek kereste miktarının tahdid edilmemiş olması idi. İşte bu nokta daha sıkı ahkâma tabi bulunan ve hazineye daha çok varidat temin edecek olan büyük mukaveleler aktine imkân bırakmamış ve Türkiye ormanlarının dört bucağında ve mütenevvi eşcara âit ardı arası kesilmeden verilen ruhsatnameler, bir memleketin millî servet ve tabiî ziynetini teşkil eden ormanları günden güne harabiye'e sürüklemiştir. Bu gün bu hakikatin en beliğ bir ifadesi halen üzerinde tek bir kerestelik ağaca tesadüf edilmiyen ve gayri kabili istifade bir baltalık veya çalılık halinde bulunan sahalarda. Bir zamanlar ormanları çelik dişlerile kemirmiye kanmamış olan sayısız köy hizarlarının enkazıdır

b — **Tatbikattaki bozukluk** ; Tatbikattaki bozukluk ise nizamnamedeki noksanlığın bir neticei tabiiyesi olmuştur. Devlet ormanlorından parasız ruhsatnamelerle yapılan vasi mikyasda kat'iyat köylünün kendi parası ve kendi gücü ile başarılabilecek bir iş olmadığından ve esasen nizamnamenin kastettiği köylüye yardım hududu da haddinden pek çok fazla aşılmış olduğundan bu vaziyet köylü ile köylünün bu hakkı arasına hak sahibi olmayan bir takım eşhasın girmesini intaç etmiştir. Bu yabancı şahıslarda büyük tüccarlarla hizar sahipleri idi ve işte bu patronlar köylüyü ve köylü hakkını istedikleri gibi kullanmışlar, ruhsatname bedelini tüccar yatırmış,

mahi tüccar satmış temettü tüccara ait kalmış ve zavallı köylü pek çüz'i bir menfaat mukabilinde tüccarın ve hizar ağasının ağacını kesmek ve nakil etmek için yalnız hizmetkârlık yapmıştır.

Binaenaleyh şu vaziyet gösteriyorki ormanlardan yapılan külli miktarda parasız ruhsatname kat'iyatına mukabil köylünün intifaı pek ehemmiyetsiz laşey mesabesinde kalmış buna mukabil esasen hak sahibi olmayan eşhasın ise cepleri fazlasıyle kabarmıştır.

c — **Murakabenin noksanlığı** : Ruhsatneme işinin pek fazla ve dağınık bir halde devamı ve buna inzimam eden teşkilâttaki kifayetsizlik murakabeyi de güçleştirmiş ve imkânsız bir vaziyete sokmuş olduğundan buhal sui'niyet erbabını büsbütün cesaretlendirmiş ve bu suretle esasen tabii cereyanını gaip etmiş olan intifa işleri orman üzerinde büsbütün fena bir amil olmuştur.

6— Baltalık kanunu

1286 tarihli nizamnamenin beşinci maddesi 11 Teşrini evvel 336 tarihine kadar mer'iyette kaldıktan sonra 11 Teşrini evvel 336 tarihinde neşredilen baltalık kanunu ile mevkii mer'iyetten kaldırılmış oldu. Baltalık kanunu memleketin ormancılık siyaseti bakımından pek karışık ve fena bir hal alınış olan köylülerin intifa işlerini bu kabil hak erbabına Devlet ormanlarından baltalık tefrik ile bu baltalıkların muhafaza ve intifalarının köylülere terki suretile halletmek istemişti.

Bu kanunun da tatbikatta yer bulmaması esbabını düşünerek şu neticeye varabiliriz.

a — Evvelâ ormanlar içerisinde veya civarında oturan bir çok köylülere kanundaki sarahat dairesinde baltalık tefrik edecek orman idaresi elinde kâfi miktarda memurini fenniye yok idi

b — Mevcut baltalıkların hududları kat'i bir şekilde tahdid edilmemiş olduğundan ve devlet ormanlarile iltisakı bulunduğundan yine devlet ormanları harabiyetten kurtulamıyordu.

c — Nihayet devlet ormanlarının mühim bir kısmı, devletin mürakabesi altından çıkmış bulunuyordu. İşte kısaca hülasa edilen şu esbap tesirile baltalık kanunu da köylülerin intifa işini halletmekten ve devlet ormanlarının muhafazası esbabını teminden uzak kalması hasebiyle 10 Nisan 340 tarihinde bu kanununda ilga edilerek yerine halen mer'iyette bulunan 484 numaralı intifa kanunun vaz edildiğini görüyoruz.

Bu kanunla köylülerin yine devlet ormanlarından intifaı tanılmış olmakla beraber bu hakkın istimali bazı müeyyedelerle takyit edildiği ve eski kanunlara nazaren nisbeten mütekâmil bir hal arzettiği görülmektedir. Bilhassa paralı intifada köylülere verilecek eşcarın (işleyebileceği) kaydile hudutlandırılmış olması bu hususda eyi düşünülmüş hükümlerden birisidir. Ancak bununda maksadı temine kâfi gelmediğini tatbikat göstermiştir. Ve pek yakın zamanlara kadar nizamnamenin beşinci maddesile başlayan yolsuz muamelatın ormancılık işlerinde bıraktığı fena tesirleri ve telakkileri silmek ve ortadan kaldırmak mümkün olmadığını saklamağa hacet yoktur. Binaenaleyh bu kanunun da çerçevelediği intifa hakkı köylüye bir menfaat temin edememiş ve bu haklardan ekseriyetle hak sahibi olmayan yabancı eşhas istifade etmiş, buna mukabil yine bir çok ormanlar yerlerini çalılığa terk eylemiştir.

Meccani intifada da hemen hemen aynı hal vaki olmuştur. Köylü kendisine verilen ağaçtan hiç bir zaman layiki vechile istifade edememiş veya etmek istememiştir. Bu hususda hüsnüniyetle haraket eden köylüler evinin tamiri için verilen eşcarın bir kısmını, parası olmadığı için ağaçlarını biçtirmiş olduğu hizar sahibine biçme parası olarak terk zaruretinde kalmış olduğu gibi, bir kısım köylüler de parasız olarak aldıkları eşcarı satarak müteakip senelerde orman idaresinden yine ağaç talebinde bulunmuşlar, ve keresteye olan ihtiyaçları daima aynı halde kalmıştır.

7 — Yeni kanun ve intifa işi:

Gerek mevzuat ve gerekse teşkilattaki noksanlık dolayisile ormancılık davasında çok mühim ve nazik bir vaziyet almış olan intifa mes'elesine en güzel ve doğru istikameti ise yeni kanun vermiş bulunmaktadır. Yeni orman kanunu üçüncü faslı ile tayin edilen intifa hakları tetkik edilecek olursa gerek memleketin orman siyaseti gerekse köylülerin ihtiyaç ve menafii noktai nazarından çok iyi düşünülmüş olduğu derhal göze çarpar. Bu kanunun 17 inci maddesile yukarıda bir fayda temin edemediği esbabı ile gösterilmiş olan parasız intifa kaldırılmış bulunmaktadır. Ve esasen buna lüzum da vardı. Çünkü her hangi bir eşcarın kıymeti, ya istihsalindeki zorluk ve masraf veya nedreti ve ya o şeyin faideliliği derecesile mütenasiptir. Köylü şimdiye kadar ihtiyacı için lazımgelen ağaç ve mahrukatı yalnız sayı zatisi mukabilinde gerek nizamlı ve gerekse nizamsız parasız olarak istediği kadar temine alışmış olduğundan ağacın kıymetini maalesf anlayamamıştır.

Ormanlarda muhtelif eşcar üzerinde tüfeyli olarak yaşayan ve bir kilo arpa kıymeti gidaiyesinde bulunmayan ökse otlarının toplanması için devrilip bırakılan asırdide çam ve köknar eşcarının enkazları ve daha bir çok değirsiz sebeplerle kesilip terk edilen kıymetli orman ağaçları bu hakıkatın en acıklı birer ifadesidir. Şu hale nazaren esasen iyi tatbik edilmemiş ve köyluye lüzumu derecesinde bir mefaat temin edememiş olan parasız intifaın kaldırılması ormanlara ve orman mahsulatına bir kıymet izafesi bakımından da pek isabetli olduğu kanaatındeyiz. Bununla beraber hakiki ihtiyaç ve felaket karşısında ise kanun köylünün yardımına koşacak ve onların pek müşkül ve sıkışık anlerinde ihtiyaçlarını parasız olarak karşılayacak bazı istisnai hükümleride ihtiva etmekle büyük bir kıymeti haiz bulunmaktadır. Kanunun 18 inci maddesile de paralı intifa hakları tayin ve tasrih edilmiş bulunmaktadır. Bu madde ahkâmına nazaran ise köylülarin devlet ormanlarından paralı intifaları kabul edilmiş olmakla beraber bu hak muayyen saha dahilindeki köy ahalisine terk va tahsis edilmişrtir. Eski mevzuaatta ise köylerin ormanlara yakınlığı ne olursa olsun intifa bütün köylere ve bu köyler halkına teşmil edilmis olduğundan bu suretle intifa haklarında ekseriya orman sanaiyine ve orman işlerine vukufu olmayan kimselerin de istifadesi kabil oluyordu.

Halbuki yeni kanunla paralı intifa da hakiki orman köylülerine ve orman işcilerine tahsis edilmiş bulunmaktadır. Bununla beraber paralı intifada da artırmanın kabul edilmiş olması hükûmetin esaslı müzayedeli satışlarına tesir edememesi bakımından çok mühimdir . Yalnız bu hususda maddenin kabul ettiği istisnai bir nokta köylüler için çıkartırılacak ufak partiler halindeki artırmalara Tüccarların iştirak edememesi keyfiyetidirki bu noktanın da pek adilane olarak köylüyü rekabet dolayısile büyük sermayeli tüccara ezdirmemek için kanunda yer almış olduğu şüphesiz görülmektedir.

İşte yeni kanunumuzun meselek için büyük bir istikbal vadeden bütün hükümleri meyanında intifa işide bu suretle halledilmiş bulunuyor.

Ormanlarımızda Hayvan Otlatma İşleri

Suat Çalıkoğlu

Yeni Orman kanununun yurt ormanlarının muhafaza ve işletmesine verdiği ehemmiyet, millî ekonomimizi yükseltecek değerdedir.

Millî ekonomimizin sağlam esaslarına dayanarak yurdun umumî ihtiyacına göre ana prensipleri çizilmiş olan yeni kanunun bilhassa ormanlarda hayvan otlatılmasının önüne geçmesi ona izafe edilen değeri tebarüz ettirmeğe kafidir.

Senelerdenberi hayvan otlatılması yüzünden ormanlarımızın gördüğü büyük zarar bu kanunun ahkâm ve müeyyidesiyle bundan böyle görmiyeceğiz, hattâ Osmanlı imparatorluğunun bizlere gösterdiği bu acı tevhayı yine bu kanunun müeyyidesiyle hakikattan silecek ve bu varlıktan yurdu tam müstefit kılacağız.

Yeni rejim ekonomisinin temin ettiği faidelerle yurdun varlığı gittikçe artmaktadır; Bu varlık sahasında artan nüfusumuzun gıdaî ihtiyacını temin etmek millî ekonomimizin en başta gelen vazifelerindendir; Zirai inkişafın teminine vabeste olan bu ödevin tam olarak yapılması da ormanlarımızın ehemmiyetle korunmasını icap etmektedir. Ancak, bu suretle memleketimizin birçok yerlerinde ziraî inkişafı tahdit eden âmilleri ortadan kaldırabiliriz.

Memleketimizde hayvan sürülerinin ormanda otlatılmasına âmil olan sebeplerle ormanda husule getirdiği zararları tetkik edecek olursak yeni orman kanununun millî ekonomi prensiplerine ne kadar uygun düşünülmüş olduğunu görürüz.

Yurdumuz iklim, mevki, flora ve toprağının teşekkülâtı itibariyle ziraattan tam istifade eden bir memleket değildir; şimal ve cenubunun yüksek dağlarla kaplanmış olması ve kısmen toprağının ziraate elverişli bulunmaması ziraî mahsulâtın her çeşidin yetişmesini memleketimizin birçok yerlerinde tahdit etmektedir. İşte Orta Anadoluda vaziyet böyledir. Bu gibi yerlerdeki bir taraflı hububat ziraatinin kuraklık mevsimine kadar böyümelerini temin edememesi mahsulâtın az idrak edilmesine sebebiyet vermektedir. Memleketimizde bu sebepten insan gıdasını temin hususunda hayvancılığa ehemmiyet verilmektedir (1). Ziraî mahsulâtın ancak insan gıdasına kifayet etmesi ve hayvan yeminin yetiştirilmemesi hayvanların gıdasını mer'a ve çayırlıklardan tedarikine mecbur bırakmaktadır.

Memleketimizde mevcut hayvanatın otlamasını temin edebilecek vasi çayırlıkların bulunmaması ve mer'alardaki floranın da hayatını haziranda ikmal ederek kurumağa başlaması bu gibi yerlerde otlayan hayvanların geçimlerini güçleştirerek daha ratıp olan ormanlara doğru göç ettirmektedir. Orman içerisinde veya yamacındaki yaylalara çıkarılan hayvanların günlerce yörümesi ve bilhassa açık erazide tedarik ettiği ot miktarını ormanda ancak beş - altı misli saha dolaşmak suretiyle tedarik edebilmesi süt ve et gelirinin azalmasına âmil olduğu gibi ormanlarında tahribine sebebiyet vermektedir.

(1) Memleketimizde vergi istatistiklerine nazaran % 22 si koyun % 13 Keçi, % 5 Tiftik, % 43 ü küçük baş hayvanatı ve % 17 si de Eşek, Manda, Deve ve Katır olmak üzere 45072000 hayvan mevcuttur.

Hayvan sürülerinin ormanlarda husule getirdiği zararı, hayvanlar ve çobanlar tarafından ayrı, ayrı yapılması itibariyle ikiye ayirabiliriz.

1 — Hayvan sürüleri, ormanlarda dolaşmak suretiyle cüsselerinin sıkletine göre toprağı sıkıştırır, katılaşan toprağa tohum nüfuz edemez; toprak kurur, yağmur sularını zapt ve cereyanını temin edememesi yüzünden mevcut suyun deli derecikler halinde israfına sebebiyet verdiği gibi bir takım faideli otları yemek ve yeni intaş eden fidanları ezmek suretiyle de toprağın zayıflamasına ve tebezzürü tabiinin mefkudiyetine sebebiyet verir. Orman toprağı üzerindeki bu zararlardan daha ehemmiyetlisi, yeni yetişen fidanların yaprak ve taze sürgünlerini yemek ve ağaçların kabuklarını kemirmekle ağacın bünyesi üzerinde ika eder.

Yeni yetişen fidanlar, gaip ettikleri uzuvlarının yeniden teşekkülü için azottan âri ihtiyat maddesini beyhude yere sarf etmesinden böyümeleri gerilediği gibi bu suretle kendisini kurtaran ağacın tepe sürgünleri yenmiş ve kabuğu kemirilmiş bulunması yüzünden teknik kabiliyetin azaldığı görülür. Bunlardan başka hayvanların ratıp mevsimlerde sathî kökleri zedelemesinden bir takım tufeylâtın istilasına mâruz bıraktığı ağaçların çürüdüğü de vakidir.

2 — Sürü sahipleriyle çobanlarının ormana hayvan otlaması yüzünden verdiği zarar da ehemmiyetlidir.

Çobanlar, müdafaa vasıtası olarak kullandıkları baltalarını denemek, yalamuk çıkarmak ve tepesindeki birkaç sürgün ile bir iki taze dalını hayvana yedirmek için koca bir ağacı devirmekle ormana mutlak bir zarar ika ettiği gibi baharda hayvanına taze ot yetiştirmek veya arı izlemek maksadıyla da ormanları da ateşlediği ekseri tesadüf edilen vekayidendir.

Bu saydığımız zararlardan bilhassa keçinin tahribatı diğer hayvanlardan daha fazladır. Keçi, ormanın dik yamaçlarına diğer hayvanlardan daha kolaylıkla çıkabildiği gibi diğer hayvanatın yetişemediği fidanların en üstündeki tomurcuğu da ön ayakları ile tırmanarak yer. Bilhassa ağız teşekkülatı, ağaçları daha ziyade kemirmeğe müsaittir; ormandaki bir takım ot ve şüceyrattan ziyade fidan ve ağaçların yapraklarını yemekten hoşlanır.

Orman kanununun Kamutayda müzakeresi sırasında Aksaray Saylavı Sayın Besim Atalayın söyledikleri gibi (Keçinin uyuzu pınarın başından su içer, ormanda yeşil, kırmızı çiçekli otlara dönüp, bakmaz; nerede taze bir fidan görürse kemirir ve yapraklarını yer) Ormana zararı dokunan diğer hayvanlardan devenin de tahribatı ehemmiyetlidir. Deve boynunun uzunluğu itibarile fidanların yüksek tepelerini yemeye müsait bulunduğu gibi vücudunun ağırlığı dolayısile gezdiği yerlerde orman toprağını sıkıştırır ve henüz intaş eden filizleri ve büyümek üzere bulunan fidanları ezer.

Hayvanların ormana sık sık girmesi yüzünden seneden seneye artan hasarat şimdiye kadar ormanlarımızın mühim bir yekûnunu mahvetmiştir. (2)

Görülüyor ki, ormanlarda hayvan otlaması hayvancılığa bir faide vermediği gibi ormanları da tahrip etmektedir; bu iki tarzdan hayvanatın ihtiyacı olduğu sulak ve otu bol çayır ve mer'aları orman yetiştirmek suretiyle temin etmek imkânı bulunmasına rağmen tahrip edilen ormanın yeni en yetişmesi maalesef mümkün olmamaktadır; bu esasa binaendir ki, millî ekonomimiz senelerdenberi sürünüp gid n bu davayı — ormana hayvan sokmamakla — ormanın muhafazası uğruna yine hayvancılığın lehinde olmak üzere hâl etmiş bulunmaktadır.

Memleketimizde Osmanlı imparatorluğu tarihine ait tanzimat devrinin başlangıcına kadar teessüs etmiş hukukî bir mülkiyet müessesesi yoktu; Mâmilke müteallik tesis ve ihtilâflar diğer hukukî mesail gibi

(2) Bu zarar, Mazhar Diker tarafından Ankarada toplanan ziraat kongresine verilen raporda senede 3 - 5 milyon lira gösterilmiştir.

ahkâm şer'iye ve fıkıh kaideleriyle hal ve tasfiye olunuyor. Tamamen Bürokrat bir zihniyetin hâkim olduğu bu devirlerde mer'a ve ormanlarda hayvan otlatılması serbestti. Sürü sahipleri hayvanlarını devlete ait mer'a ve ormanlarda otlatabildikleri gibi bir takım inhisarlarla hükmî şahsiyetlere ve fertlere verilmiş haklara da tecavüz etmekte idiler. Mülkiyet müessesesi, ilk defa Mecit tarafından neşredilen Gülhane hattındaki esaslara göre 1858 tarihli arazi kanunu ile tesis edilmiştir. Erazi kanunu, ilk defa mülkiyet esaslarını bir araya toplamak suretile — Avrupadan getirtilen mütehassısların teklifleri ile — umuma ve şahsa ait mer'a ve ormanlarda hakkı tanılmış olanlardan başkasına ait hayvanların girmesini men etti.

Bu kanuna göre sahipsiz mer'a ve ormanlarda mülkiyet ve tasarruf iddiasında bulunmamak şartile hayvan otlatılması serbest bırakılmıştı.1869 da yine ayni mütehassıs heyetin teklifi üzerine bir orman kanunu çıkarılarak :

Hükmî şahsiyetlerle fertlere ve evkafa ait bulunmıyan devlet arazisindeki ormanlarda hayvan otlatılması kısmen tahdit olundu.

1869 tarihli orman nizamnamesi ormanlarda hayvan otlamasına dair:

a —Her köy muhtarı köy halkının devlet ormanında otlatmak isteyecekleri hayvanların cins ve miktarını orman memuruna bildirecek.

b — Orman memurları tarafından köy muhtarının bildirdiği hayvanların ormanda duracakları mevsim, müddet ve ne suretle otlıyacakları tayin ve tahdid edilecek.

c — Ormanda otlamasına müsaade edilen köy sürülerinin birer çobanı bulunacak... gibi ihtiva ettiği hükümleriyle yalnız devlet ormanlarında hayvan otlatılmasını tahdit ederek devlet ormanına mücavir mer'alarla hakiki ve kükmî şahıslara ait ormanlarda hayvanların otlatılmasını men edememişti. 31 Mayıs 1937 tarihine kadar memleketimizde tatbik edilecek olan 1869 tarihli orman nizamnamesinin :

a—Ormanların içerisinde veya civarındaki orman idaresince hayvan otlatılması mahzurlu görülen mer'alarda hayvan otlatmanın serbest bırakılması.

b — Yeni yetişen veya yangın görmüş ormanlardaki hayvan hasaratına ait cezaî hükmün diğer işletmeye tahsis edilen ormanlardan farklı bulunmaması.

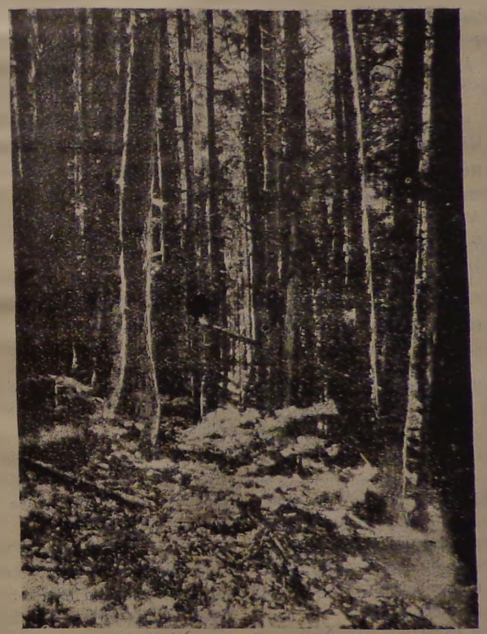
c — Orman teşkilâtının kifayetsizliği yüzünden tatbikatta hiç bir istifade temin edilememiştir.

8 2/1937 tarihli yeni orman kanunu, Devlete, hükmî ve hakikî şahsiyetlere ait orman mefhumu dahiline giren (Madde 1-2) yerlerde hayvan otlatılmasını tahdit etmektedir.

Kanunun 42 inci maddesiyle Devlet ormanlarının orman mefhumu dahiline giren yerlerinde hayvan otlatılması ancak, bâzı şartlarla mahalli mühendislerin yapacağı planlara göre Müdüriyeti Umumiyenin müsaadesine tâbi tutulmaktadır. Maddenin sarih ifadesine göre, bu gibi yerlerdeki hayvan otlatılmasında mühendisler tarafından yapılacak planlarla Müdüriyeti Umumiyenin müsaadesi şart kılınmış bulunmasına nazaran mahzurlu görülen yerlerde hayvan otlatılamayacağı anlaşıldığı gibi maddede yanmış ormanlar yerlerine de hiçbir suretle hayvan sokulmaması tasrih edilmektedir. Bu maddenin hükmü, (Madde: 55) hükmî şahsiyetlere ait ormanlarla (Madde: 68) hususî ormanlara teşmil edilmiş ve ayrıca 41 inci maddede (Madde: 53 ve 68 ile hükmî ve hakikî şahsiyetlere de ait) orman ve ormandan açılmış çıplak yerlerde yaylak, kışlak, otlak ve sulak gibi hakları olanların bu hakların taallûk ettiği kısımlar orman içerisinde bulunursa hayvanları orman idaresi tarafından gösterilecek yollardan girip çıkarmağa ve ağaçlarla fidanlara zarar yapılmaması için idare tarafından gösterilecek her türlü tedbirlere riayete ve bu gibi yerlere tiftik ve kara keçilerle develerin sokulmamasını mecburî tutmaktadır.

Yeni orman kanunu, ormanlarda hayvan otlatılması hakkında koyduğu diğer hükümleriyle de Devlet ormanlarının ağaçlı veya ormandan açılmış yerlerindeki yaylak, kışlak, otlak ve sulak gibi hakların (Madde: 13) orman idaresince ve hükmî şahsiyetlere ait yerlerdeki eşhasın bu gibi haklarını da - ormana zarar verdiği takdirde - orman Umum Müdürlüğünün muvafakatı ile alâkadarlara istimlâk salahiyetini vermektedir.

Görülüyorki, yeni orman kanunu memleketimizdeki Devlete ait orman ve ormandan açılmış çıplak yerlerde hayvan otlatılmasını men ettiği gibi aynı hükümleriyle de hükmî şahsiyetlerle fertlere ait bu gibi yerlerdeki hayvan tahribatını da önlemek üzere icap eden tedbiri ittihaz etmiş bulunmaktadır.

Karadere Devlet Ormanı Şimali Şarkisında ve 'Ayıkaya' Şimalindeki yaşlı Çam meşceresinden bir manzara

Orman kanunu lâyihasının Kamutaydaki müzakeresi

Memleketimizin bütün şartlarına uygun bir orman kanununun tedvini Cumhuriyetin teessüsündenberi hükûmeti işgâl ediyordu. Sekiz sene süren uzun bir çalışmadan sonra hazırlanan Orman kanunu lâyihasının 24 10 935 tarihinde İcra Vekilleri heyetince Kamutaya sevkine karar verilmiştir.

Kanun lâyihası 25/10 935 tarihinde Ziraat Encümenine tevdi edilmiştir. Bu Encümen kanun lâyihası üzerinde tetkik ve müzakerelerde bulunmuş ve 17/4/936 tarihinde bir an evvel kanuniyet kesbetmesi için alâkadar diğer bütün Encümenlerden toplanacak muhtelit bir encümende tetkik ve umumi heyete sevk edilmesi dileğile kanun lâyihasını Meclis Başkanlığına iade eylemiştir. Bunun üzerine layiha, Meclisi umumî heyetince Adliye, Maliye, Dahiliye, Millî Müdafaa ve bütçe Encümenlerinden mürekkep muvakkat Encümence tetkik ve müzakere edilmiş, 23/1/937 tarihinde umumî heyetin tasvibine arz olunmak üzre Kamutay Başkanlığına sunulmuş ve ruznameye alınmıştır. 27/1/937 Çarşanba günü de Kamutayca; muvakkat encümence kabul edilmiş olan kanun lâyihasının müzakeresine başlamıştır. Lâyihanın müzakeresi 8/2/937 tarihine kadar sürmüş ve bu tarihte Meclis Heyeti umumiyesince kabul olunmuştur.

Ormancılık tarihince büyük bir kıymeti haiz olan orman kanunu lâyihasının birinci müzakeresine ait zabıtları ehemmiyeti itibarile aynen veriyoruz:

Orman kanunu lâyihası ve Ziraat encümenile Muvvkkat encümen mazbataları (1 294) [1]

Başkan — Heyeti umumiyesi hakkında mütalaa varmı ?

Berç Türker (Afyon Karahisar) — Sayın arkdaşlar; orman kanunu hakkında pek kısa iki söz söylmek istiyorum. müsaade buyurursanız.

Ormanlar bir memleketin feyzi bereketidir. İlk gaye bunları yangından ve tahripkâr baltalama felâketinden kurtarmak lazımdır.

Şimdilik, tabiatın bize bahşettiği mevcud ormanlarımızın muhafazasına ve onların bakımlı olmasına ve çoğaltılmasına gayret etmekle iktifa etmeliyiz.

Fakat, orta Anadolunun gayri münbit «Plateau» larda, yaylalarda, orman yetişdirmeğe kalkışırsak, bütçemizin bütün varidatı buna kâfi gelmedikten maada hiç bir neticede elde edilemez.

Senelerdenberi muhtelif Hükmetler ormanlar için bir kanun yapmak istemişler fakat muvaffak olmamışlardır.

Türkiye Cumhuriyetinin çok sayın İsmet İnönü Hükûmeti - ki memleketimizin kalkınması için büyük gayretler yapıyor - bugün bize bir orman kanunu teklif ediyor.

Buna dair Hükûmetin kaleme aldığı esbabı mücibe lâyihası malûmat kesbettiren ve hepimizin alâkasını celbeden teknik bir şaheserdir. Bu lâyihayı hepimiz büyük bir itina ile okuduk.

Diğer taraftan, muhterem Ziraat ve Muhtelit encümenler, bu kanunu haftalarca ariz âmik tetkik ettiler, her zaman kıymeti mütalealarını dinlediler ve bu gün Yüksek Komutaya mükemmel bir orman kanunu takdim ediliyor.

Müdafaai Milliyenin de bu kanunla alâkdar olması, kanunun ehmmiyetini bir kat daha artırmış oluyor.

Binaenaleyh, bu kanun müzakere edilirken, maddelerin, Heyeti Celileniz tarafından bilâtereddud kabul buyrulacağına eminim.

Bu kanun Kamutay tarafından kabul edildikten sonra, muhterem Ziraat vekâleti derhal kanun ahkâmının tatbıkı için mükemmel bir teşkilât yapmalıdır. Şayed tatbikat esnasında bir kaç tadil yahud ilâve edileck noktalar görülürse, bunlar ek kanunla tashih edilir.

Sözümü bitirmeden evvel; bir nokta üzerine mukterem Hükûmetimizin nazarı dikkatini celbetmek isterim:

Memleketimizde bir çok fakir köylü aileleri vardır ve bilhassa kış mevsiminde bunların yakacak odunu yoktur ve odun satın almak için bunların paraları da yoktur. Bunlar şimdiye kadar serbestçe ormanlara girer ağaçları keserek yakarlardı, Bu gün, bunu yapamayacaklarına binaen, muhterem Hükûmetimiz bu gibi fakir ailelere yardım etmelidir ve bunların ihtiyaçlarına göre odun tevzi ettirmelidir.

Orman kanunu, diğer büyük kanunlar gibi, Cumhuriyet rejiminin şerefli eserlerinden biri olacaktır.

Candan muvafiakiyetler temenni ederim (Alkışlar)

Başkan — Münakale lâyihasına rey vermeyen var mı ? Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Tahsin San (Aydın) — Arkadaşlar; bu kanun hiç şüphesiz şimdiye kadar nasılsa ikinci pilâna bırakılmış olan bir ihtiyacı tatmin etmek için yapılmış olan ve çok etraflı düşünülen bir kanun, bir eserdir. Cümhuriyet hukûmetinin teşekkülünden beri Ziraat vekâletine, ziraatle ve ziraatin bir şubelerile iştigal etmemiş ve o meslekten yetişmemiş ve ayni zamanda ormancılıkla da hiç alâkası bulunmayan kimselerin gelmesinden dolayı, ormancılık bizde hakikaten çok geri kalmış ve çok ihmal edilmiştir. Teşekkür olunur ki Hükûmetimiz artık bunu büyük bir ehemmiyetle nazarı itibara alarak bir hayli müddettenberi tanzimile iştigal edilmekte bulunan bu kanunu, çıkarılmak üzere, bize getirmiştir. Kanun, pek güzel ve etraflı düşünülmüştür ve memleketin her şeyi için pek lâzım olan ormanları yetiştirmek ve şimdiye kadar olan tahribatın önüne geçmek için çok mühim hükümleri ihtiva etmektedir. Yalnız bendeniz bir iki noktaya ilişmek isterim. Görüyorum ki 12 sene zarfında 217 milyon lira kadar bir para sarfedilecektir. Vakıa bu para, seneden seneye ormanların işletilecek olan ormanların artacak olan varidatından sarfolunacaktır. Fakat bugün bir takım hesaplarla bundan 10 sene sonra orman hâsılatından 38 milyon lira alınacak. Ondan sonra ormanlara sene de 10—15 milyon lira harcamaktan kurtulacağız. Acaba bu hesapların doğru çıkacağı muhakkak mıdır? 38 milyon raddesinde bir varidat temin edebilmek için 500 milyon liralık kereste satmak icap edecektir. Fakat bin türlü ahval ve şerait buna müsaade edecek midir? Bu kanun mucibince bir takım teşkilât yapılıyor, bunlar işlemeye başlayacaktır. Bunlar masrafı iltizam eder. Bu masrafı da karşılamak lâzımdır. Bu hesaplar doğru çıkmazsa Hazine ne kadar açık verecektir? Böyle olunca satamedim, edemedim, müşteri bulamadım gibi sözler söylenecek. Fakat masraf durmıyacak, işlemeye başlamış olan teşkilât yine mütemadiyen masraf işleyecektir. Bu masrafları Hazinenin karşılaması lâzım gelecektir, bu noktalar çok düşünülmesi lâzım gelen şeylerdir.

İkincisi, orman işlerinin 15 seneden beri mühmel kalmasının bir sebebi de ormanlar gayet mühim ve memleket için hayati bir mesele olduğu halde, vekâlete mülhak olarak işletilmesindedir. Hakikaten orman meselesi, başlı başına bir vekâlet ihdas edilecek kadar ehemmiyetlidir. Yeni bir kanunla müsteşarlıklar tesisi mevzuu bahistir, bu meyanda bir de orman vekâleti tesis etmekte acaba ne mani vardır? Fazla bir şey değil, bütün teşkilâtı vardır, bütçeye yalnız bir vekil tahsisatı ilâve edilecektir.

Bu vekâlete ormancılıktan anlıyan mütehassıs ve işgüzar bir arkadaş getirilirse bu iş için daha iyi olur ve daha iyi idare olunur, kanaatindeyim. Temennilerimin tahakkukunu Heyeti vekileden dilerim.

Başkan — Su süzgeci için tahsisat verilmesi hakkındaki lâyihaya rey vermeyen var mı? ... Rey toplanması bitmiştir.

Hüsnü Kitapçı (İzmir) — Gerek hükûmetin lâyihasındaki esbabı mucibede gerekse encümenlerimizin mazbatalarında ormanların derecei ehemmiyeti tamamile tebarüz ettirilmiştir. Bu nokta üzerinde uzun boylu söz söylemeğe hacet yoktur. Bu kadar mühim ve millî bir servet olan ormanların karşısında Cümhuriyet hükûmetinin bigâne kalamayacağı besbelli idi. Nitekim senelerdenberi bu hususta incelemeler yapılmış ve hazırlanan lâyihai kanuniye uzun boylu encümenlerimizde tetkike tâbi tutulmuştur. Bu lâyihayı okumağa başladığım iki gün içinde elde edebildiğim kanaatleri söyleyerek bu vesile ile Ziraat vekili muhtereminden de izahat vermelerini temenni edeceğim.

Kanunun ahkâmı umumiyesi nazarı itibare alınınca esaslı hedefin ormanların muhafazası olduğu anlaşılır. Mademki bu kadar kıymetli bir servettir: memleketimizin müdafaası, bayındırlığı, insanların sıhhati ve saire üzerinde müessir ve lâzımdır. Bu hedefe varılmak için tavsiye edilen noktalar 4 kısımdır.

Birincisi : ormanların tahdidi; ikincisi, korunması tedbirleri; üçüncüsü, işletilmesi, dördüncüsü çoğaltılması tedbirleridir.

Mademki ticari zihniyetle işleyecek bir orman idaresi tesis ediyoruz; her şeyden evvel bunun yani ormanlarımızın mevcudunun bilinmesi lâzımdır. İşte bu mühim kısma dikkat edilerek işe evvelâ tahdiddden başlanmıştır. Yalnız tahdiddeki ahkâm okunun-

[1] *70 Sayılı basmayazı zaptın sonundadır.*

da gösteriliyor ki, senede 250 bin hektardan az olmamak üzere tahdid ediliyor. Bunun beş senede ihtiyacın da vücub olarak gösteriliyor. Şimdi ormanlarımızın yekûnuna nazaran ve senede 250 000 hektar tahdid edileceğine göre bunun lâakal yirmi senede yapılması lâzımken beş senede nasıl yapılacağını bendeniz anlayamadım. Onun için bu cihetı vekil veya encümendeki arkadaşlarımız lutfen izah buyursunlar. Sonra bu tahdidden edilecek istifade bir kere mevcudu bilmek, ikincisi de ormanlarda şimdiye kadar vaki ihtilâlatata nihayet vermek olmalıdır. Bunu esbabı mucibede sarahaten görmemekle beraber bu mânalar istintaç edilebilir. Bu işin azamen karşısında ihtilâlatı menedecek bir mebdeden işe başlanamaz mı ? diye soruyorum. Yani; hususi ormanlar ve evkafı sahiha ormanları bir cüzü kabil olmak noktasından bunların az bir zamanda tesbitine imkân vardır. Bunlar tesbit edildiği takdirde öteki ormanlar ya devlete veya umuma ait ormanlar olacağından bilâhare tesbit olunebilirler. Bu mebdeden başlanınca bir çok zorlukla kabili hal bir hale gelecektir. Böyle yapılınca aynı zamanda daha az masraflı olurdu. Sonra kanunda deniliyor ki : Kadastro yapılacak ve on sene zarfında da bunların fotoğrafları alınacaktır. Buna nazaran ormanlar hakkında hakiki malûmata sahib olmak, kıymetlerini bilmek ve ağaçların evsafını tesbit etmek işi olan kadastro işi devlet ormanlarında b rakılarak yalnız hususi ormanlar için bu tedbir alınsa daha doğru olmaz mı diye düşündüm.

İkincisi : ormanların korunması işidir. Bunun için de ne kadar mühim tetbirler alınsa ve cezai tehditlerle karşılaştırılsa elbetteki yeridir. Şimdiye kadar miri ormanlar emvali mübahadan addedilmişti. Bunları önüne gelen kesmiş nihayet istifade edilmiyecek bir halde görünce yakmış, harab etmiş. Bunlara lâzımgelen hürmet halkta tamamile yerleşinceye kadar bir çok tetbirlerle bu fena vaziyetin önüne geçmek zarureti vardır. Buna çare olarak, bin hektara kadar bir bekçi beş bin hektara kadar bir mühendis veya fen memuru tayin esası konulmuştur. Bunlar, umumi, hususî ve evkaf ormanları için mecburî tutulmuş, devlet ormanları için tabiî görüldüğünden kaydedilmistir.

Şimdi eğer biz 1 600 000 hektar ormanımız olduğunu kabul edecek olursak, 1600 mühendis veya fen memuruna ihtiyaç var demektir. Acaba bu elemanlar bu gün mevcut mudur?

Bu noktaden işi tetkik ederken muhafazanın çok mühim olacağını dahi nazarı itibare alarak, bir de hususî ormanların muhafazası emrinde sahiplerinin gösterecekleri takayyüd ve ihtimamdan istifade etmek cihetini düşünerek acaba devletçe, ormanların muhafazası tam mânası ile temin edilinceye kadar, bu muhafaza işinde ittihaz edilecek tedbirler anlaşılıncaya kadar hususi ormanların istimlâkinden vaz geçilse daha iyi olmaz mı?

Hususi orman sahipleri tabiatile kendi mallarına iyi bakacaklardır. Bizim alacağımız tedbirlerin neticesi tamamen anlaşıldıktan sonra kanunî bir madde ile istimlâk kabildir. Esasen bu kanunun bir maddesi ile kaim ağaçlarının dörtte birini kessin, kesmesin; işletsin, işletmesin hükûmete verecektir. Şu halde hükûmet kendisine yardımcı olarak, hususi orman sahiblerinden, sahih evkaf mütevellilerinden, Evkaf müdüriyeti umumiyesinden istifade etse daha muvafık olmaz mı? Gerçi hükûmetin bu işe büyük bir aşk ile sarıldığını memnuniyetle görüyoruz ve iyi neticeler alacağı da şüphesizdir. Fakat halen mevcut bu yardımcı vaziyeti bozması bence doğru olmasa gerektir. O vakit yalnız bir noktayı nazarı itibara almak lâzımgelecek, o da devlet ormanlarına bitişik hususî ormanların istimlâki yoluna gitmek. Fakat diğer bütün ormanları bin hektarı geçti diye derhal istimlâk etmekte aceleye lüzum yoktur.

Üçüncü kısım, işletme işi : Burada Ziraat vekâleti büyük bir hamle ve büyük bir aşk ile işe atılıyor. Kendisinin muvaffakiyetini temenni etmekten başka diyeceğimiz yoktur. Yalnız bu intikal devresinde, nasıl ki, encümen bazı kayıdler koymuş çok dikkatli olmak ve kabil olduğu kadar halkın ihtiyaçlarını kolayca temine imkân vermek lâzımdır. Halen memlekette kaçakcılık almış yürümüştür. Bu yüzden kereste fiatleri çok yüksektir. Bunların önüne geçmek, halkın ihtiyacını önüne sermek ve bu gibi yolsuzluklara mahal vermemek lâzımdır.

Ormanın çoğalması emrinde söyleyeceğim şey de bunun biran evvel hayyızı husule çıkarılmasını temenniden ibarettir. Maruzatım bundan ibarettir. Ziraat vekilinin bunlara cevak vermesini rica ederim.

Başkan — Heyeti umumiyesi hakkında başka mütalea var mı?

Ziya Cevher Etili (Çanakkale) — Arkadaşlar, orman kanununun lüzumu hakkında bir şey söyleyecek değilim. Bunun lüzumuna herkes kaildir. Yalnız bir, iki maddede ilişeceğim noktalar vardır. sırası gelince arzedeceğim. Yalnız burada beni müteessir eden şey şudur: Yeni bir edebiyat türedi. Ziraat vekâletinin esbabı mucibesinde şöyle diyor: (Bu günkü yurdumuzun Orta Anadolu diye anılan parçası, tam yerinde bir teşhisle, istepti'r. Faydasız, cansız ve insanlığa karşı dermansız bir mezarlıktır). Bu, Ziraat vekâletinin esbabı mucibesindedir. Diğer bir yerinde : (Bu yurdun göbeğinden geçerken her görüsümüzde bizi üzen bu yoksul arz kaburgasını elemle, escile ve bazan da belki yeşillenir diye iştiyakla ve sevgi ile seyrederiz).

Burası doğrudur ve Ziraat vekâletinin edebiyatına dahil olması icabeden yegâne nokta da burasıdır. Yoksa öteki değildir.

Arkadaşlar, ben, 4 yaşından beri Ankaradayım. Ankarada Elmadağı denilen ulu dağın enkazını benim neslim yaktı. Ulucanlar, Hergele meydanı, Samanpazarı denilen yerler Ankaranın odun pazarı

MANİSA
Yaşar Özey

İZMİR
Rahmi Köken

BOLU
İsmail Hakkı Uzmay

ERZURUM
Fuad Sirmen

KASTAMONU
Tahsin Coşkun

TRABZON
Raif Karadeniz

Orman kanunu lâyihasının ilk incelemelerini yapan ve onu bugünün müstesna bir eseri halinde kamutaya sunan Ziraat Encümeni ile muvakkat Encümenin Reisleri, mazbata muharrirleri ve kâtipleri

Halil Erkut

Fahrettin Bük

Sadullah Malkoç

Orman kanununun çıkarılmasında büyük emekleri geçen
ORMAN UMUM MÜDÜRLÜĞÜ ERKÂNI

H. Seyfi

Nejat Kaytaz

Fikri Kozak

idi. Oralara ağaç dahi gelmezdi, kütük gelirdi ve bir kağnının ancak taşıyabileceği kütükler gelirdi. Bunun manası şudur ki, benim yetiştiğim günlerde Ankarada orman vardı. Arkadaşlar, bunu isbata ne hacet. Çubuk ve Çankırıya doğru gidiniz, her yerde orman olduğunu görürsünüz. Binaenaleyh orman olan ve esasen bir mezarlık olmayan, tarihin binlerce talihsizlikleri yüzünden, bir istilâ yolu üzerinde bulunmasından dolayı ancak insan eli ile tahrib edilen bu güzel beldenin böyle yeni türeme bir edebiyata kapılarak ispri diye tavsif etmek ve onu ölüler diyarına benzeterek bizi mezarlar içinde oturtmak..... Böyle edebiyatın ne yeri, ne değeri vardır, biz buna [illegible]

Bu kanunda bir eksiklik vardır. Bu kanun yalnız ormanı muhafaza ile iktifa ediyor, bütün kuvvet ve kudretimizi, muhafazaya hasrediyoruz.

Rasih Kaplan (Antalya) — Yetiştirmek bahsi yok mu?

Ziya Gevher Etili (Devamla) — Yetiştirme bahsi yoktur. Arkadaşlar, bu memlekette orman yetişir. Elmadağından bahsettim. Çankayanın yamaçlarına gidecek olursanız, tahribciliğin kalktığı günden beri oralarda yabani bir takım meşelerin kendiliğinden fışkırdığını görürsünüz. İsteb midir burası arkadaşlar, nedir bu edebiyat yani? Elimizde kalan bu ormanları cansız kaburga haline sokmayalım, bilâkis buna yetiştirme bahsini de ilâve edelim.

Sırrı İçöz (Yozgad) — O sözler, kanunun kabulü için esbabı mucibedir.

Ziya Gevher Etili (Devamla) — Evet, esbabı mucibedir. Binaenaleyh bütün Ziraat vekâleti dirijanları arasında bu havalide orman yetişmeyeceğine dair kanaat varsa, niçin yetişmiyor? Bunu anlamak isterim, çünkü ben yetiştiğini bilen bir insanım.

Bana isbat etsinler ben bunun yetiştiğini gördüm ve enkazını yakan nesil içinde maalesef bulundum. Burada Berç Türker arkadaş bu yoldan giderek bu memlekette, bu havalinin fakir olduğuna ve hemen hemen bir hicret tavsiye eder gibi laflar söyledi. Bunun yerinde olmadığını arzetmeğe mecbur oluyorum.

Kanunda birde mühim nokta vardır. Bir Müdüriyeti umumiye ihdas ediliyor, ve bu Müdüriyeti umumiyeye bir şahsiyeti hükmiye veriyoruz. Bu da Devlet demiryolları gibi bir Devlet müessesesidir.

Arkadaşlar, Devletin asıl ana orman siyasetini yapacak, ona lâzım gelen direktifleri verecek ve en nihayet bu müesseseyi kontrol edecek hangi makam kalıyor? Bunu kontrol edecek yüksek bir makam kalmamış oluyor.

Yapılacak şey şu olabilir; bir işletme müdüriyeti umumiyesi yapılır. Tıpkı Nafıa vekâletinde bir Demiryollar müdüriyeti umumiyesi mevcud ise, yani devlet demiryollarını kontrol edecek bir makam varsa ki o, Nafıa vekâletidir nereye şimendifer yapılması lâzımdır, askeri ve iktisadi noktai nazardan onu düşünür ona bunu vekâlet şöyle yapacaksın, böyle işleteceksin derse burada da bu esas dairesinde şahsiyeti hükmiyeyi vereceğiz. İşte asıl iş buradadır. Çünki burada bence hukuki ve iktisadi ve devlet bakımından buna şahsiyeti hükmiyeyi verirken büyük bir yanlışlık olduğuna kaniim. Binaenaleyh Vekilimden bu noktanın izahını rica ederim. Bazı ufak tefek teferruattan da zamanı gelince bahsedeyim.

Üçüncü mesele: arkadaşlar, kara keçi belasından bu kanun bizi kurtarmalıdır. Memleketin en mühim derdidir. Her yerini karış karış bildiğim Çanakkalenin bir derdi vardır: Kara keçi. Bir kara keçi 10 bin ağaç tahrib eden muzur bir mahlûktur. Bulgaristan: Devletim dediği günden itibaren kara keçiyi kaldırmıştır. Zaten etini yemezsiniz, kuru memesinden süt te çıkmaz. Ondan sonra kara keç sokaklarımızda dolanır. Neye yarar bu hayvan? tiftik keçiden beyaz keçiden bahsetmiyorum.

Sırrı İçöz (Yozgad) — Yaşa Ziya Gevher.

Ziya Gevher Etili (Devamla) — Binaenaleyh tahdid edilecek miktarlar müstesna olmak üzere kara keçiyi bu kanun kaldırmalıdır. Müddet koyunuz bol bol yiyelim. Kara keçi yerine koyun ve beyaz keçi besleyelim. Arkadaşlar, Ezineden Bayramiçe gittiğiniz zaman görmüşsünüzdür ki orada tek bir çam ağacı vardır. O bir ağacın kozaları döküle döküle ondan bir hayli ağaç yetişmiştir. Bir elin himmetile şimdiye kadar oraya ne keçi ne de salgın denilen inek salıverilmemiştir. Orada 10 sene içinde bu kadar koru yetişmiştir. Şimdi orası mabed gibi bir yerdir. Kimseye tahrib ettirilmiyor. Biz bu işi kanun yaparak tutamayız. Dertlere realist kafa ile temas ettiğimiz bir gündür ki maksad temin olunur.

İkinci noksan olarak demiş olduğum şey, bu kanunda yetiştirmekten bahis yoktur. Arkadaşlar, ekonomik esaslara istinad etmezse bu kanun zaten yürümez. Arkadaşlar, ben Çanakkale ormanlarından birini gezdiğim zaman garib bir vaziyetle karşılaştım. Ağacın gövdesi var dalları ortası oyuktur. Sordum, niçin böyledir dedim. Çira çıkarırlar da onun için, dediler. Orada muhafaza teşkilâtı var, kontrol edilir, tezkeresiz odun çıkmaz amma, bütün çıraları ormandan getirirler. Tabii iki üç âene sonra içi oyuk olan bu ağaçlar kendi kendine devrilir ve alınır götürülür.

Arkadaşlar, yalnız bu ağaç tahribatını, insanların ağacı sevmemesine ve ağaca husumetine atfetmemeliyiz. Bunda iktisadî sebepler de aramak lâzımdır. Köylülerin petrolu bulamadıklarından dolayı çıra çıkardıklarını düşünecek olursak bunlara yarı yarıya hak vermek mecburiyetinde kalırsınız. Binaenaleyh temas edilecek en muhim noktalardan biri de bu olmalıdır. 38 derecede 6 ay, 9 ay kış olan bir memlekette, ağaç yakmayın, dediğimiz zaman bunun [illegible]

kuvvet müteveffadır yoktur. Halkın bu ihtiyacı düşünülmezse orman kanunundan beklenen faide suni olur. Binaenaleyh orman kanunu ile beraber bu ihtiyacın asıl mesuliyetleri nedir bunları realist bir kafa ile halle edecek tedbirler getirmek lâzımdır.

Petrol meselesinin yakında halledileceğini bugün muhtelif yerlerden bir ağızdan işittik, müsterih olduk. Işık meselesinde bir insanın yaşaması için petrol olmayan yerlerde ona yakılır. Vakıa bu iptidaî bir usuldür fakat mecburen bunu yakan yerler mevcuddur.

Sivasta ne yakacaksınız. Nihayet tezek kalmıştır. Binaenaleyh realist olmak lâzımdır. Orman kanununu yaptığımız zaman diğerlerinde beraber yapmalıyız, 10 sene zarfında iyi neticelerini alırız.

Bilhassa bu üç nokta hakkında kendimin aydınlatılmasını rica ederim.

Şükrü Güleç (Bolu) — Muhterem encümenin yüksek heyetinize arzettiği mazbatanın mütalaasından anladım ki; bu kanunun sebebi vazından birisi ve belli başlı kısmı, köylülerin intifa hakkı kanununun kaldırılmasıdır. Ormanlardan halkın intifaı hakkındaki kanunun, ormanlarımızın tahribine en büyük vesile olduğunu gö termişlerdir. Bendeniz böyle bir kanaatin doğru olmadığını söylemek için huzurunuza çıktım.

İntifa hakkı kanunu ormanlar için mazarrat veren bir kanun değildir. Fakat haklı olarak ve zamanında tatbik edilmediği için, halkın ihtiyacı da duramayacağından kaçakçılık ve suiistimale yol açtığı için böyle düşünülmüştür. Halbuki buna işin başında bulunan idare sebeb olmuştur. Binaenaleyh, halkın böyle bir töhmetten âzâde olduğunu huzurunuzda kuvvetle söylemek isterim. Bu kanunla parasız intifa hakkı kaldırılıyor. Belki 600 senedenberi, belki de daha uzun zamandan beri bu memlekete gelip yerleşmiş olan ecdadımızın meccanen intifa etmiği bir hakkı birden bire kaldırınca maalesef yerine hiç bir şey konmamıştır. Yalnız ormanlara 5 kilometrelik bir mesafede bulunan halk, orman tarife bedellerin dörtte birini bedel olarak verecektir. Daha uzakta olanlar ise doğrudan doğruya orman tarife bedellerini vererek istifade edebileceklerdir. Halbuki bu gün bir araba odun satmakla yahud bir sepet mantar toplamakla çoluk çocuğunu geçindiren ve vergisini veren bir adam bundan sora artık istifade edemiyecek. Binaenaleyh, bu intifa hakkı yerine her halde çok hafif ve kabili tatbik bir şekil bulunarak konulmasını huzuru âlinizde istirhama geldim. Parasız köylüye kanunu birdenbire tatbik ederek para ile odun satmak, para ile kereste vermek hususunu ihtimali mümkün olmayan şeylerden görmekteyim.

Bundan sonra, kadastro ve tahdid ameliyesi için senede 250 000 hektar olmak üzere beş sene kifayet edeceğini söylüyorlar. Bunun beş senede değil, ancak 55 senede yapılabileceğine kaniim. Çünkü, 9.5 milyon hektar orman ancak bu kadar sene sonra tahdid edilmiş bitirilmiş olabilir. Tahdidin biteceğini tahmin buyurdukları beş sene içinde bu işin yapılacağına ve ormanların Devlet işletmesi rejimine bu kadar az zamanda geçebileceğine imkân bulunmayacaktır. Onun için Hüsnü arkadaşımızın söylediği gibi, köylerin şahsiyeti hükmiyesine ait ormanlarla Evkaf ormanlarını ayırdıktan sonra geri kalan kısmın bilâhare tahdidi gayet kolay olacaktır. Devlet eline geçecek ormanları istediği gibi tanzime kolaylıkla vâsıl olacaktır.

Maddelerde de izah edeceğim veçhile, ormanlarda vaki olan suçların üç ayda mahkemeye konulması evvelce de mevzubahis olmuş, bu müddet altı aya çıkarılmıştı. Şimdi bir seneye çıkarılmıştır. Ormanlarda vakı olan her hangi yolsuz katiyatın vukuundan üç ay geçtikten sonra bunun ne zaman kesildiğini yani altı ay mı, bir sene mi evvel kesildiğini bilmenin imkânı kalmaz. Binaenaleyh, hem faili bir saat evvel mahkemeye verib tedib etmek ve hem de ormandan kesilen ağacın ne vakit kesildiğini derhal tesbit etmek için kısa bir müruru zaman konmuştur. Simdi, bu bir seneye çıkarılıyor. Bir sene geçtikten sonra o ağacın ne zaman kesildiğinin tayin etmenin imkânı çok azalacaktır. Onun için bu müddetin, eskiden olduğu gibi üç ay olmasa bile hiç olmazsa altı ay olması için bir takrir takdim ediyorum. Maruzatım bu kadardır.

Rasih Kaplan (Antalya) — Bu lâyiha memleketin istediği bir lâyihadır. Yalnız vazife tevzii itibarile bir teklifte bulunacağım ve vekil arkadaşlarımın bir nokta üzerinde nazarı dikkatlerini celbedeceğim.

Orman yetiştirme ve koruma işi Ziraat vekâletinde kalmalıdır, İsletme işi, varidat işi olduğundan Maliye vekâletine geçmelidir. Ayni teşkilâtın elinde, amen jman yapmak, yetiştirmek, korumak, kesip satmak gibi işler kaldı mı gene bu günkü gayri tabiilik devam eder; işler kontrolsuz kalır, Madem ki varidat işidir bununla alâkalı olan vekâlet bu işi üzerine almalıdır. Yetiştirme işi, hakikaten arkadaşımızın söylediği gibi, çok esaslı bir iştir. Kanunun o madesine gelinceye kadar, Ziraat vekâleti o maddeleri bir az daha tevsi eder tarzda bazı şeyler hazırlarsa iyi olur. Yetiştirme köylerden başlıyarak teşkilâtımızınki ile mezcedilmeli. Bu işe çok geniş meydan vermemiz lâzım geldiği günlerdeyiz. Ormanı yalnız korumakla ormanlı sahalarda belki yetiştirebiliriz. Fakat temamen tahrib edilen sahalarda, yetiştirme işi ile üzerinde çok meşgul olmamızı icab eder vaziyet vardır. Bu iş köylerden başlamalıdır. Arzettiğim gibi yetiştirme ve koruma Ziraat vekâletinde kalmalı, fakat işletme işini behemehal Maliye vekâleti üzerine almalıdır.

Başkan — Heyeti umumiyesi hakkında başka söz isteyen var mı?

Söz vekilindir. Buyurunuz.

Ziraat Vekili Muhlis Erkmenin Orman kanununun ne gibi esaslara dayandığına dair olan beyanatı ehemmiyeti hasebile Mecmuamızın başına konmuştur.

Başkan — Başka söz isteyen var mı?

Rasih Kaplan (Antalya) — Sayın Ziraat vekili arkadaşımızın ifadelerine göre ben işletme işinin maliyeye ayrılması daha tabiî olur demiştim. Vekil benim hesabıma yanlış izah ettiler, bunu tasrih için çıktım.

Heyete izahat verirlerken benim iddiamın doğru olduğunu mütehassısların raporundan okudukları bir fıkra ile de arkadaşlara arzetmiş bulundular. Mütehassıslar demişler ki; fen memurları, orman muhafızları bugün, orman satan memurlar, daireler haline gelmişlerdir. bu kendilerinin tâbiridir. Bendenizin arzetmek istediğim « Yetiştiren ve koruyan daireyi, satan daire halinden kurtaralım » daha tabiî olur.

Arkadaşlar; Akdeniz sahillerine, Muğla, Antalya, Adanaya doğru giderseniz oralarda tahrib olunan orman sahalarını geçerken, bu ormanlar tahrib olmuş amma bu köyler niçin yapılmış diye bir sual sızın aklımızdan geçer. Onun için arkadaşlar bu iş tavazzuh etsin ki bugünkü neslin bu işte mesul olmadığı meydana çıksın. Abdülhamidin son senelerinde bu orman işlerinin başına Türk olmayan birisi gelmiştir. Bilhassa Akdeniz sahillerindeki ormanlarımı ın tahribi için Suriyelilerle, Mısırlılarla, Adalılarla ittifak ederek tahrib etmişlerdir. İşte buralarda bizim sahalarımıza giderseniz üzerine insanın ayağı bassın veya basmasın keçi olsun olmasın, orman tahrib edilmemiştir. Türk tahrib etmemiştir. Keçi tahrib etmemiştir. Amma işleteceğim diye birisi girdi mi, mukaveleye eline aldı mı, mukavelede bir yazılı ise bir milyon işleyerek tam kazanmak suretile ormanı tamamen harab etmektedir. Bu servet halkın elinde kalmış mıdır? hayır Halk yalnız ameliliğini yapmış, Adalılara teslim etmiştir. Kömürünü, odununu Adalılar yakmıştır ve Mısıra satmışlardır. Bize yalnız kesmek düşmüştür. Onun için arkadaşlar, işletme işi çok mühimdir. Yetiştirmek, korumak, amanejman işi bir vekâleti tamamen işgal edecek kadar mühimdir. Bu işte işletme işini Maliye vekâleti üzerine almalıdır. İşletme demek hemen varidat almak demek değildir. Bu gün dahi işletmeğe verdiğimiz masrafı alamıyoruz. İşletme işi, yine söylüyorum, varidat almak değildir, işletme işi, her halde bir mali iştir.

Tahsin San (Aydın) — Arkadaşlar; Ziraat vekili arkadaşımızın beyanatının üzerimde gayet derin bir tesir bıraktığını ve Hükûmetin bu ormana taalûk eden işlerin yedi vahidden tedviri hakkındaki içtihadının gayet doğru ve musib olduğunu itiraf etmek için kürseye çıkmış bulunuyorum. Hakikaten pek derin ve güzel düşünülmüş ve bir çok senelerin tecrübelerine istinad etmekte bulunmuş olan bu kanunun cidden orman hakkında yüksek bir fayda temin edeceğine iman ederek kendilerine bu kanunu hazırladıklarından dolayı teşekkür etmeği bir vazife addederim. Yalnız Rasih kaplan arkadaşımızın ormanın işletmesini Maliye vekâletine, muhafazasını ve yetiştirmesini Ziraat vekâletine bırakmak hususundaki kanaatine bendeniz iştirak etmiyorum. Orman işletme meselesile muhafazası yekdiğerinden ayrılması kabil olmıyan işlerdir. Amanejman meselesidir. Amanejman demek, ormanları en rasyonel bir surette, en fennî bir surette işletmek demektir. Hatta bu kelime memleketimize Mustafa Şeref arkadaşımızın zamanında girmiştir ve hakikaten zamanlarında açılmış olan mekteb, Avusturyadan getirilmiş olan mütehassıslar marifetile çok değerli ormancılar yetiştirmiştir. Fakat teessüf olunur ki onların heveslerini tatmin edecek, onların istedikleri yolda ormanların işletilmesine medar olacak vesait, tahsisat ve kanunlar ellerine verilmemiştir. Ormanlar senelerdenberi tahrib edilegelmiştir. Bu gün bu orman meselesi öyle bir haldedir ki birinin diğerinden ayrılmasına imkân yoktur. Amanejman mütehassısı, hem mühendis, hem ilmi havaiye mütehassısı, hem tüccardır, fabrika kurar, orman işletir, keresteyi nakil için hava hattı yapar veya demiryolu yapar, mukavele yapar, her şey yapmağa muktedir adamlardır. Orman işlerinin bir kısmı bir vekâlete, diğer bir kısmı da başka vekâlete verilemez. Kanun çok doğrudur, bazı maddelerinde tadil edilecek ufak tefek şeyler varsa o da muhterem arkadaşların irşadı ile düzeltilir. Binaenaleyh bunu kanunların en güzellerinden biri addederek Vekili tebrik ederim.

Başkan — Heyeti umumiyesi hakkında başka mütalea kalmamıştır. Madde ere geçilmesini reye arzedeceğim.

Maddelere geçilmesini kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Maddelere geçilmiştir.

Orman kanunu

Birinci kısım

Umumî hükümler

Birinci fasıl

Ormanın tarifi, taksimi, murakabesi

Madde 1. — Bu kanunun tatbikında kendi kendine yetişmiş veya emekle yetiştirilmiş olupta her hangi bir çeşid orman hasılâtı veren ağaç ve ağaçlıkların toplu halleri yerlerile beraber orman sayılır.

Sazlıklar ve muhitin tabiatı itibarile koru ve baltalık yapılamayan veya step florasile örtülü yerler her çeşid dikenlik ve fundalıklarla parklar ve ormanlara bitişik olmıyan beş hektardan az sahibli arazi üzerindeki ağaçlar ve fidanlıklar ormandan sayılmaz.

Mazbata Muharriri Raif Karadeniz (Trabzon) — Maddenin sonunda ve ikinci satırında (fidanlıklar) kelimesi kalkacak yerine (ağaççıklar) konacaktır.

Yanlış tabedilmiştir.

Başkan — Tasdik edilmiştir.

Tahir Hitit (Manisa) Arkadaşlar, bu kanun encümende müzakere edilirken bazı maddelere muhalif kalmış, mazbatasında da işaret etmiştim. Bu münasebetle muhalif kaldığım maddeler hakkında maruzatta bulunacağım. Bunlardan birisi 1 nci maddedir. Ormanların tarifi maksadile yazılan bu maddede 5 hektardan fazla olan alelumum fındık, kestane palamut, keçiboynuzu, portakal ve emsali meyva bahçeleri de ormandan sayılmakta ve pek tabiî olarak bu kanun hükümlerine tabi tutulmaktadır. Bununla beraber miktarı beş hektardan az olupta ormanlara bitişik meyva bahçeleri orman sayılıyor. Böyle sırf meyva almak maksadile yetiştirilmiş meyva bahçelerine de orman diyecek olursak orman mevzuunun haricine çıkmış, maksad ve gayeden uzaklaşmış oluruz. Bu tarifin memleketin ihtiyaçlarına uygun olmadığı kanaatindeyim. Binaenaleyh haddi zatinde mahsulünden istifade maksadile yetiştirilen bu bahçelerde orman addedilmektedir. Bu maddenin birinci fıkrasındaki istisnalar meyanında arzettiğim meyva bahçelerinin de ilâvesini rica ederim. Bu hususta bir de tâdilnâme takdim ediyorum.

Başkan — Madde hakkında başka mütalea var mı?

Orman Muhtelit Encümeni M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Birinci madde orman tarif etmektedir. Hakikaten orman kanunu bir kimsenin mutasarrıf olduğu orman üzerindeki hakları kemali serbesti ile istimal etmesini tahdid etmiş bulunuyor. Onun için neresi ormandır, neresi değildir; yani hangi yerlerdir ki, orman olarak tahdide tâbi olacaktır, hangileridir ki, bu kayidden serbest kalacaktır? Orman kanununun bu bakımdan bu tarif ile işe başlaması çok yerinde idi. Bu tarifi yaparken üzerinde çok çalışıldı. Bütün bu çalışmalar neticesinde bu tarif maksadı temine yeter göründü.

Simdi arkadaşım bu tarifte de yine bir noksan olduğunu iddia ederek diyor ki, bu tarifin şümulüne meyve bahçeleri de dahil olmaktadır. Halbuki dikkat edilirse birinci fıkrada, her hangi bir çeşid orman hasılatı veren ... deniyor. Orman hasılatı denilen şey her halde arkadaşımın burada izah eylediği incir, üzüm, portakal ve sair meyveler değildir. Orman hasılatı, bilâhare nâbit bir halde ormanlarda ağaçların üzerinde yetişen hasılattır. Bunlar: mazı, reçine, kabuk, şıbıt, budur. Binaenaleyh, orman hasılatından saymamız lâzım gelmeyen ve bu nevi meyvalar veren ağaçların bu tarifi şümulünden hariç kalacağı tâbiidir. Yalnız biz burada tarifi daha müke mel yababilmek için orman hasılatının nelerden ibaret olduğunu saymamız lâzım olduğu halde, teferrüatlı bir iş olduğu için bunları nizamnameye bıraktık. Binaenaleyh, arkadaşımızın endişelerine mahal yoktur.

Remzi Güreş (Gazi Anteb) — Maddede yapılan tashihi izah eder misiniz?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Son satırda "ağaçlar ve fidanlıklar„ denmiştir. Fidanlıktan maksad, bir yerde fidan yetiştirib de oradan alıp bunu başka yere götürüb dikmek kasdedilmiştir. Yani burada "fidanlıklar„ tabiri kullanılacak olursa, o gibi yerlerin, 5 hektardan az olduğu takdirde bile ormandan sayılması lâzımgelecek, bitişik olursa, yukarda birinci fıkra ile tenazuru temin için, birinci fıkrada "Ağaç ve ağaççıklar„ diyoruz, burada da o tabiri kullandık.

Tahsin San (Aydın)—Bir çiftçi 5 dönümden fazla arazisinde fidan yetiştirir ve sonra onu alıp başka yerde ağaç yetiştirirse bu neden, orman sayılmasın?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — İzahatımızla arzetmek istedik ki; arkadaşımızın tasvir ettiği şekildeki fidanlıkları hiç bir zaman orman saymıyalım.

Tahsin San (Aydın) — Bir nokta daha var. Mirî ormanlarda armud ağaçları vardır. Onun meyvesi olur; keza palamut ağaçları var. Onun da mahsulü olur. Bir şahsın da palamutluğu olursa tabiî onun da mahsulü olacak, bunlar niçin buraya girmesin?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) Bir noktayı tebarüz ettirmek için müsaadenizi rica ederim. Burada orman tarif olunurken sahibi nazarı dikkate alınmamıştır. Yani yalnız orman tarif olunmuştur.

Fikri Mutlu (İçel) — Müsaadenizle bir sual soracağım.

Kestane ve zeytin orman mahsulü müdür, bahçe mahsulü müdür?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Mütehassısları diyorlar ki; zeytin ve kestane iki kısımdır. Bir orman mahsulü olan yabani zeytin ve kastaneler vardır. Bir de cinsi ıslah edilerek emekle yetiştirilmiş zeytin ve kestaneler vardır. Mutlak surette bu orman mahsulüdür veya değildir diye bir şey söylenemez.

Başkan — Mazbata muharririnin sözü sizi tatmin etti mi?

Tahir Hitit (Manisa) — Etmedi.

Başkan — Takriri okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Birinci maddenin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde tadilini teklif ederim:

Manisa Saylavı
Tahir Hitit

Her çeşid dikenlik ve fundalıklarla sazlıklar, step filorasile örtülü yerler fındık, çam fıstığı palamut, limon, incir, portakal, kestane, zeytin ve emsali meyve veren toplu ağaççıklar, bahçeler, parklar, fidanlıklarla 5 hektardan az olan sahibli arazi üzerindeki her nevi ağaçlar ormandan sayılmaz.

Başkan — Takriri nazarı dikkate alanlar ... Almayanlar ... Takrir nazarı itibare alınmamıştır.

Maddeyi reye koyuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — Bulundukları mevki ve vaziyet ve haiz oldukları hususiyet noktasından halkın, memleketin sıhhat, selâmet ve menfaatine yarayacak olupta birinci madde şümulüne giremeyecek olan muayyen ağaçlı sahalar İcra Vekilleri Heyeti kararile belli edilerek buralardaki ağaç kat'iyatı orman idaresinin iznine tâbi tutulabilir.

Başkan — Madde hakkında söz isteyen var mı? Kabul edenler ... Etmeyenler .. Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Ormanlar dörde ayrılmıştır:

1—Devlet ormanları;

2—Umuma mahsus ormanlar (köy, belediye ve idarei hususiyeler gibi hükmî şahsiyeti haiz amme müesseselerine aid ormanlar).

3—Vakıf ormanlar;

4—Hususî ormanlar.

Şükrü Gülez (Bolu) Bu maddenin 4 numarasındaki "hususî ormanlar„ yerine Eşhas ormanları desek daha eyi olur.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Hususi ormanlar tabiri daha sahihtir.

Başkan — Takrir veriyor musunuz?

Şükrü Gülez (Bolu) — Hayır.

Başkan — Şu halde maddeyi aynen reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 4. — Devletten başkasına aid olan bütün ormanlar da bu kanunun hükümleri dairesinde Devletin murakabesi altında olup Devlet namına bu murakabe orman idaresi tarafından yapılır.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mi? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edildi.

İkinci kısım

Devlet ormanları

Birinci Fasıl

Ormanların sınırlanması

Madde 5.— Devlet ormanlarının ve bu ormanların içinde ve bitişiğindeki otlak, yaylak, kışlak sulak ve diğer ormanlar ve her nevi arazi ile sınırları tesbit olunarak sınırlanması işini aşağıdaki komisyonlar yapar:

Bu komisyonlar, Ziraat vekâletince tayin edilecek bir orman başmühendisi veya mühendisinin başkanlığı altında yüksek orman tahsili görmüş bir orman memuru ve Adliye vekâletince Hukuk mezunları arasından tayin edilecek bir hukukçu ve vukuf erbabından olarak beldelerde belediye encümenleri, köylerde ihtiyar heyetleri tarafından seçilecek ikişer zatten teşekkül eder. Bu komisyonlara lüzumu kadar kâtib verilebilir.

Askeri memnu mıntakalardaki ormanların sınırları tesbit olunurken Millî Müdafaanın da bir mümessili bu komisyonlara iştirak eder.

Komisyonların işe başlayacakları gün mahallin en büyük mülkiye memuru tarafından bilgi olan kaza ve nahiyelerde bir ay evvel ilân olunur.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? reye arzediyorum. Kabul edenler ... etmeyenler ... kabul edilmiştir.

Altıncı Madde — Komisyonlar, yaptıkları tahdid işlerini bir defter üzerinde tesbit ederler. Başlanan istikamette gelen bir komşu için defterin sağ sayfasına bir madde açılır. Buraya hudud, zaviye ve komşu arazi ile olan münasebetler yazılır. Sol sayfaya da kroki tersimatı yapılır. Her maddenin altı komisyon ve gelmiş ise komşu tarafından zabıt halinde imzalanır.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... etmeyenler ... kabul edilmiştir.

Yedinci Madde — Komisyonların tahdid mazbatalarının hulâsaları resmî gaâete ile ilân edilir. Hududu gösteren krokide dahil olduğu halde bunların birer sureti alâkalı belde ve köylerin münasip yerlerine talik olunur. Asılma tarihi beldelerde belediye encümenlerinin, köylerde ihtiyar heyetlerinin tasdik edecekleri bir vesika ile tevsik olunur. Bu talik, şahsen tebliğ hükmündedir. Zabıt mündericatına razı olmayanlar, talik tarihinden itibaren üç ay içinde mahallî mahkemelerine müracaatle itiraz edebilirler. Bu müddet içinde itiraz vuku bulmazsa komisyonun kararı katileşir, Komisyonların alâkadar ile birlikte yaptığı uzlaşma mazbatalarındaki hükümler kati olup imza edenin buna itiraza hakkı yoktur.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... etmeyenler ... kabul edilmiştir.

Sekizinci Madde — Tahdid edilecek ormanların bitişiğinde veya içinde mülkü veya toprağı olanlar tahdid gününde bizzat kendileri veya vekilleri hazır bulunur ve mülklerinin hudutlarını gösterirler ve bu hususta ki vesikalarını ibraz ederler.

İlân olunduğu halde alâkası olanların tahdidde bulunmamaları komisyonun tahdid işlerini durduramaz.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... etmeyenler ... kabul edilmiştir.

Dokuzuncu Madde — Sınır işaretleri, zaviyelerde ve uzun tuller istikametinde hendekler, yontma taşlar ve kuru duvarlarla tesbit olunur. Bunların her türlü masrafı Devlete aiddir.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyi reye arzediyorum kabul edenler ... etmeyenler ... madde kabul edilmiştir.

Onuncu Madde — Tahdid komisyonlarının, kanunun tatbikından itibaren her yıl en az 250 bin hekter orman üzerinde çalışmaları ve sınırlama ve ayırma işinin nihayet beş senede ikmâli mecburidir.

Kemal Güres (Gazi Antep) — Bu hükmün müeyyid kuvveti nedir? Bunun için tatbikatta ne düşünülüyor?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Arkadaşım, bu hükmün kuvvei müeyyidesini soruyorlar. B. M. Meclisi bir kanun yapar, Hükümete der ki, siz şu işi, şu kadar sene içinde bitireceksiniz. Hükümet bu işi yapmazsa Büyük Millet Meclisi ne isterse onu yapar. Kuvvei müeyyidesi işte budur. (Doğru sesleri, gülmeler).

Başkan — Başka mütalea var mı?

Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 11. — Tahdid komisyonları mürettep adedin yarısından bir fazlasile toplanabilir ve mevcudun ekseriyetile karar verebilir. Reyler müsavi olursa, reisin bulunduğu taraf ekseriyet kazanmış sayılır.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?

Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 12. — Tahdid komisyonlarına tayin edilecek olan reis ve azalar memur değillerse, bunların her birine ayda 100 liradan 200 liraya kadar ücret verilir.

Belediye ve köy ihtiyar heyetleri tarafından ehli vukuf olarak seçileceklere 100 kuruştan 150 kuruşa kadar yevmiye, kâtiplere ayda 75 lirayı geçmemek şartile münasib ücret verilir.

Ehli vukuf ile kâtiplere vazifeye gidecekleri yerlere kadar kilometre başına 30 kuruşu geçmemek üzere mutad nakil vasıtaları ücreti olarak sarfedecekleri hakiki miktar derecesinde nakil vasıtaları ücreti verilib başkaca harcırah verilmez. Memur olsun, ucretle olsun reis ve azalara dahi ayni şekilde nakil vasıtası ücreti verilmekle beraber vazife başında geçirecekleri her gün için 150 kuruş yevmiye verilib başkaca harcırah verilmez.

Tahdid komisyonlarındaki gerek memur ve gerekse memur olmayan reis ve azalarla kâtiplerin maaş ücret, yevmiye ve nakil vasıtası paraları ve sair masrafları her yıl hesap edilerek bütçeye konur.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?

Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde kabul edilmiştir.

Madde 13. — Tahdidi yapılmış ve katileşmiş olan ormanlar tapuca hiç bir harç ve resim alınmaksızın Hazine namına tescil olunur.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?

Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde kabul edilmiştir.

İkinci fasıl

İstimlâk ve mübadele

Madde 14. — Devlet ormanlarının ağaçlı veyahud ormandan açılmış çıplak yerlerindeki yaylak, kışlak, otlak ve sulama gibi her nevi haklarla binalar ve hızarlar ve her nevi mallar istimlâk olunabilir veya bunlar mukabilinde bunların sahiblerine rızalarile değerince arazi ve emlâk verilebilir.

Binalar ve hızarlar gibi mallarını söküp götürmek isteyenlere müsaade olunur.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 15. — Sınırlanmış Devlet ormanları içinde veya dışında bulunan köylerin ve dağınık evlerin ve açılmış tarlaların ormanlara ziyanı dokunduğu anlaşılır veya halkın, memleketin sıhhat selâmet ve menfaati icabı orman olmayan muayyen bir sahada orman yetiştirmek icab ederse, burada oturanlar Vekiller Heyeti kararile başka yerlere kaldırılabilir. Bunların bıraktıkları gayrimenkuller orman mefhumuna girer.

Bu suretle orman mefhumuna giren bu malların bedellerinin sahiblerine ödenmesi ve bu yerlerde oturanların nakilleri ve yerleştirilmeleri 2510 numaralı iskân kanunu hükümlerine göre yapılır.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Reye arzediyorum. Kabul edenler... etmeyenler .. Kabul edilmiştir.

Üçüncü fasıl

Devlet ormanlarının satılması ve bunlar üzerinde irtifak hakkı tesisi ve bu ormanlara civar köylerin hakları

Madde 16. — Devlet ormanlarının toprağile birlikte şahıslara veya müesseselere devir ve temliki bir kanun ile izin alınmasına ve bunlar üzerinde her hangi bir şekilde irtifak hakkı tesisi Vekiller Heyetince karar verilmesine bağlıdır.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 17. — Parasız intifa hakkı kaldırılmıştır. Türkiyeye yeniden gelecek ve iskân kanununa göre memleket içinde bir yerden diğer bir yere nakledilecek ve topluca köy kuracak muhacir [göçmen] lerle yer sarsıntısı, yangın ve sel gibi sebeblerle felâkete uğramış veya bu kanun mucibince ormanlara zararı olduğu için ormanların içinde veya dışında oturanlardan başka tarafa nakledilmiş olan köylülerden ihtiyaçları tahakkuk edenlere, yapacakları ev, ahır ve samanlık için bir defaya mahsus olmak üzere orman idaresinin göstereceği ormanlardan İcra Vekilleri Heyeti kararile parasız olarak kerestelik ağaç veya tomruk veya kereste verilebilir ve bunlar mümkün mertebe en yakın ormanlardan temin olunur.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Maddenin beşinci satırında "İçinde veya dışında oturanlardan„ ibaresinden sonra "veya oturdukları yerlerde yeniden orman yetiştirileceği için„ fıkrası girecektir.

Tahir Hittit (Manisa) — Arkadaşlar; bu madde ile parasız intifa hakkı kaldırılmaktadır. İntifa

keyfiyeti madem ki şimdiye kadar bir hak olarak tanınmıştır, bunun bir taraflı olarak kaldırılmasına hukukan imkân olup olmadığının takdirini yüksek hukukçu arkadaşlarımıza bırakıyorum. Maruzatım, bu hüküm konulurken tatbikatta bunun tevlid edeceği çok ıztırablı neticelerini karşılayacak bazı tedbirlerin alınmamış olduğunu ifade etmekten ibarettir.

İntifa haklarının en münimmini, bilhassa orman içinde veya kenarında köylünün şahsiyeti hükmiyelerine aid olan baltalıklarla hayvan meraları teşkil etmektedir. Bizde şimdiye kadar ormanlarla meralar ayrılmamıştır. Bu kanunla köylünün hem baltalığı, hem meraları Devlet ormanı addedilecektir. Asırlardan beri tanınmış hakları kaldırmakla köylüye yakacağı odunu, yapacağı ziraat alâtı para ile satılacaktır. Odun köy ve köylü için su ve ekmek kadar mühim olan hayati bir ihtiyaçtır. İnsanlar, beşikten mezara kadar bu mühim ihtiyaçtan vareste kalamazlar. Her vatandaşın her gün muhtaç olduğu zarurî ihtiyaçlarını durdurmağa imkân yoktur. Orman memurlarımızın müsamahaları hepimizce malûmdur. Bu iş tekemmül edinceye kadar aradan pek uzun zamanlar geçecektir. Zamana tevakkuf eden işletme teşkilâtının memleketin her tarafında hemen tatbik edilebilmesi için imkân görmüyorum. Şu vaziyet karşısında ihtiyacı temin edilemeyen köylüler odunsuz yaşayamaz. Bunun tesirile yolsuz katiyat tahribkâr vaz yette devam edecek, ormanlar binnetice harab olacaktır. Pek tabiî olarak memlekette mahrukat buhranı başlayacak, şehirliler de bu ıztıraba maruz kalacaktır. Ayni zamanda yüz binlerce halk ruhsatsız ağaç kesmek yüzünden mahkemelerde sürüneceklerdir. Telkin etmek istediğimiz bir ağaç muhabbeti yerine tahribkâr bir zihniyet doğacaktır. Bununla beraber ormanlar Devlet elile işleyeceği için kesme, taşıma ve sair masraflarla ağaç ve mahrukat fiati pek tabii olarak yükselecektir. Binaenaleyh hayatı ucuzlatmak perensibini takip eden Büyük şefimizin yüksek gayretlerile bu, bir tezad teşkil etmez mi?

Arkadaşlar, köylümüzün göreneği ve teşkilâtı itibarile odun ihtiyacı şehirliye nazaran çok fazladır. Bir köylü aile, bir senelik zirai mesaisile ancak karnını doyurabilmektedir. Kısmi azamı Devlet vergilerini, ziraat işlerinin bulunmadığı zamanlarda, yaptığı amelelik, kir cılık, sattığı mahrukat bedeli gıdasından kestiği yağ, yoğurd ve beş on yumurtasile temin etmektedir. Bu şerait altında yaşayan köylümüzün senelik mesaisile karşılayamayacak derecede mühim olan odun bedelini ne suretle temin edeceğini yüksek taktirlerinize bırakıyorum.

İşte bu vaziyetleri taktir etmiş olan Ziraat encümeni, parasız intifai kaldırırken, bu yüzden doğacak ihtiyaçları karşılayacak bir tedbir almıştır. Ormanlara mücavir olan ve bu yüzden maişetini temin eden köylülerin mahrukat ve zirai ihtiyaçlarını temin için, köylerin hükmî şahsiyetlerine munhasır olmak üzere, birer baltalık tefrikini düşünmüştür. Görülüyor ki, iki encümenin düşünceleri arasında bir tezad vardır. Maddelere geçilmezden evvel bu prensib ihtilâfının halli lâzımdır.

Ziraat encümeninin teklifine göre köylü, mahrukat ihtiyacını temin edecek bir baltalığa sahip olduğunu, bu baltalıktan ancak kendisi istifade edebileceğini, tahribi halinde odunsuz kalacağını düşünerek bunu benimseyecek, muhafaza edecek ve büyük bir alâka ile ağaç muhabbeti artacaktır. Ayni zamanda ormanların muhafazası için istihdamı zaruri olan bekçi ve memur masraflarını da kendileri temin edecekleri için Devleti büyük bir masraftan ve her yerde işletme teşkilâtı yapamamak zaruretinden mütevellid mahrukat buhranından kurtaracaktır. Bu münasebetle memleketin ihtiyacına uygun bir tedbir olduğu kanaatındeyim.

Ormancılık tarihimizde büyük bir inkılâb ifade eden bu kanunun en mühim prensiblerinnden biri olan köy baltalıkları, ehemmiyeti üzerinde tevakkuf edilmesi icab eden bir mevzudur. Bunun ihmali bu kanundan beklediğimiz faydalardan ziyade zararlar tevlid edebilir.

Hülâsa, bütün bu mahzurları karşılayacak iki tedbir düşünüyorum: Birincisi: Ziraat encümeninin teklifi veçhile, köylerin hükmî şahıslarına birer baltalık verilmesi.

İkincisi: ormanlara mücavir olan köylerin kendilerine aid olan odun ve sair ihtiyaçlarının parasız verilmesidir. Bu iki prensib hakkında birer takrir takdim ediyorum. Birinci şıkkın kabulü halinde bu faslın yeniden tanzimi için encümene havalesi, ikinci tedbirin tasvibi halinde 18 nci maddenin, takririm veçhile, tadilini teklif ediyorum. Kabulünü rica ederim.

Ziya Gevher Etili (Çanakkale)—Maddede "Muhacir ve göçmen„ tabirleri var, son kanunlarımızda «muhacir» tabirinin memlekette bıraktığı tesir dolayısile kullanılmaması yoluna gidilmiştir, burada da parantez içindedir. Tamamen kaldıralım, yalnız göçmen kalsın, daha iyidir.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Lütfen Tahir Hititin takriri okunursa vaziyet daha iyi anlaşılır, ondan sonra arzı cevab ederim.

Muhacir kelimesi kaldırılarak yine göçmen kelimesini kabul ediyoruz.

Başkan — Takrirleri okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Ormanların bulunduğu veya bitişik olduğu kazalar dahilindeki köyler ahalisinin zati ve zirai ihtiyaçlarının teminine kâfi gelecek birer baltalık verilmesini teklif ederim.

Manisa Saylavı

Tahir Hitit

belediyelere orman veriyoruz. Yani bu, baltalık demek değil midir, bunu anlamak istiyorum.

Raif Karadeniz (Trabzon) — Ne belediyeye ve ne de köye yeniden orman vermiyoruz. Ancak onların elinde orman varsa onları da almıyoruz. Mevcud ise onun hududunu çizeceğiz, madde bundan bahsediyor.

Başkan — Madde hakkında başka söz isteyen yok. Takriri nazarı dikkate alanlar... Almıyanlar... Nazarı dikkate alınmamıştır.

Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 18 — Ormanların içinde veya orman sınırlarına köy ortasından itibaren hattı müstakim üzerinde beş kilometre uzaklığa kadar bulunan köylülere zati ihtiyaçları için dikili ağaçlara aid tarife bedelinin dörtte birini veya ayrıca kesme ve taşıma masraflarını ödemek şartile ormanların istif edilmiş yerlerinden veya orman memurunun göstereceği mahallerden kerestelik tomruk ve mahrukat verilir.

Aynı mesafe dahilinde bulunub da öteden beri geçimleri kendi vasıtalarile iç pazarlara getirip sattıkları kereste, odun ve kömüre bağlı olan köylülerin iştirak edeceği ufak partiler arttırmağa çıkarılır.

Bu arttırmalara, bu köylerden başkaları iştirak edemez.

Zati ihtiyaçları için tenzilâtlı tarife ile verilen malların başkasına satılması yasaktır.

Tahsin San (Aydın) — Köylülere ihtiyaçları olan Devlet ormanlarından verilecek keresteler behemehal yerde kuru olarak bulunan devrilmiş ağaçlardan verilmelidir. Yalnız kuru ağaçlardan verilmesi kaydinin bu maddeye ilâvesi lâzımdır. Yaş ağaçlardan keserlerse beş yaşında olan bir çamı kesmekle onbeş yaşında ki ağaçdan daha fazla kereste almamıza mani olur.

İsmail Hakkı Uzmay (Bolu) — Arkadaşlar, 18 nci maddenin ilk fıkrasının tayyedilmesini teklif ediyorum. Bu fıkranın bu madddeye konması evvelce Ziraat encümeninee köylere orman verilmesi maksadile idi. Halbuki şimdi köylere orman vermiyoruz. Zati ihtiyaçları için bedeli mükabilinde mal verilecektir. Burada beş kilometre denilmektedir. Bu on beş kilometre olursa bu işle meşgul olan binlerce köyler vardır. Onları bu haktan mahrum etmek adilâne olmaz, zannediyorum. Bunlar bedelinin 1/4 ile alsınlar. Bunun içinde bir takrir veriyorum, kabulünü rica ederim.

Şükrü Gülez (Bolu) — Tenzilâtlı tarife ile kendilerine verilen şey başkasına satılamaz deniyor. Şimdi bu tenzilâtlı tarife ile aldığı ağacı kereste imâl etti ve tarifenin tamamını verdikten sonra da başkasına satamazmı?

İkincisi: iç pazarlardan maksat nedir? Yani şimdi Bolu veya Boludan sonra Ankara içpazarmı dış pazarmı sayılacaktır? Bunları anlamak istiyorum.

Başkan — Madde hakkında takrirler vardır. Onları arzedeceğim.

Yüksek Reisliğe

Mukteli encümenin 18 nci maddesinin aşağıdaki şekilde tadilini teklif ederim:

Manisa saylavı
Tahir Hitit

Madde — Ormanların bulunduğu veya bitişik olduğu kazalar dahilindeki köyler ahalisinin mekteb, cami, köy odası, ve köy yolları üzerindeki köprülerinin yapılması ve tamirleri için muktazi ağaçlar, bu köyler halkının kendilerine aid mahrukat, ziraat âlâtı ve orman mahsulatı parasız verilir. Bunların başkalarına satılması yasaktır.

Yüksek Reisliğe

Şifahen arzettiğim sebeblerden dolayı orman kanununun 18 nci maddesinin başındaki iki satırın kaldırılarak yerine (orman içinde veya civarındaki köylerin) şeklinde kabulünü rica ederim.

Bolu Saylavı
İsmail Uzmay

M. M. Raif Karadeniz [Trabzon] — Evvelâ şunu arzedeyim. Arkadaşımız kuru ağaç verilsin dediler. Kuru ağaçları zaten orman idaresi meccanen verecektir. Burada; istif edilmiş yerlerden tomruk verilecektir. Bu kanunun kurduğu Devlet işletmesinin mahiyeti şudur: Bu kanun meriyete geçtiği zaman Devlet işletmesi başlayacaktır. Devlet işletmesinin teessüs ettiği yerlerde artık ormanlara yabancı balta girmiyecektir. Ağaçları Devlet kestirecek, tomruk haline getirecek ve muayyen istif mahallerinde bunları toplayacak ve orada satışa çıkaracaktır. Bütün tüccarlara bu şekilde satılacağı gibi köylülere de tarife bedeli üzerinden bu istif mahallerinde verilecektir. Binaenaleyh kuru ağaç verilsin diye ayrı bir şey yoktur. Onlar zaten verilecektir.

İsmail Hakkı arkadaşımız maddenin ilk fıkralarının çıkarılması ve bunun 15 kilometre mesafe dahilinde bulunan köylere teşmilini istiyor. Ormana 15 kilometre mesafede bulunan köylere bedeva verildiği takdirde mevcud ormanlar bu masrafları nasıl karşılayacak. Bir noktayı arzetmek isterim. Tarife bedelinin dörtte birini almak sadece varidat temin etmek mülâhazasile de değildir. Hiç parâ vermeden ormandan kerestelerini alabilecekleri için daima bu hakları suiistimal etmişler ve bunlar yolsuz muamelelere sebebiyet vermişlerdir. Onun için az veya çok bir şey almayı zarurî gördük. Ormanlardan istifade ettirilecek saha tahdid edilsin, 5 kilometreyi 15 kilometreye çıkaralım dediler. Niçin 50 olmasın. Diğer bir arkadaşımız da Türkiyedeki bütün halk, ihtiyaçlarını buradan bedeva temin etsin derse ne

olacak ? O halde çok ormanlarımız var demektir ve binaenaleyh bu gördüklere hiç hazım yoktur. Onun için bu, ormanlara civar olan köylerin, ihtiyaçlarını başka yerden temin edemiyeceklerini nazarı dikkate alıyoruz için 5 kilometre diyoruz. Yaptığımız iş bundan ibarettir. Binaenaleyh tevsi etmek isterseniz siz bilirsiniz.

Şükrü Gülez [Bolu] — Benim sualime cevab vermediniz. İç pazarlardan ne kastediyorsunuz. Ağaca tarife bedelini tamamen tediye ederse niçin satmasın.

M. M. Raif Karadeniz [Trabzon] — İç pazarlar tabirinden maksad, Türkiye dahilidir. Haricî ticaret yapanlar dahil değildir. Bunlar tarife bedelini tam da verse zati ihtiyacı için verdiğimiz bu ağaçları başkasına satarsa aşağıdaki maddelerle ceza veriyoruz. Yoksa tam bedeli ile satsın değil, ancak artırmaya iştirak edib te mal alacak olurlarsa o zaman istediklerine satabilirler.

Başkan — İsmail Hakki Beyin takririni reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Tahir Hitit'in takririni reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi aynen reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 19 — Ormanların bulundukları kaza ve bu ormanlara bitişik kazalar dahilindeki muhtaç köylülere ev, samanlık, ahır gibi zati ihtiyaçları için kesme, taşıma masrafları ile tarife bedeli ödenmek şartile ve bu mıntaka dahilindeki köylerin cami, mekteb ve köy yollarındaki köprülerinin yapılması ve tamiri için yalnız kesme ve taşıma masrafları almadıktan sonra lüzumu derecesinde ormanların istif edilmiş yerlerinden veya orman memurlarının göstereceği mahallerden kerestelik tomruk verilir.

Tahir Hitit [Manisa] — Bu maddede camilere ağaç verildiğine göre, Halkevlerine de verilmesini teklif ediyorum.

Başkan — Encümenin bir mütaleası var mı?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Encümen bu müsaadaleri tevsi etmek istemiyor. Yüksek Heyetinizin tensibine bağlıdır. Fakat köylerde halkevleri yapılıyor mu bilmiyorum. Halen yoktur.

Başkan — Takrir verirseniz teklifinizi reye arzederim.

Madde hakkındaki tadil teklifini okuyoruz.:

Yüksek Reisliğe

Köy odalarına [Halkevlerine] yani okuma odalarına da bedelsiz kereste verilmesini teklif ederim.

Manisa Saylavı
Tahir Hitit

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Köy odaları için olan kaydi kabul etmiyoruz. Bunların hepsi için kereste vermek lâzımgelirse içinden çıkamayız.

Tahir Hitit (Manisa) — Kölerin şahsiyeti hükmiyesi vardır. Köy odası da bu şahsiyeti hükmiyeye aid olacaktır.

Örge Erven (Balıkesir) — Arkadaşlar; köylerimizin bu günkü vaziyeti hepimiz tarafından bellidir. Köy içinde vazife icabı çalışmak vaziyetine gelmiş arkadaşlar daha yakından gördükleri için daha iyi bilirler. Onlar daha iyi anlamışlardır ki, bir çok Devlet adamlarımız ve halk arasında çalışmak vazifesini taşıyan diğer yurddaşlarımız o köylerde bir ağanın, bir vatandaşın evine misafir olmakta, yoksa temizce yatıp barınabilecek ve bir, iki geceyi rahatca geçirebilecek binalardan bütün köylerimiz mahrumdur. Bunu bir çok köylülerden ve Devlet memurlarından işittim. Köylüler de bu yüzden Devlet memurlarının sık sık köylerine gelemediklerinden ve köyün vaziyetini iyice görüp anlıyamadıklarından her zaman şikâyetcidirler. Bu sebeble Hükümet her köyde, bir köy odası yapılması için karar vererek valilere tebligat yapmış ve bu odalar için bir iki nümune kabul ederek vilâyetlere göndermiştir.

İşte bu odaların yapılabilmesine kolaylık olsun diye bu kanunda kabul ettiğimiz esaslar arasında köy odaları için de, arkadaşımın teklifi veçhile; az para ile kereste verilmesini kabul etmek çok faydalı olur. Zaten Hükümet te bu esası çoktan kabul etmiştir. Yani köy odaları için köylünün muhtaç olduğu kerestenin de bu maddedeki esaslara tâbi tutulması için verilen takrir üzerinde reylerinizi rica edeceğim.

M. M. Raif Karadeniz [Trabzon] — Arkadaşımız bu kanaate bulunabilir. Encümenimizin noktai nazarını arzettim. Biz bu kanunla verdiğimiz kolaylıkları tevsi etmek istemiyoruz.

Başkan — Takrir iki hükmü ihtiva etmektedir. İhtilâf olduğu için ayrı ayrı reye arzedeceğim. Köy odaları ve halkevleri...

Receb Peker [Kütahya] — Müsaade buyurunuz, maksad kayboluyor. Köylerde halkevlerinin vazifelerini gören okuma odaları vardır. Süreyya arkedaşım söylediği köy odaları ayrı şeylerdir.

Başkan — Bendenizin evvelâ reye arzedeceğim, okuma odalarından ayrı olan köy odalarıdır.

Receb Peker — O başka.

Başkan — Köy odalarının da bu kanuna dercini nazarı dikkate alanlar... Almayanlar..,

Musaade buyurunuz, ekseriyeti tayin edemedik.

Köy odalarının muafiyete dahil olmasını nazarı dikkate alanlar lütfen ayağa kalksınlar ... Almayanlar lütfen ayağa Kalksınlar ... Köy odalarının muafiyete dahil olması kabul edilmiştir.

Halkevlerinin ve okuma odalarının dercini nazarı dikkate alanlar... Almayanlar... Nazarı dikkate alınmıştır.

Madde ne şekil alacaktır?

M. M. Raif Karadeniz [Trabzon] — O halde madde bu iki kelimenin ilâvesi suretile «.... Cami, mekteb, halkevleri ve okuma odaları...» şeklini alacak.

Başkan — Maddeyi bu şekilne reye arzediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 20 — Ormanlardan çıkarılan kerestelik ve mahrukattan başka diğer nevi orman mahsulleri de arttırmaya çıkarılabileceği gibi geçimleri öteden beri bu mahsulleri toplayıp satmaya bağlı olan 18 nci maddede gösterilen mesafe dahilindeki köylülere, tarife bedelini ödemek şartile, gösterilecek mıntakada tayin edilecek müddetler içinde toplayıp çıkarmak üzere izin verilebilir.

Bu nevi mahsullerden saleb, yer mantarı, kitre çilek, soğan, kocayemiş, alıç gibi toprak mahsulâtı ile meyvaları ve ağaçlı yerlerdeki otları toplaycaklardan [18 nci maddede gösterilenlerden başkaları olsa dahi] para alınmaz.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Reye arzediyorum, Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Dördüncü fasıl

Ormanların kadostrosu

Madde 21 . — Devlet ormanlarının kadostrosu orman idaresi tarafından yapılır. Kadastro işleri, biri sahanın tavsifatını gösteren yazi işlerinden, diğeri de haritadan ibaret olmak üzere iki grupa ayrılır.

Başkan — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 22 . — Kadastro, tahdidi yapılmış ve haritası alınmış yerlerden başlar ve kaza taksimatına göre ayrı ayrı olarak tesbit olunur.

Orman kadastro işlerile mülkiyet ve tasarruflardaki her türlü değişiklikleri ve bilâhare yapılacak tashihatı, sair mütenevvi işleri, vilâyetlerdeki orman başmühendisleri idare ederler.

Başkan — Reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Beşinci fasıl

Ormanların kurunması

Madde 23. — Ormanlardan kaim kuru ağaç, kuru kök kesmek veya çıkarmak, kuru ağaçlardan kabuk ve çıra almak, saleb, yer mantarı, kitre, soğan, koca yemiş, alıç otu gibi toprak mahsulâtı ile meyvaları, kuru yaprakları toplayıp götürmek ve her çeşid artık ve yerde yatık devrilmiş kuru ağaç toprak, kum, çakıl taşı ve taş çıkarmak ve mazı, kozalak ve sair orman tuhumları toplamak, ormanlarda avlanmak, orman idaresinden izin almağa ve bu idarenin tayin edeceği şart ve müddetlere bağlıdır.

Şükrü Gülez (Bolu) — Bu ormanlardan kaim, kuru ağaç, kuru kök... ilâ.., denirken bu ormanlardan maksad Devlet ormanları mıdır, yoksa alelûmum ormanlar mıdır?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Bu kısım yalnız Devlet ormanlarına aiddir. Umuma mahsus ormanlar için ayrı bir kısım; vakıf ve hususî ormanlar için ayrı birer kısım gelecektir. Binaenaleyh, her maddede ayrı ayrı devlet kelimesini kullanmak, tasrih etmek fazla bir izah olacaktır.

Başkan — Maddeyi reye arzediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

Mandde 29 — Devlet ormanlarının sınırları içinde maden araştırmak için Ziraat vekâletinden taşocakları araştırmak için de orman idaresinden izin almak şarttır. Gerek evvelden ve gerekse yeniden ruhsat alan arayıcılar araştırmaya başlamadan evvel arayacağı yeri Ziraat vekâletine veya orman idaresine haber vermeğe ve izin almağa ve ormanlara zarar gelecek hallerde orman idaresinin göstereceği tedbirleri kabul etmeğe ve yapmağa mecburdurlar.

Taşocağı işletmek için Ziraat vekâletinden ve maden işletmek için İcra Vekilleri Heyetinden karar alınmak şarttır. Bu kararlar verilirken her hangi taşocağı veya madenin işletilmesinin ormana vereceği zarar göz önünde tutulur.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Kabul edenler.... Etmiyenler.... Kabul edilmiştir.

Madde 25 — Devlet ormanları içinde yeniden yerleşilmesi ve ormanların devlet tarafından işletilmesine ve muhafazasına müteallik yapılacak ardan başka her çeşid binâlar ve ağıl inşası ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması ve yeniden tarla açılması yasaktır.

Ormanlarda umumî sıhhat ve emniyet ve menfaat icabı yapılacak her nevi bina ve tesisat ile orman hasılâtı işleyeceklerin yapacakları bina ve tesisat için Ziraat vekâletinden izin almak lâzımdır.

Tahir Hitit (Manisa) — Bir çok yaylalarımız ormanların dahilinde bulunmaktadır. Orman dahilinde her nesuretle olursa olsun bina yapmak menedilivor. Şimdi, bu gün mevcut olan yaylahanelerin tamiri veya yeniden inşası için parası ile ağaç alırsa bu tamire veya inşaya müsaade edilecek midir? Bu sorduğum, bittabi istimlâke tâbi olmayan yerler içindir.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Ormanlar içinde yeniden bina yapmağı menediyorız. Çünkü her yapılan bina ormana zarar verici bir vesile teşkil etmektedir. Ormanlarda şimdiye kadar yapılmış ve orada yayla evleri namile yadedilmiş olan evler muhafaza edilecektir. Fakat bunların ormanlara zararı, ziyanı olduğu anlaşılırsa devlet bunları istimlâke hakkı bulunmaktadır. Bu itibarla arkadaşımın ifade eylediği şekilde yeniden her hangi bir suretle bina yapmak lâzım gelirse, bu memnudur ve kimse yapmıyacaktır. çünkü orada bulunanları başka bir tarafa kaldırmak, onlardan kurtulmağa çalışırken yeniden bina yapmağa izin vermek doğru olmazdı. Ancak ormanlarda müteahhidler, şunlar, bunlar, bekçi kulübeleri yapabileceklerdir ve

bunlar için de izin alacaktır. Bu işi nasıl yapacakları maddede tasrih edilmiştir. Maddenin hükmü bundan ibarettir.

Fahir Ritli (Manisa) — Yeniden yapılacak, tesis edilecek yaylahanelerden bahsetmiyorum. Elyevm mevcut olan yaylalarını tamirine müsaade edilecekmidir?

Başkan — Bu yaylahanelerin tamiri için mütalea var mıdır?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Oralarda bulunabilecekleri müddetçe tabiî tamir ederler; bu memnu değildir. Sadece yeniden yapmak menedilmiştir.

Tahsin San (Aydın) — Bir sual soracağım; ormanlar hükümet tarafından işletileceği için yapılacak mebani fen dairesinde yapılacaktır. Onun için hükümetin ve orman idaresinin yapacağı mebani müstesna, fakat müteahhidlerin yapacağı ebniyeler.... (Müteahhide verilmiyor sesleri). Fakat müteahhidlerin yapacağı ebniyeler için orman dairesinden mezuniyet alması lâzımdır. Hükümet esasen kütük olarak satacaktır. Müteahhidlerin orman içinde ne işi var?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Maddenin son fıkrası şudur: Ormanlarda umumî sıhhat ve emniyet ve menfaat icabı yapılacak her nevi bina ve tesisat ile orman hasılâtı işleyeceklerin yapacakları bina ve tesisat için Ziraat vekâletinden izin almak lâzımdır). Binaenaleyh bunlar ormanlardan alacakları tomrukları nakletmek için muvakkat kulübeler, barakalar ve sair tesisat yapmak mecburiyetinde kalabilirler. İşte bunlar için izin almaları lâzımdır. Kasdımız budur.

Başkan — Madde hakkında tadilname ve mütalea yoktur,

Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler.... Etmeyenler.... Madde kabul edilmiştir.

Madde 26. — Ormanların sınırlarından dört kilometreye kadar uzaklıkta olan yerlerde yeniden her çeşit fabrika yapmak dahi Ziraat vekâletinin iznine bağlıdır. Ormanlara yakın müessese ve fabrikalardan çıkıp ormanlara zararı dokunan gazların zararını fenne göre azaltmağa ve gidermeğe sahipleri mecburdur.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?

Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler.... Etmeyenler..., Kabul edilmiştir

Madde 27. — Ormanlar içide bulunan devlet ve köy yollarile köylerin su yollarının tamirinde tamire başlanırken mahallî orman idaresine haber verilir.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?

Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 28. — Orman sınırları dışında ve bu sınırlardan 500 metre mesafeye kadar olan yerlerde yapılacak kireç, kömür, katran, trebentin ve daha başka buna benzer ocakların yapılması orman idaresinin iznine bağlıdır.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?

Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 29. — Orman sınırları dışında ve bu sınırlardan 100 metre mesafeye kadar olan yerlerdeki hizarlar istimlâk olunabilir.

Sahipleri bunları söküp götürmek isterlerse onlara müsaade olunur.

Başkan — Mütalea var mı? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 30. — Doğrudan doğruya orman mahsulâtını işletmek üzere yeniden kurulacak her nevi fabrikaların açılması Ziraat vekâletinin iznine bağlıdır. Vekâlet bu izni verirken kurulacak fabrikaların kuvvetini ormanların işletilmesindeki fennî tahammülü ve mevcut fabrikaların sayısını göz önünde tutar.

Başkan — Mütalea var mı? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... kabul edilmiştir.

Altıncı Fasıl

Devlet ormanlarının işletilmesi ve amenajmanı.

Madde 31. — Devlet ormanları, devlet tarafından işletilir.

Başkan — Mütalea var mı? Maddeyi reye arzediyorum, Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 32. — Orman işleri ve her türlü işletmeler Ziraat vekâletine bağlı hükmî şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe ile idare olunan orman umum müdürlüğü tarafından yapılır.

Bu müdürlüğün teşkilâtı ve vazifelerini ifa tarzı ayrı bir kanun ile tesbit olunur.

Ziya Gevher Etili (Çanakkale) — Bir sual sormuştum, cevab alamadım, Ayni cevabı bu maddeye taallük ettiği için tekrar edeyim, Bu orman umum müdürlüğü tarafından yapılırsa Ziraat vekâletinde bunun yüksek siyasetini idare edecek ve kontrolünü yapacak mütenazır bir müdüriyet var mıdır?

Ziraat Vekili Muhlis Erkmen (Kütahya) — Bu orman kanununun tatbikatı için bir teşkilât kanunu da hazırlndık. Bu teşkilât kanunu ayrıca encümenlerde müzakere edilmektedir. Yalnız ayni kanunda bu teşkilâtın esasları tesbit edilmiş olduğu ve mülhak bütçe ile idare edilmesi ve şahsiyeti hükmiyeyi haiz olması meselesi derpiş edildi. Bizim teşkilât, kanunda derpiş etmiş olduğumuz vaziyet, Ziraat vekâletinin doğrudan doğruya idare ve kontrolü altında bulunmasıdır. Ayrıca murakabe edecek teşkilât derpiş edilmedi. Maamafih

teşkilât kanunu geldiği zaman bir mevzu olmak üzere ortaya atılabilir.

Ziya Gevher Etili (Çanakkale) — Arkadaşlarım, evvelce de buna temas etmiştim. Şimdi Devlet teşkilâtında; bir kere böyle bir işletme meselesinin şahsiyeti hükmiyeyi haiz olmasına ben şahsan her arkadaşım gibi taraftarım ve başka türlü iş görmenin imkânsızlığı da uzun tecrübelerden sonra anlaşılmıştır. Sözüm buna dair değildir.

Kanunda deniliyorki «Orman işleri ve her türlü işletmeler Ziraat vekâletine bağlı şahsiyeti hükmiyeyi haiz ve mülhak bütçe ile idare olunan Orman umum müdürlüğü tarafından yapılır». Yani şimdiki Orman umum müdürlüğünü Ziraat vekâletinden ayırıyoruz, mülhak bir bütçeye raptediyoruz ve kendisine bir şahsiyeti hükmiye veriyoruz. Pekâlâ, bu kanunda bütün okuduğumuz maddeler; orman nasıl muhafaza edilir, nasıl işletilir ve bu işletme ve muhafazaya aykırı gelenler hakkındaki ahkâmı haizdir. Başka bir şey yoktur.

Hükûmetin ilerideki orman siyaseti nedir, on sene sonra ormanlara verilecek vaziyet nedir?

Meselâ, 10 sene sonra orman yetiştirilmesi hakkındaki Devletin düşünceleri nedir. 50 sene sonraki için fikirleri nedir? Bunları düşünecek ve yaptıracak teknik müessese ortadan kalkacak, yerine yalnız bir işletme müessesesi kuracağız. Bu sakattır. Evet şahsiyeti hükmiye veriyoruz. Bunlar olsun, işletme idaresi olsun, hepsi olsun. Fakat yüksek orman siyasetini güdecek, kontrol edecek. Devlet ve Meclis namına bütçe kontrolünü yapacak bir müessseseye muhakkak ihtiyac vardır. Netekim Devletin diğer müesseseleri böyledir. İşte Devlet Demiryolları. Bu idare şahsiyeti hükmiyeyi haizdir. Mülhak bütçe ile idare olunur ve saire. Bu idarenin temin etmekte olduğu menfaatler de ortadadır. Her halde Nafıa vekâletine merbut bir müdüriyeti umumiyedir. Fakat vekâlete orman idaresi kadar bağlıdır. Bu şahsiyeti hükmiyeyi haiz Devlet demiryolları, Devletin iletide sevkülceyis, irfan, şu veya bu politikalarile alâkadar olan prensip, demiryolu politikasına girebilir mi? Hayır. 30 sene sonra Devletin ne yapacığına dair projeleri bilebilir mi? Hayır. İşte bunlara mütenazır olan ve Ziraat vekâletinde kalkan müessese budur. Bu idare ipka edilmekle beraber işletme müdüriyeti umumiyesi diye de ayrıca bir idare tesis etmek, lâzımdır. Ziraat vekili arkadaşımız; bu kanun çıktıktan sonra biz teşkilât kanununu getireceğiz, diyorlar. Buna mutavassıt bir şey hazırlamak lâzımdır. Vekil arkadaşımız diyor ki, biz teşkilât kanununu getireceğiz, bunu orada derpiş edeceğiz. Bir kanun kabul edildikten sonra, falan yerde derpiş edilecektir, denilmez. Onun için mutavassıt bir tarzı hal buluyorum. Diyorum ki, (orman işletme umum müdürlüğü) isminde ve orman umum müdürlüğünün yerine geçen bir idare olsun. Yani bunun vazifesinin işletme olduğunu tasrih edelim. Bu, işin kontrolüne, demokrasinin esasatına temas eden ve bizim prensiblerimize uygun olan bir şeydir. Bu yolda bir takririm var, nazarı itibare alınmasını çok rica ederim.

Ziraat Vekili Muhlis Erkmen (Kütahya) — Arkadaşımla beraber anlaşamadığımız bir nokta var: Orman idaresinin bu günkü teşkilâtı vardır. Bu teşkilâtta Orman umum müdürlüğü Ziraat vekâletine bağlıdır. Orman kanunu encümeni orman umum müdürlüğüne bir çok vazifeler verdi ve mevcud vazifeleri de genişletti. Bu idarenin bir şahsiyeti hükmiyesi olacaktır ve bütçesi mülhak bütçedir. Fakat Orman umum müdürlüğü Ziraat vekâletinin idaresi ve kontrolü altında olacaktır; tıpkı Devlet demiryollarında, tıpkı Posta telgraf ve telefon idaresinde olduğu gibi. Devlet Demiryolları ve Posta telgraf ve telefon idarelerine Devletin siyaseti ne suretle intikal ediyorsa ne suretle geçiyorsa bizim vermek istediğimiz teşkilâtta da aynile ipka edeceğiz. Başka hiç bir fak görmüyoruz.

Ziya Gevher Etili (Çanakkale) — Orman umum müdürlüğü kalıyor mu?

Ziraat Vekili Muhlis Erkmen (Kütahya) — Orman müdüriyeti umumiyesininin bu günkü teşkilâtı genişlemiş ve işletme işini de yapacak kadar geniş bir şahsiyeti hükmiyeyi haiz bir hale gelmiştir.

Başkan — Takrirde ısrar ediyor musunuz?

Ziya Gevher Etili (Çanakkale) — Evet.

Başkan — O halde takriri okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

32 nci maddenin şu yolda yazılmasını dilerim: "ve mülhak bütçe ile idare olunan bir Orman işletme umum müdürlüğü„

Çanakkale
Ziya Gevher Etili

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Arkadaşımın, takririne göre, "Orman umum müdürlüğünün ismini değiştirerek "Orman işletmesi müdürlüğü„ diyelim, diyorlar (Hayir sesleri). Takrir böyle okundu. Halbuki Orman umum müdürlüğü işletmeden başka ormanın muhafazası, imarı gibi bir çok vazifelerle mükelleftir. Biz yalnız işletmeyi şahsiyeti hükmiye olarak kabul etmiyoruz. Orman umum müdürlüğünün muhafaza, işletme, imar, teftiş ve murakabe gibi vazifeleri vardır. Bunların hepsini yapacak olan müessesenin şahsî hükmiyeti haiz olmasını istiyoruz. Yani işletme işile diğer işleri birbirinden ayırmıyoruz. Bir ağaç kesildi mi, yerinde yeni bir tazesini yetiştirmek vazifesi vardır, Birini başka ellere, öbürünü başka ellere vermeği istemiyoruz.

Arkadaşımın endişesi şudur: Bunu kim kontrol edecek?.

Bu Müdüriyeti umumiye, şüphesiz ki müstakil değildir. Sadece hukuk bakımından şahsiyeti hükmi

veyi bandır. Fakat doğrudan doğruya Ziraat vekilinin murakabesi altındadır.

Mükerrem Ünsal (Isparta) — Ve mesuliyeti altındadır.

Rasih Kaplan (Antalya) — Bağlıdır.

M. M. Raif Karadeniz (Devamla) — Ve mesuliyeti altındadır. O vekâlet, Müdürü umumiyi tayin eder. Yüksek derecedeki bazı memurlarını tayin eder. Bunları teşkilât kanunu tesbit edecek. Burada meseleye prensib noktasından temas edilmişti. Vekil nasıl kontrol edecek? Ya doğrudan doğruya müfettişleri vasıtası ile, yahud bir büro tesis ederek onun vasıtası ile kontrolü yapacak. Bu teferruat ayrıca yapılacak teşkilât kanununda düşünülecek şeydir.

Ziya Cevher Etili (Çanakkale) — Bir kanun çıkartılırken ilerideki teşkilât kanununa atfen müzakere edilebilir mi?

Mustafa Şeref Özkan (Bardur) — Meselenin esası kabul edildikten sonra yani Orman müdüriyeti umumiyesinin hükmî şahsiyeti haiz olacağı ve kendisinin varidatı olacağı ve buna karşılık masrafının ayrı bir bütçe ile tesbit edileceği kabul edildikten ve bunu ayrı bir müdürü umumilik haline kalbettikten sonra onun murakabesi büyük bir mesele teşkil etmez. Çünkü onun dahilî işlemesi müstakil bir bütçe ile temin edilmiştir. Fakat bu dahilî işlemesinin harice karşı mesul ve mümessili yine Ziraat vekilidir. Ziraat müdürü umumisinin dahilî işlemesinden bu küsürde ve efkârı umumiyede nasıl Ziraat vekili mesul ise, Orman müdürü umumiliğinden de yine Ziraat vekili mesul olacaktır. Nasıl, Ziraat umum müdürünün işlemesinden vekil mesul ise ve her zaman umum müdürü karşısına alıp izahat istiyorsa, bundan da ayni şekilde işler hakkında izahat alabilecektir. Orman umum müdürlüğü şahsiyeti hükmiyeyi haiz olmakla hükmî şahsiyeti takyid edecek mahiyette hariçte muamelede bulunması icab etmez. O salâhiyet yine Ziraat vekilinin üzerindedir. Bu sebeble kendisine direktif vermek ve ondan, bu günkü Orman umum müdüründen olduğu gibi, işler hakkında izahat almak Ziraat vekilinin salâhiyetindendir. Bu gün Ziraat umum müdürü de, Orman umum müdürü de vekil namına imza koyuyorlar. Fakat umumî muameleden kendileri mesuldür. Bu şahsiyeti hükmiye namında de imza koyacaktır. Fakat kendisi Ziraat vekiline karşı mesuldür ve bu vasıta ile İcra Vekilleri Heyetine ve huzurunuza bağlanmış olacaktır. Bunun için Ziya Gevher arkadaşımızın bu hususdaki endişeleri varid değildir.

Ziya Gevher Etili (Çanakkale) — Ben endişe etmedim ki.

Başkan — Takrirde ısrar ediyor musunuz?

Ziya Gevher Etili (Çanakkale) — Müsaade buyurunuz. Kontrol deyince mülhak bütçenin parasını kontrol edecek diye bir şey söylemedim. Şeref arkadaşımın müdafaası benim sözümün müdafaası değildir. Başka türlü yola gittiler. Mülhak bütçe olunca kontrol olmaz tarzında bir şey söyledim. Ben teknik işlerin kontrolünün idamesi için, istikbaldeki plânların hazırlanması için söyledim. Yoksa ütçe endişesinden, para endişesinden bahsetmiyorum. Bundan bir kelime dahi bahsetmiş değilim.

Mustafa Şeref Özkan (Bardur) — Teknik büroların hepsi, hükmî şahsiyeti haiz umum müdürlüklerde olacaktır. Nasıl, bu gün orman umum müdürlüğünde teknik bürolar varsa ve vekilin murakabesi altında çalışıyorlarsa, ayni suretle orada da yine vekilin murakabesi altında çalışacaklardır.

Başkan — Ziya Gevher Etilinin takririni reye arzediyorum. Nazarı dikkate alanlar... Almayanlar... Nazarı dikkate alınmamıştır.

Maddeyi aynen reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 33. — Kesilecek ağaçların dibi koru ormanlarında devlet çekici ile numaralanır ve damgalanır numara ve damga dip kütükte kalacak surette kesilir. Dib kütüğün yüksekliği dib kutrunun yarısını geçemez. Baltalıklarda ise kesilmiyerek kalacak olan ağaçla iyice belli olacak şekilde işaretlenir.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Bu maddenin baştan bir buçuk satırında bazı takdim tehirler yapılacaktır: arzediyorum. "Kesilecek ağaçlar koru ormanlarında numaralanır ve dibleri devlet çekici ile damgalanır„ ondan sonra metinde olduğu gibi devam edecektir.

Başkan — Maddeyi bu tashihle reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 34. — Devlet orman çekici modeli yapılacak nizamnamede gösterilir.

Çekicin aid olduğu memurlardan gayrisi tarafından kullanılması yasaktır.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... etmeyenler . . . kabul edilmiştir.

Madde 35 — Her tomruk tam ortasından kabuksuz olarak haçvarî pergel ile ölçülür. Numarası, kalınlığı, boyu nevi deftere yazılır. Mahrukat odunu kabuklu olarak ster üzerinden kaydolunur.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? maddeyi reyinize arzediyoum. Kabul edenler ... etmiyenler ,.. kabul edilmiştir.

Madde 36 — Parası verilmeden ve nakliye tezkeresi alınmadan, istif yerlerinden nakliyat yapılamaz. Nakliyat orman idaresinin göstereceği yollardan yapılır. Nakliye tezkerelei daima nâkillerin üzerinde bulunub talep vukuunda gösterilir.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler . . . etmiyenler . . . kabul edilmiştir.

Madde 37 — Ormandan çıkan kerestelik hasılatın bedel tarifeleri mıntakalar itibarile ve piyasa rayiçlerine göre orman umum müdürlüğü tarafından tanzim edilerek Ziraat vekâletince tasdik olunur.

Diğer nevi orman hasılâtının bedel tarifeleri, her kazada mahallî piyasalar göz önünde tutulmak şartile, orman idaresinin o kazadaki en büyük memurunun iştirakile idare heyetleri tarafından tanzim edilerek orman umum müdürlüğü tarafından tasdik olunur.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyi reyinize arzediyorum kabul edenler . . . etmiyenler . . . kabul edilmiştir.

Madde 38 — Ormanlar, baltalık ve koru usullerine gör tanzim ve orman işleri umum müdürlüğü tarafından tasdik olunacak amenajman plânlarına tevfikan işletilir.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyi reyinize arzediyorum kabul edenler . . . etmiyenler . . . Madde kadul edilmiştir.

Madde 39 — Devlet ormanlarındaki katiyat ve istif her revire göre hazırlanan amenejman plânlarına müsteniden orman idaresi tarafından yapılır.

Her tomruk kesildiği mahalden orman çekicile numaralandıktan ve damgalandıktan sonra istif mahallerine sevkolunur. Damgasız tomrukların taşınması yasaktır.

Tomruk istihsalinden sonra ormanda bakiye kalan enkazın toplanıp çıkarılması için orman idaresi köylülere müsaade vermekte muhtardır. Bu kısmın istif olunması şart olmadığı gibi mukabilinde bir bedelde alınmaz.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Bu maddenin ikinci fıkrasında "orman çekicile numaralandıktan ve damgalandıktan sonra„ denilmektedir.

Orman çekici tabiri oradan kalkacak "numaralandıktan ve orman çekici ile damgalandıktan sonra„ şeklinde tashih olunacaktır.

Başkan Tashih yapılmıştır. Maddeyi bu tashihle reyinize arzediyorum kabul edenler . . . etmiyenler . . . Madde kabul edilmiştir.

Madde 40 — Büyük mikyasta ve muhim tesisatı icab ettirecek olan ormalar icra vekilleri heyeti tarafından karar verilmek şartile orman idaresile millî sermayeli Türk şirketleri veya millî bankalar tarafından müştereken işletilebilir.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyi reye arzediyorum.

Kabul edenler ... etmiyenler ... Madde kabul edilmiştir.

Vakit geçmiştir. Kanun lâyihasının mütebaki maddelerini gelecek celeseye bırakıyorum.

Açık reylerin neticesini arzediyorum.

1936 malî yılı muvazeni umumiye kanununa bağlı bir kısım daire bütçelerinde değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihasına lâyihayı kabul etmek suretile (264) zat rey vermiştir. Muamele tamamdır binaenaleyh kanun (264) reyle kaul edilmiştir.

Su süzgeci işletmesi için 60,000 liranın tahsisine dair kanun lâyihasına lâyihayı kabul etmek suretile (276) zat rey vermiştir. Muamele tamamdır binaenaleyh kanun (276) reyle kabul edilmiştir.

Cuma günü saat 15 de toplanılmak üzere içtimaa nihayet veriyorum.

Orman kanunu lâyihası ve Ziraat encamenile Muvakkat encümen mazbataları (1-294)

Başkan — Orman kanununun müzakeresine devam ediyoruz.

Yedinci fasıl

Otlak ve mera işleri

Madde 41. — Devlet ormanlarının ağaçlı yahud ormandan açılmış çıplak yerlerindeki yaylak, kışlak, otlak ve sülama gibi hakları onlara bu haklarının taalluk ettiği kısımlar ormanların içinde bulunuyorsa orman idaresi tarafından gösterilecek yollardan girip çıkmağa ve ağaçlarla fidanlara zarar yapılmamaması için idare tarafından alınacak diğer nevi tedbirlere riayete mecburdurlar.Bu hak sahipleri tiftik keçisi kara keçi, ve deve hayvanlarını bu yerlere sokamazlar.

Süleyman Sırrı İçöz (Yozgad)— Tiftik ormana zarar vermez.

Tahir Hitit (Manisa) — Bu maddenin son fıkrasına nazaran kara keçi, tiftik ve develer ormanlarla, ormanlık mıntakalardaki mera ve yaylaklara girmiyeceklerdir Bu iş tatbikatta ve ormancılık tarihinde keçilerin ve develerin ormanlardan tehcirini ifade eder. Bu hayvanların ormanlar için zararsız olduğunu müdafaa edecek değilim. Ancak bu kanunun diğer hükümleri bu hayvenların zarar ikaına meydan vermeyecek surette yazılmış olduğu kanaatindeyim. Bu münasebetle yalnız maddenin son fıkrasının tayını teklif ediyorum. Bu kanunla ormanlarda serbest hayvan rayini esasen kaldırmış bulunuyoruz. Bundan sonra yalnız keçiler değil, bilûmum hayvanlar, orman memurlarının yapacakları plâna köre Müdüriyeti umumiyenin izni ile, gösterilecek yerlerde, otlatılabileceklerdir. Kanununda buna dair bir çok hükümler, mddenin ilk fıkrasında bilhassa 42 nci maddede sarahat vardır. Orman memurları keçileri zararlı yerlere sokmamağı bu hükümlerle temin edebilirler. Kanunda maksadı temin edecek tedbirler mevcut iken sırf orman içindedir diye yaylaklara ve ağaçla örtülü olan meralara ve orman yetişmeyen, ormandan ziyade hayvan yetiştirmeğe daha elverişli olan yerlere keçi, deve ve tiftik hayvanlarının sokulmamasını âmir olan böyle şamil bir hükmün konulması, bilâ lüzum bir çok vatandaşların zararlarına, ıstırablarına meydan verecektir. Memleketimizde on milyonu mütecaviz keçi ve deve vardır. Daimî bir gelir kaynağı olan bu hay-

yadan vazgeçmek demektir. 40 - 50 milyon liralık bir servetin, sütünden, yününden, tüyünden, derisinden ve gübresinden, beşer on milyon liralık hasılat alınmaktadır. Bununla beraber Devlete de senede dört milyon liralık bir varidat temin etmektedir. Memleketimizin ormanlık mıntakalarında yaşıyan keçi sahiblerini için en mühim bir irad kaynağıdır. Binaenaleyh hayatî derecede ehemmiyetlidir ve verilen kabiliyeti noksandır. Bundan başka bu hayvanların gübrelerinden istifade edilmektedir. İşte bu kısım vatandaşların bu ormanlardan mahrumiyeti, kendilerinin yalnız irad noktasından değil, binaenaleyh memleketin umumi ziraat üzerinde de tesir yapacağından endişe edilebilir.

Hulâsa bu fıkranın kabulü halinde keçi sahiblerini sürülerini elden çıkarmak mecburiyetinde kalacaklardır. Bunları kime satsınlar? Baş belâsıdır.

Rifat Vardar (Zonguldak) — Herkes alır efendi yer.

Tahir Hitit (Devamla) — O zaman belli olur. Bunları derisi pahasına alacak kasaptır. Bu mühim servet kaynağını bu hükümle korutmak doğru değildir. Diğer hükümler bu meseleyi tedricî surette halledebilir. Bu münasebetle takririmin kabulünü ve ikinci fıkranın tayyını rica edeceğim.

Orman Kanunu E. M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Arkadaşım, keçi ve deve gibi hayvanatın ormanlara sokulmasını meneden hükmün kaldırılmasını istemektedir. Halbuki ormanların muhafazası için bu tedbiri, Orman kanunu muvakkat encümeni, ehemmiyetli bir hüküm olarak bu lâyihaya dercetmiş bulunmaktadır. Keçi hayvanı kadar ormanlarda taze fidanlara zarar veren hiç bir mahlûk yoktur.

Bir arkadaşım anlattı: Bize civar Devletlerden, ormanlarını iyi idare etmekle şöhret bulmuş bir Devletin ziraat nazırı kendisile konuşurken demiş ki; bir memlekette iki siyaseti birden yürütmek kabil değildir. Bir memlekette hem keçi hayvanı olsun, hem de orman olsun . . . buna asla imkân yoktur. Ya orman, ya keçi. (Çok doğru sesleri) biz bu mülâhazalarla bu kanuna, bu hükmü, ehemmiyetli bir tedbir almış olmak kanaatile koymuş bulunuyoruz. Arkadaşımız, diğer maddelerle maksad zaten tedricen temin edilmiş olduğu için, bu fıkranın kaldırılmasının doğru olacağını söyledi.

Dikkat buyurulursa, 41 nci maddede mevzu bahs olan iş Devlet ormanlarının içerisinde kadimdenberi hayvan otlatma hakkı bulunanlara teallük etmektedir. 42 nci madde ise, devlet ormanı içerisinde şimdiye kadar hiç hakkı olmayanlara, orman idaresince, ormanlara zarar vermemek kaydüşartı ile, verilecek müsaadeden bahsetmektedir. Bu fıkra buradan kaldırılırsa diğer madde ile teminine imkân kalmaz. Binaenaleyh encümenimiz. Bu hükmün çıkarılmaması taraftarıdır. Keyfiyet yüksek takdirinize arzolunur.

Gl. Naci Eldeniz (Seyhan) — Söz istiyorum.

Başkan — Müsaade buyurunuz, daha evvel söz alanlar var.

Memed Somer (Kutahya) — Muhtelit encümenin mazbata muharririnin buyurduğu gibi, ormanların içine hakikaten hiç kimse girmezse ormanlar muhafaza edilebilir. Yoksa bugün hayvan münasebetile, yarın şu ve bu münasebetle, evim vardı, kulübem vardı, şu ve bu vardı diye adam girmeğe başlarsa ormanların muhafazası müşkül olur. Dünyanın hiç bir yerinde ormanın içine adam girmez. Hayvan rayedilmez. İşte bize mücavir hükümetlerin ormanları vardır. Bir çok arkadaşlarımız bunları görmüşlerdir. Katiyen adam sokmazlar, nerede kaldı ki hayvan. Binaenaleyh bu babda vekâleti aidesi olan Ziraat vekâleti ne kadar titiz davranırsa o kadar hayırlı olacaktır. Yoksa böyle bin bir vesile ile, öteden beri adettir, diye deve, keçi ve saire gibi hayvanlar sokulursa ormanların muhafazası müşkül olacaktır. Bendeniz heyeti muhteremeye başka şeylerden de bahsedeceğim. Bu ormanlarda mevcut kulübeler ve çoban evleri hayvanların girmesine ve kaçakçılığa esas oluyor. Bir zamanlar bendeniz İnhisar idaresi memuru iken İstanbul civarındahi ormanlar içinde bir çok kaçakçılığa tesadüf ettim. Bunun sebebi, ormanın civarında bulunan iki tane kulübe ve bir iki çoban evi idi. Bunun için ne kadar titiz davranırsanız, kemali samimiyetle arzederim ki ormanlar o kadar çabuk kurtulacak ve küçük fidanlar daha çabuk neşvünema bulacaktır. Yalnız dünkü müzakereden beri hep mizin işittiğimiz sözlerden anlaşılıyor ki, bütün arkadaşların hissiyatı fukarayı halkın yakacağı odun meselesi üzerinde toplamıyor. bütün arkadaşların endişesi, bunlar nasıl odun bulacaklar, ne yakacaklar noktasıdır. Bendenizin de nazarı dikkatini celbeden şey budur. Fakat arkadaşlar, memleketimizin dört tarafında, son zamanlarda kömür madenleri, linyit madenleri keşfolunmuştur.

Hamdolsun memleketimizin her tarafında şimendifer yolları da vardır. Bendeniz bundan bir ay evvel bilmünasebe bazı vilâyetleri gezdim. Oralarda kemali şükranla gördüm ki, bir takım demir sobalarda halk linyit yakmağa başlamıştır. Hatta fukarayı halk gaz tenekesi içine bir tadım demir çubuklar koyarak bu kömürü yakmaktadırlar. Tabiî bunlar açıkta yakılıyor, oda içinde bu mümkün değildir. Bay vekilden bilhassa rica ederim, ormanları muhafaza ederlerken, herhangi bir vekâletin tavassutile bu köylülere birer demir soba verilmesinin çaresine baksınlar.

Durak Sakarya (Gümüşane) — O, kaç milyonu bulur?

Memet Somer (Devamla) — Kaç milyon olursa olsun. Nihayet bunları taksitle verebilirler.

Bu suretle köylüleri birer soba sahibi edersek linyit kömürü yakılır. Bu gün linyit kömürünün to-

nu beş liraya kadar satılmaktadır. Onun için bu mesele üzerinde vekâletin nazarı dikkatını celbederim. Bunun faydalı olacağı kanaatındayım.

Gl. Naci Eldeniz (Seyhan) — Bu kadar mühim ve bu kadar ciddî bir kanun hakkında mütalea beyan etmek cesaretini huzurunuzda kendimde bulamıyacaktım fakat; bir hatıra bir kaç söz söylemeğe beni de sevketti. Vaktile bir münasebetle .... cenupta Ermenak, Bozkır, Anamur, Alaiye dördünün dahilinde bir atlı şeyahat yapmıştım. Epeyce zikzaklarla ormanlar içinde ve aşiretler arasında gezdim, dolaştım. Orada bazı aşiretlerin yanında misafir de kaldım. Bu aşiretin beni misafir eden bir ailesi vaktile bir hoca imiş, kırk elli senedenberi dağa çekilmiş. Kış mevsiminde Anamur mıntakasına iniyor, yaz mevsiminde de Anamurun hayli uzağında ismini hatırlayamadığım o dağ mıntakasında yaşıyor. Hareketim günü benimle beraber hareket etmiş olan adamın oğlu, Anamura götürmek üzere babasının malı bir kafileye riyaset ediyordu. Kafile şu şeylerden mürekkepti: 9 deve yükü bal, bunun bir kısmı, edna kısmı; kilosu değil okkası 25 kuruşa satılmıştı yekûnu tamamile hatırımda değil, fakat öyle hatırlıyorum ki bin okkayı müteçavizdi, hayır on bin okka. (Gülüşmeler). Hata ettim, af buyurunuz efendim, bin okka olacak. Hazırlıksız çıktım. Dokuz deve yükü, müteaddid beygir yükü, müteaddid merkeb yükü bal gönderiyordu. Bunlardan maada yağ vesaire de varmış. Kendileri ve kendi âşiretleri orta halli adamlardan imişler. Kendilerinden daha zengin insanlar da varmış. Bunu böyle arzetmekten maksadım, memleketimizde bir zümre halk vardır ki, yaz mevsiminde böyle dağlara çıkarlar ve arzettiğim şekilde yağ ve bal yaparlar. Bunlar kışın aşağı inerler. O vakit ne ile iştigal ettiklerini bilmiyorum. O mıntakalar hemen tamamen ormanlıktır, gerçi Avrupa ormanları gibi bakımlı ormanlık değildir, fakat her halde bütün mânasile orman mıntakalarıdır. Bu orman mıntakalarında bu maddeler yetişiyor. Hayvanları vardır. Hayvanlardan maksadım develeri vardır, inekleri vardır, öküzleri vardır, geçileri vardır. Fakat, başlıcası geçi ve deve idi. Bu aşiretlerin o mıntakalardaki miktarı, Ermenak kaymakamının söylediğine göre, kendi kazasında kış mevsiminde nufus 80 bin olurmuş. Hata ediyorum. Yaz mevsiminde 80 bin, kış mevsiminde 30 bin, olurmuş. Ermenak kazasındaki dağlara 50 bin aşiret cenub kısımlarından gelirmiş. Bunda da mübaleğa olunduğunu zannediyorum. arzettiğim seyahatim, bu gibi aşiretlerin dağlardan, deniz mıntakalarına, sıcak mıntakalara inmekte olduğu bir zamana tesadüf ediyordu. Aşiretlerin kerestelerini bir dereceye kadar kendi gözümle gördüm ve tahmin ettim. Belki bu elli bin kişi mübaleğalıdır. Fakat arzettiğim şey münhasıran Ermenak mıntakasına aiddir. Diğer mıntakaları bilmiyorum. Bu noktai nazardan şimdi böyle ormanlarda oturmakta olan bir zümre halkımız - ki, arzettiğim mıntakaya aid değildir - bu dört nokta ile tayin edilen mıntakalardan gayri, yazın şimallere ve kışın sahillere inen ırkdaşlarımız, aşiretlerimiz vardır. Bunlar zannederim ki, bu müzakere etmekte olduğumuz kanunun memnuiyet maddesinden çok müteessir olacaklardır. Bu madde encümenlerin her hangi birisinde iken muttali olutba maruzatımı orada yapamadım. Mazbata muharriri tarafından demin bir şey buyurulmuştu: Ya orman, ya keçi. İş bu kadar radikal olduktan sonra bendenizde bu mütaleayı arzediyorum. Böyle yazın dağlarda oturub memleket içinde mahsul yetiştiren mahsulden maksadım toprak mahsulü değildir - vatandaşlar, kanunun bu hükmü ile bundan sonra bu mahsulü yetiştiremeyecekler, hem iktisaden bir zarar hâsıl olacak, hem bu vatandaşlar da kendilerine yiyecek tedarik edinceye kadar zannederim ki, çok mutazarrır olacaklardır. Acaba kanunun bu noktasını, bu hükmünü bir az daha tahdid etmek, bu aşiretlerin bu tarzı hayatına - daha ne kadar devam edecek, bilmiyorum, fakat halen devam etmektedir. Onların bu tarzı hayatına büsbütün engel olmamak, bu noktadan, münasib olmaz mi? Bana münasib olur gibi geliyor. Ormanın tahribatı noktasında da bendenize öyle geliyor ki - Salâhiyet davasında değilim kuvvetli kanaatim vardır ki orman yetişdikten sonra bu büyük ağaçlara deve, fil dahi zarar veremez. Binaenaleyh keçilerin zarar verebileceği ancak küçük ağaçlardır. Zannediyorum ki bundan sonra muntazam bir idare ile, yetiştirilecek olan ağaçlar bir az da takayyüd ve nezaret altında bulundurulacaktır. Bu itibarla salâhiyetime güvenmiyerek huzuru âlînizde bunları arzetmeğe cesaret ediyorum.

Tahsin San (Aydın) — Arkadaşlar, senelerden beri bir çok defa bir çok komisyonların tetkikinden geçmiş olan bu kanunun ormancılık maksadını hakkile temin edebilecek daha cezrî bir takım ahkâmı da şamil olacağını zannediyorum. Öyle tahmin ediyorum ki Meclisi Âliye gelmiş olan bu kanun, bu şeklile ormancıları hakkite tatmin etmiş olmasa gerektir: Biz memleketimizde senelerdenberi tahrib edilmekte olan ormanların muhazasını istiyorsak ve medeni memleketlerde olduğu gibi bizde de orman yetiştirilmesi hakikaten arzu ediliyorsa bir takım fedakârlıklara katlanmamız zarurîdir. Bu orman meselesi öyle bir şeydir ki biz kendimiz ahvali mahalliyeyi ve saireyi tetkik ederek bir takım ahkâm ihdas etmek ve çıkarmak mecburiyetindeyiz. Orman her yerde ormandır: Bunun için medeni memleketlerde ezcümle kırk, elli sene bizim idaremizde kalmış olan Bulgaristan, bu gün ormanlarını muhafaza etmek sayesinde orasını cennete çevirmişlerdir. Bizde ise buna 10 - 20 senede kavuşmak ve cennet yapmak imkânı yoktur. Orman olmasını ya isteriz veya istemeyiz. Bu meseleyi halletmek lâzım. Orman istiyorsak kara keçi denilen mahlûkun Türkiyede yeri olmaması lâzımdır (Alkışlar).

Muhterem refikimiz Gl. Nacinin ifadelerine bir az temas etmek isterim. Aşiretlerin hayatından, on-

[illegible] yaşamalarından, istihsal ettikleri, bu takım mahsullere ve bunlarla bu suretle ziyaa uğrayacağından bahis buyurdular. Aşiretlerin ve bir takım kimselerin devamla yaşamasından hâsıl olan [illegible] neticelerinde hâsıl ettikleri zararla gayri kabil inkâr. Kaldıki biz halkımızı medeni bir millet seviyesine çıkarmak ve binnetice dünyanın en medeni insanları gibi yaşatmak gayesini güdüyoruz. Bu gayeye varmak için uzun zamanlardan beri itiyadi haline gelmiş olan şeyleri de kaldırmak lâzım gelecektir. Aşiretlerin bir kısmı yazın bir mahalle kışın diğer bir mahalle geçmektedirler. Bu göç itiyadını nihayet idame edemeyiz. Hayvanat mahsulünün bu suretle tenakus edeceği de varidi hatır olabilir. Çünkü bizim gümrüklerimizden geçip sofralarımızda yer alan peynirlerin, yağların ihracatçısı olan Hollandanın ne göçebe halkı ve ne de aşiretleri vardır. O kadar güzel mahsulâtı hayvaniye elde ediyorlar ki, bizim pazarlarımıza kadar geliyor. Demekki bu kabil mahsulâtın yetişmesi aşiretlere, göçebe insanlara munhasır değildir. Onun için demek istiyorum ki, biz ormanları muhafaza edelim ve ormanları çoğaltalım. Fakat bunun için de, nümunesi meydanda olan orman sahibi medeni memleketlerin koydukları ahkâmdan daha kuvvetlisini daha esaslısını, daha yerinde olanını yapacağız ve neticesi tecrübe edilmemiş yeni ahkâmı kabul edecek değiliz. Bulgaristana gidelim, muhtelif muharebelerle bizim gibi harabiye uğramış olan memleketlerin bu günkü vaziyetlerine bakalım. Ormanlarımızı buna göre daha esaslı ve yerinde olarak koya edebiliriz.

Onun için bendeniz general hazretlerinin bu nazarına iştirak edemeyeceğimi arzetmek isterim (Alkışlar).

Remzi Güres (Gazianteb) çok saydığım generalımın sözlerine karşı bir kaç söz söylemek mecburiyetini hissettiğimden bende üzülüyorum.

Arkadaşlar, orman mevzuu üzerindeki hassasiyetin şimdiye kadar geç kalmış bir hassasiyet olduğunu ve elimize gelen kanunun içindeki tedbirlerin hususi teknik noktasından pek kâfi olmadığını söyleyerek bir kaç kelime ilâvesile kara keçiler, develer üzerinde ne kadar sağlam bir mümanaat tedbiri alırsak o kadar yerinde olduğunu ifade etmek isteyeceğim. Kara keçinin, devenin ormana zararı büyüktür. Bu zarar, geçende de bu kürsüde söylendiği gibi, bu hayvanların küçük fidanların başlarını yemesinden ileri gelir. Ağaçların başının yenmesi demek, ağacın ölmesi demektir. Her ziraatçi ve her hakikati gören ve ağacı seven insanlar bu noktaları görmüş ve farketmişlerdir. Karakeçi, deve istihsal bakımından ibtidai bir istihsal zümresine mensubdur. Gene bahsolunan bal ve saire gibi sebeb mubah sayılan ormanda istihsal edilen cüzi mahsullerde ilk devirlere aid istihsal işleridir. Ekonomi bakımından bunların kıymeti hemen köylünün emeğini kapatacak kadar bile değildir.

Arkadaşlar, bu kollar için Türkiyede iş yok değildir. Açılan ve açılacak olan işler pek çoktur bu işler açılmasa bile bunların ormanın başından çıkıp başka yerde çalışmaları dahi kâfi bir tedbirdir.

Orman mevzuu üzerinde ufak istihsallardan sayılan ve hatta geniş nüfus kitlelerinin menfaatleri dahi ancak ormanın masuniyeti ile karşılaştırılacaktır. Çünkü geçen gün burada Sayın bakanımız izah etti. Ormanın faydası yalnız verim ve varidat bakımından düşünülmez. Onun diğer büyük faydaları vardır. Müdafaa ve sıhhat bakımından ölçüsüz faydaları vardır. Bu itibarle muayyen bazı istihsal tarzlarının içinde bulunmaktansa ormanı mutlak surette korumak lâzımdır.

Sayın Generalımın beni bağışlamasını dileyerek maddenin ayenen kabul edilmesini rica ederim.

Gl. Naci Eldeniz (Seyhan) — Maruzatta bulunduğum vakit salâhiyetime güvenmediğimide makamı mazerette arzetmiştim. Fakat bir kaç nokta hakkında salâhiyetle maruzatta bulunacağım. Ormanların bir takım faydaları olduğu ve lüzumu hakkında bittabi itiraz benim aklımdan geçmez. Hatta müsaade buyurursanız o kadar ilâve edeyim ki bu orman kanununun esbabı mucibesinin adeta bir konferans mevzuu gibi bu kadar mufassal ve müdellel bir şekilde yazılmış olmasını fazladan biraz ilerde buldum. Orman, elbette nimettir. Başka ne olabilir? Muhafazası mutlak surette elbette lazımdır. Benim arzettiğim başka noktadır. Arzettiğim: ormanlar içinde, yazın oturmakta olduğunu gördüğüm bir zümre halkımızın, bu memnuiyet dolayısile, kim bilir daha ne kadar zaman hayatlarını temin edemeyecek bir vaziyete düşürülmemeleri keyfiyetidir. Meseleyi bidayette bu kadar radikal, cezri ve katî zannetmiyordum. Fakat mazbata muharriri beyefendinin burada vermiş oldukları izahata göre tekrar ediyorum ya orman, ya keçi. Bu kadar katî olduktan sonra memleketin keçi, deve hayvanatını ve bunlardan istihsal olunan fevaidi bu derecede istisgar edilmiş görmeğe ben tahammül edemem. (Alkışlar). İkincisi, keçiler ormanları mutlak surette tahrib ediyor keyfiyeti... Evet, başı boş sürü olur, istediği yerde otlar ve gezerse elbette ormanları tahrib eder. Fakat o keçilerin ashabını bir raddeye kadar dikkate mecbur edersek, keçilerini derli toplu falan ve falan yerlerde otlatacaksın, şu, şu yerlerde otlatmayacaksın, otlattığın takdirde şöyle, ceza böyle ceza göreceksin, diyc tedbir alınırsa zannederim ki bir dereceye kadar o vatandaşların hakları ve hayatları muhafaza edilmiş olur. Tekrar ediyorum, diğer mühim bir nokta da bir zümre halkımızın, yazın dağlarda, kışın sıcak yerlerde oturmaları keyfiyeti bu asırda muvafık değilmiş, Zannederim ki Tahsin beyefendi bunu buyurmuşlardı, katiyen bu noktai nazar doğru değildir. Yirminci asırda bütün medeniyet ve iktisadiyat kaidelerile beraber bir milleti olduğu gibi almak lâzımdır. Bir milleti bulunduğu halden çıkarıp diğer bir hale koymak birden bire mükün değildir. Yine iktisad ulâması elbette teslim buyururlar ki, iktisadiyatı, bahusus birden bire şu şekilden bu şekle çevirmek gayri mümkündür ve muzırdır. Bu noktai nazardan arzetmek istiyorum ki, bu zümre halkımız, Devletçe büyük faaliyetle başlanmış olan iyilik işlerinde, millet işlerinde, imar işlerinde, temdin işlerinde, tanzim işlerinde, inşaallah güzel semereler hasıl oluncaya kadar bu adamlar da yaz kış, esas itibarile muayyen yerlerde toplanıp, muayyen mıntakalarda sayı usulleri vechile, kârû ki işlerini tanzime muktedir oluncaya kadar bu aşiret halinde devam etmelidirler ve devam edeceklerdir. Bunu birden bire kesmek muzır olur ve doğru değildir. Zamanı gelir, esbab kendi kendine bu adamları da, kendileri için çok tatlı olmayan ve zor olan bu hayattan geçilir. Bu itibarla bu noktalarda nazarı dikkate celbetmek isterim. Yoksa ormanlar benim de başımla beraber, yüreğimdedir, bu gün değil bir çok senelerden beri.... (Alkışlar).

Refik Ince (Manisa) — Keçinin içtimai hayatımızdaki rolü hepimizin malûmudur, İptidai diye telâkki ettiğimiz hayatın sahiblerinin evine misafir olduğumuz zaman bize ikram ettikleri, altımıza serdikleri çullar, keçi kılından yapılır. Erzaklarını koydukları çuvallar keçi kılındandır. Önümüze sürdükleri güveç keçi etindendir. Kendilerinin aslî mevaddı gidaiyesi olan peynir ve çökelek keçi sütünden yapılır. Köy göremezsiniz ki, orada, koyun, tulum peyniri esaslı maddei gidaiye olarak yenmiş olsun. Köylünün kendi hayatı umumiyesinde bu kadar mühim rolü olan keçi bir serveti asliye mahiyetindedir. Köylü vergi borcunu dahi pazara getirerek satığı keçi parasile öder. Bu kadar faydalı olan derisi, tersi, yünü her şeyi faydalı olan mahluka karşı birdenbire husumet göstermek, şimdiye kadar Türkiyeyi or ansız bıra an âmillerin başında bu mahlûkların geldiği gibi bir zehaba düşürür. Bence bunun sebebi 4 ayaklı keçiler değil, iki ayaklı keçilerdir. (Bravo sesleri, alkışlar).

Rasih Kaplan (Antalya) — İki ayaklı keçileri, onları çıkarabilirler mi?

Refik İnce [Devamla] — Arkadaşlar; eğer raiyane hayat orman üzerinde hakiki bir müessir olmuş olsaydı bu meyanda keçi, orman ve eşcar üzerinde bu kadar müsbet tahribkâr bir rol oynamış olsaydı, zannederim ki, keçi yaşayan yerlerde ağaç bulunmaması lâzımgelirdi. Fakat keçinin ayağının bastığı, insanların ayağının bastığı yerlerde ormanları görmekte olduğumuzu söylemeğe lüzum yoktur. Şimdi arkadaşlar, bütün bu hayatî noktai nazar üzerinde, adedini bilmediğim ve temin edeceği faydanın hesabı hakkında malûmatım olmayan keçinin kaldırılması yolundaki davanın müdafaasını yaparken dahi keçinin de zararlı olmadığını söylemeğe dilimiz varmaz Her mahlûkun behemehal zararlı olduğu hatta mahlûkatın en şereflisi olan insanın dahi zararlı olduğunu nazarı dikkate alarak umumî tedbirler alıyoruz, fakat, keçi denan âciz bir mahlûk üzerinde Devlet denilen kuvvet ve kudret istisnaî bir tedbir ittihaz etmemelidir. Deve ile zavallı âciz keçi için niçin istisnaî ahkâm koyalım. Danalar üzerinde camuz üzerinde, öküzler üzerinde, domuzlar üzerinde, bu kadar ahkâm vazettikten sonra, bu gibi hayvanat hakkında ittihaz edilen ahkâm keçiler hakkında da tatbik edilebilir. Beşer elinde topu ile, tüfeği ile, jandarmasile, iradesile kanunu tatbikte âciz midir? Nihayet bütün Türkiyedeki 3 - 4 milyon keçi için ahkâmı istisnaiye koyarsak... [Keçi dinler mi? sesleri]. Keçi dinlemez de merkeb dinler mi, manda dinler mi, at dinler mi, dana dinler mi? [Gülmeler].

Arkadaşlar, hakikaten bu keçi üzerinde... müzakere etmiş olmak keçinin lehine bir cereyan ve keçinin temin ettiği menfaat noktasından bir mütalea olmakla beraber bence alelıtlak keçi, haşaratı muzırra, hayvanatı muzırra gibi vücudu itlâf edilecek kısımlardan değildir. Onun için ben, Türkiye Büyük Millet Meclisinin hak perverliğine müracaat ediyorum. Maddenin birinci fıkrasında hakları saydıktan sonra bu hak sahibleri tiftik ve kara keçi ile deve hayvanlarını bu yerlere sokamazlar demek, bir taraftan hakkı temin ederken diğer taraftan hakkı kullanamıyacak şekilde bir vaziyet ihdas etmek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin şanı hukukiyesine uymaz. Hangi noktadan tetkik edilecek olursa olsun keçi üzerinde tedbir almak lâzımdır. Fakat bunu diğer hayvanlardan zararlı görerek onlar hakkında hususî ahkâm koymakta fayda yoktur. Arkadaşların bu noktai nazarına iştirak ediyorum.

Tahsin Sau [Aydın] — Arkadaşlar, Ziraat vekili dünkü beyanatında, bir medeni Devletin hükümrani sahası dahilinde bulunan arazinin lâakal % 30 - 35 inin ormanla kaplı olması lâzımgeleceğini, erbabı fenninin içtihadına, kanaatına istinaden söylemişlerdi. Halbuki memleketimizdeki orman ancak arazimizin % 10 nu nisbetindedir. Şimdi demek oluyor ki biz bu sahanın, Türkiye dahilindeki arazinin ancak % 10 unu keçilerden muhafaza etmeği burada mevzubahs ediyoruz. Eskişehirden Polatlıya kadar, Ziya Gevher arkadaşımın müsaadelerine mağruren söyliyeyim, olan yer için step tabirini kullanacağım. Keçi buralarda yetiştirilsin. Orman mıntakasındaki keçilerle buralardaki koyunlar mübadele edilebilir, bunda bir mâni yoktur. Zaten arazinin % 90 nı keçilere kalıyor. Sayın generalim buyurdular ki, bir takım insanların maişetleri sırf tahrib ettikleri bu ormanlara bağlıdır. Tabiidir ki bu tatbik edileceği zaman Hükümet her halde onlar için de tedbirler alacaktır. Sonra dağlarda oturan bir takım insanlar vardır ki, Refik Şevket arkadaşımızın sözlerine iştirak edeceğim, onlar ormanlardan daha ziyade himayeye muhtaç zavallı insanlardır. Ormanlarda öyle insanlar vardır ki bir köy kurarlar, bunların birisinin evi bir dağda, diğeri öbür dağdadır. Bunlar biri birlerile çakal gibi bağrışarak konuşurlar, biz ne

[illegible] fakat onlar alışmışlar, anlarla. Bu [illegible] çıkar menfaatine inmiştir. Bunlar da bütün [illegible]. Bunları kurtarmak mecburiyetinde değil miyiz? Bunların iki merkebi [illegible] kendisine çalı çırpı kesip te kasabada satıp, bununla tuz ve petrol alır. Petrol de almaz, çünkü cıra yakarlar. Velhasıl bunlar [illegible] çıkmış insanlardır. Öyle adamlar [illegible] de adamlar, orman teşkilâtı yapılırsa ormanlarımız işletilmeğe başladıktan sonra bize lâzım unsurlar olacaktırlar.

Devlet ormanlarındaki meralara, orman fen memurlarının göstereceği lüzum üzerine müsaade olunacağı mevzuubahs ediliyor. Bu ne demektir? Fen memurunun bir ikametgâhı, maiyetinde kolcuları filân vardır. Orman hususatına tevekkuf eden işleri ormancılar pekâla bilirler. Onların bu adamlara ihtiyacı vardır. Ağaç taşımak ve saire için lâzımdır Hükûmet ormanlara civar köyleri kaldıracak yeni mesken yapacak ve onları bir araya toplayacaktır. Halbuki elimizdeki orman kanununun tatbikatına geçildiği zaman bu unsurların vücuduna lüzum hissedilecektir. Binaenaleyh imkân oldukça mekteb yapmak ve çocuklarını terbiye etmek suretile onları istifadeli vaziyete sokmak icab eder. Bu lüyum hâsıl oldukça, bu ihtiyaca cevab verecek hükümler de vazedilecektir. Vakıa insanların kara keçilerden daha ziyade orman için tahribkâr oldukları hakkındaki Refik İnce arkadaşımızın mütalealarına iştirak ediyorum. Burada kendilerile hemfikirim. Çünkü bir sigara atmak suretile, dikkatsizlik yüzünden orman içerisindeki kuru otlar bir ateş aldı mı yüzlerce hektar arazi dahilindeki orman yanar. Fakat o zavallı insanların da maişetini temin edecek bir çare bulmak lâzımdır (Müzakere kâfi sesleri).

Ziya Gevher Etili (Çanakkale) — Bu keçi davasını ilk olarak ortaya attığımdan dolayı bir az müteessir oluyorum. Çünkü bu keçi işi bir az keçi inadına bindi ve bir dava oldu. Refik İnce arkadaşımızın keçinin müdafaasındaki belâgatından sonra ben nasıl aleyhinde bulunacağım diye tereddüd ediyorum ve bu işte muvaffak olup olmayacağımdan şübheliyim.

Arkadaşlar; keçi meselesinde, ne keçilerin hepsini birden ifn edelim diyen var, ne de aşiretler için ormanlarda yaşayan insanları tutup denize dökelim [illegible] bir iddia mevcut. (Var, var sesleri,)

Tahir Hitit (Manisa) — Keçiler için böyle bir hüküm var.

Ziya Gevher Etili (Devamla) — Rica ederim Tahir arkadaşım, sen kürsüye çıktığın zaman ben bağırmıyorum.

Şimdi ormanda yaşayan insanların tahribatile ormanı tahrib eden keçi veya keçi gibi hayvanların mazarratının önüne geçmek mevzuu bahistir. Gelen kanunda da bu mazarrat en faideli, en zararsız suretle nasıl bertaraf edilecektir, diye ahkâm vardır. Keçinin ormanlara zarar vermemesi için yok edilmelerine bir çok arkadaşlarla beraber ben de dahilim. Bir kısmımız da keçilere dokunulmaması, onlara oamanlarda yer verilmesi taraftarıdırlar. Hükûmet, bu iki fikri telif edecek bir şekil teklif etmiştir. Diyor ki, bir mahdut saha yapacağım: buralara keçileri koyacağım ve bir mahdud saha alacağım, onlara da insanları iskân edeceğim.

Arkadaşlar, iskân meselesi en mühim bir davamız değil midir? Hepimiz aşiretlerin aleyhinde söylüyoruz. Memleketin servet esası ve mevcudiyeti olan ormanı tahrib ile başlayan aşiret hayatını medenî bir hale getirmek ve onları iskân ederek insan gibi çalıştırmak istiyoruz. Hükûmetin getirdiği teklifte bu vardır. Yoktan anî bir tedbirle haydi efendim ormanda işiniz yok, gidin diyen yoktur.

Kara keçinin tahribatile faydası arasında münakaşa yapacak olursak bundan 200 sene evvelki Ankara tarihini okuduğumuz zaman gönüllerimiz nasıl müteesr olursa, gene ayni vaka karşısında kalırız. Hakikaten arkadaşlar, Ankara tarihini okuyun, 200 sene evvel burada gezen seyyahların yazdığı eserler ve yaptıkları resimler gösteriyor ki, Ankara ve civarı koruluktur, sulaktır, her şeyi vardır. Bunlar şimdi tahrib edilmiştir. Binaenaleyh bu kadar yakın tarihte bile mevcudiyeti belli olan bir şey bugün mahvolmuştur.

Gene bu gün o güzelim Muğla, Antalya ve Çanakkalenin yarin, benim kullandığım bir tabirle stebden farklı olmayacağını kim temin eder?

Refik İnce arkadaşım diyor ki, köylere gittiğinizde size keçi eti ikram ederler. Koyunun, kıvırcığın yetiştiği bir memlekette keçi eti yenir mi? Elbette koyun yenir. Fakat asıl davanın mahiyeti şudur: Hükûmetin teklifi mutedil bir tekliftir ve karşılaşan iki fikir ortasında bir tekliftir. Hükûmetin teklifinde zaten, keçiyi imha edelim, diye bir şey görmedim, Onu teklif eden benim. Hükûmet diyor ki, mahdut sahaya keçiyi sokmayacağım.

Şükrü Gülez (Bolu) — Öyle değil.

Ziya Gevher Etili (Devamla) — Rica ederim Bay Şükrü! önündeki kanunu oku.

Kanunu ben okudum, Satır, satır okuduğumu da evvelki gün isbat ettim.

Şimdi arkadaşlar diyorlar ki, keçi ağzının yetiştiği yere kadar tahrib yapar. Ve büyük ağaçlara dokunmaz. Zaten keçi bırakmıyor ki ağaç büyüsün. Ağaçda insan vücudu gibidir. Büyük göçer; yerini küçük tutar. 20 sene sonra göçecek ağaçların yerine geçecek ağacı keçi şimdiden bırakmıyor.

Bu itibarla Hükûmetin teklifinin aynen kabulünü rica ederim.

Besim Atalay [Kütahya] — Arkadaşlar halk arasında bir darbı mesel var.

Bir söz halk arasında 5 senede on senene 20 senede yayılmaz, bir sözün halk arasında yayılabilmesi için en az yüz sene lâzımdır. Bir ata sö ünün bir millet arasında düstur olabilmesi için en az yüz sene lâzımdır. Derler ki. "Keçinin uyuzu pınar başından suyu içer.„ Akup giden sudan içmez. Ayağının altında ot vardır, çiçek vardır, kâfir onu yemez Hınzır gider, nerede fidan varsa onu koparır, dalını koparır, onun ince kabuklarını tırmalar, filizleri küçük dalları kemirir. Ağacın nusğu yukarıya çıkmaz. Evet büyük ağacı bir şey yapamaz. Fakat yenisi yetişmedikten sonra ötede büyüğün ne faydası vardır. Keçinin bu mazarratı muhakkaktır. 5, 6 sene evvel bunu gözümle gördüm ve geldim burada bu kürsüden söyledim. Öteden bir arkadaşım kalktı. Sus dedi. Keçilerin aleyhine söz mü söylüyorsun; o vakittenberi epeyi ilerledik. Fakat yine bu gün keçiyi müdafaa ediyorlar. Refik Şevket arkadaşım mersiyesini yaptı. Adeta bir keçi günü yaptık. (Alkışlar).

Gelelim aşiretler meselesine: Evet ben de bilirim. Balikesirden Muşa kadar; sonra cenupta bir çok aşiretler vardır. Bir çok adlarla anılırlar. Bunlar 4, 5 uyuz keçinin arkasına takılırlar, yazın yaylada kışın sahilde vakit geçirirler. Bunları daha ziyade müstahsil bir hale getirmek için onların elinden keçiyi almak lâzımdır. Zeytin yetiştirsinler. Hamnup yetiştirsinler, oralarda kendi kendine üzüm biter dökülür de keçiler yer. Zeytinleri aşılasınlar. Fakat keçi bunları aşılatmaz ki, çünkü kendisi yeyecek. Aşılanmamışı bırakır, yani başında aşılı varsa gider onu yer, çünkü daha körpedir.Veya çoban onu keser ve keçinin ayağının altına atar. Şu halde memlekette ormancılığı ilerletmek istiyorsak keçiyi kaldırmağa doğru yürümeliyiz. Bu da, arzettiğim gibi, ağaçları yetiştirmek hususunda çok tesiri olduğu gibi halkı toprağa fazla bağlanmayan aşireti de toprağa bağlayacaksın' Onu meyvacılığa, Ziraata alıştıracaksın. İçel, Antalya mıntakasında, hulâsa güzel vatanımızın her tarafında kendi kendine yetişen bir çok aşılanacak ağaç vardır. Baştan başa, böyle zeytin, armud, üzüm mıntakaları vardır, oradaki dağlar kademe kademe binlerce ağacı ihtiva eder. Bu vaziyette bunları aşılamağa imkân yoktür. Büyüğünü deve, küçüğünü keçi yer.

Evet, bir milleti bir halden o bir hale birden bire nakletmek kolay değildir. Bunu bilirim, fakat o aşiretler bir millet değildir. Milletimiz bugün, şu millettir ki, kültürü var, harsı var, her şeyi var. Bunun içerisinde, nihayet miktarı pek az olan bir kısım var ki, konub göçüyor. Bunu da bir millet diye tavsif etmek doğru olmasa gerektir. Her kavimde, her toprakta bu kabil vatandaşlar, bu kabil yurddaşlar vardır. Bunları da yerleştirmek lâzımdır. Sırası gelmişken, fırsatı düşmüşken, keçileri kaldırarak, bunları toprağa bağlamak her halde daha iyidir.

Sonra, zannedildiği gibi, keçinin verimi çok yüksek değildir. Vakıa koyundan fazla süt verir. koyun 3 ay, keçi 4 ay sağılır amma keçinin sütü suludur. yağı yoktur, peyniri iyi olmaz, çökelekten başka bir şey olmaz. Yünü yoktur. Keçi zannedildiği kadar verimli bir şey değildir. Yalnız keçinin iyiliği arasında çok dolaşmağa lüzum olmamasıdır, Salıverirsin kendi kendide yayılır, Koyun öyle değildir, başında beklemek lâzımdır. İşte koyun ile keçi arasındaki güçlük ve kolaylık buradadır.

Arkadaşlar; keçinin mutlaka kaldırılmış olması lâzımdır. Yalnız bir şeyi sorayım bu vesile ile. Arkadaşlarım mütalealarında da işaret ettiler. Ormanlarda tahribat yapan yalnız deve ile keçi değildir. Bir takım âmiller de vardır Bunlar da tahribat yapıyor dediler. Ben de bir şey soracağım; acaba şimdiye kadar verilmiş olan taahhütler meri olacak mıdır? Köylünün yaptığı tahribat iki yüz oduna münhasırdır, asıl büyük tahribatı yapanlar başkalardır. Bunların zararını önlemek lâzımdır.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Evvelâ Besim Atalay arkadaşıma cevab vereyim Bu kanun ile ormanlarda yeni rejim tesis edilirken 20 - 30 - 40 sene gibi uzun müddetlerle yapılmış olan orman taahhütlerini de feshetmektedir. Ancak heyeti vekileye, tamamile devlet işletmesi teessüs edilinceye kadar ki, biz bunu kanunla on sene diye tahdid ediyoruz. Bu on sene içerisinde memleketin umumî kereste ve mahrukat ihtiyacını temin etmek bakımından bu mukaveleleri 10 seneye kadar ancak bu adamlar üzerinde bırakıyoruz. (Çok güzel sesleri),

Rasih Kaplan (Antalya) — O zamana kadar da orman kalmaz.

Raif Karadeniz (Devamla) — Ancak bu madde, kanunun sonunda ve muvakkat hükümlerdedir. O okunduğu zaman arkadaşların mütaleaları varsa ayrıca konuşuruz.

General Naci, encümen namına, burada iki siyaset bir memlekette birden yürütülemez, dediğini aynen kabul ettiğimize zahib oldular. Biz şüphesiz memleketten behemhal keçinin tardedilmesini istemedik. Ancak ormanlara zarar ve ziyanı dokunduğu için bu ormanlara girmesin dedik. Ormanlar, esbabı mucibe mazbatamızda ifade ettiğimiz vech üzere vatan topraklarının ancak yüzde onuuu örtmektedir, % 90 nı boştur. Bu boş sahalarda keçi hayvanları pek âlâ yaşayabilirler. Orman hakkında esaslı tedbirler alınırken bu tedbirler arasında şu veya bu hayvanın, şu veya bu suretle geçinen ve maişetini temin eden insanların edeceği zararı göz önüne alarak ve onları mebdei hareket olarak ele alırsak esaslı alınmış tedbirler zâfa duçar olur. Bütün bu emeklerimiz boşa gidebilir.

Refik İnce arkadaşımız, eğer keçiler ormanlara fazla zarar vermiş olsaydı, keçi olan mıntakalarda orman bulunmazdı, dediler. Fakat mütehassısların ve bu işle meşgul olanların mütalealarına istinad ederek diyebilirim ki, keçi beslenen mıntakalarda

bu gün orman kalmamıştır arkadaşlar. Kalmıştır, fakat ne kalmıştır?

Orman içerisinde, beynimizde tasavvur ettiği ağaçlar değil, sadece kelleşmiş, kütük, bodur fidanlar kalmıştır ve bundan da düşmüştür. Biz memleket topraklarının sadece % 10 nu ormanlar örtüyor dersek bunların içerisinde bu tasavvur ettiğimiz şekilde büyük ağaçlı ormanlar emin olun ki, % 4 - 5 i ancak bulacaktır. Geri kalanlar kamilen ve sadece kısa boylar yeşilliklerden ibarettir. Arkadaşlar biz bu kanunu yaparken orman meselesini çok önde ve memleketin iskân kabiliyetini nazarda tutarak, Türk köylülerinin hayatiyeti meseledir diye ele aldık ve ona göre tedbirler ittihaz ettik. Yoksa sadece şunun veya bunun menfaatlerini nazarı itibare alacak olsaydık, o zaman bu büyük davanın içinden çıkmak müşkül olurdu. Deniliyorki, keçi besleyen insanlar nasıl maişetlerini temin etsinler? ben bilmiyorum. Eğer böyle insanlar varda yalnız keçinin Devlet ormanlarından otlamasile ancak kazanabiliyorlarsa - böyle bir sınıf olacağını bilmiyorum - eğer varsa, elbette Büyük Türkiye Cümhuriyeti bunları düşünür ve bir care bulur.

Orman kanunu umumi esasları dairesinde ormanların muhafaza ve artırılması için tedbir alınmış bulunuyor.

Bu hayvanları yalnız biz değil memleketinde orman bulunduranlar da kendi ormanlarına bunları sokmamışlardır, kanunlarla menetmişlerdir. Encümen bu maddenin ehemmiyetli bir tedbir olduğu ve bundan çok faideler temin edileceği kanaatinde bulunmaktadır, bununda arzedayim (Müzakere kâfi sesleri).

Başkan — Kifayeti müzakere hakkında bir takrir var, okutacağım.

Yüksek Reisliğe

Müzakere kâfidir. Maddenin aynen kabulünü teklif ederiz.

Konya	Erzurum	Erzurum
Hamdi Dikmen	Şükrü Koçak	Zeki Soydemir

Başkan — Reye koyuyorum. Müzakereyi kâfi görenler... Muzakerenin devamını isteyenler... Müzakerenin kifayeti kabul edilmiştir.

Yüksek Reisliğe

41 nci maddenin son fıkrasının çıkarılmasını arzederim.

Seyhan
Naci Eldeniz

Yüksek Reisliğe

41 nci maddenin son fıkrasının tayyini teklif edelim.

Manisa
Tahir Hitit

Yüksek Reisliğe

Yörüklerin, keçi ve deve ile geçinen köylülerin yeni kanunun hükmü ve şümulüne hayatlarını uydurabilecekleri bir devreye kadar bu maddenin tatbikinin beş sene sonraya tehirini dileriz.

Konya	Urfa	İçel
K. Gürel	Fuad Gökbudak	F. Mutlu

Başkan — İki takrir ayni mahiyettedir. Son fıkrasının tayyı teklif ediliyor.Bu teklifi nazarı dikkate alanlar . . . Almayanlar . . . Nazarıdıkkate alınmamıştır.

Refik Şevket İnce (Manisa) — Reis bey çok acele ediyorsunuz, kabul edenler diyorsunuz, elimizi kaldırıyoruz, daha indirmeden kabul etmiyenler diyiviriyorsunuz. Hangi takriri reye koyduğunuzu dahi anlamadık.

Başkan — Bir buçuk saat müzakere devam etti. Herkes alâkadardır. Reye koydum, kimse elini kaldırmamıştır, Riyaset doğruyu ifade etmiştir.

Refik İnce (Manisa) — Güzel, bize hitab ediyorsunuz fakat işitmedik dedikten ve ekseriyet olmadıktan sonra bir daha reye koymağa lüzum vardır bilhassa işitmedik dedikten sonra.

(Urfa mebusu Fuad Gökbudak ve arkadaşlarının takriri tekrar okundu).

Başkan — Takriri nazarı dikkate alanlar . . . Almayanlar . . . Nazarı dikkate alınmıştır.

Refik İnce (Manisa) — bu iyi işitildi, işte.

Başkan — Şu halde maddeyi aynen reyinize arzediyorum. Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

Madde 42 — Devlet ormanlarındaki otlaklara hayvan sokulup otlatılmasına orman mühendisleri tarafından tanzim ve mafevk orman baş mühendislerince tasdik olunacak plânlara göre Orman umum müdürlüğünün izni ile müsaade olunur.

Şartlarda değişiklik yapılıncaya kadar plâna riayet edilir.

Plânda, otlatılacak hayvanların cins ve nevileri gösterilir.

Yanmış olan orman yerlerine hiç bir suretle hayvan sokulamaz.

Plânlar, otlak zamanından evvel tanzim ve tasdik olunur.

Kuraklık gibi fevkalâde ahvalde Ziraat vekâletinin izni ile muvakkat olarak Devlet ormanlarının zarar vermeyecek yerlerinde hayvan otlatılabilir.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — (Şartlarda değişiklik yapılıncaya kadar plâna riayet edilir) fıkrasının maddeden çıkarılmasını teklif ediyoruz. Çünkü fazladır.

Başkan — Encümenin işaret ettiği fıkrayı maddeden çıkardık. Mütalea var mı? (Hayır sesleri) Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sekizinci Fasıl

Muhafaza ormanları

Madde 43 — Ormansızlık yüzünden arazi kayma ve yağmurlarla yıkanma tehlikesine maruz olan yerlerdeki ormanlarla meskûn mahallerin havasını, demiryollarını, şoseleri, ziraat edilen mahalleri çığ, sel gibi zararlardan koruyan ve buraları toz fırtınalarına karşı muhafaza eden nehir dolmalarının önüne geçen, memleket müdafaası için muhafazası zaruri olan ormanlar İcra Vekilleri Heyeti kararile muhafaza ormanı olarak ayrılabilir.

Başkan — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 44 — Mülkiyeti Devletten başkasına aid olan ormanların muhafaza ormanı olarak ayrılması icab ederse bu ormanlarla alelûmum muhafaza ormanlarının tamamlanması için bunlara eklenmesi lâzımgelen yerler İcra Vekilleri Heyeti kararile istimlâk olunur.

Başkan — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 45 — Muhafazaya ayrılan ormanlar belli olacak surette münasib işaretlerle sınırlanır.

Başkan — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmeyenler... Dabul edilmiştir

Madde 46 — Muhafaza ormanlarının korunması bunlardan ne dereceye kadar katiyat yapılabileceği ve ne surctle istifade edilebileceği Orman umum müdürlüğü tarafından tayin edilip Ziraat vekillerince tasdik olunacak usul ve şartlara bağlıdır.

Başkan — Maddeyi kabul buyuranlar... etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü Kısım

Umuma mahsus ormanlar

Birinci Fasıl

Sınırlanma ve harita

Madde 47 — Köy, belediye, idarei hususiye gibi âmme müesseselerine aid umuma mahsus ormanların sınırlanması işini dahi beşinci maddede yazılı tahdit komisyonları yapar. Komisyonların masrafı Devlete, sınırlanma işleri ve masrafları alâkadar müesseselere aiddir.

Başkan — Maddeyi kabul buyuranlar.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 48 — Umuma mahsus ormanların içinde veya ormandan açılmış çıplak yerlerindeki otlak, yaylak, kışlak ve sulama gibi haklar, açılmış tarlalar ve her nevi malların ormana ziyanı dokunduğu anlaşılırsa Orman umum müdürlüğünün muvaffakiyetile alâkalıları bunları istimlâk edebilir.

Başkan — Maddeyi kabul buyuranlar.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 49 — Umuma mahsus ormanların komisyonlarca tahdid olunacak sınırlarını alâkadarları tahdid tarihinden itibaren iki sene içinde hendek açmak, kuru duvar yapmak, sabit kayalar üzerinde işaretler hakketmek veya yeniden sabit işaretler dikmek suretile belli etmeğe mecburdurlar.

Başkan — Maddeyi kabul buyuranlar.. Etmeyenler.... Kabul edilmiştir....

Madde 50 - Umuma mahsus ormanların haritalarını, orman idaresi yapar. Bu iş için dahi müesseselerden masraf istenemez.

Şükrü Gülez (Bolu) — Efendim, bendeniz, lâyihanın emlâk ve mera işlerine tahsis ettiği üçüncü kısmın ikinci ve üçüncü fasılları hakkında söz söyleyeceğim. (Söz madde hakkında olur sesleri). Bendeniz fasıl hakkında söyleyeceğim. Çünkü bu maddeler mütedahildir.

Lâyihanın şimdi kabul edilen 41 nci maddede Devlet ormanlarının açık ve hayvan otlatmağa salih yerlerdeki otlak ve sulama gibi hakları olanlar idare tarafından gösterilecek şekillerde girip, çıkmağa, ağaçlara ve taze fidanlara zarar vermeyecek surette idarenin ittihaz edeceği tedbirlere riayete mecbur tutulduktan sonra bu hak sahiblerinin tiftik keçi ve karakeçi ve deve hayvanlarını bu yerlere sokamazlar diye konulan hüküm....

Sırrı İçöz (Yozgad) — Tiftik keçi mevzubahs değildir.

Şükrü Gülez (Bolu) — Tiftik keçi de var.

Sırrı İçöz (Yozgad) — Karakeçi gibi muzır değildir.

Şükrü Gülez (Devamla) — Konulan bu hüküm köylülerin hükmî şahsiyetlerine yani âmme menfaatine ve kanunun tabirile umumî ormanlara da bu keçi hayvanlarının sokulamıyacağı ve 41 nci maddede derpiş edilen diğer takyidat bu umumî ormanlarda da tatbik edilecek...

Başkan — Sözleriniz maddeye teallûk etmiyor.

İsmet Eker (Çorum) — 50 nci maddeye hiç teallûk yoktur.

Şükrü Gülez (Devamla) — Sözlerim ikinci fasla aiddir.

Başkan — Madde kabul edilmiştir. Başka bir maddede söyleyiniz.

50 nci madde hakkında bir mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

İkinci fasıl

Umuma mahsus ormanların idaresi ve korunması

Madde 51. — Umuma mahsus ormanların idaresi ve korunması bu kanun hükümlerine göre bunlara sahib olan müesseselere aiddir.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?

Sırrı İçöz (Yozgad) — Usul hakkında söyleyeceğim. Harfi dahi zapta geçer. Binaenaleyh fasıl başlayınca faslın unvant dahi kâtip tarafından okunmalıdır. Mütemadiyen numara sırasile madde okunuyor. Fasıl okunmuyor. Onun için de Şükrü bey şaşırmış ve söz almağa mecbur olmuştur.

Şükrü Güleç (Bolu) — İkinci kısmın hakkında söz istiyorum dedim. Fasıllar birbirine çok müteallikdir. Hattâ keçi tiftik hayvanları hakkında kabul ettiğiniz ...

Başkan — Fasıl hakkında söz söylenemez. Madde hakkında söz söylenir Şükrü Bey.

Şükrü Güleç (Bolu) — Bu maddenin umumî hakkında söyleyeceğim.

Başkan — Olamaz efendim.

Rifat Vardar (Zonguldak) — Söylesin efendim ne çıkar?

Şükrü Güleç (Bolu) — Demin bıraktığım yerden başlayacağım: Tiftik keçisi, karakeçi ve deve hayvanlarının bu yerlere sokamazlar diye konulan hükmü köylülerin hükmî şahsiyetlerine yani âmme menfaatine ve kanunun tabirile umumî ormanlara da bu keçi hayvanlarının sokulamayacağı ve 41 nci maddede derpiş edilen diğer takyidat bu umumî ormanlarda da tatbik edileceği 53 ncü maddede zikredilmekedir, yani köylülerin idaresine bırakılan bu ormanlara da karakeçi ve tiftik keçi sokulamayacağı, otlatılmayacağı ve sulanamayacağı hükmü konulmaktadır. Bu lâyihanın Devlet ormanlarında izinsiz maden taharri edilmeyeceğine ve taş ocağı açılamayacağına dair olan 24 ncü maddesi; Devlet ormanlarında ağıl ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması memnu olduğuna dair olan 25 nci maddesi; Devlet ormanlarının 4 kilometreye kadar mesafesinde her çeşid fabrika yapılmak, Ziraat vekâletinden izin almağa mütevakkıf olduğuna dair olan 26 ncı maddesi ve orman sınırları dışında ve bu sınırlardan 500 kilometre mesafeye kadar olan yerlerde yapılacak kireç, kömür katran ve terementi ve daha buna benzeyen ocakların yapılması orman idaresinin iznine bağlı olduğunu gösteren 28 nci maddesi;

Devlet ormanlarından kesilecek ağaçların dibi kaza ormanlarında numaralanacağı, Devlet çekici ile damgalanacağı ve sair fennî muamele tatbik olunacağı ve baltalıklarda da kesilmeyecek ağaçların damgalanacağı hakkındaki 33 ncü maddesi;

Kesilen ağaçlardan hazırlanacak tomrukların ebadı tesbit edilerek damgalanacağına ve mahrukat ağaçlarının kabuklu olarak mesaha edileceğine dair olan 35 nci maddesi;

Parası verilmeden ve nakliye tezkeresi alınmadan nakliyat yapılmamakla beraber nakliyat, orman idaresine gösterecekleri yollardan yapılacağına dair olan 36 ncı maddesi hükümleri bu fasılda beyan olunan memnu mahsus ve idaresi ve hasılâtı köylülerin hükmî şahsiyetlerine verilmiş olan ormanlarda da tatbik olunacağı şimdi müzakere etmekte olduğumuz 53 ncü madde de sarahaten göstermektedir.

Bu kabil ormanların Devlet ormanları gibi sıkı bir kontrol ile muhafaza edilmesi ve tahribata yol açacak her türlü efal ve hareketleri şiddetle menedecek tedbirler alınması orman muhitinde sakin halkın ve dolayısile umum milletin menfaatine uygun olduğu için kabul etmek gayet tabiî ve mantıkî bir harekettir. Menfaati yurdun her köşesine her noktai nazardan şamil ve lâzım olan ormanlar için bu koruma tedbirlerinden umumî ormanların hariç bırakılmasını tasavvur etmek tabiî akla gelmez. Fakat bu muhafaza ve inzibat tedbirleri arasında yer tutmuş olan kara keçi ve tiftik keçilerinin de bu kabil ormanların müsait yerlerinde otlatılmasının ve su verilmesinin menini açıkça ve katî surette gösteren 41 nci maddenin yalnız bu otlak hakkından mahrum edilmesi noktası memleketi ve geçimleri sırf bu hayvanlara bağlı olan ve miktarı milyonlara ve belki vatandaşların dörtte üçüne şamil bulunan halkı derhal felce uğratacak ve bin feryadü figan içinde bırakacaktır. Hükmü çok geniş sahalara şamil olan bu memnuiyet; Anadolu halkının başlıca servet membaını teşkil eden hayvancılığı yani davarcılığı kökünden baltalamış olacaktır. Miktarı 18 milyonu geçen fakir halkı geçindiren süt, yoğurt gibi ürünlerinden başka beş milyon liralık deri ve 8-10 milyon liralık kıl ve tiftik ve bir o kadar da kasaplık hayvanı ihrac ettiği ve esasen Anadolunun yegâne istinad ettiği servet membaını ve bu hayvanatın umumî iktısadiyatımızın temel taşını teşkil eylediği ve iklimin icabatı daha çok asırlar bununla iştigali emrettiği halde bu serveten halkımızı mahrum etmek yolunda kanunî hükümler koymak akla sığar bir iş değildir. Devlet ormanlarına her nevi keçi girmesini yasak eden hükmü kabul ettik. Hakikaten bu hayvanların ormanlar dahilinde gezmesi yeniden yetişecek körpe fidanlar için zarar tevlit edeceğine şüphe yoktur. Fakat bu memnuiyeti esasen çalılık ve odun almaktan başka bir meziyet ve mahiyet taşımayan ve köyler civarında bulunan yerlere yani umumî ormanlara da teşmil edersek değil keçi hayvanlar, diğer nevi hayvanlar da meradan mahrum edilmiş olur.

Kendi intihab dairemin bu hususta vaziyetinden de kısaca bahsetmenin meselenin tenevvürü noktasından faydalı olacağı kanaatindeyim,

Abdulmuttalıb Öker (Malatya) — Söylediklerinin 51 nci madde ile alâkası yoktur.

Süleyman Sırrı (Yozgad) — Maddenin tadilini istemiyor. Esbabı mucibesini istiyor, devam etsinler.

Şükrü Güleç (Devamla) — Bolu ve mülhakatı 300 000 nüfusa yakın bir yerdir. Esasen geçinmesi ormanlardan istihsalâta ve başlıca tiftik, ve kara keçi hayvanatı yetiştirmeğe bağlı idi. Ormanlarda çalışmağı bu kanun, bu kabîl halk için imkânsız bir hale koymuştur, elinde peşin parası olmadan orman müzayedesine gireşemeyecektir. Eski usul ve kanunlarla köylülere ormanlardan ticaret için verilen ağaçların bedeli taksitlerle alınırdı. Bu kolaylıklar tarihe karıştı. Artık bundan bahsetmeğe de lüzum kalmadı.

Bolu'da ve mülhakatında ormanlar hattâ kasabaya, ekseri yerlerinde üç kilometre mesafeye kadar yakındır. Devlete ayrılacak ormanlarla umumî ormanların şümulü içine girecek ormanları şimdiden katî şekilde bilmek mümkün olmamakla beraber aşağı yukarı bir hesabla tahmin ediyorum ki, Devlet ormanları bazı cihetlerde on ve bazı semlerde beş altı kilometreden başlayacak ve umumî ormanlar ve bu ormanlar içinde yaşayan köylerimizde bu on ve beş kilometre mesafeler içindeki sahalarda kalmış vaziyette bulunacaklardır. Bununla beraber Devlet ormanları hududu içinde kalacaklar da istisgar edilmeyecek miktardadır. Bolu ve mülhak kazalarında bunun miktarı beş yüz köye yakindir. Devlet ormanları içinde kalacak köylülerin keçi hayvanatının otlama ve sulama şekilleri nasıl olacaktır? Bu kanunun on beşinci maddesinde işaret edildiği gibi iskân kanunu tatbik edilinceye kadar keçileri kaldırılacak mıdır? Bu maruzatımla Heyeti Celileye anlatmak istediğim nokta, çok dar ve etrafı ormanlarla çevrilmiş bulunan ve nüfus başına beş dönüm gibi hiç sayılacak kadar az araziye sahib olan ve bir karış mera ve otlağı bulunmayan bu köylülerin hayvanlarını, davarlarını, keçilerini nerede, havada mı gezdireceklerdir? Kanunun bu katî memnuiyeti karşısında hayatî geçinmelerini nasıl ve ne şekilde temin edeceklerdir?

Bu hallere nazaran bu mevzu yani umumî ormanlar içinde keçi, tiftik hayvanlarının otlatılması ve sulanması, ağıl, mandıra yaptırılması meselesi çok düşünülmeğe, derin ve etraflı tetkik edilmeğe değer bir mevzudur. Devlet ormanlarında tatbik edilecek olan 24, 25, 26, 28, 33, 35, 36 ve 42 nci maddelerde bahsedilen memnuiyetlerin umumî ormanlarda tatbik edilemeyecek cihetleri de vardır. Bunların izah ve isbatı çok uzun süreceği ve yüksek heyetinizin sabrını tüketeceği için bunu encümen huzurunda münakaşa etmek daha münasib olacaktır. (Söz maddeye teallûk etmiyor sesleri).

Başkan — Bay Şükrü, sözünüz maddeye teallûk etmiyor. Tahrirî ifadeler 15 dakikadan fazla süremez, iki dakikanız kalmıştır.

Şükrü Güleç (Devamla) — Peki. Umumî ormanlar da, eşhas ormanları da Devletin murakabesi altında bulunacağına göre alelûmum ormanların inzibatı ve korunma tedbirleri lâyihası sonradan gelecek bir muhafaza teşkilâtile yapılacaktır. İşittiğime göre bu teşkilât gümrük muhafaza teşkilâtı gibi asker tarafından idare edilecektir. Bu teşkilâtın ormanlarımızı muhafazaya, murakabeye kâfi tedbir olup olmadığını şimdi münakaşa etmek saded haricidir. O kanun gelince düşünülür ve lâyiha isabetli kararlarımızla kanuniyet iktisab eder. Burada benim şimdiden anlatmak istediğim cihet, memnuiyetler arasına sokulan hayvanatın rayi ve sulama meselesinin ne kadar mühim ve şümullü olduğu cihetle bu memnu hareketleri menetmek için düşünülen 8000 muhafaza efradının daha 3 misli arttırılması icab eder. Memleketin şimal ve cenubunda ve şarkında, garbında tiftik, kıl keçisi yetiştiren ve ormanla alâkası olan köylüleri takribî olarak mevcud köylerimizin nefi dadar hesab edersek 20 000 köye tiftik ve keçi hayvanlarını umumî ormanlara da sokmamak için daima 20 000 bekçinin köyde her gün beklemesi ve murakabe etmesi lâzımdır. Böyle bir tedbir ittihazında fayda var mıdır ve bunun tatbiki ne dereceye kadar kabildir? İdaresi ve hasılatı bu kanunla kendisine verilmiş olan köylünün ormanı yani umumî orman içinde keçilerini otlatacak ve sulayacak köylüleri gören bir bekçi tasavvur ediniz ki, boynu bükük, eli böğründe kalmış bu zavallı halkı bu bakkından menedebilsin.

Ben kendi hesabıma buna imkân görmüyorum.

Umumî orman tabirlerile köylülere ayrıldığını anlaşılmaz, mübhem bir şekilde gösteren bu kanunun üçüncü kısmının ikinci ve üçüncü fasıllarının benim anlayabildiğime göre ifade ettiği mana, bu orman sana aiddir. Bunun muhafazasından sen mesul olacaksın. Muhafaza ve korunması ve yetiştirilmesi için emek, masraf ihtiyar et. Faydası sana aid olsun amma, buraya keçilerini sokup otlatma, sulama, demek kaşıkla aşı vereyim derken sapile göz çıkarmaya benziyor. Çoluk çocuğunu sahib olduğu beş keçinin sütile, yoğurdile idare eden ve Devlet mükellefiyetini de bunun sırtından kırpabildiği kılile ödeyen ve kendilerine bu milletin efendisi dediğimiz ve hakikaten efendisi olan bu müstahsil ve memleketin müdafi unsurunun hayatiyetini kurutmağa doğru gitmek hiçte arzu edilir bir fikir olamaz ve bizim halkçılık prensiblerimizle telif edilemez. Binaenaleyh umumî ormanlara teallûk eden bu fasılların yeniden tetkik edilmek ve kabili hazım ve tatbik bir şekle konulmak üzere encümene iadesini ve takririmin kabulünü yüksek heyetinize teklif ve rica ederim. (Çobanlıktan kurtulmıyacakmı sesleri).

Hayvanların umumî ormanlara sokulmaması için daima 20 bin bekçinin orada her gün beklemesi lâzımdır. Böyle bir tedbirin ittihazında fayda varmıdır ve bunun tatbiki ne dereceye kadar doğrudur?

Başkan — Artık müsaade edemem. 20 dakikayı geçmiştir.

Şükrü Güleç (Devamla) — Bir iki dakika daha müsaade buyurun, netice alınmadı.

Başkan — Başka bir maddede okursunuz.

Madde hakında başka bir mütalea varmı? Maddeyi kabul edenler ... etmeyenler ..., madde kabul edilmiştir.

Madde 52 — Umuma mahsus ormanların korunması bu müesseseler tarafından seçilip orman idaresince kabul olunan bekçiler marifetile temin olunur. Vüsati 1000 hektar kadar olan ormanlar için bir bekçi tayini mecburidir. Daha geniş or-

manlarda beş bin hektar ve küsuru için birer bekçi ilâve ve beş bekçiye bir bekçi başı ve 5000 hektara yakın saha için ayrıca bir mühendis veya fen memuru tayin olunur. Mühendis veya fen memuru tayin orman umum müdürlüğüne aiddir. Bunların ücret ve maaşlarını orman sâhibleri öder.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı?

Şükrü Gülez (Bolu) — Bir iki şey daha arzedeceğim. Zaten maruzatım bitiyor.

Başkan — Mütalea varmı? Takriri okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Bu kanunun üçüncü kısmının umuma mahsus ormanların idaresi ve korunması işletme ve imar işleri hakkındaki ikinci ve üçüncü fasıllarının yeniden tetkik edilmek üzere encümene iadesini teklif ederim.

Bolu
Şükrü Gülez

Başkan — Mütalea varmı? Takriri reye arzediyorum. Kabul edenler ... etmeyenler ... kabul edilmemiştir.

Madde hakkında başka mütalea varmı? kabul edenler ... etmeyenler... kabul olundu.

Maadde 53 — Devlet ormanlarına aid 24, 25, 26, 28, 33, 35 36, 41, 42 ni maddeler hükmü umumî ormanlarda da tatbik olunur.

Tahir Hitit (Manisa) — Arkadaşlar. 53 ncü maddenin Devlet ormanlarına aid 24, 25, 26, 28, 33, 35, 36, 41, 42 nci maddelerin hükümlerinin köylüye aid olan yani umuma mahsus olan bu ormanlara da şamil olduğu madde de saraheten zikredilmektedir. Burada 41 nci madde yüksk heyetin kabul etmiş olduğu keçiler hakkındaki hükümdür. Fakat birde 25 nci madde vardır ki bu madde ormanlar dahilinde her ne suretle olursa olsun, gerek hayvanat ve gerek insanlar için korunmağa mahsus ev yapmağı menetmektedir. Şimdi köylülerin kendilerine mahsus olan meraları içinde, biliyorsunuzki mandıraları vardır. Buralarda hayvanatını idare ederler bazen de kendilerine mahsus evleride vardır. Binaenaleyh 25 nci maddenin buraya ithal edilmemesini rica ederim. Çünkü hayvanatını besleyecek yeri kalmayacaktır. Ayni zamanda yarın umum tatbikatında müşkülât olacaktır. Onun için kanunun birinci maddesi ormanları tarif ederken, bütün ağaçlıkları orman mefhumuna dahil etmiştir. Bu hayvanat nereye gidecektir? Bu, yalnız keçiler hakkında değil, diğer hayvanat hakkında da bir çok müşkülât çıkacaktır. Ormanlarda hayvan otlatmak için bir çok hükümler koyuyoruz. Planları yapılacak, orman memurlarının göstereceği yerlerde otlatılacaktır şartını koyuyoruz. Bu planlar henüz tekemmül etmiş değildir. Çabucak ta yapılamıyacaktır. Belçi bunu dinlemiyecek ve sokmiyacak. Ovalara gitse mezruat vardır. Köy civarında hayvan otlatmağı menediyoruz. Bu, yalnız keçi meselesi değildir, diğer hayvanlar içinder ağır gülfetler tahmil ediyoruz. Keçi kabul edilmekle beraber burada bazı arkadaşlarımız bunun ancak bir kaç aşirete mahsus olduğundan bahsettiler. Böyle değildir. Karadeniz, Akdeniz ve Ege mıntakaları da keçi ile alâkadardır. Aşiret meselesi değildir. 20 - 30,000 köyü alâkadar eden çok mühim bir meseledir. Yarın tatbikatta çok büyük mahzurlar gösterecektir.

Birinci, ikinci maddelerin hiç olmazsa köy ormanlarından olsun kaldırılmasını rica ediyorum.

Başkan — Başkan mütalea varmı?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Ormanları, mülkiyet şekilleri itibarile biz kısımlara ayırdık. Evvelâ Devlet ormanları, sonra umuma mahsus ormanlar, vakıf ormanları ve hususî ormanlar. Devlet ormanlarında tatbik ettiğimiz koruma tedbirlerini esas itibarile diğer ormanlara da kabul ediyoruz. Ancak diğerlerinin sahibleri başka olduğu için o ormanların paraları varidatları kendilerine aiddir. Binaenaleyh Devlet ormanlarında tatbik edilen bazı hükümler, o ormanlarda tatbik edilmeyeceğinden onlar hakkında ayrıca madde tesbit etmiş bulunuyoruz. Arkkadaşım Devlet ormanları hakkında tatbik edilen bu 25 nci madde de, oradaki ormanlarda yeniden bina yapmak ve yerleşmek yasaktır deniyor, Devlet ormanlarında bunu kabul ettik, umuma mahsus ormanlarda da bunu kabul edelim, diyor, Bu ormanlar ya idarei hususiyeye ve yahud belediyeye ve yahud da köy şahsiyeti hükmiyesine aid bulunur. Bütün Devlet ormanlarında yeniden bina yapmağı ve yerleşmeği menettiğimizin sebebi o ormanları tahribden korumak içindir. Mademki bu tedbirin böyle bir faydası vardır, onu umuma mahsus ormanlara da tatbik edelim. Hususî ormanlar mahiyeti itibarile Devlet ormanlarından ayrı bir şeydir. Bunlardan köy ormanları yalnız o köy halkına tahsis edilmiştir. Devlet ormanları daha büyük bir camianın ihtiyacına tahsis edilmiştir. O ormanların gelirleri hangi amme müessesine aid ise onlara mahsus kalacak ve bunun karşılığı olmak üzere de bekleme ve muhafaza masraflarını kendileri ödeyecektir. Devlet ormanlarında kabul etmediğimiz zararlı bir işin bu ormanlarda kabulünü istemek; hem kanunun ahengini bozacak ve hem de yerinde olmayan bir hüküm koyacaktır. Arkadaşımın teklifi bundan ibarettir.

Başkan — Başka mütalea varmı?

Yüksek Reisliğe

41 ve 25 nci maddenin 53 ncü maddeden çıkarılmasını teklif ederim.

Manisa Saylavı
Tahir Hitit

Başkan — Takriri reye arzediyorum. Nazarı itibare alanlar ... Almayanlar ... Nazarı itibare alınmamıştır.

Sırrı İçöz (Yozgad) — Mazbata muharriri arkadaşımında izah ettiği gibi böyle idarei hususiyeye, belediyeye ve köy şahsıyeti hükmiyesine aid olan ormanlarda bina yapılmamsına dair olan hüküm, şahsî binaya aiddir. Yoksa bir belediyenin ormanın inkişafı için, şehre züvvar celbi için yapacağı bina bundan hariçtir.

Tahir Hitit (Manisa) — Madde sarihtir. Ormanda orman muhafaza memurlarının ikametine mahsus evlerden gayri bilâkaydü şart hiç bir veçhile ev yapılmayacaktır.

Başkan — Başka mütalea yoktur. Reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 54 — Umumî ormanlarda Devlet ormanlarına aid 23 ncü maddeda yazılı şekilde istifade edeceklere izin verme salâhiyeti bu ormanlara sahib olan müesseselerin salâhiyetli memurlarına aiddir. Ancak müesseseler orman umum müdürlüğünün bu ormanlara zarar gelmemesi bakımından bu nevi istifadelerin tahdidi veya tanzimi yolunda göstereceği tedbirlere riayere mecburdurlar.

Başkan — Mütalea varmı? Reye arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 55 — Umumî orman sahipleri icab ederse bedel tarifesini kendileri yaparlar.

Başkan — Mütalea varmı? Reye arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Üçüncü fasıl

İşletme ve imar işleri

Madde 56 — Umumî ormanları ya sahibleri işletir veya işletmeyi başkasına verebilirler. Ancak bunlar orman idaresi tarafından parasız olarak tanzim edilecek amenejman planlarına göre işletilir. Bu planlara riayeti idare kontrol eder.

Başkan Mütalea varmı? Reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 57 — Umumî orman sahibleri orman idaresinin, nezareti altında ve göstereceği şekilde ormanları imar etmek, vasıflarını yükseltmek ve ormanlar içinde mevcud yaylak, kışlak ve mera haklarının istimaline halel vermemek şartile orman sınırları içindeki açık ve yangın görmüş ve seyrekleşmiş kısımları ağoçlandırmak vazifesile mükelleftirler.

Başkan — Mütalea varmı? Reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 58 — Bilûmum masrafları varidatından mahsub edilmek ve varidat fazlaları kendilerine verilmek üzere sahiblerinin tekliî ve rızaları üzerine bu kabîl ormanların korunmaları, fennî idareleri ve işletilmeleri orman dairesince deruhde olunabilir.

Başkan — Mütalea varmı? reye arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 59 — Umumî ormanların toprağı ile birlikte şahıslara veya müesseselere devir ve temliki İcra Vekilleri heyetinden izin almağa bağlıdır.

Başkan — Mütalea varmı? Reye arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Dördüncü kısım

Vakıf ormanlar

Birinci fasıl

Vakıf ormanların idareleri ve tâbi olacağı hükümler

Madde 60 — Evkafı sahiha ormanlarile hukuku tasarrufiyeleri olan, ormanlar hususî orman hükmüne tâbi olub bunların idare, muhafaza ve işletilmeleri mütevellilerine veya Evkaf umum müdürlüğüne aittir.

Başkan — Mütalea var mı? Reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 61 — Yalnız âşar ve rüsumatı mevkuf olan ormanlar Devletün olub bunlar Devlet ormanları hakkındaki hükümlere tâbidir.

Başkan — Mütalea var mı? Reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 62 — Evkafı mazbuteden olan vakıf ormanlarının bilûmum masrafları varidatından mahsub edilmek ve varidat fazlaları evkafa verilmek üzere fennî idareleri, korunmaları ve işletmeleri hususunun orman idaresine verilmesine İcra Vekilleri Heyetince karar verilebilir.

Başkan — Mütalea var mı? Reye arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Beşinci kısım

Hususî ormanlar

Birinci fasıl

Sınırlama ve harita

Madde 63 — Hususî orman sahibleri bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren iki sene içinde ormanların sınırlarını tahdid ederek bu sınırları hendek açmak, kuru duvar yapmak, sabit kayalar üzerine

işaretler bakkelmek veya yeniden sabit işaretler dikmek suretile belli etmeğe mecburdurlar.

Başkan — Mütalea var mı? Reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 64 — Hususi orman sahibleri nizamname ile tesbit olunacak zaman ve şekilde ormanlarının haritalarını yapıp orman idaresine vermeğe mecburdurlar. Bu müddet içinde yaptırıb vermedikleri takdirde bu ormanların haritaları orman idaresi tarafından yaptırılır. Ve masrafları sahiblerinden alınır.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci Fasıl

İdare ve korunma

Madde 65 — Hususî ormanların idareleri, korunmaları ve işletilmeleri bu kanun hükümlerine göre sahiblerine aiddir.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 66 — Hususî orman sahibleri 52 nci maddede gösterilen nisbet ve genişliğe göre tutacakları bekçi, bekçibaşı, mühendis veya fen memuru ile ormanlarını muhafaza ve idareye mecburdurlar. Bunların nizamnamede gösterilecek şerait ve evsafı haiz olmaları ve orman idaresince kabul edilmiş bulunmaları lâzımdır. Koruma işini orman sahibleri yapmadığı takdirde bu iş orman idaresince deruhde olunur ve masrafı sahiblerinden alınır.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü Fasıl

İşletme ve imar işleri

Madde 67 — Hususi ormanlar sahibleri tarafından yaptırılıb orman idaresince tasdik olunacak amenajman plânlarına göre işletilir. Bu plâna riayeti idare kontrol eder. Tayin olunacak muddet içinde bu plânları yaptırıb tasdik ettirmeyenlerin amenajman plânları orman idaresince yapılır ve masraf kendilerinden alınır.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 68 — Devlet ormanları hakkındaki 24, 26, 28, 33, 35, 41 nci maddelerle parası verilmeden kaydi müstesna olmak üzere 36 nci maddesi ve son fıkrası hükmü müstesna olmak üzere 42 nci madde hükümleri hususi ormanlarda da tatbik olunur.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 69 — Hususi ormanların sahibleri isterlerse bilûmum masrafları varidatından mahsub edilmek ve varidat fazlaları kendilerine verilmek üzere bu ormanların fenni idareleri, korunmaları ve işletilmeleri orman idaresince deruhde olunabilir.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 70 — Hususî ormanların ruhsatname ve nakliye tezkereleri hususî olarak diğer ormanlarınkinden ayırd edilecek bir şekilde yapılır.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 71 — Sahibli koru ormanları bin ve baltalıklar da iki yüz hektardan küçük parçalar teşkil edecek şekilde ne parçalanıp satılabilir ve ne de mirasçıları arasında taksim olunabilirler.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 72 — Sahibli ormanların satışları ve intikalleri tapu memurluklarınca aid oldukları mahalli orman idaresine bildirilir.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 73 — Hususî orman idaresinin vereceği plân dairesinde ormanlarının katiyat sebebile seyrekleşmiş kısımlarını ağaçlandırmağa ve mevcud ağalçarın muhafazası için lâzımgelen imarları yapmağa mecburdurdurlar.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 74 — 71 nci maddede yazılı veya daha fazla miktarda olan sahibli ormanların sahibleri müteaddid olursa bunlar içlerinden birini veya bir başkasını orman idaresine karşı mesul bir müdür olarak göstermek mecburiyetindedirler. Göstermedikleri takdirde orman idaresinin şeriklerden birisini mesul müdür seçmeğe hakkı vardır.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 75 — Sahibli ormanlarda bunların sahibleri orman mühendisleri tarafından verilen raporlarla tesbit edilecek emraz ve haşeratın tedavi ve imhasını ve her türlü tathirat icrasını temine mecburdurlar. Tayin edilecek müddet içinde orman sahibleri bunları yapmazlarsa bu işler orman idaresince yapılır ve masrafı kendilerinden alınır.

Başkan — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 76 — Vakıf ve şahıslara aid ormanlardan, amenajman plânlarında senelik tahammül olarak tesbit olunan kerestelik ve mahrukat miktarından ormanın bulunduğu mıntaka Devlet kaim ağaç tarifesinin dördde biri ormanın işletilib işletilmemesine bakılmaksızın her malî sene için maktuan orman hasılat resmi olarak iki taksitte alınır. Tasitin biri malî yıl başında, diğeri altı ay sonra alınır. Gününde bu resmi vermeyenler hakkında tahsili emval kanuna tatbik olunur.

Başkan — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Altıncı Kısım

Müşterek hükümler

Birinci Fasıl

Ağaçlandırma ve imar işleri

Madde 77 — Orman umum müdürlüğü Devlet ormanlarının vasıflarını yükseltmek ve mevcud yaylak, kışlak ve mera haklarının istimaline halel vermemek şartile orman sınırları içindeki yangın görmüş ve seyrekleşmiş kısımları ağaçlandırmak vazifesile mükelleftir.

Başkan — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 78 — Orman mefhumu dışında kalan yerlerde Devletin her hangi bir dairesi tarafından yeniden orman yetiştirilmesine lüzum gösterilirse buna Vekiller Heyetince karar verildikten sonra istimlâk ve tesis masrafları alâkalı daireye aid olmak üzere Orman umum müdürlüğünce hazırlanacak ve Ziraat vekâletince tasdik edilecek ağaçlandırma plânlarına göre o yerler orman idaresi tarafından ağaçlandırılır ve buralar orman sicilline alınarak hasılatı bakım masrafına karşılık olmak üzere orman idaresine bırakılır.

Başkan — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 79 — Devlet ormanlarının sınırları içindeki ırmak ve çay kenarları ve bunların kaynaklarını tanzim etmek, sellerin husulüne ve yer kaymalarına mâni olacak her türlü tahkimat ve imalâtı yapmak orman idaresinin vazifesidir. Ancak Devlet ormanı içinden geçen şimendifer hattının, şoselerin ve her nevi tesisatın tahkimi ve tamiri orman idaresine malûmat verilerek alâkadar daire veya bunların sahibleri tarafından yapılır.

Başkan — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmeyenler..., Kabul edilmiştir....

Madde 80 — Muayyen bir orman olmayan ve muhiti itibarile ağaçsız olan mıntakalardaki köy ve belediyeler kendi hududları içinde en az beş hektar vüsatinde bir orman yetiştirmekle mükelleftirler. Bu mükellefiyete tâbi olacak köy ve belediyeler ve bunların yetiştireceği ormanın cinsi ve yeri orman idaresinin en büyük memurunun iştirakile vilâyet ve kaza idare heyetlerince belli edilir.

Bu suretle orman yetiştirilecek yerlerde bu işe elverişli, Devlete aid arazi mevcud ise bu arazi, menşei ne olursa olsun köy veya belediye sahsiyeti hükmiyesi namına meccanen terk ve temlik olunur. Verilecek arazi miktarını ihtiyaca göre mahalli idare heyetleri tayin eder. Böylece arazi temin edemeyenler intifaı umuma aid yerlerle köyün ve belediyenin gelir kaynağı olan yerlerden fazlasını kısmen veya tamamen köylerde ihtiyar heyetleri, belediyelerde belediye meclisleri kararı ve en büyük mülkiye memurunun tasdiki ile bu işe tahsis edilebilir.

Bu yollardan birisile arazi temin etmeyen köy veya belediyeler, bu iş için icab edecek araziyi köy ve belediyelerin istimlâk kanunlarına göre ve istimlâk suretile tedarike mecburdurlar.

Rahmi Apak (Tekirdağ) — Sayın arkadaşlar;

Rasih Kaplan (Antalya) — Yavaş yahu korkuttun bizi, (Gülüşmeler).

Rahmi Apak (Devamla)—80 nci madde münasebetile, bizim, yani Türklerin hayatlarına, yani ölüm veya yaşamalarına taallûk eden bir işten bahsedeceğim ve 80 nci maddede yapılmasını teklif edeceğim küçük bir değişme ile Türk halkının hayatlarının korunmasında mühim bir tedbir alınmış olacağını arzedeceğim.

Arkadaşlar, modern askerlik peygamberleri, gelecek harbi şöyle tasvir ediyorlar:

İki türlü ordu, (Harb vasıtası) vardır: Birisi hava ordusu, diğeri de kara ve deniz orduları. Bunlardan birincisi ancak taarruz silâhı, diğeri de ancak örtme ve müdafaa silâhıdır. Katî neticeyi alacak silâh, yani düşman memleketini baş eğmeğe mecbur edecek silâh hava silâhıdır. İstikbalin harbi bir cephe kurarak düşman ordusuna taarruz etmekle neticelendirilmeyecektir. Böyle ölüm saçan makineli tüfeklerle, toplarla müdafaa edilen bir cepheye, on misli fazla kuvvetlerle bile taarruz, pek çok zamanlarda muvaffakiyetsiylik verecek. Zafer ancak havadan yapılacak ve iç memleketteki düşman halkının azim ve iradesini kırmağı istihdaf edecek olan saldırmalarla elde edilecektir. Bu halde, sivil halkın azim ve iradelerini uzun müddet dayandırmak için, hava silâhlarının yapacağı mühim öldürme ve tahrib tesirlerinden halkı korumak lâzımdır. Bu koruma işi için iki çare vardır: Aktif, passif. Aktif, ordu ile olur. Passif, bodrum ve müşterek sığınaktır - ki çok pahalıdır - ormandır. Ağaçları İle tehlike zamanında halkı saklar.

Tehlike belirince, çan sesleri işitilince, kasabalardaki, şehirlerdeki ve köylerdeki kadınlarımızı, çocuklarımızı nerede gizleyeceğiz? Ancak kenarlarda yapacağımız ormanlarda.

Düşman uçakları, bu ormanların hangi noktalarında halkın gizlendiğini göremiyeceğinden attıkları bombalarında isabet çok azdır. Bundan maada sık ağaç gölgeleri, bombaların parça tesirlerini % 90 azaltır. Yapraklar ve dallar zehirli gazları süzer.

Dedelerimiz havadan bir tehlike geleceğini bilmediklerinden bize böyle sığınaklar bırakmadılar. Fakat biz bu korkunç tehlikeye karşı, bile bile kardeşlerimizin, çocuklarımızın ve torunlarımızın canlarını kurtaracak sığınakları, kendilerine hazırlamazsak çok büyük kabahat işlemiş oluruz. Bu işi, orman kanununun işbu 80 nci maddesi yüksek heyete arzedilip de kabul edilirken birlikte halletmiş olmak için, birinci fıkradaki küçük değişikliği ka-

bul edilmesini rica arkadaşlardan dilerim. Bu hususta bir de takrir takdim ediyorum. Onun da kabulünü rica ederim.

Eğer bu takriri kabul edecek olursanız ufak bir şeyle meselâ hepimizin çocuklarımızın ve torunlarımızın hayatlarının muhafazasına sebeb bulmuş olacaksınız.

Başkan — Başka mütalea var mı? Takrir okunacaktır.

Yüksek Başkanlığa

80 nci maddenin ilk fıkrasının aşağıdaki surette tadil edilmesini dilerim.

"Bütün şehirler, kasabalar ve köylerin hemen yanlarında orman bulunması esastır. Böyle olmayan yerlerde, işbu meskûn yerlerin kenarlarından bir kilometreden daha uzak ta olmamak ve meskûn yerin nüfusu başına 40 metre murabbaından eksik bulunmamak üzere belediyeler veya köy idareleri orman kurmağa ve bu işi kanunun neşrinden itibaren beş yıl içinde yapmağa borçludurlar.

İkinci fıkra aynen.

Tekirdağ
Rahmi Apak

Rahmi Apak (Tekirdağ) — Belki maksadım iyi anlaşılmamıştır. Demek istiyorum ki: maddede ormanlar alelûmum düşünülmüştür. Ben yapılacak ormanların şehirler, köyler ve kasabaların kenarında yapılmasını ve azamî olarak bir kilometre mesafeden fazla uzak olmamasını ve bu suretle tehlike zamanında şehir, kasaba ve köy halkının oraya koşup sığınabilmesini istiyorum. Miktarını da arttırıyorum.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Madde yazıldığı şekilde arkadaşlarımızın istediklerini tamamen temin etmektedir. Tekliflerinde şehir, kasaba tabiri vardır. Biz öyle demedik. Her belediye ve her köy için bunu mecburî kıldık. Bizde şehirler ya belediye kanunile idare edilir, kasaba olsun, şehir olsun veya oralarda köy kanunu caridir. Kamma bu şekilde ahkâm koyduktan sonra asgarî beş hektar diyor, bu ormanların nerede ve nasıl yetiştirileceğini en büyük mahallî memurun iştirâkile mahallî heyetlere verilir. Binaenaleyh mahallin en büyük memuru orman yapılacak yeri tesbit eder ve orada yapılmasına karar verir. Bu suretle madde yazıldığı şekilde aynen arkadaşımızın tekliflerini temin etmektedir. Bir kilometre diyecek olursak, oradaya orman yapmağa imkân yoktur, ya burası içerisindedir, yahud bir kilometre uzağında böyle bir yer yoktur. Binaenaleyh yeniden bir tadile lüzum yoktur.

Başkan — Encümenin izahatı takrir sahibini tatmin ediyor mu?

Rahmi Apak (Tekirdağ) — Eğer, yakın mesafede kayd konulmazsa belki bu çok mühim iş verilecek emirlerle yapılamaz. Mümkünse asgarî bir kilometre olmak üzere sırf askerî noktadan beklenilen faydanın vücud bulması için bunun böyle kısa bir mesafe dahilinde yapılması lâzımdır. Takririmin reye konulmasını istiyorum.

Tahsin San (Aydın) — Bendenizin bu orman sığınakları hakkında bir şey hatırıma geliyor. Şimdi her köyün ve kasabanın yanıbaşında bir kilometreden uzak olmamak üzere bu orman sığınakları yapılırsa bir düşman tayyaresi o yeri bombardıman etmek üzere geldiğinde halk o sığınaklara dolacaktır. Mahdud bir saha dahilindedir. Halkın oraya sığınacağını bilen tayyareciler ormanın içerisine bombalarını atacaktır.

Böyle bir tehlike zamanında tayyare behemehal oradadır ve bombasını oraya atacaktır. Acaba bu bir mahzur teşkil etmez mi?

Rifat Vardar (Zonguldak) — Göremez ki

Rasih Kaplan (Antalya) — Muayyen ormanı olmayan ve ağacı da bulunmayan yerlerde böyle yapılır deniyor. Halbuki Apak arkadaşımızın teklifi umumidir ve kasabanın bir kilometre yakınında bir ormanın bulunmasıdır.

Kemal Kusun (Maraş) — Her köy buna muktedir olamaz ki.

Rahmi Apak (Tekirdağ) — Tabiî bir düşman tayyaresinin taarruzu halinde herkes civar ormanlara kaçacağından düşman tayyarelerinin halkı ormanlar içinde araması, Tahsin arkadaşımızın düşündüğü gibi, doğrudur. Yalnız, orman çok olacağı ve yukarıdan halk görünmeyeceği için ahali ormanın şu kısmında mı, bu kısmında mı diye dümanda tereddüd hâsıl olacaktır ve ezbere atacak. Bir ev içerisinde kalıb da, evin dahi başına beraber yıkılması ve bütün ailenin mahvolmasından bu daha ehvendir. Sık ağaçlar, gelecek olan bombaların halk üzerindeki tesirini azaltacaktır. Bu, açıkta kalmaktansa % 95 mahfuziyet verecektir. Tekrar arzediyorum. Lâakal 500 metre ile bir kilometre arasında olması kaydının konulması lâzımdır. Bu söylediklerim çok mühimdir. Tekrar arzedeyim; gayet mühimdir. Mümkün ise 500 metre, bir kilometre kaydının konulmasını teklif ederim.

Başkan — Arkadaşımızın takriri vardı, okumuştuk, şimdi reyinize arzedeceğim: Nazarı dikkate alanlar... Almayanlar... Nazarı dikkate alınmamıştır.

Şu halde maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler .. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İstirahat için bir çeyrek celseyi tatil ediyorum.

***

Madde 81 — Orman idaresi, orman yetiştirecek olan köy ve belediyelerin fidan ihtiyaçlarını karşılamak üzere mıntaka orman fidanlıkları tesisine mecburdur. Fidanlıkların tesisinde bu kabil köy ve belediyelere yakınlığı ve fidanların cins ve nevini tayinde muhite uygunluğu gözetilir. Fidanlar, alâkalılara fidanlıkta bedelsiz tevzi olunur.

Başkan — Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 82 — Orman yapılacak olan bu sahalar, orman memurunun, bu memurun bulunmadığı yerlerde ziraat memurunun daimî murakebesi altındadır.

Ancak, ağaçlandırılacak yerlerin, ağaçlandırılması, korunması ve yetiştirilmesi ve bunlara aid masrafların köy ve belediye bütçelerine konma tarzı Dahiliye ve Ziraat vekâletlerince müştereken hazırlanacak talimatname ile tesbit ve tanzim olunur.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 83 — Şimendifer idareleri, Devlet, vilâyet, belediye ve köyler yeniden yapacakları demiryolları ve şoselerin kenarlarına fidan dikmek, bunları yetiştirmek ve korumakla mükelleftirler.

Şimdiye kadar yapılmış olan demiryolları ve şose kenarlarını da böylece tedricen ağaçlandırmaya mecburdurlar.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 84 — Ağaç sevgisini görpe ve genç dimağlara kuvvetle aşılamak için bütün ilk ve orta mekteb talebelerile askerlere ağaçların faydalarını zihinlere yerleştirecek dersler okutturulması, bahçeleri müsaid ise mekteb ve kışlalarda her yıl ağaç diktirilmesi ve bunların korunması için Ziraat vekâleti ile birlikte Millî Müdafaa ve Maarif vekâletleri bir program hazırlayıb tatbik ederler.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 85 — Her vilâyette valiler senenin muayyen mevsiminde ağaç bayramı tertib etmekle mükelleftirler. Bu bayramlarda her vatandaş avlusuna yol kenarlarına, boş yerlere ağaç dikmeye ve bunları koruyub yetiştirmeğe davet olunur. Fazla ağaç yetiştirenlere mükâfatlar verilir. Bayramın ne zaman başlayacağı, kaç gün devam edeceği ve ağaç yetiştirenlerden kimlere ne miktar mükâfat verileceği vilâyet idare heyetlerince tesbit ve ilân edilir. Hususî idareler, belediyeler, köy ihtiyar heyetleri bu bayramlar için lüzumu olacak fidanları ve verilecek mükâfatı temin ve tedarik ederler. Ziraat vekâletinin fidanlıklarından da mümkün mertebe istifade olunur.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 86 — En ufak parçası yarım hektardan ve parçaları yekûnu bir hektardan aşağı olmamak şartile yeni ağaçlandırılan arazi sahibi, tesisden itibaren yirmi sene için bu sahalara aid bütün vergilerden muaf tutulur.

Bu sahaları orman halinde muhafaza etmeyenlerden vergi muafiyeti kaldırılır.

Hâli arazide ağaçlandırma yapmak isteyenler vali veya kaymakama müracaat ederler. Bu yerlerin hâli araziden olduğu anlaşıldıktan sonra orman memurları tarafından yapılacak ağaçlandırma plânına göre ağaçlandırma işine vilâyet veya kaza idare heyetlerince izin verilir.

Orman teşkilâtı bulunmayan vilâyetlerde ağaçlandırma plânını Ziraat memurları yapar. Plânlar meccanen yapılır.

Ağaçlandırılan saha; ağaçlandırılmasını takib eden beşinci senenin sonunda idare heyetleri kararile ağaçlayana temlik edilir. Ağaçlanan sahayı orman halinde muhafaza etmeyenlerden temlik edilen yer geri alınır.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?

Emin Draman (Yozgad) — Bu madde ile hâli arazinin ağaçlanması hususunda bir hüküm veriyoruz, fakat maddenin yazılışı ileride bazı ihtilâflara sebebiyet verecek bir haldedir. Meselâ: bu türlü bir hâli araziye talib olacak kimseler teaddüd edebilir, ayni araziyi iki kişi isteyebilir. Bunların hangisini tercih edeceğiz? Buna dair maddede hiç bir hüküm yoktur,

Saniyen, sahibsız arazi olması lâzımdır. Maddede bu cihet te tasrih edilmemiştir; yani Devletin uhdei tasarrufunda bulunan millî emlâkten madud değildir. Hâli arazidir. Bu gibi arazi mümkündür ki bir köye mera diye tahsis edilmiş bulunsun. Binaenaleyh vereceğimiz arazi ammeye tahsis edilmemiş araziden olması lâzımdır. Yoksa halk, mera veya sair surette ammenin menfaatine olarak verilmiş olan bir yeri bu şekilde isteyebilir. Binaenaleyh, madde bu şekilde kalacak olursa bu gibi mahzurlar meydana çıkacaktır.

Bendeniz, maddenin şu şekilde olmasını teklif ediyorum: Maddenin birinci fıkrası aynen kalıyor, ikinci fıkrası şu şekilde olacaktır: "Devletin hususî mülkiyetinde olmayıp hüküm ve tasarrufu altında bulunan ve ammenin hizmetine tahsis olunmayan sahibsiz hâli arazide ağaçlandırma yapmak isteyenler vali veya kaymakama müracaat ederler. Bu yerlerin sahibsiz hâli araziden olduğu anlaşıldıktan sonra orman memurları tarafından yapılacak ağaçlandırma plânına göre ağaçlandırma işine vilâyet veya kaza idare heyetlerince izin verilir.

Bu suretle sahibsiz hali arazi ağaçlandırmak isteyenler, ağaçlandıracakları yerin mevkiini, sınırı ve miktarını gösterir bir beyanname ile mahallin en büyük mülkiye memuruna müracaat ederek makbuz

[illegible] ağaçlandırılmasında tercih hakkı kazanır.

Orman teşkilâtı bulunmayan vilâyetlerde ağaçlandırma plânı Ziraat memurlarınca yapılır. Plânlar mecburen yapılır.

Ağaçlandırılan saha ağaçlandırmasını takib eden beşinci senenin sonunda idare heyeti kararile ağaçlayana temlik ve tapuca tescil edilir. Ağaçlanan sahayı orman halinde muhafaza etmeyenlerden temlik edilen yer geri alınır.

Arzettiğim veçhile, yeni olarak, burada sırf müsaraayı bertaraf etmek için bazı hükümler konmaktadır. 2644 numaralı tapu kanununda da buna mümasil hükümler vardır. Böyle hali arazi için, kim daha evvel müracaat ederse ona bir hakkı rüçhan verilmektedir. Mümasil ahkâm buraya da konmuş oluyor.

Başkan — Encümenin mütaleası var mı?

Mavakkat Orman E. M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Arkadaşımız iki noktanın tasrih maksadile maddenin değiştirilmesini istiyorlar. Birisi, bu kabîl araziyi ağaçlandırmak isteyenler iki kişi olursa hangisine izin verileceği. Bu hususta tabiidir ki ilk evvel müracaat eden tercih olunacaktır. Hiç bir sebeb ve lüzum yokken başka bir şahsa verilmeyecektir.

İkincisi, hali arazi dediler. Bunu biz nazarı dikkate aldık. Hâli araziden maksadımız Devlettin hüküm ve tasarrufu altında bulunan arazidir. Tapu kanununda da bu tabir vardır. Hiç bir ihtilâta meydan vermeyecek şekilde hukukî bir ifadedir. Onun için burada ayrıca tafsil ve tasrih edilmesi, kanunun metninde fazla sayılabilecek izahat olacaktır. Bu işler teferruata aiddir, Teferruata ait işler de, bu kanunun sureti tatbikini gösteren bir nizamname yapılacaktır, orada bertaraf ve izah edilecektir. Binaenaleyh arkadaşımızın endişelerine mahal yoktur. Bu madde bütün endişeleri bertaraf edecek şekilde ve mahiyette yazılmıştır. Encümen böyle bir tavzih daha o zaman da lüzum görmemiştir.

Başkan — İzahat kâfi mi?

Emin Draman (Yozgad) — Eğer ilk beyanımeyi verenin hakkı tercih edilecekse mesele yok.

Başkan — O halde takriri geri mi alıyorsunuz?

Emin Draman (Yozgad) — Evet takririmi geri alıyorum.

Başkan — Maddeyi aynen reye arzediyorum Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 87. — Orman sınırları dışında olup da yeniden orman yetiştirilmesine Vekiller heyetince karar verilecek olan yerler Orman Umum Müdürlüğünce hazırlanıp Ziraat Vekilliğince tasdik edilecek ağaçlandırma plânlarına göre orman idaresi tarafından ağaçlandırılır.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci fasıl

Orman yangınlarının söndürülmesi

Madde 88. — Ormanların içinde ve yakınında ateş veya yangın alâimi görenler bunu derhal orman idaresine veya en yakın muhtar, jandarma daireleri veya mülkiye âmirlerine haber vermeğe mecburdur.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 89 — Ormanlarda yangın olduğunda yangına yakın köy ve beldelerin 18 yaşını bitirip elli yaşını doldurmamış bütün erkek nüfusu beraberlerinde mevcut balta, kürek, kazma destere gibi yangın söndürmeye yarayacak aletleri ile yangın yerine gitmeğe ve yangını söndürmeye mecburdurlar.

Bu gelenler yangını sondürmeğe kâfi gelmezse daha ilerideki köy ve belde halkından mükellef olanlar da yangın yerine gönderilirler. Ayni şekilde, vali, kaymakam, nahiye müdürü ve köy muhtarları ve civarındaki asker ve jandarma kıta kumandanları yangın mahalline yardımcı göndermeğe ve icabında bizzat gitmeğe mecburdurlar.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler.., Kabul edilmiştir.

Madde 90. — Yangın söndürülmesinde çalışanların bu yüzden hasara uğrayan malları devlet ormanlarında orman idaresi; diğer ormanlarda alâkalıları tazmine mecburdurlar.

Başkan — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madd 91. — Ormanlarda yangın söndürülmesi için gidecekler n muayyen tarifeli vesaitle hareket ettikleri takdirde nakliye ücreti orman idaresince ödenir.

Bunlara söndürme işinde çalıştıkları müddetçe devlet ormanlarında orman idaresi, diğer ormanlarda alâkalılar tarafından parasız ekmek verilip başkaca ücret verilmez.

İsmail Hakkı Uzmay (Bolu) — Encümenden bir nokta soracağım. Burada (Muayyen tarifeli olursa yangına gideceklere ücret verilecektir) deniyor, Halbuki bizde her yerde muayyen tarifeli vesait yoktur. Belki kamyonlarla da gitmeğe lüzum hasıl olacaktır. Bu maddeye bu gibi vesaitin de ithaline imkân yok mudur? İmkân varsa maddeye konmasını rica ederim.

M. M. Raif Karadenz (Trabzon) — Anlaşılmadı.

Başkan — Muayyen tarifeli vesait bulunmayan yerlerimiz çoktur. Bu gibi vesaitle gidilirse yine onlarada ücret verilmesini teklif ediyorlar.

M. M. Raif Karadenz (Trabzon) — Buna imkân göremedik. Çünkü bu madde hükmü hem hususî ve hem ammeye mahsus ormanlar için tatbik edilecektir. Bu nakliye Devlet vesaitile ve muayyen tarifeli vesaitle yapılma parası verilsin, dedik. Yoksa hususî arabalarla, kamyonlarla gideceklerin vereceği paraları nasıl tahakkuk ettireceğiz?

İsmail Hakkı Uzmay (Bolu) — Arkadaşlar, ben geçen sene Boluda bir vaka gördum.

Orada mühim yangınlar zuhur etti. Bu yangınlar esnasında orada mevcut olan alaydan da istifade etmek istenildi. Askerleri süratle oraya götürmek için kamyon talep edildi ve nakliyat bu kamyonlarla yapıldı. Esasen bir çok vilâyetlerimizde şimendüfer bulunmamaktadır. Vapur da bulunamayacağına nazaran en çok ormanlara gidilecek vesait kamyonlar olacaktır. Bu vesaitten de istifade edilmiyecek olursa yangın söndürmek hususunda katiyen istifade edilemeyecektir. Binaenaleyh Raif Beyefendinin söylediği doğru değildir. Bunun behemhal korunması lâzımdır. (Doğru, doğru sesleri),

Başkan — Tadilname veriyor musunuz?

İsmail Hakkı Uzmay — (Bolu) — Evet, veriyorum.

Başkan — Açık reye konulan lâyihalara rey vermeyenler var mı? Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Şerif İlden (Kastamonu) — Ben esasen 88 nci maddenin başında bir küçük mütalea arzedecektim. Fakat makamı riyasete tıkırtımı duyuramadım, 88 nci maddede orman yangınları . . . .

Başkan — O madde geçti, Lütfen bu madde hakkında mütalea beyan buyurunuz. Onun hakkında ikinci müzakerede söylersiniz.

Şerif İlden (Devamla) — O halde ormanlar dahilinde yangınları men için teklif edilen vesaite tekaddüm eden bir nokta arzedeceğim.

Bu yangınların zuhuruna mani olmak elbette mühimdir. Fakat ormanlar dahilindeki yangın başlangıcını görebilmekte elbette mühimdir. Bunu, 52 nci madde mucibince, beher bin hektara tayin edilecek bekçiler göreceklerdir. Evvelâ, ovalık arazideki köylerde mahsulâtın düşmanlar tarafından yakılmaması için Rusya ve Macaristanda ovalık yerlerde bir usul kabul edilmiştir. Kule yapmak.

Bizde de ormanlar içinde veya civarında bu şekilde kule yapmak ve bekçileri oralarda oturtmak faydalı olacaktır. Bu kabil kuleler yalnız yangın zuhurunu görmek için değil, ayni zamanda, bundan evvelki celsede Rahmi Bey arkadaşımın itiraz ettiği mühim madde için de lâzımdır. O kulelerden, harb esnasında, düşman tayyarelerinin geldiği daha kolaylıkla görülebilir. Üçüncü bir faydası da elbette ormanların haritaları alınmak lâzımdır. Bu, muhtelif maddelerde tasrih edilmiştir. Bu ameliye için nirengi noktalarına ihtiyaç vardır: Yüksek mevkilerde bulunan bu kuleler, haritalar için, nirengi noktası teşkil edebilirler. Arzım bundan ibarettir.

Başkan — Madde hâkkında tadilname vardır. okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

Yangın söndürmeğe gidecek olanların müstacel zamanlarda kamyon ücretleri de verilir.

Bolu
İsmail Hakkı

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Yangın esnasında yangın mahallerine gidecekler, muayyen tarifeli vesaitle hareket ettikleri takdirde, bu vesait nakliye ücretini orman idaresi verecektir, fakat böyle olmayıb da muayyen tarifeli vesait bulunmayıb ta, yangın mahalline gidebilmeleri ve çabuk yetişmeleri için mahallinde diğer vesait tedariki zarurî bulunursa bu vesaiti ancak Hükûmet tedarik edecek ve ondan sonra gideceklere buyurun denecektir. Biz bu maksadla buraya, diğer nevi vesaitin de parası verilir, kaydini koymadık. Çünkü yangını söndürmeğe mahsus, bütçe formülünde, orman idaresinin daimî bir faslı mahsusu bulunacaktır. Orada para olacak, bu şekilde yangın söndürmek için alelâcele lâzım olacak bütün vesaiti nakliye veya diğer şeylerin parası buradan verilecektir. Arkadaşımızın bu teklifini metni maddeye koyacak olursak, bu mükelleftyete ben de dahilim diye, eline her hangi bir vesaiti nakliye geçiren adam koşub oraya gidecek, faydalı faydasız her kes Hükûmete müracaat edecek ve bir çok paralar isteyeceklerdir. Bu paraların ödenmesine de imkân olmayacaktır. Fakat bu demek değildir ki, yangın zuhurunda orman idaresi alelâcele vesaiti nakliye ile gidilmesi halinde para vermeyecek. Bu ötedenberi de böyle yapılmakta ve parası Hükûmetçe verilmektedir. Hükûmetin resmî memurları pazarlığı yapsınlar, ondan sonra oraya gidecek vesaitin parasını versinler. Biz bu cihetî, arkadaşımızın dediği gibi, serbest bırakmak istemedik. Zaten maddeden de anlaşılıyor ki, bir çok Hükûmet memurlarını bu işle alâkadar kıldık. Bunlar bu işle meşgul olacaklar, vesaiti nakliyeyi temin ve tedarik edeceklerdir. Binaenaleyh encümen bu tadile lüzum görmemektedir. Takdir heyeti celilenindir.

Diğer bir arkadaşım da yangın kulelerinden bahsettiler. Şübhe yok ki, ormanların korunması ile meşgul olacak olan Orman müdürüyeti umumiyesi bu gibi şeyleri imkân buldukça yapacaktır. Bunu kanunla ayrıca tasrih etmeğe lüzum yoktur.

İsmail Hakkı Uzmay (Bolu) — Raif Karadeniz arkadaşım dediler ki, Hükûmet memurları bunu temin ederler. Geçen sene olmuş bir şey anlatayım: Ayaştan civarda çıkan bir yangına acele jandarma göndermek iktiza etmiş, jandarma kumandanı para bulamamış, vesaiti nakliye parasını kendi kesesinden vermiş, aradan seneler geçtiği halde parasını alamamış, nihayet düyuna kalmıştır. Rica ederim kardeşlerim nasıl olur? En çok lâzım olacak madde budur (Doğru sesleri).

İsmet Eker (Çorum) — Bu madde muayyen tarifeli vesaitin ücretinin haddi asgariye indirilmesini temin ediyor, fakat burada diğer vesaitin kullanılmaması için manii hüküm yoktur. Bütün vesait kullanılabilir, ücretler dahi bütçeye konan masarif faslından ödenecek demektir, Bunun kısa bir formüle konması, mutlaka parayı peşinen vermek demek değildir. Yoksa bütün vesait kullanılır. Ücretler or-

[illegible] verilir.

Kefik İnce (Manisa) — Kanunda sarahat olmadıkça hiç bir müessese para sarfedemez. İsmail Hakkı arkadaşımızın teklifleri doğrudur, ve maslahata muvafıktır.

Başkan — Okunan takriri reye arzediyorum. Nazarı dikkate alanlar ... Almayanlar ... Nazarı dikkate alınmıştır. Madde encümene verilmiştir.

Madde 92 — Yangın söndürülürken sakatlananlara sakatlık derecesine göre ve ölenlerin ailesine, polis ve jandarma efradına verilen tazminat kadar Devletçe para verilir. Yaralananlar en yakın hastaneye sevkedilirler. Bütün hastaneler bu gibi sakatlananları hemen kabule mecburdur. Devlet ve amme müessesesi hastanelerinde bunlar parasız bakılır. Hususi hastanelerde bakma parasını orman idaresi öder.

Başkan — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde kabul edilmiştir.

Madde 93 — Orman yangınları için çekilen telgrafları, telgrafhane, demiryol istasyon memurları parasız ve acele çekmeğe ve telgrafı alan memurlar da bunu hemen mahalline göndermeğe mecburdurlar.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler .. Madde kabul edilmiştir.

Madde 94 — Mahallî Hükûmetin veya orman memurlarının sevk kâğıdı üzerine istasyon memurları yangın söndürmek üzere gidecek olanları asker tarifesile ve mahsubu bilâhare yapılmak üzere yangına civar olan mahalde indirmek şartile yolcu veya marşandiz katarile göndermeğe mecburdurlar.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reye arzediyorum Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü fasıl

Ormanlardaki artıkların temizlenmesi

Madde 95 — Bütün ormanlarda yapılacak kesimlerden kalacak ve zarar verecek olan artıkların ya ormanın boş mahallinde toplatılması veyahud orman haricine çıkarılması mecburidir.

Başkan — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmişlir.

Dördüncü fasıl

Orman memurlarının tahlifi ve silâh taşıma Hakları

Madde 96 — Bütün orman mühendis, fen memurları ile koruma memurları vazifeye başlamazdan evvel bulundukları kaza veya vilâyet merkezlerindeki asliye hâkimleri tarafından yemin ettirilerek buna dair kendilerine bir vesika verilir.

Yemin : Vazifemi ifa ederken Cümhuriyet kanunlarının hükümlerinden ayrılmayacağıma, doğruluk ve namuskârlık icablarına riayet edeceğime and içerim: şeklinde olur.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 97 — Bütün ormanlarda vazife gören memur ve müstahdemler memuriyet derecelerine göre şekilleri nizamname ile tesbit edilecek elbise giyeceklerdir.

Bunların her birisi Orman umum müdürlüğünce verilmiş bir hüviyet cüzdanı taşıyacaklardır.

Başkan — Mütalea var mı? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 98 — Orman mühendis ve fen memurlarile bekçi başılar ve bekçiler Hükûmetin seçeceği bir silâh ile teçhiz olunurlar.

Orman bekçileri ve bekçi başıları orman suçlarına aid delilleri bir zabıt varakasile tesbit musaderesi icab eden malları zabta ve icabında suç faillerini yakalamak vazifesile mükelleftirler.

Orman bekçileri ve bekçi başıları kendi mıntakaları dahilinde her nevi suç faillerini yakalamakta, zabıtanın taleb edeceği muaveneti yapmaya da mecburdurlar.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Bu maddenin birinci fıkrasında bir noksan vardır. Maddenin birinci satırındaki "Orman mühendis ve fen memurlarile„ ibaresinden sonra " İbarece münasib görülecek diğer memurlar „ İbaresi girecektir.

Başkan — Encümenin istediği ilâve yapılmıştır. Mütalea var mı ? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 99 — Her sınıf orman bekçi ve bekçi başıları muvazzaf oldukları orman mıntakalarında av tezkeresi olmayanların ve orman idaresinden izin almamış olanların avlanmalarını meneder ve zabıtai saydiye nizamnamesi hükmüne göre bu gibilerin av silâhlarını dahi musadereye selâhiyetlidirler.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mi?... Reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler... Kebul edilmiştir.

Madde 100 — 98 nci maddeye göre silâh taşımaya salâhiyeti olan orman memurları kendilerine verilen silâh ve levazımını temiz tutmağa mecburdurlar. Bunları hiç bir sebeb ve bahane ile başkalarına veremez ve satamazlar. Aksi harekette bulunanlar inzibatî cihetten 2049 numaralı kanun hükümlerine ve cezaî cihetten de Türk ceza kanunu hükümlerine tâbi tutulurlar.

Başkan — Mütalea var mı ? ... Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 101 — Silâh taşımaya salâhiyetli olan orman memurları ancak Türk ceza kanununun 49ucu maddesinde yazılı hallerde silâhlarını kullanabilirler.

Başkan — Mütalea var mı ?... Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 102 — Umuma mahsus ormalarla hususî ormanlardaki bekçi ve bekçi başıları dahi Devlet ormanlarındaki bekçi ve bekçi başıların vazife ve salâhiyetlerini haizdirler.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?... Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmişiir.

Beşinci Fasıl

Cezaî hükümler

Madde 103 — Bu kanunun ikinci maddesine göre ağaç katiyatı orman idaresinin iznine tâbi tutulan mıntakalardaki ağaçları bu idareden izin almadan kesenler, sökenler veya bu ağaçların kurumasını icab ettirir işleri yapanlar ceza kanununun 516 ncı maddesinin 1 nci fıkrasında yazılı ceza ile cezalandırılır. Eğer bunları ağaçların sahibleri yaparlarsa bir aya kadar hafif hapis veya 20 liradan 100 liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilirler.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı?..

Remzi Gürer (Gazianteb)—Orman işlerine verilen ehemmiyetle bu ceza faslında okuduğumuz maddeler mütenasib değildir. Ormanda işlenen suçların ağaç kesimi ve ağaçlara karşı gösterilen kayid azlığının neticesi olarak cezaî kükümlerin gere k şiddet ve gerekse usul ve sürat noktasından farklı bulunması icab ederdi. Memleketimizde şimdiye kadar ormancılık ve orman muhafazasına verilen ehemmiyetin azlığı, hususile bu kanunla kabul ettiğimiz yeni hükümlerin intifa hakkını kaldırışına göre, orman üzerinde suç işliyenlerin görecekleri ceza ve haklarındaki usulü takibin sürati noktasından, bizi aldığımız hususi hükümlere sevketmesi iktıza ederdi. Bunu maddede göremiyoruz. Alelusul ceza, bir ihbar veyahud bir zabıtla, şahidlerle, bildiğimiz diğer suçların takib ettiği yolları takib ederek, neticeye varacak. tatbik olunabilecektir. Zannederim ki memleketimizde orman üzerinde heyecan ve asabiyet, son zamanlarda bnşlamış olduğundandır ki, bu cezalar ve cezaların tatbik şekilleri hakkında geniş hükümleri bu lâyihada göremiyoruz. İleride ormana muhabbeti artmış olacağına göre bu hükümler şüphesiz bize gelecektir. Ancak hiç olmazsa diğer memleketlerde tatbik edilen hükümlerden ki. bunların her birisinin ayrı hususiyetleri olduğunu işitiyoruz, birer nümune olarak memleket için hiç olmazsa konulması icab eden hükümlerin konulması için lâzımgelen tedbirlerin alınmasını rica derim. İhtisas encümeni buna lüzum görmüyorsa, ileride gelecek olan kanunda bunun düşünülmesini Hükümetten temenni ederim.

Tahsin San (Aydın)— Ormanlarda katiyat icrasından ve sirkatten mütevellid cezaları bendeniz ihtiyaca gayri kâfi görüyorum. Aydın vilâyetinde son senelerde yüzlerce sirkat olmuş, mahkemeden ilâmı alınmış, orman idaresinin de elinde senelerce takib edilmiş bir takım hükümler vardır. Fakat bunlar hemen hemen neticesiz kalmaktadır. Çünkü ormanların civarında yaşayan, ormancılık ve kerestecilikle geçinen Tahtacı dediğimiz köylüler ormana girer, hırsızlık yaparlar. Eğer korucunun kendilerini göreceğini hissederlerse kestikleri ağaçları orada bırakırlar, kaçarlar. Orman memurları bu kesilmiş olan ağaçları görür, takibata başlar neticede bu arzettiğim tahtacılar, filân adam yaptı diye içlerinden birisini suçlu gösterirler ve onun aleyhine şahadette bulunurlar. Kendilerini muahezeden kurtarmak için sen hapiste yat biz sana bakarız, derler. İcra sırası gelince kuvvetli bir delil bulunmadığı için verilen cezaya göre, 1 hafta on gün hapsedilirler.

Fakat orman idaresi o hükmü almak için bir hayli uğraşır ve ihtiyar ettiği masraflara mukabil eline bir şey geçmez. Binaenaleyh bunlar için bu senelerde hâsıl olan tecrübelerden ilham alarak, bazı hükümler koymak lâzımdır. Yoksa şimdiye kadar olanlar bundan sonra da olacaktır. Mahkemeler uğraşacak. orman idaresi uğraşacak avukatlar tutulacak, masraflar yapılacak.. Fakat iş hükme iktiran edince ortada müsbet bir netice bulünmayacaktır. Binaenaleyh konulan hüküm efradını cami, ağyarını mâni bir hüküm değildir.

Başkan — Başka söz isteyen var mı?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon)—Arkadaşlarım, cezaî hükümlerde konulan cezaların azlığından ve suçluların hususi ve seri bir usulü muhakemeye tâbi tutulmadığından şikâyet ettiler. Halen mevcut olan orman suçlarına aid cezaları biz, bu kanunla bir az daha arttırmış bulunuyoruz. Meselâ ormanlarda irtikâb olunan suçların en mühimmi ağaç katetmektir. Mevcut olan ceza hükimlerine göre bu gibi suçlulara bir haftadan bir aya kadar hapis ve ayrıca cezayi nakdî verilirdi. Biz cezayi nakdi ile beraber bir aydan altı aya kadar da hapis cezasını kabul ettik. Diğer nevi orman suçlarına aid cezalar da hiç mevcud değilken bu kanuna konmuştur. Biz bunları korken şunu düşündük: Cezanın şiddetli olması suçlunun mütenebbih olmasını temin etmez. Cezanın en büyük tesiri suçlunun behemehal yakalanıp az veya çok muhakkak cezalandırılmasındadır. Diğer bakımdan ceza verilirken ayrıca bir de adalet hissini göz önünden uzaklaştırmamak lâzımdır. Bir ağaç kesti diye her hangi bir kimseyi ağır bir cezaya maruz bırakmak adalet hissinden uzaktır ve daima tatbikatta görülmüştür ki hâkimler huzurlarına getirilen mücrimin işlemiş

olduğu suçun cezasını kanunda çok ağır gördükleri takdirde, alelekser onları beraet ettirmişlerdir. Zira o ağır cezayı vermek, hâkimin vicdanını sızlatmıştır. Biz, bu mülâhazalarla bu cezaları suçun mahiyetine göre kâfilde olacak şekilde derece derece tayin ve tatbik etmeği daha faydalı bulduk.

Arkadaşım gene dediler ki, hususî ve seri bir muhakeme usulü ihdas etseydik. İhdas olunacak her hangi bir seri muhakeme usulü mutlaka haktan bir şeyin kaybedilmesini intaç eder. Biz, bu gün elimizde bulunan mevzuat ve usulü muhakemeye tam manasile sadık kaldık. Ondan bir az fedakârlık yapmak mutlaka hak namına, bir şeyden fedakârlık yapmak demek olacaktır.

Bu suçu işleyenler veyahud böyle bir cezaya maruz bulunacak olanlar, tasavvur etmelidir ki, cahil biçare köylülerdir. Seri bir usulü muhakemeye tâbi tutarsak haklarını müdafaa edemeyib nahak yere perişan olacaklardır.

Hulâsai maruzatım şudur ki, ceza hükümleri tamamile memnu işlerin yapılmamasını karşılayabilecek derecededir, endişeniz bunları bu şekilde ve bu mülâhaza ile tertib etmiştir. Ayrıca seri bir muhakeme usulünü de icablı ve zaruri bulmamıştır.

B a ş k a n — Başka mütalea var mı?

Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Madde 104 — 17, 18, ve 19 ncu madde hükümlerine göre zatî ihtiyaçları için kendilerine verilen kerestelik ağaç veya mahrukatı başkasına satanlar, satılan şeyin miktarı nazarı itibare alınarak 100 liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılır.

B a ş k a n — Mütalea var mı?

Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Madde 105 — Ormanlardaki yaş ağaçların kabuğunu soyanlar ve bu ağaçları yaralayanlar boğanlar, tepelerini veya tekmil dallarını koparanlar veya kesenler bunlardan çıra ve yalamuk çıkaranlar, burç yapanlar, orman örtüsünü kaldıranlar, orman toprağını kuvvetlendirmek için dikilen her çeşid nebatları sedeleyenler veya koparanlarla ruhsatsız ağaç kesenler yapılan zararın ehemmiyeti nazari itibare alınarak bir haftadan altı aya kadar ağır para cezasile cezalandırılır. Ağaç kesmeden gayri hallerde yapılan zarar çok hafif olursa yalnız para cezası hükmedilir. Bu suretle çıkarılan ağaç ve mahsüllerin musaderesine de karar verilir. Taleb halinde ayrıca tazminata da hükmolunur. Bu tazminat Devlet ormanları için yapılan mıntaka tarifesinde gösterilen bedeldir.

T a h s i n S a n (Aydın) — Orman yangını olunca fail bulunamazsa o köy ahalisini, aşireti veya kabileyi tamamen tazminle mesul tutmalıdır. Çünkü o civar halkı bu işin failini bilir. Kendisi tazmin edeceğini düşünürse de onu ele verir. Başka memleketlerde ormanlara bir adamın girmesi bile orman memurunun mezuniyetine tâbidir. Böyle kolay kolay her kes ormana dahi giremez. Bu suretlerdir ki, ormanlarda bir takım yangınlar oluyor. Bu yangınlar hep çobanların, köylülerin, şunun bunun oralarda dolaşmasından ileri geliyor. Dikkatsızlık yüzünden orman yanıyor ve kesiliyor. Binaenaleyh bunlar hakkında bir hüküm olmak lâzımdır. Hattâ ekseriya suçları köy ahalisi müştereken yapar ve birisine derler ki, sen bu hükmü kabul et, biz seni ele vermeyiz. Eğer tutulursan biz seni besleriz. zaten o adamın da bir şeyi yoktur. Buuu yapar. Bu şekilde bu gün Aydın mahkemelerinde yüzlerce hüküm vardır. Binaenaleyh bu dediğim şekil kabul edilirse bunların önü bir dereceye kadar alınmış olur.

M. M. R a i f K a r a d e n i z (Trabzon) — Orman bekcileri, bu kanuna nazaran 3 misli artmaktadır. İyi bir takib ve bundan başka bu kanunla ittihaz olunan muayyen tedbirler tatbik edilince, zannediyoruz ki, suçluların yakalanması güç olmayacaktır. Fakat bu dururken fevkalâde tedbirler nevinden, civar olan bütün köylüleri cezadide etmek adalet ve hakkaniyet prensiblerine muvafık olmadığı için böyle bir şeye lüzum görmedik.

T a h s i n S a n (Aydın) — Fakat bunu da bilmeliyiz ki, ormanlarına hayran olduğumuz memleketler böyle yapıyorlar ve bu sayede ormanlarını kurtarmışlardır.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 106 — Geçen maddede yazılan işleri orman sahibleri yaparsa yapılan zararın miktarına göre bir haftadan üç aya kadar hapis veya 5 liradan 500 liraya kadar ağır cezayi nakdî ile cezalandırılırlar.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 107 — İzin almadan 23 ncü maddede yazılı işleri yapanlarla bu işleri yapması için orman idaresince tayin olunacak şartlara riayet etmeyenler bir aya kadar hafif hapis veya 30 liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılır ve bu suretle çıkarılan mahsullerin müsaadesine de karar verilir.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 108 — 24 ncü maddeye göre izin almadan ormanlarda maden veya taş ocakları açanlar elli liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar ve açtıkları ocaklar kapatılır, başkaca zarar gelmiş ise tazmin ettirilir. İzinle bu nevi ocakları açanlar tayin olunacak tedbirlere riayet etmezlerse bu tedbire riayet edilinceye kadar ocakları idarece işletmekten menolunur.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 109 — 25 nci maddede yasak olduğu

işleri yapanlarla bu maddede yapılması izne bağlı işleri izinsiz yapanlar 15 günden bir seneye kadar hapisle cezalandırılır ve taleb halinde zarar varsa tazminata da hükmolunur.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 110 — İzin almadan 26 ncı maddede yazılı yerlerde fabrika yapanlar 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır ve fabrikanın işlemesi menedilir. Bu yerlerde izinle yapılan fabrikalardan çıkan zararlı gazleri orman idresince tayin olunacak müddet içinde izale etmeyenlerden 50 liradan 200 liraya kadar hafif para cezası alınır ve zarar izale edilinceye kadar idarece fabrika işlemekten menolunur.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 111 — 28 nci maddede yazılı işleri izin almadan yapanlar Türk ceza kanununun 526 ncı maddesinin 1 nci fıkrasındaki ceza ile cazalandırılır ve açılmış olan ocak kapattırılır.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 112 — Devlet çekicile damgalanan ağaçları keserken bu damgayı 34 ncü maddede yazılı şekilde dip kütükte bırakmayan veya yüksek kesenlerle nakliye tezkeresi almaksızın ormandan ağaç çıkaranlar ruhsatsız ağaç kesenlere verilecek ceza ile cezalandırılır. Nakliye tezkeresiz çıkarılan ağaçların musaderasine de karar verilir.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 113 — Ormanda kesilen ağaçlardan yapılacak tomrukları damgasız olarak istif mahalline veya başka tarafa götürenlerle her nevi ormanlarda 41 nci madde hükmüne muhalif hareket edenler 5 liradan 25 liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılır. Damgasız nakledilen tomrukların musaderesine de karar verilir.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 114 — 42 nci maddeye göre izin almaksızın her nevi ormanlara kasten hayvan sokanlar, sokulan hayvan adedi nazarı itibara alınarak bir aya kadar hafif hapis ve 50 liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır. Kayidsizlik ve teseyyüb eserile hayvan girmiş ise veya mezkûr maddede yazılı surette gösterilecek şart ve tedbirlere riayet edilmemişse yalnız para cezası hükmolunur.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 115 — Ormanların içinde veya yakınında ateş veya yangın alâmeti görüb de bunun 88 nci maddede yazılı yerlere haber vermeyenler veya söndürülmesi mümkün olubda bunu söndürmeyenler 50 liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılır.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 116 — 89 ncu maddeye göre ormanlarda vukua gelecek yangınları söndürmek için salâhiyetli memurlar tarafından yangın mahalline gitmeleri emrolunduğu halde gitmeyenlerle gidibde çalışmayanlardan kaymakam veya valinin kararile 5 liradan 10 liraya kadar hafif para cezası alınır. Bu kararlar katidir. Mezkûr maddede yazılı memurlardan yangın yerine yardımcı göndermeyenlerle alâka göstermeyenler Türk ceza kanununun 230 ncu maddesinin 2 nci fıkrasına göre cezalandırılır.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 117 — Muhafazaya ayrılmış ormanlarda müteallik suçları işleyenlerin müstehak olacakları ceza üçte birden yarıya kadar arttırılarak hükmolunur.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 118 — 63 ncü maddede yezılı müddet içinde ormanlarının sınırlarını muayyen işaretlerle belli etmeyen orman sahiblerinden 20 liradan 200 liraya kadar hafif para cezası alınır. Bu cezanın infazından sonra altı ay içinde yine bu mükellefiyeti ifa etmezlerse teklif edilecek ceza elli liradan eksik olmaz.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 119 — Hususî orman sahibleri 73 ncü madde hükmüne göre mükellef oldukları ağaçlandırma ve imâr işlerini tayin olunacak müddet içinde verilecek plân dairesinde yapmadıkları ve 95 nci madde hükmüne göre temizleme mükellefiyetini yine tayin edilecek müddet içinde ifa etmedikleri takdirde kendilerinden 10 liradan 200 liraya kadar hafif para cezası alınır. Bu cezanın infazından sonra kendilerine yeniden verilecek münasib mühlet içinde yine yapmazlarsa bu işler orman idaresi tarafından yapılır ve masrafı kendilerinden alınır.

B a ş k a n — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 120 — 105, 106, 107, 112, ve 113 ncü maddelere göre musaderesine karar verilecek olan malları bunların kanunsuz olarak kesildiğini, nakledildiğini veya toplandığını bildiği halde satın alanlar, taşıyanlar, işleyenler, kabul edenler veya gizle-

yenler 50 mallarin miktarına göre beş liradan 200 liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır ve mallarla vasıtalar elden müsaderesine karar verilir. Müsadere olunacak malları taşıyan vasıtalar dahi suçla alâkalı olmayan kimselere aid olmamak şartile zabt ve müsadere olunur.

Sırrı İçöz (Yozgad) — Kanunun mazbatasında, mütalâ kaldığım kısım için, noktai nazarımı müdafaa edeceğimi işaret etmiştim. Bu maddenin sonunda bir fıkra vardır. "Vesait musadere olunur„ bunu encümende bendeniz teklif ettim ve arkadaşlar da kabul ettiler. Hakikaten vesait musadere edilmezse kütük çıkarma meselesinde kaçakçılığın önüne geçilemez.

Arkadaşlar her vakit görürler. Şehre yüklerle kömür gelir. Orman memuru bunu yakalar depoya koyar. İş oradaria kalır. Halbuki bütün vesait musadere edilecek olursa kaçakçılık kalkar. Ben anlamıyorum. Arkadaşlar hatırlar mı ? Eğer vesait musadere edilince aid olmamak şartile - burada olmak şartiledir - şu halde demek oluyor ki kütük mıkdarda bir vesait musadere edildi mi bu hayvan senin mi, başkasının mı, senin değilse al, sana izin verdim, denecek ve muvazaaya da yol açacaktır. Böyle bir kaydın geçip geçmediğini ben hatırlamıyorum, eğer arkadaşlar hatırlıyorlarsa bu kaydın buradan çıkarılmasını teklif ediyorum

Ali Şevket Öndersev (Gümüşane) — Encümende konuşulduğu vakit biz de, Bay Sırrı gibi vesaiti nakliyenin musadere edilmesini taleb etmiştik. Kaçakçılık kanunu mucibince, yarım kilo tütün torbasına koymuş giderken onun beygirini yakalayıb satıyoruz. Bu, şahsa aid bir şeydir. Fakat ormandan kesmiş, yüklemiş gidiyor. Soruyorsunuz, bu hayvan kimin diye, Kiracının diyor. O halde musadere edilmez diyorsunuz. Sebeb ne ? Esasen hayvan sahibleri kaçakçıları biliyorlar ve ona göre pazarlık yapıyorlar. Onun için bu vesaitin yalnız kaçakçıya aid olursa musaderesi ve kiracıya aid ise bırakılması doğru olmaz. Diğer maddelerdeki hükümler bunu okşar ruhtadır.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Müzakere mevzuu olan mesele şudur: Ormanda mühürsüz ağaç kesilmiştir. Bu ağacı taşıyan vesaiti nakliyenin kime aid olursa olsun, musadere edilmesi keyfiyetidir. Bu günkü mevzuatta vesaiti nakliye müsadere edilmemektedir. Sadece bu suçu işleyenlere ceza verilmektedir. Encümende bu iş mevzuubahs edildi ve münakaşa olundu ve neticede denildi ki, bu gibi kaçak kereste ve sairyi taşıyan vesaiti nakliye de musadere olunsun. Ceza kanununun umumî hükümlerine göre, bir suç irtikâbının neticesi olarak veya onda suç işlenen herhangi bir alet ve ya vesaiti nakliye bulunursa musadere edilir. Şu şartlar, musadere edilecek olan vesaiti nakliye, suçu işleyen veya suçla alâkalı olan adama aid olsun. Suçu işleyen adama aid değil, suçla katiyen alâkası olmayan bir adama aid bulunuyorsa, ceza mahiyetinde olan musadere keyfiyetini kanunumuz katiyen kabul etmemektedir, Kaçakcılık kanununda bu nevi vesaiti nakliye, kime aid olursa olsun, müsadere edilmektedir. Fakat biz, hiç suçla alâkası olmayan köylüleri ağaç katiyatı ile münasebatı bulunmayan köylüler, belki yegâne madarı maişeti bu nakliye hayvanı olan köylüler için bu kanuna o kadar agır hüküm koymak istemedik. Kaçakcılık kanunu gibi tevekalâde tedbirler ittihaz etmiş olan kanuna, bu kanunu benzetmek istemedik. Olurya komşusudur, onun hayvanını alıp götürmüştür. Fakat bir hayvan yükü olandan dolayı, suçla hiç bir alâkası olmayan köylülerin havanını musadere etmek çok agır olur. onun için ceza kanununun umumî formülünü buraya koymuş bulunuyoruz.

Arkadaşım diyorki, bu şekilde kaçak orman hasılatını taşıyan vesaiti nakliyeye bekçi tesadüf ederse sahibine soracak, bu hayvan kimindir? kaçakçıda, benim değildir, diyecek, bekçide hayvanı bırakacak. Hayır bekçi hayvanı bırakmayacak! Hilâfı sabit oluncaya kadar bekçi o hayvanı, suçlunun addedecek, suçluda vesaiti nakliyenin kendisine aid olmadığını mahkemede isbat etmeğe mecbur olacaktır. Mahkeme vesaiti nakliyenin suçla alâkası olmayan birisine aid olduğuna karar verirse, bu vesaiti nakliye sahibine iade edilecektir. Binaenaleyh encümenimiz bu mülâhazalarla maddeyi bu şekilde hazırlamış ve yüksek heyetinize arzetmiştir. Takdir Yüksek heyetinizindir. Nasıl tasvib buyurursanız biz maddeyi o şekilde değiştiririz.

Yükssk Başkanlığa

Maddeden (Suçla medhali olmayan kimselere aid olmamak şartile) fıkrasının tayyini teklif ederim.

Yozgad
S. İçöz

Sırrı İçöz (Yozgad) — Takririmi izah edeyim: Ormanı kesif olan yerlerde vazife gördüğüm için ormancılıkta ne gibi suçlar olduğunu ve onların iç yüzlerini, hilelerini takdir ediyorum. Meselâ bir köylü katiyat yapar, mahkemeye gelir itiraf eder. Ben filân vakit, meselâ kasımın filân günü oradan geçiyordum, filân adam ağaç kesiyordu der. Hâkim bakar 6 ay olmuş, mürurü zaman vardır der geçer.

İkincisi, komşusundan merkeb alacaktır. Komşusu onun ne yapacağını ve ormana niçin gideceğini pek alâ bilir. Binanaleyh o fiilde müşterektir. Sonra mahkemeye gidecek, kendisine aid olduğunu isbat edecek cürmün mahiyetine tesiri kaybolacaktır. Binaenaleyh takririm nazarı dikkate alınırsa matlub hâsıl olur. Aksi takdirde orman kanunundan beklenen matlub netice alınamaz. Hayvanımı aldı amma, yapacağı işten haberim yoktur demesi kâfi gelmemelidir. Mademki bunu yapmıştır, suçlu tazmin etsin diye dava edip hakkını alabilir.

(Sırrı İcözün takriri tekrar okundu).

Başkan — Bu tadilnameyi reyinize arzediyorum. Nazarı dikkate alanlar . . . Almayanlar . . . Nazarı dikkate alınmamıştır.

Maddeyi aynen reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler kabul edilmiştir.

Madde 121 — Ormanlardan verilen ağç ve sair mahsulatın tayin edilen müddetler içinde makbul mazereti olmaksızın çıkarmayanların bu malleri orman idaresince ya istif mahalline veyahud da münasib bir mahalle naklettirilir ve masrafı kendilerinden alınır. Kiyfiyet mal sahibine yazı ile bildirilir, İhbardan sonrn vuku bulan her türlü zarar ve ziyandan Devlet mesul olmaz.

Başkan — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 122 — Ağaçlara vurulan resmî damga ve numaraları bozanlar ve orman sınırlarındaki taksimat ve saireye mahsus işaretleri ve levhaları kaldıranlar, belirsiz edenler, yerlerini değiştirenler bir ay kadar hafif hapis ve elli liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılır.

Başkan — Mütalea varmı? Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde kabul edilmiştir.

Madde 123 — Orman içinde kimlerin ne gibi ahvalde ateş yakacaklarına ve bu gibilerin ne gibi tedbirlere riayet eddeceklerine dair nizanamede gösterilecek şart ve ihtiyatî tedbirlere riayet etmeyerek ateş yakanlar ve ormanlar içine sönmemiş sigara atanlar Türk ceza kanununun 566 ncı maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.

Başkan — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 124 — Orman mühendislerinin gösterecekleri lüzum üzerine mahallin en büyük mülkiye memuru kuraklık veya yangın olub da henüz söndürülmüş fakat sirayet ihtimalleri tamamen bertaraf edilmemiş olmak gibi fevkalâde zamnlarda muayyen bir müddet için ormanlara girmeği men ve oralardaki işleme ameliyatının tatilini emredebilirler. Bunlara riayet etmeyenlerden 50 liraya kadar hafif para cezası alınır.

Başkan — Maddeyi kabul edenler . . . Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Refik İnce (Manisa) — Kâtib Beyden rica etsekde bizim gözümüzle takib edemeyeceğimiz kadar süratli okumasalar.

Başkan — Peki, efendim.

Altıncı fasıl

Suçların takibi

Madde 125 — Orman bekçileri ve bekçi başları orman suçlarına aid tutacakları zabıt varakalarını zabtedecekleri alâtı cürmiye ve nakil vasıtaları ile derhal bağlı olduğu âmire gönderirler. Âmirde vakit geçirmeksizin bunları Cumhuriyet müddeiumumisine tevdi eder. Hüviyeti anlaşılamayan suçluları en yakın zabıta merkezine götürmeğe salâhiyetlidirler.

Başkan — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler .. Kabul edilmiştir.

Madde 126 — Bu kanunda cezaları tayin edilen orman suçlarına müteallik davalar sulh hâkimleri tarafından görülür.

Orman suçlarına aid davalar mahkemelerce acele mevaddan sayılır.

Başkan — Maddeyi kabul edenler . . . Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Mdde 127 — orman suçlarından dolayı tutulan ağç, tomruk, kereste, mahrukat ve sair mahulât ile nakil vasıtaları bekçi ve bekçi başılar tarafından zaptedilerek muhafaza edilmek üzere en yakın belediyeye veya köy muhtarına veya muhtarın vekiline bu da bulunmazsa ihtiyar heyti azasından birine makbuz mukabilinde teslim olunur. Bunlardan çürüyecek ve bozulacak olanlarla muhafazası müşkül bulunanlar sulh mahkemesi kararile en yakın pazar mahalline götürülerek idarenin satış komisyonu marifetile ve açık arttırma ile satılır. Masraflar çıktıktan sonra geri kalan para emanet olark bankaya yatırılır. Mahkemece bunların iadesine karar verilirse mevcud olanlar aynen, satılanların bedelleri iade olunur ve nakil masraflarından başka hiç bir masraf alınmaz.

Başkan — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 128 — Orman içinde kim tarafından kesildiği veya hazırlandığı belli olmayan ağaçları ve sair orman mahsullerini orman idaresi usulen satar. Bunların bedeli irad kayd olunur.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyi reyinize arzediyorum. kabul edenler.., Etme yenler... Kabul edilmiştir.

Madde 129 — Orman bekçi ve bekçibaşıları ormanlar içinde hüviyeti anlaşılmayan ve hal ve vaziyetleri şüphe uyandıran kimseleri en yakın köy muhtarına veya ihtiyar heyetine veya zabıta merkezine götürüp teslime salâhiyetlidirler.

Muhtar veya ihtiyar heyetleri de hüviyetlerini tesbit edemedikleri bu gibileri zabıtaya teslim ile mükelleftirler.

Başkan — Madde hakkında mütalea varmı? Maddeyî reynize arzediyorum. Kabul edenler . . , Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 130— Oramnlarda başı boş görülen hayvanlar en yakın köy muhtarlarına ve ya belediyelere makbuz karşılığı teslim olunur. Hayvan sahibi zuhur edip zabıt varakasını imza ederse hayvan kendisine verilir. Muhtara veya belediyeye teslimden itibaren 15 gün içinde sahibi bulunmayan hayvanlar idare-

ce usulen satılarak bedeli bankaya yatırılır. Banka ve yatırıldıktan sonra bir sene içinde sahibi zuhur etmezse bu bedel orman idaresince irad kaydolunur.

Hayvan sahibi bakma masraflarını ödemeğe mecburdur.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 131. — Orman suçlarından mütevellid aramayı icab ettiren haller, ceza mahkemeleri usulü kanununun 97 nci maddesinde yazılı tehirinde mahzur sayılan hallerden sayılır ve bu aramaları, orman bekçi ve bekçibaşıları mezkür 97 nci madde hükmüne tevfikan yaparlar.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 132. — Bu kanunda cezaları tayin olunan orman suçluları için dava müruru zamanı bir sene ve ceza müruru zamanı iki senedir.

Şükrü Gülez (Bolu) — Ormanlarda irtikab olunan suçların tayini üç ayı geçtikten sonra, üç ay mı dır, altı ay mıdır, bir sene midir katî olarak tayin etmek mümkün değildir.

Sundan evvel ormanlarda irtikâb olunan cezalara müruru zamanı üç aydan ibaretti. Sonra bu müddet kâfi gelmediği için altı aya çıkarılmıştı. Şimdi görüyoruz ki burada dava müruru zamanı bir senedir.

İrtikâb olunan bir cürmü. 7 ay, 9 ay, 10 ay bekledikten sonra tayin etmek, bir sene içinde mi, 1,5 sene içinde mi irtikâb edilmiştir, onu tayin etmek kadar müşkül bir şey olamaz. Biz devlet ormanlarını muhafaza altına alıyoruz, yeni muhafaza tedbirleri alıyoruz. Orman bekçilerini çoğaltıyoruz. Bu itibarla bu cürümlerin müruru zamanını 6 aya indirmek her halde iyi olacaktır.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Bu kanunda yazılı orman suçlarını bir seneye kadar takib müddeiumumilerin ve orman bekçilerinin salâhiyeti dahilindedir.

Arkadaşım diyor ki, bir sene çoktur, suçun işlendiği tarihten itibaren 6 aya kadar suçlu yakalanırsa yakalansın. Yoksa artık yakasını bıraksın. Bu daima mevzuatımız da arkadaşımın söylediği gibidir. Fakat bunun mahzurları vardır. Çünkü bir suçlu bazan 6 ay zarfında yakalanamıyor ve binnetice kurtuluyor. Zaten bu nevi suçlar için ceza kanunu 5 sene, 3 sene gibi uzun müddetler koymuştur. Biz ise bu 6 ay gibi kısa, ne de ceza kanununda olduğu gibi, uzun bir müruru zaman kabul etmedik. Aleyhimize takib müruru zamanı bir sene olarak kabul ettik. Mahkûm olduktan sonra ceza çektirilecek. Bunun için de bir sene kabul ettik. Yani ceza müruru zamanını da ceza kanunundaki uzun müddetlere tâbi tutmayarak iki seneye indirdik. Delâilin ele geçirilmesi için oldukça uzun bir müruru zaman ve herkesin uzun müddet tehdid altında kalmaması için de kısa bir müruru zaman kabul ettik. Arkadaşım dedi ki bir ağaç kesildikten sonra 3 ay geçerse onun ne vakit kesildiği anlaşılmaz. Burada mutlaka ağacın filân gün kesildiği isbat edilecek değildir. Belki o da bir karinedir amma yalnız müruru zamanı tayin etmekte o fikir hâkim olmamıştır. Diğer nevi delâil vardır, ağaç kesilmiştir, bir tarafa saklanmıştır, 6 ay saklanmıştır, ondan sonra meydana çıkarılmıştır. Niçin 6 ay takib edilmeyince kurtulsun? Encümen, arkadaşımızın takririnin kabul edilmemesini istemektedir. Karar Yüksek Heyetindir.

Refik İnce (Manisa) — Müruru zaman insan hilkatinin unutma tabiatı olmasının hukukan ifadesidir. Memlekete en büyük bir zarar ika etmiş olan bir adam hakkında dahi, zamanen o zararın insaylar tarafından unutulmuş olması ve ika edilen bu zarardan dolayı ceza verilecek kimseye, yapılan zararın unutulmuş olmasından dolayı, başkalarına bir tesir yapmayacağı düşünülerek, ceza verilmemesi kanuna sokulmuş ve bir müruru zaman tanınmıştır. Onun içindir ki bütün ceza kanunlarında, hususî kanunlarda cezayı ihtiya eden meseleler üzerinde, müruru zaman mevzuuhahs olan işin mahiyetine göre değişir. Tütün kanununda, kaçakçılık kanununda, ceza kanununda, nitekim müzakere etmekte olduğumuz orman kanununda da müruru zaman ayrıdır, ayrıdır. Kaçakçılığın ihtiva ettiği mahiyetle ormanın ihtiva ettiği mahiyet arasında fark vardır. Ceza kanununun, ağır cezayi müstelzim fiillerile, kabahat fiilleri arasındaki müruru zamanda da fark vardır.

Birisi şu kadar olduğu halde, diğeri şudur. Burada nazarı itibara alınacak ölçü, orman davalarının istilzam edeceği mahiyete göre bulunacak ölçüdür. Bir sene mi olmalıdır daha mı az olmalıdır?

Şimdi arkadaşlar; bu orman üzerinde taassubumuzun ve hassasiyetimizin bütün etraflı şekilde gösterildiğini gösteren bu kanundaki cürmün heyeti mecmuası göz önüne alınacak olursa, mümkün olabildiği kadar memurlar tarafından çabuk yapılıp delâilin tesbit edilmesi lâzımgelen mesaildendir. Aradan zaman geçtikten sonra, efkârı umumiyede bir intibah husule getirmek için müruru zamanı uzatmakta fayda vardır. Bilâkis herkes tarafından bitmiş hallolunmuş, unutulmuş, bilinmemiş şeyler üzerinde bu suretla tezvirat dahi yaratmak ihtimali vardır. Bir oduncu bir merkeb yükü odununu satmış, köyüne gitmiş, fakat uhdesinde hukuku umumiye namına bir dava tereddüb ediyor. Aradan 11 ay 29 gün geçtikten sonra, orman idaresinin her hangi bir memuruna vukubulan bir ihbar üzerine derhal iki şahit bulacak bir zabıt yaparak, 11 ay 30 gün evvelki bir merkeb yükü odun satılmış olmasından dolayı bunun isbatında, bundan mütevellid bir menfaatı umumiye telâkkisinde bir faydadan ziyade mazarrat vardır. Tensib buyurursanız, işlerin chemmiyetinin davaların çabuk ve seri görülmesinde ve hatta görülmeyenlerin çabuk olmasında mümkün olabildiği kadar müruru zamandaki eski mevcud olan altı aylık ahkâmı muhafaza edelim. Bunu muhafaza etmiş olmakla, bence fazla fazla muamelei resmiye ve bir takım adamların tezviratına sebebiyet verilmemiş olmak noktasından adalete daha uygun olur.

Başkan — Buyurun Bay Şükrü Gülez.

Şükrü Gülez (Bolu) — Refik İnce arkadaşın beyanatından sonra sözümden vaz geçtim.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Refik İnce arkadaşımız bir suç tasavvur ettiler, bu suç dahi bir merkeb yükü odundan ibarettir. 11 ay 29 ncu günde bu, duyulmuştur. O zaman bu adam hakkında takibat yapmakta faydə yoktur, dediler. Bu altı ay olursa, beş ay yirmi dokuz gün aramıyacağımız bu suçu beş ay yirmi dokuz günden sonra aramakta da yine adalet olmayacaktır. Şu muhakkaktır ki altı ay gibi kısa bir müruru zaman bizim umumî ceza kanunumuzda kabahatler için bile kabul olunmamıştır. Burada ise altı ay hapsi müstelzim suçlar vardır. Daima bir merkeb yükü odun nazarı itibare alınmamalıdır. Bunun içinde ağır suçlar da vardır. Bir ormanın külliyetli miktarda ağaçları çalındığı, saklandığı vaki olabilir. Daima her suç için ayrı müruru zaman konamaz. Bunun içerisine büyük suçlar da dahildir. Şimdiye kadar yapılan tecrübeler bize gösterdi ki, altı ay takib müruru zamanı kabul edilirse bir çok suçlular kurtulmakta ve ceza görmemektedir. Bazı arkadaşlar bir seneyi bile kâfi görmüyordü. Fakat biz bir seneden fazla kabul etmedik ve bu müddetin maslahata uygun olacağını zannettik. Bu itibarla Yüksek heyetinizin takdirine arzediyoruz.

Ziya Gevher Etili (Çanakkale) — İşin mahiyeti odun kaçakçılığı değil, bir ağacı kesmek değildir. Bu, ormanı tahrib işi olduğu için takib müruru zamanının uzatılması isteniyor. Bu noktai nazardan düşünelim. Hak böyle mi tecelli eder, müruru zaman müddeti kısalırsa mı iyi olur, şeklinde düşünürsek o zaman hukuk meselesinden çıkar, odun davası şekline girer. O vakit her hangi bir kaçakçılıktan farkı olmaz. Halbuki bu, ana vatana kasid davasıdır. Müruru zaman uzun olsun ki suçluları takib etmek imkânı bulunsun. Orman kanununun bütün mahiyeti, ana vatana vaki olan kasdı, bir an evvel, her türlü vasıta ile ve her türlü ceza ile önüne geçmektedir. Onun için bir sene azdır bile.

Refik İnce (Manisa) — Ziya Gevher Bey! bahsettiğiniz baştan aşağı hukuktur.

Ziya Gevher Etili (Çanakkale) — Refik Şevket arkadaşımız kanundan çok bahsederler amma (Ziya Gevher Bey) demek kanunsuzdur. Buraya gelsinler de söylesinler. (Gülüşmeler).

Refik İnce (Manisa) — Ziya Gevher Beye, (Ziya Gevher bey) derim, fakat resmen yazamam.

Başkan — Tadilnameyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Arzettiğim esbabdan dolayı 132 nci maddenin aşağıdaki şekilde tadilini teklif ederim:

Bolu sayları
Şükrü Gülez

Maddede gösterilen dava müruru zamanı 6 aydır. Şeklinde tadili.

Başkan — Tadilnameyi nazarı dikkate alanlar... Nazarı dikkate almayanlar... Nazarı dikkate alınmamıştır.

Maddeyi aynen reyinize arzediyorum. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muvakkat hükümler

Muvakkat Madde 1 — Mülkiyeti Devletten başkasına aid ve bu kanunun meriyeti tarihinde mevcud olan ormanlardan:

A - Devlet ormanlarına bitişik olanlar, köylülerin şahsî mülkiyetinde olupta sahaları miktarı elli hektarı heçmeyenler hariç olmak üzere miktarları ne olursa olsun,

B - Devlet ormanlarına bitişik olmayanlar; sahaları miktarı bin hektarı geçenler Devletçe istimlâk olunur.

Köy ve belediye orta malı ormanlarla mazbut vakıflardan olan ormanlar bu hükümden müstesnadır.

Bu istimlâk muameleleri kanunun meriyeti tarihinden itibaren nihayet iki sene içinde ikmal olunur.

İsmail Hakkı Uzmay (Bolu) — Aziz arkadaşlar, muvakkat birinci madde, ormancılığın en mühim bir derdine deva olmast için yazılmıştır. Bu kanunun da ruhu mesabesindedir. Memleketimizdeki ormanlar ister Devletin, ister köylünün, ister şunun bunun elinde olsun uzun zamanlardanberi iyi korunmamış ve şimdiye kadar ciddi bir tedbir alınmamış ve bu yüzden yurdumuzun yeşilliği her yıl korkunç bir gidişle azalmakta bulunmuştur. Şimdi bunun önüne geçmek için düşünülen çarelerden biri de evvelâ ormanlarda Devlet mülkiyetinin hukuk bakımından temini isteniyor. Yalnız bunu temin etmekle maksad hâsıl olacağına kanaatim yoktur. Çünki Türkiye sınırları içindeki ormanların, yüzde sekseni bugün münazünfih vaziyettedir. Bunlar bu kanunun başında Heyeti muhteremenizce kabul edilen sınırlama faslı ile tahdide başandığı zaman evvelâ karşımıza bu vaziyet çıkacak ve şüphesiz tahdid muamelesini işgal edecektir. Nitekim bugün meriyette bulunan orman kanununun 1 nci maddesi ormanların tahdidini âmir olduğu halde 50 küsur seneden beri söylediğim sebeblerden dolayı maalesef tahdid edilememiş ve mevcud ormanların cihetî mülkiyeti tayin ettirilmemiştir. Bununla beraber bazı açık gözler füzulî olarak gayet geniş ve mühim Devlet ormanlarını yedi tasarrufuna geçirmişlerdir. Bunların ne suretle geçtiği muhterem Ziraat vekili Bay Muhlis bu kürsüde ve muhtelif encümeninde de izah etmiştir. Bu mühim ve çok geniş ormanların kanunî yollarla kurtarılması lâzım-

dir. Bana ormançılık çok ucuz eder. Fakat hakiki hak sahipleri meyanında benlerin de haklarını arazide olduğu gibi tanımak ve pürüzlü işi kısa bir zamanda halletmek Başbakanın arzu ettiği bir iştir. Muhtelit encümence de işlerin kısa bir zamanda halli için bulunan çare ufak bir bedel mukabilinde bilûmum şahıslara ait ormanların istimlâkidir. Fakat mal sahibleri bu istimlâk muamelesine başlanınca feryad etmeyecekler mi? Şüphesiz bin türlü çareye baş vuracaklar ve nihayet günün birinde hakiki kıymetlerinin takdir edilmesine ve bu suretle ikinci bir defa da Hazineden milyonlarca lira almağa muvaffak olmayacaklarına bizi kim temin eder? Teşkilâtı esasiye kanunumuz da buna müsaiddir. Bitişik kelimesi olduğu gibi kalırsa hususî ormanlarda kaza hükümleri hükümsüz kalır.

Ormanlar beş sene evvel İktisad vekâletine bağlı iken bu vekâletçe hazırlanan ve Şurayi devletten geçerek Meclise sevk ve mütehassıs Ziraat encümenince çok uzun seneler tetkik edilen kanunla bu meselenin halledilmiş şekli vardır ve bu da dördüncü faslın dokuzuncu maddesile tesbit etmiştir. Dahilde de başlanılan yerlerde Tapu ve kadastro dairelerinde olduğu gibi tek hâkimle kurulacak orman kadastro mahkemeleri münazıünfih işleri inceleyerek ayni zamanda bu işleri kısa bir zamanda hükme bağlayarak tasarruf ve mülkiyet işlerinin halledilmesi çok amelidir. Bu en pürüzlü işler tahdid esnasında yoluna konulması lâzımken bu pürüzlü işlerin yalnız istimlâk yolile halli mümkün olacağına kani değilim. Bu yara olduğu gibi yine kalacak ve Hükûmeti ve mahkemeleri bu günkü vaziyetten kat kat fazlasile işgal edecektir ve bu yüzden ormancılıkta yine müstahkar bir idare sistemi kurulamayacaktır.

İkinci ve mühim meselede köy baltalıklarıdır. Gerek hakikî ve gerek hükmî şahsiyetlerin köy civarındaki baltalıklar için sahipleri yedinde sened olmadığı gibi orman idarelerinde de bunların kayitleri yoktur. Bu kanun meriyete geçince şüphesiz bu köy ormanları da Devlete geçecektir ve bu suretle üçüncü kısmı da umumî ormanlar faslına aid hükümler de beyhude bu kanunun sayfalarını işgal edecek ve köylülerimiz bu maddelerden istifade edemeyecektir. 1293 harbinden sonra yurdumuza gelen göçmenlerin yerleştikleri yerler civarındaki ormanlar bu köylülerin maişetlerini temin etmek gayesile kendilerine verilmişti. 50 küsur senedenberi bu ormanlar bu köylüler tarafından benimsenib babadan evlâda intikal etmiş ve bu ailelerin maişetini temin vasıtası olmuştur.

Bu ormanlar köylülerin elinden alınırsa bunların vaziyetleri ne olacaktır ? Bu ormanları uzun senelerdenberi bunlar korumuştur. Devlete geçince iyi korunacağını zannetmiyorum Belki de tarihi tahrib ve yarmalarını tesri etmiş olacağız. Nitekim muhtelit encümende Durak ve Atıf arkadaşlarımız çok güzel izah etmişlerdir, Bahusus dağlık arazide ormanlara ziyanı olmayan köylülerin oturmalarında ormanların imar katiyat ve nakliyat hususlarında çok mühim faideleri olduğundan zaruret bile vardır. Bunlar memleketimizin müdafaası hususunda faydalı unsurlar olduğu gibi orman işlerinin başarılmasında da mühim vazife ve rolleri vardır. Nitekim eski Avusturya Macaristan Hükûmeti Karpatlardaki hududunun müdafaası için buralardaki ormanları köylülere vermiştir. Bu gün Romanyaya intikal eden Transilvanya kıtasındaki ormanlardan 550 000 hektarı köylülere dağıtılmış ve muhafazaları da köylüler vasıtası ile temin edilmektedir.

Bulgarlarda 2 000 000 hektar ormanlarından 1 000 000 hektarını ayni maksadla köylülere dağıtmış olduklarını bu memlekette yaptığım seyahat esnasında gördüm, Vaktile çalılık olan yerler bu gün muntazam bir orman haline gelmiştir. (Ben Bulgaristanın Şumnu kasabasında doğdum ve ilk çocukluk hayatım burada geçmiştir. Olvakit bu yerler çalılık bir halde idi.) Bu muvakkat madde de Muhtelit encümen tarafında son defada (Bitişik kelimesi kaldırılarak) elli hektar kadar bir orman, sahası köylülere bırakılmış ise de bu miktar orman ormancılıkça hiç bir varlık ifade edemediği gibi Heyeti muhteremenizce kabul edilen bu kanunun 65 nci maddesine göre 52 nci maddede gösterilen nisbet dahilinde bekçi, bekçibaşı, mühendis veya muavin kullandırılması imkânını verdiğinden muhafaza ve imar işleri temin olunamıyacağı gibi sahibleri de bunlardan istifade edemeyeceklerdir. Hakikaten bunlara orman verilmek isteniyorsa 52 nci maddenin hükmü yerine gelecek miktara çıkarılması zaruridir ve çok yerinde bir iş olur ve hem de gerek Ziraat ve gerekse muhtelit encümenlerinin çok uzun müddet umumî ormanlarla hususî ormanlar hakkında çalışarak meydana getirdiği maddelerde hükümsüz kalmamış olur. Zaten bu fasıllar da Heyeti muhteremenizce kabul edilmiş olan hükümlerle bunların imar ve muhafazaları işi tahti temine alınmış ve sahiblerine ağır külfetler tahmil edildiği gibi 76 ncı madde ile de amenejman plânlarında senede kesilmesi gösterilen senelik tahammülü fenniye göre kerestelik ve mahrukat miktarını ister kessin ister kesmesin Devlet tarifesinin dörtte birini orman resmi olarak iki taksitte tediyeye mecbur edildiği ve vermediği takdirde tahsil emval kanununun tatbik edilmesi suretile Hazineye mühim bir varidat ta tamin edilmiştir. Bununla beraber koruma imar ve sair umumî işlerden de Devleti kurtarmaktadır. Hal böyle olduğu halde Muhtelit encümenin ve muhterem Ziraat vekilinin bu kadar kıskanç davranması sebebini anlıyamıyorum. Ormanların Devlete geçmesile ormanların daha eyi korunacağını tecrübe edilmeden kati olarak ifade etmek bilmem doğru olur mu? Bunu bize zaman gösterecektir. Sahiblendirilmiş ormanlarla köy kenarlarındaki köylülerin benimsemiş oldukları ormanların daha iyi korunmuş olduğuna bu gün şahid olmaktayız. Bahusuz encümende bu madde müzakere edilirken Raif Karadeniz ve encümen reisi Tahsin arkadaşlarımın verdikleri izahatta toprak kanunu münasibetile kaleme alınan lâyiheda arazinin büyük kısımları taksime uğrayacağı şu sırada orman arazisinin bir elde toplanmasında ziraatte olduğu kadar ormancılıkta da fayda yoktur. Bilâkis bir çok mahzurlar ve zorluklar doğmasını mucib olacaktır. Çünkü, bütün insanları alâkadar aden ve ekmek kadar zarurî ihtiyacımız olan odun maddesini bir elde memurlarla inhisar şeklinde işletilmesi bu maddenin fiatlarinin artması ve ihtiyacatın vakit ve zamanile yetiştirilememesi gibi ahvalin vukua gelmesi muhakkaktır. Bahusus Kardere ormanlarında yapılan işletme tecrübesi menfi netice vermesi bizi bihakkın endişeye sevketmektedir. Bu yüzden halkımızın mühim bir kısmı çok sıkıntıya maruz kalmaları hatıra gelebilir. Bundan başka yeni orman kanunu münasibetile diğer bazı mühim meselelerin de burada arzını zarurî görmekteyim.

Halkımızın % 15,90 ı köylüdür. Demek ki, Devlet bünyesinin ekseriyeti köylüdür. Türk köylüsü asırlardanberi bu Türk vatanını korumak için kanını dökmüş bütün kuvvetini sarfetmiş ve yorulmuştur. Cümhuriyet Hükûmeti sağlam bünyeli bir devlet kurabilmek için Türk köylüsünü kalkındırmak istiyor; Bunun için nufuzu arttırmak, istihsali arttırmak, ormanları korumak gibi mühim prensibler üzerinde duruyor ve bunun için de şu kanunları çıkarmak üzere :

1 — Toprak kanunu,
2 — Kombinalar kanunu
3 — Köy kalkınması kanunu,
4 — Orman kanunu.

Bu dört kanun köy bünyesi bakımından birbirile pek sıkı alâkadardır ve hepsi bir kül halinde tetkik edilmelidir. Malûmdur ki mevcud köylerimiz :

Ormansız yerlerde isteb veya bozkırlarda ve Ormanlı yerlerde, ovalarda bulunur.

İsteb veya bozkırlardaki köyler : birbirinden çok uzak susuz, ağaçsız otsuz ve gübre yakar, nüfuzu az, ziraatti geri köylüle.imizin tahminen % 25 ini teşkil eder.

Ovalar : Az çok arazisi mümbit, su, ot, bol mahrukatı oldukça var. Meyvelik de var. En mamur köylerimiz bunlardır. % 50 sini teşkil eder.

Ormanlık yerler : Buradaki köyler % 25 ni teşkil eder. Yani tahminen 10 bin kadar köy vardır. Bunun 8 bininin arazisi kıraç, dağ ve tepelerdeki ormanların kenarında veya içindedir. Kabili ziraat arazisi hiç yok gibidir.

Bu arazi köylünün ancak 1 - 3 aylık geçinmesini temin eder. 8 - 9 aylık geçinmesi orman mahsullerinden istifade suretiledir. Yeni orman kanunile bu istifade hakkı bu kısım köylülerden kaldırılınca köy kalkınmasına yarayacak kanunlardan bu köylüye acaba ne gibi bir geçinme kolaylığı gösterebileceğiz. Arazisi olmadığı için bunlara kombine veremiyeceğiz. Olsa olsa toprak kanunu çıkınca toprak vermeyi düşüneceğiz, halbuki buralarda kabili ziraat toprak yoktur. Kabili ziraat toprak bu köylere sekiz on saat ve daha uzak yerlerdedir. Bu köyleri oralara kaldırmak lâzımdır. Halbuki sekiz bin kadar tahmin edilen bu köyleri oraya kaldırmak için 80 milyon lira kadar ev yapma parası sarfetmek lâzımdır ki maddeten buna imkân yoktur. İktisad ve sıhhat bakımından da bu köylerin oraya nakli doğru değildir. Çünkü yeni orman kanunile muhafaza ve imar edeceğimiz ormanları işletmek ve yangından kurtarmak için bu köylüye şiddetle lüzum vardır.

Ahalisiz ormanın hiç bir kıymeti yoktur. Şu halde bu köyleri yerinde bırakmak ve fakat geçinmeleri için kendilerine ayrıca teklif ettiğim bir madde ile münasib orman kıtası tefrik ve temlik etmek lâzımdır. Ziraat encümeni de bu fikri kabul etmiş ve kanunda ev başına beş hektar orman vermeyi münasıb görmüstür. Fakat, muhtelit encümence bu hususta çok kıskanç davranılmıştır. Bunun bir az fazlalaştırilması lâzımdır. Bu kadar ormanın köylüye verilmesi hem geçinmeleri bakımından lâzımdır ve hem de kanunu medenî ile köy kanunu hukümleri iktizasındandır. Kanunu medenide 10 sene bilâniza bir araziden istifade eden onun sahibi olur. Bu köyler ise bunları elli küsur senedenberi muhafaza etmişlerdir. Köy kanununda da köy baltalık ve korularından bahseden maddeler vardır. Bu suretle Devlet, köylülerimize ormanlardan istifade hakkını vermiştir. Ziraat vekâletinin Almanyadan getirtmiş olduğu orman mütehassısı Profesör Benhard'ın yazıp bastırdığı ve encümenimize tezi edilmiş olan Türkiye ormancılığı hakkındaki şu kıymetli kitabın 133 ncü sayfadaki yazılarını hep beraber okuyelim.

Parasız intifa hakkı adlî bakımdan bu günkü Avrupa telâkkisine göre ifade ettiği mana bu işin uzun senelerdenberi ve Devletin her hangi bir yasağına karşı gelmemek suretile devamından dolayı bir nevi (müteamil hak) manasıdır. Avrupada bu gibi hakların ilgası hak sahiblerine tazminatı icab ettirirse de Türkiyede böyle bir ilgaya mukabil para tazminatı şekli mevzubahs olamaz. Orman kanununun ayni zamanda bir toprak kanunu da olduğu hakkında evvelce malûmat vermiştik. Böyle bir kanunda en ön sırada gelen iş, toprak ve toprak işletmesidir. Bu gün şahıs mülkleri yanında Devlet otoritesinin sahib olduğu arazi parçası çok büyüktür. Bir kısım halkın orman varlığından ötedenberi tesahub edegeldikleri bazı müteamil haklarının Devlet tarafından ilgasına mukabil kendilerine vâsi ve boş arazi-

gün toprak temliki suretile tazmin olunmalarının ne derecede kadar doğru olabileceği münakaşaya lâyık bir mevzu teşkil eden Anadoluyu dolduran Türk köylüsü bu fakir bir tazmine cidden müstahak ve Yunan, Ermeni, Osmanlı İmparatorluğunda ve gerekse genel harpten sonraki istiklâl savaşında Anadolu topraklarını için dökülüp kanını döken hep bu Türk köylüsü olduğundan, kanı karşılığı da bu topraklar üzerinde kendine öz ve lâyık bir hak kazanmıştır.

Kendisi ecnebi olduğu halde bizim ormanlara civar Türk köylüsünün vaziyetini nazari itibare alarak kendilerine bir tazminat verilmesini kabul etmiştir. Bu tazminat yukarıda bahsedilen toprak olamaz. Ancak orman kıtası olabilir. Boz kırlarda; Meselâ Haymana gibi yerlerde yakacak meselesi hakkında muterem Ziraat vekili ne düşünüyor?

Muhterem Ziraat vekili ormanların tahribinden bahsetmiştir, ve bunda mütehassısların raporlarını esas tutmuştur. (Zannediyorum mütehassıslar ecnebi olacaktır) bu cihetі yalnız ecnebi değil, Türk mütehassısları da ayni fikri çok defa söylemişlerdir. Burada bahsedilmeyen bir mesele varsa bu tahribata âmil olan sebeblerdir. Ormanların tahribinde âmil olan başlıca sebebler şunlardır.

1 — Orman yangınları,

2 — Zamanımızda harblerin tevali etmesi ve bu yüzden mütemadi kesimler ve bir de şimendiferlerin kömür yerine odun yakmak mecburiyetinde kalması,

3 — Ormanlarda izinsiz hayvan otlatmak,

4 — Ormanlarda tarla açmak,

5 — Saltanat devrinde ormanlık yerlerde gelişi güzel göçmenlerin yerleştirilmesi ve bunların gittikce artması,

6 — Ormanların mülkiyet ve hukukî vaziyetlerinin şimdiye kadar katî surette halledilmemiş ve sınırlanmamış bulunmasıdır.

7 — Yolsuz kati yat,

8 — Yalamuk çıkarmak ve kabuk soymaktır. Bunların içinde en mühim tahribat âmilleri yangınlardır. Köylüye orman kıtası tefrik ve temlik edilmedikçe yangınlar eksilmeyecek, artacaktır. Netekim bu dört seneden beri ormanlar da kesimlerin meni dolayısile ormanlarda yapılan tahribat ve yangınlar geçmiş senelerden daha fazla olduğuna şahid olmadık mı? Acaba muhterem Ziraat vekili bu hususta tetkikat yapmışlar mıdır, bu hususa dair kanaatleri nedir? Her halde bu tahribatın artması köylülerin ormandan istifadelerine set çekilmesindendir. Köylülere kafi miktarda orman tefrik ve tahsis edildiği takdirde ormanlar bu yangın tahribatından kurtulacaktır. İşte bu maksadladır ki bir takrirle köylülerin ve belediyelerin manevî şahsiyetleri adına 1000 ve şahıslara 5000 hektar orman bırakılması hakkında yüksek riyasete bir takrir sunuyorum. Kabulünü heyeti muhteremeden rica ederim.

Başkan — Madde hakkında başka mütalea var mı?

Tahir Hitit (Manisa) — Encümenin matbu maddesi başka, okunan madde başkadır. İzahat versinler.

Başkan — Encümen izah edecek mi?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Evvelâ şunu arzedeceğim: Mazbatada yazılan birinci muvakkat maddeyi encümen bu lâyiha tevzi edildikten sonra değiştirmiştir. Şimdi okunan da maddenin değişik şeklidir. Yaptığımız değişiklik şundan ibarettir. Bu istimlâk meselelerini Hükûmet nihayet iki sene içinde ikmal edecektir, diyoruz; oraya bir kayid koyuyoruz. Matbuda bu kayid yoktur.

Diğeri, Devlet ormanına bitişik hususî ormanların, miktarları ne olursa olsun istimlâk edileceği yazılı idi. Bu tadilde biz, köylülerin şahsî mülkiyetinde olan ormanlardan 50 hektarı geçenler istimlâk olunur diyoruz. Yaptığımız tadilin esası bunlardır.

Şimdi arkadaşım İsmail Hakkı Beyin uzun uzadıya bahsettiği şeyler Heyeti Muhteremece kabul buyurulan maddelere taallûk etmektedir. Fakat o kadar yoruldular, o kadar izahat verdiler ki, bunu büsbütün cevabsız bırakmak bu meseleyi canlandırmamak doğru olmaz, zannediyorum.

Arkadaşım diyorlar ki: niçin hususî ormanları Devlet elinde topluyorsunuz. Başka memleketlerde bu hususi ormanlar şahısların elindedir. Hatta Devlet kendi ormanlarını bile icabında hususî şahıslara veriyor. Belki veriyorlar. Fakat bizde de vaziyet başkadır. Ormanların harap oluşunun âmilleri ne olursa olsun hakikî vaziyet şudur: Türkiye ormanları fakirdir, haraptır.

Bu ormanların mevcudları korunmaz ve yeniden teşcir işine ehemmiyet verilmezse yurdun iskân kabiliyeti tehlikeye düşer. Bu kadar ehemmiyetli bir mevzu karşısında Devletin, vazifesi mümasil işlerde yaptığı gibi, bu işi ferdler yapmıyor, ben yapacağım demesinden ibarettir. İşte Hükümetin düşündüğü ve muvakkat encümenin kabul etmiş olduğu Devlet işletmesi esası ve mühim ormanların Devlet elinde toplanmasının sebebleri bundan ibarettir. Şimdi zihinlere bir şey gelebilir: Devlet bu işi yapabilir mi, yapamaz mı? Biz yapabilir kanaatindeyiz. Çünkü öyle işler oldu ki, Devlet bunu yapamaz denildi. Fakat Cümhuriyet Hükûmeti hepsini birer birer bu işleri yapamaz kanaatini taşıyanlr hayretlerini celbedecek şekilde mükemmelen başardı. (Bravo sesleri).

Arkadeşlar; biz hususî şahısların elinde hiç orman kalmasın, kâmilen toplayalım da demedik. Ancak, Devlet İşletmesinin büyük ormanlara kabili tatbik olduğunu düşündük ve bunun için Devlet ormanlarına bitişik orman miktarı ne olursa olsun - Esasen Devlet işletmesi kurmuş olacağımız için - istimlâk edeceğiz. Çünkü Devlet ormanile bir kül halindedir. Devlet ormanlarına bitişik olmayan ormanlara gelince, bunlardan vüsatleri bin hektarı geçenleri de istimlâk edeceğiz, daha azlarına dokunulmayacaktır, çünkü Devlet işletmesinin küçük ormanda faydalı olmayacağına kaniiz. Diğer taraftan memleketimizde hususî ormanla Devlet ormanı hangisidir? Hususî orman hakikaten sahibleri tarafından mı yetiştirilmiştir, yoksa şu veya bu vesile ile Devlet ormanlarından gasb mı edilmiştir? Halledilecek bir mesele de bu idi. Ziraat encümeni de bu derdi görmüştü. Ancak başka bir çare bulmakta idi. O da şudur; orman sahiblerinin bu kanun çıkar çıkmaz vesikalarını tetkik edelim ve bu veskalardan kabul ettiklerimizi edelim, etmediklerimizi etmeyelim ve o adamlara diyelim ki, bu vesikaları kabul etmiyoruz. Mahkemeye gidiniz. İşte bu şekilde şimdiye kadar yolsuz muamelelerle Devlet elinden alınmış olan ormanları istirdad etmek istemişler. Biz böyle düşünmedik ve bunda isabet görmedik. Çünkü bu şekilde bütün vesikaları bir revîziyona tâbi tutmak bizi maksada ulaştıramazdı. Bir çok kesbi katiyet etmiş ilâmlarla karşılaşacaktık. Böyle lâzimülicra vesikalar ve ilâmlar karşısında bunları tanımadığımız takdirde bu Devlet nasıl bir Devlettir. Mükteseb hakları tanımıyor denecekti. Onun için emri vakileri kabul etmeği mazide ne olmuşsa olmuş, mahkemeler fena kararlar vermiş ve almaz olmuş. Bu gün bunlar kanunların himaye edeceği bir hak mükteseb teşkil etmiştir. Bunların hepsini olduğu gibi kabul eylemeği daha doğru bulduk ve istimlâk yolile bize lâzım olanları alalım dedik. Bu istimlâk esasına gitmiş olmamızın ikinci sebebi de, budur. İşte bu ruretle yolsuz muamelelerle şu veya bu vasıtalarla yapılmış olan haksızlıkları meydana çıkarmak istedik. Biz istimlâke bu şekilde karar verdikten sonra toptan hepsini mi istimlâk etmek lâzımdır yoksa bir kısmını istisna mı etmek icab eder diye düşündük. Devlet ormanlarına bitişik olmayan ve sahaları miktarı bin hektardan az olanlara dokunmayalım dedik. Çünkü bin hektardan az olan ormanlar küçük ormanlardır, diğer taraftan bu kıstası kabul edişimizin sebebi de şudur ki bunların taksimini bile istemiyoruz, bundan az bir orman, koru ormanı diye muhafaza edilemez.

İkincisi: Devlet ormanlarına bitişik olanlarına gelince; bunları büsbütün istimlâk etmek lâzım geliyordu. Fakat arkadaşlarımızın bir çoklarının mütaleaları, memleketin hakikî vaziyeti orda da küçük bir istisna yapmak zaruretini meydana çıkardı.

İstanbul çivarında Şile ve Kemer Burgaz taraflarında vaktile 93 harbinden sonra gelmiş muhacirlere Devlet kendi elile ormanlardan parçalar ayırmış vermiş, bunları onlara kendi şahısları namına tapu etmişler. Bu ormanlara evlâdları gibi bakarlarmış. Bu ormanlardan kömür odun yaparak götürüp İstanbulda satarlarmış. Eğer biz Devlet ormanlarına bitişik olan bu ormanları alacak olursak, geçimleri bu gibi şeyleri götürüp satmağa bağlı olan halk müşkül bir vaziyete düşmüş. Diğer taraftan hatırlarsınız ki ormanın tarifinde 5 hektardan az olan yerler orman mefhumuna giremez, dedik. Yani beş hektardan az ise orman saymıyoruz. Fakat Devlet ormanlarına bitişik olacak olursa beş hektardan az hatta bir dönüm dahi olsa yine onu ormandan sayıyoruz. Devlet ormanları civarında beş, on ağaçtan ibaret bir bahçeyi belki sahibi onları severek dikmiş ve onlara güvenerek yaşamaktadır. Onları da istimlâk etmek lâzım gelecek onun için elli hektar diye bir kayid koyduk. 50 hektar nihayet bir köylü ailesinin medarı maişeti olabilir. Memleketin umumî vaziyetini düzelterek bunları onların elinde bırakmak istedik. Zaten orman yetiştirmek için halkı teşvik de ediyoruz. Orman esasen ormanlar civarında daha fazla yetişecektir. Hali hazırdakileri istimlâk etsek bile bu gibi sahalarda zamanla yine ufak tefek küçük bir takım ormanlar türeyecektir. Onun için bunda da mahzur görmedik. Münhasıran köylülerin medarı maişetidir diye bırakmış oluyoruz. Arkadaşım şimdi beş bin hektar bırakalım diyor. Bu düşüncelerimi arzettikten sonra Yüksek Heyetiniz lâzım gelen kararı verecektir.

Diğer taraftan köylülerin baltalıkları. Ne olacaktır dediler? Dikkat buyururlarsa biz birinci muvakkat madde ile mazbut vakıflardan olan ormanlarla köyün ortamalı olan yani köy şahsiyeti hükmiyesine aid bulunan baltalıkları istimlâk harici addediyoruz. Amma diyeceksiniz ki bu ormanlar bu gün azdır, yok mesabesindedir. Evet azdır, biz de mevcud olanları bırakıyoruz, Bu kanunla orman yetiştirmek için bir çok teşvikte ve yardımda bulunuyoruz. Onlar da bu yardım sayesinde yeniden orman yetiştirecekler ve orman sahibi olacaklardır. İşte encümenimizin hazırladığı istimlâk maddesinin sebebleri bunlardır bundan sonra takdir yüksek heyetinize kalmıştır

(Müzakere kâfidir sesleri)

İsmail Hakkı Uzmay (Tolu) — 50 hektarı köylülere bırakacağız dediler. Bunların vesikaları yoktur. Kanun çıkınca derhal Devlet ormanı meyanına girecektir, Bunun hakkında hukukcular bir şey bulsunlar.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) Arkadaşlarım bu memlekette bir mala sahib olan adam bu mala sahib olmayı ya Devletin resmî kaydi ile isbat eder yahud fiili vakıflarla şunun bunun olduğunu tanıyanın söylemesile isbat eder, Kimseye yeni bir hak sebebi, yeni bir isbat vasıtası veremeyiz. Bir förmül koyduğumuz takdirde bunun esası mevcud bir hakkı meydana çıkarmak olmayacak olsa olsa bunlara yeniden orman vermeğe müncer olacaktır.

Refik İnce (Manisa) — Arkadaşlar, kürsüye bu maddenin aleyhinde bulunmak için çıkmadım. Çünkü noktai nazarımızca bütün bu ormanların istimlâk edilmesi, Devlete verilmesi hakkındaki hü-

kümde ümmetin menfaati bulunmaktadır. Binaenaleyh, teşkilât esasiyemiz mucibince menafii umumiye için istimlâk kaidesine tevfikan hareket etmiş oluyoruz. İsmail Hakkı arkadaşımızın dermeyan ettiği bazı mütalealarına cevab veren Mazbata muharriri arkadaşımızın noktai nazarlarına iştirâk etmekliğimdir ki, benim burada söz söylememe sebebiyet verdi.

Ziraat encümeni şu noktai nazarı dermeyan etti; fakat bir hususî ormanlar hakkında emri vaki kabul ettik, dedikten sonra, mülkiyet hakkına taallûk eden vesikalar, tâmlar üzerinde yeni baştan tetkikat yapmak doğru değildir. Fakat istimlâk için tuttuğumuz usulde, kısaca, şu veya bu vesilelerle ele geçirilmiş olanları ellerinden alırken kendilerine bir tazminat vermek mahiyetindedir, dediler. Ben istimlâk esbabı mucibesini hukuk noktai nazarından hiç bir zaman bu şekilde telâkki etmeğe taraftar değilim. Ormanlar vardır, enva şundan ibarettir, Devlet şu sebebler tahtında onları istimlâk ediyor. Bu muamele doğrudan doğruya teşkilâtı esasiye kanununun ruhuna muvafık değildir. Yoksa bu gün kanunen haiz oldukları selâhiyete binaen dünkü veya bu günkü, 100 veya 500 sene evvelki, mevcud ve meri kanunlara istinaden, vatandaşlik hakkına istinaden tasarruf etmekte olduğu ormanların tasarrufu güya gayri kanuni bir şekilde yapılıyormuş gibi ellerinden alırken bunlara bir tazminat vermek mevzuubahs değildir. Ya buna benim kısa aklım ermiyor, yahud da Raif Karadeniz arkadaşımızın yazdığı esbabı mucibeyi tasdir edemediğimden dolayı anlayamıyorum. Esbabı mucibesi, ammenin menfaati bulunduğundan dolayıdır. Yoksa şu veya bu vesile ile üzerinde işlemekte olduğu ve istinad ettiği eski defterleri karıştırmaktansa şu şekil bulduk demek, bence hiç bir zaman doğru değildir. Buna iştirâk etmediğimi arzetmek için kürsüye geldim.

İsmail Hakkı Uzmay (Bolu) — Görüyorum ki, Rifat Karadeniz arkadaşımla esasta beraberiz. İstimlâkin aleyhinde değilim. Ancak benim davam bu değildir. Encümende de izah ettim. Bugünkü ormanlarımızın yüzde sekseni münaziünfih vaziyettedir. Kanunun tatbikine başlandığı zaman evvelâ karşımıza bu münaziünfih ormanlar çıkacaktır. Bunların kısa bir zamanda halli için, tapu ve kadastro dairelerinde olduğu gibi tek hâkimle kurulacak bir mahkemenin teşkilini istiyorum. Böylece bir taraftan tahdid yürüyecek, diğer taraftan da münaziünfih meseleler halledilecektir. Benim, senin, onun, kiminse... Bu vaziyet hakkında izahat verdiler. Sonra dağlık yerlerdeki köylerden hiç bahsetmediler. Dedim ki, bunlar, bir ay, iki ay, üç ay geçinebilirler; fakat geri kalan zaman içinde ne ile geçineceklerdir? Memleketin hemen sekiz bin köyü böyledir.

Rifat Vardar (Zonguldak) — Bunları, ovalara, aşağılara indireceğiz.

İsmail Hakkı Uzmay (Devamla) — İndiremeyiz. Aksari sekiz milyon lira ister. Onlar dağlara alışmıştır, harpçı adamlardır, icabında en çok bunlardan istifade edeceğiz. Bunları ovaya indirirsek ne olacaktır, Sıtmadan, hastalıktan ya ölecekler veya zaif, bitgin düşüneceklerdir.

Sonra hususî ormanlardan bahsettiler. Bitişik kelimesi kondüğü zaman nihayet hususî orman kalmayacaktır. Böyle demektense, hususî ormanlar istimlâk olunur, demek daha doğrudur. Köylere terkedilen 50 hektarın muhafazası ne olacaktır. Gayeniz ne idi? Ormanların muhafazası değil miydi? Biz bununla bu gayeden uzaklaşmış olacağız.

Köylü 50 hektarla maişetini temin edemez. Binaenaleyh mademki 52 nci madde ile bir vüsat kabul ediyoruz, bu vüsat o'sun onlarda kalmalıdır. Bu suretle hem köylü istifade eder hem de ormanlar muhafaza edilmiş olur.

Binaenaleyh bu hususta Raif Karadsniz arkadaşımın verdiği izahat beni tatmin etmemiştir.

Raif Karadeniz (Trabzon) — Refik İnce arkadaşım istimlâkin sebebi, vukubulmuş olan haksızlıkları tamir etmekten ibarettir, dediğime zahib olmuşlar. Halbuki daha evvel uzun boylu izah ettiğim veçhile istimlâkin sebebi amme menfaatına müstenittir.

Ormanların bu günkü vaziyetten kurtarılması ve muhafazası için devlet eline geçmesi lâzımdır. Bunun için istimlâk ediyoruz, dedim. Bu istimlâkten mal sahipleri de çok mutazarrır olmaz demek istedim ve bu mülâhaza ile emri vakileri kabul ettiğimizden ve saireden umumî surette bahseyledim, yoksa istimlâk yalnız haksızlıkların tamiri için değil, menafii umumiye namına yapılmaktadır. Endişelerini izale için bu ciheti tasrih ediyerum. Bir de İsmail Hakkı arkadaşım kadastro mahkemelerinden bahsettiler.

Ormanlar üzerinde vukubulacak mülkiyet ihtilâflarının halli için kadastro mahkemelerine gidilsin diyorlar. Biz de bu işi düşündük. Adliye vekili de encümende idi. Şu neticeye vardık: Her hangi bir ihtilâf vukuunda hususî bir mahkeme kurmak bu memlekette ihtilâflarla ve haksızlıklarla uğraşan, haksızları ve hakluları ayıklayan büyük bir müesseseyi hiçe saymak veya kaldırmak yoluna gider Nafia vekâletinin bir ihtilâfı var. hususî mahkeme orman idaresinin ihtilâfı var, hususî mahkeme, o halde bu devletin bünyesinde adliye teşkilâtının ne lüzumu vardır? Onun için biz bu fikre yanaşmadık. Eğer bu müessese zaifse onu kuvvetlendirelim. Kuvvetlise yeni teşkilâta ne lüzum var?

Bir de, arkadaşım elli hektarı az buluyorlar, yalnız tebarüz ettirmek için arzedeyim, elli hektar beş yüz dönümdür, bu her halde küçük bir aaha değildir, ne diye beş bin bönüme çıkaralım? (Müzakere kâfi sesleri).

Emin Draman (Yozgad) — Bir sual soracağım. Burada devlet ormanına bitişik olmayan ormanlardan sahaları bin hektarı geçenler istimlâk edilecek deniliyor. Bundan maksad. bu miktarın bir

şahsa ait olması mıdır, yoksa meselâ yüzü Ahmedin, beş yüzü Mehmedin, altı yüzü şunun malı olmak üzere ortaya çıkacak mecmu dahi bu hükümde dahil midir? Yani parça parça her kısmın miktarı bu miktarın az olmakla beraber heyeti mecmuası bu miktarı geçerse yine istimlâk yoluna gidilecek midir?

Raif Karadeniz (Trabzon) — Tapuda her gayrimenkul, hududlarile gösterilmiştir, Onun için tapu kaydi esastır. Şu dönüm ve şu hududlar dahilindeki orman bir orman addedilecektir. Ahmede, Hüseyne aid olmasının ehemmiyeti yoktur. Yani esas tapu kaydidir.

Emin Draman — (Yozgad) — Mesele şudur: Hükûmetin beş yüz veya üç yüz hektar ormanı vardır. buna muttasıl ve eşhasa aid bir orman bulunduğu takdirde, kaç hektar olursa olsun, bu istimlâk olunur. Şu kadar ki muttasıl olan ormandan maksad ne olduğu izaha muhtaçtır. Devlet ormanına muttasıl olan orman bir tapu ile müteaddid eşhasın şayian malı da olabilir; ayrı ayrı tapularla ve kısım kısım olarak da tasarruf edilebilir. Bu takdirde bu eşhastan yalnız bir tanesi devlet ormanına muttasıl olabilir. Böyle ormanlanlar olabilir. Maksad hangisidir? Acaba hepsi mi istimlâk edilecek, yanl bunlardan velev yalnız bir tanesinin devlet ormanına muttasıl olması hepsinin istimlâkine kâfi midir?

Bir de, bin hektardan itibaren büyük ormanlar var. Bunlar da istimlâke tâbidir. Bu bin hektar bir tapu ile müteaddit adamların şayi malı olabilir ve yahud ayrı tapularla olur. Acaba bin hektarın hesabında ayrı ayrı tapularla müstakillen tasarruf edilen müfrez kısımlar dahil midir?

Başkan — Kifayeti müzakere takriri vardır.

Şükrü Gülez (Bolu) — Kafiyeti müzakerenin aleyhinde söyleyeceğim. Bu maddenin müzakeresinde tenevvür etmemiş bir şey vardır. Onun için kifayeti müzakere kararı vermek doğru değildir. 50 hektar deniyor. Ormancılardan ve fen memurlarından işittiğimize göre bir hektar ormandan azami olarak ancak 3 metre mikâbı kereste çıkar. Şu halde 50 he tardan 150 metre mikâbı çıkar. 150 metre mikâbı köylünün tuz, biberi bile olamaz. Binaenaleyh miktar azdır. Yani kendi fenlerinin tayin ettiklerine göre bunun içinden odun alınacak, kereste alınacak, bir köy için 50 hektar bir şey veriliyor. Hiç olmazsa bu, hane nisbetinde adede göre bir şey olsaydı aklım ererdi. Binaenaleyh müzakere kâfi değildir, bu noktayı izah buyursunlar.

M, M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Arkadaşım, bu 50 hektar ormanın köy şahsiyeti hükmiyesine verileceğini zannediyorlar. Halbuki bu. köylünün ferden ferde kendi elinde bulunabilecek miktardır. Köy şahsiyeti hükmiyesini istimlâk etmiyoruz, miktarı ne olursa olsun.

Yüksek Reisliğe

Müzakere kâfidir. Encümenin muvakkat birinci maddesinin kabulünü teklif eyleriz,

Manisa	**Konya**
Kenan Orer	**H. Dikmen**

Başkan — Kifayeti müzakere hakkındaki takriri arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Müzakere kâfi görülmüştür. Bir tadil takriri var:

Yüksek Reisliğe

Şifahen arzettiğim sebeblerden dolayı muvakkat birinci maddenin şu şekilde tadili için bu maddenin encümene havale edilmesini teklif ederim,

1 — mülkiyeti devletten başkasına aid olup ta bu kanunun meriyeti tarihinde mevcud ormanlardan vüsati itibarile köy hakikî ve hükmî şahsiyetlere ait olanların 1000 ve şahsa ait olanların 5000 hektarı geçenlerin fazlası devletçe istimlâk olunur. Ancak bu hükümden evkafı mazbuta ormanları müstesnadır.

2 — Şenedsiz olarak ötedenberi belediye ve köyler tarafından kasaba ve köyler civarında olarak hakiki ve hükmî şahsiyeti haiz olanların benimseyerek bilâ fasıla muhafazalarının temin ve tasarruf edilmekte ve iskânı adi hududları dahilinde bulunan ormanların 1000 hektara kadar olan miktarı, belediye ve köyler namına orta malı olarak tescil ve hususiyetleri orman idaresinde tasdik olunur.

3 — Orman kadastro mahkemeleri hakkında Ziraat encümeninin 9 ncu maddesi esasının okunmasını ve kabulünü rica ederim.

Bolu Mebusu
İsmail Uzmay

Başkan — Takriri nazarı dikkate alanlar.., Almayanlar... Nazarı dikkate alınmamıştı.

Maddeyi aynen reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat Madde 2 — Birinci muvakkat madde mucibince istimlâk edilecek olan ormanların istimlâk bedeli 1935 malî yılındaki arazi vergisine esas olan kıymettir.

İstimtâk edilecek olan ormanın 1936 malî yılında arazi vergisine matrah olacak kıymeti bulunmadığı takdirde bu kıymet 2401 numaralı arazi tahrir kanununda yazılı tahrir komisyonları marifetile 1331 yılı rayicine göre takdir edilerek usulü dairesinde katiyet iktisap ettikten sonra bunun 6 misli istimlâk bedeli addolunur.

Refik İnce (Manisa) — Ne vakit istimlâk meselesi mevzubahs olsa hukuki icabların, şeniyetlerin bir birile çarpıştığına rast geliriz, Meselâ elimizde umumî istimlâk kanunu olduğu halde bir demiryolu istikametinde bir takım arazi istimlâk

edilecektir. O vakit vaziyetin hususiyetine göre onun istimlâk edilebilmesi için, buna âid hususî ahkâmın bulunmasını lüzum hissediyoruz. Keza bir şirketin de arazisinin istimlâki için, elimizde istimlâk kanunu olduğu halde, oradaki vaziyeti hususiyete göre bir kanun yapıyoruz. Demek ki hukuk, mücerred hukuk, hayatın icabatile tevafuk etmediği takdirde, şahsiyet bize yeni yeni mevzuatı hukukiye yaratmağa sevkediyor. Bu dahi o mevkiindedir ki, teşkilâtı esasiyenin sarahatine karşı bu vaziyet eski ihdas ettiğimiz vaziyetin aynidir. Ben şahsen muvafık görüyorum. Adalete, şümûle ve realiteye çok muvafık bulmaktayım. Yalnız bu madde de tatbikatta büyük zorluklara sebebiyet verecek bir formül görüyorum. Encümen maddenin birinci fıkrasile, 1936 mali senesini arazi vergisini esas tutmuştur.

Şimdi ikinci fıkrasile, eğer arazi vergisi yoksa 1331 senesine göre bir kıymet takdir edilecek, o kıymetin altı misli alınacak, binaenaleyh yine nazariye itibarile bence, neticeten bu altı misil kıymet, 1336 vergisinin yerine kaim olacak. Şimdi ikinci fıkranın gayri kabili tatbik olduğuna dair bir fikir serdetmeyeceğim. 1331 senesi demek, bu gün 22 sene evvel demektir. 22 sene evvelki arazi kıymetini bilmiş olmak için lâakal bir adamın bu gün 25 - 30 sene evvelki hayatı ziraiyeye ve alış veriş cereyanlarına vâkıf olması lâzımdır. Bu takdirde böyle bir komisyon teşkil etmek demek, en aşağı 50 yaşında adamların rey ve mütalealarına müracaat demektir. Eğer hakikî takdir lâzımsa, ezbere iş yapmamak lâzımsa 1331 senesinin rayicini hakikî şekilde takdir, tesbit edecek adamın asgarî bu gün 45 - 50 yaşında olması lâzımdır. Böyle tatbiki gayri kabil vaziyete gidibte bir istimlâk miktarı ararken, bir taraftan 1336 mali senesinin emlâk için tesbit ettiği vahidi kıyasiyi kullanırken, diğer taraftan 1331 in altı mislini bulmak gibi karışık bir yola gitmeği bendeniz, bir memleket dahilinde müessiriyetle tatbik edilmesi lâzımgelen kanunun müessir hükümranına lâyık görmüyorum. O halde şöyle bir şey rica ediyorum:

Bir defa encümen 2901 numaralı kanunla teşkil edilmiş olan arazi tahriri komisyonlarının takdirlerini esas olarak kabul ediyor. Bunu kabul ettiğine göre bütün vahidi kıyasi bu esas üzerinden olsun. Böyle olunca şu vaziyet vardır: Ya tahrir yapılmıştır, yahud yapılacaktır. Biliyorsunuzki, biz bu kanunu çıkardığımız zaman - tarihini bilmiyorum. - Maliye vekâleti işe başlarken, araziye mütealliik olan kısımları idarei hususiyeye devretti. Şimdi bütün Türkiyede bütün idarei hususiyelerin teşkil ettikleri arazi komisyonlarında mütemadiyen faaliyettedirler. Bunların faaliyetleri idarei hususiyenin varidatını temine matuf olduğundan valiler tarafından mütemadiyen sıkıştırılmaktadırlar. Şu takdirde 1936 senesindenberi başlayan tahrirlerin bir kısmı bitmiştir, bir kısmında bitmek üzeredir. O halde kabul edelim ki, bu komisyonun takdirleri vahidi kıyası olduğuna göre, bütün bu istimlâk bedelleri bu komisyonların takdir ettikleri miktarı geçemez diyelim, mukayyed tutalım.

Numarasını hatırlamıyorum, şark mıntakası için yapılan kanunda demiştik ki 1931 senesi emlâk kıymetinin sekiz mislinden aşağı on mislinden yukarı olamaz. Demek ki bu suretle azamî ve asgarisini tesbit etmiş oluyoruz. Kendimiz tarafından yapılmış ve vahidi kıyasî kabul edilmiş olan 2901 numaralı kanuna göre yapılmalıdır, yapılacak taksimde komisyonların takdirleri vahidi kıyasî ittihaz edildiğine göre bütün Türkiyeye şamil olmak üzere, 2901 numaralı kanuna göre, arazi tahrir komisyonları tarafından takdir edilen miktarı geçemez şeklinde bir kayid koyarsak, hem prensipte bir vahdet göstermiş oluruz, hemde iki şekilde muamele ifası suretile tatbikatta karşılanacak güçlükten kurtarmış bulunuruz.

Yüksek Reisliğe

arzettiğim sebeblere binaen (2) nci maddenin (1 nci muvakkat madde mucibince istimlâk edilecek olan ormanların istimlâk bedeli 2901 numaralı kanuna göre teşekkül eden arazi tahrir komisyonları tarafından takdir edilen miktarı geçemez) şeklinde tadilini teklif ederim.

Manisa
Refik İnce

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Arkadaşımın verdiği takrir noksandır maksadı temin etmemektedir. Bir defa şunu ifade etmek lâzımdır. İstimlâk olunacak olan ormanlara ne bedel verilecektir. Bu madde onu göstermektedir. Bu bedel ormanların vergi defterlerinde yazılı olan kıymet olacaktır. Sureti umumiyede bu esası kabul etmiş oluyoruz. Fakat bunların içinde mektum olanlar, yani vergide kaydi bulunmayıp kıymetleri bilinmeyenlere nasıl muamele yapacağız? Onun içinde ikinci fıkrada sarahat vardır. 1331 senesinde ki kıymetin altı misli vergi kıymeti addolunur, kaydini koyuyoruz.

Bir dafada 1936 senesinde vergiye esas olan kıymetler nasıl meydana gelmiştir? müsaadenizle onu arzedeyim: bazı arazinin 1331 den evvel kıymetleri yazılıdır bunlar altın kıymeti olduğu için altı misline çıkarılmış bu günkü para ile o arazinin kıymeti budur denmiş, bir kısım arazide Cümhuriyet devrinde yeniden tahrir edilmiş, yeni kıymet girmiş sonra tahrir de bunlara fazla kıymet konduğu anlaşılarak bunun yüzde kırkı tenzil edilmiş, geri kalan kıymet o arazinin bu günkü para ile kıymetidir demiş. İşte bu kıymetler vergiye esas olan kıymetlerdir vebizim de verilecek dediğimiz bedelde bunlardan ibarettir.

Mektum olan, yani hiç kıymeti yazılı olmayan ormanın kıymeti takdir olunurken altın esası üzerinden takdir edilecek. Sonra alti ile darb edilecek, kıymet bulunacak.

Arkadaşım, 2901 numaralı kanunla komisyonların koydukları kıymeti geçmesin dediler. Bu kabul olunursa o halde bir kısım için 1936 senesi alınmakta olan vergilere matrah olan kıymetleri koyuyoruz. Diğer kısım için başka yapiyoruz. Yani hiç kaydi olmayanlar olursa bunlar için başka bir mezûr tatbik ediyoruz demek olacak.

Sureti umumiyede demir yollar için mevcut olan istimlâk kanununda da bu usul kabul edilmiştir. Orada vergi kaydi olmayanlar için emsaline göre kıymeti hesap olunur, bu müşkül de değildir.

1331 senesi rayicine göre takdir olunan kıymetler o mıntakada bulunan arazinin dönümüne ne isabet ediyor, o bulunacak ona göre kıymet bulunacak

Başkan — Refik İncenin tadil teklifini reye arzediyorum.

Sırrı Day (Trabzon) — Arkadaşımız Refik İncenin teklifleri geçen sene kabul buyurulan arazi kıymetlerinin takdiri için tayin edilen komisyonların ormanların kıymeti hazırasını tesbit ile de uğraşmasına dairdi. Halbuki, encümenin bir nebze şahidi olduğum müzakere safhalarına göre kendilerine, kıymet takdirine esas tutmağı icab eden araştırma sırasında varid olan mütalealar şunlardı: Ormanların bu günkü rayiçleri fiktif olarak artırılmış kıymetlerdir. Çünkü hepimizin malûmdur ki, evvelce orman işlenmediği ve kereste ihtiyacımız hariçten temin olunduğu zamanlarda ormanların büyük bir kıymeti yoktu. Fakat bilâhare keresteye ağır gümrük kondu ve binnetice orman kıymetlendi, yani ormanın bu günkü kıymeti, orman sahiblerinin kendi emeklerinin bizatihî kıymeti değil, bu gümrük resimlerile hariçteki kereste kıymetinin yekûnunun ya biraz altında ya üstünde olarak hâsıl olan kıymettir. Bu itibarla bu günkü rayice göre kiymet tesbit edilecek dersek hariçten gelen kereste gümrük resmini de nazarı itibare alarak tenzilât yapmak lâzımdır. Halbuki formüllerinde böyle bir şey yoktur. Mazbata muharririnin dedikleri gibi vaktile memlekette altın esası cari iken o esasa göre tapulu ormanlara kıymet tesbit edilmiş, fakat ekseriyeti azimesi o zamandanberi tekrar tahrir görmemiştir. Bu itibarla kanunda emlâk ve arazide olduğu gibi eski rakamlar altı ile zarbedilerek vergiye esas tutulmuştur. Şu halde teklifin kabulü vergi kaydı olan ormanlar için kabul edilen formülle tenaküz arzeden bir prensib sayılmak lâzımdır. Yani bu günkü rayice göre kıymetlerini tesbit edersek aralarında bir müsavatsızlık tevlid edilmiş olur kanaatindeyim. Bunlar arasında bir müsavat temin etmek istiyorsak dikkate alınacak bir nokta vardır. O da şudur: Acaba 1331 senesindeki kıymeti bu gün tesbit etmek imkânı varmıdır, yokmudur? Memleketin muhtelif yerlerinde yapılan tahrirlere ve nihayet alım satım kıymetlerine göre tapuda ve vergi defterlerinde bunların kıymetlerini ölçülerini bulmak kabildir. Binaenaleyh bebemebal o asrı yaşamış ve o zaman bu işleri yapmış olan insanları bulmak zarureti katiyesinde değiliz. Bu itibarla o zamanki muameleleri mikyas tutarak ikisi arasında bir mukayese yapmak kabildir kanaatindeyim.

Ferik İnce (Manisa) — Şurası bir hakikattir ki, ne istimlâk münasibetile mal sahiblerinin Devletten fazla para çekmesine meydan vermek ve ne de bu vesile ile mal sahiblerini zarardide etmek hiç hatırımızdan geçmez, yalnız öyle bir kaide bulalım ki, mümkün olduğu kadar adalete yakın olsun. İnsanların yapabileceği adalate,—Şimdi mazbata muharriri arkadaşımızla. Sırrı arkadaşımızın fikirleri arasında ayrılık yok, yalnız rivayet muhtelif gibi geliyor bana, birinci fıkrada (1936 mali yılındaki arazi vergisi esas kıymettir.) deyince bu gün 1936 senesinde yazılmış bir ormanın istimlâk bedeli ne olacak? Aynen 1936 senesinde yazılmış olan kıymet ne ise o olacaktır. Şimdi ihtilâf şuradan geliyor, Eğer yazılı değilse ne olacak? Her hangi istimlâk edeceğimiz ormanın emlâk defterinde kaydi yoksa.... Yapılacak iş şudur: bu araziyi yazmakla mükellef komisyonlar vardır, o komisyonlar 1331 senesindeki kıymeti bulsunlar, 6 mislini zammetsinler o kıymet olsun. Yalnız Sırrı arkadaşımızın dediği gibi, bu gün çalışmakta olan o komisyonların heyeti mecmuasının 1331 senesi orman maliyetini bilmesine imkân yoktur. Eğer hakikatta suiniyet mevzuubahs olursa 1331 senesi kıymeti dahi altın olarak beş lira ise bunu beş yüz lira yapmağa mâni yoktur. Bütün bunların heyeti mecmuası memurların hüsnüniyetle komisyonların vazifesini iyi bir şekilde yaptıklarına kani olmaktan doğan bir neticedir. Şimdi ben bu takriri verdikten sonra arkadaşların ufacık bir ikazı üzerine bir eksiğini gördüm. Benim takririm şu olmak lâzımdır. Esas 1936 malî senesi kıymetidir. Şayet kıymet yoksa... Falan tarih, filân numaralı kanun mücibince zaten bu vazifeyi yapacak olan komisyonların takdir edeceği kıymet esas olur. Dediğimiz gibi bütün mesele 1936 malî yılı etrafında toplanmış, bir vaziyet alır. Hatta bu noktayı da kâfi bulmadığımı itiraf edeyim. Raif Karadeniz arkadaşımız demir yolları kanununu okudu. O kayid çok faydalıdır. Eğer tensip buyurursanız mümkün olduğu kadar halki ve devleti zarara sokmadan muhtelif noktai nazarlar üzerinde etüt yapılması hususunda arkadaşlar bu takrir üzerinde meşgul olsunlar. Bu suretle zanediyorum ki bir fayda elde edilmiş olur.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Encümene alsınlar diyorlar. Encümende bu maddeyi uzun boylu müzakere ettik. Hatta Maliye müsteşarı, Maliye vekili namına hazır bulundu, Ziraat vekili hazır bulundu, Adliye vekili kısmen hazır bulundu. Uzun boylu düşünerek bu esası tesbit ettik. Yeniden encümene alınmasını icab ettirir bir sebeb gö-

reniyorum. Arkadaşım zannediyorlar şu cihetten kabul ediyorlar, kıymet diyince zannediyorlar ki 936 senesi bütün arazinin kıymetleri yazılmış tesbit edilmiştir. Halbuki tahrire dikkat buyurulursa görülür ki 936 senesinde Hazinenin almakta olduğu vergi hangi kıymetler üzerine müesses ise o kıymetler istimlâk bedeli addedilir. Bu kıymetler ise 936 yılı kıymetleri değil, eskidir. O halde 1936 senesi almakta olan vergi hangi kıymetlere istinad etmekte ise onu istimlâk bedeli addedince hiç kıymetleri olmayanları da ona mümasil bir kıymet verecektir. Bunları da bu esastan hariç tutmamaktayız. Onun için ahenk bizim maddedir. Kendi teklifimizde büyük ahenksizlik vardır.

İsmet Eker (Çorum) — Kıymeti olmayan ormanlara da 31 yılının rayicine göre dendiğine nazaran bu rayiç için bir karine tasavvur ettiniz mi?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Tasavvur ettik, encümende konuştuk. Fakat buraya yazmadık. Ormanın bulunduğu mıntakadaki diğer arazinin 31 senesi kıymeti vardır. Veya diğer ormanların orman olduğu için kıymeti yazılıdır. Onlar bir emsal teşkil edebilir. Ona göre ehli vukuf bir kıymet takdir eder.

İsmet Eker (Çorum) — Bundan başka da bir karine yoktur.

Refik İnce (Manisa) — Birinci fıkrayı ilk teklifim şeklinde muhafaza ediyorum. İkinci fıkrayı tadil ettim, takdim ediyorum.

Yüksek Reisliğe

Arzettiğim sebeblere binaen ikinci maddenin ikinci fıkrasının :

"Birinci muvakkat madde mucibince istimlâk edilecek olan ormanların istimlâk bedeli 2501 numaralı kanuna göre teşekkül eden arazi tahrir komisyonları tarafından takdir edilen miktarı geçmez„ şeklinde tadilini teklif ederim.

Manisa
Refik İnce

Başkan — Refik İncenin tadil teklifini reyinize arzediyorum. Kabul edenler işaret buyursunlar ... Etmiyenler ... Tadil teklifi kabul edilmemiştir.

Maddeyi aynen reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar işaret buyursunlar . . . Etmiyenler . . , Madde Aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat Madde 3 — İstimlâk edilecek ormanlar Ziraat vekâletince mahallinin en büyük mülkiye memuruna bildirilir. Bunlar tayin olunan kıymeti gösterir ilmuhaberle bir ay içinde ferağ muamelesinin icrası lüzumunu usülü dairesinde sahibine tebliğ ederler. Bir ay içinde ferağ muamelesini icra etmeyenlerin rıza ve muvafakatlerine bakılmayarak istimlâk bedeli Ziraat bankasına tevdi edildikten sonra bu ormanlar Hazine namına bir güna harç ve resim alınmaksızın tapuda tescil edilirler.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar işaret buyursunlar . . . Etmiyenler . . . Madde kabul edilmiştir.

Muvakkat Madde 4 — Ormanların Devlet tarafından işletilmesi bütün Ormanlar için defaten tatbik edilmeyip vilâyetler üzerinde tedricen tatbik olunur. Ve nihayet on sene içinde ikmal edilir.

Tahir Hitit (Manisa) — Bu maddenin sonuna bir fıkra ilâvesini encumenden rica etmiştim. O fıkra şudur : «Harita ve amenajman plânları yapılan vilâyetlerde Devlet işletmesi mecburidir»,

Bu fıkranın ilâvesini tekrar rica ediyorum. Bu kayid Hükûmetin, Ziraat encümeninin lâyihalarında da aynen vardır. Fakat muhtelit encümen bu kaydi çıkarmıştır. Bu kayid bize fennî ve asrî bir Devlet işletmesinin tatbikatını ve neticelerini senelik olarak görebilmeğe âmil olacaktır. Saniyen orman bütçesinin her sene müsbet bir tecrübeye istinaden yapılabilmesi imkânını verecektir. Orman memurlarının mesailerinin artmasına ve indelicab mesuliyetlerinin tevsikına medar olacaktır. Bu kayid konulmazsa işletme neticesi, Orman umum müdürlüğünün mesaisinin ancak 10 sene sonra görülebimesini ifade eden sakat bir iş zımnen kabul edilmiş olacaktır. Halbuki ticarî bir zihniyetle ve çok büyük bir Devlet sermayesi ile idare edilecek olan bu müessesenin yürüyüş tarzını ve senelik vaziyetini göz önünde bulundurmak faydalıdır. Orman idaresinde ormanların işleyiş vaziyetlerini, kanunların tatbik tarzını hepimiz biliyoruz. Teşkilât çok zayıftır. Orman işlerinde en mühim eleman mühendislerdir. Bu günkü mevcud, 150 yi geçmemektedir. Kanun mucibince 1 500 mühendise ihtiyacımız vardır. Halbuki senede ancak 15 - 20 müheendis yetiştirilmektedir.

Sonra, 17 milyon vatandaş için su kadar mühim oldan odun ihtiyacını temin noktai nazarından çok büyük eleman ve tesisata ihtiyacımız vardır. Kıymetli vekilimiz Bay Muhlisin beyanatlarına ve projelerine nazaran on sene zarfında memleketin her tarafında tatbikını vaid bnyurdukları bu işin tasavvur edildiği kadar kolay bir iş olmadığını tahmin ediyorum. Bu münasebetle faydalı ve lüzumlu gördüğüm bu fıkranın kabulünü istirham ediyorum. Bunun için be bir takrir takdim ediyorum.

Başkan — Takriri arzediyorum :

Yüksek Reisliğe

Dördüncü muvakkat maddenin sonuna aşağıdaki fıkranın ilâvesini teklif ediyorum :

Manisa
Tahir Hitit

Fıkra :

Harita ve amenajman plânları yapılan vilâyetlerde Devlet işletmesi mecburidir.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Harita ve amenajman plânları yapılmadıkça zaten ormanlar işletilemez. Binaenaleyh birinci fıkra bunu temin etmektedir. Arkadaşım, encümende vaktile yazılmış ve düşünülmüş olan bir fıkrayı hatırlayarak bunu teklif etmişlerdir, zannederim. Halbuki encümen bunun üzerinde yeniden müzakereler yaptı, maddeyi ona göre tesbit etti ve diğer endişelerine cevab verecek hususlar için de diğer maddelerde sarahat koyduk. Bu noktalara muttali bulunmadıkları anlaşılıyor.

Devlet işletmesi amenajman plânları yapılmadıktan sonra da başlamazsa ne olur diyor? Böyle bir şey tasavvur olunur mu bilmiyorum. Plân yapılmış, her şey hazır, Devlet işletmeyi yapmayacak, bu nasıl olur? Bunun için kanuna bir kayid koymaya lüzum yoktur zannederim.

Başkan — Madde hakkındaki tadilnameyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler . . . Kabul etmeyenler... Tadilname kabul edilmemiştir.

Maddeyi aynen reye koyuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat Madde 5 — Bu kanun meriyet mevkiine girdiği tarihten evvel mukavele ile işletilmeleri hakikî veya hükmî şahıslara verilmis olan Devlet ormanlarının işletilmeleri eğer mukavelelerindeki müddetler daha evvel hitam bulmuyorsa nihayet on seneyi geçmemek üzere İcra Vekilleri Heyeti kararile bu şahıslar uhdesinde bırakılabilir.

Bu hükümlere göre mukaveleleri feshedilecek olanlara verilecek tazminat bu işletme için orada yaptıkları lüzumlu tesisat ve inşaatın mukavelenin feshedildiği zamandaki bunların mukavele şartlarına göre Devlete intikal edip etmeyecekleri de nazara alınarak takdir edilecek kıymetlerindan ibaret olacaktır.

Şükrü Gülez (Bolu) — Şimdi okunan muvakkat beşinci madde, bu kanunun meriyet mevkiine girdiği tarihte, mukavele ile işletilmesi hakkında hakikî veya hükmî şahıslara verilmiş olan Devlet ormanlarının işletilmeleri, eğer mukavelelerindeki müddetler daha evvel hitam buluyorsa nihayet 10 seneyi geçmemek üzere ve İcra Vekilleri kararile bu şahıslar uhdesinde bırakılabilir.

Bu hükûmlere göre mukaveleleri feshedilecek olanlara verilecek tazminat bu işletme için orada yaptıkları lüzumlu tesisat ve inşaatın mukavelenin feshedildiği zamandaki bunların mukavele şartlarına göre Devlete intikal edip etmeyecekleri de nazara alınarak takdir edilecek kıymetlerinden ibaret olacaktır.

Encümen esbabı mucibe mazbatasile Devlet işletmesinin faydaları hakkında vardığı kanaati şu şartlarla ifade ve izhar etmektedir. Ormanda Devlet işletmesi esası kabul etmiştir. Tatbik olunacak Devlet işletmesinin mahiyeti ormanlara yabancı balta sokmıyarak bütün katiyatın Devlet eliile yaptırılması ve meydana gelecek tomruk ve kereste yapmağa salih olmıyacak metrukâtın yani mahrukatın muayyen istif yerlerinden satışa çıkarılmasından ibarettir. Ben bu arzu ve kanaate tamamile iştirak eder ve ormanların inzibat altına alınmasının başlıca fennî ve muntazam katiyata tâbi tutulmasının yegâne âmili bu şeklin tamamile ve hakkile tatbik olunmasında buluyorum. Bu fikir ve kanaatimi daha çok evvelden izhar ettiğimi huzurunuzda iftiharla söyliyebilirim.

Fakat bu muvakkat beşinci maddenin vaz'ları bu kanaate zıt ve çok muhatara ve mahzurlar tevlid edecek bir şekilde olduğunu söyleyecek ve isbata çalışacağım. Esasen işledikleri müddetçe kanunlara nizamlara ve mukavelelerine riayet etmeyen hakiki ve hükmî müteahhidlere daha on sene gibi uzun bir zaman için eski yolsuz işletme tarzlarına göz yummak ve bu gibi ormanlarda daha 10 sene yolsuzluğu idame etmek gibi bir mana ifade etmektedir. Memleketin muhtelif yerlerinde hakiki ve hatta mükemmel tesisatı olan hükmî şahısların kati amenajman plânları ile tayin edilen maktalarda yaptığı katiyat fenne aykırı bir şekildedir ki bunu daima dosyalarda görmek mümkündür. Encümen bu mühim noktaları esbabı mucibe mazbatasında şu kelimelerle ifade ve teyid etmektedir. Bu cümleyi aynen okuyorum: « Ne kadar kayid ve nizam altına alınırsa alınsın müteahhidlerin ormanlara zarar vermelerinin bir türlü önüne geçilememiştir» denilmektedir. Encümen bu malûmatı tabidir ki alâkadar memurların verdiği izahattan anlıyarak ve bu yolsuzluğun vukuuna kanaat getirerek mazbatasında kısaca izah etmişlir. Zannedersem bu maddenin 10 sene gibi uzunca bir zamana aid olan eski mülevves şeklin idame edilmesindeki mahzur ve muhataraları isbat ettiğimi sanıyorum. Bunun önüne geçmek ve yeni kanunun vazettiği yeni rejimi derhal ve şimdiden tatbik etmenin hiç bir müşkülâtı mucib olmayacağını ve mukaveleyi feshetmek gibi hakikatte hukukî mevzuatımızla telif edilemiyecek bir yola giderek sahiblerine tazminat verip ekserisi işe yaramaz hale gelen bir takım hurda alâtı alıp çürütmek gibi bir zararla karşılaşmıyacağını düşündüğüm şeklin yani Devlet işletmesinde tatbik olunacak katiyat şeklinin bu kabil ormanlarda tatbikını daha faydalı ve ormanların harabisinin derhal önüne geçecek esaslı bir hükmü ihtiva edecektir. Bundan başka muayyen ve mahdud orman mıntakalarında yapılacak bu tatbikat ileride Devlet işletmesinin şekilleri mahiyetleri hakkında tecrübeler geçirmiş ve memurlarımızı stajiyer bir hale koymuş olmak gibi faydaları da olacaktır. Bu izahatımdan sonra meseleyi Heyeti Celilenin yüksek ve isabetli takdirine bırakıyorum.

Hasan Fehmi Ataç (Gümüşane) — Hülâsa olarak ne demek istiyorsunuz?

Şükrü Gülez (Bolu) — Zaten bir kerre Devlet şeklinde bu kanun kabul etmiştir. Devlet işletmesi tesisatı hazırlayacak, müteahhide, her hangi bir hakiki veya hukukî şahıslara verecektir. Şimdi ise bazı yerlerde mükemmel surette yapılmış tesisat ve işletilen korulmuş ormanlarda tatbik ederse, Devlet işletmesi şeklinde bu tomrukları verirse encümenimizin mazbatasında bahsettiği sui istimallerin de önüne geçilmiş olur. Mukaveleye riayet etsin, fakat Devlet işletmesi şeklinde istihkaklarını versin. Hazır teşkilât mevcudken niçin olsun? mukavelelerin hükmü tamamen tatbik edilsin.

Başkan — Madde hakkında başka mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muvakkat Madde 6 — Devlet işletmesinin henüz tesis etmediği yerlerde memleketin umumî veya mahallî kereste veya mahrukat ihtiyacı göz önünde tutularak tahammülleri müsaid olan ormanlardan muvakkat plân ve raporlarla ve kısa müddetli mukavelelerle kerestelik veya mahrukat ağaçları satışa çıkarılır.

Bunlardan başka maden ocaklarında kullanılacak direklerle resmî dairelerin telefon ve telgraf direkleri, travers ve köprü ihtiyaçları için tahammülleri müsaid olan ormanlardan tarife bedelile ağaç verilir.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı?

Tahir Hitit (Manisa) — Burada travers, köprü ihtiyaçları deniliyor. Vilâyet binaları için ağaç verilmeyecek midir?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Maddede ne yazılmışsa odur.

Tahir Hitit (Manisa) — Maden ocakları, köprü ihtiyaçları, travers bunlar için tarife bedelile veriyoruz. Fakat hükümet binalarında her hangi bir kaza vukuunda ağaç almak için çok müşkilât çekiliyor. Bolu'da hükümet binası yanmıştı. Ormandan alabilmek için imkân bulamamışlardır. Vali gidip müzakereye mi iştirâk etsin? Nihayet köylülerden bir meblağ toplayarak almışlar ve muvazaa suretile hükümet binası yapılmıştır. Bedelsiz değildir, para ile değil, Tarife bedeli ile alacaktır ve hükümetin kendi binalarına aittir, binaenaleyh buraya "Hükûmet binaları" kaydını ilâvesini rica ediyorum.

Başkan — Madde hakkında başka mütalea var mı? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Muvakkat madde 7 — Devlet işletmesi henüz tesis etmeyen yerlerde (18) nci maddenin 1 nci fıkrası ile (19) ncu maddede yazılı kimselere ihtiyaçları için o maddelerde gösterilen bedel ile kerestelik veya mahrukat için ağaç verilir.

18 nci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı geçimleri ötedenberi kendi vasıtaları ile iç pazarlara getirip satmaları kerse, odun ve kömüre bağlı olan köylülerin iştirâk edebileceği miktarda kerestelik veya mahrukat için ağaçlar satışa çıkarılır.

Tahir Hitit (Manisa) — Bu yedinci maddede yukarıda geçen 17,19 ncu maddelerle tezad teşkil ediyor. 17 nci madde mucibince yeniden gelecek ve toplu olarak iskân edilecek muhacirler için meccanen, Heyeti Vekile kararile bir defaya mahsus olmak üzere ağaç verileceği sarihtir. Saniyen beş kilometrede olan köylerin halkevlerine okuma odalarına ve köy yolları köprülerine meccanen verileceği ifade edilmektedir. Yedinci muvakkat madde ki Devlet işletmesi tatbik edilmeyen yerlerde para ile ağaç verilmemesini icab ettiren tahdidî hükmü ihtiva etmektedir. Yukarıda Devlet işletmesi tatbik edilen yerlerden verilir, Devlet işletmesi tatbik edilmeyen yerlerde 18 ve 19 ncu maddeler ki, para ile verilir. Heyeti Vekile kararile veya her hangi bir fevkalâde ahvalde seylâp, yangın gibi ahvalde heyeti vekile kararile verilmesi kabul edildiği halde bu madde verilmesini icab ettiren tahdidî bir hükmü ihtiva etmektedir. Onun için bunun tayyini teklif ediyorum.

Başkan — Madde hakkında başka mütalealar var mı? Tadilnameyi arzediyorum.

Yüksek Reisliğe

7 nci muvakkat maddenin arzettiğim esbâbdan dolayı tayyini teklif ediyorum. Kabulünü rica ederim,

Manisa
Tahir Hitit

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Arkadaşım, maddenin çıkarılmasını istiyor. Bu kabul olunursa kanunda bir boşluk hasıl olacaktır. Çünkü Devlet işletmesi teessüs etmeyen yerlerde bu gibilere ne verilecektir ve bunların ihtiyaçları nasıl karşılanacaktır. Yalnız 17 nci maddeden bahsederek, bahsedilen kimselere ne suretle bu intikal devresinde ağaç verileceğini kaydetmediniz, bu noksandır, diyor. Halbuki dikkat buyurulursa 17 nci maddede İcra vekilleri kararile parasız olarak kerestelik ağaç veya tomruk veya kereste verilir, denmektedir, yani burada bu gibilere ağaç da verilebilecektir. Diğer maddelerde mutlak olarak tomruk yazılı olduğu için burada ayrı ayrı kaydettik

Tahir Hitit (Manisa) — Devlet işletmesi tatbik edilmeyen yerlerde?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Devlet işletmesi tatbik edilmeyen yerlerde muvakkat madde hükmü tatbik olunacak. Devlet işletmesi tatbik olunan yerlerde kanunun ana hükümleri tatbik edilecektir.

Tahir Hitit (Manisa) — Şu halde devlet işletmesi tatbik edilmeyen yerlerde muhacirlere kereste vermemek vaziyeti hasıl olacaktır.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — İntikal devrinde ana hükümlerden kabiliyeti tatbikiyesi olmayanlar tatbik edilmeyecektir, Kabiliyeti tatbikiyesi olan maddeler tatbik edilecektir. Bu gayet tabiidir.

Başkan — Yedinci muvakkat maddenin tadilini teklif eden takriri reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Tadil teklifi kabul edilmemiştir.

Maddeyi aynen reyinize arzediyorum. Kabul edenler işaret buyursunlar ... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Sekizinci muvakkat madde olarak yeniden bir madde teklif ediliyor, okuyoruz.

Muvakkat Madde 8 — Planları yapılıb tasdik edilinceye kadar vakıf ve hususî ormanlardan 76 ncı madde mucibince alınacak hasılât resmi yerine katedecekleri kerestelik ve mahrukat için devlet ormanları kaim ağaç tarifesinin nısfı orman hasılât resmi olarak tahsil olunur.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Reyinize arzediyorum. Kabul edenler işaret buyursunlar,.. Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Son maddeler

Madde 133 — Bu kanunun tatbik suretini gösterir bir nizamname yapılır.

Başkan — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyine arzediyorum. Kabul buyuranlar işaret buyursunlar... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — 134 ncü maddede bazı yanlışlıklar vardır, onu ilga ettik, yerine yenisini takdim ediyorum.

Madde 134 — 1 Kânunusani 1285 tarihi orman nizamnamesi ve zeyilleri ve tersane ve tophane idarelerine muktazi kerestenin tedarik ve itasına dair 1 kânunusani 1285 tarihli nizamname ve devairi resmiyeye lüzumu olan ve fıkara ahaliye tevzi edilecek mahrukat ile ciheti askeriyeye lüzumu olan telgraf ve telefon direkleri ve mahrukatın bilâmüzayede tarife bedeli üzerinden resmi alınarak ita edilmesine dair 109 numaralı kanun ve meccanen kereste katına müsaade itasına dair 239 numaralı kanun ve Devlet ormanlarından köylülerin intifa hakkına dair 484 numaralı kanun ile zeyli ve bilûmum ormanların fennî usul dairesinde idare ve işletilmeleri hakkındaki 504 numaralı kanun ile zeyli ve 2510 numaralı iskân kanununun ormanlara taallûk eden hükümlerile bu kanuna muhalif bilûmum ahkâm mülgadır.

Refik İnce (Manisa) — Bir sual soracağım, eskisi ile bunun arasındaki fark nedir?

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Matbu olan maddede tefsirleri de ilga eden ve daha lüzumsuz bazı izahat mevcud idi. Meselâ kanunların tarihleri yazılmış, numaraları yazılmamıştı. Bunları tertib ettik, mazbut bir şekilde ilga maddesini hazırladık.

Refik İnce (Manisa) — Orman resminden muaf tutulan bir çok ahkâm vardır. İskân için, köylü için birer hususî ahkâm vardır. Bütün bu hükümleri nazarı dikkata alarak yapılmış mıdır? Bunlar yeniden gelmiyecek midir? Bütün ihtiyaçların tamamen tamin edileceğine kani midirler?

Ziraat V. Muhlis Erkmen (Kütahya) — Anlıyamadım, tekrar izah eder misiniz?

Refik İnce (Manisa) — Burada bir çok kanunları ilga ediyoruz. Şu şu şu diye saydıktan sonra ayrıca da işbu kanuna, muhalif olan bilûmum ahkümler mülgadır diyoruz. Bu ifadeye nazaran bundan sonra elimizde düstur bu kanun olacaktır. Fakat ilga ettigimiz kanunlar içerisinde iskâna taallûk eden hükümlerde vardır. İskâna taallûk eden hükmü koyarak o kanunla, iskânın hususî vaziyetini ileri sürmüştür. Kezalik mahkemelere taallûk eden hükümleri de ayrıca düşünmüştür. Hepsinin esbabı mucibesi vardır. Şimdi vekâlet bu muafiyetleri kaldırınca bu kanunun heyeti mecmuasını bunları temin ettiğine kanimidir ve bir daha meclise gelmiyecek midir? Hükûmetten soruyorum, encümen den değil.

M. M. Raif Karadeniz (Trabzon) — Arkadaşım Ziraat vekilinden soruyor fakat kanunu muvakkat encümen hazırlamış olduğu ve her ihtimali derpiş ettiği için zatı âlinize cevab verecek vaziyette bulunuyorum.

Eskiden bir çok kanunlarla ormanlardan meccanen halk istifade etsin, diye muafiyet verilegelmiştir. İnsana öyle his geliyor ki, Devletin elinde bulunan ormanlardan bagıranlara, ihtiyacı olanlara, herkese verecek başka birşeyi yokumuşta orman verilmiştir. Orman kanunu bu maddesile bu geniş müsaadeleri, bu geniş muafiyetleri tamamen kaldırmaktadır. Ancak bu kanunun şumulü dairesinde icab edenlere bazı kolaylıklar göstermiş ve tarife bedeli üzerinden bazan daha az para ile, bazanda parasız olarak odun ve saire verilmesi kabul edilmiştir. Bunun haricinde hiç bir muafiyet kabul etmiyoruz ve memleketin ihtiyacını bu şekilde karşılamak istiyoruz.

Arkadaşım soruyor, acaba bundan sonra bu müsaadeler yapılacak mı, yapılmayacak mı? Artık böyle bir müsaade işi Meclisi Alinize gelirse ya kabul edersiniz veyahud etmezsiniz. O bu günden kestirilecek bir şey değildir.

Refik İnce (Manisa) — Bir çok kanunlar ilga ediliyor. Halbuki bu kanunlar evvelce birer esbabı mucibeye müstenitti. Şimdi bu kanun onları tamamen ihtiva ediyormu ve tekrar Meclise gelmiyecek mi?

Ziraat Vekili Muhlis Erkmen (Kütahya) — Bu gün ilga edilen maddeler yerine başka maddeler derpiş edilmiştir. Ve ilga edildiği vakit te hâsıl olan vaziyeti temin etmek için Hükûmet bu kanunda derpiş edilen maddenin biran evvel tatbik mevkiine girmesine azmetmiştir.

Arkadaşıma vereceğim malûmat ve teminat bundan ibaret olacaktır.

Hilmi Çoruk (Mardin) — Ağıl hakkında bir müsaade vardı?

Ziraat Vekili Muhlis Erkmen (Kütahya) — O madde kabul edildi.

Başkan — Madde hakkında başka mütalea yoktur. Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Kanunun 91 nci maddesi encümene gitmişti. İslâh edilecek geri gelmiştir. Okunacaktır.

Madde 91 — Ormanlarda yangın söndürülmesi için gideceklerin muayyen tarifeli vasıta ile hareket edildiği takdirde ücreti orman idaresi tarafından ödeneceği gibi müstacel zamanlarda salâhiyetli memurların görecekleri lüzum üzerine bunlar kamyon, araba gibi diğer vasıtalarla da gidebilirler. Bunların ücretide orman idaresi tarafından ödenir.

Ateşlere söndürme işinde çalıştıkları müddetçe Devlet ormanlarında orman idaresi, diğer ormanlarda alâkalılar tarafından parasız ekmek verilib başkaca ücret verilmez.

Başkan — Madde hakkında bir mütalea varmı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 135 — Bu kanun hükümleri 1 Haziran 1937 tarihinden itibaren yürümeğe başlar.

Başkan — Maddeyi kabul edenler . . . Etmeyenler... Kabul edilmiştir

Madde 136 — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri heyeti yerine getirir.

Başkan — Maddeyi kabul edenler . . . Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun birinci müzakeresi bitmiştir.

Reylerin neticesini arzediyorum:

Ormancılık âleminde:

I. Yurd İçinde

Ziraat Vekili Muhlis Erkmenin Ziyafeti

Orman kanunu layihasının kamutayda ikinci defa müzakeresinden sonra ittifakla kabûl edilmesi üzerine münevverler arasında ve ormancılık muhitinde uyanan büyük sevince bir toplantı ile ifade vermek isteyen Sayın vekilimiz Muhlis Erkmen 9/2/937 günü Ankara Palasda 80 kişilik bir öğle ziyafeti vermiştir. O ziyafette Ziraat encümeni ve orman kununun muvakkat encümeni reisi ve azalarile bir çok Saylavlar , Adliye vekili Şükrü Saraçoğlu, Başbakanlık ve Maliye bakanlığı müsteşarları, Ziraat vekâleti ileri gelenlerile orman umum müdürlüğü erkânı, Yüksek Ziraat enstitüsündeki ormancılar ve diğer bazı davetliler hazır bulunmuştur.

Ziyafet bilâ istisna herkes tarafından ormanlarımız ve ormancılığımız hakkında grup grup yapılan müsahabelerin ve cidden samimi olarak izhar edilen muvafakiyet temennileri arasında geç vakte kadar sürmüştür.

Orman kanununun kabulü üzerine teati edilen tebrikler

Orman kanununun Kamutayca kabulü dolayisile Başbakan İsmet İnönüne, Ziraat bakanı Muhlis Erkmene, Orman umum müdürlüğüne taşra orman teşkilatından, orman fakültesi tedris heyetile talebe birliğinden daha bir çok teşekkülerle ormanı seven Münevverlerden müteattit tebrikler gelmiştir. Orman kanunumuzun memlekette uyandırdığı geniş sevinci ifade eden bu yazılardan bir kaçını ve verilen cevapları aşağıya aynen naklediruzyo:

Orman Fakültesi Talebe Birliğinden Başbakan İsmet İnönüne

Yurda ve ulusa çok hayırlı varlıklar yaratan nurlu irşadınız ve uğurlu elinizle yeniden meydana getirilen Orman kanununun çıkması dolayısile bütün yurtla birlikte biz genç ormancılar da büyük sevinç ve saadet içindeyiz.

Yurt ormanlarına ve ormancılığına bu mesut anları yaşatan uğurlu ellerinizi saygı ile öperken, uzun yıller üstümüzden eksik olmamasını da candan dileriz.

Büyük Başbakan İsmet İnönü'ndan orman Fakültesi talebe Birliğine

Meslek severlik duygularınızdan memnun oldum. Teşekkür ederim

Tarım Bakanı Bay Muhlis Erkmene Büyükderede orman fakültesi talebe Birliği tarafından çekilen tel örneğidir :

Yeni orman kanununu meydana getirmekle yurt ormanlarına ve ormancılığına büyük bir saadet getirdiniz sevincimiz büyüktür. Bunu temin eden sayın Bakanımıza candan saygı ve selamlarımızı yollarız.

Sayın Bakanımız Muhlis Erkmenden
Orman Fakültesi talebe Birliğine :

Orman kanununun kamutaydan çıkması üzerine gönderdiğiniz tel yazısını aldım. Candan ve içten gelen duygularınız beni mutehassıs etti, teşekkür ederim.

Telgrafınızın bir parçasını burada tekrarlamakta haz duyuyorum :

(Yeni orman kanununu meydana getirmekle yurt Ormanlarına ve ormancılığına büyük bir saadet getirdiniz, sevincimiz büyüktür.) Fakat genç arkadaşlarım sizlere hatırlatmalıyım ki : Orman kanununu çıkarmakla büyük bir iş yapılmış değil , büyük bir iş açılmıştır ve karşısında sevindiğiniz saadet ancak kanunu eyi tatbik etmekle meydana getirilmiş olacaktır.

Ormancılıkte mes'ut bir inkilâp yapacak olan o işlerin büyük hissesi sizlere düşecek ve büyük şerefleri de yine sizlere nasip olacaktır.

Meslek ve yurdunuza karşı bu şerefli ödevi göz önünde tutarak çalışacağınızdan eminim.

Gözlerinizden öperim.

Ziraat Vekili Bay Muhlis Ermene Büyükderede Orman Fakültesi Tedris Heyeti namına Prcfesör Pfeferkorn tarafından çekilen tel örneğidir

Ormancılığımızın modern essaslara göre çalışması imkânını veren büyük eseriniz karşısında duyduğumuz büyük sevincde şükran ve sayğılarımızı sunarız. 3/3/937

Sayın Bakanımızın karşılığı

Orman kanununun çıkması vesilesile tedris hey'eti namına gönderdiğiniz telgrafı aldım, teşekkür ederim.

Ormancılığımızın Modern essaslara göre çalışması imkânını veren büyük bir eser olarak tavsif ettiğiniz kanun, siz ilim arkadaşlarımın kıymetli çalışmasile ve yetistirdikleri elemanlarla feyzini verecek ve ancak o suretle büyük bir eser olabilecektir.

Bu ugurda ve yolda sizlere muvafakiyetler diler ve sevğilerimi sunarım.

Yeni orman nizamnamesinin hazırlanması

Orman kanunumuzun ihtiva ettiği hükümlerin tatbik şeklini göstermek üzere yine kanundaki sarahate göre bir nizamname yapılması icabetmektedir. Orman umum müdürlüğünce bu nizamnamenin hazırlanmasına, kanunun kabulünü takip eden günlerde başlanmıştır. Son günlerde nizamname tamamile hazırlanarak Başvekâlete ve oradan incelenmek üzere Devlet Şurasına yollanmıştır.

Tatbikat nizamnamesi orman kanununun tayin ettiği bil'umum hususların tatbik ve icra şekillerini göstermekte ve bütün orman muamelatının ne yönde yürütüleceğini izah etmektedir. Orman kanununda olduğu gibi nizamnamede de bir intikal devresi kabul edilmiştir. Bu fasılda orman civarındaki köy ve kasabalarle Devlet dairelerinin yakacak ve kullanacak odun ihtiyaclarına dair ehemmiyetli hükümler vardır.

Bundan başka yeni nizamnamede orman memurlarının giyeceği üniforma, taşıyacağı silah üzerine hükümler bulunmaktadır. Gelecek sayılarımız da bu hususda daha fazla tafsilat vereceğiz.

Devlet ormanlarının askerle muhafazası

Orman kanunundaki ormanların muhafazasına dair olan hükümlerin tatbikatı cümlesinden olmak üzere (Orman kuruma kıt'aları) tesisi hakkında hükümetçe hazırlanan yeni bir kanun lâyihası Meclise verilmiş bulunmaktadır. Bu lâyiha halen Kamutayın Millî müdafa encümeninde görüşülmektedir İşbu lâyihanın esası ormanlarımızın korunmasında kullanılmak üzere Ziraat vekâleti emrine, Tüm General rütbesinde bir kumandanın idaresi altında sekiz bin kişilik bir askerî kuvvet verilmesinden ibarettir. Bu teşkilatın vazifesi fennî ve idarî bütün muamelâttan ayrı olarak ormanların muhafazasına inhisar etmektedir. Bu günkü muhafaza teşkilâtı mühendislerin emrinde bulunacak ve başka unvan altında orman işlerile uğraşacaktır. Orman idaresile askerî kıt'alar arasında ormanların askerle korunmasından doğacak muhtelif münasebetler ayrı bir talimatname ile millî müdafaa ve ziraat vekâletlerince tesbit olunacaktır.

Orman fidanlıkları kurulması

Orman kanunumuz ormanlarımızın çoğaltılmasına ve yeniden orman yapılmasına dair bir çok hükümleri ihtiva etmektedir. Bilhassa ormansız kasaba ve köylere en aşağı beşer hektarlık orman yapma mükellefiyeti koymaktadır. Gerçi orman idaresi emrinde, eskiden beri, mevcud olan fidan ihtiyacını karşılamak üzere Ankara, İstanbul ve İzmirde fidanlıklar kurulmuştur. Fakat bu fidanlıklar kanunun belirttiği ihtiyacı karsılamaktan çok uzaktır. İşte bu maksad ile orman idaresi daha şimdiden bazı yerlerde fidanlık kurmak üzere bazı kararlar almış ve ihzarî bazı teşebbüslere de girişmiştir.

Haber aldığımıza göre, Orman umum müdürlüğü Trakyada, Marmara çevresinde, Orta Anadoluda, Doğu Anadolusunda ve Cenub Anadolusuda olmak üzere memleketin muhtelif yerlerinde fidanlıklar kurmağa karar vermiştir. Bu fidanlıklar için Edirne, Çanakkale, Eskişehir, Sivas, Erzincan, Tarsus, Bursa vilâyet ve kaza merkezleri seçilmiştir. Şimdiden Tarsus kasabasında 13 hektarlık bir sahanın ve Bursa şehrinde 4 hektarlık bir arazinin fidanlık olarak satın alınması için mahallerine kat'î emirler de verilmiş bulunuyor. Diğer yerlerde kurulacak fidanlıklar için de araştırmalara büyük bir faaliyetle devam olunmaktadır.

Amenajman gruplarının Ankaraya taşınması

İzmitte bulunan Amenajman grupları mart iptidasında Ankaraya nakledilmiştir. Gruplar 933 yılına kadar memleketin muhtelif yerlerine dağılmış bir halde bulunu-

yordu. 933 senesinde İzmitte muntazam bir teşkilât meydana getirmek için bütün gruplar orada toplanmış, aynı zamanda buraya muhafaza ve fen teşkilâtı da takviye edilmişti. Bir sene müddetle İzmit vilâyeti ormanlarının mesaha işlerile uğraşan gruplar sonraları beliren ihtiyaçları karşılamak üzere oradan muhtelif yerlere sevkedilmiye başlandı. Ve bu son zamana kadar böyle devam etti. Şimdi de onlar gerek yakın bir mürakabenin temini ve gerekse iş tevzilâtının tanzimi maksadile Ankaraya nakledilmiştir.

Amenajman grupları hâli hazırda 1936 iş yılına âit 81 bin hektarlık ormana âit, ya yeniden plân tanzimi veya revizyonlarının ikmali vesaire gibi işlerle uğraşmaktadır. Bir kaç haftaya kadar bu işleri bitecektir. Haziran iptidasında orman kanununun mer'iyete girmesile amenajman gruplarına yeni vazifeler verilecektir.

Esasen orman kanunumuzun amenajman işlerine teallûk eden vecibeleri pek genişletir. Mukaveleleri devam eden ormanlardan müddeti gelmiş olanların revizyonu, umumî va mahallî ihtiyaçları için yeniden satışa çıkarılacak ormanların amenajesinin yapılması ve bilhassa travers, maden sütunu kutuluk kereste, göçmen evleri gibi muayyen ve mutat taleplerin karşılanması için plân yapılması amenajman grupların yeni sene faaliyetlerini teşkil edecektir. Diğer yandan bu seneden itibaren tahdid edilecek olan ormanlarımızın amenajesile de bu grupların tavzif edileceği söylenmektedir.

İTİZAR :

104 üncü sahifedeki fotoğrafın altındaki yazının 102 inci sahifeye ve keza 102 inci sahife yazısı 104 üncü sahifeye aittir. Sehven yerleri değiştiğinden özür dileriz.

Sahibi :	Umum Neşriyat Müdürü	İdare yeri :
Türkiye Ormancılar Cemiyeti	FİKRİ KOZAK	Ankara Posta kutusu, 252

Hüsnütabiat Matbaası - Istanbul

İçindekiler

Orman kanunumuzdaki yeni hükümlerin amenajman ve işletme bakımından mütaleası:

I.— Sınırlama işleri ..... *Mustafa Remzi Göktürk*

Derince travers enjekte fabrikası .... *İbrahim Kutlutan*

Yol ağaçlarının sulanması için yeni bir usul ..... Nakleden: *Doktor Âsaf Mustafa*

Türkiyede ağaçlandırma esasları .... *İbrahim Kuddusî*

Avusturyada orman, av hayvanatı ve Türkiyede hayvanat tetkikleri. .... *Çeviren: Salâhattin Kuntay.*

Ormancılık aleminde :

I. Yurd içinde..... Orman ve Av

Ziraat Bakanlığı Siyasi Müsteşarı

A. Rıza Erten

Ziraat Bakanlığı Müsteşarı

Nakı Bekmen

Orman kanunumuzdaki yeni hükümlerin amenajman ve işletme bakımından mütaleası:

I.
Sınırlama işleri

M. Remzi Köktürk

Orman kanununun yurda getirdiği yeni hükümlerden biri ve en ehemmiyetlisi Devlet ormanlarının sınırlanması işidir.

Yerini yeni kanuna bırakan orman nizamnamesi, hudutsuz bir sahada tatbik edilmiş olduğundan ormanların harabisini hazırlayan âmilleri durduramamıştır. Çünkü sınırsız bir ormanda ne hakkıle bir muhafaza ve ne de derli toplu bir idare sistemi kurmak kabildir.

Kanunun beşinci maddesile memleketimizde orman sınırsızlığı artık maziye karışıyor, ve her şeyde olduğu gibi, ormanlarımızın radikal bir şekilde muhafaza ve idaresi için atılan adımda cümhuriyet devrinde atılmış oluyor. Nasıl ki şahıslar bağ, bağçe ve tarlalarında âharın her türlü müdahalesine mani olacak tedbirler alıyorlarsa Devletin de, ayni maksatla, kendi ormanlarında gerekli tedbirleri alması kadar tabiî bir şey olamaz.

Şimdiye kadar ormanlarımızın sınırlanmamış olması ötedenberi komşularile orman toprağı arasında ardı arası kesilmez bir mücadele açmıştır.

Devlet ormanlarından toprak kazanmak için her yıl binlerce balta ve kazmanın durmadan işlemesi ve bu yüzden ika edilen yangınlar, 20—30 yıl önüne kadar köy ve kasabaların yakınına sokulan, o güzelim, yeşil ormanlarımızın yerinde yeller esmesine sebep olmuştur. Bu saldırışın başlıca âmili orman toprağının bir kaç yıllık feyzü bereketi ve dağ köylüsünün ziraatte gübreden istifadeyi pek umur etmeyişidir.

Bu yüzden köylere mücavir ormanların sınırlanması son derece güçleşmiştir. Tahdid komisyonları sınırlama ve mülkiyet işlerini bizzat mahallinde hal ve fasl etmek tam ve kat'î salâhiyetile mücehhez olsalardı amaca daha çabuk ulaşılacağından kimse kuşku edemezdi.

Sınırlama işlerine pratik ve esaslı bir surette başlamış olabilmek için ilkin uzaklıkları, derun ve civarlarında fazla köy bulunmaması dolayısile âharın müdahalesinden masun kalmış ve Devlet için bugün muntazam bir varidat kaynağı halinde bulunan ormanlar ele alınmalıdır.

Sınırlama, orman sınırının köşe nokta-

larına asıl sınır işaretleri dikilerek yapılır. Bunların birinden diğeri görülemiyecek kadar uzak mesafelerle arızalı yerlerde aralarına lüzumu kadar tâli işaretler dikilir.

Hususi ormanlara bitişik yerlerde sınırlama Devlet ormanı tarafından muayyen genişlikte bir şerit açıldıktan sonra yapılır.

Bu münasebetle aşağıda sınır işareti olarak kullanılacak şeylerden bahsedeceğim:

1— Sınır taşı:

Sınır işaretleri arasında en iyisi zeminden otuz santim kadar yüksek kısmı dört köşe yontulmuş taşlardır. Bunlar ormanın köşe noktalarına yerleştirilir. Amudî durmak ve batmamak için altları kiremit, tuğla, taş ve kömür kırıklarile beslenir. Kireçle beyazlaştırılırsa daha iyi göze çarparlar.

Nakil vasıtalarının geçtiği yerlerde bir korkuluk taşile takviye edilirler. Bir yüzlerine numara hâk veya yağlı boya ile numarası atılır. Üzerlerine hini hacette zaviye ölçen bir âlet kurulabilmesi için işaret kazılır. Sınırların pek ziyade uzadığı yerlerde, fazla rakamdan kaçınmak maksadile, muayyen noktalar arası veya cihetlerin numaralanması ayrıca yapılır.

Bu numaralama şarkı cenubî veya garbi cenubî ucundan başlıyarak tevali etmeli ve ormanın kenarına geldikçe, her defasında, tekrar başlanan tarafa atlamalıdır. Böylece ormanın ya şark ve yahut garbı şimali ucunda bitmelidir.

Ormanlarımız için bu cihetlerden hangisinin kabul edileceği talimatnamesinde tayin ve tesbit edilmelidir.

2 — Sınır tepeciği:

Sınırtaşı tedariki pek pahalı ve rüzgârlarla uçup dağılmak ve üzerinden araba geçmek, hayvan çiğnemek kaygusu olmıyan yerlerde dip kutru 2-2,5 metre, yüksekliği 1-1.5 metre gelen tepecikler sınır işareti olarak kullanılabilirler. Beher tepecik ortasına 30-40 santim uzunluğunda ve 5-6 santim terbiinde bir künk dikildikten sonra, bunun üzerine yapılır. Ve bir tarafına küçük bir numara taşı ilâve edilir. Ot tutmayan yerlerde tepeciklerin etrafı dikili kazıklarla çevrilmelidir. Numaralama işi masraflı düşen yerlerde yalnız ormanın esas köşe noktalarındaki tepecikler ve düz yerlerde her on tepecikte biri numaralanır.

3 — Sınırdireği:

Sınırtaşının gömülüp batması ihtimali olan batak yerlerde 14-18 santim terbiinde ve 2 metre uzunluğunda, toprakta kalacak kısmı sathan kömürleştirilmiş sınırdirekleri en elverişlisidir.

4 — Sınır hendek ve duvarları:

Hendek ve duvarların orman tahditlerinde tatbik kabiliyetleri yoktur.

Pratik ve iktisadî bakımdan şimdilik bunlardan sınırlama işinde en kolayımıza gelen ve sınırlanan ormanlardan lüzumu kadar tedariki mümkün bulunan sınırdirekleridir.

Bunun için umumî bir çap kabul edilerek nümerotaj plâkalarile ve siyah yağlı boya ile bunlara numara atılmalıdır. Her orman bekçisi mıntakasındaki ve bilhassa

hususî orman ve arazi civarındaki numara direklerini daimî surette kontrol altında bulundurmalı ve bunlardan çürüyerek değiştirilmesi icabedenler hakkında hemen âmirine jurnal vermelidir.

Sınırlama işinin ormanda kapıbir komşusu bölme ve ayırmadır. Geniş bir ova ormanı tasavvur ediniz. Bunu bir takım parçalara ayırmazsak her yıl neresinden, ne kadar hasılat alınacağının içinden çıkamayız. Ormanda istenilen yeri kolaylıkla bulamayız. Bu sebepten ormanı, ağaçtan tathir edilecek taksimat şeritlerile bir takım bölmelere ayırmamız lâzımdır.

Açılan taksimat şeritlerinden nakliyat hususunda istifade edileceği gibi yangın ve böcek, tırtıl istilâsını durdurmak, tomruk ve odun istif etmek ve hattâ fidan yetiştirmek için işimize yararlar. Bölmelerin şeklile açılacak yolların genişlik ve istikametleri talimatnamesinde gösterilmiştir.

Ormancılığı ilerlemiş memleketlerde ova ormanları 2,5-6 metreye kadar genişlikte ve ekseriya şarktan garba ve şimalden cenuba uzanan şeritlerle vasati: 15, 20, 25, 30, 40 hektarlık mustatil bölmelere ayrılmaktadır.

Bunlar da yukarıda zikri geçtiği veçh ile numaralanırlar. Şeritlerin haçvari tekatu noktalarında şarkı şimalideki bölmenin köşesine numara taşı dikmek mutatdır. Ova ve yayla ormanlarımızda bizim de bu kabil taksimat meydana getirmemiz zaruridir.

Dağ ormanlarına gelince: Bunlarda ağaç yetiştiren fazla toprak israf etmemek için icabeden yerlerde bölmelerin orman içinde dikilecek numara direklerile ayrılmasının musib olacağı kanaatindeyim.

Esasen dağlık arazide dere, sırt gibi tabiî sınırlar her hangi bir orman işi başarılacak yerleri tayinde sıkıntı çekilmiyecek kadar çok olduğu gibi buralarda tatbik ettiğimiz idare de ormanın pek küçük bölmelere ayrılmasına lüzum hissettirmemektedir.

Derince Travers Enjekte Fabrikası

İbrahim Kutlutan

Meslek mecmuamız «Orman ve Av» oldukça uzun bir zaman sustu. Bizleri müteessir etti. Bu acıyı duymakta haklı idik. Çünkü «Orman ve Av» ormancılığımızın biricik varlık ve birlik ifadesi, ortak meslek duygularının tek yapıcısıydı. Cemiyetimizin yeni idare heyetini teşkil eden değerli arkadaşlarımız ilk iş olarak «Orman ve Av» ı tekrar canlandırdılar. Bu güzel hizmetlerinden ötürü bir meslekdaş sıfatile kendilerine içimden kopan teşekkürlerimi ibâğı bir borç bilirim.

Mecmuamızın iştiyakla okuduğum ilk sayısında meslek büyüğümüz Bay Fahri Bük, mesleği her şeyden önce ileri götürecek birlik ve beraberlik olduğunu söylüyor ve meslekdaşları iş başına çağırıyor. Ben de şahsen ayni kanaattayım. Ormancılığı yurdumuzda değer yerine çıkarmak ancak ormanların önemini ve insanlığa hizmetlerini muhitimize yaymakla, ağaç sevgi ve kültürünü yurtdasların yüreğinde kökleştirmekle kabil olabilecektir. Bu işi başaracak olan da biz ormancılarız. Her zaman ve her yerde fırsat buldukça ağaç ve orman propagandası yapacak, meslek aleyhine matuf fikir ve hareketleri kökünden kazıyıp durduracağız; bir taraftan da mesleki malûmat ve seviyemizi desteklemek ve faaliyetlerden biri birimizi haberdar edeceğiz. Bu yolda ne kadar kuvvet ve hızla yürürsek elde edeceğimiz başarı da o nisbette şümullü ve esaslı olur.

Şu mülâhazama bir temel teşkil etsin diye ben muhitime düşen ve bizde henüz pek yeni sayılabilecek Derince istasyonundaki «Travers enjekte fabrikasını» ele aldım. Gidip gezdim. Edinebildiğim malûmat ve intibalarımı siz meslek kardeşlerime sunuyorum. Yazım en küçük bir ihtiyacınıza yarayabilirse bana ne mutlu.

1. Fabrikanın önemi neden doğuyor?

Hepimiz biliyoruz ki kayın; haşebî intisacı sert ve sıkı bir ağaçtır. Kerestesi çiviye gelmez ayrılır. Sonra hararet, rutubet, yağmur gibi çeşitli hava değişiklikleri karşısında çabuk müteessir olur; eğrilir, çatlar, çürür. Bundan ötürü diğer çeşit ağaçlara nisbetle kayın kerestesine piyasada rağbet azdır ve kullanıldığı yerler mahduttur. Kayın kerestesi ancak devamlı kurak yerde veya su içinde kalırsa ve yahut kaba, kalın çaplarda biçilirse o zaman fazlaca dayanabilir. Aksi takdirde ömürsüz olur.

Kayın, eskiden fıçı, kayık kürekleri, kızaklık kereste imalâtında ve bilhassa arabacılıkta (ok - yastık - ispit - döşemelik) kullanılırdı. Sonraları hususî etüvlerde su buharile yumuşatarak ondan sandalya, lobut yapmak ve fırınlayıp mobilye işlerinde kullanmak imkânı bulundu.

Ancak bu işi gören kurutma fırınları ve etüvler henüz yurdumuzun her tarafında kurulamamıştır. Yalnız Zingal ve Bozüyük fabrikalarında vardır. Başka kayın ormanlarında el'an eski mahrumiyet hüküm sürüyor. Bir çok müteahhitler devlete parasını ödedikleri kayın ağacı istihkaklarını kesemiyor. Yahut kesseler bile kendilerine faide temin edecek şekilde bir sarf yeri bulamıyorlar.

İktisadî kalkınmamıza her yönden gerekli önemi veren Cümhuriyet Hükûmetimiz burada da yurtdaşların yardımına koşup 1930 senesinde aşağıda anlatacağım «Derince Travers Enjekte Fabrikası» nın temellerini attı. Yeni yapılmakta olan Devlet Demiryollarına kayın traversi ferş edilmesini kabul ve tamim ile iktisadî bünyemizin büyük bir rahnesini daha kapatmış oldu. Şimdi Devlet Demiryolları idaresi her sene devlet ormanlarından satın aldığı kayın traverslerini Derince fabrikasında kreozotladıktan sonra gerekli yerlere sevkedip harcıyor. Çok yerinde yapılan bu yardımla hem ormanlarımızda günü yetip ölmeğe, çürümeğe, yüz tutmuş kayın ağaçlarına eyi bir sarf yeri bulunmuş, hem yeni demir yollarımıza konacak demir traversleri tedarik yolunda yurt dışına çıkacak millî servet yurdumuzda bırakılmış oluyor.

2. Fabrikanın doğru adı.

Enjekte âletle uzviyetin herhangi bir noktasına bir madde zerketmek demek olduğuna göre bu fabrikaya (Enjekte) fabrikası adını vermek doğru değildir. Çünkü kreozot traversin muayyen bir noktasına zerkedilmiyor. Bilâkis kuvvetli tazyik altında bünyesinin bütün boşluklarına içiriliyor. Hali işbaa getiriliyor. Bu itibarla travers emprene fabrikası dense daha yerinde bir isim verilmiş olur.

3. Fabrikanın tarihçesi.

Ameliyenin sureti icrasına geçmeden önce fabrikanın bir tarihçesini yapmak faideden hali olmıyacaktır.

Fabrikanın temeli 1930 yılında atılmış 1931 de çalışmağa başlamıştır. (Borsig) Alman firması kurmuştur. Bu firmanın Türkiye ajanı (Hugo Hermann) dır. Fabrikayı kabulü katiye kadar firma işletmiş sonra Türk idaresi ve işçilerine bırakmıştır Bugün fabrika müdürü Mühendis Mitat ve baş makinist Şerafettin olup diğer işyar ve ameleler de tamamen Türktür. Fabrika ârızasız muntazam çalışıyor.

4. İlk hazırlık.

Ormanlarda işlenip gelen traversler fabrikada ikinci bir defa muayeneden geçirilip çap ve evsaf bakımından uygunlukları tesbit olunur. Mevcut dekovil yolları kenarına istif yapılır, buncan sonra fabrikaya mal edilir. Ameliyata müheyya bir durumda bekler.

5. Fabrikanın aksamı.

1)— Fabrika 100 kilovatlık bir (jeneratör) çeviren (Lenç) marka ve (kompinat) sistemi 160 beygir kuvvetinde bir santral dairesi,

2)— Ham traversleri (sabote) eden sabotaj kısmı,

3)— Sabote edilmiş traversleri kreozotlayan kısmı.

2)— Atölye.

3)— Bir levazım anbarı ve nihayet,

4)— Kömür depolarından ibarettir.

Nakil vasıtası olarak da «Dipluri» denilen tekerlekleri bilyalı ve yanlarında yüklenen traversleri kavrama tertibatını haiz hususi tipte miktarı kâfi vagonet ve iki dekovil lokomotifi vardır.

Sabotaj.

Makineleri anlatmadan önce sabote ameliyesinin ne olduğunu anlayalım.

Sabote: Ham traverslerin üst yüzlerinde rayların oturacağı yuvaları açmak ve makkaplarla bu yuvalarda gerekli delikleri delmek demektir (şekil: 1).

Fabrikanın bu kısmı biri sabit ve otomatik diğer üç adedi seyyar olmak üzere dört travers sabotaj makinasından ibarettir.

Bunların hepsi yanyana müstakim bir hat üzerinde «monte» edilmiş olup her iki cephelerinden de dekovil yolları geçer. Sabote edilecek ham traversler diplurilere yüklenmiş olarak sabotaj makinalarının ön tarafına getirilir. Birer birer makinalara verilir. Makineye giren traverslerin önce yuvaları açılır. Sonra delikleri delinir. Arka tarafından çıkar orada duran boş diplurilere doldurulur. Diplurıler doldukça bir kaç tanesi bir birine bağlanıp lokomotifle emprene kısmının önüne götürülür.

Şimdi gelelim makinalara ve sabotajın sureti icrasına:

Sabit ve otomatik sabotaj makinası.

«Felekzohne» markalı Alman mamulâdır. 10 saatta 900-1000 travers sabote eder. Belli başlı üç kısımdan müteşekkildir. Bir de makine önüne yanaşmış diplurilerle makine arasına takılıp üstünde sabote edilecek traversleri kaydırmağa mahsus üstüvaneler bulunan bir parça vardır ki buna «Travers kaydırağı) da diyebiliriz.

Sabotaj makinasını meydana getiren kısımlar şunlardı: 1- Daire şeklinde bir pulanya, 2- iki tarafına üçer makkap geçirilmiş delgi, 3- Sabote edilecek traversleri makinaya sevkeden ve sabote edildikten sonra diğer taraftaki dipluriye atan zincir. (Şekil: II). Bu kısımlardan her birinin çalıştırma tertibatı ayrıdır. Muharrik kuvvetleri de kendilerine mahsus olup her parçanın üstüne veya münasip bir cihete tesbit edilmiştir. Bu sayede travers sabote edilirken ihtiyaca göre bunlardan yalnız birisi faaliyete sevkolunur. (Şekil: III).

Dipluri ham traverslerle doldurulmuş olarak sabotaj makinasının ön tarafında ve tam karşısında durdurulur. Dipluri ile makina arasında kaydırak demiri takılıdır. Traverslerden birisi bunun üzerine konup kaydırılır. Travers makina önünde iki başına tesadüf eden zincirin dişlerine takılır. Zincirin hareketile pulanyanın altına gelir. Pulanya ufkî ve amudî hareket edebilmek için tekerler raylar üzerine oturtulmuştur. Traversin işlenecek yerine göre sağa, sola veya ileriye geriye alınır. Bir mihver etrafında devreden biçaklar travers üstünde irtikâz ettikleri daire kutruna müsavi genişlikte bir yuva açar bu iş bitince zincir tekrar harekete getirilir. Travers bu sefer de tam iki baş tarafında açılan yuvalar hizasına tesadüf edecek şekilde tesbit edilmiş delgi makkaplarının altına gelir. Her yuvaya üçer delik delinir. Buradan zincirin son bir hareketile travers yükselip sabotaj makinasının arkasında duran boş dipluri önüne gelir. Alınıp içine atılır. Pulanya ve zinciri çalıştıran motörler yedişer beygir ve makkaplarınki iki beygir kuvvetindedir. Makinanın heyeti umumiyesini beş amele idare eder.

Seyyar sabotaj makinaları da ayni esas üzerine yapılmıştır. Yalnız bunların heyeti umumiyesi tekerler üzerindedir. İstenildiği zaman yerinden alınıp başka tarafa kolaylıkla naklolunabilir. Bir de traversi pulanyaya ve deliğinin altına götürecek zincirleri yoktur. Bu iş insan kuvvetile yapılır. Bundan ötürü gördükleri iş nisbeten azdır.

Mevcut seyyar sabotaj makinalarından ikisi Alman (Robel) markadır. 10 saatta ancak 300 travers sabote eder. Diğer ikisi Fransız (Albert kole) markadır. 10 saatta 750-800 travers sabote eder. Bu seyyar sabotaj makinalarında işi altı amele idare eder.

S a b i t m a k a s s a b o t a j m a k i n a s ı: Makas traversleri tabiî daha uzun boyda oldukları için bu makina da o nisbette büyüktür. Ve otomatik tertibatı bulunmadığından elle makasların sağa sola naklinde fazla zaman kaybolur. 10 saatta ancak 80-85 parça sabote edebilir. Pulanya ve delgi kısımlarını 7 şer beygirlik motörler çalıştırır. Bunun da esası ve tertibatı diğerlerinin aynidir.

Bu makinalarda sabote edilip lokomotifle emprene kısmının önüne götürülen traversler burada diplurilere güzelce istif edilip kazanın içine girebilecek şekilde bağlandıktan sonra her dipluri kantarda tartılır. (Kabare edilir) Tartılanlar kazanın önüne doğru itilir.

Kreozotlama kazanları 8 dipluri alacak eb'adda yapılmışsa da bizim traverslerimiz işlenirken bir birinden az çok farklı boylarda kesildiğinden bizde ancak 7 dipluri bir kazana girebilir. Ve her dipluri traverslerin sınıf ve tipine göre 40-45 travers alır. Şu hesapla kazanlardan her birine bir defada vasatî olarak 300 travers giriyor demektir.

Emprene kısmı:

Bu kısımda: 1- Kreozot deposu, 2- Sitim kazan dairesi, 3- Makina dairesi, 4- Emprene kazanları ve yağ depoları diye dörde ayırabiliriz. (Şekil: IV). Netekim bunların son üçü bir çatı altında toplanmıştır.

K r e o z o t d e p o s u: Fabrikanın kullandığı kreozot dış memleketlerden Haydarpaşaya geliyor. Buradan fabrikanın deposuna alınıyor. Oradan da Devlet Demiryolları idaresi sarnıçlı vagonlarla fabrika deposunun önüne kadar getiriyor. Depoya boşaltılıyor.

Fabrika kreozot deposu küçük bir bina içinde 30 ton kreozot alabilen iki kapdan ibarettir. Bunların altında lüzum görüldüğü zaman kreozotu ısıtmak için serpantin borular(yani helezonî kıvrımlar yapan ve içlerinden stim geçen şofaj) vardır. Stim kazanlarının ekzozundan çıkan çürük stimler telef edilmeyip tahminen % 60 şı bu borulara gelir. Ve kreozotu 65 derece sıcaklığa getirebilir. Burada ısıtılan kreozot lüzumunda donkiler ianesile (emmebasma tulumba) emprene cihazının yağ depolarına sevkolunur.

S t i m k a z a n d a i r e s i: Yanyana monte edilmiş 12 şer atmosferlik iki kazanla emprene kısmındaki yağ depolarında ve travers konulan kazanlarda te-

meyva olmuş buhar sularını toplayan ayrı bir sarnıca maliktir. Bu sarnıçta toplanan su ayrıca edilmez, tekrar stim haline geçmek üzere stim kazanlarına gider. Kazanların birisi faal diğeri yedektir. Almen (Borsig) firması mamulâtıdır. Her bir kazan yaz günleri 24 saatta 2,5-3 ton ve kış günleri 3,5-4 ton maden kömürü yakar bunları makina dairesi makinistinin nezareti altında bir ateşçi idare eder.

Makina dairesi: Emprene ameliyesinden önce traverslerin ve kreozotun bulunduğu kazanlara sevkedilecek hava tazyikini istihsal ve sevke yarayan 60 buhar beygirlik kuvvette Alman mamulâtı (Haute Pretion) lu bir (kompresör) ile emprene esnasında yine bu depolardaki havayı boşaltmağa yarayan bir muhalliyetülhava tulumbası ve emprenin maddei esasiyesini teşkil eden kreozotu dışardaki depodan alıp emprene edilecek traversle-rin konduğu kazanlar üstündeki yağ depolarına çıkaran 2 donkiden ibarettir. Bu donkiler saatta 60 ton kreozotu depodan alıp yukarıya basar.

Emprene fabrikası ayni zamanda emlâhı madeniye ile emprene yapabilecek şekilde kurulduğundan makina dairesine bu işle ilgili iki depo konmuş bir de havuz yapılmıştır. Onun için göz taşı, kriyolit ve buna mümasil maddelerle de bu işi başarmak imkânı vardır. Fakat bu usul bizde henüz tecrübe edilmemiştir. (Kliring) anlaşmalarının müsaadesizliği yüzünden fabrika bazan kreozot bulamamaktadır. Çalışmağa fasıla vermek mecburiyeti hasıl olduğu bu zamanlarda sözü geçen usulü tecrübe ve tatbik etmek tasavvuru halen mevzuubahistir. Makina dairesinde bir makinist, bir muavin, üç amele vardır.

Emprene kazanları ve yağ depoları: Bu kısım emprene edilmek üzere diplurilere yüklenmiş olarak gelen traversleri almak ve emprene ameliyesi yapıldıktan sonra çıkarmak için her iki tarafları kapaklı ve yanyana konmuş iki kazanla bunların tam mukabilinde fakat yüksekte mevzu ve ayni eb'adda her tarafları kapaklı iki yağ deposundan ibarettir. (Şekil: V). Her biri 75 şer ton hacmi istiabisinde olan bu depolarda kreozotu yüksek derecei hararette ısıtıp seyyaliyetini artırabilmek için serpantin borular = şofaj vardır. Emprene esnasında soğuyan kreozotu ısıtmak maksadile ayni tertibat travers emprene kazanlarında da yapılmıştır.

6. Emprenin sureti icrası.

Muzaaf (Ruping) sisteminde yapılmaktadır. Sabote edilmiş traversler diplurilere yüklenip sarıldıktan ve kabare edildikten sonra 7 dipluri dolusu travers bir parti olarak emprene kazanlarının önüne getirildiğini biraz yukarıda görmüştük. Kazanların alış kapıları açılarak bu traversler kazanların içine sürülür. Kapakları kapanır. eski model kazanlarda oldukça cesim ve ağır olan bu kapakların açılıp kapanması ve kapandıktan sonra sıkıştırılması hayli emek ve uzun zamana mütevakkıfdı. Şimdiki sistem kapakları bir buçuk dakikada kapatıp sıkıştırmak mümkün olmaktadır ki bu tip kazanlar Balkan devletlerinden yalnız Romanyada vardır. Bizdekiler de bu son model kazanlardandır ve kapakları kolaylıkla kapanmaktadır. Kapaklar iyice kapandıktan sonra bu kazanların üstündeki yağ depolarına doldurulan kreozot işbu depolardaki serpantin borula-

ra gönderilen stimle 100-105 derecei harareteye kadar ısıtılır. Seyyaliyeti arttırılır. Badehu emprene kazanlarına emprene edilecek traversler kart ve göbekli ise 3-3,5 atmosferlik genç ve göbeksiz ise 2,5-3 atmosferlik hava tazyiki verilir. Ayni tazyiki kreozot depolarına da gider.

Bu tazyik 15 dakika sürer. Ve bu müddet zarfında traverslerin bünyesindeki bütün ev'iye ve mesamata hava dolup bunları açmış olur.

15 dakika tamamlanınca yukarıki yağ depolarının menfezleri açılır. Yağ aşağıdaki travers emprene kazanlarına akıtılır. (Ruping) in pateni işte burada yani hava tazyiki bakî iken traverslere yağ sevkedilmesindedir.)

Alt kazanlar ağız ağzına kreozotla dolduktan sonra yağ giren menfezler tıkanır. Bu defa da yağ donkilerile bu dolu kazanlara 8 atmosfer yağ tazyiki yapılır. Bu suretle hafif, tazyikle traverslerin bünyesine girmiş bulunan hava arkadan daha yüksek bir tazyikle gelen kreozotun önüne katılarak ileri doğru sürülür. Yerini kreozot tutar. Bu durum ve tazyik bir saat devam eder. Sonra tazyik sıfıra düşürülür. Traverslere nüfuz edemeyip açıkta duran kreozot tekrar üstteki depolara alınır. Kreozotu yukarı alma iki türlü olur.

1.— Ya aşağıdaki travers emprene kazanlarına 314 atmosferlik hava tazyiki yapılıp kreozot yukarı itilir.

2.— Yahut yukarıki depoların havası tahliye ile sıfır altında 40-45 dereceye indirilip kreozot emdirilir. Derince fabrikasında bu ikinci sistem tercih olunmaktadır. Vu ameliye ile fazla krezotun tamamı depolara alınınca alt kazanların tazyiki kesilir. Sıfır altında 60-65 dereceye inal olunur. (Yani Vakiyum yapılır.) Kazanlar 45 dakika bu halde bırakılır. Bundaki gaye ilk kreozotlama = emprenede traverslerin elyafı arasına sıkışmış fakat açıkta anormal duran fazla kreozotu çıkarıp traversleri ikinci kreozotlama = empreneye hazırlamaktır. Bu 45 dakika müddetin mürurile emprenenin ilk kısmı bitmiş muzaaf dediğimiz ikinci ameliyata zemin hazırlanmış demektir.

Travers emprene kazanlarının kapaklarındaki küçük baş Ventilleri açılıp Vakiyum ihlal edilir. Tazyik de sıfıra düşürülür.

Badehu yine bu kazanlara traversler karın ve göbekli ise 4. genç ve göbeksiz ise 3,5 atmosfer hava tazyiki verilir. 15 dakika beklenir. Sonra üst depoların menfezleri açılır. Emprene kazanları tekrar kreozotla doldurulur. Dolunca menfezler kapanıp alttaki emprene kaaznlarına bu defa daha yüksek yani 9 atmosfer yağ tazyiki yapılır. Traversler 3 saat bu durumda kalır. Sonra yağ tazyiki sıfıra indirilip kreozot yukarıki depolara alınır. Emprene kazanları tekrar sıfır altında 65 şe getirilir. Vakiyum yapılır. Fazla yağ traverslerden alınır. Traversler kurutulur.

Artık emprene işi bitmiştir. Binaenaleyh emprene kazanlarının travers çıkış kapakları açılıp fabrika dışındaki vinçin kablo teli en öndeki dipluriye bağlanır. Ayni zamanda travers alış kısmı kapağı açılıp yeni partide kazan içindeki partiye raptolunur. Böylelikle vinç işlemeğe başlayınca bir taraftan emprene edilmiş traversler kazandan çıkar yerine emprene e-

dilecek yeni parti traverslere kazana girmiş bulunur. Kazandan çıkan traverslere orada evvelki iskele kantarın önünde durdurulup yine - kabare - edilir. Giriş sikletleri ile çıkış sikletleri arasındaki fark bulunup travers sayısına taksim olunur.

İyi emprene edilmiş sayılmak için vasatî olarak her traversin 14-15 kilo kreozot emmiş bulunması şarttır. Netice bu şekilde tecelli ederse ameliyatın matlup sıhhatte başarılmış olduğu anlaşılır. Traverslerartık ferşiyata âmade demektir. Bunlar Devlet Demiryolları vagonlarının yanaştığı yerlere istif edilip buradan ceste ceste sevkolunur.

7. Atleye.

Fabrikanın demirhane, torna, tesviye tezgâhları ve marongozhane kısımlarından ibaret bir de küçük atölyesi vardır. Esasa taallûk etmiyen tamirat burada yapılmaktadır. Şimdi (50) kilo kadar döküm yapabilecek dökümhane kısmında tesis edilmek üzere bulunur. Sabotaj pulanya biçakları ve makkapları bu atölyedeki bileme makinesile bilenmektedir. Fabrikayı gezdiğim sırada her şeyi atölyede yapılmış çok mükemmel demir bir kumpas gördüm ki 10-11 liraya mal oluyormuş. Avrupada yapılmış emsalinden hiç geri kalır yeri yoktu. Bundan atölyede kıymetli sanatkârlar bulunduğunu anladım.

Demirhanede 2, atölyede 5, marangozhanede 2 sanatkâr çalışmaktadır. Fabrikada travers vagonlarını süren ve istif işlerine bakan 10 amele daha vardır.

8. Fabrika ve istihsal mahiyeti.

Su saydığım müştemilâtı ve binalarile fabrika 400 bin liraya yakın bir paraya mal olmuştur.

Bugüne kadar yapılan hesaplara göre emprene edilmiş bir travers satın alma ve massettiği kreozot gümrüğü de hesaba katılmak şartile 374 kuruşa mal edilmektedir.

Orta bir hesapla her travers 14,5 kilo kreozot alıyor ve devlet kreozotun bir kilosundan 9 kuruş gümrük alıyor. O halde bu maliyetin $14,5 \times 9 = 130,5$ kuruş yine hazineye giriyor. Bunu çıkarırsak 374—130,5 =243,5 kuruşa gelmiş oluyor. Traverslerin alış fiatı muhtelif olmakla beraber bunu tahminen 140 kuruş kabul edebiliriz. Bunun tenzilinden sonra 3-5 sene gibi mahdut tabiî dayanış müddetini 25-30 seneye çıkaran emprene masrafının travers başına 103,5 kuruştan ibaret kaldığını görürüz ki temin ettiği menfaat düşünülürse netice bizi cidden sevindirmeğe değer.

9. Yıllık istihsal.

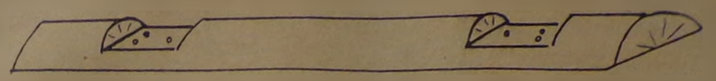
İki emprene kazanı bir partide üçer yüzden altı yüz travers alıyor. 24 saatta 3 vardiya yapılırsa günde 1800 travers kreozotlanabilir. Bu hesaptan fabrikanın bir senede hemen yarım milyon kadar traversi emprene edebileceği anlaşılmaktadır.

10. Es demiri imalâthanesi.

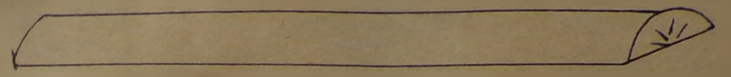
Fabrikada bir de Es demirleri yapan ve beş beygirlik bir motörle çalışan makine vardır (Şekil: VI). 24 saatta beş bin es demiri kesip yapar, es demirleri çatlamağa mani olmak için traverslerin iki başına çakılır. Ve ambalaj çember demirlerinden imal olunur.

Fabrikayı gezdirmek ve gördüğü işi anlatmak lûtfunu benden esirgemiyen fabrika müntesiplerine hakkımda gösterdikleri bu yüksek alâka ve nezaketten ötürü müteşekkirim. Betahsis başmakinist Şerafettini unutmıyacağım.

I
Şema

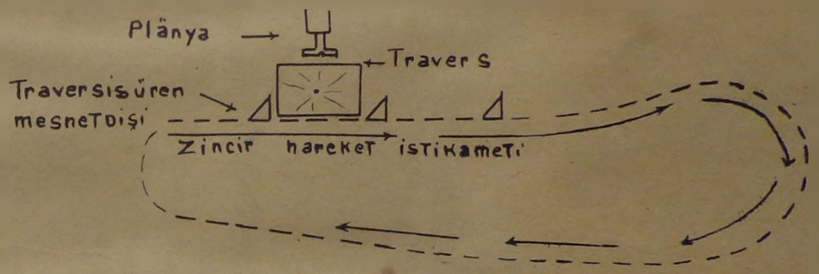

Saboteedilmiş Travers

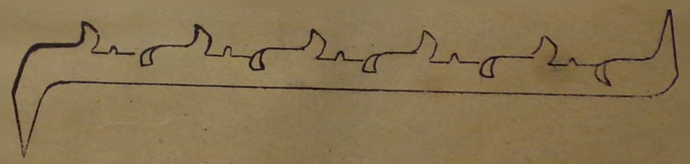
Ham Travers

II
Şema
— Sabotaj zincirinin profili —

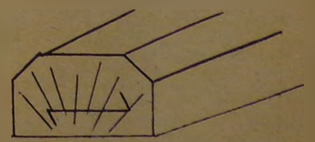

← Ön cephesi - Sabotaj makinasının — arka cephesi →

VI
Şema

Es demiri

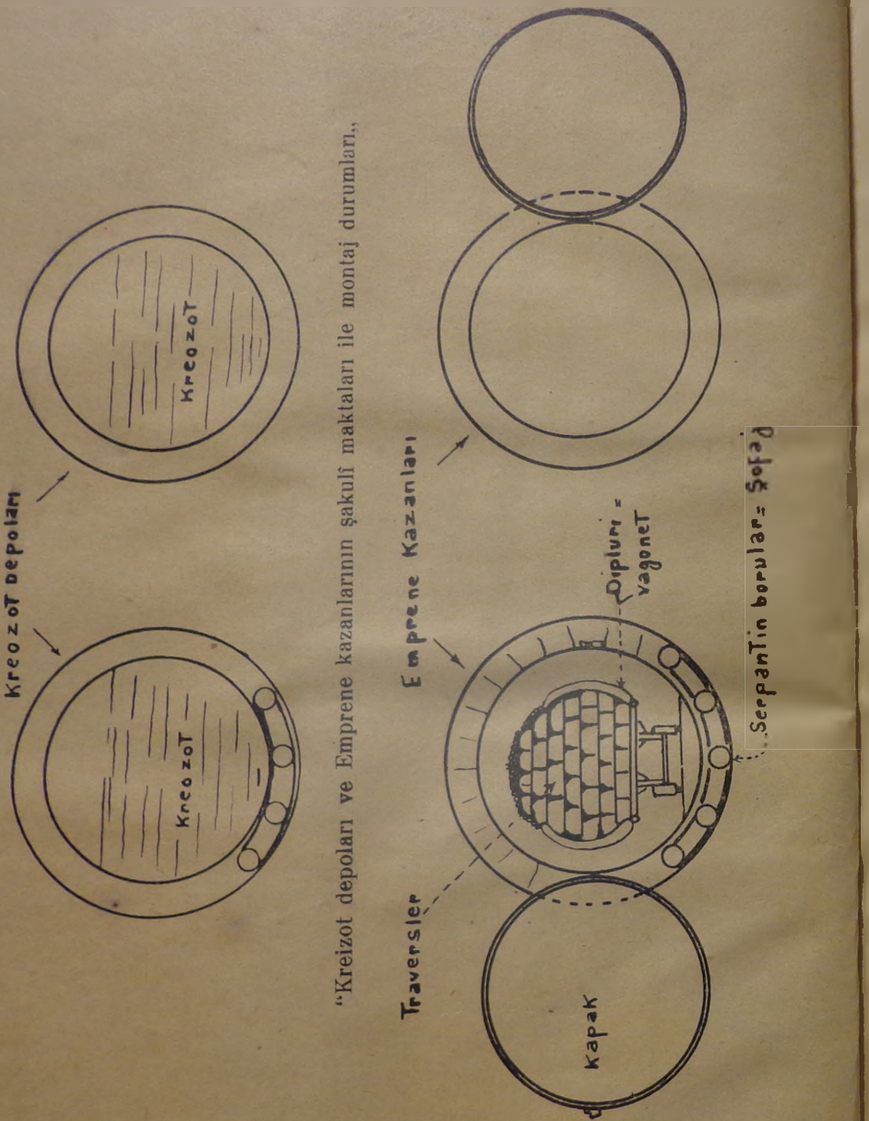
Çakılı es demiri

III
Şema
Sabotaj Kısmı

○ motor
● pânya
:: makap
.....zincir
≡≡ Kaydırak
▤ Dipluri

III
Şema
Emprene Kısmı

Sema

"Kreizot depoları ve Emprene kazanlarının şakulî maktaları ile montaj durumları,,

Yol ağaçlarının sulanması için yeni bir usul

Yazan: Prof. Dr. Alberto Cotta
Hulâsa eden: Dr. Asaf Mustafa

İtalya son senelerde umumî yollar boyunca ağaç dikmek için büyük gayretler sarfetmektedir.

Malûm olduğu üzere yol şivlerinin tesbiti için ağaç en iyi bir vasıtadır. Bundan başka yaz günlerinin sıcak güneşine karşı ağaç gölgesinin koruyucu tesiri aşikârdır.

İtalya bugün beş sene gibi kısa bir müddet içinde 7000 Km. lik yol kenarlarında diktiği 1.100,000 ağaçla birinci mevkii almıştır.

Yol kenarlarında ağaç dikmenin ve tutturmanın bazı güçlükleri vardır. Yollar ya sulb kaya kitlelerinin kaldırılması ile ve yahut muhtelif tabiattaki materiali yıkarak yapılmıştır; böyle yerlerde su büyük bir kolaylıkla nüfuz eder. Buradan anlaşılıyor, ki ağaç dikerken geniş çukurlar açıp içlerini iyi ve gübrelenmiş toprakla doldurmak lâzımdır. Bu ağaçların hayatını idame etmek için çıkan güçlükler meyanında en mühimmi kuraklıktır, ve buna karşı bir çare bulmak gayet zordur. Bir yolu iyi bir halde tutmak için daima kuru olmasını temin etmek lâzımdır. Bu sebepten yola muayyen bir münhani (balık sırtı) verilir, ki su yola nüfuz edeceğine iki kenarlara doğru aksın. Modern yollar asfaltla örtüldüğünden sokağı yağmur suyuna karşı büsbütün gayri kabili nüfuz yapar. Fakat bu şerait daima taze bir toprak isteyen nebatlar hakkında tamamile gayri müsaittir, hususile İtalya gibi sıcak, uzun ve tamamile kurak yazların hâkim olduğu yerlerde.

Su fikdanı başlayınca nebat tecessümünü keser ve yapraklar solar. Kurak zamanlarda sulamak temin edilemezse nebat mahvolur. Bu nebatları zamanında ve kâfi miktarda sulamamak yüzünden % 60-80 kadar bir kayıp tesbit edilmiştir.

Devlet yol inşası idaresi (A.A.S.S.) kurak devrelere karşı araba ve otomobil arozözleri ile lâzım gelen tedbirleri aldı. Bugün hemen her fidanın yanında geniş ve yayvan bir çukur vardır, bunlara yaz akşamlarında 40-50 litre kadar su dökülür. Sulama kuraklığın şiddetine göre her 8-10 günde bir yapılır. Bu usule genç nebatcıklar 4-5 yaşına girinceye kadar devam edilir, ondan sonra nebatlar imkân buldukları takdirde derine kök salmış olacaklarından kendilerine lâzım olan suyu daha derin toprak tabakalarından bizzat temin ederler.

Bu tarzdaki sulama geceleyin bilhassa toprak soğumaya başladıktan sonra yapılır, zira toprakla su arasındaki büyük suhunet afrkları nebat için zararlı olabilir, bundan dolayı sulamak hususunda durmuş yani gün aşırı kalıp ısınmış olan su akar suya tercih edilir.

Bu eski sulama sistemi bir sürü mazarratları haizdir. Evvelâ çok pahalıdır. Her

lama sistemini büyük mikyasta denemiştir. Bu usulün esası suyu köklere yukarıdan sevkedeceğimiz yerde aşağıdan vermektir. Bu metot yeni değildir, çünkü evvelce ziraatta muayyen bir derinlikte gömülen künkler vasıtasile köklere su sevkedilerek tecrübe edilmişti. Fakat bu tarzdaki muğlâk bir usul yol ağaçlarında hiç bir zaman kullanılamaz. Burada künkler yerine eski Romalıların şarap ve zeytin yağı muhafazasına mahsus kaplarına (Amphora) benzer uzun, dibi biraz fazlaca sivriltilmiş birer testi kullanılır. Testinin boyu 50 santimetre olup takriben 7-8 litre su alır. Bu testi bir nevi toprak (Terrakotta) dan yapılmıştır; içi dışı sırsızdır. Dibinde küçük iğne başı büyüklüğünde bir deliği vardır, su buradan çıkar. Yukarısında su doldurmak için daha büyük bir delik bulunur, kabı doldurduktan sonra bir kapakla ağzı kapanır.

Kullanılması gayet kolaydır: Fidan dikilirken (Amphora) da biraz eğri bir vaziyette duracak ve ucu köklerin 5-6 cm. aşağısına varacak gibi çukura konur.

Bu usulle dikilen fidanlar kurak mevsimlerde müessir bir surette sulanabilirler. Kabın kapağı açılır ve su ile doldurulur. Su yavaşça alt delikten sızar ve doğrudan doğruya köklere rastlar. Yaprakların halinden suyun bittiği anlaşılınca tekrar doldurulur. Bu usulün müteaddit faydaları vardır: Evvelâ az suya ihtiyaç göstermesi saniyen sulama masraflarının daha küçük olmasıdır (eski usuldeki 40-50 litreye mukabil 7-8 litre). Sudan nebatın tamamile istifadesi suyun azar azar toprağa verilmesi ile temin olunur. Yapılan tecrübelere göre kabın boşalması için 6-7 gün

lâzımdır. Yani nebata günde takriben bir litre su verilir.

Suyun topraktan emilmesi iki kuvvet tahtı tesirinde olur: 1) suyu aşağıya doğru çeken siklet, 2) suyu yukarıya doğru çıkarmak meylini haiz olan şariyet. İlk kuvvetin galebe çalması için büyük miktarlarda su lâzımdır, bu fazla su toprağın büyük boşluklarında birikir ve derine doğru sızar; fakat su az miktarda bulunuyorsa, bu önümüzdeki misalde olduğu gibi su damla damla kaptan sızıyorsa, şariyet hâkim olur. Bu sebepten kaptan çıkan su tamamile şarî tesirlere tâbi olarak yukarıya doğru yükselmeğe başlar ve bu esnada bir damla kaybolmadan kökler tarafından tamamile sarfedilir.

Usulün en büyük faydası da suyun alttan köklere doğru yükselmesidir. Bu suretle kökler satha çıkmaya sây'etmeyip aşağıya doğru büyürler. Görülüyor, ki her hangi bir sebep dolayısile sulama geri kaldımı, ince kökler daima az kuru bir tabakada bulunur. Köklerin derinde yayılması nebatları rüzgâra karşı mukavim yapar, ki bu keyfiyet tabii yol kenarı ağaçları için büyük bir ehemmiyeti haizdir. Bu sistemin yegâne güçlüğü kapların temin edilmesidir. Kaplar fidanlarla birlikte gömüldüğü takdirde ayrıca ehemmiyetli bir masrafa ihtiyaç göstermezler. İktisat edilen su nazarı itibara alınırsa kapların bir seneden az bir zaman içinde masraflarını çıkaracakları şüphesizdir.

Kabın fidanla beraber garsşeklini ve suyun hareketini gösterir.

Türkiyede ağaçlandırmanın esasları hakkında rapor

İbrahim Kuddusi

Tanzimattan sonra memleketimize her iş sahası için bir çok yabancı mütehassıslar gelmiştir. Bunlardan bir kısmı hükûmet tarafından celbedildiği gibi bazıları da Türkiyede iş bulmak için kendiliklerinden gelmişlerdir. İşte aşağıya raporunu koyduğumuz Avusturyalı Stöger veya Türk vatandaşı İbrahim Kuddüsî de bu sonuncılardandır. Hemen meşrutiyeti takip eden yıllarda ihdas edilen orman mesaha teşkilâtında İbrahim Kuddüsî'nin ismine harita memuru olarak rastlıyoruz. Bundan sonra onu harbi umumîde Hendek'te açılan ameliyat mektebinde ve daha sonra Ziraat ve Ticaret Nezaretinde teşcir müdürü ve nihayet istiklâl harbinde İktisat Vekâleti orman müsaviri olarak görüyoruz. Uzun yıllar yüksek memur olarak Türk Devletinin hizmetinde bulunduğu için memleketimizin hemen her yanını gezmek imkânını bulmuştur. Ve bu araştırma seyahatlarına ait bir çok raporları vardır. Fakat bunların çoğu bugün meydanda değildir. Bu mütehassısın faaliyeti hakkında «Orman ve Av» okuyucularına bir fikir vermek maksadile onun elimize geçen bir raporunu aşağıya koyuyoruz. Rapor 26 Mart 1335 tarihinde kaleme alınmış ve tercümesi nezaret tercümanı Mübahat tarafından yapılmıştır. Raporun neşrini Orman Umum Müdürlüğü şube mütehassıslarından Sadullah Malkoç,a borçluyuz. «Orman ve Av» kendisine teşekkür eder.

1917 senesi teşrinievvelinde teşcir müdürü tayin olundum. Vazifei asliyemi lâyıkile ifa ve mevkii tatbika vazedebilmekliğim için bazı esasat hakkında tetebbüatta bulunmaklığım iktiza etmiştir. Bunlarda iklim, jeoloji, mahallin sathı bahirden irtifaı ve Trakyada yetişen başlıca orman eşcarı cinsinin nerelerde ve hangi irtifaa kadar tenebbüt ve ahzı mevki ettikleri hususatından ibarettir. Bu baptaki seyahat ve tetkikatım neticesi berveçhizir arzolunur.

1. İklim.

İklime dair nezareti celilede bulabildiğim istatistiklerin tetkikinden müfit bir netice elde edilemediği cihetle yalnız Anadolu aksamına ait olmak üzere coğrafya mütehassıslarından Banse, Fitzner, Filipson nam zevatın eserlerine müracaat olunarak mevkii mezkûrenin münasebeti iklimiyesi hakkında bir fikir hasıl edilmiştir. Bundan Anadoluda: kurak, Akdeniz ve Karadeniz iklimlerinin mevcudiyeti anlaşılmıştır.

K u r a k i k l i m.— Bu iklim mıntakasında bulutlar az olduğu cihetle mevsim sayfta pek sıcaktır. Kışın ise bilâkis çok soğuk olup ekseriya geceleri incimat husule gelir. Senelik hararet vasatisi 6-10 santigrat arasında mütehavvildir. Azamî hararet 30-35, asgarî 25-30 derecedir. Bu kısım Anadolunun ortasında yani Konya ve Ankara vilâyetlerile Eskişehir ve Karahisarı Sahip livalarının bir kısmında tesadüf olunur.

Arazi saharîye müşabihtir. Tatlı suyu muhtevi yerlerle dağlarda nebatatın tenevvüü pek çok değişir. Bu iklimde muayyen yağmur mevsimi yoktur. Yağmur bütün sene zarfında yalnız 140-200 milimetre kadar düşer. En çok yağmur ilkbahar ile yaz mevsiminin iptidasında düşer. Her yağmur fazla devam etmeyip kısa ve şiddetli ve sağnaklıdır. Bunun türaba nüfuzu fazla değildir.

Termohore yani mayıs, haziran, temmuz ve ağustos aylarında tenebbütü eşcar için elzem olan yağmur miktarı 50 milimetredir. Rutubetin bu kadar azlığı münasebetile suhurun tecezzisi gayri kabil olduğundan türab teşekkül edemeyip husule gelebilen cüz'î türab da yağmur sularile yıkanarak taşlar meydanda kalır. Yahut hararetin tebeddülü aziminde taşlar parçalanarak arazi çakıllar ile mestur bir hal ve manzara irae eder. Meyilli yerlerde derin vâdiler hasıl olduğundan düz araziye tesadüf etmek pek müşküldür. Yağmur tebahhuratı çok fazladır. Bundan dolayı arazide yarılmak hassası ve toprağın pişmiş bir hal iktisap etmesi ziyadedir. Tuz tebahhur edemiyeceği cihetle toprağın sathında bir tuz tabakası tahadüs eder ki bu da tenebbüt eden (halloit) nebatatın mevcudiyetile anlaşılır. Sular esnayi cereyanında çukur yerlere terasüm edip tebahhur neticesi olarak tuzlar kaldığından bu iklimde pek çok tuzlu bataklıklara tesadüf olunur. Bu kabil arazide orman yetiştirmek ve ziraat etmek mümkün değildir. Tuz gölü arazisinde vaziyet böyledir. Bu araziyi ihata eden ikinci kısım da senenin vasatî rutubeti 200-400 milimetre ve termohore de 50-100 milimetreye kadardır. Ankara, Eskişehir, Kütahya, Konya, Aksaray ve Kırşehir vilâyetlerinin çevrelediği arazi parçası da bu kısma girer.

A k d e n i z i k l i m i.— Bu iklim iki kısma tefrik olunur: birincisi sahil, ikincisi dahil aksamı muhtevi olandır.

Sahil arazi dar bir boğaz şeklinde olmak üzere Akdeniz ve Marmara sevahilini içine alarak Karadenizden de ufak bir kısmı ihtiva eder. Akdenizde vasatî 400 metre irtifaa malik olup yalnız Adanada bu irtifa 600 metreye kadar çıkar. Garp tarafında 270 ve Karadeniz tarafında 300 m. dir. Arazi her vakit yeşil yapraklı ağaçlarla mesturdur. Senelik hararet vasatisi 16, termohore 20, hararetı azamiye 27, asgariye 5 dir. Bir senede yağan yağmur miktarı 600-700 milimetre arasında ve termohore de 50 - 100 milimetre arasında mütehavvildir. Yağmur en ziyade serin mevsimde yani kışın ve ilkbahardadır. Yaz mevsimi birinci iklimden daha yabistir. Don ve kar ise enderdir.

Dahil arazi arzan 80-100 kilometre imtidadındadır. Yalnız Adana, Niğde, Finike ve İsparta taraflarında 200 kilometre genişler. Bu arazi Avrupanın dağ iklimine müşabehet arzeder. Senelik hararet vasatisi 10-15, termohore 14-23 dür. Hararetı azamiye 25-30, asgariye 11-20 dir.

Rakımca sathı bahrden 1800 metre irtifada 400-500 milimetre, 1500 metreden yüksek mevkilerde 1000 milimetreden fazladır. Termohore birinci kısımda 100-200 milimetre, ikinci kısımda 400-500 milimetreye kadardır. Bu arazide senenin her mevsiminde meyalı cariyeye tesadüf olunur.

Sahil arazide toprağın tecezzisi pek azdır. Çünkü hararet ve rutubet mütenasip olmadığı gibi husule gelen cüz'i tüvasubu da yağmur nakleder. Dereler pek çoktur yazın derelerde su ya pek az bulunur ve yahut hiç bulunmaz. Yağmurdan sonra bir miktar su bulunur. Bundan da tabiatın sel husule getirmeğe müsait olduğu anlaşılıyor.

Dahil dağlık arazide orman ihdas ve teşkiline ait evsafın kâffesi bulunabiliyorsa da hayvanat ve insanların zararları son derecededir.

K a r a d e n i z i k l i m i.—Bu iklim mıntakası Karadenizin 80-100 kilometre arkasında bulunan mevakii ile Marmara cihetinden İzmit ve Bursa vilâyetinin bir kısmını muhtevidir. Yalnız Kızılırmak cihetlerinde bu genişlik daha fazladır. Belki 150 kilometredir. Harareti vasatiye 10-13, termohore 10-16, harareti azamiye 25-30, asgariye (7-20) dir. Rutubeti seneviye, yani bir sene zarfında düşen yağmur, 1300 metre irtifaa kadar 500-700 mm. ve bundan yukarı mevakide 700-900 mm. ve termohore birinci kısımda 100-200 mm. ikinci kısımda 250 mm. ve üçüncü kısımda 400 mm. den fazladır. Senenin her mevsiminde yağmur yağar. Yazın yağmur çok ve devamlıdır. Kışın serin ve ekseriyetle soğuktur. Bunun için kar çok düşer. Taşların tecezzisile kalın ve zengin bir toprak husule gelmiştir. Derelerde her mevsimde su bulunur. Tahribattan kurtulmuş ormanlara da tesadüf olunur.

2. Jeoloji.

Anadolu arazisini tabakatülarz noktai nazarından layıkile anlamak gayri kabildir. Bugün elde yalnız garbi Anadoluya ait eyi bir jeoloji haritası vardır. Kastamonu, Ankara ve Adana vilâyetlerine ait harita bulunamamış olduğu gibi Konya vilâyetile Teke sancağı arazisi henüz bir jeolog tarafından tetkik olunmamıştır. Bunun için tarafımdan yapılmış olan jeoloji haritası Filipson, Berg, Frich, Çihaçef nam zevatın eserlerinden iktibas edilmişse de muvakkattir. Muharebenin hitamile hali tabiinin avdetinde bu nevakısın ikmali mümkün olduğundan bu bapta şimdilik tatvili kelâma hacet görmüyorum.

3. Tenebbüt.

K u r u i k l i m d e arazi cabeca fundalık ile mesturdur. 50 cm. 2 metre irtifaındaki dikenli çalılar ve az yapraklı şüceyrat müteferrik bir surette ahzı mevki etmişlerdir. Yahut bakliye fasilesine mensup ince ufak haşişi ve haşebî küçük nebatata tesadüf olunur. Çalılar ortasında mütenevvi otlar bulunursa da mevsimi sayfta kâmilen kururlar.

Başlıca nebatatı pırnar meşesi, Berberis, Crataegina, Alıç, Güvem eriği, Rahamnus, cüce badem, kurt bağrı, kaya muşmulası, kırmızı ve siyah meyvalı ardıç, ,sulu dereler ve kaynaklar ve umumî tatlı su bulunan mevaki civarında da kavak, söğüt ve iğdeye tesadüf olunur.

A k d e n i z i k l i m i s a h i l k ı s m ı n ı n her tarafında ağaçlar mevcut ise de orman halinde pek seyrektir. En çok

orman teşkil eden eşcar: Halep çamı, sahil çamı, fıstık çamı ve palamut meşesidir. Yalnız cenup tarafında sıcak ve bataklık yerlerde günlük ağacı vardır. Fundalık olan yerlerde koca yemiş, çitlenbik, funda, adî yasemin, defne, mersin, zakkunı, zeytin, sakız, pırnar meşesi, yeşil meşe, mazı meşesi, pırnar, somak, ılgın, büyük ve kırmızı meyvalı ardıç bulunur.

D a ğ k ı s m ı n d a orman mevcuttur. Bu kısımda gürgen ve kestaneye 1200 metrede, ceviz 700, meşeler 1500, karaağaç 1000, servi, kızılağaç, karaçam, sarıçam eşcarına 1500 metre irtifaa malik mevakie kadar göknar ve katrana 1250 metreden sonra, erkek göknara 1600 metreden sonra tesadüf olunur. Garbî Anadoluda 1600-1900 metreye kadar ağaç bulunur. Cenup tarafının şimal mailelerinde 1800-2000ve cenup mailelerinde 2000-2400 metreye kadar ağaç vardır. Ormanların alt tabakatında: kâzip çınar, akçaağaç, fındık, Berberis Crataegina, çoban püskülü, dişbudak, Colutea arborescens, Lonicera, kızılcık, tesbih ağacı, Evonymus ve diğer eşcar bulunur. Ormanlık olmayan ve yahut mukaddema ormanlık halinde olduğu halde tahribata maruz kalmış olan yerlerde pırnar meşesi, kırmızı ardıç ve başka çalılar ile [illegible] vasi arazilere tesadüf olunur.

K a r a d e n i z i k l i m i n d e yapraklı ağaçlar 1200 ve reçineliler de 1700 metreye kadar ahzı mevki ederler. Ormanlıklar umumiyetle 1500-1900 metreye kadardır. Termohore 100-200 mm. olan yerlerde kızılağaç, şimşir, kestane, fındık, ceviz, çınar enva erikler, ıhlamur ve karaağaç ve 200 mm. den fazla olan aksamda dahi huş, kayın, enva meşeye başlı başına mütecanis ve yahut mahlût olarak tahtelerşcar bulunurlar. Bunlardan başka kızıl çam, kara ve sarı çam ve porsuk da mevcuttur. 400 mm. termohore olan yerlerde ise adî göknar, Nordmandiyana göknarı, 700-1400 metre irtifaa kadar, ondan sonra da lâdin ahzı mevki ederler. Orman altında Azalea pontica ve 1400 metreye kadar fındık, enva, Lonicera, enva erikler, orman gülü, 1300 metreye kadar da: gül, böğürtlen, tesbih ve ayı üzümü ve pek çok sarmaşıklar, filbahar, kuş burnu ve sarmaşık bulunur. Akdeniz ikliminde olduğu gibi ormanlık olmayan kısımlarda her nevi çalılar ahzı mevki ederler. Hulâsa maruzatı sabıkadan berveçhiati menatık elde edilmiştir:

Arazi	Menatık	Harareti vasatiye		Santigrat		Yağmur	
		Senelik	termohore	Azamî	Asgarî	Senelik	Termohore
		Santigrat		Hararet		Milimetre	
Kurak İklim	1. çok yabis M.	6-10	10	30-35	25-30	140-200	50 den aşağı
	2. yabis M.	-	-			200-400	50-100
Akdeniz iklimi	1. sahil M.	16	20	27	-5	600-700	70-100
	2. kestane M.	15	23	30	-11	600-1000	100-200
	3. göknar M.	10	14	25	-20	1000 den	400-500
Karadeniz iklimi	1. kestane M.	13	16	30	-14	500-700	100-200
	2. kayın M.	11	14	27	-18	500-900	250
	3. göknar M.	10	10	25	-20	700-1400	400

Hattı istiva'nun şimal kısmında orman yetiştirmek için 25 senelik tetebbüat ve tecrübat neticesi olarak berveçhiati netayiç elde edilmiştir:

Bir mahalde orman yetiştirmek için vasati derecei hararet 10 santigrattan fazla ve termobore, yani dört aylık yağmur miktarı, da 100 milimetre olmalıdır. Şu kadar ki bu rutubetten % 50 yani nısıf kısmının tebahhur etmemesi meşruttur. Şimdi bütün Anadolunun müstevi arasizinde bu hararet bulunabilirse de rutubet bulunamaz. Ormanlık aksamın hudutlarında yani yaylalarda ise hararet 10 dan aşağıdır. Kurak iklimde bu hudut 1800-2000 metreye kadardır. Akdeniz ikliminin garp tarafında 1600-1900, cenup tarafının şimal mailesinde 1800-2000 ve cenup mailesinde 2000-2400, Karadeniz ikliminde 1500-1900 metre kadardır. Şu halde lâzım olan rutubeti yalnız Ak ve Karadeniz iklimlerinde bulabiliriz. Sahil arazi ile kurak iklimde ise bulamayız. Bundan da berveçhiati kaideler istihraç olunabilir:

1— Kestane, kayın, göknar mıntakalarında hem sun'i ve hem de tensili tabii ile orman yetiştirilebilir.

2 — Sahil mıntakasında yalnız sun'i olarak yani fidan dikmek suretile orman tesis edilebilir. Çünkü buralara deniz havasile rutubet gelebilir.

3— Çok kurak mıntakada arazi tuzlu olmamak ve iska olunmak şartile orman yapılabilir. Kurak mıntakada ise eski zamanda orman olduğu anlaşılan yani tahribat neticesi olarak ormanlıktan çıkmış bulunan yerlerde hem fidan dikmek ve hem de tohum ekmek ile orman ihdas edilebilir. Bu kısma ait olup bizzat gezmiş olduğum mevaki Yozgat civarında, Ağrıdağı, Kırşehir şimalinde Çiçekdağı, Ankarada Elmadağı, Somdöken şarkında Çilekdağı girer.

5. İklime göre intihabı eşcar ve teşcir.

K u r a k i k l i mdeki mevakide mukaddema orman mevcut iken bugün çıplak bir hal ve manzara müşahede olunur. Bu ormanlar ya tahribat ve yahut sair suretlerle ziyaa uğratılmıştır. Ezcümle Eskişehir livasında Bozdağ, Çilhane ile Seyidgazi ve Sivrihisar kazaları etrafındaki ormanların 1700 senei milâdiyesinde tahrip edildiği mazbuttur.

Ankara vilâyetinde vaki dağlarda «Filof» namındaki İngiliz seyyahı 1840 senesinde orman gördüğünü iddia ediyorsa da elyevm bu dağlar çıplak bir haldedir. Konya vilâyetinin Karaman kazasında vaki Karadağ ve Akşehir ve Yalvaç kazaları arasındaki Sultandağ ormanlarının ise ne vakit kaybolduğu mazbut ve malûm değildir.

Bu iklimde orman ihdası için mevkiin ırmak kenarlarında, kaynak yanlarında, kurumuş dere kenarlarında, mailler ve çukurlarda hattı taksimi meyahta, kumlu ve ziraata kabiliyeti olan yerlerde bulunması lâzımdır. Fidanlık için de yüksek yerlerin intihabı iktiza eder. Çünkü buralardaki tuzlar yıkanmıştır. Düz arazi bulunursa çok iyidir. Şayet düz yerler bulunmazsa garp tarafa nazır ve bir az meyle malik yerler de intihap olunabilir. Belleme ameliyatından sonra rutubetin muhafaazsı için saman yaymak lâzımdır. Saman tabakasının kalınlığı hararet ve rutubete ve fidanın tulüne göre tahavvül etmelidir. Sıcak

fazla ve fidanlar boylu ise tabakanın kalınlığı ziyade aksi halde az olmalıdır. Tohum pek seyrek yani bir metre tule malik bir yere 50-60 adetten fazla atmamalıdır. Fazla atılıp intaş etmiş fidan mevcut ise rutubetin ziyaa uğratılmaması için miktarı maruzeden fazlası makasla kesilip atılmalıdır. Zinhar yolmak usulüne müracaat edilmemelidir. Büyük meyvalı tohumlar arasında ise 3-4 cm. mesafe bırakılmalıdır.

Bu iklimde berveçhiati eşcar intihap olunabilir: yerli yani Anadoluda tenebbüt eden eşcardan:

Sahra akçaağacı, çitlenbik, karagürgen, gladiçya, kara ve titrek kavak, akmeşe, akasya, söğüt, ıhlamur nevileri, karaağaç nevileri.. - Yemişen, dut ve muhtelif prumus nevileri.

Kıtaatı sairede tenebbüt eden eşcardan:

Albizzia, Carya porcina, Fraxinus pubescens; Picea ungens, Pinus Banksiana, P. inops, P. insignis, P. muraya, P. rigida, P. Taeda, P. Jeffreyi, P. Ponderosa, P. brutia, P. serotina; Populus angulata, Pop. canadensis; Pseudostuga glanca.

Ağaçlatı intihap olunabilir.

Teşcirden evvel toprak bir sene mısır ve yahut patates ziraatına hasredilmelidir. Bunun için sonbaharda 20-25 cm. derinlikte pullukla kapak kaldırma ameliyatı yapılıp kışın hali üzere terkedilir. İlkbaharda tırmıkla tesviye edildikten sonra toprağın lüzüciyet hassası geçince yani tava geldiğinde teşcire mübaşeret olunur. Beher hektara murabba usulile 10.000 ve mustatil usulile 11.000 adet fidan dikilir. İkinci usulde çizgiler arasında ve fidanlar arasında az mesafe bırakılır. Gars edilecek fidanlar meşe, ıhlamur, gürgen ise üç senelik, dışbudak iki senelik eşcarı saire ise bir senelik olmalıdır.

En güzel teşcir mahfuz olarak yapılandır. Teşcirden sonra ilk yazda 3-5 defa muzır otları kaldırmak için hafif çapa ameliyatı yapılmalıdır. Bu ameliyeye fidanların dalları yekdiğerine karışıncaya kadar devam etmelidir ki bu da yerine göre 5-6 seneden ibarettir. Çapalama hem otları kaldırır ve hem de âsarı şariyeyi bozarak rutubeti muhafaza eder. Eşcar kesif bir hal iktisap edince katı tefrih yapılır. Şöyle ki:

Fidanların yaşı -	Evvelce ormanlık olan yerlerde bırakılacak fidan adedi	Orman olmıyan yerlerde bırakılacak fidan adedi
10	7.0000	4.000
20	4.000	7.500
30	2.000	750

Katı tefrihte mümkün mertebe meşeleri kesmemelidir. Açılan yerlerde ot çıkmaması için hafif çapalama yapmalı ve bu ameliyeye dallar yekdiğerine karışıncaya kadar devam etmelidir. Orman normal halinde ise tefrihi her 6 senede bir tekrar etmek iktiza eder. Teşcir reçineli eşcardan yapılırsa o vakit iki senelik fidanlar intihap olunarak ayni usul takip olunur. Yalnız tefrih daha hafif yapılmalıdır. Gölgeleri toprağı tamamen kaplayacak bir hal iktisap edinceye kadar kendi halleri üzerine tecessüme bırakılarak koru usulile idare edilir. Bittecrübe berveçhiati mahlût eşcar ile yapılan teşcirlerden iyi ve müfit neticeler elde edilmiştir:

1— Meşe ve karaağaç ile Caragana arborescens, Lonicera tatarica, tutmamış fi-

dalarda yerine de fidelerle için gladiçya ve beyaz dut.

3— Meşe ile Caragana, Acer tataricum, A. campestre, çitlenbik, akdiken, gürgen, gladiçya, Rhamnus cathartica, armut, mahlep, Lonicera tatarica, somak ve ihlamur.

4— Gladiçya ve akasya ile sahra akçağaç, Caragana frutescens, Evonymus, titrek kavak, kara diken, ihlamur, karaağaç, Viburnum, suların esnayı cereyanında husule gelen vadilerde Populus angulata, Populus canadensis, kavak ve söğüt ağaçlarının filizlerini dikmek lâzımdır.

Sahil iklimi mıntakasında evvelce ormanlık olduğu halde bilâhara müteaddit suretlerle ormanlıktan fundalığa tahavvül eden aksamı araziye intihap olunacak ağaçlar:

Halep çamı, sahil çamı, fıstık çamı, palamut meşesi, ceviz ve günlüktür. Bunlardan fıstık çamı yalnız granitli arazide pek mükemmel yetişebilir. Bunlardan başka kıtaatı saireden yetişen eşcardan bilintihap sunları söyleyebiliriz:

Ratıp ve bataklık yerlerde: Picea sitchensis, Chamaecyparis, Sphaeroides, Taxodium dicticum;

Çok kurak yerlerde: Albizzia, Sophora; Eksitelerde: Pinus rigida, P. insignis, P. muricata, P. clausa; Bunlardan gayri arazide: Carya alba, Sambucus nigra, Cryptomeria, Juniperus virginiana, Paulonia, Zelkowa keaki. Bu gibi yerlerde mantar meşesi de yetişebilirse de tecrübe edilmek lâzımdır.

Bu iklimde yapılacak teşcir kâmilen fidan dikmek suretile olabilir. Bunun için ilk sene teşcir yapılabilecek kadar kısmının fundalıkları kesilip balada beyan olunduğu üzere teşciri yapılır. Bunlar masif bir hal edince diğer kısmının ve kezalik bu suretle devam olunarak tekmil arazi teşcir olunur.

Kestane iklimi mıntakasında— Mukaddema ormanlık aksam pek çok iken bilâhara kaybolarak fundahğa tahavvül etmiştir. İntihap olunacak yerli eşcar: kestane, meşe cinsleri, çam, tahtelerşcar için de kızılağaç, gürgen, ceviz, ihlamur, karaağaç. Karadeniz aksamının şimal mıntakalarında şimşir. Kıtaatı saire eşcarından: Chamaecyparis sphaeroides, Taxodium dicticum; ratıp ve bataklık yerlere: Thujaocidentalis, çay kaynaklarına: Platanus, Pterocarya, diğer kısım araziye: Gladiçya, Cryptomeria japonica, Acer saccharinum, Carya alba, Chamaecyparis, Gymnocladus, Juniperus virginiana, Juglans nigra, Liriodendron, Libocedrus decurrens, Melia, Magnolia hypoleuca, Paulonia, Platanus occidentalis, Pterocarya, chuercus palustris, Ch. rubra, Robinia, Sequoia gigantea, Thujopsis, Sophora, Thuja gigantea, Zelkowa keaki.

Tensili tabiî ile orman yalnız ötede beride yani orman olmak istidadına malik kısımlarda yapılabilir. Sun'î olarak teşcir iki usul ile yapılır. Birincisi tohum zer'i, ikincisi fidan garsıdır. Bu mıntakada tohum ile teşcir yalnız gölge olan yerlerde mümkündür.

Kayın iklimi mıntakasında ki ormanlar şimendifer ve şose kenarlarına yakın olmadığından tahribattan masun kaldığı cihetle nisbeten ormanlık yerler çoktur. Fundalık araziye burada da tesadüf olunur. Başlıca eşcarı: kayın ve meşe (mütecanis veya mahlût olarak kestane ve göknar mıntakalarile karışıktır) ve çamdır. Bunlardan başka berveçhiati kıtaatı saire eşcarı da yetişir: Ratıp ve bataklık yerlerde: Picca pungens, Pinus Banksiana, P. Pence, P. Strobus, Thuja occidentalis; diğer umum arazide: Acer saccharinum, Carya alba, Juglans cinerea. J. nigra. Liriodendron, Robinia, Chamaecyparis lawsoniana, Chnuthaensis, Cryptomeria, Larix leptolepis, L. sibirica, Libocedrus, Pinus lomberdius. P. Pence, P. sibirica, P. Strobus, Pseudotsuga Douglasie, Ps. glanca Taxus, Thuja gigantea, Tsuga canadensis, Abies, Picea, Fraxinus pubescens, Chuercus rubra.

Tensili tabiî her tarafında olabilir. Yalnız orman bulunmak şarttır. Tohum ve fidan ile teşcir yalnız halî arazide ve eşcarı tebdil edilmek istenilen yerlerde yapılır.

Göknar iklimi mıntakası Karadeniz tarafında en mükemmel ormanları muhtevi ise de Akdeniz cihetinde bozulmuş ve bozulan işbu yerler elyevm ardıçlık olmuştur.

Karadeniz cihetinde başlıca eşcar: Adî göknar, Nordmandiyana göknarı ve lâdindir.

Akdeniz cihetinde başlıca eşcar: Abies cilicica, katran ve erkek göknardır. Bu ormanlar ya mütecanis veya mahlûttur.

Ratıp ve bataklık yerlerde kayın ikliminde gösterilen eşcar gösterilebilir. Bunlardan başka: Pinus Peuce, P. Sibirica, Pseudotsuga Douglasi, Thujopsis, Tsuga canadensis, Ts. heterophylla, Picea, Abies.

Bu mıntakanın her tarafında tensili tabiî olabilir. Fidan yalnız boş arazileri ikmâl için kullanılır. Tohum yaramaz. Boz ve kıraç (Karst) arazi ile nikâle meyyal arazide teşcir bilbütün başka suretle yapılır. Şöyle ki: Boz ve kıraç yerlerde intihap olunacak eşcar sahil ikliminde: Aylantüs, kara gürgen, çitlenbik, defne, çiçekli dişbudak, Halep çamı, fıstık çamı, Korsika çamı, yeşil meşe, akasya, salkım, ılgın ve Vitex'dir.

Kestane ikliminde kayacık, Avusturya çamı, beyaz meşe, kara meşe, akasya, karaağaç, mahlep, kestane, ceviz, Pinus carioliniana, P. Poiretiana, P. brutia, P. Murrayana, P. Banksiana, P. rigida, Chuercus pubescens, Ch. rubra, Rhus.

Kayın ikliminde: Kestane ikliminde gösterilmiş olan eşcar kâmilen dikilebilir. Burada yapılacak teşcir hem tohum zer'i ve hem de fidan garsı suretile yapılabilir. Tohum zer'inde; kestane, çitlenbik, ceviz, sahil çamı, fıstık çamı ve mahlep tohumları çukurlar hazırlandıktan sonra başka başka yerden iyi ve pişmiş toprak doldurup ekilebilir. Çukurlar 30-40 santimetre derin ve geniş olacaktır. Beher çukura iki tohum koymak kâfidir, iki çukur arasında 1-1.5 metre mesafe bırakmalıdır.

Meşe tohumları zer'inden evvel tetabuk ameliyatına tâbi tutularak ve yahut su derununda bir kaç gün bırakıldıktan sonra kazık ile birer adet olarak dikilir.

Fidan garsında akçaağaç, Aylantus, çitlenbik, Halep çamı, fıstık çamı, mahlep meşe ve akasya bir senelik, lariço çamı ile çabuk neşvünema bulan yapraklı eşcar iki senelik, ladin ile veymut çamı ve geç neşvünema bulan yapraklı eşcar 3-4 senelik, dut, meşe ve karaağaç da büyük fidan halinde dikilebilir.

6. Teşcir.

Kar az yağan yerlerde ilkbaharda, çok yağan yerlerde ve şiddetli rüzgârlara maruz mahallerde ise sonbaharda teşcir yapılır. Çukurlar arasında bırakılacak mesafe 1-2 yaşındaki fidanlarda 1-2 metre, 2-4 yaşındakilerde 3-4 metre, büyük fidanlar arasında ise 6-10 metreden ibarettir.

Çukurların derinlik ve genişliği 1-2 yaşındaki fidanlar için 25 cm., 3-4 yaşındakiler için de 60-70 cm. den ibarettir. Başka yerlerden iyi toprak getirilmesi iktiza eden yerlerde çukurlar yazın yapılmalıdır.

İtikâle meyyal arazide: Teşcir istisnaen tohum ile ve çizgi usulile ufak müvazi olarak yapılır. En iyi eşcar karaağaç, huş, akasyadır.

Tohumlar ile beraber bakliye fasilesinden Onobrychis sativa tohumu da ekmek lâzımdır. Bunun faydası toprağı tutmak ve gölge vermektir. Mamafi bu kabil arazide en iyi teşcir söğüt, kavak eşcarının 30-100 cm. tule malik filizlerini gars etmek suretiledir. Bu garsiyat ya kazık sıralamak ve yahut muntazam çizgi usulile yapılır.

Fidan gars edilmek iktiza ederse fideleme ameliyatına tâbi tutulmayarak iki senelik olmak üzere doğrudan doğruya dikilir. Kızılağaç fidanları ise cezrine yakın bir iki göz bırakılmak şartile sakı kat olunarak gars olunur.

Arazi çok meyilli olursa çit usulile kızılağaç, fındık, Britanya eriği, , yabani gül ve akasya fidanları muvafıktır. Fideleme yapılmış fidanlar mevcut ise 2-3 senelik yapraklı ve yahut 3-4 reçineli fidanların bir kaçı bir arada olmak üzere gars olunur. Bu arazide en mükemmel yetişecek eşcar: Kâzip çınar, gürgen, kestane, kayın, dişbudak, Avusturya çamı, sarı çam ve kara meşedir.

Yabis arazide iska ameliyesine tâbi tutulmak üzere fidanlık yapılırsa suyun çizgiler arasından akması şarttır. Bu suretle hem tuzlar yıkanır, hem de toprak kaymak hasıl etmez. Durgun olarak sulanırsa tuzlar teressüp eder ve faydalı bir netice elde edilemez.

Avusturyada orman, av hayvanatı ve Türkiyede hayvanat tetkikleri

Yazan: Dr. Otto Koller — *Çeviren: Salâhattin Kuntay*

Memleketimizin tabiati daha henüz ilim yollarile esaslı surette araştırılmış değildir. Gerçe Türkiyenin iklimine, toprağına, madenlerine ve florasına ait elde, noksan da olsa, yapılmış bazı etütler vardır, fakat faunası hakkında şimdiye kadar hiç bir araştırma yapılmamıştır. Bu bakımdan Anadolu hayvanat ilmi için tamamile meçhul ve bakir bir sahadır.

Memleketimizin faunasını aydınlatmak ve bu hususta araştırmalar yapmak üzere 1934 yılında Türkiyeye Viyana tarihi tabiî müzesi hayvanat şubesi şefi Dr. Otto Koller'in riyaseti altında bir hayvanat tetkik heyeti gelmiş ve Bolu ormanlarında 3,5 ay çalışmıştır. Bu ilk çalışma dikkate şayan neticeler verdiğinden 1936 yılında hey'et bir defa daha memleketimizi ziyaret etmiş, ayni mıntakada fakat daha geniş bir saha dahilinde araştırmalarda bulunmuştur. Hey'etin çalışma tarzı ve araştırma maksadı hakkında reis Dr. Otto Koller tarafından 26/10 936 tarihinde Bolu Halkevinde bir konferans vermiştir. Ayni zamanda Avusturyanın orman ve av vaziyetini izah eden bu konferansı ehemmiyeti itibarile «Orman ve Av» okuyucularına sunuyoruz.

Orman ve av hayvanının millî iktisattaki ehemmiyeti, Avusturyada vaktinde anlaşılmış, orman ve av hayvanlarını her türlü imhadan sakınmak ve onları korumak çareleri araştırılmıştır. Önceleri, ormanların azalması ve işletme toprağının çoğalması gayesini güden ziraatla büyük bir mücadeleye girişmek icap etmiştir.

Bugün bu da, ormana orman, ziraata ziraat arazisinin verilmesile kökünden ve sulhperverane bir surette halledilmiştir. Orman ve çiftçi yanyana çok eyi yaşamaktadırlar.

Avusturyada orman kanunlarının esas mefhumu, mevcut ormanların haliyle muhafazasıdır. Bu temel yasa ormanda kesilen her ağaç yerinde yeni bir ağaç yetiştirmek mecburiyetini koyar. Bu orman kaidesine baltalıklar ve hükûmet ormanları olduğu gibi, Avusturyada pek çok bulunan hususi ormanlar da tâbidir. Bunun için ormanlardan odun ve bahusus ağaç kesmek çok sıkı bir kontrola tâbi tutulmuştu. Böyle bir teşebbüs için yapılmış olan her plân, tetkik edilmek üzere her şehirde bulunan orman müfettişliklerine verilmeğe mecburdur. Eğer kesimden sonra yeniden ağaç yetiştirmekde müşkülât görülüyorsa bu plân kabul edilmez ve başka bir faydalanma şekli tavsiye edilir.

Bir orman kesimi plânı, müfettişlik tarafından kabul edildiği takdirde, orman

sahibine yine müfettişlik tarafından kesinden bir sene sonra o mevkie ne kadar ağaç dikmek mecburiyetinde olduğu bildirilir. Müfettişlikler dikilecek fidanları az bir para mukabilinde sahibine temin ederler. Orman sahibi bu teklifi kendi imzası tahtında kabul ettiğini bildirdiği takdirde kesim müsaadesi alabilir ve üzerine düşen yeniden ağaçlama vazifesini yapmadığı takdirde bir kere mühim bir para cezası vermeğe mecbur tutulduğu gibi, bu ameliye hükûmet tarafından yapılır ve masrafı orman sahibinden alınır.

Hatalı ve eksik ağaçlama da bu kaidelere tâbidir. Bu ameliye yapılacağı zaman müfettişliğe bildirmek lâzımdır. Müfettişlik de buna göre oraya bir fen memuru gönderir. Tutmayan ve kuruyan ağaçların 3 üncü seneye kadar mutlaka yenilenmesi icap etmektedir.

Büyük orman sahiplerile bu gibi işler nisbeten kolay olur çünkü bunların ormancılarını kontrol kolaydır. Halbuki küçük köylü veya cemaat ormanlarında kanunların tatbikatında evvelâ büyük güçlüklerle karşılaşılmıştır. Köylü, eskidenberi bu ormanlardan ihtiyacı bulunan odunu ve keresteyi hiç kimseye sormadan almağa alışmış bulunuyordu. Kendi toprakları üzerinde bulunan ormanın bilâ kaydı şart kendisine ait olmamasına tahammül edemiyordu. Fakat bu da hususî ve hükûmet ormancılarının ve diğer alâkadarların yardimile yavaş yavaş fakat cezrî bir surette halledilmiş, halk orman kanunlarına alışmış ve bugün herkes bu kaideleri gayet tabii görmekte bulunmuştur.

Avusturyada ormanların muhafazası iptidai veya orta mekteplerde meslek tahsili görmüş ormancılara tevdi edilmiştir. Bu kimseler 2-4 sene süren mekteplerde bütün ormancılık malûmatı verilir. Onlar ormanı, onun nebatlarını, hayvanlarını ve onlardan istifade şekillerini ve bütün hayatlarını da vazifeleri olan ormana bakmayı bu sıralar üzerinde öğrenirler. Bundan sonra bir sitaj devresi gelir. Ormancı çırağı olarak bir orman muhafızı yanında ormana bakmak ve avcılık pratiğini öğrenir. Sabahtan akşama kadar tecrübeli ormancıdan ormanın muhafaazsı ve işlenmesi hakkında malûmat alabilmek ve bizzat görebilmek için ormanda bulunur. Bundan sonra bu genç ormancı ufak bir ücretle herhangi bir hükûmet veya hususî şekilde işlenen ormanda talî bir vazifeye tayin olunur. Bu esnada bir ormancının yanında muavin olarak çalışır ve onun emirleri altında bulunur. Bu gencin tam bir ormancı olabilmesi için katedeceği yol daha uzundur.

Ormancıların aldıkları para da çok değildir. Buna mukabil meşakkatli ve tehlikeli vazifeleri vardır. Avusturyada ormancı muhafızları ormanların ortasında bazan köylerden bile çok uzaklarda bütün hayatlarınca yaşamağa mecburdurlar. Çünkü ancak bu suretle ormanın hakikî ve daimî kontrolu ve muhafazası mümkün olur. Bu hayat belki çok sert ve yorucu olabilir. Fakat hayatının vazifesi bu olan bir ormancı için sevilen ve arzu edilen bir şeydir. Ormancılar için her gün bir çok tehlikeler vardır. Hattâ orman veya av hayvanı hırsızlıklarile mücadelede bir çokları hayatlarını vermişlerdir. Bütün bunları kendileri de gayet iyi bilirler. Fakat halkı orman kanunlarına saygıya alıştırmak ve bu suretle memleketin hazinelerini korumak ancak bu suretle kabildir.

Avusturyada ormancı yalnız ormanların muhafazası değil ayni zamanda kendi mıntakası av hayvanlarının da koruyucusudur. Avcılık kıymeti istiskal edilemiyecek bir millî iktisat faktörüdür. Her sene memleketin pazarlarına gelen mühim miktardaki av eti bunu isbat eder.

Ormancının bu ikinci, av hayvanlarını koruyuculuk vazifesi halk ile olan münasebetine tesir etmiş ve bu hususta bilgi edinmesine sebep olmuştur. Çünkü orman sahibinin kendi toprağı üzerinde bulunan ormanın kendisine ait olduğu ve ondan her suretle istifade etmek salâhiyetine malik olması lâzım geldiği fikri gibi oradaki hayvanların da öküzü veya beygiri gibi kendi av hayvanı olduğu fikri hüküm sürmekte idi.

Avusturyada çıkarılan yeni av kanunu, hemen hemen orman kanunu ile elele yapılmış bir yasadır; ancak 200 hektardan büyük olan hususî ormanların av hayvanından sahibinin istifadesini imkân dahiline koyar. Halbuki küçük hususî ormanlarda ve cemaat ormanlarında avlanmak ve yahut av ekzersizleri yapmak hakkı, bunların birkaçı birleşdirilerek, serbest bir artırma neticesinde en fazla para verene azamî 5 sene müddetle kiralanmak suretile devredilir. Bu zaman zarfında bu mukavelenin sahibi mıntakanın av hayvanlarından istifade edebilir. Yalnız o cemaatin yeminli bir avcısı bu av teşkilâtına ve av hayvanlarının bilgisizliklerden korunmasına nezaret eder.

Avusturya av hayvanlarının Avrupada kalite itibarile en ileride gelmesini kanunların ancak senenin pek kısa bir zamanında av müsaadesi vermesine medyundur. Bundan başka yavrulamağa müsait yaşta ve bahusus gebe bir ana hayvanın vurulması kat'iyen memnudur. Aksi takdirde genç hayvanların meydana gelmesi tehlikeye düşmüş olur. Av esnasında yalnız avlanmak değil, ayni zamanda av hayvanlarının çoğalabilmeleri imkânı da göz önünde bulundurulmak mecburiyetindedir. Ormancı şiddetli soğuklarda hayvanlar yem bulamadıkları zaman onlara yemlikler yaparak gıdalanmalarına ve kışı tehlikesizce geçirmelerine yardım eder.

Bunlara ârız olan vahşî hayvanların imhasına ve aralarında çıkan bulaşıcı hastalıklarına sıhhî tedbirlerle giderilmesine gayret eder. Bütün bu hususlar göz önünde bulundurularak orman memurlarının mütemadî çalışması sayesinde av hayvanları mevcudu çoğalmış ve kıymeti artmıştır. Avusturyada ayı, kurt, yabani domuz hiç kalmamıştır. İnsanlar ve hayvanlar tamamile emniyettedirler.

Altaarafı gelecek sayıda

Ormancılık âleminde :

I. Yurd içinde

Yeni siyasî müsteşarımız: Değerli ilim adamlarımızdan ve Yüksek Orman Mektebinin eski muallimlerinden olan Mardin mebusu Ali Rıza Erten Ziraat Vekâleti Siyasî müsteşarlığına intihap ve tayin olunmuştur.

Ormancılığı yakından bilen ve seven ve bir çoğumuza muallimlik etmiş olması itibarile kendisine karşı hususî bir saygı beslediğimiz B. Ali Rıza Erten'in Vekâletimizin erkânı arasına karışmasını sevinçle karşılar yeni ve mühim vazifesinde muvaffakiyetler dileriz.

Teftiş heyeti reisi Naki Bekmen müsteşar oldu: Ziraat Vekâleti müsteşarı Atıf Bayındırın İstanbul saylavlığına intihabı üzerine inhilâl eden Vekâlet müsteşarlığına Teftiş Heyeti reisi Naki Bekmen terfian tayin olunmuştur.

Naki Bekmen teftiş heyeti reisliğinden evvel Ziraat Umum Müdürlüğünü başarmış olan tanınmış bir idare ve ilim adamıdır. Muhtelif liselerde ve bilhassa Yüksek Orman Mektebinde bir çok meslekdaşlarımıza kimya dersi vermiş olması bizleri kendisine daha yakından bağlı bulundurmaktadır. Yeni vazifesinde muvaffak olmasını diler ve kendisini tebrik ederiz.

Yeni Tefti Heyeti Reisi: Orman Umum Müdürü B. Bekir Şase, B. Naki Bekmenden inhilâl eden Teftiş Heyeti reisliğine tayin olunmuştur. Bütün meslekdaşların, âlicenap, dürüst ve mütevazı bir insan olarak tanıdığı Bekir Şase memleketine ve mesleğine otuz seneden fazla hizmet etmiş değerli ve tecrübeli bir ormancıdır. Vekâletimizin Teftiş Heyeti reisliği gibi cidden mühim bir işin başına getirilmesi onun kiyaset ve dûrendiliğinin takdir edildiğine bir delildir. Hadise bizleri çok sevindirmiş ve kendisine karşı duyduğumuz saygı hislerini tazelemiştir.

Bay Fahrettin Bük Orman Umum Müdürü oldu: B. Bekir Şasenin uzun müddettenberi devam eden rahatsızlığı hasebile mezun olmasından Orman Umum Müdürlüğünü üç seneye yakın bir müddet Vekâleten ifa ve idare eden Orman mütehassısı B. Fahrettin Bük B. Bekir Şasenin Vekâlet Teftiş Heyeti reisliğine tayini üzerine Orman Umum Müdürlüğüne asaleten tayin olunmuş ve derhal vazifesine başlamıştır. Bu mutlu hadiseyi, bilhassa sevinçle kaydederek orman işlerinin verimli ve şerefli bir yola girdiğini gösteren bir hareket olarak telâkki etmeyi borç biliriz.

Ormancılığımıza asıl ve değerli bir hüviyet vermesini yıllardanberi beklediğimiz Orman kanunu yeni çıkmış ve ormancıların emeklerini karşılayacak bir teşkilât kanunu da çıkmak üzere bulunmuştur.

Memleket ormancılığının bir inkılâp heyecan ve buhranı geçirdiği bu mühim günlerde boş kalan Orman Umum Müdürlüğü sandalyası Bay Fahrettin Bük gibi temiz, temkinli, yüksek bilgili ve mesleğinin ve kendisine verilen çok mühim vazifenin tamamen ehli olan bir ormancıya elbette muhtaçtı. Mesleğin en büyük ihtiyacı şimdi karşılanmış ve ormancılığa her bakımdan değerli bir baş seçilmiş bulunmaktadır. Yeni Orman Müdürü Bay Fahrettin Bük umumi harp esnasında Yüksek Orman Mektebinde tahsilde iken talebenin tecili mevzuubahs olmadan talimgâha sevkedilmiş ve ihtiyat zabitliğile Çanakkale ve Filistin cephelerinde bulunmuş ve Mısırda esaret hayatı geçirmiş olup esaretten avdetini müteakip tekrar tahsiline devam ederek Yüksek Orman Mektebinden 1921 senesinde birincilikle mezun olmuştur. Mezuniyeti müteakip bir müddet muhtelif mıntakalarda o zamanki teşkilâta göre orman fen memurluğu yapmış ve büyükleri tarafından takdir edilerek Fransanın Nansi Yüksek Orman Mektebine gönderilmiştir. Bay Fahrettin Bük Nansi orman mektebini çok iyi bir derece ile ikmal ederek Orman ve Su mühendisi diplomasını almış ve ayrıca Almanyada sitaj yapmıştır. Vatana avdetini müteakip sırasile Ankara fidanları amenajman mühendisliği, Orman Umum Müdürlüğü hesabat ve ihalât şubesi müdürlüğü, amenajman şubesi müdürlüğü, ve orman müfettişi umumisi olarak çalıştığı vazifelerinde muvaffakiyetler göstermiş ve değerli hizmetler ifa etmiştir. Kendisini ciddî ve samimî olarak tebrik eder ve çok büyük ve mühim olan yeni vazifesini muvaffakiyetle başarmasını dileriz.

Amenajman gruplarının çalımaları : Amenajman ikinci gruptan mühendis Yakup, Rıdvan revizyon zamanı gelmiş olan Kocaeli vilâyetinde Sabanca — Derbent ormanlarının revizyon işlerini yapmak üzere Sabancaya gönderilmişlerdir.

Amenajman üçüncü grubundan başmühendis muavini Macidin riyaseti altında ikinci gruptan mühendis Celâl ve Diyarbekir orman mühendisinden mürekkep bir heyet, Birinci Umumi Müfettişlik mıntakasındaki ormanları tetkikten geçirerek rapor tanzim etmek üzere Diyarbekire gitmişlerdir.

Kütahyanın Sandıklı kazası içindeki Yağcı devlet ormanının revizyon plânını tanzim etmek üzere üçüncü amenajman grubundan Ekrem ve Nevzat memur edilerek Kütahyaya gönderilmişlerdir.

Amenajman birinci grup, İstanbul Belgrat ormanlarının işletme plânını tanzim için memur edilmiştir.

Trakya ormanlarında tetkikat icra etmek üzere üçüncü grup mühendislerinden Kemal ve Remzi Kırklareline gönderilmişlerdir.

Tayin ve tahviller: Geçen ay içinde arkadaşlarımızın bir çoklarının yerleri değişmiştir. Bunları aşağıda okuyucularımıza bildiriyoruz:

Ödemiş orman mühendisi Yümnünün askerliğini bitirip işe başladığı tarihten itibaren asaleti memuriyeti tasdik edilmiştir.

Korkuteli orman yar mühendisi Hüsnü Egemen, askerliğini yapmış ve namzetlik müddetini de geçirmiş ve liyakat ve hüsnü hizmeti sebketmiş olduğundan asaleti memuriyeti tasdik edilmiştir.

Orman Genel Direktörlüğünde açık orman işletme şefliğine 126 lira ücretle Yük-

ek Ziraat Enstitüsü Baş asistanı Rıdvan Pınar naklen tayin olunmuştur.

Devrek orman mühendisliğine tayin o lunan Ereğlisi ormanları fen memuru Vasfinin harcırahı tediye edilemediğinden bunun yerine tayin olunan Sındırgı orman mühendisi Kiyasın tayin işinin keenlemyekün addile Eregalda diğer açık orman fen memurluğuna 100 lira ücretle tekrar tayin edilmiştir.

Yüreğir Sürmeceler hususi orman fen memurluğuna 120 lira ücretle eski Yağcı orman fen memuru Hakkı harcırahsız olarak açıktan tyin olunmuştur.

Mersin ikinci sınıf orman mühendisliğine 30 lira ile Adapazarı mühendisi Ömer nakledilmiştir.

Maraş orman mühendisliğine 20 lira maaşla ve mühendis muavinliği ünvanile suçlarından beraet etmiş olan Silifke orman mühendis muavini Hüseyin Avni tayin olunmuştur.

İşten menedilip açıkta olan Artivin orman mühendisi Turgut suçlarından beraet etmiş olduğundan iadei memuriyet ettirilmiştir.

Açık bulunan Kaş kazası orman mühendis muavinliği kadrosu olan 75 lira ücretli kadro ve tahsisat nisan 927 den itibaren Ankara merkezine nakli onaylanmıştır.

Gümüşhane orman mühendisliğine 20 lira maaşla ve mühendis muavini ünvanile Gerede orman mühendis muavini Hüsnü naklen ve tahvilen tayin edilmiştir.

İlgaz orman mühendis muavini vekâletine 75 liranın üçte ikisile eski Ordu kondoktörü Kâzım açıktan tayin edilmiştir.

İnebolu hususî orman fen memuru Ziyanın istifası kabul edilmiştir.

Sahibi :	Umum neşriyat müdürü	idare yeri :
Türkiye Ormancılar Cemiyeti	**Fikri Kozak**	Ankara Posta kutusu: 252

Receb Ulusoğlu Basımevi

İçindekiler

Tunceli ormanları ..... *Eyüp Sabri İnal*

Türkiyede temelli nebatat formasyonları ..... *P. M. Jukovski*

Sınırlama işleri ..... *Feyzi Ergin*

Avusturya'da orman, av hayvanatı ve Türkiyede hayvanat tetkikleri .... *Dr. Otto Koller*

Ormancılık âleminde:

I. Yurd içinde ..... *Orman ve Av*

II. Yurd dışında ..... *Orman ve Av*

Tunceli Ormanları

Eyup Sabri İnal

Türkiyenin umum orman durumu, yüzden de olsa, memleketin her yanı için tesbit edilmiş değildir. Bilhassa doğu vilâyetlerinin orman vaziyeti hakkındaki bilgilerimiz pek noksandır. Filhakika şimdiye kadar yerli ve yabancı ormancılar vasıtasile memleketin Poyraz, Batı ve Kıble parçalarındaki ormanlara dair eksik te olsa, elde bazı malûmat vardır. Buna karşılık doğu parçası ormancılık bakımından bize tamamile meçhuldür. Gerçi doğukıblesinin tenebbüt vaziyetine dair Handel - Mazetti ve Ewald Banse'nin kitaplarında ve nihayet 1933 yılında bu havalide tetkikat yapan üçüncü orman amenajman grubunun raporlarında bazı malûmat vardır. Fakat doğu ortası ormanlarına dair ne yerlilerin ve nede yabancıların bir etüdü bulunduğunu bilmiyoruz. Bu itibarla Orman ve Av okuyucularına sunulan Tunceli ormanları etüdünün büyük bir ihtiyaca karşılık olacağını umuyoruz.

(Tunceli ormanları etüdü orman müdürü Eyüp Sabri İnal) ın 1936 yılında bu havali ormanlarındaki tetkiklerinden doğmuş ve müşahedelerini rapor haline koymasile meydana gelmiştir. Orman ve Av bu raporun neşrine müsaade eden Orman Umum Müdürlüğüne ve bize kıymetli etütlerile Tunceli ormanlarını tanıtan Eyüp Sabri İnal'a teşekkürlerini sunmayı bir vazife bilir.

Hozat, Çemişgezek, Plümür, Nazımiye, Mazkirt, Pertek, kazalarından mürekkep Tunceli vilâyeti ormanlarını mahallen tetkik etmek için haziran 1936 da Elâzizden Hozata hareket ettim. Hozatta pazara gelen köylülerle temas ederek Hozat çevresi hakkında lâzım olan malûmatı elde ederek ertesi günü şimal ve şimaligarbiye müteveccihen hayvanla hareket olunmuştur.

Hozat şimalinde 1850 rakımlı Hazan tepesine kadar olan çıplak yokuş çıkıldıktan sonra gediği aşınca garp istikametinde müteferrik meşe çalılıkları başlamış ve bu çalılıkların, ileride doğu ve batıya devam ettiği ve ancak Amutkanın şark ve şarkı şimalisinde tekâsüf ederek 800 hektar vüsatinde bir koru teşkil ettiği ve diğer aksamın tamamen çalılık halinde bulunduğu görülmüştür. Şimal istikametinde yola devam olunarak (2276) rakımlı Sarı salık tepesinden şark ve şarkı şimalî istikametleri tetkik olunmuş meşe çalılıklarının ayni şekil ve surette devam ettiği görülmesi üzerine mezkûr tepeden Akviran mezreasına avdetle garbi şimaliye dönülmüşdür. Oradan Ovacığa (Zirenik) e giden yolu takiben tetkikata devam olunmuştur. Mezkûr yolu takiben Oğurlu gediğe gelinmiş ve gedikten itibaren Mıksor deresi ve şimale müteveccih sathı maillerin (1000) hektar vüsatinde mütekâsif şekilde karaka vakla mahlût meşe meşceresi korusu olduğu ve diğer kısımları Ovacığa kadar keza baltalık halinde bulunduğu anlaşılmış ve işbu yolu takiben Ovacığa varılmıştır.

Ovacıkta keza ormanlar hakkında tahkikat yapılmış ve elde edilen malûmat üzerine Munzur deresini takiben ve şarka mü-

tevcihen hareket olunarak şimale nazır ve deveye münhasıran satıh mailler tetkik olunmuş ve bu Şamuşağı deresi sathı mailleride 1200 hektar Şavalar civarının koru halinde bulunduğu ve diğer kısımların kısa meşe baltalığı şeklinde devam ettiği görülmüştür.

Bu arada Solasan civarında (400 hektar) ufak bir parça halinde çamlık da görülmüştür.

Perik uşağında dere bırakılmış Anakomu. Merho. Zaruk, Aktaşa çıkılmış (2468) rakımlı Kaçgerekbaba tepesinin altındaki geçitten geçilerek hattı balâyı takiben Bodik üzerine gelinmiş ve Bodiğe inilmiştir. Geçilen mahallin, hâkim olduğu mahaller görülmüş çıplak sahalarla meşe çalılıklarından başka bir şey görülmemiştir. Bodikten dereyi takiben Keçeler mezreasına kadar meşe çalılıkları geçilmiş, çıplak ve geniş yaylalara çıkılmış tabiatın mebzulen bahşettiği en kıymetli otları ihtiva eden ve yaylalarda hiç bir hayvan sürüsüne rastlanmadan Aşkirige inilmiştir.

Garpten şarkı şimaliye uzanan Munzur yaylaları Aşkiril ile Keçeler mezreası arasından cenuba sarkarak (2305 göl (1951) Karsakal (2635) tepelerile Göldağı namile aşağı Bora kadar devam etmektedir. Milyonla hayvanatın yaylağına kâfi gelecek olan bu geniş ve zengin sahanın boşluğundan hüzün duymamak imkânsızdır.

Aşkirikten devam eden meşe çalılıkları Pançaras deresinde nisbeten tekâsüf etmekte ise de Pançarasın kurbiyetinde daima kesilmeye tâbi tutulmuş ve ilerleyemediği görülmüştür. Devam eden bu çalılıklar Plümüre kadar uzanmıştır.

Plümüre muvasalâtımın ertesi günü Plümür şarkı cenubsindeki Sevdin (800 hektar) ormanına gidilmiş ve mezkûr ormanın da meşe ve kavaktan müteşekkil koru halinde bulunduğu görülerek Plümüre avdet olunmuştur. Vilâyetimizin garp ve şimal mıntakaları bu suretle gezilip tetkik olunduktan sonra şark mıntakasının da tetkiki için Plümürden cenuba tevcihi istikametle Tahsiniye gelinmiş ve Salördek (600 hektar) meşe ve kavak korusu görülerek civar meşe çalılıkları gözden geçirilmiş ve Şambut dağı sağda ve Göhüsen solda bırakılarak aradaki gedikten aşılmış ve Nazımiyenin Bezik (1600 hektar) meşe korusu da tetkik olunduktan sonra meşe çalılıklarile mestur dere ve tepelerden aşılarak Nazımiyeye gelinmiştir. Nazımiyeden garbi cenubî istikametinde tetkikata devamla Sapbaba ve Düzgünbaba tepelerini solda bırakarak bazan açıklık ve bazan da meşe çalılıkları ile mestur arazi üzerinden Mazkirde gelinmiştir. Mazkirtte meşhur olarak anılan Zarkavut ormanını görmek ve tetkik etmek üzere Merho nahiyesine gelinmiş ve oradan Zarkavut ormanına çıkılarak hem mezkûr orman (800 hektar) ve hem de civar meşe baltalıkları tetkik olunmuştur. Mezkûr ormandan Balışire gelinerek vilâyetimizin tetkik olunacak şayanı ehemmiyet koru ve baltalığı kalmadığından merkezimiz olan Elâzize avdet olunmuştur.

I. Jeoloji.

Vilâyetimiz ormanları hakkındaki malûmata girişmezden evvel ormanların işgal ettiği ve vilâyeti vücuda getiren arazinin tarihî hadisatını gözden geçirelim.

Suhurun tetkikile arzın hadisatını tetkik mümkün bulunduğundan esnayı seyahatta gördüğüm kalın şistî tabakattan eski devir denizlerinin derin noktalarını ve (1800—2000) rakımlarında büyük daneli rüsubî suhurla tekabül ettiği deniz kıyısına yakın sahaları ve Plümür civarında bulunan maden kömürü ile de eski karanın mevcudiyetini gördüm. Şu hale nazaran birinci devirde Anadolu denizle örtülü iken Plümür civarındaki maden kömürü havzasının eski karalardan olduğu ve birinci devrin sonlarına doğru teşekkülü cibal hadisesile vilâyetimiz dağlarının meydana geldiği üçüncü devrin sonlarına doğru vaki inhitatta bütün Anadolunun su altında kalmasına rağmen vilâyetimiz dağlarının yüksek zirvelerinin bundan masun kaldığı ve Miyosen devrinde indifaata safha olduğu anlaşılmıştır.

İkinci devrin nihayetinde Anadolu ortasının büyük bir göl halinde kâmilen cesim ormanlarla mestur olduğu bu devirde Anadolunun tekrar şedit iltivaata ve teşekkülü cibal harekâtına maruz kalmasına rağmen şarkî Torosların bu iltivaatın tesirinden kendisini kurtarmasından ve üçüncü devrin nihayetinde Orta Anadoludaki suların çekilmesile ormanların seyrekleşmesinden ve nihayet tamamen ortadan kalkmasından bu ormanların ahfadını bugünkü ormanlarımızın teşkil etmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bu kadar uzaklara gitmesek bile Tunceli ormanlarının kurunu kadimedenberi mevcut olduğu muhakkaktır. Herodotun, İran hükümdarlarından Serhas'ın, garbe doğru seyahatinden bahsederken ormansız hiç bir mahal kaydetmediğine ve Kısanofun, Bingöl dağlarının cenup etekleri civarı dağlardaki cenneti âsâ ormanlardan bahsetmesi bunun şahididir.

2. Morfoloji.

Vilâyetimiz muhtelif isimler altında

toplanmış ve Antitorusun şarkı şimaliye temadisinden ileri gelmiş dağlardan mürekkeptir. Şarktan Bingöl dağlarile birleşmiştir. 1000 - 1200 den 3000 - 3400 rakımına kadar yükselmektedir. Son derece ârızalıdır. Dik sathı mailleri, girinti ve çıkıntısının çokluğu itibarile heyeti umumiyesinin orman arazisinden ibaret olduğunu göstermektedir. Munzur suyu vilâyeti şark ve garp olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Şarkta Plümür, Nazimiye, Mazkirt garpta da Ovacık, Çemişgezek, Hozat, Pertek, kazaları vardır. Bu suyun müteaddit kollarile buna inzimam eden ve Murat çayına akan Hozat deresi ve Çemişgezekten geçen Tıgar deresi ve Piri suyu işbu sarp arazinin dik sathı maillerinden inen çay ve derelerini teşkil etmektedir.

Topdağı muhtelif olup kumlu, killi kumlu, killi kireçli, hadidî, çakıllı taşlı, Aluviyendir.

O v a l a r. Anadolu bir çok münbit ve mahsuldar ova olmasına rağmen Tunceli vilâyeti tabiatın bu lûtfundan mahrum kalmıştır. Yegâne ovası (Ovacıktır) denizden yüksekliği (1200) metredir. Garpten şarka mümtet dar ve uzun bir ova olup 28 kilometre uzunluğunda ve vasatî (4) kilometre genişliğindedir. Baştan başa Munzur suyu tarafından sulanmaktadır.

Y a y l a l a r. Tunceli vilâyeti tamamen dağlık olup şeraiti tenebbütiyenin mevcut bulunduğu sahaları meşe çalılıkları işgal etmiş yüksek zirvelerde yaylak olarak kalmıştır. Vilâyetin şimal kısmını teşkil eden Munzur silsilesinin hattı balâsı ile Plümür şarkı şimalisindeki Kuruçay ve Munzurun Aşkirikle Keçeler mezreasından cenuba sarkan Göldağı nam Karasakal silsilesinin balâsı vilâyetimizin en mühim ve

vasi yaylalarını teşkil etmektedir. Vasat kısmındaki mütefferrik yaylaları da buna ilâve edersek çok mühim bir saha teşkil ettiği meydana çıkar.

Malûmdur ki Anadolu mecmuayi nebatiyesi çok zengindir. Küçük Asya mecmuayi nebatiyesi 6500 nevi nebat olarak bulunmuştur. Bundan 2000 adedi tamamile Şarka mahsustur. Bu yaylalarda mecmuayi nebat çok mütenevvidir. Çayır otları hemen umumiyetle necliyedendir. Çok iyi neşvünema bulmuş ve çok mugaddidir. En yüksek dağlar yazın en güzel ve mugaddi otlara maliktir. İçerisinden geçerken hayran olmamak imkânsızdır. Sığırlar gibi büyük hayvanatı çok iyi besler. Bütün köylülerin yaylalarına çıktıklarını öğrenmekliğime rağmen yaylalarda göze görünecek hayvanat sürülerine rastlanmamıştır. Tesadüf ettiğim aşairin yayla evleri önünde pek güzel hayvanat gördüm. Bu kadar geniş ve zengin yaylaların mevcudiyetine rağmen aşairin pek az hayvanata sahip olması nazarı dikkatimi celbetmiş olduğundan bu nokta üzerinde meşgul olmak mecburiyetini duydum. Bu mevzu üzerine vaki olan musahabelerimizde tekmil köylülerin yedi sekiz ay devam eden şiddetli kışta hayvanlarını besleyemediklerini ve bu yüzden üretemediklerini ve ihtiyaçtan fazla miktarda ellerinden çıkarmak zaruret ve mecburiyetinde kaldıklarını öğrendim. Türkiyemizin hayvanat deposu vazifesini görmeye lâyık olan bu mıntakanın bu halde kalması mıntaka halkının eski yoksulluğa devamından başka bir şey olmıyacağından burada hayvancılığın yükseltilmesi kışın hayvanatın beslenilebilmesinin temini ile mümkündür. Ziraat olmadığı gibi suni çayırlar ihdasına elverişli arazi de bulunmadığından yegâne çare bunlara münbit mahallerde kışın hayvanlarını idare edecek kışlak arazi temininden ibaret kalıyor. Bu temin edildiği takdirde iki mühim netice elde edilecektir.

1 — Aşair, kışla temin edilirse, hayvanatını üretmek ve çoğaltmak mecburiyetini duyacak.

2 — Yazın yaylağa, kışın kışlağa gidip gelmek suretile güzergâhlar ile temas edip şimdiye kadar mücerret kalmış olan bu aşair munis bir hal alacak, ve camia içerisine girmiş bulunacaktır.

3. İklim.

Vilâyetimiz şimalden Munzur dağlarile kapalı olmasından kısmen şimal rüzgârlarından masundur. 7-8 ay kış devam eder. Mayısta zeriyat ağustosta hasat yapılır.

Kışın çok kar yağar. Ağustos ayına kadar zirvelerde kar eksik olmaz. Havası kuru, lâtif ve sağlamdır.

Dağlık ve yüksek rakımlı bulunan bu havalide oldukça şiddetli rüzgörların mevcudiyeti anlaşılmaktadır. Malûmdur ki rüzgâr nebat üzerinde infidaç keyfiyetini teshil ettiğinden tegaddî ve neşvünema ile nebatın sureti inkişafını mucip olur. Rüzgârın bu müfit tesiri nebatat üzerinde görülmüştür. Rüzgâr infidacı teshil etmekle beraber havanın yabis bir hal almasını da mucip olduğundan nebat infidaç satıhlarını azaltır. Nitekim yaylalarda gördüğüm nebatat hemen umumiyetle çok küçük yapraklıdır. Kengir, işkin, gibi 4-5 kadar mahdut geniş yapraklı nebat görülmüş ise de bunların da kısmen dikene tahavvül ettiği ve kısmen de eş'arla setrolunduğu görülmüştür. Rüzgârların bu tesiri orman ağaçları üzerinde bariz bir şekilde görülmektedir.

Senenin dört mevsimi yalnız Çemişkezekte hükmünü icra etmekte diğer kazalarda hükmünü yapamamaktadır. Kışı sert karı mebzuldür. Eylûlde yağmur teşrinlerde kar başlar. Ancak nisanda nisbeten münhat mahallerden kar kalkar.

4. Ormanlar.

Tunceli ormanlarını kaza ve yahut teşekkül itibarile bir kaç parçaya ayırarak mütalea etmek imkânsızdır. Vilâyet arazisinin teşekkülü ve ormanların bu arazi üzerindeki tevezzüü toplu bir halde mütaleasını mecbur kılmaktadır.

Şimalde Munzur suyunun ayırdığı ve şeraiti tenebbütiyenin mevcut olmamasından teşekkülünden beri çıplak kaldığı anlaşılan Munzur silsilesinin vilâyetiniz hududuna düşen cenup satıh mailî ise cenuba sarkan parça istisna edilirse dağlardan müteşekkil vilâyet arazisinin mühim bir kısmını meşe çalılıklarile mestur olduğunu görüyoruz bu meşelikler 1200, 1300 metrede başlıyarak 2000 metreye kadar yükselmektedir. Ezcümle Çemişgezeğin 1750 rakımlı Kızılziyaret tepesi ile 2100 rakımlı Hanife tepesine ve Külenk dağından 1730 rakımına. Tokmakbabada 2000, Suribabada 2250. Zerdağında keza 2000. Limosda 2200 rakımlarına kadar yükseldiği görülmektedir. (tabiî zirveler çıplaktır)

Bu kadar vasi fundalıklar içinde koru şeklini gösteren ancak 3 parçaya tesadüf olunmaktadır. ki.

1 — Oğurlu yokuşu olup	1500	rakımında	1000	hektar
2 — Şamuşağı deresi olup	1700	»	1200	»
3 — Şavalar civarı olup	1600	»	1600	»
4 — Plümürün Sevdin ormanı	1800	»	800	»
5 — Nazımiyenin bezik ormanı	1800	»	1600	»
6 — Mazgirdin Zerkavut ormanı	1500	»	800	»
7 — Çemişgezeğin Amutka civarı	1400	»	800	»
8 — Salordek ormanı			600	» dır
			8400	

Solesan civarında görülen 400 hektar çamlık hakkında ayrıca fennî araştırmalarda bulunulacaktır. Civar ve etrafta başkaca çam ormanı olmadığından bu ormanın menşei, şayanı tetkiktir. Şu itibarla vilâyetin umum sahası olan 8640 kilometre murabbadan 2472 kilometre murabbaı meşe çalılığı 88 kilometre murabbaı da meşe korusu olarak tesbit edilmiştir. Saha itibarile çok mühim bir yekûna malik olan ışbu ormanlar maalesef kendisinden beklenilen istifadeyi temin edemeyecek bir vaziyettedir.

Evvelâ meşe çalılıklarını nazarı itibara alalım, bu çalılıklar hiç bir mahalde müstakil vaziyette değildir. Vilâyetimiz köyleri malûm olduğu üzere toplu ve müçtemi bir halde değildir. Her köy bir iki evden mürekkep mezrea ve kom denilen parçalara ayrılmıştır. Ziraat arazisinın olmaması ve halkı arazi buhranı karşısında kalması yüzünden mecburî ve zarurî olarak köy evleri dağınık vaziyette teşekkül etmiş ve o suretle kalmıştır. Nihayet 4-5 dönüm ziraata yarar toprak bulunan mahalle bir ev kurulmuş bu arazinin 15-20 dönüme baliğ olan yerlerine 2-3 ev konmuştur. Köylerin bu şekilde kurulması şüphesizdir

ki ormanların ekseriyetini teşkil etmiş ve meşe çalılıkları bu suretle parçalanmıştır. Parçalanmış olan bu çalılıklar da civarındaki evlerin kayden değilse de filen tasarruflarına uğramıştır.

Koru halinde bulunduğunu yukarıda arzettiğim meşe ormanlarından yalnız Bezik ormanı hakkında hiç bir tasarruf iddia edilmediğini diğerlerinin tamamen tasarruf altında bulunduğunu işittim. Plümürün Tahsini köyündeki Seyit Mahmut denilen zatta cetleri zamanına ait ve 70-80 senelik ser'i ilâm gördüm. Mezkûr ilâmda keza uzun zamandanberi tasarruftan bahsedilmesine bakılırsa bu yerlerde aşairin yerleştiği tarihten itibaren şahsan ve filen tasarruf altına alındığı anlaşılıyor. Ayni asiretin ayni kolundan iki şahsın yekdiğerinin meşeliklerine tecavüz etmemesi ve lüzum hasıl olduğunda kışın hayvanatına vedirmek üzere birbirlerinden para ile meşe yaprağı satın alması şahıslar arasındaki tasarrufa riayet edildiğini meydana çıkarmaktadır.

Bu suretle parçalanan meşelikler yüksek boy alıp kesafet temin edemediğinden kökler arasındaki açıklıklar çayır otu istilâsına uğramış toprak rutubetini kaybetmiş ikinci bir açıklıklar meydana gelmiştir.

Korulara gelince: Uğurlu yokuşu, Amutka civarı, Şamuşağı deresi, Savalar civarı, Plümürün Sevdim ve Salördek, Nazımiyenin Bezik, Mazkirdin Zarkavut korularından yalnız Salördek meşe çalılıklarında arzettiğim şekilde mezrea ve kom denilen ev ve arazi ile parçalanmış; diğerleri müstakil vaziyette bulunmuştur. Bunların da emsali gibi parçalanmamasının sebebi: ihtiva ettiği arazi içerisinde ziraata yarar saha bulunmadığından ileri gelmekle beraber kısmen tasarruf iddiaları ve kısmen kom ve mezrealara uzak olmasından kurtulmuştur.

Köylülerin yaş ağaç kesmek itiyadında olmamaları bilâkis yaşlı eşcara mukaddes nazarile bakmaları ve odun ihtiyaçlarını daima kurudan tedarik etmeleri ve ebniye kerestelerini kavaktan yapmaları koruların muhafazasından en büyük âmil olmuştur. Eğer köylülerin bü fazileti olmamış olsaydı hiç muhafaza teşkilâtı olmadan koruların bugün yerlerinde çalılıklardan başka bir şey görülmiyecektir.

Köylerde ağaç sevgisine delil olmak üzere bir çok kavak çeliklerinin dikildiğini ve hayvanattan muhafaza için gövdelerinin kemali ihtimamla dikenlerle tahtı muhafazaya alındığını memnuniyetle gördüm. Raporun bir kısmında ehemmiyetli bir mevzu teşkil eden kavaktan bahsedeceğimden burada bu hususu kaydetmekle iktifa ediyorum.

Ormanlarımızı teşkil eden eşcarın cins ve nev'i: Ormanlarımızı teşkil eden eşcar meşe envaından ibarettir. Gerek çalılıklarda ve gerek korularda galip eşcar meşe envaıdır. Yalnız Uğurlu yokuşu, Şamuşağı deresi, Şavalar civarı, Sevdibezik korularında % 10 nisbetinde (Popülüs nigra) karakavak bulunmaktadır. Meşe çalılıkları içerisinde Budik civarında ve Plümürün Kinon dağında Tahsini köyü civarında (Junuperus) ardıç görülmüş Unukuş yokuşu ile Bozik korusunda (Aser kampestir) dağ akça ağacına rastgelinmiştir.

Tahsini civarında vaktile 30-40 sene evvel eşcarı ihtiva eden ardıç ormanı olduğu Seyit Mahmudun hanesinde bulunan

0.40-0,50 ve 5-6 çapındaki ardıç keerstelerinden anlaşılmıştır. Mumaileyhin ifadesine nazaran 30-40 sene evvel annesi mezkûr evi yaptırırken bu ardıç kirişlerini civarlarındaki Limes dağından tedarik ettiğini ifade etmiştir. Bugün bu ardıçların bakiyesi şüceyr halinde mevcuttur. Yukarıdaki arz ve izahata nazaran vilâyetimiz ormanları meşeden mürekkep olup kavak ârızîdir. Ardıç munkariz vaziyettedir. Dağ akça ağacı ise Unukuş yokuşunun başile Bezik ormanında cüz'iyet kabilinden ve şüceyr halindedir.

Gezdiğim ormanlarda başkaca şüceyrata tesadüf etmediğim gibi yabani meyva ağaçlarından pek mahdut olarak yalnız ahlat denilen yabani armutla alıç görülmüş ve başkaca yabani meyva ağacı görülmemiştir. Ovacıktan Plümüre giderken Badik köyünde mebzulen ceviz ağaçları vardır. Plümürden Deş nahiyesine giden ve bu defa amelei mükellefe ile yapılan yeni yolun dereye düşen güzergâhında fazla miktarda hüdayi nâbit olarak bir çok ceviz ağacı görülmüştür. Bu cevizlerin meyvalarından civar köylülerin istifade ettiğini ve civar şehirlere oldukça mühim miktarda ceviz satışı yaptıklarını öğrendim. Vaktile çok sarp ve yaya olarak bile geçilmesine imkân olmıyan bu derede yeni yapılan yolun bu kıymetli eşcarın köylüler tarafından kesilmesine çığır açmaması için lâzım gelen tedbirin alınmasını kaymakamdan rica etmekle beraber Plümürde bulunan orman muhafaza memuruna da buranın eyi muhafazası için kat'î emir ve talimatı verdim.

Orman eşcarının cesametine gelince: Meşe çalılıkları; isminden de anlaşılacağı üzere çalı halindedir. En kalınları 0.03-0.05 santim kutrunda 1,5-2,5 metre yüksekliğindedir. Bunlar seçme baltalık şeklinde idare edilmektedir. Köylüler bu bataklıklardan iki surette istifade etmektedirler. Mazkirt kazasının şarkı cenubî ve garbı cenubisinde bulunan köylülerle Hazatın garbi cenubisindeki köylüler bu bataklıklardan seçme suretile odun ve odun kömürü tedarik ederek Elâziz şehri halkını ihtiyacına arzetmektedirler.

Plümürün şarkı şimalisindeki köylerde ayni veçhile Erzincan ihtiyacatına hasretmektedirler. Bunlardan gayrisi ancak hayvanatının kışlık yeygisini temin etmek üzere yaprak tedariki için tahsis ettikleri baltalıkları (Tetar) yani topbaşı usulile kat'iyata tâbi tuttuklarını gördüm. Bir buçuk iki metre gövdenin üstündeki dalları budamak ve 3-5 senede bir kerre kat'iyata tâbi tutmaktadırlar. Bu usulü takipteki kasıtlarını öğrenmek için soruşturmalar yaptım. Serbest gezen hayvanatın taze filiz ve dalları tahrip etmemeleri için bu usulü takip ettiklerini öğrendim ki. çok doğru ve muvafık buldum. Halen bu baltalıklardan başka suretle istifade edilmemektedir. Aşağıda arzedeceğim üzere bu baltalıklar usul ve fenne uygun bir şekli idareye tâbi tutulur ve vilâyetimiz yolları da ikmal edilirse bu ormanlardan istifade ciheti genişleyebilir.

Koruları teşkil eden eşcarın cesameti ise 0.15-0.25 kutur ve 5-6 metre boydur. Bunlar da ancak telgraf ve telefon direği olabilir. Bundan yüksek yani 0,30-0,35 kutrundaki eşcarın çürüyüp kuruduğunu gördüm. Zerkavut ormanında çok miktarda bu suretle kurumuş eşcar göze çarpmaktadır. Mevcut eşcarın yaşına nazaran iktisap ettikleri kutran ve tulen tecessümlerini çok az buldum. Bundaki esbabı fenniyenin ber-

gördüm, bu ağaç hüdayi nâbit olarak ormanlarımızda güzel yetişmekte olduğu gibi hususî arazi kenarlarında yetiştirilmekte olduğu da görülmüştür. Ancak köylüler usulüne tevfikan çelik tedarik etmediklerinden yetişen ağaçlar arızalı olup muntazam değildir. Buna rağmen oldukça eyi netice alınmaktadır. Muhit ebniye kerestelerini kavaktan tedarik etmektedir. Halbuki kara kavak odunu kâğıtçılık için lâzım olduğu kadar kibrit çöpü için de mergubtur. Bu köylülere az zamanda büyük kazanç menbaı temin etmek için kara kavak yetiştirmeye çok müsait bulunan vilâyetimizde vasi mikyasta kavak çeliği diktirmeliyiz, bu da bizim için hem kolay ve hem de mümkündür. Lâzım olan çeliklerin her köyden tedariki imkânı bulunduğundan bizzat başlarında bulunmak suretile vilâyette yüzbinlerle kavak çeliği diktirmek ve az zamanda servet kaynağı haline getirmek mümkünattandır. Bu kavaklardan 5-6 sene sonra araba okluğu gibi ağaç elde edilmekle beraber 10-15 sene sonra tahtalık geniş çapta ağaç ta elde etmek mümkündür. Vilâyetimiz şimalden ve cenuptan şimendifer hattı ile münasebeti olmasından vilâyet haricine vasi mikyasta ihracat yapmak ta kabil olacaktır. Memleketimiz sanayii için bu kavakların bugünkü günde hariç memleketlerden celp olunduğuna nazaran bu hususa verilecek ehemmiyetin yerinde olacağı takdir buyurulur.

5. Orman teşkilâtı.

Ormanlarımız hakkında buraya kadar arzettiğim malûmata nazaran mevcut ormanların muhafazası ve fenni şekilde idare ve işletilmesi için şimdilik berveçhiati teşkilâtın kurulmasına lüzum vardır:

Yukarıda da arzettiğim üzere halen iki işletme mıntakası vardır. Bunlardan birisi Elâzize civar Mazgirt, Hozat diğeri de Erzincana civar Plümürdür. Birisinin merkezi müdüriyet merkezi, diğerinin de Plümür olmak üzere iki mühendis verilmelidir. Bunlara iki de muamelât memuru ilâvesi zaruridir. Muhafaza teşkilâtı burada hususiyet peyda etmektedir. Bunun için de orman mıntakalarındaki aşair adedi nazarı itibara alınmak ve her aşiretten bir muhafız tayin etmek lâzımdır. Hariçten tayin edilecek muhafızın buralarda iş göremiyeceğini zannediyorum. Muhafızlıklara mülga aşiret reislerinin intihabının bilhassa bizim vazifemizi yapmakta çok işimize yarayacağı kanaatındayım. Hükûmet nüfuz ve tesiri altına giren ve alacağı maaşa müftehir bulunan bu adamların hayırlı bir uzuv olacağı da şüphesizdir. Bunların adedini de Bahtiyar, Abbasuşağı, Arslanuşağı, Kalan, Baluşağı, Keçeli, Şamuşağı, Lâçinuşağı, Kıranlı, Koçuşağı, Yukarı Karabalı, Kureyşan aşiretlerinden olmak üzere 14 olarak tesbit ettim. Hülâsa edersek iki mühendis, iki muamelât memuru, 14 muhafız kadrosiyle bugünkü ihtiyaç temin edilmiş olur.

---

veçhi ile bunlardan ileri geldiği kanaatındayım.

Ormanlarımızı teşkil eden meşe envaından ve akmeşe seksiyonundan (Quercus pedunculata) zeneplı meşe ile kara meşe seksiyonundan (Quercus cerric) saçlı meşe gelip bir vaziyettedir.

Zeneplı meşenin tabii zonu kestane mıntakasile kayın mıntakasının sıcak kısmıdır. Saçlı meşenin tabii zonu ise kestane mıntakasıdır. Kestane mıntakası cibali 600 metre rakıma kadar yükselmektedir. Kayın mıntakası ise cibali, garbi Anadoluda 1400 şarki Anadoluda bundan aşağıdır. Şu neticeye göre ormanlarımızın 1200 den 2000-2100 metreye kadar yükselmesine nazaran tabii zonu haricine çıkmış oluyor ki tabii cesameti almaması bundan ileri geliyor, demektir. Ormanlarda o kadar araştırmalar yapmaklığımıza rağmen kalın dip kütükleri görülmemesi bu kanaatımı takviye etmiştir. Bu hususlaki araştırmalara devam edilecektir. Müteakip araştırmalar neticesinde bu ormanlarda nevi eşcarın tebdili cihetleri de arzolunacaktır. Arazimizin orman arazisi olması ve ormanlarımızı bugün teşkil eedn eşcardan da beklenilen istifadenin temin edilmesi isbu araziye münasip eşcarın intihap ve yetiştirilmesi zaruretini ve mecburiyetini doğurmaktadır. Mevcut çalılıklar himaye vazifesini göreceğinden vuku bulacak çalışmalarda muvaffakiyeti temin edecektir.

Ormanlardan bugün edilen istifade: Yukarıda bir parça arzettiğim üzere ormanlarımızda bugün edilen istifade cüz'iyet kabilindendir. Erzincan ve Elâzize yakın bulunan mahallerden odun ve odun kömürü tedarik edilmekte mütebaki kısımlarda ise kurak semtlerde hayvanatın kış iaşesi için yaprak temin olunmaktadır. Korulardan da ihtiyaç vukuunda telgraf direği kestirilmektedir. Bundan da anlaşılıyor ki ormanlarımızdan bugünkü istifademiz hiç mesabesindedir. Bugün ve bu şerait karşısında ormanların bu vaziyeti ile randımanını yükseltmeğe de imkân göremiyorum. Bu hususu ancak zaman temin edecektir. Bunun için de şimdiden işe başlamak ve ormanları ve orman eşcarını tanzim etmek gerektir. Yaylalar bahsinde Tunceli köylülerinin hayvanatından bahsederken bunların üretilmesi ve vasi mikyasta hayvan yetiştirilmesinin temini için bu köylülere kışlak teminini arzetmiştim. Bu kışlaklar temin edildiği takdirde köylüler yaprak için vaki olan kat'iyattan sarfı nazar edecekler daha doğrusu bu ihtiyaçtan vareste kalacaklarından ormanlarımız bu şekildeki tahribattan kurtulacaklardır.

Odun ve odun kömürü istihsaline hasredilecek sahalarda da fennî kat'iyat tatbik ettirileceğinden ormanların müstakbel şekli intizam kesbedecek fundalık halinde bulunan aksam yükselmeğe başlıyacaktır. Sükranla şahidi olduğumuz bugünkü imar faaliyeti devam ederek her tarafta yollar da yapılmış ve açılmış olacağından baltalıklardan vasi mikyasta maden sütunu tedariki imkânı hasıl olacaktır. Bu suretle orman aslî hasılatı olarak odun, kömür, maden sütunu ve korulardan da telefon, tel direği ve küçük çapta ebniye kerestesi ile araba ve çift alât ve malzemesi tedarik ve temin olunacaktır.

Bunlardan daha evvel ve az zamanda muhit için çok istifade temin edecek olan kara kavaktan bahsetmek isterim. Seyahat ettiğim yerlerde çok yetişmekte ve yetiştirilmekte olan Populus nigra kara kavak

Türkiyenin temelli nebatat formasyonları

Türkçeye çeviren : Yakup Apanay — Yazan : P. M. Jukovski

«Aşağıya dercettiğimiz makale Rus profesörü P. M. Jukovski'nin «Ziraî Türkiye» adlı eserinin V inci faslının lisanımıza tercümesidir. Pr. jukovski 1925-1927 seneleri zarfında ziraî tetkikatta bulunmak maksadile memleketimizi üç defa ziyaret etmiş ve Anadolunun bir çok mıntakalarında dolaşmıştır. Bu üç seyahatin neticesi olarak yazılan 700 sahifelik büyük eser 1933 senesinde Rus Fen Akademisi azasından Vavilof'un redaktionu altında neşredilmiştir. Rusyanın «nebat yetiştirme enstitüsü» tarafından tertip edilen bu seyahatlardan maksat: Ziraatin beşiği olan kadim ziraat memleketlerinde mevcut kültür nebatatının tetkiki ve toplanmasıdır. Ele aldığımız bu eser, ziraat sahası dahilinde memleketimiz hakkında yazılan ilk mufassal eserdir.

Kitabın asıl mevzuu ziraat olmakla beraber Anadolunun umumî nebatat formasyonları ve ezcümle ormanları hakkında da kısaca toplu malûmat verilmektedir. Bu cihetten bittabi bizi, ormancıları da alâkadar etmektedir. Ve öyle zannediyoruz ki, makale bir çok meslekdaşlar için faydalı olacaktır; çünkü şimdiye kadar lisanımızda neşredilen eserlerde (eğer yanılmıyorsam) Anadolunun umumî nebatat formasyonları hakkında toplu malûmat veren eser yoktur.

Yalnız başka kaynaklardan da istifade edilmek suretile meydana gelen bu eserin ormanlar faslında göze batan bazı hatalar vardır. Onlara da burada kısaac işaret etmeyi faydalı buluyoruz:

1) Uludağ (Keşişdağı) ormanlarında Ladin (Picea orientalis) bulunduğu zikredilmektedir. Biz 1928 senesinde Uludağın en kesif ormanlık mıntakasında (şimalişarkî tarafında) aylarca çalıştık; fakat bir tek lâdine tesadüf etmedik. Picea orientalis'in Uludağda bulunduğunu bilen meslekdaşlardan bize malûmat vermelerini rica ederiz.

2) Garbî Karadeniz ve Kocaeli ormanlarındaki orman altı şüceyratı bahsında her nedense, bu formasyonda gayet mühim mevki tutan (Prunus laurocerasus) den bahsedilmemektedir; halbuki oralarda bu şüceyr çok defa orman gülünden daha fazla yer tutmaktadır. Kocaelinin, Bartının bazı ormanları gibi.

3) Orman teşkil eden dağları sayarken, meselâ Yamanlar dağı için çam ve göknar ile birlikte ardıçlar da zikredilmektedir. Bir ormancı nazarında ise ardıç ancak orman altı tabakasını teşkil eden şüceyrat arasına sokulabilir. Mamafi bu son noktai nazar farkı belki de Pr. Jukovski'nin bir profesyonel ormancı olmayıp nebatatçı olmasından ileri gelmektedir. Bu cihet ormanları tavsifte kullanılan lisandan dahi belli olmaktadır.

Nihayet şunu da söylemeden geçemeyiz ki Rusyada pek inkişaf etmiş olan, ormanların tipolojik ve fitososyolojik tasnifiye tahlili Jukovski'nin eserinde pek az belli olmaktadır.

Büyük emekler neticesi meydana geldiğine şüphe olmayan bu eserden ormanlara ait olan kısmını kitabın Rusça aslından Türkçeye çevirerek orman ve av okuyucularına sunuyoruz.»

Toprakların teşekkülü

Anadolunun bir çok yerlerinde suhurdan toprak teşekkül etmesi az müsait şerait altında cereyan etmektedir. Toprak tabakası eyi teşekkül etmiş yerler muayyen şeraiti tabiiyenin mevcut bulunduğu mevkilere münhasır kalmıştır. Bu tabii şartlar şunlardır: Yağmurların bütün sene zarfında yağması, geniş yapraklı cinsleri ihtiva eden ormanların ve zengin haşişi nebatın bulunması, suhurun mihanikî itikâli ile beraber nebatî enkazın da tefessüh etmesi ve nihayet yüksek derecei hararet ile kesif yağışların ayni zamanda birleşmiş bulunması.

Anadoluda tipik lös ve diluvial cinslerden olup, bunların teşekkülünde atmosfer tozlarının da bir az rolü olmuştur. Orada toprağı meydana getiren asıl faktör suhurun itikâlidir. Anadolunun bir çok yerlerinde, yaz ve kısmen sonbahar kurak geçmesi ve ayni zamanda mevsim ve gece gündüz derecei hararet farkının ehemmiyetli olması suhurun mihanikî itikâlini temin etmekle beraber, onların kimyevî itikâlini zorlaştırır. Yağmur ve sıcak mevsimlerin başka başka zamanlara rastlaması kimyevî teamülleri batileştirir. Şüceyrat tabakasını ihtiva eden orman gibi, toprak teşekkülünde en kuvvetli bir faktör. Anadoluda nisbeten ufak sahalarda kalmıştır; bu gibi orman sahaları genişlemek şöyle dursun insanın tesiri altında mütemadiyen azalmaktadır. Ormanların imhası, başka yerlerde olduğu gibi Anadoluda da bir işletme sistemi halinde tetkik edilegelmiştir. Ormanlar mahrukat, dahilî inşaat, ihracat malı için kesilmiş ve bazan da alay olsun diyerek kasden yakılmıştır.

Meselenin esası şudur ki, Anadoluda orman bir kere kesildi mi, bir daha orada yetişmiyor, çünkü toprağın teşekkül hadisesi imha hadisesinden geri kalıyor, (Philippson). Çıplak kalan toprak hemen seller vasıtasile akıp gidiyor, ve yerinde ana sahradan başka bir şey kalmıyor. Herhalde böyle yerlerde toprak tabakası mevzii ve zayıf olduğundan orman yetişmesi için lâzım olan şerait kaybolmağa başlıyor ve orman yerine olsa olsa şüceyrat kaim oluyor, fakat onu da çoban rahat bırakmıyor. Şüceyrat ormanı da kaybolunca, toprak bakiyesi sel, rüzgâr ve kayma kuvvetlerinin ittifakı ile büsbütün ortadan kalkmış bulunuyor.

Ormandan âri kalan toprağı yerinde muhafaza etmek için yegâne çare orada ziraat yapmaktır, çünkü zirai nebatat meyilli yerlerde toprağı tutundurabilir. Fakat umumiyetle bu yapılmıyor, çıplak kalan arazi üzerine hayvan sürüleri saldırılıyor, sürüler ise her iki işi yani hem ormanın hem toprağın imhasını tamamlar. Bittabi toprağın mahvolması onun kosmosa karışması demek değildir, toprak tabakası su ve kısmen rüzgâr vasıtasile dağların altına, ovalara nakledilmiştir. Fakat toprak eski yerinde kaybolmuş, artık orman da yok, iklim ise değişmeye hem de fena ci-

hette değişmeye mahkûmdur.

Anadolunun taşlık step ve çıplak tepelerle olan karakteristik manzarası, hep toprak tabakasının kalığından ileri gelmektedir. Buna mukabil rüsubî topraklar eyi temsil edilmiştir. Sağnak şeklinde yağan kış ve ilkbahar yağmurları ve bir çok dağ dereleri itikâl mahsullerini aşağılara sürükleyerek vadi ve ovalarda allüviyal ve dilüviyal rüsubat meydana getirirler. Dilüviyal rüsubat çok defa iri çakıllı haldedir bu çakıllar mevsim suları ile sürüklenerek getirilmiştir;neticede bu gibi rüsubat killi, killi kumlu ve sair tabakat şeklinde görülür. Ekseriyeti teşkil eden rüsubat kumtaşı, mergel, volkanik suhur ve saire olduğundan, rüsubat da mezkûr suhurun parçalarından ibarettir. Uzun müddettenberi sistematikman teressüp edegelen allüviyal rüsubatın büyük mikyasta tezahürü Anadolunun en münbit ovaları olan Çukurova, Menderes, Gediz, Bakırçay ve sairede görülür. Memleketin dalgalı ve ayni zamanda allüviyal rüsubatın mevcudiyeti, bereketli ziraatın timsalidir. Anadolu ziraatinin kısmı küllisi, ovalara ve tuzsuz ve batak olmayan vadilerde temerküz etmiştir. Fakat dilüviyal çakıl ve iri parçalı suhur altında kalarak topraktan mahrum olan yerlerde ziraat imkânsızdır. Fakat ne de olsa Anadolunun ziraat merkezleri ovalardadır.

Bundan dolayıdır ki, kültür nebatatının çeşitli olması dağ setlerine isabet eder.

Anadolunun toprakları henüz tetkik edilmiş değildir, bu iş için hususî araştırmalara ihtiyaç vardır. Umumî şema halinde denebilir ki, muhtelif tipte step toprakları, killi, çernozem, kumlu, taşlı, tuzlu ve saire Anadoluda en ziyade intişar etmiş vaziyettedir. Yayla ve çayır toprakları daha ziyade şarkî Anadolu için karakteristiktir. Orman toprakları Anadolunun şimal kısmını ve Akdenize yakın bazı sahalar ile küçük Asyanın şarkî dğlarını kaplarlar. Toprakların iskeleti allüviyon ve dilüviyondan müteşekkildir. Kırmızı toprak ise deniz kenarında ve Rize vilâyetinde bulunmaktadır.

Nebatî rejiyonların şeması

Anadolunun nebatî rejiyonları umumiyetle iklim rejiyonları ile beraber ve ayni sahalara isabet ederler. Kaba tasnif yaparsak 1) Akdeniz, 2) Karadeniz, 3) merkezî ve şarkî Anadolu iklim rejiyonları tebarüz ettirilebilir. İklim bahsinde biz daha ince tasnif yapmıştık, fakat ne de olsa bu üç kısım için senevî yağış miktarı ve kış derecesi suhuneti aşağı yukarı muayyendir. Ayni tasnif nebatat için de muhafaza edilebilir.

1) *Akdeniz nebatî rejiyonu*: Küçükasya yarım adasının garb cihetini ve cenup kısmındaki dağların Akdenize bakan mailerini işgal eder. Burada denizden muayyen irtifaa kadar hususî bir tenebbüt formasyonu olan makî ve firigana «Phrygana» vardır. Kış tenebbüt mevsiminin yağmurlu ve yazın da kurak geçmesi yukarıda işaret ettiğimiz kserofil, yaz kış yeşil kalan formasyonları doğurmuştur. Dağların yüksek, serin ve daha ratıp kısmında mezofil ormanlar bulunur.

2) *Karadeniz nebatî rejiyonu*: (Engler, Philippson ve Krause'ye göre cenubî evksim rejiyonu) şarkî kısmı, geniş yapraklı ağaçları havi ve yaz kış yeşil kalan alt tabakalı mezofil ormanlarile örtülüdür, bu formasyonda garba doğru Kolhida elemanları yerine Akdenizdekiler kaim olur.

3) *Orta ve şarkî Anadolu rejiyonu*: Burası yüksek steplerdir ki, iklimi soğuk ve sürekli kış mevsimi ile karakterize edilir. Bu stepler pek mütenevvidir, umumiyetle geniş dağ stepleri olan bu rejiyonda Antitorus ve kısmen Gâvurdağı orman veya ormanlı step halinde ada gibidir.

Akdeniz nebatî rejiyonu

Nebatatın umumî tasnifi: Akdeniz florasına birbirini takip eden üç floranın karışması ve yekdiğerine tesiri neticesinde husule gelmiş nazarı ile bakılır:

1) İlk üçüncü zamanın süptropikal florası, 2) şimalî nısıf kürenin soğuması hasebile ric'at eden üçüncü arktik florası, 3) incimat devrinin boreal florası.

Bu üç floradan her biri ric'at esnasında Akdeniz mıntakasında kendi elemanlarını bırakmıştır. Bu hususun doğru olup olmadığı kestirilemez, fakat bizim için mühim olan cihet Akdeniz florasında orta Avrupa florasına has elemanların ve yarım çöl florası mümessillerinin bulunmasıdır. Yarı çöl mıntakası Akdeniz rejiyonuna şark ve cenupta hemhuduttur. Akdeniz florası bu rejiyonun şark ve garp kısmında az çok farklıdır, bu cihet kat'iyetle tesbit edilmiş gibidir.

Küçükasyanın Akdeniz nebatatını şarkî kısma ait addedebiliriz ki bu kısmın hususiyeti dikenli nebatatın çokluğundadır.

Akdeniz nebatatı teşekkülünü evvel emirde hususî iklimin tesirine medyundur. Yağış kâfi miktardadır, yalnız kışın ve sonbaharda düşer. Yaz ve kısmen sonbahar yağmursuz ve sıcak geçer; tebahhurat da bu sırada azamî haddini bulur. İklimin kaydettiğimiz karakterleri 400-600 metre şakulî zon dahilinde oldukça muntazam tezahür eder. Daha yüksek zona çıkılınca nebatatın evsafı değişmeye başlar, Akdeniz florasına mensup elemanlar azalır. 800 metrenin yukarısında ormanlı step ve orman müşahede edilir. Bu tebeddülatın sebebi kışın soğuk ve yazın yağmursuz olmasındandır.

Şarka doğru gidilince, Anadolu arazisi yavaş yavaş yükselir, iklim ise berrileşir. Kışın daha şedit tebahhur fazla, yağmurlar ise daha az ve yağmur mevsimi de bahara rastlar. Tipik Akdeniz florası yerine adım adım yüksek steplere mahsus elemanlar kaim olur. Filvaki Engler orta Anadoluyu Akdeniz florsı rejiyonuna ithal ederse de hali hazırda bu iddianın esassız olduğu kabul edilebilir. Şu halde hususî Akdeniz florası Küçükasya dağlarının aşağı zonur, işgal eder. Ege denizi kıyılarından başlıyarak en ziyade sahil kısımlarda tezahür eder. Memleket içerisine intişarı ise vadileri takip ederek aşağı yukarı İstanbul tülüne kadar dayanır. Bu floranın kurak yaz ve ratıp kışa tetabuk etmesi haşişî nebatatta, süceyratta ve ağaçlarda muhtelif şekilde kendini gösterir.

Ağaç ve süceyrat, yazın rutubet fıkdanından müteessir olmakla beraber sıcaktan istifade ederler; kışın ise hararet vakıa azdır, fakat tenebbütü durduracak derecede az olmadığından bol yağmurlardan istifade imkânını bulurlar. Neticede istifa bütün sene zarfında faaliyette bulunabilecek fertlerin lehine çevrilmiş bulunuyor. Bun-

dan dolayıdır ki ona şüceyr ve ağaçları yaz kış yeşildir. Veya pek kısa zaman için çıplak kalırlar. Yaz sıcaklarında azamî istifade edilmesine fakat kuraklık engel teşkil eder. Bundan içindir ki hususi Akdeniz ağaç ve şüceyrata pek sert yapraklıdır, kutikül tabakaları sıkıdır, yaprak derunu eter yağları ile meşbu olduğu gibi haricen de güneş şuaatını inikas ettirmek için gayet parlaktır. Saydığımız hususat hep tebahhuratı azaltmaya hizmet eder. Bazı nebatatta ise ayni gaye, yaprakların iğne veya diken şeklini alması ile temin edilmiştir. Bunu meselâ, firigana nebatatında görebiliriz. Haşişi nebatat, Akdeniz ikliminin kıl yağmurlu sonbahar ve kış tenebbüt mevsimlerinden istifade eder. İlkbaharın ortası ve yaz sonunda bunlar artık ölmüş vaziyette bulunurlar. Bahçe ve tarlaların kültür nebatatı da sonbaharda ekilerek tenebbütleri kışın ve ilkbaharda vukubulur. Yazın ise ancak sulanan nebatat büyüyebilir (Philippson).

Akdeniz nebati rejiyonunun esas formasyonları: 1) Maki. 2) Firigana «Phrygana, 3) Akdeniz ormanlarından ibarettir. Ayrıca da sahil nebatatı ve buralarda nadir olan çayırlar ve saire gösterilebilir. fakat bu sonuncular hususi Akdeniz karakterile malik sayılmazlar.

Coğrafi noktai nazardan mütaleamızı Ege sahillerinden başlıyarak memleket dahiline ve dağlara doğru götürmek daha kolay geldiğinden, biz de tavsife sahil nebatatından başlayalım.

Sahil nebatatı

K. Krause tarafından işaret edildiği veçhile bu sınıf YunanGalipedası ile bir çok müşterek vasıfları haizdir. Galipeda, Atina nebatat bahçesi direktörü Th. Hedreich tarafından tetkik edilmiştir. Ege sahilleri nebatat mecmuasında hususî elemanlara rastgelinmez, bu mecmuayı teşkil eden nebatat umumiyetle sahillere karakteristik olan galofitlerden ibarettir (Aeluropus littoralis, Eryngium maritimum, Cakilemaritima, Juncus maritimus, Medicago marina, Hordeum maritimum, ve saire gibi). Sahil kısmında bizim için enteresan olan Beta vulgaris var. Maritima mevcuttur. Bu nebat hususî Akdeniz nebatı olup, nevileri takiben memleket dahiline de girmektedir. Ağaçlardan en enteresanları Pinus pinea, Pinus pinaster, Pistagia lentiscus'dur.

2. Maki

Anadolunun garbında sahil nebatatı pek dar çeşit halinde deniz kenarını işgal etmektedir. Bundan sonra maki mıntakası başlar. Bunlar kapalı, yaz kış yeşil şüceyrat ormanlarından ibarettir. Maki 400-600 metre irtifaa kadar tepecik ve dağ mailelerini kaplar. Daha ziyade 400 metreye kadardır, bu irtifada makiye kışın çıplak kalan şüceyrat karışmaya başlar, daha yukarıda orman başlar. Kışın yapraksız elemanların bunlara karışması daha soğuk ve ratıp iklimin tesiriledir. Bundan dolayıdır ki Marmara sahillerinde ve bilhassa Karadenizin garb kısmında, aşağı zonda bile tipik maki yoktur.

Makinin en iyi inkişaf ettiği yerler silikat suhurudur, kalkerlerde ise daha zayıftır. Küçükasya makisinin esas nebatı Quercus coccifera'dır. Bu meşe bir metre boyunda, sert, parlak, kenarı ufak, dikenli yapraklı şüceyrdir. Buna Quercus ile x refakat eder. Bu iki nevi şimalde Karadeniz rejiyonuna ve şakulen dağlara, makinin diğer mümessillerinden daha ziyade çıkar.

Makinin diğer karakteristik üyeleri: Myrthus communis, Laurus nobilis, Junipeerus oxycedrus. Pistazia lentiscus, P. terepint hus, maki için pek karekteristik olan Arbu tus andrachne, A. unedo, Erica'lardan E. arborea, Cistus'un bazı nevileri, Jasminum fruticans ve sairedir. Yabani zeytin (Olea Olester) ve ehli zeytin (Olea europea) keza maki için karakteristiktir. Makiyi teşkil eden elemanlar yer yer ekseriyeti bir neve terkederek maki içinde ayrıca formasyonlar teşkil ederler. Anadolu için bilhassa meşe makisi karakteristiktir (Quercus coccifera, Qu. İlex). Ayrıca ardıç, Myrthus, cistus makileri dahi mevcuttur. Cenubî Anadoluda Myrthus ve Laurus makisi hâkimdir. Maki ile beraber yürüyen haşişi nebatat ekseriyetle eter-yağlı Lavandula Stoechas, Thymus capitatus'dur. Umumiyetle maki elemanları kokulu eter yağlarını havi nebatlardır; binaenaleyh makiye «Parfum formasyonu» demekle hata etmiş bulunmayız (Myrthus, Jasminum cistus ve saire).

(Nerium Oleander) maki sahası için keza karakteristiktir, bu nebat kalker ve silikat teşekkülü kuru dere yatakları için tipiktir. Derin çukurların, muvakkat derelerin kenarları güzel penbe Oleander çiçeklerile tezyin edilmiştir, bu nebat dere kenarının üstüne çıkmaz.

Akdenize akan Gediz, Menderes gibi büyük nehirlerin geniş vadileri için karakteristik şüceyr Vitex Agnus Castus'dur. Bunun dallarından köylüler sepet örerler.

Makiye has olan yaz kış yeşil nebatattan maada kışın yaprağını döken elemanlara da sathı bahirden yükseldikçe daha ziyade rastgelinir. Daha yükseklerde ise bu sonuncular ekseriyeti teşkil etmeğe başlar. Kışın yapraksız maki elemanın en mühimmi Paliurus aculeatus'dur. Bu nebat daha ziyade taşlık ve çorak yerleri intihap eder. Ve aşağılarda seyrek, yukarılarda daha sık ve zayıf yetişir. Bundan maada Celtis australis, Qu. lusitanica ve saire de bulunur. Garbî Anadolunun şimali şarkî kısmında maki Kocaeli yarım adasında iyice temsil edilmiştir. Ve Kuarsit ve onun itikâlinden husule gelmiş kumlu ve kumtaşından müteşekkil rusubatta bulunur.

Kocaelinin Devon ve Trias sahalarında mevcut maki geçilmesi gayri kabil çalılıklar teşkil eedr. Bu maki de Arbutus unedo, Erica arborea, E. vagans, E. verticillata, Laursu nabilis, Olea oleaster, Juniperus oxycedrus şüceyratı görülür.

Orman hududundan sahile kadar yarım adanın şimal ve cenubunda ekilen arazinin dışında kalan sahaları tamamile maki işgal eder. Kocaeli makisinde kışın çıplak kalan elemanlar Rosa, Evonymus, Paliorus, Rahmnus, ve saire ile temsil edilmiştir. Marmara adalarında maki mevcuttur. Büyükadada Juniperus oxycedrus, Qu. coccifera, Cistus salvifolia, Arbutus unedo ve Olea oleaster ve saire mevcuttur. Nihayet makinin hususî bir tipi de Karadeniz rejiyonunun şark kısmında mevcuttur ki buna Trabzon makisi diyebiliriz.

Antitorosun cenup maileleri Akdenizden uzak olmakla beraber maki elemanını kısmen muhafaaz ederler. Bundan maada Rodosda da maki münteşirdir. Makinin esas formasyon olduğu hakkında kat'î bir şey söylenemez. Denebilir ki, maki eskiden mevcut Akdeniz ormanları yerine kaim olmuş bir formasyondur (!).

Koru ormanı yerine şüceyr ormanının kaim olması Akdeniz Anadolusu için bir kaidedir. Bu şüceyr ormanında ekseriyeti

Qu. coccifera ve Küçükasya makisinin en karakteristik elemanı teşkil eder. Belki de maki dahilinde Erica ve Myrtus esas, meşe ise kadim ormanların yerine kaim olmuş elemanlar. Maki fertlerinin istifasında ehli hayvanların da rolü olabilir. Hayvanat bazı nevileri yer ve diğerlerine de dokunmaz. Küçükasyada çoban aşiretlerinin gelmesinden evvel maki mahrukat ve mezru arazi ede etmek için mütemadiyen tahrip edilmiştir. Hali hazırda Küçükasya makisi dağların dik mailelerinde dere yarmalarında ve ahalisi seyrek olan cenubu garbi Anadoluda muhafaza edilmiştir.

3. *Phrygana*

En çorak zayıf topraklarda ve tahrip edilmiş maki sahalarında hususî bir formasyon olan Phrygana intişar etmiştir. Bu isim Teofrast tarafından verilmiş olup Yunanistanın ayni formasyonuna has bir isimdir. Maki ile Frigana arasında kat'i bir hudut yoktur. Frigana daha ziyade Makinin boşluklarını doldurur. Frigana ekseriyetle bir kadem boyunda şüceyrattan ve tanassüp etmiş haşişî nebatlardan teşekkül eder.

Bu nebatın hususiyeti gayet kıt yapraklı ve dikenli olmasıdır. Bu şüceyrat munasıl bir örtü teşkil etmeyerek adacıklar halinde bulunur. Frigana'ya refakat eden Qu. coccifera ve Juniperus oxycedrus buralarda toprağa eğilmiş ufak şüceyrat halindedirler.

Frigana'nın en karakteristik elemanı Poterium spinosum'dur. Bu sınıfın ekseri şüceyr ve nim şüceyrleri bakliye fasilesinden olup şunlardır:

Genista acanthoclata, Hedisorum spinosissimum. Onobrichis aequidentata ve saire haşişî nebatattan, Eter yağlarını ihtiva edenlerden: Thymus. Salvia, Saturcia, Lavandula ve muhtelif Euphorbia nevilerile mürekkebe fasilesinden Centaurea, Echinops nevileri mevcuttur. Ratıp sahalarda Frigana yerini çayıra terkeder. Bu şekil daha ziyade dağların ratıp iklimli havalisine hasdır.

Akdeniz Ormanları:

Bu başlıkta biz mahsus cemi kullanıyoruz, çünkü burada Akdeeniz ormanından değil «Ormanlrı» ndan bahsedeceğiz. Şimali garbî Anadolu ormanları garbî Anadolunun ortasındaki ve Akdeeniz Torosu ormanlarından çok farklıdır.

Garbî Anadoluda üç tip orman meşceresi tefrik edilebilir:

1) Şimali garbî Anadolu (eski Mizya)-nın mahlut ormanları. Kuvvetli, sık korular ki bu ormanlarda evrakı sakıta cinsleri hakimdir ve diri örtüde sık şüceyrat mevcuttur.

2) Garbî Anadolunun vasatındaki ormanlar (eski Lidya, şimalî Karya, garbî Frigya) parkvari ormanlar; umumiyetle mütecanis ve evrakı sakıta cinslerinden mürekkep, nadiren mahlut ve ibreli, alt tabakada şüceyrat yoktur.

3) Torosormanları umumiyetle ibrelidir. Bunlardan mada garbî Anadolu için dağ dereleri kenarına has Spalyer ormanları, düz ova ve vadilerde ise münferit büyük ağaçlar, karakteristiktir. Bu sonuncuların eski büyük ormanların bakiyeesi olması muhtemeldir.

Eskiden bilhassa cumudiye devrinde Akdeniz mıntakasında hakim formasyon orman olduğu anlaşılıyor. Garbî Anadolunun aşağı zonlarında, şimdiki maki mıntakasında eskiden ormanın az veya çok olduğu katiyetle anlaşılamıyor. Herhalde bu zonda ormanların imha edildiği şüphesizdir. Menderes ovasında münferit halde bulunan ağaçların daha yükseklerde ziraat yapılmadığı yerlerde, meşcere teşkil ettiği halâ müşahede edilebilir. Bunun sebebleri yalnız iklim değildir. Aşağıdaki ağaçlardan bazıları (meselâ Zeytin, yabani Armut) ormanlar tahrip edilirken, aşı için muhafaza edilmişlerdir.

Herhalde makinin eskiden ormanlık olan yerleride kapladığı aşikârdır. Lidya, Karya ve Garbî Firigya da eskidenberi kesıf meskun yerlerden idi; buralarda yüksek medeniyet, zenğin şehirler, geniş mikyasta deniz ticareti mevcut idi; bunların hepsi için inşaat malzemesi, kereste, mahrukat, ağaç kömürü, Reçine vesairenin bulunması şarttır. Nihayet göçebelerin peydah olması ormanların çarçabuk imhasını intaç etmiştir. Herhalde şu cihet sabit olmuşturki, İzmirin cenubunda aşağı zonlarda eskiden vasi ibreli ormanlar varmış, şimdi ise onlardan bir iz bile kalmamıştır. Mahfuz yerlerde, Gediz ve Menderes havzalarının hattı taksiminde, halâ pek alçaklara kadar inen ormanlar görülebilir.

Böyücek ormanlar, ora dağlarının daha yüksek mailelerinde 500 - 600 metrede mevcuttur. Garpte, orman hududu vasati 1200 - 1300 metreye, Antalya vilâyetinin dağlık kısmında ise 2000 metre ve daha yukarıya kadar çıkar. Alçaklardaki makiden orman mıntakasına çıkarken değişiklik ekseriya makiye evrakı sakıta şüceyratının karışmasile husule gelir ve yahutta bu gibi esas formasyon arasını işgal eden meselâ paliorus aculeatus fundalıklarının çoğalmasile olur.

Şimalî Garbî Anadolu (eski Mizya) ormanları, Garbî Anadolunun hususi meşcere tipinden teşekkül etmiştir. Buralarda arazi ziyade dağlık, geniş ovalar nadır ve iklim oldukça ratıpdır. Yağış üç denizden yani Ege, Marmara ve Karadenizden gelir. Bu havali geçilmesi zor, eskidenberi az meskûn olduğundan ormanlara insan fazla dokunmamıştır. Ormanları teşkil eden cinsler burada pek çeşitlidir, fakat esas cinsler şunlardır: Meşe, Kayın, Gürgen, Akçaağaç, Çam ve bazen Ladin (!) Ceiz ve Kestane de az değildir, bazan bunların orman teşkil ettiği bile vakidir.

Mevcut Meşeler ekseriya şu nevilerdendir: Quercus sessiliflora, Q. pedunculata, Q.cerris, Q.iberica, Qilex, Akçeağaçlardan: Acer campester, A. monspessulamun, A.tataricum, A. hyrcanum. Kestaneler (Castanea sativa) diğer ağaçlara nazaran en îazla yukarı çıkar, 700 metreden 1700 - 2000 metreye kadar olan yukarı zonu kaplar. Bazan da sathi bahirden 300 metre irtifaa kadar iner.

Eğer dağların irtifaı 1000 metreden alçak ise oralarda kayın bulunmaz. Garbî Anadoluda kayın, yalnız eski Mizyada mevcuttur, bu cinsin cenup hududu Akdağ ve Muratdağ masiflerine dayanır. Buralarda kayın 2050 metre yüksekliğe kadar çıkar. Kayına refakat edencinslerden Carpinus orientalis, C. betulus, Ulmus campestris, Alnus glutinosa, Quercus lanuginosa gösterilebilir.

Şimalî garbî Anadolu ormanlarında pek çok şüçeyrat, bilhassa Berberis vulgaris, Cornus mas. Corylus avellana, Evonymus latifolia, Fraxinus ornus, Lonicera orientalis ve saire mevcuttur.

Çam ormanları oldukça geniş olup pi-

nus nigra Arn. var. Pallasiana.dan müteşekkildir ve 1800 metreye kadar iner. Çamlardan pinus silvestris daha azdır. Ladin (!) Picea orientalis ile temsil edilmiştir.

Uludağda ormanlar fazla tahrip edilmiştir; şimal mailesinde aşağı zonda kestane, yukarılarda Ladin(!) ve çam (1200 metreye kadar) daha yukarıda 2000 metreye kadar kayın çıkar. Şimali Garbî Anadolunda ormanların yukarı hududu ardıç çalılıklarına dayanır.

Ovalarda münferit Çınar, Ceviz ve kavakağaçlar, maki şeridinde ise serviler karekteristiktir (Cupressus sempervirens var. Pyramidalis, arada bir C. s. horizontaiis). Serviler bilhassa Türk mezarlıklarına kederli manzara verir. İstanbul Vilâyetinin Avrupa Asya kısımlarında, mezarlıklar vasi servileri ile temayüz ederler.

Garbî Anadolunun merkezindeki ormanlar, bilhassa Uşak mıntakasında açık parkvari meşcerelerden müteşekkildir. Buralarda mahdut ormanlar yok gibidir; mütecanis evrakı sakıta veya ibreli ve Çam Ardıç meşcereleridir. Bura ormanlarının açık olması fazla katiyattan ileri gelmiştir. Vaktile bu ormanlar çok büyük imiş,şimdikiler onların bakiyesinden başka bir şey değildir.

Bozdağ silsilesinin eskiden tamamile ormanlık olduğu muhakkakdır. Çam ormanları Amanlar ve Cumadağında, Bozdağının garbında ve Manisa dağının şarkında muhafaza edilebilmiştir. Bu ormanlar Pinus silvesris ve P. brutia dan mürekkep olup juniperus oxycedrus, j. drupacea ve Abies pactinata(:) ile karışıktır. Evrakı sakıta ormanları ekseriya meşeliktir. Cumadağının aşağılarında Kestane, Çeşme yarım adasında da Ceviz ormanları vardır. Burgas dağının diplerinde keza büyük ceviz ormanları vardır. Kestane ve Ceviz ormanları Garbî Anadoluda eskiden oldukça münteşir imiş. Gediz, büyük ve küçük Menderes su kesimlerinde ve çeşme yarım adasında halâ ceviz ormancıkları mevcuttur. Yabani zeytin garbî Anadoluda pek ziyade münteşirdir. İstatistiklere nazaran 60 milyon yabani zeytin ağacı vardır. Ceviz ve zeytin şarka doğru İsparta ve Afyon vilâyetlerine kadar gider.

Şu hale nazaran Garbî Anadolu ormanlarına Çam-Meşe - Kestane - Ceviz zonu diyebiliriz. Meşe ormanlarında ekseriyeti Quercus Aegilops teşkil eder. Kütahya ve Afyon vilâyeti dağlarının gayet vasi sahalarını Q. aegilopstan müteşekkil açık meşcereler kaplar. Eskiden bu havali «Katakekaymene» yani yanık memleket namı ile anılır imiş. Buraların parkvari ormanlarında ağaçlar çok seyrektir, dalları saikmış kuvvetli ağaçların yanında, boysuz ve kuvvetsizleri de vardır. Yınak ile Alaşehir arasındaki yüksek vadide parkvari meşe ormanı umumî manzaraya hakimdir. Dağ maileleri etekten zirveye kadar meşe ile kaplıdırlar. Q. aegilops ormanlarının palamutu iktisadî ehemmiyeti haiz olması onları tahrip edilmekten korumuşur.

Q. aegilops nevine refakat eden meşe nevileri Q. cerris ve Q. infectoria dır. Bu ormanlarda şüceyr hiç yoktur. Haşişi toprak örtüsü ekesriya necliye otlarından ve bilhassa (Triticum aegilopides) ve Aegilops, Avena Hordeum ve s. envaından teşekkül eder.

Menderes ve Gediz su kesimlerinde yani Bozdağı ve Cumadağı silsilesinde yabanî ve ehlî ağaçlar mahlut vaziyette yetişir. Bu meyanda Çam, Meşe, Kestane,

Ceviz, Servi, erguvan, yabanî armut ve s. zikre şayandır. Mütecanis kestane ve ceviz meşcereleri buralarda nadirattan değildir.

Garbî Anadolunun cenup kısmındaki ormanlar umumiyetle reçineli ormanlardır. Toros mailelerile birlikte Akdenize muvazi olarak uzanırlar. Toroslar tebehhuratın tekâsüfünü temin ettiği için, orada kapalı orman zonu vücuda gelmiştir. Muğla vilâyeti (sabık Karya) nın granit massifleri hakiki Pinus pinea ormanları ile mesturdur. Bütün Toros boyunca reçineli eşcar ormanları uzanmıştır. Bura cinsleri Pinus brutia, P. nigra var. Pallasiana'dır; Muğlada P. pinea, Abies cilicica, juniperus excelsa, J. foetedissima mevcuttur. Kaydettiğimiz son iki şüceyr sedir (Cedrus Libani) ormanlarında bulunur. Likya dağları sathı bahirden 1200-2000 mere irtifaında sedir ormanlarının mevcut olduğu yegâne yerdir. 30-40 metre boyunda asırdide sedir ormanları kürrei arzın başka hiç bir yerinde mevcut değildir. Bu ormanlar kadim Likyanın canlı şahitleridir.

Kilikya Toroslarında, Cebeli Lübnanda olduğu gibi sedir ormanları daha çok evelde tamamen imha edilmiştir. Şu cihet kayda şayandır ki, sedirler 100 yaşına kadar mahrutî şekillerini muhafaza eder, ondan sonra müteaddit tabakalı şemsiye şeklini alır. Bu reçineli ormanlarda rast gelinen, gayet calibi dikkat evrakı sakıta cinsinden Ceratonia siliqua mevcuttur. Bu ağaç deniz kenarına kadar iner; yabani zeytin (Olea oleaster) münferit vaziyette bulunur ve dik mailleri tercih eder. Nihayet (Liquidambar orientalis) keza bu havali için pek karekteristiktir.

Kilikya Toroslarında reçineli ormanlara evrakı sakıta cinsleri de karışmaktadır. Bunlar meyanında meyveli ağaçlar epeyi yer tutar. Ceratonia siliqua sathi bahirden 300 metreye, Amygdalus persica ve A. Communis 1500 metreye, Cerasus prostrata ise subalpique bir nevidir. Bunlardan maada C. mahaleb, C. capronia, bir kaç nevi prunus (P. institia, P. domestica, P. Evyk). Malus Communis 1500 metre çıkar, Pirus eleagnifolia var. Kotschyana 2000 metreye kadar, juglans regia 1500 metreye, Pistacia mutica 300 metreye, Berberis crataegina 1500 metre, bir takım meşe nevileri ve (Q. calliprinos, Q. Fenzlii, Q. cerris, Q. Aegilops Q. Libani, Q. syrica ve s.); Populus, Rhamnus, Acer ve s. cinslerin de envaına rast gelinir. Reçinelilerden Çam ekseriyettedir (P nigra, P. carica ve P. brutia), 5-6 nevi ardıç; Abies cilicica ve sedirin bakiyeleri.

Klikyanın nebat şeritleri şüyle tasnif edilebilir.

a) 300 metreye kadar ziraî (ehli) nebatlar zonu. Bu zonda kum eksibeleri münteşirdir, arada kamış toplulukları ve sulanan ziraî vahalar leke halinde bulunur. Hakim flora efemer florasıxdır.

b) 500 metreye kadar tebaşiri tepecikler üzerinde alçak maki şüceyratı.

c) 900 metreye kadar, orman zonunun etekleri. Manzaranın fonu çam (P. carica, P. brutia) meşe (Q. Libani, Q. cerris, Q. Syriaca) ve ardıç J. drupacea. Burası üzüm zonudur.

d) 1150 metreye kadar; meşe zonu (Q. calliprinos ve Q. Fenzlii).

e) 1800 metreye kadar, orman zonunun üst kısmı. Ekseri meşacir P. nigra, ardıç nevileri, nadiren Göknar ve sedirden

teşekkül eder. Dere vadilerinde ufak meşe ağaçlarına da rast gelinir. 1500 metre irtifadan sonra P. nigra yerini P. Fenzlii'ye bırakır. Ormanlarda ekseriyet sedir ve ardıçlardır.

f) 1800 — 2400 metrede Alplar-altı çayırları.

g) 2400 metreden yukarı alp zonu (Kotschy).

Karadeniz nebatî rejiyonu

Küçük Asya yarım adasının şimali yani Karadeniz boyunca uzanan dağlık arazi muazzam bir orman mıntakasından başka bir şey değildir. Bu mıntakanın şarkında yağış kısmen bütün sene zarfında düşer, her halde senenin 10 ayı ve bu meyanda yaz mevsimi de yağmursuz değildir. Yağmurların her mevsimde düşmesinden maada havanın çok ratıp olması da yaprağını döken ormanlarının yetişmesi için müsait şeraiti temin etmiş bulunuyor. Karadeniz rejiyonunun şark kısmı, şimal rüzgörlarına karşı nisbeten mahfuz olduğu gibi yağmurlar da daha boldur. Nebatatın inkişafı da bu sayede pek kuvvetlidir

Karadeniz dağları kısmen deniz kıyısından yükselmeye başladığından yağmurun memleket dahiline girmesine engel olmaktadır; bunun için rutubetin kısmı âzamı ve orman zonu Karadeniz dağlarından ileri geçememektedir. Karadeniz mıntakasının garbında ise bilakis kenar dağlar alçaktır ve memleket dahilinde gittikçe tedricen yükselen dağlar deniz rüzgârlarının nüfuzuna engel olmamaktadır. Binnetice Karadeniz mıntakasının garbında orman zonu daha geniştir. Burada Karadeniz nebatatı Akdeniz nebatatı ile karışmaktadır. Bunun güzel nümunesini Karadeniz ormanı ile makinin birleşmesinde görebiliriz.

Küçük Asyanın Karadeniz boyu dağları nebatatının Kolhida nebatının devamı olarak kabul edebiliriz: Haşişî nebatat azdır. Alçak yerlerin ormanı Kolhidanın geniş yapraklı ormanlarının aynıdır ve denizden 400 — 600 metre irtifaa kadar iyi temsil edilmiştir. Bu ormanların mühim elemanı: Kılızağaç (Alnus barbata), gürgen (Carpinus betulus) dır; bu cinslere kayın (Fagus orientalis), akça ağaç (Acer bactum), meşe (Quercus armenica), kestane (Castenea sativa) (Diospyros Lorus), incir, ceviz, defne gibi ağaç ve şüceyrat karışmaktadır. Buralardaki kayın garbî Anadoludakinden çok daha aşağılara inmektedir. Bir çok yabanî meyva ağaçlarına da rast gelinir: Kiraz (Prunus avium), yabanî kiraz (Cerasus Mahaleb), alıç, armut ve elma gibi. Giresun şehrinin adı da kiraz (Cerasus) dan gelmektedir. Eski bir hikâyeye göre, Apenin dağlarında kiraz yetiştirmek için fidanlar buralara Lukulla tarafından götürülmüştür. Orman kenarlarında «Rubus» un bir çok nevileri bulunur.

Karadeniz ormanlarında sarmaşık (liaan) lar bilhassa (Smilax excelsa), yabanî asma (Ampelopsis orientalis) pek çoktur. Bunlarla beraber (Clematis vitalba), (Periploca gracea), (Hedera) ve saire nevileri de bulunur. Eski muhacirler buranın yabani asmalarını aşılayarak istifade ederlermiş. Her halde ilk üzüm istihsalinin Karadenizden başlaması muhtemeldir.

Çınar (Platanus orientalis) dahi Karadeniz zonu için karakteristiktir.

Ormanlarda yaz kış yeşil kalan şüceyrat pek mebzuldur, en ziyade (Rhododendron ponticum), (R. flavum) defne ve saire göze çarpar. Fındık, gürgen, Q. armenica nevilerinin şimşire karışarak teşkil ettikleri meşcereler şayanı dikkattir. Fındık (C. avellana) çalılıkları pek geniş sahalar kaplamaktadır, o kadar ki dünya yüzündeki fındıklarda ndaha geniştir. Aşılı ve yabanî fındıklar yanyana tenebbüt etmektedir

Deniz kıyısı maillerinde çam (Pinus lazica) meşcereleri vardır; P. lazica P. silvestris'e çok yakındır.

Kolhida orman zonu üstünde 1200 metreye kadar ladin ve «yapraklılar» mahlut ormanlar teşkil eder, buralarda ladin aşağı zondaki kızılağacın yerine kaim olmuştur. Yapraklılardan ekseriyeti kayın, sonra kestane, gürgen, meşe (Q. armenica), şimşir ve saire teşkil eder. Şimşir bu zonda fındık ile beraber orman örtüsünün şüceyrat kısmını teşkil eder. Şimşir dik maileli derelerde de bulunur.

Bundan sonra, 1200—2000 metreye kadar, ladin (P. orientalis) ormanları yayılmıştır. Ladinin yukarı hududu, arpa ziraati hududu ile birdir. Daha yukarılarda alplaraltı ve Alp mıntakaları birbirini takip eder.

Trabzon mıntakası Rize mıntakasından çok farklıdır. Burada yağmur miktarı yarı yarıya eksilir ve Kolhida orman mıntakası yoktur. Şüceyrat formasyonlarından Trabzon makisi burada da müntesirdir; Trabzon makisi için «Phillyrea latifolia» karakteristiktir.

Karadeniz ormanının toprağı «kırmızı topraktır».

Karadeniz rejiyonunun garbında Akdeniz rejiyonu tesiri altında bazı cinsin peyda olduuğ görülmektedir: (Pinus pinea), Arbutus, Cistus salvifolia, Juniperus oxycedrus, Erica arborea ve nihayet zeytin ve maki formasyonu.

Kocaeli yarım adasında Kolhida ve Akdeniz nebatat rejiyonlarının birbirile karışması pek ziyade göze batmaktadır. Kemmiyet ve keyfiyet itibarile makiler buraad iyi temsil edilmiştir. Yalnız bura makisinde yaprağını düşüren süceyrat fazladır.

Kocaeli yarım adası ormanları şu cinslerden teşekkül eder: Kayın, akçaağaç, kızlağaç, karaağaç, kestane, elma, ceviz, cornus ve meşe.

Lianlardan ise Smilax, Hedera, Clematis ve s. bulunur. Koru ormanları tedricen ağaç çalıları ile karışarak maki karakterini almaktadır, nihayet bu sonuncular saf halde pek hakim bir vaziyet alırlar. Fakat bu tahavvülâtın hudutları kat'i değildir.

Karadeniz rejiyonunda orman mıntakası gayet vasi olmakla beraber, ormanların tahribatı burada da pek göze çarpmaktadır. Daha ilk Osmanlılar zamanında bu havali «ağaç denizi» namını taşırdı, fakat bu gün hal böyle değildir. Karadeniz rejiyonunda, kesilmiş veya yakılmış ormanların yerine şüceyrat çalılıklarının kaim olması, pek karakteristik hadisedir. Ratıp toprak sımsıkı şüceyrat tabakası ile örtülmekte ve orman ağaçlarının büyümesine mahal bırakmamaktadr, yani böyle yerde orman bir daha yetişmemek üzere yok olmuştur. Bu gibi şüceyrat fundalıkları şimali Anadoluda pek çoktur.

1 — Batı Anadolusu merkez bölgesinin park manzarasındaki ormanları (Meşe ve bazan Kestane veya Cevizden mürekkep yapraklı ormanlar ile Çam ve Ardıçtan mürekkep ibreli ormanlar. Orman altındaki örtü step nebliyelerini ihtiva eder.)

1 — Çam, Ardıç ve Meşe ormanları.

3 — Meşe ormanları.

4 — İbreli ormanlar.

5 —Alplar altı çayırları.

6 — Alp vejetasyonu.

7— Antitorosun ibreli ormanları. (Ladin, Çam, Göknar).

8 — Kızılçam ve Karaçam.

9 — Fıstıkçamı ormanları.

10 — Kıble Anadolusu ibreli ormanları.

11 — Batı Anadolusu kuzey parçasının yapraklı ağaçlarla sık ağaçlıkları üstün mahlût koru ormanları. (Meşe, Kayın, Karaağaç, Akçaağaç, Kestane, Ceviz, Çınar, Çam, Göknar, Dikenli sarmaşık, Kızılcık).

12 — Karadeniz Batı mıntakasının yapraklı ve ibreli ormanları.

13 — Maki.

14 — Yalancı Maki.

15 — Firigana.

16 — Büyük Torosun açık tipteki yapraklı ormanlar.

17 — Ça mormanları.

18 — Lübnan sediri.

19 — Alt tabakası daima yeşil Kolhide zonuna ait yapraklı ormanlar. (Kızılağaç, Karaağaç, Kayın, Akçaağaç, Meşe, Kestane, Karayemiş, Fındık ve diğer yabanî meyva nevileri, Liyanlar, Orman gölleri).

20 — Göknar ormanları ve yapraklı ormanlar.

21 — Ladin ormanları.

22 — Dağ stepi ve taşlıklı yarı çöl (Artemisia nevinden yastık şeklinde dikenli nebatlardan Eryngium v. s. cinslere ait nevilerden mürekkeptir.)

23 —Necliye stepleri.

24 — Kumlu yarı çöl.

25 — Doğu Anadolusunun yüksek dağ çayırları ve stepleri.

26 — Çalılıklar.

27 — Artemisia ve necliyeli yarı çöl.

28 — Step ormanı.

P. M. Yurkovskiye göre Türkiyenin şematik tenebbüt hartiası.

Dağ stepleri mıntakası

Umumî tasnif. Stepler Akdeniz mıntakasından itibaren başlar.(Phrygana) formasyonu haddi zatında şüceyratla örtülü steptir. Uşak ve Afyonun parkvari ormanlarını orman ile stepin birleşmesinden husule gelmiş olarak kabul edebiliriz. (Fakat burası ormanlı step değildir, çünkü burası esasında ormandır yalnız parkvari açıktır.) [*]

Şu halde, stepe pek müşabih yerlere garbî Anadolu'dan itibaren rastlanır. Hakiki dağ stepleri Eskişehirin şarkından başlar. Merkezî ve şarkî Anadoluda muazzam sahalar steptir.

Şarkî Anadolu yaylalarının nebatat formasyonlarını, step formasyonu addetmekte kat'î karar vermemekle beraber bu telâkkiyi kuvetlendiren oldukça kuvvetli deliller de vardır. Diğer taraftan bazı nebatatçılar, orta Anadolunun yüksek ve taşlık steplerini çöl veya yarı çöl telâkki etmeğe mütemayildirler. Philippson step için «hafif çöl tipidir» der. Zürih gurubu nebatatçıları tarafından (Rubel, Brockmann, Jerosch, Rikli, Schröter) «step mefhumu için vazedilen formülleri Anadolu steplerine teşmil etmek doğru olamaz, bunlar mevsime göre hem step hem çöl telâkki edilebilir.» Handel - Mazzetti step tabirindeki manayı şöyle ifade eder: «Step - ormansız, muntazam nebatî örtüye malik, yaz kış mer'a olarak kullanılabilen ve yazları kurak geçen yerlerdir; çölancak ilkbaharda muntazam nebatla örtülü, yazın ise pek mahdut halde nebatatın kaldığı ve bahardan maada mevsimlerde mer'a olmayacak sahalardır».

Botanik noktai nazardan yapılan bu tariflere nazaran orta Anadolu nebatatını step formasyonu addetmek kabildir. Orta Anadolu sahasında «taşlı çöl» ü andıran karakter arasıra göze çarpıyor ise de, fikrimizce burasını dağ stepi mıntakası ad etmek daha doğrudur. Ekonomik elemanlar göz önünde tutulursa bu noktai nazarın doğru olduğu daha ziyade teeyyüd eder. Orta Anadolu sahası yüksek bir platodur, fakat bu saha düz değildir, tepecikler ve silsileler ile dalgalanmıştır. Bu platoyu teşkil eden dağ etekleri çok defa çıplak ve nabatattan âridir, çünkü oralarda toprak tabakası yoktur. Cereyan etmekte olan itikâl hadisesi, toprağın su ve rüzgâr vasıtasile kaldırılmasına yetişememektedir. Bu dalgalı arazinin alçak yerlerinde ise delüviyal ve rüzgâr vasıtasile vücut bulmuş toprak tabakası vardır, bu toprak ise hemen haşişî ve haşebî nebatat ile örtülmek için müsaittir. Binaenaleyh dalgalı arazinin üst kısmı çöl, alt kısmı steptir. Şu vaziyete göre buralara acaba çöl denebilir mi?

Hayır, bize kalırsa, her iki kısım menşe itibarile biribirine pek sıkı bağlıdır, ekonomik cihetten ise mer'adırlar. Step adım başında çöle ve yahut da çöl stepe inkılâp edebilir mi? Sahrayi kebir de düz plato değildir. Orada da dağ yastıklarını ovalar takip eder ama step örtüsünün izi bile yoktur. Bütün bu sebepleri göz önünde tutarak biz de Dr. K. Krause gibi şarkî ve merkezî Anadoluyu dağ stepleri olarak telâkki etmek taraftarıyız.

[*] Burada ufak bir izahata ihtiyaç var kanaatindeyim: Rusya Steplerinin orman mıntakası ile temas ettiği yerlerde «muvakkat formasyon» olarak telâkki edilen «Lesostep» yani «orman stepi» denilen intikal formasyonuna rast gelinir. Bu formasyon menşe itibarile eskiden halis step olan mevkilerin orman istilâsına uğramasından doğmuştur; fakat hiç bir zaman bunun aksi varit değildir; yani step ormanı gerileyip mahlut formasyon vücuda getirmemiştir. Bu gibi yerlerde toprak, tahavvül etmiş çernozyomdur. Orman stepi tabiri böyle yerlere münhasırdır mütercim.

Diğer formasyonlardan steplere intikal garbî Anadoluda tedricî, şimal ve cenupta ise daha ânidir. Bunun sebebi memleketin ârızalanma şeklinden mütevellittir. Şimal ve cenupta yüksek kenar dağları ratıp deniz rüzgârlarının Anadolu dahiline nüfuz etmesine mani olur, dağların öbür tarafında (dahilî taraf) bilhassa cenupta birdenbire step başlar. Garbî Anadoluda ise reliyef'in değişmesi tedricî olduğundan yağmur miktarı da bu şekilde değişir ve binnetice step mıntakası da tedricen başlar.

Daha Akdeniz mıntakasından itibaren şüceyrat stepleri başlar. Geniş sahalarda tek tük kaya parçaları üzerinde şüceyrat yığınları esmer leke halinde görülür. Bunların arası da kıt haşişî nebatat ile mesturdur. Görülen şüceyrat bodur çam ve ardıç ve yapraklılardan meşe ve oldukça büyük gevenler'dır. Arasıra bu şüceyrat steplerinde iri çam ve ardıçlara rast gelinirse de, artık step hakimdir. Eskişehirin şarkında ağaç ve şüceyrat tedricen kayıp olmaktadır ve step nebatatı nimşüceyr ve otlardan ibaret kalmaktadır. Karadeniz dağlarından şarkî Anadoluya (meselâ Erzuruma) intikal keza tedricidir. Dağların dahilî mailelerinden artık çoraklaşma bellidir. Hava kuru ve şeffaf, ağaçlar seyrek ve yerini şüceyrata terk etmektedir, kurak yerlerde ise şüceeyratı andıran bodur çalılıklar peyda olmaktadır. Bu gibi nebatatın yaprağı kıt, kendileri dikenli ve serttir. Mevzuu bahis dikenler istihaleye uğramış sak veya yapraktır. Bazı cinslerde: Acanthalimon, Acanthophyllum, Gypsophyla acerosa, Silene trapocantha da olduğu gibi diken yaprağın tahavvülünden husule gelmiştir. Diğer bazı nebatatta ise yalnız dallar diken halini almıştır: Crataegus, Pyrus, Amygdalus, Eleagnus şüceyratında olduğu gibi. Bu sayılan nebatlar steplerde bazen arasından geçilmez geniş çalılık halinde büyümüş bulunmaktadır.

Orta Anadolu stepleri

Orta Anadolu step mıntakasının vasatî irtifaı 1.000 meetredir. Bu mıntaka Eskişehir ile Afyonu vasleden hattı müstakimin şarkında bulunmaktadır. Garptan itibaren, başlangıçta relyef'in alçak yerlerinde kesif şüceyrat topluluklarına rast gelinir ise de, şarka doğru gittikçe, hemen hiç ağaçsız ve şüceyratsız monoton vasi bir plato manzarası hâkim olur. Ağaçlar ancak ratıp mevkilerde ve daimî cereyanlı nehir kenarlarında görülür. Sıravari dizilmiş halde olan bu meşcereler sun'î teşcir ile meydana getirilmiş olup vaha vaziyetindedirler. Diğer taraftan Kızılırmak gibi bol sulu nehirlerin kenarları bile çok defa ağaçsız bulunmaktadır. Bazı dağ silsileleri ve ayrı tepelerin yukarı kısımlarında şüceyrat çalılıklarına rast gelinmektedir.

Hemen her tarafta step toprağı kireçli bir tabakadan müteşekkil olup alçak yerlerde bunun üzerinde kum, balçık veya ümüslü tabaka da bulunur. Çok defa step sathı, taşlı, suhur parçaları ile mesturdur ve var olan nebatat bu parçaların arasını işgal etmiştir. Orta Anadolu step sahalarının ekseri kısmı etrafı yüksek ve ortaları alçak vadilere isabet eder: Ilgın, Koçhisar vadileri gibi. Bu muka'ar sahalar çok defa tamamile münhat olduğundan, sular içlerinde kalmakta, göller teşkil etmektedirler. Suların harice akmaması ise toprağın tuzlanmasını intaç eder. Nehir ve dereler umumiyetle mevsimliktir, eriyen karlar

ve sel sular ile beslenirler, bundan dolâyı daha yaz başında sular pek azalmakta ve dere yatakları da karmakarışık kaya parçaları ve irili ufaklı çakıl yığını ile mestur bulunmaktadır. Senenin vasatî yağış miktarı 200 mm dir. Koçhisar mıntakasında bu miktar 180 milimetreye kadar iner. Bu ise yaz ve sonbaharın yağmursuz ve pek sıcak geçtiği umumî tebahhüratın da kuvvetli olduğu ilâve edilirse, yukarıda kaydettiğimiz yağış miktarının pek nisbî bir kıymetiyet ifade ettiği kendiliğinden anlaşılır.

Bazı step tipleri.

Anadolu steplerinin fennî tasnifi istikbalin işidir, Anadolunun toprak ve nebatatı şimdiye kadar sistematik tetkikata mevzu teşkil etmemiştir. Yapılan tetkikler de tesadüfî karakterde olmuştur. Bizim gayemiz de bunu yapmak değildi. Biz daha ziyade ziraî nebatatı tetkik ile uğraştık. Bunun içindir ki Anadolu steplerinin tavsifini biz de umumî şekilde yapmak ıztırarındayız.

Toprak morfolojisine ve nebatat mecmualarına göre Anadolu steplerini şimdilik ince tasnife tabi tutmak kabil olmamıştır. Toprak karakterine göre kumlu, killi, çernozyumlu, taşlı, tuzlu ve saire stepler vardır. Şu veya bu nebatatın hâkim olduğuna göre geven (yastıkvarî nebatat yığınları), Stipa, Eryngium Artemisia, Galafit, pürüzlü ve saire stepler tefrik olunabilir.

Bunların içinde en ziyade taammüm etmiş taşlı steptir ve orta Anadolu manzarasına hâkimdir. Meskûr taşlar ekseriyetle irî kum taşı parçaları veya yassı ufak sist parçalarıdır. Hâkim nebatat yığınları birbirlerinden ayrı nim küre şeklinde yastıklar teşkil eder. Umumiyetle şüceyr veya nim şüceyr olan bu nebatat pek az yapraklı, dikenli ve keçeye benzer tüylü gibidir. Aynı zamanda koca kirpiye benzer yassı kabarıklar teşkil eden nebatat kümeleri de stepler için karakteristiktir. Saydığımız eşkâli haiz nebatat buralarda hâkimdir ve Astragalus, Acanthalimon cinslerindendir.

Astragalus ve Acanthalimon nevileri yalnız Anadoluda kalmayarak İran ve ön Asya steplerinde de mühim yer tutarlar. Yastıkvarî şekilde ve sert fırça gibi dikenli olması bu nebatatın kendini muhafazaya hizmet eder. Kâfi derecede uzun olan çöpler toprağın ratıp kısmına kadar nüfuz eder; haricî şeklin yastıkvarî ve gayri kabili nüfuz olması küme dahilinde muntazam derecei hararet ve rutubetin muhafazası için de elverişlidir. Dr. Handel - Mazetti'nin tetkikatına göre, yastıklar içerisinde derecei hararet, muhitin ve toprak sathının derecesine nazaran sabahları daha yüksek, akşamları daha alçaktır. Yani günün her saatinde muhite nazaran daha mutedildir. Astragalus ve Acanthalimon yastıkları sathı mail ve düzlüklerde muazzam sahalar kaplarlar. Taşlı ve kumlu stepler bile bu şekilde nebatat ile mesturdur. Sahai intişarı Alp zonuna kadar çıkar (meselâ Erciyeş dağında 2600 — 3000 metreye kadar çıkar). Dikenli ve yastıkvarî şekil evvel emirdee nebatatı keçi ve koyun sürülerine karşı muhafaza eder,) Bundan öteye bir çok nebatat da bu yastığın dahil ve yakınında yer tuttuklarından kendilerini muhafaza edebilmişlerdir. Bozdağda nebatatı halideden olan yabanî çavdarın (Secale montanum) sırf Astragalus şüceyratı sayesinde imhadan kurtulmuş olduğunu söyliyebiliriz.

Tabiatın vücuda getirdiği bu «mahfuz yerler» de kalan nebatat, tohumlarını da etrafa dağıtmaktadır.

Taşlı ve diğer steplerde rast gelinen Astragalus nevileri şunlardır: A. aureus, A. hamosus, A. vulneraria, A. melanocephalus, A. microcephalus, A. gummifera, A. cappadocicus, A. angustifolius, var. genuinus ve sairedir. Astragalus nevilerinin bir çoğu yalnız buralara mahsus mevzii nebatattandır: Meselâ A. accicularis, A. acmophillus, A. runcinatus, A. argaeus, A. elatus, A. Balansae, ve saire gibi Astragalus köklerinden zamk istihsali Anadoluda pek taammüm etmemiştir ve muayyen şüceyrat ehali arasında bu maksatla taksim edilmiştir.

Yastıkları yığın teşkil eden diğer nebatta Acantholimon'dur. Bu cinsin A. echinus, A. hirsutus, A. andrasaceus, A. caesareus, A. glumaceus, A. lycaonicus ve saire nevilerine sık tesadüf olunur. Erciyeş dağında Acantholimonlara 2500 metreye kadar tesadüf olunmaktadır. Bu dağda yastıkvarî kümelerin yanında üçüncü karakteristik nebat - Verlascum alympicumdur. İki senelik bir nebattır. İlk senede dipte kesif yaprak verir, ikinci yılda uzun sak uzatır (1, 5 mt.) ve sakın her tarafı çiçekler ile örtülür. Bu üç nebat 2300 metreye kadar beraber çıkarlar, Verlascum burada kalır. Acantholimon daha yukarıya çıkar, fakat astragalus ise Alp zonunu da bulur.

Taşlık steplerde Borraginaceae fasilesinden nebatlara, Convolvulus, Phlomis, Eremostachys vesaire nebatata, bunlar ile beraber Onosma, Morina ve Moltika nevilerine de rast gelinir. Convolvulus lineatus bazan geniş sahaları işgal etmektedir. Biz nebatçılar için taşlı steplerde nebatatı halideden Secale (çavdar) ve bir tohumlu nebatatın bulunması mühimdir.

Kumluvekillisteplerde nebatî örtü umumiyetle muttasıldır. Buraları için karakteristik nebatat şunlardır: Athagi camelorum, bazı limon nevileri (L. nodiflorum, L. hirsutum) Sterigma torulosa, Alyssum desertarum, Saponaria prostrata, Androsace max, Chymus squarrosus, Ephedra distachya. Bu son nebat (Tr. Thaudar. ve Tr. aegilopides) ile beraber bulunur. Astragalus, Onobrichis, Crigonella cinslerinin bazı nevileri, bir tohumlulardan maada necliyeler bazan muttasıl örtü teşkil ederler. (Agilops, Hordeum crinitum, H. bulbosum, Bromus tectorum, Agropyrum trichoporum). Mürekkebe fasilesi (Centaurea mixta, C. orfanidea ve s.) Xeranthemum orientale, Crisium, Achillea (A. vermicularis, A. microlaba) ve s. cins ve nevileri ile temsil edilmiştir.

Ümüslü stepler ekseriya (Stipa) nevilerile mesturdur.Bu gibi steplere biz şarkî Karadeniz mıntakasının cenubunda garbî Anadolunun Boz dağında, Ankara yakınlarında, ve Erciyeş dağı etrafında rastladık. Umumiyetle güneşten tarafa mailelerde Stipa'nın (St. Schovitsiana, St. pennata, St. pulcherima, St. Fontanessi, St. Lessingii var Zederbaueri) ve saire görmek kabildir. Stipalar ile beraber Linaria cordifolia, Linum austriacum, Salvia cerahphylla Agropyrum orientale nebatları da bulunur. Orta Anadolu steplerinin ilkbahar filorasında efemer nebatat pek zengin temsil edilmiştir. Ezcümle: Merendera, Colchicum, Crocus, Muscari, Gagea, Ornithogalum, Draba, Cerastium, Anrosace ve saire cinsleri ile bu nebatat çiçek açtığı sırada manzara pek hoş olmaktadır. Bunları müteakip çiçek açma sırası Tulipa, Hesperis, Nonnea,

Vinca ve nevidedir. Poa (P. bulbosa) Bromus tectorum, ve festuca, Aegilops gibi nebatat pek.

Tuzla göl havzalarında, veya mutlaka olduğundan suların harice akmadığı, alçak yerlerde, toprak tuzlu olduğundan, buraların nebatatı da ayrıca hususiyete maliktir. En ziyade göze çarpan bu gibi vadilerden Koçhisar ve Tuz gölü havzalarıdır. Bu göldeki tuzun işba derecesi [illegible] bulmaktadır, ve yazın gölün sathı kalın tuz tabakasile kaplanmaktadır. Sahiller beyaz bir renk ibraz etmektedir. Ondan sonra gabofitstep - daha doğrusu tuzlu çöl başlamaktadır. Tuzlu stepler için karakteristik nebatat ezcümle şunlardır: Androsace maxima, Alyssum desertorum, ve tipik galofitlerden: Frankenia, Atriplex, Heleocharis, Statice cinsleri. Tuzlu steplerde halide nebatat azdır. Mevcutlardan Artemisia ve necliyeleri zikredebiliriz.

Artemisia formasyonu bazı yerlerde göze çarpacak derecededir. Fakat daha ziyade kumlu steplere hastır.

Anadoludaki pürüzlü (ruderal) steplerdeki flora mümessillerinden bu nebatatı gösterebiliriz: Hoderum murinum, Rapistrum rugosum, Sisymbrium sophia, Fumaria vaillantii, Reseda lutea. Delophinium orientale, Salvia aethiopis. dikenli nebatattan compositae ve saire Ruderal stepler meselâ Eskişehirin şarkında bulunmaktadır.

Orta Anadolu ormanları ve çalılıkları

Orta Anadoluda steplerin ağaç ve şüceyrat ormanları ehemmiyetsiz yer tutmaktadır. Süceyrata ancak dere kenarlarında, ratıp ve engin yerlerde rast gelinir. Anadolunun merkezî platosundaki volkanik meşeyi haiz Muratdağı, Karadağ ve s. deki orman ve şüceyrat zikre şayandır. Bu dağların etekleri yine steptir, denizden 1500 — 1600 metrede bodur şüceyr kümeleri balar, bu kümelerde ekseriyeti teşkil eden cinsler ardıç nevileri ve meşelerdir. Bunların yanında talî derecede diğer bazı neviler de bulunur. En ziyade Juniperus oxycedrus, J. foetidissima, J. drupacea. Quercus coccifera, Q. syrica nevilerine rast gelinir. Bunlara refakat eden cinsler de şunlardır: Pirus eleagrifolia, Prunus prostrata. Berberis ilicifolia, Acer tartaricum, Cyctus laurifolius, Rhamnus, infectoria.

Erciyeş dağının volkanik mailelerinde şüceyrat çalılıkları pek çoktur. Şüceyrat bilhassa 1500 metre irtifaından itibaren başlar. Şüceyrat kümelerine daha fazla kayalıklar arasında rast gelinir. Evrakı sakıtadan Betula verrucosa, Populus graeca 3200 metre irtifaında ve daha yukarıda rast gelinen Prunus Bornmülleri pek ziyade şayanı dikkattir. İbreli şüceyrattan Juniperus excelsa, J. oxycedrus ve Alp zonunda J. nana bulunur.

Antitoros ormanları

Antitoros nebatatı bazı hususiyeti haiz olmak itibarile Anadolu nebatat mecmuasında ayrı bir yer tutmaktadır. Antitorosun Kayseri platosuna bakan ciheti bir Astragalus stepidir. Buralarının ilkbahar nebatatı meyanında soğanlı nebatat mebzuldür. Şüceyratlı step buralarda yok gibidir. Soğuk ve kurak şimali garbî rüzgârları orman teşkil eden nebatatın husule gelmesine mani olmaktadır. Sözü geçen rüzgârlar küçük Asya platosundan kış ve ilkbaharda esmektedirler.

Seyhan nehrinin ortalarının şarkında kalan dahilî Antitoros dağları bil'akis ormanların inkişafı için pek müsait şeraiti haizdirler. Toros silsilesinin Dede dagı namile maruf şimal kısmı reçineli orman bakımından zengindir. Bu ormanlar köknar (Abies cilicica) kara çam (Pinus nigra) ladin (Abies orientalis nevilerinden ibarettir. Ardıç çalılıklarında J. oxycedrus çok olup bunlar dik dağ yamaçlarını kaplamaktadır. Antitorosun büyük dağlarından olan Binboğa dağı yüksek zonda hemen tamamile reçineli koru ormanları ile mesturdur. Burada galip cinsler Dede dağındaki cinslerdir. Aşağı zondaki evrakı sakıta ormanlarında Qu. coccifera, Q. pubescens, Q. aegilops, Q. infectoyria hakimdirler; şunu da zikretmeliyiz ki evrakı halideden olan (Q. coccifera) buralarda Akdeniz mıntakası Makisindekilerden daha boylu ve kuvetli olmaktadır.

Antitorosun şimali garbisinde Kafkas göknarı (Abies Nocdmanianna) nın bulunması şayanı dikkattir.

Cenubî Antitoros filorası şimaldekinden biraz farklıdır. Bu iki filorayı Bakır dağı ayırmaktadır. Bakır dağının cenubunda Akdenizin şarkından esen ratıp rüzgârların tesiri artık belli olmaktadır. Burada havalar daha sıcaktır. Anadolu platosundan esen soğuk şimal rüzgârlarının tesiri yok gibidir. Kış ve ilkbaharda miktarı kâfi yağış olmakta velhasıl Akdeniz florasının inkişafı için müsait şerait başlamaktadır. Sedir, Pinus, pinea, kayın, çınar ve meşelerin çoğalması bunu göstermektedir. Ilık senklenallerde kesif maki peyda olmaktadır. Bura makisinde Myrthus ve Oleander hakimdir. Yüksek zonun cenup maileleri mahlut ormanlarla mesturdur. Kara çam (Abies cilicica) meşe, kayın ve ardıç başlıca cinslerdir.

Hülâsa olarak şunu diyebiliriz ki Antitoros esas itibarile bir orman mıntakasıdır, ancak Anadolu platosuna açık olan garp kısmı taşlık yarı çöl ve dağ stepidir.

Büyük Toros Ormanları

Doğu Anadolusunun güneyindeki arazi kısmen ormanlıktır. Bu havali ormanları yapraklıdır. Antitorastakiler ise ekseriya reçinelidir. Bu mıntakanın bir kısmında hakim formasyon ormandır. Ormandan maada başlıca formasyonları dikenli yastıkvarî çalılar ve yükseklerin çayırlıkları ve s. zikredilebilir. Büyük Torosun cenubî ve cenubu garbî kısmı (Mesopotamiya ovasına iniş, ve Fırat, Dicle havzaları) ormansızdır. Buralarda step florası hâkimdir. Orman mefhumunu haiz nebatat toplulukları denizden 1000 mt. ve daha yukarılarda başlar. Bu zonun altında şüceyrat şeridi vardır. Bu sonuncu bazı yerlerde 1400 — 1600 mt. irtifaına kadar çıkmaktadır. Şüceyrat meşcereleri kesif değildir ve zeminleri otla mesturdur. Bu otlar içerisinde yabanî buğday (Triticum Thaoudar Reut) şayanı dikkattir.

Asıl büyük Toros ormanları açık dahı maillerde olup seyrektir ve garbî Anadolunun parkvarî ormanlarını hatırlatır; ancak ratıp boğazlarda kesif ormanlar bulunmaktadır. Bu ormanlarda hakim cins meşe (Quercus Brantii) dir. Bu ağacın boz yeşil rengi ormana da aynı rengi vermektedir. Diğer meşelerden (Qu. infectoria. Qu. libani ve ayrıca Pistacia KhinJuk, Celtis Turnefortii cinsleri de bulunmaktadır.

Engin yerler için karakteristik yabani meyva ağaçları şunlardır: Pyrus Syriaca

Cerasus Mahaleb ve saire. Büyük Toroslarda ormanların yukarı hududu 1800 — 1900 metreye çıkmakta olup bu hudut pek kat'i olarak göze çarpmaktadır.

Şarki Anadolu

Büyük Toros ve Cenubi Torosun teşkil etmekte olduğu muazzam seddin arkasında şarki Anadolunun ormandan âri dağ stepleri ve çayırlıkları yayılmıştır Anadolunun Alp nebatatı meyanında yerli fevtler olduğu gibi İsviçre Alplarına has olanlar da mevcuttur.

Anadolu ormanları ve ormanların azalması

Anadolu asıl orman mıntakaları yarım adanın bütün şimal kısmını, garbını ve Akdeniz mıntakasını ihtiva etmektedir. Bundan mada Antitoros ve büyük Torosta da ormanlar intişar ettiğini yukarıda da kaydetmiştik. Orta ve şarkî Anadolu platosu ormandan âri muazzam bir mıntakadır.

Her yerde olduğu gibi Anadoluda da ormanların inkişaf ve intişarı iklim ve toprak şeraitine bağlıdır. Bu şartlar ise daha ziyade memleketin ârızalanma (orografik) rejimine bağlıdır. Karadeniz ve Akdeniz boyu dağları sahillere müvazi, dik ve yüksek olduklarından denizden gelen ratıp rüzgârlardan fazla istifade etmektedirler, binaenaleyh orman yetişmesi için müsait şerait oralarda bulunmaktadır. Küçük Asyanın şimalinde orman zonu daha geniştir, çünkü Karadeniz tebahhuratının mühim kısmı kemer dağlarını aşarak Kastamonu ve Sinop vilâyeti üzerinden geçer. Bu sebepten Tokat, Amasya, Çankırı vilâyetlerindeki dağlar bile ormanlarla mesturdur, yalnız bu ormanlar pek kesif değildir.

Batum civarındaki Rusya hududundan tâ Marmara denizine kadar şimalî Anadolu muazzam bir orman mıntakasıdır, bu mıntakanın şarkı, daha ziyade ratıp olduğundan ora satkı maillerindeki ormanlar daha mükemmel inkişaf etmiştir.

Akdeniz mıntakasındaki cenup ormanları Torosun nisbeten dar bir kısmını kaplamaktadır, yalnız Likiya dağlarında orman zonu genişçedir. Burada da şimalde olduğu gibi ormanların mevcudiyeti teressübatı cevviyenin Torosları aşamıyarak cenup sathı maillerine düşmesine vabestedir.

Garbî Anadoludaki şerait bunlardan oldukça farklıdır. Burada sahil dağları yoktur, Garbî Anadolu Ege denizine açıktır. Memleketin relyefi garptan şarka doğru tedricen yükselmekte olup deniz rüzgârlarının ve yağışın Eskişehir-Afyon hattına kadar nüfus etmesi temin edilmiş bulunmaktadır. Şu vaziyete göre eski Frigya yerindeki vilâyetlerde dahil, Garbî Anadolu tamamile orman mıntakası sayılabilir. Yukarıki fasıllarda kayt ettiğimiz gibi şimal mıntakasındaki ormanların çoku mahlûttur, cenuptakiler ise reçinelidir.

Büyük Anadolu Platosunda ormanların idamei hayat etmesi ve yeniden yetişmesi için müsait şerait bulunmaktadır. Şimal ve cenuptaki kenar dağları teressubatı cevviyeyi memlekete sokmadıkları gibi, garp cihetinden gelen rüzgârlarda büyük Anadolu yaylasına rutubetsiz olarak erişmektedirler. Koçhisar ve Kayseri vadilerinden denize akıntı yeri olmadığından, toprak tuzlanmaktadır, bu gibi topraklar ise orman yetiştirmesi için gayri

müsaittir. Orta Anadolu stepleri pek eskidir. Strabon tarafından verilen malûmata nazaran, daha 2000 sene evvel merkezi Anadolu yarı çol vaziyetinde idi ve ehali mahrukat olarak tezek kullanırdı. Darius-un akınları, 10000 Yunanlı askerin meşhur geçişi, Roma konsolosu Gney Manley-in Galatyalılara karşı akını, hep bu yarı çölün ağır şeraiti dahilinde cereyan etmiştir. Yüzbinlerce ehli salip askeri Tıkaonya ve kappadokya çöllrini aşarken mahvolmuşlardır.

Fakat Anadoluda ormanların azalması hadisesi eskidenberi mütezayit bir şekilde cereyan etmektedir. Maattessüf bu hadise biyolojik olmaktan ziyade insanların tarzı hayat ve müdahalelerinden ileri gelmiştir. Küçük Asya ikliminin kuraklaştığını ve çöl mıntakasının oralara doğru yürüdüğünü iddia etmek için elimizde kâfi delâil olmamakla beraber şunu katiyetle söyleyebiliriz ki, Küçük Asya ahalisi bilhassa tarihin son safhalarında ormanların sistemli olarak imha ede gelmişlerdir.

Anadolu daha eski devirlerde kesif ehaliye malik idi. Garp ciheti ise bilhassa meskündu. İyonya Karya, Frigya milletleri ve bir çok başka milletler hep Garbî Anadoluda oturmuşlardır. Bina insaatı, sefine inşaatı reçine istihsali için ehali ormanlardan istifade etmiştir. Malûmdur ki Finikyalılar gemi inşaatı için sedir kerestesi kullanırlardı. Hali hazırda Cebelilûbnanda sedir hiç kalmamıştır, Kilikya Toroslarında da sedir artık nadirattandır. Bakir sedir ormanları ancak içine girilmesi zor Likya dağlarında kalmış bulunuyordu. Ormanların tahribi bilhassa son on asır zarfında şiddet kesb etmiştir.

Hiç bir kanunî inzibata tabi olmaksızın ormanların tahribi en son zamanlara kadar devam etmiştir. Anadolu kavimlerinin maddi kültürü doğrudan doğruya ormanla alâkadar olmayıp daha ziyade göçebe ve çoban tarzı hayatı ve ziraatla hayvan yetiştirmeye bağlı olmuştur. Yeni mer'a ve tarlalar elde etmek için, göçebelere büyük sahaları işgal eden ormanları tahribten çekinmemişlerdir. Kuranda bile (15 inci sure) kabahatlarından dolayı tecziye edilmiş kavimlara orman ahalisi namı verilmektedir. Ormanları tahrip için yalnız baltaya değil ateş kuvvetinede müracaat edilmiştir. Kasd veya ihmal yüzünden zuhur eden orman yangınları tabii hadiselerdendir. Köy inşası, tarla ve mer'a sahaları elde etmek için ormanlar yakılır. Bu itibarla orman yangınları büyük sahaları ormanlıktan çıkarmıştır. Her ferd odun ihtiyacı için ormandan odun kesmek hakkını haizdir. Şimdiki İçel Vilâyetinde oturan Yürükler, reçine isstihsali için çamların kabugunu da arı kovanları yapmak ve evlerini örmek için kullanmışlardı. Bizans İmparatorluğu zamanında boğaziçinin iki tarafı ormanlık imiş, şimdi ise oraları çıplak tepeciklerden ibarettir. Görülen parkları ise sonradan bahçıvanlar tarafından yetiştirilmişlerdir. Fellows daha 1838 senesinde sultanönü platosundan geçerken orası muazzam bakir orman imiş, şimdi ise o ormanın izine bile tesadüf edilmemektedir. İzmirin cenubundaki Kolofon harabilerinin etrafı hali hazırda pek seyrek ormanlı steptir, halbuki evvelce kesif çam ormanlarile muhat imiş. **Tournefor** 1701 senesinde Bitinyadan Galatyaya geçerken Eskişehir yanında kesif ormanlardan bahseder, şimdi ise Eskişehrin etrafı ormansızdır.Sivas ile Tokat arasındaki çam libel dağında halihazırda yalnız seyrek ve bodur çam ormanları vardır, halbuki daha

yakın zamanlara kadar oraları kesif ormanla mestur idi. C. K o r t h u m şehadetine nazaran Soğanlı silsilesindeki muhteşem ormanlar gümüş para ile 100.000 ruble mukabilinde satılmış ve 10 sene zarfında meydandan kalkmıştır. Ormanca fakir olan Mısırda inşaat fazlalaşınca küçük Asyanın Cenubundan muazzam kereste ihracatı yapılmıştır. Cenupta daha yakın zamanlara kadar celce kat'iyat devam etmiştir. Şimalî Anadolunun eski adı: Ağaç denizi artık hakikati ifade etmekten pek uzaktır. Dr. H a n d e l - M a z - z e t t - y e göre doğu Anadolusunda eskiden mevcut olan büyük ormanların izine şimdide tesadüf edilmektedir. Türkçede mevki isimlerinin nihayetinde rast gelinen «ağaç» kelimesi, oralarda vaktile orman bulunduğunu göstermektedir. Küçük Asyada ormanların azalması neticesinde bir çok hayvan cinsleri de kayb olmuştur. Pars gibi. E t i lerden kalma arıtlarda çok hurma ağacı yoktur. Kimbilir belki ormanların kayp olması derecei hararet tahavvülünü fazlalaştırdığından ve toproktaki rutubet miktarını azalttığından. hurma ağacının şimali intişar hududunu gerilettimi?

Ormanların imhasını göçebelerin hayvan sürüleri tamamlamıştır. Ormansız kalan yerlerde bir daha orman yetişememiş olsa olsa şüceyrat yetişmiştir.

Ormanların şakulî hududu

Cenub Anadoluda ormanların şakulî hududu Şimaldekine nazaran daha yüksektir. Bu hudut Garptan şarka doğru yükselmekte ve sathı maillerine iç tarafından deniz tarafına nazaran daha yukaridadır. Ulu dağda orman hududu denizden 1380 irtifaındadır. Garbî Anadoluda (Akdağ ve Murat dağlarında) 1900-2000 m. Karadeniz dağlarında 1700 m. Likiya dağlarında 2400 m. Kilikya Torosunda 1800 m. cenup sathı mailinde 2100 m. dedir.

Spalya ormanları ve çalılıklar

Akdeniz mıntakasının merkezi plato kısmındaki step formasyonlarında bazan dere kenarlarına has olan Spalye (yani sıravari dizilmiş) orman ve şuceyrata ve münferit ağaçlara rast gelinmektedir. Spalyer ormanları ekseriyetle Kavak, Çınar, Söğüt ve ağaçlardan müteşekkildir.

Garbî Anadolu Spalar şuceyratı meyanında (Oleanlar, Tamarix, ve Vitex Agnus Gastus) cinsleri ekseriyeti teşkil etmektedir. Garb Anadolu siteplerinde ve Frigianada görülen münferit ağaçlar-Fıstıkçamı, Meşe, Yabani armut, ve Zentindir. Bu ağaçların menşei muhteliftir. Çok defa bunlar vaktile mevcut ormanların bakıyesidir. Yabani armut ve Zeytin ağaçlarını, ehali bile ahiren aşılamak maksadile bırakmaktadır.

Münferit veya gurup halinde bırakılan ağaçlardan Çınar, Servi, Ceviz ve Kavaklar pek calibi dikkattir.

Çınar (Platanus orientalis) Anadolunun sahil ovaları için karakteristiktir. Bu ağaçlar bazan muazzam cesamet iktisap etmektedirler. Türkler bu ağaçlara karşı saygı besler ve cami avlsu, çeşme ve kervan geçitlerindeki kahve yanlarına dikerler. Bazı tarihi çınarlarda vardır; rivayetlere göre bunlardan bazıları ehli salip zamanlrında da mevcut imiş. Muhitleri bazan 10 metreye varmaktadır. Şimali Anadolu ovalarındaki çınarlar çok defa büyük ormanlar teşkil etmektedirler. Orta Anadoluda çınarın yerini kavak (Populus nigra var. İtalica) tutmaktadır.

Servi en ziyade Türk mezarlıkları için karateristiktir. Üsküdardaki büyük servi meşceresinde muhteşem ağaçlara rast gelinmektedir. Bursada tarihî şöhreti haiz serviler vardır. Kocaeli yarım adasında, İzmit ve Sinopta da meşhur serviler vardır. Iznık körfezinin methalinde Gebze civarında meşhur Hannibalın mezarını iki servi süslemektedir. Garbî Anadoluda yabani servi ormanlarının bakiyesi halen mevcuttur.

Anadoluda servinin iki nevi mevcuttur. Pyramidalis (ekseriyet), var. Horisontalis (azdır).

Ceviz - Garbî Anadoluda umumiyetle meskenler yanında bulunan bir ağaçtır.

Anadolu nebatat tiplerinin kısaca tadadı

1 — O r m a n l a r.

1) Şimalî - Garbi Anadolunun mahlut koru ormanları, ekseriyeti geniş yapraklı cinsler teşkil eder, alt tabakada kesif şüceyrat mevcuttur.

2) Geniş yapraklı Kolhide ormanları, alt tabaka evrakı halide şüceyratından ibarettir. Şarkî Karadeniz mıntakasının ibreli ve evrakı sakıta cinslerinden mahlut ormanlar.

3) Garbî Anadolunun parkvari açık ormanları, ekseriyetle evrakı sakıta (meşe-kestane, ceviz) den ibaret, nadiren reçineli Şüceyrat bulunur.

4) Cenubî Torosun reçineli ormanları (Pinus Brutia, P. Nigra var. Pallasiana Muğla Vilâyetinde (P. Pinea), Likiya dağlarında Sedir ve s.

5) İbreli (ekseriyet) koru ormanları. Antitorosta, (Kilikya çamı, kara çam, şark (göknarı).

6) Cenubî - Şarki Anadolunun evrakı sakıta eşcarlı açık ormanları, (Quercus - Brantili)

7) Anadolu nehirleri kenarına has şpaler (sıravari) ormanlar.

M ü l â h a z a: Ormanlarda berveçhi ati mütecanis meşacir tesbit edilmiştir: Çam, Ladin, Ardıç, Sedir, Kayın, yokarı zonda Meşe, Kestane, Ceviz ve Armut ve s. aşağıda.

II - Ş ü c e y r a t o r m a n l a r ı.

1) Maki.

M ü l â h a z a t: Anadolu makvis-ın bir çok varyetesi vardır. Küküç Asya için en karakteristik makvis (Qu. coccifera) nın ekseriyette bulunduğu makvistir. Bundan maada (Arbutus, Myrthus, Gystus) ve s. makvisleri de vardır. Birde kâzib makvisler (Pseudomaquis) vardır ki bu isim onların dahilinde (Paliurus Rosa) cinseleri bulunduğundan verilmiştir. Toros ve Trabzon makvisleride birer varyetedir.

M ü l â h a z a t: Makvis dahilindeki faideli ağaçlar: Zeytin, Defne, Ceretonia ve Myrthus ve s.

2) Anadolunun münferit dağlarına mahsus şüceyrat ormanları (Muratdağı, Karadağ, Erciyeş) meşe-ardıç, yabani meyve ağaçları.

III - M ü n f r i t v e g u r u p h a l i n d e a ğ a ç l a r (Çınar, Selvi,

ceviz, kavak, fıstıkçamı, ardıç, zeytin ve s.

IV-Orta ve şarkî Anadolu'da yüksek stepler.

1) Muhtelif cinste otlu stepler Necrilye, Nectilye-Artemisia, Stipa, Eringium gibi) ve s.

2 Dikenli - yastıkvari (Astragalus ve Acantholimon) cinslerini havi.

V-Frigana (Akdeniz şüceyrat stepleri)

VI-Nimçöller (Talşık ve tuzlu)

VII-Yüksek dağların yaş ve kuru çayırları.

VIII Bataklık ve dolmuş göller.

IX-Alp mıntakası

X-Deniz sahili nebatatı

Sınırlama işleri

Feyzi Erkin

Yeni kanuna uygun iyi bir talimat hazırlamak için her şeyi memleketin ihtiyacına ve maksada göre en pratik şekli bulmak lâzımdır. Ancak bu suretle kanun tatbik edilebilir. Ormanların sınırlanması işinde de hal böyledir.

Sınırlama işinde evvelâ sınırı hazırlamak ve belli etmek gerektir, bundan sonra işaret koymak meselesi gelir.

Sınırın belli olduğu yerde, meselâ hiç bir yanlışlığa meydan vermeyecek olan kocaman bir dere, mükemmel bir hudut işaretidir. Bunu ne taşlamak ister nede nümerolamak. Fakat derenin orman hududunu bıraktığı yer maruf bir çatak değilse, derenin ulu orta bir yeri ise buraya taş dikmeden evvel bu noktayı her zaman bulabilecek bir şekilde deftere veya kütüğe yazmak ister. Derede taş gaip olur veya çıkarılırsa tereddüt etmeden bu taşın yerini derhal bulmalıdır. Bunun için uzakdada olsa çatakdan başlayup hudut noktasına kadar işaretler koymalı ve o noktaya kadar şu suretle tarif ederek (hudutname) yazmalıdır.

«Akbaş deresini takiben şimalden 175 derecelik bir zaviye ile cenuba inkisar ederek 97 derecelik şakuli zaviye ile 500 metre mesafedeki 67 nolu işaret taşına vasıl olur. Hudut burada dereyi terk ederek ve 67 noktasından harice doğru 210 derecelik zaviye ile kırılarak ve 80 derece şakuli zaviye ile bir sathı maili takib ederek 68 noktasına vasıl olur. 67 ile 68 hudut noktaları arası mailen 240 metredir. Ve bu 67-68 noktaları arası Degirmen dere köyünden Karagöz oğlu Hüseynin tarlasile hemhuduttur. 68 no Nokta, yanındaki vezir çeşmesinin lülesinden 22.50 ve işaretli büyük kavaktan 18.50 mesafededir.»

Bu kısa tarif ile hududu tavsif etmek ileride husule gelecek her türlü ihtilâfı hal edeceği gibi mahkeme heyetinide tenvir eder. Bilhassa bu hudutname hem hududada imza ettirilir. Gerçi bu kabil işlere köylünün aklı ermezse de hudut heyetile beraber işaretler köylüye gösterilerek tesbit ve imza ettirilir. Bundan sonra taş dikilir.

Yukardada görülduğu üzere her yere taş diküp masraf etmeğe lüzüm yoktur. Çünkü hududu tesbit eden taş değil hudutnamedir. Taş memura, müteahhide kolaylık olur. ve hudut nizalarında derhal hudutnamenin tatbikına yardım eder.

Dikilecek en ucuz şey ağç direklerdir. Bunların üstüne çakılan küçük bir lavha üzerine yazıda yazılır. Ve nihayet yazının bozulmaması için üzerine bir çit çakılır. Altına kömür tozu cam kırıgı filan konursa direk zayi olduğunda röperlerde bulunduğunda yeri kazılınca yanlışlık olmadığına kanaat hasıl olur.

Şayet daha iyisi isteniyorsa Beton en elverişlisidir. Mehazinizin beton icadın-

dan daha eski olduğunu ileri etmeyorum. Kastro zamanındaki de ummam. Yalnız her halde uzun zaman mal olur.

Bilhassa taş konamayacak kayalık yerlerde zemine yapışarak sabit kalır. Yaş iken yazılabilir. Eski demir potrelleri ve tav parçalarında mükemmel işe yarar. Toprak işaretler hiç pratik değildir. Hele 5-6 santim terbiindeki künk nedir. Memleketimiz tabirinde künk topraktan olur. 3 santim kutrundaki bu toprak boru ne olacak.

(Orman ve Av) ın geçen sayısında ve tam mevsiminde bu en mühim mevzu ele alındığı için çok isabet edildi. Bu suretle ben de fikirlerimi söylemiş oldum.

Avusturyada orman, av hayvanatı ve Türkiyede hayvanat tetkikleri

Yazan : Dr. Otto Koller — *Çeviren: Salâhattin Kuntay*

- Geçen sayıdan devam -

Memleketimizdeki orman faaliyetinin ayni hüsnü niyet ve arzu ile Türkiyede de takib edildiğini sevinçle görüyorum. Muvaffakiyet biraz geç elde edildiği takdirde nevmit olunmamalıdır. Çünkü burada daha zor şerait altında çalışmak mecburiyeti vardır. Türkiye, nüfus itibarile Avusturyadan daha seyrek olduğundan bütün ormanların eyice kontrolu ve işlenmesi o nisbetde güçtür. Türkiyede ormanlar içinde orman muhafızlıkları tesis edilmesi ve bu suretle orman ve av hayvanının muhafazası şayanı tavsiyedir. Bundan başka Türkiyede orman muhafızlarına lâzım olan bilgiyi verecek ilk orman meslek mektepleri bulunmamaktadır. Küçük orman memurlarının da ruhlarına, orman mühendisleri gibi orman ve orman hayvanlarının sevgisi zerkedilmiş olmalıdır. Ormancı, ancak etrafında onun sevgisini kazanan canlı ve alâkadar edici mahlûklar gördüğü takdirde, ondan istenilen fedakârlıkları yapar. Çünkü kış ve yaz insanlardan uzak orman ortasında yaşamak herkesin kârı değildir.

Avcılık meselesi üzerine burada henüz herhangi bir adım atılmamış bulunmaktadır. Bilâkis avcılığın yalnız bir spor ve eğence mevzuu olduğu gibi çok yanlış bir fikir hüküm sürmektedir. Türkiye orman ve dağlarında yaşayan yabani hayvanlar Türk milli servetinin mühim bir unsurudur. Bunlardan istifade, onları günden güne azaltmak şeklinde değil bir istihsal şeklinde olmalı ve bu suretle istikbaldeki nesillerin eli boş kalmamalıdır.

Gezdiğimiz yerlerde av koruma kaidelerinin hüküm sürmediği anlaşılmaktadır. Bütün sene zarfında avlanmak kabil olduğu gibi, gelişmiş ve yavrusu ananın yanında gebe ana, kemâle gelmiş erkeğin yanında cılız yavru da vurulmaktadır. Bahusus av köpeklerile avlanmada vurulacak hayvanı intihap kabil olmuyor. Av hayvanlarına müthiş zarar veren canavar ve ayı avına lüzumu kadar ehemmiyet verilmiyor.

Av hayvanı bu suretle bir tarafdan insanlar, diğer taraftan tabiî düşmanları karşısında yaşamasına lâzım olan şartları bulamamakta ve günden güne azalmaktadır. Bunların yegâne hâmisi olan ve her gün kendi mıntakasını gezebilen vahşî hayvanların imhasına çalışan meslek ormancısının tâbiri diğerle avcısının bulunmaması da bu azalmayı temin etmektedir. Bizde ormancıların vurdukları vahşî havan derileri kendilerine oldukça mühim bir gelir menbaı teşkil eder. Ayni şekilde Türkiyede de bu usulün tatbikile ormancıların maişetleri iyi bir surette temin edildiği gibi Türkiyeye de döviz girmesi için de mevzu elde edilmiş olur.

Türkiye için hangi yabani hayvanları av hayvanı olarak nazarı itibara almak ge-

rekor?

İlk evvel karacayı göz önüne getirelim. Karaca Türkiyenin her tarafına yayılmıştır. Şimal ormanlarında bulunduğu gibi cenup ve garp ormanlarında da vardır. Çoğalması da eyidir. Yalnız kurtlar bu çoğalmaya aksi cihetten çok fazla tesir yaparlar. Bilhassa kışın karaca kar içerisine batarak eyi koşamadığı halde kurt bu vaziyette gayet eyi yol alabildiği için bir çok karacalar canavara kurban gider. Dişi karaca Avusturyada kânunusaniden teşrinievvele kadar, erkek ise kânunusaniden haziranа kadar kanunun himayesi altındadır. Bu suretle mayısta dünyaya gelen yavru kışa kadar anası yanında büyür ve kışa kuvvetli olarak girer. Erkek karacayı haziran birden kânunusani bire kadar elde etmek mümkündür. Fakat bu da kurşun tüfeğile olması lâzımdır.

Karaca eti her yerde istekle yenir ve Avusturyada pazarlara çok indirilir. Bu hayvanın Türkiyede çoğalması, insanların yaşadıkları yerlere çabuk alıştıkları ve geyikten daha küçük sahaya ihtiyaç hissettikleri için kolaydır. Bizde tarlaların çoğalmasile ve insanların ormanlara yaklaşması bu hayvanların artmasına sebep olmuştur.

Geyik de Türkiyenin her tarafına yayılmıştır. Burada yaşayan yabanî hayvanların hemen en büyüğüdür. Kemâle gelmiş ihtiyar bir geyik 300 kiloya kadar ağırlaşır.

Geyiğin, karacadan daha büyük bir yasama sahasına ihtiyacı olduğu gibi insan ve hayvanlara karşı daha hassas olduğundan ufak bir rahatsızlık onların uzak yerlere gitmesine sebep olabilir.

Türkiye az kesif bir nüfusa malik olduğu için geyiğin çoğalmasına lâzım olan araziye sahib bulunmaktadır. Yalnız karacada olduğu gibi bunun için de büyük vahşî hayvanların imhası ve ana geyiklerin gebelik veya yavrularını emzirme zamanlarında yani kânunusaniden teşrinievvele kadar her türlü imhadan korunması lâzımdır.

Avusturyada geyik boynuzları tamamile kemâle gelmiş olduğu yaşta vurulur. Av ağustostan kânunusaniye kadar devam eder. Diğer zamanlarda geyiğin hayatı kanunen masundur.

Geyiğin eti istekle yenir ve derisi her tarafta aranan yaban derisini verir. Türkiyedeki geyiklerin Avusturyadakilerden daha büyük ve boynuzlarının daha muazzam olması onlardan edilecek istifadenin daha çok olduğunu gösterir. Bu hayvanın Türkiyede çoğalması için candan uğraşmak icap eder.

Yine Türkiyenin her tarafına yayılmış olan ve bir faide hayvanı olarak nazarı itibara alınması icap eden tavşanın daha çok tabiî düşmanları vardır. Kurt, tilki, sansar, gelincik, kartal, çaylak, atmaca ve hattâ kargalar bile bu meyanda sayılabilir. Bundan dolayı çok eyi çoğalmasına rağmen adetçe artamaz. Çoğalmanın artması için bu tüy ve kıl yırtıcılarının azalması veya büsbütün ortadan kaldırılmasile kabildir.

Tavşan bizdeki gibi bir avda 1000 tane kadar vurulabilecek derecede çoğaldığı anda çok kârlı bir av dereecesine yükselir. Bizde tavşan eti arzu ile yenilir. Her av devresinde vasatî 20,000 kadar tavşan vurulmaktadır. Bu rakam sibe bu avın millet iktisadına yapdığı yardımı göstermeğe kâfidir.

Türkiyede hayvanat tetkikleri.

Sizlere memleketimde orman ve av hayvanları vaziyetinden bahsettikten sonra biraz da şimali garbî Anadoludaki; mesleki tetkikatımdan bahsetmek istiyorum. Seyahatımın maksadı Viyana müzesinde yapılan ilmî tetkikat için (materyal) toplamaktır.

Müzenin çalışmalarında esas, Avrupanın büyük merkez üzerlerinde olduğu gibi, civar memleketlerin hayvanatı arasında ilmî mukayeseler yaparak yeni hakikatler meydana çıkarmaktır. Muhtelif arz parçalarının hayvanatı üzerinde derin bir nüfuzu nazara malik olabilmek ancak o mıntakaların müzeciler tarafından dikkatle gezilmesi ve zengin bir hayvan kolleksiyonu meydana getirilmesile kabildir.

Ben, memeli hayvanlar kısmında çalışmaktayım. Bu şube en küçüğünden en büyüğüne kadar bütün memeli hayvanları sahası içine almaktadır. Bu hayvanların hemen çoğu gece hayatı sürdükleri ve gündüz hayatı süren insanlardan bu suretle kaçtıkları için bu sahada çalışma çok güçleşmektedir. Bunları yakalamak için muhtelif şekillerde tuzaklar kurmak icap eder. Bu tuzaklar veya kapanlar, bunların yaşadıkları kanalların ve yahut yaptıkları yuvaların ve inlerin yakınına kurulur. Evvelâ hayvanın yaşadığı yuvayı ve yahut ini bulmak lâzımdır. Muhtelif büyüklükte meselâ ufak yani sıçan veya fareler için yahut orta meselâ tilki veya daha büyük ayılar için kapanlar vardır.

Hayvanat ilmiyle uğraşanlar için, iktisadî hiç kıymeti olmıyan ufak bir fare, çok kıymetli bir buz ayısile ayni ehemmiyettedir. Müzeler tarafından her memlekette yaşıyan hayvanlar evvelâ birer birer tavsif edilir. Müze ilminin bu devresini bugün bir çok büyük müzeler geçirmiş bulunmaktadırlar. Bundan sonra mukayesevî tetkiklere geçilir. Bu zamanda nevi ve ırk vasıflarının birbirlerile münasebetleri aranır. Bugün yeni bir tetkik safhası daha meydana çıkmıştır. Hayvanlarda yalnız iklim tesirile tezahür etmiş evsafı değil, ayni zamanda hayvan ıslahı ve veraset biyolojisinin yardımile hiç değişmeyen daha henüz menşeini bilmediğimiz irsî vasıfları tesbit edebiliyoruz.

Viyana tarihi tabiî müzesinin hemen 100 senedenberi üzerinde çalışmakta olduğu şarkî Avrupa hayvanatının bir çok karanlık noktalarını halledebilmek için bu tetkikatın şimali garbî Anadolu kenar dağlarında bilhassa Bolu mıntakasına da teşmil edilmesi lâzım geldiğini ileri sürdüm. Muhtelif küçük coğrafî mıntakalar bize iklim ve coğrafî vaziyetleri dolayısile oralarda yaşayan hayvanların şekil değişikliklerini ve hususiyetlerini izah edebilirler. Fakat bunların neş'et ettikleri asıl ana şekil hangisidir? Bu malûm değildir. Ben bu menşein büyük Türk memleketinde ve bunun yakın şarkındaki memleketlerde aramak icap ettiğini iddia ettim. Benim bu mıntakadaki iki senelik tetkiklerim bu iddiamı esas itibarile isbata şimdiden kâfi gelir. Bu mıntakanın yalnız küçük hayvanları değil büyük memeli hayvanlarile şarkî Avrupa hayvanları arasında büyük münasebetler ve benzerlikler görünmektedir.

Bundan, tarihten evvelki zamanlar zarfında şarktan garbe doğru hayvan muhaceretinin vuku bulduğu anlaşılmaktadır. Türkiyeden Avrupaya geçen yolların çok muhtelif olması icap etmektedir. Meselâ şimdiki Ege denizi eskiden bulunmamakta ve Anadolu ile Avrupa bu cihetten birleş-

mekte, aynı zamanda boğaz üzerinden tabii bir köprü geçmekte idi. Büyük ihtimallere göre cenubu garbi Anadoluda, Girit adası yoluyle Mısıra birleşik idi.

Bu tetkikat tabii nazari cihettendir. Bunları neticelendirmek ve hakikati tamamile ortaya çıkarabilmek için imkân nisbetinde fazla material toplamak yani iddiaya maddi şahit bulmak icap etmektedir.

Bu elde edilen materialin hemen o anda muhafazası için icap eden şeyleri yapmak lâzımdır. Bu ameliyat memeli hayvanların büyüklüğüne göre muhtelifdir. Küçük fareler hiç bir şey yapmadan ve doğrudan doğruya kesif alkol içine konur. Bazan formaltehit içinde de muhafaza edilir. Bu son maddenin muhafaza edilen hayvanın adalâtını çok sertleştirmesi ve kemiklerini zamanla tahallül ettirmesi noktasından bazı mahzurları vardır. Bu iki mahlûlden herhangi birine konmadan evvel hayvanın karın derisi kesif surette kesilerek açılır ve maddenin içeriye nüfuzuna yardım edilir. Hayvan karnının tefessüh mikroplarına en eyi bir yuva teşkil etmeleri ve bu suretle tüylerin en çabuk döküldüğü yerdir. Seyahatlarda kuru muhafaza şekilleri daha ziyade arzu edilir. Fakat bu şekilde de yalnız derinin elde kalması yani hayattaki ölçülerinin kaybolması mahzuru vardır ki bu mahzuru gidermek ve sonradan hayattaki hayvana uygun bir model yapabilmek için ilk evvel hayvanı muhtelif cihetlerden ölçmek lâzımdır. Bu hususta şu ölçüleri almak icap eder:

A) Vücut uzunluğu (ağız ucundan kuyruk köküne kadar).

B) Ayak uzunluğu (topuktan en uzun ayak parmağı ucuna kadar).

D) Kulak uzunluğu.

Ölçüden sonra hayvan yüzülür. Bunun için hayvanın karnında karın boşluğu meydana çıkmamak yani ikinci deri kesilmemek üzere bir yarık açılır. Aksi takdirde meydana çıkan bağırsak ve kan deriyi kirletir. Bunun için küçük bir makas veya skarpel denilen küçük bir biçak kullanılır. Dikkatli bir ameliye ile bu kesikten eli sokarak dirsek veya dizlere kadar hayvanı yüzmek kabildir. Bundan sonra kasık ve omuzlardan vücut ayrılır. Kuyruk dibinden kuyruk kemiği çekilerek çıkarılır. Evvelce kuyruk kemiği kesilmemelidir ve kuyruk soyulurken tersine çevrilmemelidir. Kuyruk içinde hiç kemik kalmamalıdır. Bundan sonra vücut elle ön ayaklar serbest kalıncaya kadar yüzülür. Ön ayak kemikleri mafsaldan omuz veya dirsekten kesilir ve kalan kemiğin eti soyulur. Sonra yüzmeğe devam ederek kulak köküne kadar baş deriden ayrılır. Kulaklar kemiğe yakın yerden içeriden kesilir. Bundan sonra kafa derisi gözlere kadar yüzülür. Gözler yine kemiğe yakın yerden kesilir ki, göz kapakları deri üzerinde kalsın. Sonra devam edilerek dudak kenarına kadar yüzülür ve deri yine çene kemiklerine kadar yakın yerden kesilir. Sonra dikkatli bir surette burun kemiği ve kıkırdağı deriden ayrılır.

Derinin muhafazası için zehir lâzımdır. Ekseriya arsenik tozu veya arsenik sabunu kullanılır. Bu madde deriyi yumuşak tutar ve kırılmasına mani olur. Bu zehirler bulunmazsa 2/3 şap ve 1/3 tuz mahlûtu ile yapılabilir. Tuzun mahzuru rutubet cezbetmesi ve küflenmesine sebep olmasıdır. Zehirlenmeden sonra deri tersine çevrilir ve tüyler dışarıya gelir. Kulaklar ve ayaklar tabiî vaziyete getirilir. Kuyruğa tetabuk edecek bir çomak kesilir ve arseniğe

bulanarak kuyruk içine sokulur. Deri içinin birbirine dokunmaması için içerisi pamuk veya büyük hayvanlarda ince taşlarla doldurulur. Sonra deri kuru ve gölge bir yere konur, güneşe konmaz. Kafa iskeleti etten temizlenir. Gözler ve beyin çıkarılır. Beyin arka delikten bir tel ile bosaltılır. Kafa kemiği havada kurutulur. Hiç bir madde ile muamele edilmez. Çünkü sonradan beyazlatma ve temizleme kolay olur.

Büyük memelilerde muamele aynidir. Yalnız bunlarda tıpkı sığırlarda olduğu gibi alt çeneden kuyruk sokumuna kadar karın tarafında ve bu kesiğe amut olarak ön ve arka ayaklardan kesik yapılır. Bir de boynuz diplerini birbirine vasleden bir ve buna amut olarak vücuda doğru ayni uzunlukta diğer bir kesik yapılır. Bu suretle kafa vücuttan ve kendi derisinden ayrıldıktan sonra boynuzlardan tutarak açılan yarıktan çıkarmak kabil olur. Kulak kıkırdağı deriden kesilmemek şartile dikkatle ayrılır fakat atılmaz Kulağın içi tersine çevrilerek zehirlenir ve kıkırdak yeniden kulağa sokulur. Dudaklar içeriden biçakla soyularak devrilir. İçine şap girmesi ve çürüyerek tüyünü dökmemesi temin edilir. Ayaklar da tırnakların içine kadar yüzülerek şaplanır. Aksi takdirde buralara yağ böceği ârız olarak bütün deriyi kaplar buna manî olmak lâzımdır. Deri yağ ve etten tamamile temizlenmiş olmalı ve yukarıdaki gibi şap ve tuzla ovulmalıdır.

Deriyi eyice yaymalı, bu esnada çabuk çevrilen ve kıvrıntı yapan yerlere dikkat etmelidir. Bundan sonra deri yarın gün için içi birbirine temas etmek üzere zatlanır ve bu suretle şapın eyice nüfuzu temin edilir. Sonra deri bir geniş tahta üzerine veya yere yayılır. Hiç bir zaman görerek tesbit etmemelidir. Büyük bir deri hiç bir zaman güneşe gelmemelidir. Çünkü kırılır ve ufalanır. Kuruyunca bir paket halinde tüy tarafı üstüste gelmek üzere katlanır ve toplanarak sandık içine konur.

Muhafaza edilen deriler müzeye getirilince asıl müze ameliyatı, yani preparasyon tahnite, tâbi tutulur. Orada deriler tabaklanır, kemikler maserasyona uğratılır. Bundan sonra müze demirbaşına girerler. Bunlardan intihap edilenler hayattaki şekillerine göre tahnit edilerek müzede halka arzedilir.

Tahnit meseleleri meslek ihtisası hattâ bir heykeltraş sanatına ihtiyaç hissettikleri için burada bahsetmek, uzun sürecek ve tamamile kabil olmıyacaktır. Eskiden deriler saman veya talaş ile doldurulur ve dikilerek ayaklar içeriden kazıklarla tesbit edilir idi. Çok iptidaî olan bu şekil, tabiata hiç bir zaman uymamakta idi. Şimdi ise bu mesele hayatta veya taze öldürüldüğü zaman alınan ölçülere göre evvelâ tahtadan bir profil yapılır ve vücut bunun üzerine elâstiki âletlerle tecessüm ettirilir, adaleler talaşlarla dikilerek sarılır, üezrleri alçı ve saireden mürekkep bir halita ile tılâ edilir ve üzerine deri gerilerek dikilir. Böyle bir model, meselâ bu suretle çalışılarak yapılan bir geyik modeli 4 hafta, bir gergedan 6 ay sürer..

Ormancılık Aleminde :

I. Yurt İçinde

Yeni Ziraat Vekilimiz: Kütahya Saylavı Bay Muhlis Erkmen'in istifası üzerine boşalan Ziraat Vekilliğine Tekirdağ Saylavı Bay Şakir Kesebir tayin olunmuştur.

Yeni Vekilimiz evvelce şimdiki Ziraat teşkilâtını da ihtiva eden İktisat Vekâletini uzun müddet idare etmiş tecrübeli ve değerli bir devlet adamıdır. Gerek Orman işinin ve gerekse Ziraat ve veteriner işlerinin en büyük ve mühim bir çalışma ve başarma kudreti sarfını icab ettirdiği bu günlerde Bay Şakir Kesebir'in Vekâletimizin idaresini eline alması bizleri çok sevindirmiştir. Kendisini saygı ile selâmlar ve büyük işlerimizi kolaylıkla başarmasını gönülden dileriz.

İkinci Siyasi Müsteşarımız : Ziraat Vekâletinin bu sene yeniden tatbik edilecek geniş çalışma proğramının başarılması değerli ve kudretli şahsiyetlerin yardımile kabil olduğundan Vekâletde ikinci bir siyasi Müsteşarlık ihtas olunmuş ve buraya Atatük'ün çiftliklerini de seneler-den beri idare etmiş bulunan Kastamonu Saylavı Bay Tahsin Coşkan tayin olunmuştur.

Bay Tahsin Coşkan Orman kanunu muhtelit encümeninin de Reisliğini yapmış ve dolayısile ormancılığa çok değerli hizmetleri dokunmuş faal bir ziraatçidir. Kendisinden ormancılığımız için daha bir çok faydalı verimli yardımlar bekler ve yeni işinde de yüksek başarılar göstermesini dileriz.

Üçüncü Umumî Müfettişlik Mıntakasında Orman tetkikleri: III. U. Müfettişlik mıntakasındaki imâr hareketlerine Hükümetçe verilen ehemmiyet malûmdur. Ve bu hareketlerin en başında Yol, Mektep ve diğer müesseselerin inşası gelmektedir. Bu tesisatın hepsi de keresteye muhtaçtırlar. Bunlardan başka o mıntakanın odun, kömür ve diğer işler için olan kereste ihtiyacı da ayrıdır. İşte bu ihtiyacın nerelerden ve ne suretle karşılanması lâzım geldiği hakkında yerinde ve esaslı olarak bir tetkik yaptırılmasına lüzum görülmüş ve orman Şube Müdürlerinden Nejat Kaytaz'ın riyasetinde amenejman Mühendislerinden Yakup Apanay, Ekrem ve Rıdvan'dan mürekkep bir hey'et Haziranın başlangıcında mezkûr Müfettişlik mıntakasına gönderilmiştir. Hey'etin mesaisi iki ay sürecektir.

Yeni bir orman mektebi açılıyor : Orman kanununun tatbikatını eksiksiz olarak başarabilmek, ormancı sayısının iş nisbetinde fazla olmasile kabildir. Halbuki bugün yüksek ve orta ormancılık tahsili görmüş arkadaşlarımızın sayısı ihtiyacımızın beşte biri kadardır.

Düşünmelidir ki bu miktar da ancak 30 - 35 senedenberi yetişenlerden ibarettir. Her ne kadar orman Fakültesine de fazla talebe alınması düşünülmekte ise de orta ormancılık tahsili görmüş arkadaşlara da pek fazla ihtiyacımız olduğundan Bursa'daki orta orman mektebinden başka ayni derece ve mahiyette olmak üzere bir mıntıka orman mektebi açılması lüzumu takdir edilmiş ve buna karar verilmiştir. Orman Umum Müdürlüğünün yeni sene bütçesine tahsisatı konulan bu mektep Bolu'da açılacaktır.

Gerçek Bolu orman mektebi için ideal bir kasabadır. Çünki: şehir ormanlara çok yakındır; ve ormanlarında her ağaç nevi bulunur, çeşitli orman şekilleri vardır. Ayrıca Türkiye'nin en büyük orman parçası olan Karadeniz ormanlarını temsil edecek bir vaziyettedir. Bu sebebten burada açılan mektepte yetiştirilecek ormancı nesline tatbikatta lüzumlu olan bütün teknik bilgileri vermek mümkün olacaktır. Çok yerinde olan bu karartından dolayı Ziraat Vekâletine ve Orman Umum Müdürlüğüne teşekkürlerimizi sunmağı bir borç biliriz.

Haber aldığımıza göre Bolu vilâyeti, Vilâyet daimi encümeni de açılacak yeni orman mektebi için Vilâyete ait bir binayı tahsis etmeğe karar vermiş ve bu kararını Orman Umum Müdürlüğüne bildirmiştir. Mesleğimize karşı gösterdikleri derin alâkadan dolayı Bolu vilâyetine şükranlarımızı sunarız.

Filorya ağaçlandırılıyor : Filorya su şehrinin, şehircilik mütehassısı M. Prost tarafından, yapılan pilanına göre imârı devam etmektedir. Ancak bu güzel yerin güzelliği orada yapılacak ufak ormancıklarla hakikî değerini kazanacaktır. Yapılan pilanda ağaçlandırılacak yerler ayrılmış olduğundan baharda İstanbul orman mühendisleri tarafından ağaçlandırmaya başlanmış ve bu iş hayli ilerlemiş bulunuyordu.

Filorya'da yapılacak ağaçlandırmanın çabuk ve teknik bakımdan en iyi bir şekilde başarılması Ziraat Vekâletince lüzumlu görülmüş ve bu iş Orman Fakültesi doçentlerinden Mazhar Dikere verilmiştir. Orman Umum Müdürlüğü bu hususta gerekli tetbirler almış ve mahalline tahsisat da göndermiştir. İstanbul Belediyesinin muaveneti de ayrıca temin edilmiş olduğundan Ankara teşçir sahasında olduğu gibi Filorya'da da ormancıların ikinci bir eserinin meydana getirilmesi yoluna girilmiştir.

Orman kanununun tatbikatı için çalışmalar ve yeni tamimler : Orman kanununun meriyet mevkiine girişi merkezde ve taşrada yeni ve devamlı bir çalışmaya yol açmıştır. Kanunun tatbikatını memleketin her yerinde ayni şekilde ve düzenli olarak yapabilmek için taşraya ait işler hakkında merkezin esaslı direktifler vermesi lâzım geliyordu, bu maksatla aylardanberi gerek Orman Umum Müdürlüğünde ve gerekse bizzat sayın Vekilimizin ve siyasi Müsteşarlarımızın huzurlarında hergün toplantılar yapılmakta ve geç vakitlere kadar çalışılmaktadır.

Orman kanunu ormancılığımız ve ormanlarımız için çok yeni hükümleri ihtiva etmektedir. Kanunun tatbikatında tesadüf edilmesi ihtimali olan zorluklarla, bundan doğacak tereddütlerin önceden izalesi zaruri görülmüş ve en mühim esaslar için ayrı ayrı talimatlar hazırlanarak bütün orman müdürlüklerine ve Valiliklerle, Umumî Müfettişliklere tamim edilmiştir.

Bu tamimler serî halindedir ve ormancılığın ehemmiyetli meseleleri için

ayrı ayrı tahsisler yapılması kararlaş - mıştır. Bu suretle alelâde bir hâdise kar şısında derhaltahsisat istihsal âdetinin önü ne geçilmek istenmektedir.

Artık elde kanun ve onun nizamna - mesi ile bütün bu mevzuatı izah eden talimatlar bulunduktan sonra geriye kalan iş başmüfettişin bu çerçeve içinde kendi kabiliyet ve iktidarımıza güvenerek çalış - malarından ibaret olacaktır. Gönderilen talimatlerle Müdüriyetlere çok vasi salâhiyetler verilmiş ve meselâ bu meyanda Vekâlet makamı küçük ihalelerin tastiki selâhiyetini taşra komisyonlarına ve u - mum Müdürlük de rey işlerindeki izin selâhiyetlerini ve muayyen mikdarlara kadar plân tastiki ve arttırmaya konulma selâhiyetlerini Müdürlere vermişlerdir. Bu suretle Müdüriyetler şimdi büyük ehemmiyet almış bulunmaktadır.

Orman kaçakçılığı durdu: Orman kanununun ormanlardan yapılan izinsiz kesim ve sair suçlar hakkında koyduğu ağır hükümlerin ve bilhassa kaçak malları taşıyan nakil vasıtalarının da müsaderesi hakkındaki maddenin her yerde birden tatbiki orman kaçakçılığını büyük nisbette durdurmuştur. Hemen her yerde müteaddit at, katır, merkep, araba, kamyon ve hattâ deniz motörü yakalanmış ve ekserisi hakkında derhal karar alınarak müzayede ile satılmıştır. Bu hususta orman dairelerince gösterilen sıkı alâka ve takip devam edeceğinden orman kaçakçılığının artık tarihe mal olacağı zaman yakın te - lâkki olunabilir.

Teşkilât kanunumuz çıktı: Uzun zamandanberi hazırlanan ve müteaddit defalar üzerinde çalışılan Orman Umum Müdürlüğü teşkilât kanunu çıkmış ve 14/6/1937 tarihli ve 3630 sayılı Resmî Gazetede neşrolunmuştur. Teşkilât kanunumuz verim neşriyatı olarak Ziraat Vekâleti teşkilât kanunu ile beraber basılmış ve bütün arkadaşlara gönderilmişse de biz Orman Umum Müdürlüğü teşkilât kanununu ayrıca okuyucularımıza sunmak ve üzerinde bazı izahat vermek lüzumunu duyduk.

Bazı arkadaşların kanuna bağlı (1) numaarlı cetvelde görülen derece ve adetlerin derhal tatbik olunacağını zannettikleri görülmektedir. Halbuki (1) sayılı cetvel Orman Umum Müdürlüğünün hemen bu sene değil bir kaç sene sonra alacağı şekli göstermektedir Bu sene tatbik edilecek kadro sayısı (1) numaralı cetvelden ayni zamanda bütçenin (L) cetveli olan (3) numaralı cetvel yekûnlarının çıkarılmasile elde olunmalıdır.

Meselâ (1) numaralı cetvelin merkez teşkilâtında 13 şube müdürü vardır. Halbuki bu sene 13 şube müdürü tayin edilmiyecektir. Çünkü bu miktarın ihtiyaç vukuunda kullanılmak üezre altı tanesi üç numaralı cetveldedir. Şu halde bu sene yalnız yedi şube müdürü tayin olunacaktır.

Taşra teşkilâtında da hal böyledir. Meselâ (1) numaralı cetvelin taşra teşkilâtı kısmında 35 tane 55 liralık kadro vardır. Bunun 15 tanesi (3) numaralı cetvelde olduğundan bu sene yalnız 20 tanesi tayin olunacaktır. İki numaralı cetvel orman komiser ve fen memurlarından hizmet müddeti ve eskiden aldıkları maaş miktarının azlığı hasebile ücretle kalmaları icap edenleri göstermektedir.

Şu hesaba göre merkez teşkilâtında yedi şube müdürü bulunacak ve mütebaki altı şubeyi ehemmiyet derecesine göre altı şube müdür muavini idare edecek ve

ileride gerek merkezin bu kısmı ve gerekse taşrada ihtiyaç görülen kadrolar (3) numaralı cetvelden nakil suretile asıl derecelerini alan memurlarla idare olunacaktır. Kanunun tatbikinden sonra terfi müddeti gelenler göz önünde tutularak bütçe yapılırken (3) numaralı cetvelden bir derece yüksek kadro (1) numaralı cetvele alınacak ve arkadaş beklemeden terfi ettirilebilecektir. Bu suretle terfi zamanını bitirmiş ve ehliyeti de takdir edilmiş olan arkadaşların kadrosuzluk yüzünden uzun müddet beklemelerine meydan verilmiş olmayacaktır.

Orta ormaicılık tahsili görmüş olan mühendis muavini arkadaşlarımızın da maaşları 70 liraya kadar çıkarılmıştır. Filvaki (3) sayılı cetvelde bunların miktarı birer sayı olarak gösterilmiştir. Fakat bu miktarlar mühendis muavini kadrolarının 70 liraya kadar çıkabileceğinin kanunen kabul edilmiş olmasını göstermektedir. İleride ihtiyaç hasıl oldukça çoğaltılacaklardır. Çünkü (3) sayılı cetvel dahi uluorta değil ancak bütçeye konulabilecek mebaliğin karşılık gösterilmesi suretile yapılmaktadır. Ve esasen bu gün 25 liraya tayin olunacak bir mühendis muavini 15 veya 18 sene sonra bu yüksek derecelere çıkabileceğinden o zamana kadar icap ettiği sayıda yeni kadro almak imkânı her zaman mevcuttur.

Orman Umum Müdürlüğü hükmî şahsiyeti haiz olduğundan bu teşkilâta dahil memurların memur hak ve salâhiyetini ve tekaütlük hukukunu haiz olamıyacağı görülmüş ve bütün meslektaşların bu en tabiî ve yüksek haklarının kaybolmaması için kanunun üçüncü maddesindeki hükmün bilhassa konulması temin olunmuştur.

Kanunun dokuzuncu maddesi teşkilâta dahil memurların nasıl ve hangi makamdan tayin olunacaklarını göstermektedir. Bu suretle en küçük orman memurlarının dahi merkezden yani Orman Umum Müdürlüğünce tayi nolunmaları kabul edilmiş bulunmaktadır.

Onuncu madde ile de Orman Umum Müdürlüğünü ve diğer teknik işleri görecek memurların mutlak ormancı olmalarını şart koşmaktadır ki bu da mesleğimiz için bir mazhariyet ve muvaffakiyettir.

Teşkilât kanunumuzun tatbiki üç ay zarfında yapılacağından tatbikatın en iyi şekilde yapılabilmesi için Ziraat Vekâletinde Müsteşarın riyasetinde Teftiş Heyeti Reisi ve Müdürü Umumiler ve Zat İşleri ve Muhasebe Müdürlerinden mürekkep bir heyet haziran başından beri devamlı olarak çalışmakta ve kimlerin hangi derecelere tayinleri lâzm geldiğini Umum Müdürlükçe yapılan tekliflere göre ve mektepten mezuniyet seneleri, hizmet müddetleri ve sicilleri ve ehliyetlerinin vaziyetleri itibarile her memurun derecesini tayin etmektedir. Bu şekilde hazırlanan listelerin Vekâlet makamınca onaylanmasını müteakip tebligata başlanacaktır. **Orman Umum Müdürlüğüne ait teşkilât kanunu Resmî Ceridenin 14 /haziran/1937 tarihli sayısından aynen alıyoruz:**

Orman Umum Müdürlüğü Teşkilât Kanunu

Kanun No. 3204 Kabul tarihi: 4/6/1937

Madde 1 — Yurt ormanlarını korumak, işletmek, imar etmek, yeniden orman yetişdirme işleri yapmak ve orman verimlerini çoğaltmak ve bu vazifelerin ifası için icab eden müesseseleri kurmak, fen adamları yetiştirmek ve hususî kanunlarla verilen vazifeleri ve ormana müteallik bilûmum hizmetleri görmekle mükellef Ziraat Vekâletine bağlı, hükmî şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe ile idare olunur bir Orman Umum Müdürlüğü kurulmuş ve halen Ziraat Vekâletine dahil ve orman işlerinde müstahdem bilûmum

memurlar ve hakiki bu müddetyete bağlanmıştır.

Madde 2 — Orman Umum Müdürlüğü merkez ve vilâyetler teşkilâtına ayrılmıştır.

Merkez teşkilâtı:

1 - Kereste,
2 - Harita ve kadastro,
3 - Amenajman,
4 - İşletme,
5 - İmar,
6 - Tedrisat,
7 - Fenni araştırma,
8 - İnşaat,
9 - Ağaçlandırma ,
10 - Mücadele ve avcılık,
11 - Sanayi ve istatistik,
12 - Ekonomi,
13 - Murakabe ve teftiş,

Şubelerinden ibarettir.

Merkezde ayrıca bir fen heyeti ve bir muhasebe müdürlüğü bulunur. Şube müdürleri fen heyetinin tabii âzasıdır.

Vilâyetler teşkilâtı :

Vilâyetler teşkilâtı memleketin orman vaziyetine göre kurulur.

Müesseseler :

Mevcut orta orman mektebi Orman Umum Müdürlüğüne bağlı olup hususî kanunile ve kurulmuş, kurulacak diğer müeseseler de hususiyetlerine göre vilâyetler teşkilâtı ile idare olunur.

Madde 3 — Muhtelif kanunlar ile devlet memur ve müstahdemleri hakkında mevzu hükümler Orman Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemleri hakkında da aynen tatbik olunur.

Bunlara, müvazeneye dahil memurlar hakkındaki tekaüt hükümleri tatbik olunur.

Madde 4 — Orman mühendis muavinlerinin yetiştirilmesi ve diğer memurların bilgilerinin artırılması için ihtiyaca göre mıntaka orman mektepleri, kurslar ve orman nümune revirleri açılır.

Madde 5 — Orman Umum Müdürlüğü merkez ve vilâyetler teşkilâtına dahil memurların derece, adet ve maaşları bu kanuna bağlı (1) numaralı cetvelde gösterilmiştir. 1452 sayılı kanunla değişik ve tadillerine bağlı cetvellerin Ziraat Vekâleti Orman Umum Müdürlüğüne ait kısımları mezkur cetvelden çıkarılmıştır.

Madde 6 — Merkez ve vilâyetler teşkilâtına dahil bulunan maaşlı ve ücretli memur ve müstahdemler lüzumu halinde aldıkları maaş ve ücretle Umum Müdürlüğe ait herhangi bir iş için — orada Umum Müdürlüğün teşkilâtı ve münhal vazife bulunup bulunmamasile mukayyet olmadan — tayinlerindeki usule göre icap eden yerlerde çalıştırılabilirler.

Madde 7 — Türkiye Cümhuriyeti hudutları dahilinde orman mühendisliği yapabilmek için Yüksek Orman Mektebi veya Orman akültesinde veya 1325 tarihine kadar Yüksek Halkalı Ziraat Mektebinden mezun olmak ve bunlara ait diplomalar Ziraat Vekâleti tarafından tasdik edilmiş bulunmak şarttır.

Yabancı memleketlerden diploma almış olanların Türkiye Orman Fakültesinde verecekleri (kollekyum) imtihanında da muvaffak olmaları şarttır. Müktesep haklar mahfuzdur.

Madde 8 — Orman Umum Müdürlüğü teknik hizmetlerine ilk gireceklerin yüksek veya orta derecede meslekî tahsillerini bitirmiş, diploma veya şahadetname almış olmaları şarttır.

Madde 9 — Orman Umum Müdürü ve Fen Heyeti Reisi; Ziraat Vekilinin inhası, Başvekilin tasvibi ve Cümhur Reisinin tasdikile tayin olunurlar.

Merkez teşkilâtına dahil şube müdürlerile fen heyeti âzaları, müfettişler, vilâyetler teşkilâtındaki başmühendisler ve başmühendis muavinleri Orman Umum Müdürünün inhası, ve Ziraat Vekilinin tasdikile tayin edilirler.

Bunlardan gayri merkez ve vilâyetler teşkilâtına dahil maaşlı ve ücretli memurların tayini Orman Umum Müdürlüğüne aittir.

Madde 10 — Orman Umum Müdürü ile fennî ve teknik işlerde istihdam edilecek memurların, mesleklerinin müntesibi olmaları şarttır.

Made 11 — Orman Umum Müdürlüğü merkez ve vilâyetler teşkilâtına dahil maaşlı ve ücretli memurların görecekleri işler bu kanunun neşrinden itibaren nihayet bir yıl içinde yapılacak nizamname ile tesbit olunur.

Muvakkat madde 1 — Bu kanunun mer'iyete geçtiği tarihte Orman İşleri Umum Müdürlüğünün merkez ve vilâyetler maaşlı kadrosunda müstahdem olup meslek tahsilini bitirmiş olan bilûmum memurlar, bulundukları derecede 1452 numaralı kanunun mer'iyetinden sonra kaç terfi müddeti geçirmşilerse her terfi müddeti için bir derece hasebile, bu kanunun mevkii tatbika vaz'ına bir defaya mahsus olmak üzere ve ehliyet aranmak kaydile, terfi ettirilebilirler. Bu suretle terfi ettirilenler, 1452 sayılı kanunun 8 inci maddesindeki bir dereceden fazla terfi

edenlere mahsus hükümler dairesinde maaş alırlar.

Muvakkat madde 2 — Bu kanunun mer'iyetinden evvel Ziraat Vekâleti bütçesinin merkez ve vilâyetler daimi müstahdemini tertibinden ücret almakta olan ve bu kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde unvanları ve adetleri yazılı bulunan ücretli memurlardan Ziraat Vekâleti hizmetinde en aşağı sekiz sene bulunmuş olanlardan Ziraat Vekâletince ehliyet ve kabiliyetleri takdir edilenlerin, bir defaya mahsus olmak üzere bu kanuna merbut (1) numaralı kadro cetvelinde yazılı fen işlerine taallûk eden memuriyetlere, 1452 numaralı kanunda muharrer evsaf ve şeraite tâbi olmaksızın almakta oldukları ücretin muadili veya onun dûnu olan derecelere tayinlerine Ziraat Vekili salâhiyetlidir.

Ancak bu suretle tayin edilecek memurlar tayin edildikleri memuriyetlerde en az iki sene bulunmadıkça alacakları maaşlar kendileri için hakkı müktesep teşkil etmez. Şu kadar ki malûliyet halinde verilecek tekaüt maaşı ve vefat halinde verilecek yetim maaşı bu derece üzerinden hesap olunur.

Muvakkat madde 3 — Bu kanunun mer'iyete girdiği günden itibaren bağlı (1) numaralı cetvelde gösterilen kadrolar üç ay zarfında tedricen tatbik olunur.

Her memuriyete ait yeni kadro tatbik edilinceye kadar halen mevcut kadrolar cari olur.

Muvakkat madde 4 — Orman muhafaza memurlarından 16 ve 20 lira maaşlı mesaha memurluklarına, ancak ehliyetleri imtihanla sabit olanlar geçirilebilir. 16 ve 20 liralık mesaha memurluklraında, üst tarafı mevkuf tutulmak şartile, 10 lira maaşlı mesaha memurları istihdamına Orman Umum Müdürü salâhiyetlidir.

Muvakkat madde 5 — Halen mevcut orman muhafaza memurlarından kadrosuzluk dolâyısile açığa çıkarılanlar ile 10 liralık mesaha memurluklarına nakledilenlerden gerek sicilleri ve gerek ehliyetleri itibarile bu hizmete yaramıyanlar hakkında işbu kanunun neşri tarihinden itibaren bir sene zarfındaki aşağıdaki şekilde muamele olunarak memuriyetle alâkaları kesilir:

15 seneyi ikmal edenler, maaşlarının % 20 sile tekaüde sevk olunurlar. 15 seneden fazlası için her seneye mukabil % 2 si zammolunur.

25 seneyi ikmal eden veya daha fazla hizmeti olanlar hakkında Tekaüt Kanunu ahkâmı cari olur.

15 seneyi ikmal etmiyenlere her hizmet senesine mukabil yarım maaş nisbetinde ikramiye verilir.

Muvakkat madde 6 — Orman Umum Müdürlüğünün merkeze ait işlerinde Ziraat Vekâletinin merkez teşkilâtından iki sene müddetle istifade etmesine Ziraat Vekâletince mezuniyet verilebilir.

Muvakkat madde 7 — Hususî teşkilât yapılıncaya kadar her nevi orman davaları 2572 numaralı kanun mucibince Hazine vekilleri tarafından tatbik olunur.

Muvakkat madde 8 — Orman Umum Müdürlüğünün vilâyetlere ait muhasebe işleri; unvan ve sıfatı memuriyet gözetilmeksizin, âmirlik ve tahakkuk memurluğu içtima etmemek suretile mevcut memurlarla ve esas kadro kifayet etmediği takdirde dahi karşılığı bu idare bütçesindeki umumi tahsisattan temin edilmek suretile ve bir sene müddetle Maliye ve Ziraat Vekâletlerince tanzim ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik olunacak ücretli kadrolarla idare olunur.

Bu kadrolar 1938 bütçesile Büyük Millet Meclisine verilir.

Muvakkat madde 9 — Orman mesaha memurları, bulundukları mıntakada askerî koruma kıt'aları teşekkül edinceye kadar koruma işlerini de yaparlar.

Muvakkat madde 10 — Bu kanuna bağlı (3) sayılı cetvelde derece, adet ve maaşları yazılı memuriyetler 1937 mali yılı zarfında mevkuf tutulmak ve (L) cetvelini teşkil etmek üzere Orman Umum Müdürlüğü 1937 bütçesine ilâve olunmuştur.

Madde 12 — Bu kanun 30 mayıs 1937 tarihinden muteberdir.

Madde 13 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Ziraat Vekilleri memurdur.

7/6/1937

1452 numaralı kanun 1229

2573 numaralı kanun 2752 sayılı Resmî Gazetededir.

CETVEL (1)

Merkez teşkilâtı

Derece	Memuriyetin nevi	Adet	Maaş
3	Umum Müdür	1	100
3	Fen Heyeti Reisi [1]	1	100
4	Fen Heyeti Âzası [2]	2	90
5	Fen Heyeti Âzası [3]	3	80
5	Umum Müdür Muavini	1	80
6	Şube Müdürü	13	70
6	Birinci Sınıf Orman Müfettişi	5	70
7	İkinci Sınıf Orman Müfettişi	10	55
9	Şube Müdür Muavini	13	40
10	Şef (Mühendis veya Mühendis Muavini)	13	35

11	Mühendis veya Mühendis Muavini	13	30
12	Mühendis Muavini	9	25
13	Mühendis Muavini	13	20
4	Muhasebe Müdürü	1	70
10	Müneyyiz	1	35
12	Memur	3	25
14	Memur	3	20
15	Veznedar	1	30

[1] Yahut 400 lira aylık ücret verilir.
[2] Yahut üç yüz lira aylık ücret verilir
[3] Yahut iki yüz elli lira aylık ücret verilir.

Vilâyetler teşkilâtı

4	Birinci Sınıf Orman Başmühendisi	5	90
5	İkinci Sınıf Orman Başmühendisi	7	80
6	Üçüncü Sınıf Orman Başmühendisi	31	70
7	Birinci Sınıf Orman Başmühendis Muavini	35	55
8	İkinci Sınıf Orman Başmühendis Muavini	50	45
9	Birinci Sınıf Orman Mühendisi	62	40
10	İkinci Sınıf Orman Mühendisi	97	35
11	Üçüncü Sınıf Orman Mühendisi	70	30
6	Birinci Sınıf Kıdemli Orman Muhendis Muavini	1	70
7	İkinci Sınıf Kıdemli Orman Mühendis Muavini	1	55
8	Üçüncü Sınıf Kıdemli Orman Mühendis Muavini	1	45
9	Birinci Sınıf Orman Mühendis Muavini	1	40
10	İkinci Sınıf Orman Mühendis Muavini	1	35
11	Üçüncü Sınıf Orman Mühendis Muavini	15	30
12	Dördüncü Sınıf Orman Mühendis Muavini	58	25
14	Beşinci Sınıf Orman Mühendis Muavini	68	20
14	Kondoktör	39	20
9	Müneyyiz	1	40
10	Müneyyiz	4	35
12	Birinci Sınıf Başkâtip	3	25
14	İkinci Sınıf Başkâtip	5	20
14	Birinci Sınıf Kâtip	7	20
15	İkinci Sınıf Kâtip	27	17,5
16	Üçüncü Sınıf Kâtip	45	16
17	Dördüncü Sınıf Kâtip	234	14
14	Birinci Sınıf Mesaha Memuru	100	20
16	İkinci Sınıf Mesaha Memuru	300	16
19	Üçüncü Sınıf Meslha Memuru	600	10

CETVEL (2)

Orman Komiseri	4	200
Orman Komiseri	6	150
Orman Komiser Muavini	1	150
Orman Fen Memuru	7	150
Orman Fen Memuru	6	100

CETVEL (3)

Merkez

6	Şube Müdürü	6	70
9	Şube Müdürü Muavini	7	40
10	Şef (Mühendis veya ühendis Muavini)	6	35
11	Mühendis veya Mühendis Muavini	7	30
12	Mühendis Muavini	2	25

Vilâyetler teşkilâtı

4	Birinci Sınıf Orman aşmühendisi	1	90
5	İkinci Sınıf Orman Başmühendisi	1	80
6	Üçüncü Sınıf Orman Başmühendisi	17	70
7	Birinci Sınıf Orman Başmühendisi uavini	15	55
8	İkinci Sınıf Orman Başmühendisi Muavini	28	45
9	Birinci Sınıf Orman Mühendisi	15	40
10	İkinci Sınıf Orman Mühendisi	19	35
11	Üçüncü Sınıf Orman Mühendisi	20	30
6	Birinci Sınıf Kıdemli orman Mühendis Muavini	1	70
7	İkinci Sınıf Orman Kıdemli Mühendis Muavini	1	55
8	Üçüncü Sınıf Orman Kıdemli Mühendis Muavini	1	45
9	Birinci Sınıf Orman Mühendis Muavini	1	40
10	İkinci Sınıf Orman Mühendis Muavini	1	35
11	Üçüncü Sınıf Orman Mühendis Muavini	15	30
12	Dördüncü Sınıf Orman Mühendis Muavini	19	25
14	Beşinci Sınıf Orman Mühendis Muavini	21	20

Tayin ve tahviller: Geçen mayıs ayı içinde arkadaşlarımızdan bir çoklarının yerleri değişmiştir. Bunları aşağıda okuyucularımıza bildiriyoruz:

Ankara dördüncü gurup orman amenajman mühendisliğine 30 lira maaşla Kastamoni merkez orman mühendisi Murtaza Açık kalan Kastamoni merkez ikinci sınıf orman mühendisliğine 30 lira maaşla Sinop orman mühendisi Mustafa Gürer harcırahsız olarak; Sinop merkez ikinci sınıf orman mühendisliğine 30 lira maaşla Gerze ikinci sınıf orman mühendisi Mahmut Kumbasar naklen tayin edilmiştir.

Adalar orman mühendisliğine 75 lira ücretle ve mühendis muavini unvanile Belgırat ormanları mühendis muavini Alâ - ittin Can, Ankara merkez orman mühendis muavinliğine 75 lira ücretle Tefenni orman mühendis muavini Kutsi Tüsüz, Açık kalan Tefenni orman mühendis muavinliğine ücte iki ücretle vekâleten Isparta orman mühendis muavini vekili Mustafa Nazmi Esen naklan tayin olunmuştur.

Tarsus orman mühendis namzeti Hakkı Duatepenin askerliğini yapmış ve kanuni müddetini ikmâl etmiş ve her suretle ehliyeti ve hüsnü hali meşrut olmuş bulunduğundan asaleti memuriyeti tasdik olunmuştur.

Tefenni orman mühendis muavini namzeti Kutsi Tüsüz. Antalya orman mühendis muavini Hatem Atamer, Şarkî Karaağaç orman mühendis muavini namzeti Süleyman, Kızılcahamam orman mühendis muavini namzeti Nuri Erkmen, Çubuk orman mühendis muavini Osman Erdem. Ankara orman mühendis muavinlerinden Orhan Özer, Fahri Mancarcı, İbrahim Fırat ile Cemal Isılın askerliklerini bitirmiş ve liyakatları da anlaşılmış olmalarına binaen asaleti memuriyetleri tasdik olunmuştur.

II. Yurt dışında

Bir ormancının Büstü dikildi: Fransada Alpler mıntakasında Galipier yolu civarında Fransız orman umumi müfettişlerinden Mösyö Paul Mouginin bir büstü dikilmiş ve birçok büyük şahsiyetlerin, devlet erkânının ve civar halkının huzurunda 10/8/1936 günü küşat resmi yapılmıştır. M. Paul Mougin alpların o mıntıkasının tahkim, imâr ve teşcirinde büyük bir mesai sarf ederek devamlı ve feyizli olarak çalışmış bir ormancı olduğundan henüz hayatta olduğu halde hatırasının tazizi için o mıntakada bir büstünün dikilmesi kararlaşmış ve bu karar yukarıda da yazdığımız gibi tatbik edilmiştir. Bu büstün kaidesine şunlar hâk edilmiştir. (Paul Mougin: Orman ve Sular Umum Müfettişi Savanın teşcir şefi ki hayatını dağların ıslâh ve imarına hasretti.)

M. Boppun meşesi: Fransada Berel Devlet ormanında değerli Fransız ormancılarından M. Bopp'un namına izafetle bir meşe ağacı kat'iyattan alıkonulmuştur. Bu ağaca son zamanlarda yıldırım isabet etmiş ve kurumağa başladığından kesilmesi lâzımgelmiştir. Bu ağaç kesilmekle beraber onun yerine yine o civarda diğer bir meşe ağacı seçilmiş ve adına tekrar (Bopp meşesi) verilmiştir. Kuruduğu için kesilen M. Bopp'un eski meşesinin muhiti 4.5 ve kutru 1.43 metredir. Bu ağaçdan birer parça orman mektebine şehir müzesine ve diğer muhtelif yerlere konulmuştur. Artan kısım 17,5 M3. göyde haşebi olarak 2500 franka satılmıştır. Bu ağaç 280 yaşındadır.

Esası reçine olan maddelerden yol inşası: Fransada yapılan bazı büyük yolların reçineden istihsal olunan maddelerle örtülmesi için müteaddit tecrübeler yapılmaktadır.

Bu tecrübelerin iş sahasına intikali ormancılığın ve ağacın medeniyet aleminde yeni bir zaferini teşkil edeceğinden ormancılar bu hususta devamlı ve ciddi propaganda yapmaktadırlar.

Orman gazının ehemmiyeti ve kıymeti gittikçe artıyor: Geçenlerde Londrada toplanan beynelmilel ağaç konfiransına iştirak etmek üzere Berlinden yola çıkan üç Alaman murahhası orman gazı (gazojen) ile işleyen bir otomobille hareket etmişlerdir. Berlinden İngiltereye olan mesafe İngilterede yapılan tenezzüh'erde dahil olduğu halde kat edilen mesafe 2500 kilometredir. 1000 kilometre olan Berlin-Londura mesafesi gidişte takriben 22 ve dönüşde 21 saatte kat edilmiştir

Orman gazı ile işleyen bu otomobil şehirler haricinde saatte 65-75 kilometre sür'atle yol almış ve bazı yerlerde bu sür'at 95 kilometreye çıkmıştır. Sarfiyat bir litre benzin yerine 2,2 kilo odundur. Bu seyahatta bütün sarfiyat 900 kilo yani takriben 2 metre mikâp kayın odunundan daha azdır. Kullanılan odun, geçilen yerlerde bulunabilen her nevi ve her çeşit odundur. Hatta bunlardan kabuklu olanları dahi bulunuyordu. Odunların rutubet derecesi % 25 ve bazen daha fazla idi. Bu evsafdaki odunun kilosu 3 fenikden hesap olunursa 2500 kilo metre yol için 27 mark ve otomobilde 3 kişi bulunduğuna nazaran adam başına 9 mark yani bizim paramızla Berlinden Londuraya adam başına 4,5 lira masraf yapılmış demektir.

Yıl : 10 Temmuz - Ağustos - Eylûl Sayı : 7-8

1937

İçindekiler

Teşkilâtlı Ormancılık .... ***

Güney Doğusundaki Orman durumu .... *Macid Toran*

Elekdağı ormanında yıllık verim .... *M. Remzi Köktürk*

Türkiyede kullanılan kayın traverslerinin tipleri, evsafı ve Coeur rouge'a dair bir mülâhaza .... *İbrahim Kutlutan*

Kömür havzasında maden direkciliğinin tarihçesine ait notlar .... *Halil Nadir Kutluk*

Sınırlama işleri .... *M. Remzi Köktürk*

Ağaçlama işlerimiz .... *Kerim Yund*

Bolu ormanlarında bir tatbikat gezisi .... *Mehmet Sevim*

Ormancılık âleminde :

I. Yurd içinde .... ***

II. Yurd dışında :

Romanyada Akasya .... *Arif Sanver*

Teşkilâtlı Ormancılık

1937 senesi Türk ormancıları için Çoban yıldızı gibi yeni bir yolun istikametini gösteren yeni ve parlak bir geleceğin başlangıcına işaret eden bir tâliğ ve istikbal yılı oldu. Senelerce süren intizar içinde derin bir huzursuzlukla çalışan Türk ormancıları uzun ve yorucu mesâilerinin neticesi olarak bu yıl iki mühim eser kazandılar :

Orman ve Orman Umum Müdürlüğü Teşkilât Kanunu.

Taliin kendilerine en çetin ve en zorlu bir tabiat parçası üzerinde çalışmak fırsatını verdiği ormancılarımız, bir çok seneler ellerindeki dar ve müsaafakâr nizamların kayıtları arasında beyhude sâiyler israf ettikten sonra nihayet yeni bir kuruluşun şümullü proğram içinde çalışmak bahtiyarlığına ermiş oluyorlar.

Uzun seneler, bu günün ihtiyaçlarına uymıyan bir nizamnamenin mevhum nufuzu içinde felce uğrayan ormancılığımızın yeni bir yola başlaması, şüphesiz her kesi sevindiren, alâkalandıran bir memleket hâdisesidir.

Dünle bugünün orman hükümleri arasında mukayeselere geçmeden yalnız beşlik ve dabbe yükü hesaplarını hatırlatmak insana; aşılan mesafenin ehemmiyeti hakkında bir fikir vermeğe kâfidir. Son yıllar içinde ormancılığımızın ne hazin safhalar geçirdiğini bilenlerin bugünkü netice karşısında duydukları meserret ve memnuniyet hiç bir şey ile ölçülemez. Bilhassa meslek teşkilâtının geçirdiği safahat nazarı dikkate alınırsa Orman Umum Müdürlüğünün müstakil bir teşkilât kanununa sahip olmasındaki kıymet bütün ehemmiyetile tebarüz etmektedir.

Her müesseseye şekil veren, onu kalıplaştıran en mühim vasıta teşkilâttır. Teşkilât, sabit, muayyen esaslara istinat etmezse o müessesenin faaliyetinden bir netice beklenemez. Ormancılığımızın bu yüzden çektiği sıkıntı ve mahrumiyet yapılacak işlerden bir çoğunun teşkilâtsızlık dolayısile geri kalmasını mucip olmuş ve verilen ağır vazifelere mukabil karşılık gösterilen tahsisatın kıymetsizliği meslekdaşların başka sahalarda istikbal aramalarına sebep olmuştu. Çok şükür ki, yeni kanun bunların önüne geçmiş her kese emniyet telkin edecek bir istikbal vermiştir.

Yeni teşkilât, ormancılığımızın rasyonel bir tarzda işlemesini temin edecek şartları tahakkuk ettirecek vaziyettedir. Orman kanununun Umum Müdürlüğe tahmil ettiği vazifeler ihtisasları itibarile bir takım şubelere ayrılmış, her şube şef, mühendis, mühendis muavini gibi teknik elemanlarla takviye edilerek tam teşkilâtla çalışmak imkânı verilmiştir. Bilhassa ormancılığımızın inkişafı bakımından çok büyük vazifeler deruhte eden ağaçlama,

imar, ve işletme şubeleri ağır bir yük ve mesuliyet altındadırlar. Tahdit, kadastro, Amenajman nihayet bir zaman meselesidir. Fakat ağaçlama, imar ve işletme işleri zaman ve mekân mefhumlarile kayıtlanmıyacak derecede uzak bir istikbale taallûk eden başlıca meşgalelerdir. Bunları muntazam ve plânlı bir tarzda takip etmek yeni teşkilâtın esas vazifeleri olacaktır.

Bizim **«orman idaresi»** cümlesile ifade ettiğimiz eski idarenin bugün artık devlet teşkilâtında yeri kalmamıştır. Yıllardan beri mücadelesini yaptığımız fikir ve meslek hareketinin muzaffer realitesi karşısındayız. Türk ormancısına, bütün hak ve istikbaline sahip, teknik bilgi ve vasıflarile emsali arasında bir şeref, itibar ve meslek sahasında geniş, ölçüsüz bir çalışma imkânı verilmiştir.

Türk ormancısı, devletin kendisine gösterdiği yüksek itimat ve teveccühe lâyık, meslek ve memleketi için ne derece kuvvetli bir iş unsuru olduğunu fiilleri ve hareketlerile isbat edecektir. Ormancılık âlemi yıllardan beri tatbikini özlediği bir ülkünün tahakkukuna imkân bahşedilmesinden dolayı cidden sonsuz bir zevk ve sürur duymaktadır.

Büyük Meclis, 8 Şubatta 1285 tarihli nizamname ile beraber temelleri çürümüş, köhne bir idareyi bütün. eski zihniyetile beraber maziye gömmüştür. Bizim gibi genç kanının bütün ihtiraslarını inkilâp hamlesinin kızgın heyecanı içinde eritenler için maziye göçen bu idarenin çöküşünden alınan intiba, inkilâp ateşinin olanca hararetile yeni kuruluşa sarılmak, onu büyük bir azm ve heyecanla ileriye götürmektir.

Bugün sevinç ve memnuniyetle görüyoruz ki, Cümhuriyet her eski müessese gibi ona da lâyık olduğu mevkii vermiş ve tarihî vazifesinde çok ileri giden bu idareye de ebedî me'vasını göstermiştir.

Biz nasıl sevinmiyelim ki, milletçe olduğu kadar fertçe de her kesin arzularını, fikirlerini, rüyalarını tahakkuk ettiren Cümhuriyet bizim yıllardır peşinde koştuğumuz bir ideali önümüze koydu.

Evvelce bir münasebetle dediğimiz gibi biz bu Cümhuriyete yalnız formalitesi için değil onun bütün fazilet ve kemalile bağlıyız.

İnkılâba inananlar bu mesut günün ergeç doğacağına şüphe etmemişlerdir.

Türk vatanının kurtuluş taliinin doğduğu eşsiz tarihi taşıyan 31 / Ağustos/1937 ormancılık tarihimiz için de kapanan ve açılan bahtiyar bir günü kaydetmektedir.

Ne mutlu o güne ki, iki güzel saadeti birbiri içerisine katmak şerefine ermiştir!.

Güney Doğusundaki orman durumu

Macid Toran

«İlkbaharda Güney doğusu ormanlarında bir tetkik seyahatına memur edilen Mecid Toran arkadaşlarımızın bu yazısı doğu ellerinin meçhul bir noktasını daha ifade etmesi itibarile meslek bakımından çok ehemmiyetlidir. Okuyucularımız pekeyi hatırlarlarki 1932 senesinde Doğu vilâyetlerinin şimal kısmını tetkik eden. heyet. Reisi Mithat .Dördüncünün yazılarını mecmuamızın eski sayısında neşretmiş ve Tunceli orman müdürü Eyüp Sabri İnalın kendi mıntakası hakkında verdiği bir raporunu da geçen sayımıza koymuştuk.

Şimdi, Macid Toranın yazısile, Doğu illerindeki ormancılık vaziyeti hakkında toplu bir fikir edinmiş oluyoruz ki Orman ve Av, Doğu vilâyetleri ormanları hakkında sayfaları arasına topladığı bu malzeme ile meslekdaşlarının mühim bir ihtiyacını karşılamaktadır.»

Birinci umumî müfettişlik mıntakası içine giren ormanların semt ve tahminî vüsatleri, umumî vaziyet, ve ağaç ecnası ile meşcere vasıflarını mahallinde tetkik ve tesbit ederek alınacak krokilerine nazaran haritada mevkilerini göstermek vazifesiyle mühendis Celâlle birlikte ilk faaliyet merkezimiz olması icap eden Diyarbekire müteveccihen 25/4/1937 tarihinde Ankaradan ayrıldım.

Senelerdenberi çalıştığım amenaje işinden ayrı ve fakat mühim tetkik ve tetebbuleri icap ettirecek kadar geniş yeni bir mevzu olan bu vazifenin de bilhassa orman kanununun tatbiki arifesindeki ehemmiyetini göz önünde bulundurarak bize çok yabancı ve âşinasız görülen, yurdumuzun uzak telâkkisi ile tanılmıyan ormanlarını yakından görmek fırsatını kazanmış bulunuyordum. Bu yüzden Ankara — Diyarbekir tren yolculuğumuz meslekî bir şevk ve meçhul bir iklimi keşfe çıkan seyyah tehalükü içinde, büyük tabiatın bu havaliye bahşetmiş olduğu feyizli, bereketli toprağı hayretle temaşa ile geçti Bir cihette tepeleri karla örtülü ağaçsız yüksek dağları diğer cihetten de Gölcük gölünün sağını takiben üşümek ve titremek hissine karşı tatlı bir ilkbahar güneşi sıcaklığı içinde 47 saat süren uzun tren yolculuğundan sonra Diyarbekire vardık.

Diyarbekir, Dicle nehrinin garp kenarında oldukça yüksek etrafı tamamile sur ile çevrilmiş eski ve yaşayış şekli evlerinin tarzı inşası kadar karışık ve hakikî hayatını saklamakta muannit tarihî bir şehirdir. Asıl kale içinde bunalıp kalan şehir mahallâtı tamamile bir manzarai garabet arzettiği halde dağ kapısından istasyona doğru uzanan sahada asrın icaplarına uygun geniş bir cadde üzerinde yapılmıya başlanan yeni kübik binalariyle modern şehir gönüle inşirah vermektedir.

Bir mühendis ve (tek kâtibi bulunmıyan) yalnız bir başkâtip ile Van, Bitlis, Muş, Hakâri, Siirt, Diyarbekir, Mardin ve Urfa vilâyetleri dahilinde bize tetkik mevzuu olan ormanların koruma ve teknik işlerini idareye uğraşan Diyarbekir direktörlüğü, bu sekiz vilâyet içinde çok geniş sahalara dağılı bulunan orman işleri ve bu bakımdan çok ehemmiyetli halk ihtiyacı ile alâkadar olduğu halde Diyarbekir merkezinde ancak bir muhafaza memuruna Mardin vilâyetinin Savur kazasında da yalnız bir mühendis muavinine malik bulunmaktadır.

İşin ehemmiyet ve müstaceliyetine binaen Diyarbekir orman direktörü ile hemen mevzuumuz dahilinde temasa geçekenn kısa bir zamanda ihzarî malûmatı aldıktan sonra evvelâ bu vilâyetin ihtiva ettiği merkez, Silvan, Kulp, Lice, Egil, Osmaniye, Çermik, Bismil kazaları içinde orman araştırma ve inceleme işine başlamak üzere merkez mühendisi Kâmilin de iltihakı ile Diyarbekirden ayrıldık.

A r a z i n i n J e o l o j i s i :

Son indifaatı dördüncü zamanda vuku bulan bu havali arazisinin üçüncü zaman-

Çermik Civarındaki Dağlar Üzerinde görünen Meşelikler

da teşekkül etmiş olduğu ve bu indifaatla bünyei asliyenin vücut bulduğu neticesine varılmıştır. Bir çok yerlerde suhuru indifaiyeden Andezit, bazalt gibi suhre görülmüştür. Dağ aksamı ekseriyetle volkanik olduğu gibi çökük düz arazide iltivâidir. Şist ve kilsî sahralarla rüsubî ve indifaî kayaların tahallül ve tecezzisi ile husule gelen toprağın çok defa kumlu, killi, killi kireçli, kumlu kireçli muhtelif evsaf arzettiği görülmüş, bazı yerlerde de volkanik tüf ve konglemera teşekkülâtına tesadüf edilmiştir. Kayaların itikâl ve tahribinden vücuda gelen dağ molozu pek çoktur.

A r a z i n i n M o r f o l o j i s i :

Antitorosun bu vilâyete uzanan kolları şimali şarkî şimal ve kısmen de garp cihetlerini ihtiva etmiş olduğundan Kulp ve Lice kazaları hemen tamamen, Egil ve Silvan kazalarının şimal tarafları ile Çermik kazasının da bir kısım cenup aksamı dağlıktır.

Bunlardan Kulp dağları ve teşaubatından daha şimalde Şin yaylâsına doğru uzanan Andut dağları Silvanın Cumat dağı Licenin Koz dağı Şeyhtanbur dağı Nerip dağı vilâyetin cenup hududunda Karacadağı ve Mazı dağından bir kısmı belli başlı dağlarıdır.

Hemen tamamile Egil kazası ve kısmen de Lice şimalindeki dağlardan çıkarak cenup istikametini takiben çok münbit ve mahsuldar geniş arazi içinden geçip Diyarbekir şehrini garpte bırakarak Bismil kazası yakınından şarka uzanan ve başı Şin yaylâsı ve Kulp dağlarında bulunan Batman çayını ve buna muzaf ayakları da alarak vilâyet hududu dışına çıkan Dicle

Fıratın bir koluna tesadüf eden yamaçların üzerinde yer yer Meşelikler

nehri ile Çermik kazasına bir çok kollarını bırakan Fırat nehri Diyarbekir vilâyetinin başlıca nehir ve çaylarıdır.

M e t e o r o l o j i :

Vilâyetin yüksek rakımlı ve dağlık aksamı olan şimal ve bilhassa şimali şarkî havalisi mutedil baride ve diğer aksamı yazın fazla sıcak olmakla beraber yine mutedil iklime maliktir.

Havası umumiyetle lâtif ve sağlamdır. Şimal ve şimali şarkî taraflarına kar fazlaca yağar. Kış oldukça şiddetli hükmünü

icra eder. Vilâyet merkezi ile cenup havalisinde kış mevsimi mutedil ilk ve son bahar ayları pek latif olur. Yaz mevsiminin bilhassa eylûl ayına kadar fazla suhunet derecesini muhafaza ederek geçer. Kış en ziyade ikinci kânun, şubat ve mart aylarında hükmünü icra eder. Her mevsimde gece, gündüz suhunet farkı da ehemmiyetli derecede hissolunur.

Orman Durumu ve Vasıfları:

Bu vilâyet hudutları içinde kereste ve sair şekilde istifade kabil olabilecek koru şeklinde bir orman kıt'ası mevcut olmamakla beraber arazinin hemen yalnız şimal aksamını yer yer ve muhtelif vasıflarda meşelikler işgal etmekledir. Vilâyet hudutlarının şimali şarkî ksmını teşkil eden Kulp kazası bu meşeliklerin başlıca zengin baltalık aksamını ihtiva eder.

Lice kazasının Şeyhtambur dağı ile Kuz dağı ve Nerip dağlarının şimal tarafları ve kaza merkezinin cenubî dağ aksamı ekseriyeti gençlik olmakla beraber oldukça zengin meşeliklerle örtülüdür.
Dicle nehrinin geçtiği Egil kazasının içinde de ve bilhassa şimal ve şark taraflarındaki dağ yamaç ve eteklerinde ekseriyeti yaşlı, meşe baltalıkları bulunmaktadır. Bu baltalık kıtaları mahrukat için mütemadiyen kesilerek odun halinde Dicle nehrinin başlıca nakil vasıtası olan keleklerle Diyarbekire nakledilmektedir. (Kelek : şişirilip birbirine ince çubuklarla bağlanan koyun veya keçi tulumlarından vücuda getirilmiş bir nevi saldır).

Vilâyet dahilinde tetkik mevzuumuz olan meşelikler şu üç muhtelif vasıfta görülmüştür:

1 :— Yüksekliği azamî bir metre ve gövde kalınlığı 3 - 5 santim olan ve daima hayvanat rayına maruz bırakılması yüzünden toprak sathından itibaren hemen dallanıp arzan' dağınıklıklar göstererek yer yer ve bazan da kürevari şekilde manzara arzeden ve umumiyetle çalı halinde meşe şüceyratı topluluğudur. Civar kura halkı bu şekil meşe gençliğini hattâ köklerini çıkarmak suretiyle mahrukat meyanında istimal etmektedirler.

2 :— Yüksekliği 1 - 3 metreyi geçmiyen ve kutru 10 - 20 santimi bularak bazan yer yer kesafet gösterecek kadar müçtemi bir manzara alan bu meşe baltalıkları da yine toprağa yakın aksamından itibaren dallı budaklı bodur bir şekil alır. İnce dalları ile yapraklarından köylü kışın hayvanatı için istifade ettiği gibi sair aksamından da gövde dahil olduğu halde odun şeklinde istimal ve bu maksatla tahrip edegelmektedir.

3 :— Hemen umumiyetle ve daima dağınık bir halde olup azamî dört metre irtifa ve 20 - 30 santim kutru bulan yine bodur meşe eşcarıdır ki bu gibi ağaçların işgal etmiş bulundukları toprak sahasının bir çok yerlerde tarla haline ifrağ edildiği görülmüş ve kısmen meşeliklerin ayrıca tefrikine imkân görülemediği için orman vasfını kaybetmek tehlikesiyle karşılaşan bunların baltalıklar meyanında zikrine zaruret hasıl olmuştur.

Her üç şekilde mevcudiyeti görülen meşe ecnası:

Zenepli meşe (Akmeşe)	Qurcus Pedumculata
Kara meşe	» Sessifilora
Mazı meşesi	» Coccifera

Hariçte rastlanan eşcarı müsmire ve hasise :

İğde	Hippophae Rhamnoides
Dut	Morus - Alba, Niğra,
Badem	Amigdalis Vulgaris
Armut	Prunus Communus
Elma	» Malus
Ceviz	Juglans Regia
Zeytin	Olea
Menengiç	Pistasia Trebentus
Çınar	Platanus orientalis
Kavak	Populus
Söğüt	Salix
Yaban gülü	Rosa Canına
Zakkum	Nerium Oleander
Miyankökü	Glabra officinalis
Somak	Rhus cotinus

Ormanların semt ve tahmini vüs'atleri

Diyarbekir kazası:

Ekseriyeti düz ve arazii mezruadan ibaret bulunan Diyarbekir merkez kazası ormanca pek fakirdir. Yalnız aşağı Hanik nahiyesinin bir kilometre kadar garbinden geçen Göksu deresinin her iki tarafında hususî bahçelerde yetiştirilmiş kavaklıklar mevcuttur.

Görülen meşelikler : Vilâyet hududunun cenup aksamında Nigua köyü civarında 750 ve Herzim köyü ile Botikân köyleri arasında 960 ve Botikân'ın şimali şarkîsinde 400 Tobini köyü etrafında 170 Reşan köyü civarında 160, Aşağı Hanik nahiye merkezi cenubu şarkisinde Celikân köyü etrafında 600, Köbük köyünün şarkında 100, Kirgür köyünden şimali şarkîye uzanan sahalarda 4500, Keldiz köyü cenubunda 240 ki cem'an 8000 hektar çalı halinde meşe şüceyratiyle ancak 800 hektarlık meşe baltalığı mevcuttur. Bu yekûndan köy tarlalariyle boşlukların takribî nisbeti olarak % 20 çıkarılırsa merkez kazanın mecmuu müşeccer sahası tahminî ve takribî olarak 7040 hektardan ibaret bulunmuş olur.

Silvan kazası :

Vilâyet merkezinin şimali şarkisinde

ve 85 kilometrelik bir şose ile merkeze bağlı bulunan Silvan kazası arazisinin şimal aksamını teşkil eden Cumat dağları istisna edilirse bütün kaza sahası hemen hemen düz ve ârızasız addedilebilir.

Silvan kazasının şimali şarkîsinde vaki Mukar tesviye olunan Hokân Bezvar köylerinden şarka uzanan ve şimalinden geçen dağlarda 3200, armut, incir ve dut gibi meyvalı ağaçlarla üzüm bağlarını mebzul miktevi Cicika köyü civarında 1250, Fisat, Heremo köyleri arasında 2550, Cumat dağı şimal aksamında 650, oldukça müterakki bir nahiye merkezi olan Hazro'nun şimalinde 320 ve kaza merkezi hududu üzerinde 500 hektar ki cem'an 8470 hektar çalı halinde meşelik vardır. Başkaca Cicika köyünün garp aksamında 1250 ve yine Cumat dağının şimal ve şimali garbi taraflarında 650 ki cem'an 1900 hektar meşe baltalığı görülmüştür. İşbu yekûnlardan % 20 nisbetinde köylere ait tarla ve boşluklar çıkarılması zarureti karşısında Silvan kazası içinde 8296 hektar ekseriyeti kömür istihsaline elverişli meşe baltalığı vasfını taşıyan ağaçlık saha bulunmaktadır.

Kulp kazası :

Silvan kazasının şimalinde bulunan ve merkezi vilâyete Hazro nahiyesi tarikiyle 118 kilometre imtidadında tesviyei türabiyesi kısmen yapılmış ham yol ile bağlı bulunan işbu kaza ormanca oldukça zengindir.

Batman çayının bir kolu üzerinde Pira köyü civarında 920 Kefifa civarı meşe baltalığından bu kazaya isabet eden 400 Mahmutkân köyünün garbinde ve yine Batman suyunun bir kolu üzerinde 1280, Kulp kaza merkezinin tahminen 6 kilometre kadar cenubunda ve Hazro ile Kulp yolunun şarkında 3200, kaza hududunun şimali garbîsinde Riz köyü civarı dağlarda 950, kaza merkezinin şarkından geçen derenin şimal istikametindeki Kulp boğazı boyunca uzanan ve Şin yaylâsına müntehi olup vilâyetin başlıca zengin baltalık aksamını ihtiva eden kısımlarda 3480, Nilkân ve Göznak köyleri arasında Ardigünkü ismi verilen dağlar üzerinde 3520, Malamülki köyü yanında 1500 ki cem'an 15250 hektar 1 ve 3 metre boy 10 - 20 santim kutrunda meşe baltalığı görülmüştür. Başkaca Kulp ve Silvan kazaları hudutları ve kısmen de yol üzerinde 1400 Kamikân etrafile Beytülbeyan köyü şimal taraflarında şark aksamını yol tahdit eden yerlerde 3280, kaza hududunun şimali garbîsinde Zitki ve Maştak köyleri yakınında 1450, kaza merkezinin hemen garbinde Kakvaz köyü civarı 4800. Nerşik köyü ile merkez kaza arasında 640, Karpuz tarlaları mebzulen bulunan Havrik ve Düderyan köyleri etrafında 2000, Saltan köyü civarında 1100 Kulp dağlarının şark yamaçlarında pek kurak bir vaziyette kalan Mamutkân köyü etrafında 1550, Armut, badem ağaçları ve üzüm bağları bulunan Bahamdan köyü şimallerinde 3150, Kulap, Şihkân köyleri arasında 2250 ki cem'an 21620 hektar çalı halinde vekısmen müteferrik surette dağılmış meşe şüceyratı bulunmaktadır. İşbu her iki vasıftaki kısımdan ibaret 36870 hektarlık umumî ağaçlık saha yekûnundan köyler arazisi ve tarlalarla çalılıklar mukabili olarak takriben % 20 tenzil edildiği halde Kulp kazası içinde tahminen 29496 hektar vüs'atinde baltalık ve şüceyr halinde meşelik sahalar mevcut bulunmaktadır.

Lice kazası :

Vilâyet merkeezinin şimal ve kısmen şimali şarkîsine tesadüf eden 80 kilometrelik bir tesviyei türabiye ile vilâyet merkezine bağlı bulunan bu kaza orman itibarile kömür istihsaline elverişli müşeccer aksamı ihtiva eder.

Kaza hududunun cenubu garbîsinde kısmen Silvan kazası hududu üzerinde Şimşim köyü civarında 500, yine o havalide Halhal ve Zenik köyleri etrafında 2160, Tepe köyü ile Kozikân arasında 1400, kaza hududunun cenubu garbîsinde vaki Nerip dağları garbinde ve kısmen Eğil kazası hududu üzerinde 2200, yine Nerip dağlarının şimali garbîsinde Derman köyü cenup eteklerinde 2100, yine Nerip dağlarının şimalinde Büyükşeh köyü civarında 2500, kazanın Elâziz hududu üzerinde Mahmudan köyü şarkında 800, Şeyhtanbur dağı şimalinde ve Hedik köyü civarında 1560 kaza hududunun en şimal noktasındaki Koz dağı cenuplarında Bahşan köyü civarında 600 ki cem'an 13850 hektar meşe baltalığı görülmüştür.

Kazanın cenup aksamının hemen bir çok yerlerini işgal eden Cema, Şekit, Fis, Kozikân köylerile daha bir çok köyleri içine alarak cenubu garbîden şimali şarkîye uzanan saha üzerinde bazan toplu ve ekseriyetle dağınık bir halde bulunan 12720, Emina köyünün şimalinde ve Hani nahiye merkezile merkezi kaza arasındaki yol güzergâhına dağılmış bir vaziyette 3100, Şeyhtanbul dağının garbinde Kürreitayran köyü ile Karadere ve Kurha köyleri arasında 2000, Saf ve Gözahmet köylerinin garp yamaçlarında 1100, Şeyhmiran ve Şavur köyleri arasında 800. Lice kaza merkezinin takriben 8 kilometre şimalinde Koçmerin, Osmanan, Butyan köyleri civarında 3200, Murtazan köyü etrafında 1800, Baraf köyü şimal ve kısmen şark taraflarında 520, Lice kaza merkezinin şarkından başlıyarak garpte Kulp kazası hududuna müntehi ve Hacışimdin, Darakol köyleri civarında 4150, kazanın Kulp kazası hududunda Matmur köyü garp aksamında 800 ki cem'an ve tahminen 30190 hektar genişliğinde çalı halinde ve kısmen yer yer dağınık bir halde meşe şüceyratı bulunmaktadır. İşbu iki vasıftaki meşeliğin tahmini yekûnu olan 44010 hektarlık umum müşeccer saha yekûnundan köylüler arazi ve tarlası ile çalılıklar karşılığı olarak % 20 tenzil edildiği takdirde bu kaza dahilinde tahminî bir hesapla 35208 hektar genişliğinde baltalık ve ekserisi ücere halinde meşelikler mevcut bulunmaktadır.

meşelikler mevcut bulunmaktadır.

Eğil kazası :

Vilâyet merkezinin şimalinde ve merkezi vilâyete 45 kilometrelik tesviyei türabiye ve kısmen şose ile bağlı olduğu gibi keleklerle odun nakliyatında büyük ehemmiyeti haiz Dicle nehri ile de vilâyet merkezine daimî bağlı bulunmakta olması itibarile bu kaza ormancılık noktasından çok yorgun meşe baltalıklarını ihtiva etmektedir.

Merkez kazanın cenubu şarkîsinde bulunup Diclenin etrafında Gergevan, Süleymanan, Gündamazel, Amini köylerini

içine alan kısımda 8000, Piran nahiyesinni şimali şarkisinde Üri ve civarı köyleri 2480 Piranan köyü cenup ve şimalitaraflarında 2000, kaza merkezinden şimali garbîye uzanan Dicle ayağı etrafında ve Cacak garbinde cem'an 15160 hektar vüs'atinde ve 1-4 metre yüksekliğinde 10-25 santim kutrunda ak ve kara meşe baltalığı ile yine kaza merkezinin garbinde Yahşiyan Berşen köyleri etrafında dağınık olarak 2300, kaza merkezinin 5 kilometre kadar şimalinde Diclenin şark taraflarında Kulkın köyü civarında 1640, Piran nahiye merkezinin kısmen şimali garbîsinde vaki Cacak köyünün şimalinde Delbi, Hidirin köyleri arasında 2400 kazanın şimal noktasında ve kısmen Elâziz hududu üzerinde Kasan köyü civarında 2160, Dicle nehrinin tam şimale doğru uzanan ayağı üzerinde ve bir tarafı Lice kazası hududuna yakın Üri köyü cenubu şarkîsinde 1160, Licenin Hani nahiyesinden vilâyet merkezine giden yolun Eğil kazası hududuna girdiği kısımlarda ve Mamyan, Melân, Iyan köyleri etrafında 3250 ki cem'an 12910 hektar tahmini genişlikte çalı halinde ve kısmen yer yer mütevezzi bir halde meşe şüceyratı mevcuttur.

İşbu her iki vasıftaki meşeliğini tahmini ve takribi yekûnu bulunan 28700 hektarlık umum müşeccer saha yekûnundan içeride kalan köyler arazisi, tarlalar ve çalılıklar karşılığı olarak takriben % 20 nisbetinde bir miktar tenzil edildiği takdirde Eğil kazası da takribî bir hesapla 22456 hektar baltalık ve ekserisi şüceyre halinde meşelik sahalara malik bulunmaktadır.

Osmaniye kazası :

Vilâyet merkezinin şimali garbîsinde ve merkezi vilâyete 58 kilometrelik bir şose ile bağlı bulunan Osmaniye kazası hemen tamamile mezru araziyi ihtiva ederek ormanları yoktur. Yalnız bir tarafı Osmaniyeden gelen şose güzergâhından başlıyarak Eğil hududu üzerinde Bedeşt köyü civarına münheti ve çalılıktan ibaret 3200 hektar ki, bundan köy tarla ve boşluklar nisbeti olarak kabulü zarurî % 20 tenzil edildiği takdirde tahminen 2560 hektar vüs'atinde müteferrik çalı halinde meşe şüceyratından ibarettir.

Çermik kazası :

Vilâyet hudutlarının Osmaniye kazasından sonra garp aksamını ihtiva eden Çermik kazası vilâyet merkezine Osmaniyeye kadar tesviyei türabiye ve oradan itibaren şose ile bağlı olarak 93 kilometre mesafededir.

Kazanın cenup taraflarında ve Urfa vilâyeti hudutlarına yakın Karacık, Birveran, Gürüş, Miyelân, köyleri etrafına dağılan 6200, kaza merkezinin cenubu şarkisinde Kurtoğlu köyü civarında 1500 ki cem'an 7700 hektar odunluğa müsait meşe baltalığı mevcuttur.

Başkaca cenup aksamında Rutan köyü civarında 950, Dilbet, Şihandere, Kâf ve Gorek, Bavek, Eğrek köyleri civarlarında dağınık bir halde 11200, merkezi kazanın şimali garbîsinde Bekri ve Duran köyleri şimal taraflarında 1400, Çermik - Osmaniye yolu cenubunda Filindere köyüne kadar uzanan sahada 850 ve Sinek çayı şimal aksamında 729 ki cem'an 15120 hektar çalı halinde müteferrik meşe şüceyratı mevcuttur. İşbu meşeliklerin tahminî yekûnu bulunan 22820 hektarlık umumî müşeccer saha yekûnundan köyler arazisi tarlalarla boşluklar mukabili olarak %20 tenzil edildiği takdirde Çermik kazası dahilinde takriben 18256 hektar vüs'atinde baltalık ve çokluğu şüceyre halinde meşelik kıt'aları mevcuttur.

Bismil kazası :

Bu kaza içinde şayanı tetkik bir orman parçasına tesadüf edilememiştir.

İçmal ve Hülâsa :

Kazalar	Çalı halinde meşelikler Hektar	Baltalık Hektar	Yekûn Hektar
Merkez	6400	640	7040
Silvan	6776	1520	8296
Kulp	17296	12200	29496
Lice	24152	11056	35208
Eğil	10329	12128	22456
Osmaniye	2560	—	2560
Çermik	12096	6160	18256
	79608	43704	123312

Diyarbekir vilâyeti içinde orman koruma teşkilâtının bulunmaması ve halkın da ağaca kıymet vermemesi yüzünden vilâyet hudutları dahilinde mevcut bir çok dağların bilhassa umumî harpten evvel gayet güzel baltalık halinde meşeliklerle örtülü olduğu söylendiği halde bugün o ağaçlıklar yerlerini cılız ve bodur meşe çalılarına terketmek suretile tamamile mahv ve ifna edilmiş bulunmaktadırlar.

Vilâyet hudutları içind yalnız Çermik kazası halkının ağacı himaye etmek mecburiyetini hissederek halen mevcut olanları ciddî muhafaza eylemekte oldukları memnuniyetle görülmüştür.

Senelerden beri devam edegelen bu tahribatın sebebi şu üç noktada hülâsa edilebilir.

1 — Kireç
2 — Mahrukat
3 — Ray

Bu meyanda bilhassa vilâyet merkez kazası hudutları içerisinde kireç ocakları yüzünden traşlama şeklinde yapılmakta olan kat'iyat tamamile tahrip mahiyetinde devam etmekte olduğundan çok yakın zamanda o havalide bugünkü çalı şeklinde tavsif ettiğimiz meşe şüceyratına da tesadüf edilemiyeceği hakikatinin kabulü zarurîdir.

Mahrukat istihsali yüzünden yapılmakta olan tahribat da yine teşkilâtın mevcut olmaması yüzünden devam etmektedir.

Ekseriyetle ağaçlı kısımları ihtiva eden dağlarda ise köylüler hayvanatını umumiyetle meşelikler içerisinde barındırmakta ve kış için hayvanatın yiyeceklerini de meşenin ince dallarile yapraklarından temin etmekte olduklarından bu suretle senelik tecessümatı boğazlarından geçiren bu hayvanatın zararı artık lüzumu kadar anlaşılarak kanunla men'ine tevessül edilmiş olduğundan bu mühim dert üzerinde daha fazla izahat zait addedilmiştir.

Elekdağı ormanında yıllık verim

M. Remzi Köktürk

Ormancılığın en mühim işi yıllık verimin (1) bulunmasıdır. Ormanın haritasının alınması, maktalara bölünmesine, haşeb servetinin ve tecessümatının hesabına ... hep bu uğurda girişilir. Aşağıda, en son kurallara göre, grupumuzca Elekdağı ormanında yıllık verimin hesap ve tayini buna bir misal olarak getirilmiş ve sayın okuyucuların nazarı tetkik ve mütalealarına arzedilmiştir.

Ormandaki yıllık verimin bulunmasına her şeyden önce bölmelerde alınan ve her bölmenin bir ucundan diğer ucuna uzanan şeritvari tecrübe maktaları esas teşkil etmiştir. Bu tecrübe maktalarındaki eşcar tabiî kutur sınıflarına (10-20, 21-35, 36-50, 51-.. Cm.) ayrıldıktan sonra her birinin orta ağacı ianesile serveti haşebiyesi bulunmuş ve bunların birleştirilmesile de tecrübe sahasındaki servet istihraç edilmiştir.

Bilâhara bir hektara irca olunan serveti haşebiye ile de bölmelerin servetleri bulunmuştur. Beher kutur sınıfının haşep servetlerine göre ve 400 ND Şnayder formülü ile çıkarılan yüzdelere nazaran orman için cari tecessüm mecmuu her yıl : 8438.003 metre mikâp çam ve 455.833 metre mikâp kayından ibarettir.

Maktalarda ayrı ayrı Kameraltaxe formülüne tatbikan $\left(E = Z + \frac{V_{w} - V_{n}}{160}\right)$

çam	kayın
+ 2198.603	+89.229
— 804.130	—15.943

ve netice itibariyle pozitif olarak ormanda her yıl için 1394.5 metre mikâp çam ve 73.3 metre mikâp kayın tahammülü elde edilmiştir.

Kameraltaxe ile bulduğumuz bu tahammüllerin hasadile iktifa edilmesi gerek işletmeye tâbi tutulan 6593.2 hektarlık sahaya ve gerekse yukarıda gösterilen umum cari tecessümlere nisbeten pek az düşmektedir. İdarî teşkilât noktai nazarından da bu tahammül miktarı pek dûndur. Bu sebepten Kameraltaxe ile ormanın yıllık veriminin hesap ve tesbiti rentabl bulunmıyarak Yüksek Ziraat Vekâletinin 28/11/1935 tarih ve 35430 numaralı tamimindeki metoda tevfiki hareket edilmiştir.

Şöyle ki:

Evvelâ işletme sahası devre taksim edilerek çam ve kayının her yıl kesime tâbi tutulacak normal sahaları bulunmuştur.

6495.8 : 150 43.3 ha çam

993.1 : 150 6.62 ha Kayın

Sonra çamda 80 ve kayında 12 tecrübe maktaının servetleri ortalamasına göre beher hektarda bulunan servetler çıkarılarak bu normal sahalardan her sene kaldırılması icabeden mikdar tesbit edilmiştir.

80 tecrübe maktaından her birinin bir hektardaki çam serveti:

10218.11:80=127.726

12 tecrübe maktaından her birinin bir hektardaki kayın serveti :

255.000:12=21.290

Yani bu usule göre ormanda her yıl çamlardan 43.30 × 127.726 = 5531 ve kayınlardan 6.62 ×21.290 = 141 ki cem'an 59000 m^3 alınabileceği anlaşılmıştır.

Esas yıllık verim ise bu normal saha usuliyle bulunan tahammülle cari tecessümlerin ortalaması alınmak suretile çıkarıldıktan sonra ilişik misaldeki şekilde bölmelere tevzi edilmiştir. (Cedvele bak).

Çam

8.438 m^3	Cari tecessüm
5.531 m^3	Normal tahammül
13.969 m^3 : 2 = 6984.5	(yıllık verim).

Kayın

455.833 m^3	Cari tecessüm
140.920 m^3	Normal tahammül
596.753 m^3 : 2 = 298.3	(yıllık verim).

Silvikültür ve ticarî bakımlardan 10 senelik bir rotasiyon müddetine dahil edilen maktalardan müteşekkil parseller kat'iyat plânında ayrı ayrı sırasile gösterilmiş ve tertip edilmiştir. Bunlardan yalnız bir tanesi nümune olarak yazıya iliştirilmiştir.

Silvikültür kurallarına göre aşağı veya yukarıya doğru yani gerek cari tecessüm ve gerekse normal sahaya nazaran kat'iyatta maktalar hesabına yapılacak modifikasyon mazrubları ayrıca hanei mahsusunda gösterilmiştir.

Mıntaka orman mühendisi bir decenium, yani on senelik bir dönüş müddetine birleştirilen parselleri terkip eden maktalarda bu mazrublara göre, parselin tahammülü dahilinde, hini hacette bazılarından tenkis ve diğerlerine ilâve edebilecektir.

Şu kadar var ki:

Çamlarda ilk ağızda kat'iyata girecek IV düncü ve III üncü gruplar tahammülü kapattıklarından yıllık verim doğrudan doğruya hektar üzerinden maktalara tevzi edilmişse de kayınlarda buna imkân olmadığı görülmüş, binaberin bunlar da yıllık verimin III üncü grupserveti haşebiyesile mütenasiben tevzi edilmesine mecburiyet hasıl olmuştur.

Diğer taraftan ormanın vaziyeti ile kayınların ormandaki tarzı tevezzüleri ve bunlarda bulunan yıllık verimin azlığından ayrıca bir kayın idare sınıfı (Betriesklasse) teşkilinden sarfı nazar edilerek bunlardan alınması icabeden tahammüllerin parsel sırası gözetilmeksizin her yıl ormanın müsait yerlerinden iktifa edilmesi zarurî görülmüştür.

Tâbiri âharla mıntaka orman mühendisi kayına isabet eden 298.3 metre mikâplık yıllıh verimi ormanın her tarafından seçme usuliyle ve silvikültür kaidelerine tevfikan her yıl hasat edecektir. Mamafih bunlarda kendilerine mahsus 2 numaralı

---

(1) Ormanda yıllık verim öztürkçe (tahammülü fenni Fransızca: Possilulité. Almanca: Abnutzunssatz, Hiebssatz, Etat) ıslahı ilk defa olarak aylık verim mecmuasının 1935 yılı 5 inci sayısında tarafımdan kullanılarak meslek ıstılahları arasına katılmıştır.

kat'iyat plânında, bir dereceye kadar sıraya konulmak suretiyle gösterilmişlerdir.

Bu suretle bulunan yıllık verimin amenajman noktai nazarından da ormana en uygun düşeceği aşağıdaki mülâhaza ile de teeyyüt etmiş bulunmaktadır.

Normal forratı tecessümle ifade edersek, Hundes Hagene nazaran :

En = Ew

Vn Vw yahut

Ew = Z

Vw Z u olacağından, buradan

2

$$Ew = Vw. \frac{u}{2} = \frac{Vw.}{\frac{U}{2}}$$

Burada:

En= Normal Etat
Vn= Normalvorrat
Ew= Hakikî Etat
Vw= Hakikî serveti haşebiye.
Z= Tecessüm
U= İşletme müddetini göstermektedir.

Yani hakikî verimin ormanda mevcut servetin devrin nısfile taksimine müsavi olduğu görülür.

Bu hesapça ormanımızda yıllık verim:

Umumî servet

827306 m³ Çam
19861 m³ Kayın

847167 :75=11295.56 m³ olur ki devrin nısfı olan 75 sene zarfında bilâ fasıla her yıl 11295.56 metre mikâp kat'iyat yaptığımız takdirde normalforratı tesis etmiş oluruz. Bizim hesabımıza göre kat'iyat yaparsak (tecessüme halel gelmemek şartiyle) 75 sene sonra ormanda normal forrattan artık servetimiz kalmış olurdu.

Netice :

Gerek ormandaki serveti haşebiye ve gerekse ormanın bünyesile idarî teşkilât masrafları ve alınması maksut olan randıman, grupumuzca vazedilen tahammülün orman için en rentabl ve normal olduğunu gösterdiğinden çam ve kayın kat'iyat plânlarında irae edildiği veçhile 6984.5 metre mikâp çam ve 298.3 metre mikâp kayın, yıllık verim olarak kabul ve tesbit edilmiştir.

Kesim Bölmeleri		Yıllık verim	Mülâhazat
No	Ha.	$\frac{6984.5}{298.3}$ 1.075 m³	
78 a	94.70	1018	Bu tahammülleri cari tecessüme irca nisbeti: 1.208
79 a	76.40	821	
80	60.00	645	F / 150 tahammülüne irca nisbeti de 0.792 dir.
81	104.80	1127	
82	78.60	845	
86	52.70	567	
87	67.80	729	
88	102.70	1104	
Yekûn	637.70	6856	

Türkiyede kullanılan kayın traverslerin tipleri ve evsafı ile (Coeur rouge) hakkında bir mülâhaza.

İbrahim Kutlutan

Yurdumuzda devlet nam ve hesabına travers satın alan iki idare vardır:

1 — Nafıa Vekâleti, 2 — Devlet demir yolları ve limanları işletme umum müdürlüğüdür. Bu iki alıcıdan birincisi inşa edilmekte olan yeni demir yollarımız için ikincisi işletmeye acılmış demir yollarımızın lüzumlu yerlerinde kullanılmak için travers almaktadır.

Her iki idarenin de almakta olduğu travers örneğinde görüleceği gibi önce birinci sınıf, ikinci sınıf diye ikiye ayrılmış olup birinci sınıfa girenler: Beş tip ve dolgun çaptadır. İkinci sınıf girenler : Yine ayni beş tipte fakat daha küçük çaptadır. Maamafih çap bakımından birinci sınıfa giren traverslerin bünyelerindeki ârıza dolayısile bazı ahvalde ikinci sınıf meyanına sokuldukları da vakidir. Alıcıların traverslerde aradığı fennî evsafı gözden geçirirken bunu göreceğiz.

Travers tiplerinin çokluğu muhtelif kutur ve maktada bulunan her ağaç uygun tipte travers işleyebilmek imkânını temin ettiğinden imalâtta zayiat nisbeten az olur. Onun için tiplerin çokluğundan biz ormancılar meslek adına memnun olmalıyız. Ancak bunun bir bakımdan da zararı görülür. Travers imalâtını taahhüt edenin elinde bu işlerde pişmiş ihtisas sahibi amele yoksa o zaman bu kadar muhtelif çap arasında bulunan acemi amele iş işlerken fennî evsaf şartnamesinde yazılı eb'adı tutturamaz. Bu yüzden bir çok travers ıskartaya ayrılır. Neticede travers ihtiyacını karşılamak için muayyen miktarda fazla kat'iyat yapmak mecburiyeti baş gösterir ki, bunun yurda zarar getireceği şüphesizdir. Bu mahzuru gidermek güç bir şey değildir.

Her ağaçtan kuturlarına ve makta biçimlerine göre ne tipte kaç tane travers almak mümkün olduğu önceden tesbit edilir bunları gösteren hususî kalıplar yaptırılıp travers işleyen amele gruplarına takım takım dağıtılırsa maksat hasıl olur. Yaptığım araştırmada Devlet Demiryolları ve Limanları Işletme umum müdürlüğü traversler için böyle bir rehber yapıldığını öğrendim. Bir örneğini çıkardım siz meslekdaşlarıma sunuyorum. Hepimiz mıntakalarımız ormanlarında travers işleten muhitlere bunların kalıplarını yaptırıp ameleye dağıttırır ve ameleye bu kalıpları kullanmak usulünü öğretebilirsek yurdumuz ormanlarının mühim bir kısmını israftan korumuş oluruz. Kalıpları daima tomrukların küçük kuturlu başlarına tatbik etmelidir ki, ayni çaplar uçtan çıkabilsin. II sayılı örnekte bütün travers tiplerinin makta ve boylariyle hacimleri ve traverslerin nasıl istif edileceği gösterilmiştir. Bu örnekte makas traverslerin makta ve boyları da yazılıdır.

Travers imalât cetveliyle çap ve hacim cetvelini inceledikten sonra şimdi de

sayın alıcılarak kayın traverslerinde alıcıların aradığı fennî evsafa bakalım.

Devlet demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü şartnamesinden ayrıntı: Traverslerin ağaçlardan su çekilmiş mevsimde kesilmiş ve ihzarına başlanmış olması lâzımdır. Traverslerin idareye teslim tarihi ile ormandan kestikleri tarih arasındaki müddet dokuz ayı tecavüz etmiyecektir. Daha eski traversler kat'î surette şayanı kabul değildir. Eski bir manzara irae eden ve bu suretle kat'edildiği tarihin tayininde tereddüt hasıl olan traverslerin red veya kabulünde idare muhtardır.

Kayın traverslerin fennî şeraiti: İstimal olunacak kütüklerin zinde, nusuktan âri, halkavî rüzgâr çatlağı şuai yarıklar, incimat çatlağı, tefessüh, çürük kurt delikleri ve yeniği, elyafı burulmuş büyük ayrık, çürük ve yerinden oynamış budaklı, hasep kitlesi dahilinde kabuğu havi, kurumaktan mütevellit çatlak olması ve ağaçlar su yürümeden kesilmiş olması lâzımdır. Kayın ağacının göbeği beyaz renkte ve salim bir vaziyette olacaktır. Kurşuni ve morumsu bir renk almış olan traversler kat'î surette reddolunurlar. Travers maktaında göbekten görülen esmer, kahve rengi, kırmızı veya kırmızımsı lekeler maktaın 1/6 sını tecavüz etmemesi mesruttur. Traverslerin maktaları 1/6 ilâ 1/3 nisbetinde kırmızı lekeleri ihtiva edenler umum mıntakaların % 25 ini tecavüz etmemek şartiyle ya bedeli aslinin % 10 nu nisbetinde tenzilâta tabi olmak şartiyle kabul olunur. İkinci sınıf traversler de ayni kayda tâbi olacaktır. Bir travers hem ikinci sınıf hem de lekeli olmıyacaktır. Böyleleri reddolunacaklardır.

Alelûmum traversler kabuğu soyulmuş ve satıhları tesviye edilmiş olarak teslim edilecektir. Traverslerin geniş alt satıhları hizarla ve diğer sutuhu balta ile tesviye edilecektir. Satıhların mümkün mertebe düzgün ve müstevi olması yuvarlak olan yan satıhların alt satıh ile 80 dereceye karip bir zaviye teşkil etmesi ve travers başlarının bünyesinde testere ile kesilmiş bulunması lâzımdır. Dört köşeli traverslerde alt ve üst satıhların yekdiğerine tamamen muvazi olması şarttır. Ufkî istikamette tulen inhinalı olan traverslerin iki başlariyle vasat noktaları arasını vasleden bir hatta nazaran inhinası 8 santimi tecavüz etmiyecek ve makûsu ile münhanili S şeklindeki traverslerin de beherinin siheni dört santimetreyi tecavüz etmiyecektir. Bu gibi makûs inhinalı traverslerin de miktarı umum siparişin % 10 nu kat'iyen tecavüz etmiyecektir. İşte bu traverslerin diğer eb'adında kat'iyen inhiraf kabul edilmiyecektir. Şakulî istikamette traversler müstakim olacak ve bu istikamette inhinalı traversler de kabul edilmiyeecektir. Başları çatlak traversler müteahhit tarafından (S) demirleriyle takviye edilmek şartiyle kabul edilebilir. Çatlak : Travers istikametini tamamen kat'ettiği ve tul de (25 santimetreyi) tecavüz etmediği takdirde travers ucundan (10) santim ve istinat sathndan (4) santim mesafede (10 - 12) Mm. kutrundaki bilonlarla takviye edilecek ve (Blon) başlarnın altına (4X4X40) Mm. eb'adında demir levhalar vazedilecektir. Blon ucunun somunun bir santimi tecavüz etmemesi şarttır. Traverslerin Blonla takviyesi ve fazla tuldeki Blon başlarının kesilmesi masrafı tamamen müteahhide aittir. Bu gibi traverslerde eb'ad ve ufki istikamette inhiraf kat'iyen kabul edilmeyip kâfi derecede takviye edilmemiş traversler müteahhide red ve iade olunacaklardır.

İdare arzu edeerse bunların miktarı umum siparişin % 5 şini geçmemek üzere müteahhidin nam ve hesabına tamir ve tashih eyler. Yalnız bu ameliyenin icrası teslimatta bir tehiri mucip olursa ayrıca tehir cezası alınacaktır.

Traverslerin başları kurumağa mâni hiç bir madde ile mestur olmayacaktır. Traverslerin idareye tesliminden sonra lâakal altı hafta mukaddem kesilmiş olacaktır ve muntazam surette ormanda ızkara şeklinde istif edilerek yığın halinde terkedilecektir.

Gerek ormanda müteahhidin şantiyesinde ve gerek teslim istasyonunda istiflerin doğrudan doğruya zeminle temas etmemesi için istifin alt tabakası ile zemin arasına müteahhit tarafından hususî lâtalar vazolunacaktr. Traverslerin sevki ânında teslim istasyonunda teşkil edilecek istiflerde kullanılmak üzere miktarı kâfi lâtanın meccanen idareye itasını müteahhit kabul eyler.

Traverslerin eb'at ve eşkâli: Traverslerin tulü 2,60 metredir. Tulde beş santim tolerans şayanı kabuldür. Diğer eb'atta hiç bir tolerans kabul edilmez. Ancak tolerans haricine çıkmış cüz'î farklar travers istimaline hiç bir surette mâni ve mahzur teşkil edemiyecek kadar olursa % 10 tenzili fiatla idare kabul edebilir. Bu gibi traversler hakkında yegâne karar sahibi idare olup bu kararı kat'îdir.

Teslim zamanında travers miktarının eb'adı travers başlarından ölçüleerek tahkik olunur. Sühan traversin her birinde ayni olacaktır. Traverslerin mesahasında (5) Mm. fevkinde eb'at santim addolunacak ve bu (5) milimetre dûnunda olan eb'at nazarı dikkate alınmıyacaktır. Teslimat esnasında ikinci sınıfa ayrılacak traversler muayyen bedelden % 10 nisbetinde noksan fiatla kabul olunur. Ve bu ikinci sınıf olanlar umum siparişin % 25 ini tecavüz edemez. Bu traverslerin üst satlının orta sına müteahhit tarafından müvazi iki çizgi ile işaret konacaktır. Teslimde şayanı kabul görülmeyen miktar % 20 yi bulursa idare memuru tesellümü tatilde salâhiyettardır.

Nafıa Vekâleti şartname hükümleri de ufak tefek farklarla hemen bunun aynidir. Onun için yalnız ayrılıklarını yazmakla iktifa ediyoruz.

1 — Nafıa Vekâleti, traverse tahsis olunan ağaçların 1 ikinci teşrin ile 15 nisan tarihleri arasında kesilmiş olmasını sarahaten kaydederek kesim zamanını tahdit etmiştir.

2 — Traverslerin maktalarındaki kırmızı ve kırmızımsı lekelerin maktaın sını geçmemesini şart koşmuş; maktaının 1/6 ilâ 1/2 si bu şekilde malûl traverslerin fiatında % 25 tenzilât yapmıştır. Makas traverslerde 1/6 dan fazla malûliyeti hiç kabul etmemektedir.

3 — İşlenir işlenmez traverslerin hepsine iki başlarından S demiri çakılmasını

ve mevsime verilerek bu şekilde getirilmeleri şart koşmaktadır.

4 — Travers başlarında pida olup iki yan satıh arzını olarak kat'eden çatlaklar sebebi red saymaktadır.

5 — Travers istiflerinin arasını 1,5 metre olarak tayin eylemekte ve traverslerin kesildikten itibaren asgarî (15) azamî (60) gün ormanda münferiden bırakıldıktan sonra istif edilmelerini âmir bulunmaktadır.

6 — Makas traverslerin her iki başına da blon demirleri konmasını istemektedir.

Nafıa Vekâleti ve Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün traversler için tesbit ettiği bu fennî evsafı ormancı gözü ile incelemek yurt ormanlarımızın bünyesine ve ekonomik durumumuza göre uygunluklarını araştırmak faydasız olmıyacaktır.

A — Traverslerin boyları, geniş ve kalınlıkları kayın hasebinin salâbet, kesafet ve elâstikiyetini göz önünde tutarak tayin etmiş olduğundan bu mevzu üzerine söz söylemiyecek daha ziyade meslekî ihtisasımıza giren cihetleri mütalâa edeceğim.

B — Kesim zamanı : Koru ormanları her mevsimde kesilebilir. Ve kesilen ağaçlar uzun müddet ormanda bırakılmayıp hemen işlenir naklolunursa kesimin su yürüme mevsiminde yapılmış olması hasebin bünyesinde bir tesir yapmaz.

Fakat ormanlarımızda muntazam teşkilât yoktur. Kesilen ağaçlar ekseriya zamanında işlenip ormandan çıkarılamaz. Bu yüzden kesim su yürüdükten sonra yapılacak olursa bünyesinde fazla miktarda nusug taşıyan kereste veya tomruklar mantar siperlerinin istilâsına uğrar. Bir çok böcekler bu yumuşak ve müsait haşeplere yerleşir, çürür, kurtlanır. Buna mahal kalmamak üzere kesim zamanının su yürüme mevsimi dışında yapılması tabiî yerinde ve doğru bir harekettir.

C — Travers işlenecek tomrukların zinde olması ve ormancı tâbirile haşebin mukavemetine halel verecek özlenme, şualanma, donma, çıkar budak ve elyaf bükülmesi, kışrı medhul gibi muayibattan âri bulunması, mantar istilâsından mütevellit leke, renk bozuklukları ve çürüklük taşıması, böcek, kurt yeniği ve böceklenmiş olmaması elbette lâzımdır. Ben bunları da olduğu gibi kabul ederek geçeceğim.

Yalnız kayınlarda ve bilhassa yurdumuz ormanlarının hemen hepsinde görülen (Coeur rouge) bahsinde biraz durmak isterim. Bana bu cüreti veren de eski bakanımız Muhlis Erkmenin orman kanunu Kamutayda müzakere olunurken söylediği sözlerdir.

Doğruyu bütün çıplaklığile bize haykıran o sözleri şurada bir daha tekrarlıyorum: (Türkiye zamanımızın ve umumî zannın hilâfına olarak ormanca fakirdir. Arkadaşlarım! Yüksek dikkat nazarınızı celbederim ki o zaman fakir diye yazışta göz önünde tutmuş oldukları orman sahası şimdi bizim elimizde kalmıyan ve zengin olan kısımları ihtiva ediyordu. Sonra aradan her halde ormanı ihya edici değil tahrip edici uzun seneler geçmiştir. Ormanlar inanılmıyacak ve şaşılacak bir derecede süratle tahrip edilmektedir.)

Daha bir kaç gün önce de tabiî servet kaynaklarımız olan ormanlarımızın korunması bakımından gerekli istimlâkleri yapabilmek için Meclise Teşkilâtı Esasiye kanunumuzda tadilât yapılması teklif olundu.

Ormanlarımızı yaşatma ve artırma için çok ciddî ve cezrî tedbirler alındığını gösteren bu gidiş ileri sürdüğüm mevzula ilgilenmemede ayrıca âmil olmuştur.

Tetkik ettim. ıskarta traverslerin mühim bir ekseriyetini (Coeur - rouge) lu olanlar teşkil ediyor. Böylelikle her yıl binlerce metre mikâba denk işlenmiş travers bir kenara atılıyor; ve bundan yurt mühim zararlar görüyor.

1 — Sözü geçen işten; birinci derecede zarar gören memlekettir. Sebebi : Muayyen bir ihtiyacımızı karşılamak üzere ayrılan ormanlar kâfi gelmeyip yine ayni ihtiyaç için yeniden ağaç kesiliyor. Ormanlarımız israfa uğruyor.

Yükseklerimizin yerini doldurmağa teşebbüs ettiğimiz gün yapacağımız masraf ve katlanacağımız zahmetler bize bu zararın azametini gösterecektir. Binaenaleyh biz ormancılarca hiç meçhul olmayan bu hakikati şimdiden derpiş edip ormanlarımızın kesiminde azamî ihtimam, itina ile hareket etmek bir vazife, bir borçtur.

2 — İkinci zarar travers imalâtını üzerine almış eşhas veya müesseselere düşüyor. Bunlar orman idaresince kendilerine verilen ağaçları siyanen çıkarına işletiyor ... Ve tabiî her travers için ameleye muayyen ücreti veriyorlar. Iskartaya ayrılınca alıcı reddediyor. Traversler müteahhide kalıyor. Müteahhit ancak yüksek tarife bedelini orman idaresine ödedikten sonra bu ıskartalara sahip olabiliyor. Ve satışa çıkarıyor. Halbuki travers boyları piyasada aranılan boydan daha klsa olmakla beraber güneş ve yağmur altında kalıp az çok çatlamış bulunduğundan inşaat krestesi halinde kullanılmak evsafından çoğunu kaybetmiştir. Alıcı bulamıyor; bir çok yıllar beklemeğe, çürümeğe mahkûm oluyor. Tanıdığım bütün travers işi yapmış şahıs ve müesseseler elinde bu kabil binlerce travers vardır. Sermayelerin zararı ferdî olduğu kadar cemiyeti alâkadar eder. Bilhassa bizim gibi iktısadî ve ticarî hayata yeni atılan ferdî sermayeleri mahdut bir ulusta yurda nafi sermayedarları korumak hayatî bir meseledir. Nitekim hükûmetimiz kabul ettiği muafiyetlerle sanayi ve ziraati zaman zaman teşvikten, beslemekten geri durmamış bunu Cümhurluk rejimine şiar edinmiştir.

3 — Iskarta traverslerin miktarı fazla olursa müteahhit zararın bir kısmını da ameleye yüklemek mecburiyetinde kalıyor. Böylelikle günde ancak yiyeceğine kâfi bir kazanç elde eden amele de müteessir oluyor. Zavallılar katlandıkları mahrumiyetlere, döktükleri tere beğel akşam elleri böğründe ocaklarına dönüyorlar. Bir baba için bunun ne demek olduğunu sayın okuyucularımın insaf ve takdirine bırakıyorum. Şu anlattıklarım zararın şümul ve derecesini göstermeğe kâfidir zannederim. Şimdi (Coeur rouge) bu zararlar için bir sebep sayılıp sayılamıyacağını araştıralım.

Coeur rouge nedir ve kayınların bünyesinden ne gibi tagayyürat yapar : Bu ci-

bulduğu neviği ekliktir sonra bir karar vermek doğru olur.

Coeur rouge : — Maladie Physique denilen Coeur rouge hastalıklardan mâdudur. Ağacın merkezinden muhitine doğru münteşirdir. Gövdenin dibe yakın yerlerinde intişar sahası az olup tepeye doğru çıkıldıkça çoğalır. Ekseriya işgal ettiği yer ağacın yarı kutrundan fazla ve rengi bulanık açık esmer veya kırmızı renkte olur.

Ufkî bir maktaa baktığımız zaman (Coeur rouge) lı kısımla salim kısım arasında gayrî muntazam inhina ve inikâslar yapan lüzuci ve siyahımtırak renkte bir hattı fâsıl bulunduğunu görürüz. Bu hattı fâsıl halâkatı seneviyeyi takip etmez. Ağacın yüreğinde yıldızvari küçük yarıklar ve bu yarıkların sathında tebaşirî teressübat göze çarpar, yarıklar istikametince esmer renkli damarlar bulunur. Bu itiraz ağacın Coeur rouge'lu olduğunu anlatmağa kâfidir. Teşrih bakımından işi inceleyecek olursak göreceğiz ki renk değişikliği ağacın eşigayı muhiyeleri istikametindeki hüceyratta mevcut tanenin rutubet karşısında tahammuz ederek nesci boyamasından ileri gelmektedir. Hüceyratın gışası bundan müteessir olmadığı için haşebin evsafı hikemiyesi bozulmaz. Kuruyarak çatlamaz. Tanenle meşbu bir hale gelen haşep hava ve rutubetten kolay kolay tagayyür etmez. Bilâkis tanen haddi zatında (antiseptik) bir madde olduğundan bir çok hastalıklardan haşebi korur. Ve ağaç bünyesindeki boşlukları doldurup kesafeti dolayısile mukavemeti arttırır. (Coeur rouge) lu ve salim iki haşep parçasını rutubetli bir yerde uzun müddet bırakıp bunu tecrübe etmek çok kolaydır. O halde (Coeur rouge) a bir hastalık demekten ziyade ağacın herhangi bir ârızaya karşı bünyesini koruyabilmek için bulundurduğu tanenin rutubet muvacehesinde tahammuzundan müteveellit bir hatayı haşebî şeklinde kabul etmek daha doğru ve muvafık olur. Bunun yalnız bir mahzuru olabilir. Haşep hali işbada olmakla tenkıyeye tahnite gelmez. Bir de iyi cilâ kabul etmez. Çünkü tanen tereşşuhatından ileri gelen rusup haşep sathında toplanmıştır. Çirkinlik verir. Mevzuumuz mobilya kerestesi olsaydı o zaman bu mahzur karşısında haşebin metaneti ne olursa olsun derhal menfî karar vermekte tereddüt etmez (Coeur rouge) lu haşep yaramaz derdik. Fakat travers meselesinde böyle düşünemeyiz. Traverste güzellik ve manzaradan ziyade aradığımız şey dayanıklıktır. Hattâ sırf bu dayanıklığı arttırmak maksadile büyük fabrikalar kurulmuş külliyetli masraf ihtiyar edilip traversler tahnit olunuyor. Gayemiz bu olunca tabiatin kendi kendine tanenle tahnit ettiği haşepten yapılmış traversleri red etmek şöyle dursun memnuniyetle ve tercihan kabul etmek lâzım gelir. Nitekim Paris, Lion, Marsilya şimendifer kumpanyası mühendislerinden (Kinket) yaptığı fennî tecrübelerle (Coeur rouge) lu aksamın bu mukavemet ve rüçhaniyetini isbata muvaffak olmuş ve bu gibi traverslerin hiç bir tahnit ameliyesine tâbi tutulmadan kullanılabileceğini ortaya koymuştur.

Bunu anlayabilmek için o kadar uzaklara gitmeğe lüzum yok. Ben merak edip araştırdım. Muhtelif ellerde bu özürle ıskartaya ayrılmış külliyetli miktarda travers var. Hepsi senelerden beri açıkta her türlü tehlikelere maruz bir vaziyette yağmur, güneş ve çamur altında bulunuyor. Bunlardan hiç biri bozulmamış evsafını kaybetmemiştir. Çaplarına uygun gelen işlerde pek âlâ kullanılıyor. (Coeur rouge) un mahiyet ve tesirini bundan iyi gösterecek bir misal aramağa hiç hâcet yoktur. Bu nasıl bir hakikatsa yurdumuzu süsleyen ormanların da yıldan yıla yok olduğu öylece bir hakikattir. O halde :

Ormanlarımızın varlığımızla tevem olan varlıklarını koruma mevzuuna giren bu işte de âcil ve cezrî bir karar ittihaz etmek zamanı gelmiştir. İcapsız orman kesiminin ve israfın önüne geçmek için (Coeur rouge) lu traverslerin reddini mucip sebepler meyanından çıkarılmalıdır. Bunu işle ilgili büyüklerimizden dilemek biz ormancılara düşen bir vazifedir. Ben dilim döndüğü kadar bunu anlatmak istedim Yurdumuzun emniyet ve müdafaasına taalluk eden her işte büyüklerimizin çok hassas ve titiz davrandıklarını bildiğim için bu yazımın iyi bir mâkes bulacağını kuvvetle umuyorum.

Kömür havzasında:

Maden direkciliğinin tarihçesine ait notlar.

Halil Nadir Kutluk

Türkiyede kömür havzasının işletilmeğe açılmasiyle maden sütunu ihtiyacı da kendini göstermiştir. Çünkü direk, maden kömürünün istihsalinde çok mühim bir yer tutar. Kısaca bu iki unsur biribirinin ayrılmaz, bölünmez tamamlayıcılarıdır.

Bidayette kömür istihsalinin azlığı ve ocakların yanına kadar varan ormanların bolluğu dolayısile maden sütunu tedariki ehemmiyeti haiz bir mesele değildi. Fakat istihsalin çoğalması dolayısile bittabiî maden sütunu sarfiyatı da artmıştır. Bu vaziyet karşısında uzun seneler düzensiz kesimlerle ormanlara girilmiştir. Yakın bulunanlarında umumî vasıflarındaki fena ve bariz değişiklikler hasebiyle maden sütununun temin edilmesi işi, ormancılık noktai nazarından bugün için bir mesele olmağa başlamıştır.

Bu yazıda maden sütunu işlerinin muhtelif safhalarını tarih bakımından aydınlatmak istiyorum. Direkciliğin geçirdiği safhalara nazaran onu, üç tarihî safhaya ayırmak mümkündür:

I. inci devir: Bu devir 1848 den 1867 tarihine kadar (1264 - 1283) sürer. Bundan 1848 - 1864 tarihine kadar 15 senesi hazinei hassa idaresine ve geri kalan üç senesi de bahriye idaresine ait bulunmaktadır.

Bu devrin başlangıcından itibaren havzanın idaresi zaman zaman hazinei hassaya, Beyoğlu İngiliz sarraflarının kurduğu kömür şirketine ve bir zaman da Yorgaki Zafirepolosa tevdi olunmuştu. Buna on beş senelik hazinei hassa idaresi denir. Bu devreye bahriye idaresine ait diğer üç seneyi de ilâve edebiliriz. Zira her iki idarenin, adı geçen yıllarda, maden direği ihtiyacı ayni tarzda temin edilegelmiştir. Bu sıralarda burada maden işlerinde çalışmayı bilir amele yoktu. Kömür madenlerinde çalışmak ve çalıştırmak için Hırvat amelesi getirtildi. Bunlar da kömür işlerinde acemi bulunduklarından iptidaî olarak çalışıyorlardı. Böylelikle havzanın bir çok yerleri delik deşik edilmiştir. Bu halde açılan ekseri ocakların ağız ve içerilerinde külliyetli miktarda sütun harcanmasını intaç ediyordu.

Ocaklara maden direği nihayet 1 - 2 saat çevresinde orman halinde bulunan mirî araziden parasız ve müsaadesiz kesilip temin ediliyordu.

Gerek İngiliz sarrafları, gerek Yorgaki Zafirepolos ve gerek hazinei hassa ve bahriye idaresi ilk senelerinde çıkardıkları kömürleri Tersane ve bahriye idaresinden başka bir yere satamazlardı. Bu keyfiyet kat'î surette yasak edilmişti. Orta yerde tek tük ocak imtiyazı ve ruhsatı alan şahıslar da mevcuttu. Bunlar da kömürlerini bahriye ve tersane hesabına verirlerdi. Verdikleri kömüre karşı alacakları paraya tekabül etmek üzere bazan da hükûmet kendilerine civar köylerin aşarını devrederdi. Bu münasebetle, ocak mültezimleri aşardan bir kısım alacaklarını maden direği almak suretiyle kapatırlardı.

İşte 1848 den 1867 senesine kadar direk ihtiyacının intizamsız temin edilmesinden ve istihlâkin israf derecesinde olmasından dolayı ormanlar ocaklardan uzaklaşmıştı. Ocaklarda çalışmayan köylülerin bir kısmı, uzakça ormanlardan direkcilik etmeğe başlamışlardır. Bu suretle, onlara da bu cihetten bir geçim kapısı açılmıştı.

Ormanlar hakkında devletin hiç bir mevzuatı olmadığından maden direklerini halk ormanlardan dilediği gibi kesip iskelelere kadar götürerek alıcılarına satardı. Kimsenin men ve müdafaa ettiği yoktu.

Tabiat memleketin bu semtine kömür ve ormanı birlikte bahşetmişti. Ve bu itibarla Zonguldak; dünyanın en kıymetli, en feyizli ve verimli bir parçasından sayılır.

Altı Kara elmas, üstü zümrüdin ormanlar...

Yalnız halk ve devlet ormanlar cephesinden çok takdirsiz hareket etmiştir. Köylünün dağınık, serpinti halinde ormanlar içerisinde oturması, gittikçe çoğalışı ve (ara sıra ocaklarda çalışır ve ormanlarından direk satarım) diye ümitvar olması, dışarıdan gelenlerin de ormanlar içerisinde buldukları ve avuç içi kadar boşluklara birer kulübe yaparak yerleşmeleri; havza ormanları için fena âmiller hazırlıyordu

Tescil işlerinin kolaylığı halkı pek çabuk, havza civarına toplamaya kâfi sebeplerden oldu Bundan böyle bir ayağı kulübesinde ve bir ayağı da ocaklarda bulunanlar fırsatı elden kaçırmıyarak kırma, ilit adı verilen (açma) tarla yataklarını meydana getrimeğe koyuldular Bu esnada evlerinin sınırına kadar gölge veren orman ağaçları, küçük bir vicdan azabı hissedilmeksizin yok ediliyordu, Kırmalıkları temizlemek için yakılan ateşlerle de sayısız ve mühim orman yangınları vücuda getiriyor, söndürülmesi de ihmal olunuyordu

Bu suretle tabiatin yekdiğerine çok bağlı olan bu iki vergisinden orman insanların gaddar, ihmalkâr elleriyle daraltılıyordu. Bu tükenmez tahribata karşı verimli toprak, havzaya direk yetiştirmek için insanlarla mücadele halinde idi.

Havzanın işletilmesini 1865 = 1281 de hazinei hassa idaresinden bahriye idaresi devren eline almıştı. Çünkü çıkarılan kömürleri bahriye idaresi satın alıyordu. Bu idareyi temsil ve tedvir eden Dilâver paşa ilk senelerde vaziyeti kavrayıncaya kadar keyfî ve ürfî tedbirlere dayanan yenilikler gösterdi. Bu yeniliklerde; ismine izafe edilen yüzbir maddelik Dilâver paşa nizamnamesinin ana hatlarını teşkil ediyordu, iki sene sonra da yani (4 muharremülharam 1284) 14 nisan 1283 tarihinde paşanın kendi marifetile havza nizamnamesi mevkii tatbika ve meriyete konuldu.

II. inci devir; Bu devre 1867-1904 (1283-1319) yılları arasında geçen zamanı ihtiva eder ve en karakteristik vasfı Dilâver paşa taarfından neşredilen havza nizamnamesi ile kereste işlerinin, direkci halkın ve bunların ahval ve hareketinin nizam içine sokulmasıdır.

Her ne kadar 1285 de neşr ve tatbik olunan Orman nizamnamesi ile ormanların bütün umur ve hususatı, orman idaresine bırakılmıştı ve hattâ tersane ve bahriye idarelerinin orman işletme salâhiyeti alı-

narak halk üzerinden tekâlif ve angarya da kaldırılmıştı. Fakat buna rağmen direğin kereste sayılmamasından ve daha doğrusu orman aleyhine ihmal ve bu meyanda donanmaya atfedilen ehemmiyet daha üstün tutulmasından havza nizamnamesi tatbik mevkiinde kalmıştır.

Havza nizamnamesinde sütun hakkında istihdaf olunan maksatlar kısaca şunlardır:

« Maden mevkilerinde yapılacak binalara sarfedilecek kerestenin Ereğli sancağı ormanlarından tedariki için bile maden hümayun nezaretinden ruhsat almak mecburidir. Ticaret maksadiyle tüccara kereste verilmesi de kat'î surette menedilmiştir. Sütunların ocaklarda vaktiyle hazırlanması için her sene şubat ayında ocak âmilleri Kozluda oturan komisyonda toplanır ve her ocağın işleme ve istihsal kudretine nazaran ihtiyacı olan sütun her kazanın direkci halk ve hayvan mevcudu nisbetinde tevzi ve bu hususta tesbit olunan deftere müsteniden alâkalı olanlara bildirilir. Her köyün üzerine düşen direk ait olduğu ocağa vaktinde getirilmesi lâzımdır. Aksi halinde o köyün muhtarı, komisyonun kararile cezaya çarptırılırdı. Madencilerin hangi köylerden ne miktar direk alması mukarrer ise buna karşı teslim ettiği sütunun adet ve çaplarına göre iki kıt'a beyannamesini yapar, bunun bir danesini direkciye bir danesini de maden idaresine verir. Bunların hakikat olmayışı ve direkçi hakkının gaspedilmesi madenci için fevkalâde mesuliyeti mucip ahvaldendir. Hele fazla direk sarfı suretiyle ormanların günden güne harap olmasının düşünülmesi dolayısiyle kılavuz tâbir olunan ve ileriye sürülen bacaya direk yerine tuğladan duvar üzerine kemer yapılması ve faydası görüldüğü takdirde bu yapının tercihi düşünülmüştür. V. S.»

Malûmat kabilinden olmak için ve bir fikir verebilmek için havza nizamnamesinin direk mevzuiyle alâkalı bulunan maddelerini burada anmak lâzımdır. Nizamnamenin dördüncü faslı «Ocaklara icap eden sütun ve sütunkeşanın nizamı» hakkındadır. Sekiz maddeyi ihtiva eden beşinci faslından yirmi bir ve yirmi dördüncü maddeler amelenin tertip ve istihdam nizamına dairdir. Üçüncü fasıl inşa olunacak ebniye nizamını gösterir. Fasılların ormancılık ve direkçilikle alâkalı maddeleriyle elli beşinci maddeyi aşağıya aynen koyuyoruz. 1).

Fasıl 3 — İnşa olunacak ebniye nizamı:

Madde 12 — Balâda muharrer on ve on birinci maddelerde olduğu üzere tabaayı saltanatı seniyeden madenciyan ve ehali maden mevkilerinde ebniye inşası halinde lüzumlu olan kerestenin tedariki için idare tarafından istihsali ruhsat etmeğe mecburdur. Hotbehot kereste kat' ve tenziline mütecasir olur ise kerestei mezkûre mücazaten canibi miriden zaptolunacaktır.

Fasıl 4 — Ocaklara icap eden sütun ve sütunkeşanın nizamı.

Madde 13 — Madeni hümayün ocaklarına lüzumu olan kereste kat'ı mutlaka Ereğli sancağı ormanlarından olmak lâzım geldiğinden işbu ormanlardan madeni mezkûr ocaklarına münasip bulunan ormanlara tüccar ve sairenin gelip kereste ve hatap kat'ı külliyen memnu olup ancak livayı mezkûrun kereste resmi uşur ve gümrüğü hasılatına halel gelmemek üzere tüccar ve sairenin iptidada canibi idareden ruhsat istihsaliyle gayri münasip ormanlardan kereste kat' ve nakline mesağ gösterilecektir.

1) Nizamnameyi çıkaran ve tatbik eden zaat şunlardır :

Nazır : Kaimmakamı Livayı Ereğli Dilaver; Reisi komisyon : Memuru maden Hüseyin; Miralay memuru mahsus Mehmet Saip; Kolagası : Tahsin; Kâtibi maden İsmaildir.

Madde 14 — Ocakların imaline birinci levazımattan bulunan ve bilhassa ocak olan sütunun vaktiyle nakil ve celbi şayanı itina mevaddan olup senei cedit için lüzumu olan sütunun tertibi zımnında sali hal şubatı iptidasından kaffei madenciyan idareye celp ve tecemmü ile her ocağın içine ve girişine göre bir senede ne miktar sütunun lüzumu olduğu tezekkür ve tahkik ile sepdi defter olunarak miktarı malûm olacak sütun, beher kazanın sütunkeş hayvanatının mevcuduna ve tahammülüne göre tevzi ve taksim ile bir kazanın hissesine isabet eden sütunun miktarı ve hangi ocaklara keşide edeceği, tertip olunduğu tarafı idareden bâdefter bildirilecektir.

Madde 15 — Bir kazanın hissesine musip sütun mahallince ve heyetince havi olduğu sütunkeş kariyelerin hali ve tahammülüne ve hayvanatının mevcuduna göre tevzi olunarak hangi kariyelere ne miktar tevzi olunduğunu mübeyyin ol kanun heyetince bilâ defter mazbatasının tanzimiyle madeni mezkûr idaresine gönderilecektir.

Madde 16 — Bir kariyeye tevdi olunan sütun vakti şita üful etmeksizin mahi ağustos nihayet eylûl nihayetine değin tamamiyle naklinden ol kariyenin muhtarı borçlu olup matlûp olan sütunu vaktiyle muvaffak olamayıp da sütunsuzluktan dolayı merbut olduğu ocağın imaline halel geldiği ve yahut bacasının göçtüğü ve bu tenalığın sebebi hakikisi bittahkik sebep muhtarı merkum üzerinde kaldığı halde bu bapta bâdi olacak mazarratın şiddet ve hiffetine göre komisyonun temdit edeceği müddetle mahpusen mücazat olacaktır.

Madde 17 — Ocakların bazıları yüksek bazıları alçak olması tabiati damariyeden olup iktiza eden sütunun ocağına göre keşidesi lâzım geleceğinden her madenci ocağına elverecek sütunun tûl kalınlığını mübeyyin ikişer kıt'a mühürlü varak madenci tarafından tanzim olunarak ve bir kıt'asının sütunkeşan ve diğerinin maden idaresine itasile ona göre kat ve nakli lâzimeten olup fiatı mahallince çap ve ziraına nisbetle ve gerek sütunkeşanı üzerinden vikayeten kat'ı fiat olunacaktır.

Madde 18 — Bir madencinin ocağına mürettep olan sütunkeşan tarafından çap ve zürraına nisbetle muvafık getirilip de hayrü menfaatı için dûn fiatla almak garazı ile madenci tarafından sütunkeş fıkrasına rencide ve izale olunmıyacak ve buna herhangi madenci tarafından cesaret olunduğunu indeltahkik tebeyyün ederse madencii merkum tarafından mücazaten ol seferde gösterdiği sütunu iki kat bahası sütunkeşi merkuma tayin olunacaktır.

Madde 19 — Bir madencinin ocağına bir senelik tertip olunan sütundan birer ayda ne miktar sütun geldiği ve ne çap ve zırada bulunduğu fiatiyle beraber canibi idareye ol madenci tarafından bâvaraka bildirilecektir.

Madde 20 — Madeni mezkûr ocakları

imali usulü kaidesi üzere külliyetli sütuna muhtaç ve bir esas deriye getirdikçe iki kat sütuna mütevakkıf olaark bu dahi masrafı keserayi intaç ettiğinden başka maden mevkii civarında bulunan ormanlara yevmen feyevmen harabına sebep olduğuna kâdema müceddeden küşat olunacak ocağın kilavuz tâbir olunan ve ileriye süratle bacasına sütun yerine tuğladan duvar üzerine kemer inşasiyle imali bittecrübe faydası tahakkuk ederse bundan sonra küşat olunacak ocakların ol yolda tuğladan duvar kemer yapılarak imali mukarrerdir.

Fasıl 5 — Tertip ve istihdam nizamı.

Madde 21 — Maden ocaklarında istihdamı lâzım gelen sunufu ameleden kazmacıyan küfeciyan, kiracıyan Ereğli sancağı dahilinde kâin on dört kaza ahalisine münhasır olup kazai mezkûrenin nüfusu cedidelerinden on üç yaşından elli yaşına değin septe olunan nüfusu mezkûru kaza bekaza septi defter olunup bunlardan alil ve çürükleri bittefrik küsuru işbu deftere müracaatla atiyüzzikir usule tevfikan celp olunacaklardır.

Madde 34 — Kömür keşidesinden içtinaben mahalli âhara hatap keşidesine ve ticareti saireye giden kiracı firari cezasına mazhar olacaklardır.

Madde 55 — Bir madencinin yeddi imalinde bulunan ocağın sütunları kavi ve muhkem ve tavanın metin ve müstahkem raptiyle imaline ikmal ve dikkat etmesi akdemi vazifeden olduğundan ve ayet bunlara masrafından içtinaben ademi dikkati münasebetiyle maazallahütaâlâ ocağı mezkûre çöküp de ve derununda telefi can vuku bulursa o halde madencii merkum ceza kanunnamei hümayunu ahkâmiyle mahkûm tutulacaktır.»

Orman nizamnamesi mevcut iken 1283 tarihli ve bâhusus hususî mahiyette olan havza nizamnamesinin hükümleri neden ve ne için baki kalmıştır? Meseleyi bu yönden de incelemek icap eder.

Zemin zaman; bir çok avamil ve tesirler altında türlü türlü ihtiyaçlar doğurur. Bu ihtiyaçlar ortadan kaldırılsa bile önlenmesi ancak ihzarî mahiyette tedbirler alınmasiyle mümkündür. İşte havzanın ilk zamanda hazinei hassa tarafından iyi idare edilmemesi ve bilâhara İngiliz sarraflarına devredildikten sonra da ve kasden veya bir takım direk işleri gibi malûm ve mücbir engeller altında lüzumu olan kömürü çıkarmamışlardır. Bu yüzden müthiş kömür yokluğu ve müzayakası çekilmiştir. Ereğli sahillerinden tâ Amasraya kadar 150 Km. ve arzan 50 Km. genişliğindeki sahanın yeraltı tıklım tıklım maden kömürü dolu iken bir kaç defa İngilizlerden kömür satın almaklığımız hayli acıklı vak'alardan görülmüştür. Ayni devrede Yorgaki Zafirepolosun müteahhitliği zamanında da bu hal tekerrür etmiştir.

Vuku bulan bu idaresizliklerin manasızlığı sebebiyle bu vâdide muntazam bir idare sistemi kurulmasının ne gibi noksanlıkların itmamile kabil olabileceği meselelerinin bahriye müntesiplerince araştırılmasına vesile olmuştur.

Binnetice havza idaresinin hazinei hassadan bahriyeye devredilmesi münasip görülmüştü. On beş senelik hazinei hassa zamanında kömürün bazan temin edilememesini; bir parça kasıtla maden sütununun ocaklara vaktinden önce verilememesinden ileri geldiği anlaşılıyor ve umumî direk işlerinde de bir ittiratsızlık mevcut olduğuna muhakkak surette şahit oluyoruz. Zira biz bu hususları; Dilâver paşa nizamnamesinde, her ocağın direk ihtiyacının bilûmum madencilerin toplanmasiyle tesbit ve miktarı septi defter edilerek ocaklar ihtiyacına göre köylü hissesine düşen direğin kendilerine taksim ve tevziiyle tesliminin mecbur tutulmasına verilen ehemmiyeti mahsusadan istidlâl ediyoruz. Direğin temin edilişindeki programsızlık hazinei hassanın yegâne muvaffakıyetsizliğini intaç etmişti. İhtiyatı elden bıraktıkları için bir çok senelerin kış mevsimlerinde ocaklarda direk stoku kalmaması yüzünden muayyen zamanlarda elde edilmesi istenilen kömür miktarı çıkarılmamıştı.

İşte 1283 de Dilâver paşa nizamnamesi yapılırken kömür çıkarılmasında mühim rol oynıyan direk işlerine cezrî istikametler verilmiştir. Havza nizamnamesi idarî mahiyette mahallî ve mevzîî bir nizamnamedir. Fakat mühim aksaklıklar meydana getiren direk işleri hakkında şümullü mevzuatı ihtiva eden bu nizamname orman nizamnamesi yanında bu noktalardan yer alıyordu. Çünkü orman nizamnamesi havzanın en mübrem ihtiyaçlarından olan direk işlerini kolaylıkla neticelendirilecek hükümleri ihtiva etmiyordu. Kara nesnenin kıymet ve ehemmiyetine binaen orman nizamnamesi havzaya giremedi. Bu sebeplerden ötürü ancak 1321-1322 senelerinde örfî ve keyfî olan Dilâverpaşa nizamnamesi hükümlerini mefsuh ve muteber olmadığı Kastamonu valisi emriyle mevkii tatbik ve icradan kaldırıldığı tebliğ edilmiştir.

Havza nizamnamesinin 21 inci maddesinde yazılı olduğu gibi 13 - 50 yaşına kadar bütün kazmacı, küfeci kiracılar ve hattâ maden direğini temin edecek olanlar (direkkeşan) 14 kaza ahalisine hasredilmiş ve mecbur tutulmuştur.

O vaktin mülkî teşkilâtına göre bahsi geçen kazalar şunlardır : Viranşehir, Ulus, Amasra, 12 divan (Batrın), Zerzene, Gecenos (Kocanos), Yenice Eflâni, Bilâyellice, Devrek, Akçaşehir Maakarasu, Aktaş, Tefen, Bentreyli ve Taraklı Borlu (Safranbolu) dur. Eevvelce hep kaza merkezi olan bu yerlerin bir kısmı bugün kazalığını muhafaza etmekte bir kısmı nahiye merkezi ve bir kaçı da köy halinde bulunmaktadır.

1300 senesinden sonra yer yer ihtiyaca kâfi gelmeyen orman teşekkülleri vücuda getirilmiştir. Bu meyanda havza ve dolayında da orman memurları bulunmasına rağmen; tâ 1319 senesine değin bütün kömür ocaklarının mültezim ve müteahhitleri hususî surette gönderdikleri adamları vasıtasiyle köylerde :

Kim isterse şu fiattan direk yaparak filân iskeleye, filân yere götürüp parasını alsın tarzında ilân ettirir bu suretle iskelelere getirilen sütunlar hiç bir muayene ve kontrola tâbi tutulmadan maden ocaklarına sevkedilir. Zira Bahriye idaresine ve donanmaya lüzumu olan kömürün elde edilmesi için maden direklerinin de odun makulesi gibi ormanlardan çıkarılması çok eskiden padişahlık iradesine iktiran ettiği keyfiyeti ileri sürülmüştür.

308 senesinde müfettiş Eftimin suiistimalâtı üzerine Antalya mıntakasında kurduğu teşkilâttan sonra Kastamonuya gönderilen ser müfettiş Karabet Keresteci-

yan, maden direklerinin gelişi güzel kesilmemesi için Ereğlide madeni hümayun nezareti ile mücadelelerde bulunuyor. Fakat neticede maden direklerinden orman resminin alınmasına imkân hasıl olamamıştır. Hiç olmazsa maden sütunları; tahammülen tahakkuk edecek ormanlardan çıkarılmasının uygun bulunacağı düşünülmüştür. 312 senesinde Devreğin Yenice ormanlarından Tefen, Yenice, Aktaş, Ballıkısık taraflarından Filyos çayına indirilen maden direklerinden bir kısmı sallara konup naklolunurken orman bekçileri vaziyet ederek nakliyat durdurulmuştur. Maksadında; kesimin fen raporuna müsteniden terasiyle beraber orman resmi alınabilmesinin temin kaygusuna bağlı olduğu görülür.

Direklik ağaç ve direk yüklü kodak ve sallarin tevkif edilmesi üzerine o zaman Bahriye Nazırı bulunan Bozcaadalı Hasan paşa Ereğlide Madeni Hümayun Nazırı Giritli Hasan paşaya kat'î emir vererek mahalline bir takım bahriye askeri gönderilmiştir. Direkler cebir suretiyle istirdat ve ocaklara taşıtılmıştır. Hattâ hususî direktif ile tahrik olunan efrat o mahallerdeki orman süvarisi ve bekçilerine dayak bile attıkları anlaşılmıştır.

III. üncü devir: Bu devir 1320 yılından sonra başlar. Çünkü bu seneye gelinceye kadar maden direklerinden hiç bir resim alınmadığı gibi direk kesimi de gelişi güzeldi. Halbuki 1320 den itibaren maden direklerinden orman resmi alınmağa başlandığı gibi tatbik mevkiine konulan mevzuat ile gelişi güzel kesime bir dereceye kadar had konulmuştur.

320 senesinden itibaren ocaklara muktazi sütunlardan Hamidiye Hicaz demiryolları ianesi resmi alınmıştır. Sütun alan ocak sahipleri 3 - 5 günde bir kerre istoklarında topladıkları direk mikdarını birer pusula ile orman memurlarına bildirirler. Bu suretle alınan Hicaz demiryolu resmine mukabil de Eda teskeresi kesilmiştir. Bilâhara kolaylık olmak üzere sütunlar için hükmü bir güne mahsus olmak üzere sarfiyatı dahiliye tezkeresi verilmeğe başlanmıştır. Bu şekildeki tezkereleri olmıyan maden sütunlarından iki kat Hamidiye Hicaz demiryolu ianesi alınarak bir katı muhbirine verilegelmiştir

Avadis Remzinin ser müfettişliği zamanına düşen 1318 ve 1319 senelerinde maden direği üzerine eskiden vaki olan mücadelenin daha hızla başladığına şahit oluyoruz, bu sıralarda başlı başına gaile olmağa başlıyan maden direği işleri hususatının görüşülmesi için vilâyet ormancıları Ereğliye toplattırılıyor. Burada göstermekte olduğu vatandaşlık sıfatı ve hislerinden ötürü Avadis Remzi madeni hümayun nazırının takdir ve sitayişlerini kazanmıştır.

İşe umum müdür Hoca Ali Rıza efendi el koydu. Devlet şurasına müracaat edildi. Bunun üzerine mahallinde yapılan esaslı tetkikata göre maden direklerinden maktuan resim alınmasına karar verilmiştir. Karara müsteniden 320 senesi nihayetlerine doğru direk başından üst üste ve alesseviye beş para alınmaya başlanıldı. Direklerin uzunu kısası, kalını incesi mevzuu bahis değildi. Hepsi bir tutulurdu. İskele ve ocakların istoklarındaki direklerin beherinden maktuan beş para alınması için 25×10 santim eb'adında 100 yapraklı mat-

bu ciltler vardı. Varakları 1, 2 ve beş kuruşluk dolayısiyle ciltler de 100, 200 ve 500 kuruşluktur. Bunların ondalık memurları kullanır ve doldururdu.

Bilâhare tersaneyi amireye verilen kereste gibi maden direklerinin de ayni şarta muallâk bulunması hakkında iki nezaret arasında karar alındı. Bu da Ereğlide Madeni Hümayun Nazırı emriyle Kozluda ikamet eden Bahriye komisyonu direklerin orman rüsumunu tahakkuk ettirip kuruşlu mazbatasını; ait orman idaresine verdirtirdi Buna (memuru mahsusundan) alınan (senedi resmî) adı verilirdi. Mahallî orman idareleri senedi resmîleri nakit mukabilinde mal sandığına devrederek hazineteyn beyninde irat ve mahsubu icra kılınırdı. 323 senesi eylûlünden sonra maden direklerinden orman resmi nakden alınmaya başlandı. Yerinin keşfi yapılır ve mikdarı, mukavele ile verilirdi. Madencilere ve sütun âmil ve nakillerine mahza bir kolaylık olmak üzere direklerin eb'adile rayice göre metre mikâbı için 22 kuruş takdirile her sütuna isabet eden; orman resmi olarak tahsil edilmiştir

325 senesinde Bolu sancağında da orman teşkilâtı meydana getirildi. İlk işlerden sayılarak havza için ağaçların cinsine ve mesafesine göre tarife cetveli tertip edildi. Tasdikli tarifelerde kayın, gürgen gibi eşcarın birinci mesafe dahilinde olanlarına 22 ve ikinci mesafe dahilinde olanlarından 20 kuruş bedel tayin edilmiştir.

Bu senede kömür işleri nafıa işlerinden sayılarak havza idaresi Bahriyeden Nafıaya devrolunmakta iken daha alâkalı görülen Ziraat ve Ticaret nezaretine devir ve teslim edilmiştir. 1325 (1909).

Mülga orman talimatnamesinin altıncı maddesi mucibince kerestelik ağaçlarda olduğu gibi sütunluk ağaçlara da sıra numarası atılmış, dikili damgaları ve zabıtnameleri yapılmıştır. Ocak âmilleri veya direk mutemetleri de böylelikle ağaçları tesellüm etmişler ve sütun yaparak kullanmışlardır. O zamanlar (darbu damga ve irae ve tayini mahal) zabıtnameleri esas tutularak mezat kaimelerine şartlar konulmuştur.

Bilfarz: 120 devresinde altı metre boyundaki ağaçlardan sekiz tane, 140 devresinde sekiz metre boyundaki ağaçlardan on beş tane.
ve ilâahiri ..... 84 adede muadil 205/316 metre mikâp gürgen eşcarı mezat kaimesinde malûm hudutları içinden seçilecektir. Eşcarın gövdeleri yarılarak ve 30 santimetre devresinde ve 160 santimetre tulündeki aksamına kadar bilcümle dalları dahi sütun gövdelerinden yalnız 40 metre mikâp kereste işlenecektir. Mamulâtta ocaklar inşaat ve levazımatına sarfolunacak denilmiştir. Fakat hakikatta ve tatbikatta böyle kalın ağaçların gövdeleri yarılarak maden sütunu çıkarılmadığı ve çıkarılmasının imkânsızlığı karşısında kalınmıştır. Lâkin bu ameliyeye güçlükle ve muameleten devam edilegelmiştir. Az memur ve noksan teşkilâtla bu işin yapılamıyacağı ve ocak sahiplerinin ihtiyaçlarına cevap verilemiyeceği kısa zamanda belli olmuştur.

Havzada gayri mamul üzerinden teşkilâttan önce bir çok maden sütunu mukavelenameleri teati edilmişti. Bu mukaveleler; 30 - 80 santim kutrundaki eşcarın dallarından ve gövdelerinden yarma sure-

diriden sütunlar çok masrafla mal edilmesinden istifa edilecek resmin bu havaliye münhasır olmak üzere indirilmesi istenmiş ve maden kömürü ihracatının temini ve istihsalâtın arttırılması için kendilerine ilânsız ve pazarlık suretile sütun verilmesi dermeyan olunmuştur.

Halbuki bu iddia ve dermeyanlara nazaran Devrek ve civarındaki ormanlar Filyos iskelesine göre 1 - ikinci derece mesafe dahilinde bulunduğundan ve tarifede birinci mesafe dahilindeki kayın, gürgen eşcarının gayri mamul metre mikâbı için takdir edilen fiat ise 22 ve ikinci mesafe için 20 kuruş olup bunlar da rayici hazıra ve çaydan Filyosa kadar ihtiyar olunacak nakil masraflarına nazaran mutedil görülmüştür. Ormanlardan yolsuz kesime meydan verilmiyerek fen dairesinde ve icaplarına uygun olarak kat'iyat icra edilmesi ve hazine menfaatleri de daima nazarı dikkatte bulundurularak kereste fiatı arttığı takdirde sütunluklardan ve sütunlardan alınacak rüsumda o nisbette mesafelerine göre tezyit edilmek suretile ilânsız ve pazarlıkla kat'iyat icrasına sadaretin yazılarına atfen ruhsat verilmiştir. Bu ruhsat verilme muamelesi 330 senesine kadar devam etmiştir. Bu tarihten sonra ocaklara muktazi direklik eşcar tekrar 336 senesine kadar müzayedesiz ve mukavele ile verilmeğe başlanmıştır.

330 senesinde Devlet Şûrası kararile maden sütunluklarından kayın, gürgen metre mikâbına 36, meşenin metre mikâbı 63 kuruşa çıkarılmıştır. Mahalli orman idareleri ilânsız yapılan satışlarda metre mikâp başına bir müddet 3 kuruş zam yapılmadıkça mukavele akdetmedikleri görülmüştür. Bununla beraber Devlet Şûrası kararındaki aslî bedelin tadil edilmiyerek taleplerin kabul edilmemesi hasebile madencilerin umumî sızlanmasını mucip olmuştur. 336 senesinde altı maddelik malûm olan talimatnameye tevfikan maden ocaklarının direkleri 339 senesine kadar müzayede ile verilmiştir. Bu hal madenciler arasında birbirleri aleyhine ve zararlarına fiat arttırmağa çığır açmış, ocaklarına direği de temin edememiş olmalarından madenciler tekrar müracaatta bulunarak direk işlerine son bir kolaylık bulunmasını istemişlerdir.

Bunun üzerine 339 da Kilimli, Zonguldak, Kozlu, Alaplı gibi dört maden havzasına göre Zonguldak ve civarı ormanları mıntakalara ayırt edilreek oralardan müzayedesiz hususî mukavelenamelerle direk kesimine müsaad vereilmiştir. Bu şekil ancak bir sene tatbik olunabilmiştir. Zira halen ahkâmı mülga 109 numaralı kanunun birinci maddesinde müzayedesiz ruhsatı mahsusa ile yalnız nafıaya muktazi maden sütunları verilebileceği ve intifa kanununun 3 üncü maddesile de ilânsız kereste ve mahrukat hakkı; keresteci köylüye bahşedilmiş olacağı yazılı buulnmuştur.

Havza ocaklarının sütunluk eşcarın, ilânsız, müzayedesiz ve damgasız hususî mukavelenamelerle geçen bir senede olduğu gibi verilmesi kanun hükümlerine aykırı görülmüş ise de ticaret vekâletinin iş'arı veçhile fazla kömür çıkarılabilmek için ocaklara maden direklerinin çabuk elde edilmesi için ocak âmillerine bir müsaadeyi mahsusa iraesi Heyeti Vekilece kabul edilmiştir.

Hali hazırda maden direkleri son mukavele formülüne ve 8/2/937 tarih, 3116 No. lu kanunun muvakkat 6 ıncı maddesine göre verilmektedir.

Birinci ve ikinci devrede maden direkciliğimiz için bilhassa Havza civarı ormanlarının istismar edilişi âti için bir vehamet teşkil etmiştir. Bugünkü harap orman vaziyeti büyük ölçüde bu ilk iki devrin maden işletme usullerinin bir neticesidir.

Orman nizamnamesi ortada olduğu halde havzada, Dilâver paşa nizamnamesine göre ormanlar keyfî ve örfî olarak harcanmıştır. Hattâ zamanımıza kadar süren direkciliğin üçüncü devrinde bile kadrosuzluk yüzünden ormancılığın maksat ve hedeflerine tam manasile uygun hareket edilmediğini esefle kaydetmeğe mecburuz.

Artık halihazırdan itibaren devlet işletmesi programiyle ormanların işletilmesi, muhafaza ve imar hususuna dair en muvafık prensiplerin güdüldüğüne şüphemiz yoktur. Kömürün ve direğin ikisi birbirine çok lüzumlu unsurlar bulunduğunu söylemiştik. Bunun neticesi olarak ocaklara elzem olan direğin vakti zamanında ihtiyaca göre temin edilmeyişinin tesiri kömür istihsalinin noksanlığında veya güçlüğünde tecelli eder. Bu keyfiyet ise hiç arzu edilmeyen bir şeydir.

Memleketin bu mühim yer altı servetinin devşirilmesi işi elde behemehal direk veren ve verecek daimî surette zinde ve feyizli orman mevcut bulunmasını istilzam ettirmektedir. Halbuki ormanlarımızın durumu maden direği işini bir mesele haline sokmuştur. Gerek bu sebep ve gerekse kömür ocaklarının inkişaf etmekte olmasından ve istikbalde ormanların ihtiyaca kifayet edememesi veya bölgenin iç kısımla-

[illegible] pek azak ormanlarından da temin edilecek direğin pek pahalıya mal edilmiş olmasını [illegible] edecektir.

Bugün maden direği ihtiyacını karşılamak üzere büyük masraflar ihtiyar edilerek kısa zamanda azami tecessümat veren Okaliptüs ormanları yetiştirilmesi düşünülmekte ve bunun için bazı fiilî teşebbüslere girişilmiş bulunulmaktadır.

Her memlekette olduğu gibi bizde de, sıhhatin ve onu yetiştiren bu kabil ormanların iktisadî bakımından işgal ettikleri saha artık anlaşılmıştır. Bu itibarla âtiyi göz önünde tutan hükûmetimiz pek büyük fedakarlıklarla cenup vilâyetlerinde okaliptüs ormanı yetiştirmeyi programına idhal etmiş bulunuyor.

Diğer taraftan yakın vakite kadar ihmal edilen direk ormanlarımızın da büyük bir hassasiyetle muhafaza ve işletilmesi işine lâyık olduğu ehemmiyeti vererek her üç tarihî devirde de gördüğü mütevali tahrip zararlarını bertaraf etmek icap etmektedir.

Sınırlama işleri:

Bir tenkide cevap

M. Remzi Köktürk

Sayın okuyucularımız hatırlarlar ki, Orman ve Av'ın 1937 nisan sayısında Orman kanunundaki yeni hükümlerin amenajman ve işletme bakımından mütaleasına girişmiş ve yine sayın meslekdaşlar için seçtiğim öz Türkçe sınırlama işleri terkibi ile söze başlamıştım.

Müteakiben çıkan 5 - 6 sayılı Mayıs nüshasının münderecatına acele bir göz gezdiriyordum. Benim yazı başlığımla çıkmış bir makale görünce, yazımın yanlışlıkla tekrar basıldığını zannettim. Aldanmışım. Meğerse bu, mühendis Feyzi Erkin tarafından yazılmış yazımın bir tenkidi imiş. Ormancılık vâdisinde ötedenberi kalem yürüten bir ormancı sıfatiyle bundan ürkmedim, irkilmedim. Bilâkis sevindim. Memnun kaldım. Esasen garazkârane olmıyan ve vâkıfane yapılan tenkidlerin, fikirlerin perdahı olduğunu eskideenberi, Orman ve Av'da söyleyegelmişimdir.

Orman sınırlama işleri hemen hemen ormanlarımızda yepyeni bir şeydir, denilebilir. Bazı mukaveleli ve hususî ormanlarda yapılan sınırlamalar müstesna olmak üzere şimdiye kadar ormanlarımızda şümullü ve metodik bir sınırlama işi yapılmamış gibidir. Bu işlerde ihtisas ve tecrübe sahiplerimiz parmakla gösterilecek kadar azdır. Bu sebepten yabancı ülkelerde yapılan örnekleri incelemekten müstağni kalamayız. Buna binaen orman sınırlama işlerinde sınır işareti olarak başka memleketlerde kullanılan ve hatıra gelenlerden misal getirmiştim. Ormancılıkta asgarî masrafla azamî randıman almak tüsturu cari olduğuna nazaran bende yerine göre sınırtaşı, sınır direği ve sınır tepeciklerini ele almıştım. Evet bunlardan sınır taşları elverişli ve ucuz taş tedariki mümkün yerlerde sınır işareti için en kullanışlı ve uygun gelenlerdir.

Şimdi sırasiyle makaleyi tetkik edelim :

Dere, çay ve ırmaklar hiç şüphesiz en güzel tabiî orman hudutlarındandırlar. Ve bunlarla muhat yerlerde başkaca sınır işareti kullanmağa lüzum yoktur. Yalnız dere ... mecralarının değişmesi muhtemel olan hususî araziye mücavir yerlerde dere boyunca, esas köşe noktalar hattı müstakimlerle vasledilerek sınırtaşı dikilmesi ve derenin teşkil ettiği kavislerin fasla ve tertiplerle tayini lâzımdır. Kanunu Medenînin 636 ıncı maddesi ahkâmı da bunu iktıza ettirir.

Makaleyi onuncu satırından itibaren okumaya devam edelim:

« Sınırın belli olduğu yerde, meselâ hiç bir yanlışlığa meydan vermiyecek olan kocaman bir dere, mükemmel bir hu-

dut işaretidir. Bunu ne taşlamak ister ne de numaralamak. Fakat derenin orman hududunu bıraktığı yer maruf bir çatak değilse, derenin uluorta bir yeri ise buraya taş dikmeden evvel bu noktayı her zaman bulabilecek bir şekilde deftere veya krokiye yazmak ister. **Derede taş kaybolur veya çıkarılırsa tereddüt etmeden bu taşın yerini derhal bulmalıdır.** Bunun için uzakta da olsa çataktan başlayıp hudut noktasına kadar işaretler koymalı ve o noktaya kadar şu suretle tarif ederek (hudutname) yazmalıdır.»

1 — Burada altı çizili ibareye nazaran derenin içine sınır taşı dikieceği manâsı çıkmaktadır ki buunmiyacak bir şeydir. Muharririn bunu böyle kasdettiğine aslâ ihtimal veremem.

Sonra hudutnameye alınması icap eden tarifin misalinde :

« Akbaş deresini takiben şimalden 175 derecelik bir zaviye ile Cenuba inkisar ederek 97 derecelik şakulî vaziye ile 500 metre mesafedeki 67 numaralı işaret taşına vasıl olur ...» ibaresinde:

Demek isteniyor ki, hudut 66 numaralı sınır taşından hemen hemen cenup hattına yakın bir istikamette kırılarak 7 derecelik bir meyille 500 metre mesafede bulunan 67 numaralı sınır taşına uzanıyor.

Doğrusu burada şaşlamış, hudut hattının orad dikten daha dik 500 metrelik bir uçuruma inkılâp ettiğini sanmıştım.

Sayın okuyucular bilirler ki, ekseri zaviyei şakuliye mesaha eden âletlerde dürbün ufki durduğu zaman, meyil zaviyesi sıfırdır. Yukarı ve aşağı hareket ettikçe dairei şakuliye de suudi ve sukutî zaviyeler okunur. Halbuki sayın mühendisin misalinde dairei şakuliyenin sıfırı semtürreisten itibaren başladığına ve dürbün ufkî durduğu zaman daire tam 90 dereceyi gösterdiğine nazarandır.

Şu hale göre 66 numaralı sınır taşından itibaren hudut hattının 7 derecelik bir meyil zaviyesile endiği ifade edilmek istenmiştir ki bu vehlei ûlâda kullanılan âletin tarzı taksimatını tasavvur edemiyenleri külfette bırakacak bir mahiyettedir. Ve anlatma hususunda misallerden beklenilen açıklığı gidermiştir.

2 — Sayın okuyuculara makalemde arzedildiği veçhile burada da orman sınırlarına dikilecek en kolay ve ucuz şeyin ağaç direkler olduğu aynen alınmaktadır. Fakat bu orman sınır direklerine, üzerlerine yazı yazılabilecek levhalarla yazıyı yağmurdan muhafaza için çakılacak çitalardan doğrusu bir manâ çıkaramadım. Çünkü orman sınır direklerine yalnız numara atıldığını biliyorum. Levha ancak, meselâ, parklarda «Çiçek koparılmaz) ve « Çimenler üzerinde gezmek yasaktır.» gibi ibarelerin yazılması için olabilir. Ormancılıkta bir yenilik olan bu levhalara en gibi şeylerin yazılacağını makale sahibinden sorup öğrenmek isterdim. Bilmem ya, belki de sayın mühendis ormanlarımızı bir park gibi sınırlamak murat etmişlerdir.

Beton direklerden bahsetmeyişim, muhayyel mehazimin betonun icadından evvel olamıyacağı mütalâai âkilânesinin serdine vesile olmuştur. Bu beton direklerin taşa nazaran ucuz düşüp düşmiyeceğini tecrübe etmediğimden ileri gelmiştir. Yazılmışken bunların ucuzluk ve faydasının bilâmel meslektaşlara izah edilip gösterilmesi icap ederdi.

Sınır taşı dikilemiyecek kayalık yerlerde kayanın üzerine beton direk dökmek ve dikmek kârı akıl olmasa gerektir. Çünkü kaya gibi sağlam ve yerinden oynamaz bir zemine orman sınırlamalarında numara atmak ve sınır noktasını hâketmekher hususta maksadı temine kâfi gelir sanırım.

3 — Sınır tepeciklerine gelince :

Bunların da nerelerde yapılması lâzım geldiğini yazımda göstermiştim. Yalnız bu tepeciklerin toprağa derince bir künk gömüldükten sonra yapılmasını yazmıştım. Makalemde künklerin 5/6 santim terbiinde olması gibi, daktilo ile yazarken fahiş bir hatâ olmuştur. 5/6 santim, künkün yukarı gelecek ağzının kutrudur. Hini hâcette bu künkler sayesinde orman sınır noktası veya tepeciğin ortası kolaylıkla bulunmak için. Haddi zatında en ucuz ve yapılması en kolay sınır işareti sınır tepecikleridir. Ne cihetten hiç de pratik olmadıklarına akıl erdiremedim. Eski demir potreller ve ray parçaları da sınır işareti olamazlar, denemez. Fakat acaba, yukarıda zikri geçen ormancılık düsturuna göre bunlardan lüzumu kadar ve ehven fiatla memleketmizde tedariki kabil midir? Ve hemen hemen şehirlerden tedariki zarurî bulunan bu ağır cisimlerin uzak ormanlara nakli pahalı düşmez mi?

Hasılı sınır işaretliğinde kullanılacak mevaddın tahdit edilmesi kimsenin aklından geçemez. Elverir ki yukarıki kaideye uygun, dayanıklı, kullanışlı ve ucuz materiyal olsun!

Ağaçlama işlerimiz

Kerim Yund

Ağaç, babadan çocuğa, çocuktan da torunlara armağan kalan adeta demirbaş bir servettir. Bu servet öteden beri mütenevvi ihtiyaçlarımızı karşılayıp gelmektedir. Onun için ağaç yetiştirmek hevesi, en eski insanlardan bizlere kadar gelen ve geldikçe şuurlaşarak genişleyen kültürel bir arzudur.

Ağaç yetiştirmek hususunda; fertler, cemiyetler, nihayet devlet alâka gösterip lâzım gelen ehemmiyeti verir. Medenî seviye yükseldikçe ağaca olan maddî ve manevî ihtiyaç mübrem bir şekilde kendini gösterir ve başta devlet olmak üzere bir milletin bu yolda seferber olmasına lüzum hasıl olur.

Bizde de, bağını bahçesini ağaçlayan, bir çok fertler, çiftliğini, müessesesini koruluk haline sokan cemiyetler vardır. Yalnız devletin; ağaçlama işlerile alâkadar olup, bu yoldaki çalışmalara müzahir olmasına rağmen yeni Orman kanununun neşrine kadar bu hususta muayyen bir ideolojisi yoktu. Gerçi yer yer, devlet himmetile ağaçlanan sahalar mevcuttu. Lâkin bu, geniş mikyasta ağaç yetiştirmek ve onun istihdaf ettiği gayeleri vuzuhlaştırmak değildir. Yeni orman kanununda ağaçlamaya büyük bir ehemmiyet verildiği ve bunun için hususî maddeler konulduğu görülmektedir.

Ağaçlama meselesi ortaya atlınca bizi ağaçlamaya sevkeden âmilleri gözden geçirmek icap eder. Bunların başlıcaları :

1 — Ormanlarımızda çıplak sahaların günden güne artması ve bunu ormanlarımızın kendi kendine kapatamaması. Kat'iyat sahalarının tabiî veya sun'î olarak teşciri.

2 — Evvelce ormanlık olupta, şehir ve kasaba ihtiyacı dolayısile tahrip edilen ve şimdi ağaçsız kalan mevkilerin teşciri.

3 — Şose, demiryolu, diğer yolların, su başları, su boylarının ağaçlanması.

4 — Yeni şehircilik kalkınmasına göre şehir, kasaba, köy ihtiyaçlarını karşılamak hususunda bahçe, park v. s. mahiyetinde ağaçlama, memleket müdafaası, hava hücumlarına karşı ağaçlama.

5 — Ziraat arazisinin muhafazası, arazi kaymalarının önüne geçmek üzere ağaçlama, bataklıkların kurutulması için ağaçlama.

6 — Fabrika civarlarının havasını tebdil ve maden ocaklarının ihtiyacına uygun ağaç yetiştirmek.

7 — Bütün bu işler için uygun ve iyi tohum ve fide yetiştirmek.

Bugün yukarıda saydığımız maddeler icabının bir kısmını gerek devlet teşkilâtının bazıları gerekse hususî müesseselerden bir kısmı karşılamakta. Lâzım gelen tedbirleri almaktadır. Lâkin henüz bu hususta toplu bir hareket yoktur. Bize kalırsa bütün teşcir işleri mütehassıs bir elin nezaretinden çıktığı takdirde daha randımanlı neticeler alınabilir. Fertlerin müesseselerin ve devlet teşkilâtının bazı kısımlarının bu hususlaki faaliyetleri daha ziyade arttırılmakla beraber salâhiyettar bir makamın kontrolu altında muayyen bir gayeye doğru bu işleri sevketmek daha verimlidir.

Esas itibarile tohumun mevkie göre tayini, sıhhatinin kontrolu, fidanların yetiştirilmesi ve tohumhaneler tesisi bunlara arız olan hastalıkların teşhis ve tedavisi, teşcir sahalarının intihabı mütehassıs ellere lüzum gösterir.

Ormancı gözile Türkiye teşcir işlerini ikiye ayırabiliriz.

1 — Çıplak daglar ve boş kalan ormanlar dahil ve civarının teşciri.

2 — Köy, kasaba, şehir gibi mezkûr mahaller muhitinin teşciri.

Bu taksime göre ağaçlama işlerine dağlardan mı yoksa şehirlerden mi başlamalı? diye bir sual sorabiliriz.

Gerçi ikisini birden başarmak daha iyidir. Lâkin geniş bir sermayeye ihtiyaç gösterdiğinden ve bu sermayenin faizini uzun bir zaman sonra nakde tahvil mümkün olduğundan muhakkak birini daha ziyade mühimsemek zarureti vardır. Bana kalırsa teşcir işlerine; şehirlerden köylere ve oradan dağlara giden yolu takip etmeli. Bunun aksini de tatbik etmek mümkündür. Fakat bizim arzettiğimiz fikri tercihimize esas şudur.

İstanbul, Ankara, İzmir gibi belli başlı şehirlerimiz ve civarı bile ağaçtan mahrumdur. Buraları teşcir etmekle mükemmel ve asrî bir orman meydana getireceğimiz gibi bu sahalarda elde edilen orman hasılâtının en kıymetsiz parçalarını bile paraya tahvil etmek kolaydır. Keza insan topluluklarına yakın olan ağaçlıklardan daha erken piyasada mevkii olan malzeme istihsal etmek mümkündür. Söylediğimiz yerlerde tesis edilecek ağaçlıklar, icabı hale göre muhafaza veya işletme ormanı olabilir. Her iki şekilde de tesis edilen ormanların cemiyete daha yakın olması dolayısile iklime tesirinden mütevellit faydaları, insanlar için daha bol olacak, ve daha erken vatandaşlar arasında ağaç ve ormanlara karşı bir alâka ve sevgi yaratacaktır.

Şehir yakınlarında kurulacak ormanlardan yalnız ekonomik kazanç değil ayni zamanda estetik bakımından olan manevî kârları da temin etmiş olacağız. İstanbulda Boğaziçi dağlarının meşcere haline konulması; İzmirde, Karşıyaka ve Karantina yamaçlarının ağaçlanması; Ankarada, bazı sırtların ormanlık haline inkılâbı buraları Mekke dağlarına benzemekten kurtaracağı gibi hem fennin kudretini herkese daha yakın bildirecek hem de yurtdaşlar için çok hayırlı bir iş olacaktır.

Ormanlar civarındaki boş araziyi, veya ormanlar dahilinde çıplak kalmış yerleri bir çok masraflar ihtiyar ederek teşcir edersek gerçi ormanlarımızın bütünlüğünü temin edeceğiz. Fakat civarında kendi kendine yetişen ağaçlardan bir çok defa daha pahalı bir metah elde edeceğiz, bunların bir de sarfı istihlâk mahalline sevki için ayrıca nakliye masrafı lâzımdır. Bu noktadan yeni teşcir sahalarını intihap ederken ihracat ve sarf mahallerine nakil ücretlerinden tasarruf için azamî derecede yakın ve kolaylıkla yollar yapılmağa müsait sahaları intihap etmek gerektir.

Bolu ormanlarında bir tatbikat gezisi

Mehmet Sevim

I. Seyahatın gaye ve hedefi :

Haricî muhitte benzeri görülmeden öğrenilen bilgiler zamanın yıprattırıcı tesirleri altında eriyip gitmeğe her an hak kazanmış vaziyettedirler. Zamanın şuur âleminde bu âmansız tesirini izale için bildiklerimizi, haricî muhitin teyit edici vak'alariyle kucaklaştırmak, daha açık bir ifade ile her bildiğimizi zaman ve mekân vak'aları içerisine oturtmak icap eder. Bunun için de, bir çok muannit problemlere dahi söz söyletmesini bilen haricin açık ihsaslarından şuur işleyişinde bütün bir yer ayırmak lâzımdır. Adetâ, haricî muhitin saf ve temiz bağrından hız alan ihsaslar şuur âleminin bir çok karanlık odalarını aydına kavuşturan bir anahtar mesabesindedir. Bunun içindir ki tedris metotlarında nazariyatla ameliyatı bir arada yudurmak günün canlı bir davası halini almıştır. Bizim gibi senenin hemen dokuz ayını, mesleğin gizli ve sırlı temellerini öğrenmekle geçirenler için tecrübe ve görüş imkânlarını bağışlayan tek bir şey var ...

Tatbikat gezisi ... İşte ağustosun 14 ve 25 inci günleri arasındaki on beş günlük kısa bir zamanımızı işgal eden Bolu orman tetkik seyahatimizde hep bu gayeyi tahakkuka uğramış ve o yolda sona ermiştir. Esasen mesleğin bütün teknik bilgileriyle tanışmış ve onlarla yuğrulmuş olmadığımızdan Bolu orman seyahatinden, mesleğin bütün sırlarını çözmek vazifesini bekleyemezdik. Tahsil devremizin ikinci senesinde bizi çok umutlu bir sevinçle karşılayan Bolu orman gezisi bize tam manâsiyle bir meslek görüşü kazandırmış bizi biraz daha mesleğe ısındırmıştır.

II. Seyahatın güzergâh ve seyri :

Hemen her gün hayalimizde bir şimşek süratiyle kıvılcım alan Bolu orman yolculuğumuz 12 ağustos sabahı saat beşte başladı. Bütün yolcularına susuzluk ve ateşiyle mukabele eeden orta Anadolunun müşkülpesent stepi bize biraz müsamahakâr davranıyordu. Buna sebep vaktin erken intihabı idi. Mütevazı otobüsümüz yurdumuzun bu talisiz parçasını bir an evvel geride bırakmak için sabırsızlanıyordu. Her tarafın yeşile hasret çeken manzarası karşısında biz de biraz otobüsle hem fikir kalmak temayülünü gösteriyorduk.

Kurtboğazı: (980) saat yedi ... Kendi ateşiyle kavrulan iki stebi birbirine bağlıyan bir boğaz içindeyiz Kurtboğazı... Flora bakmından şansına acınacak bir mıntaka olduğu anlaşılıyor. Bu sahanın nebat formasyonunu bilhassa şu dört nevi yapmaktadır.

1 — Quercus Cerris (Saçlı meşe)

2 — Juniperus Oxycedrus (Katran ardıcı)

3 — Berberis Vulgaris (Karamuk)

4 — Cistus Laudurifolius (Defne yapraklı laden otu).

Bu nebatların seyrek ve bodur oluşları boğazın ayrıca karakteristiklerindendir.

K ı z ı l c a h a m a m (980): Saat dokuz, otobüs bizi yeni olduğu kadar (25) sene gibi uzun bir maziyi yaşamış yaşlı birkaza merkeziyle tanıştırdı. Kızılcahamamın, yurdun bir çok öksüzlerini kendi bağrında ısıtan yatılı ilk okulu ile bir çok hasta vatandaşlara sıhhat sunan hamamı burada bizi bir müddet alakoydu.

Bu mıntakanın orman formasyonunu baştan aşağı karaçam (Pinus Nigra) temsil etmektedir. Ormanlık sahasına ilk girişimizde, yalamuk çıkarmak sevdasiyle bütün orman fertlerinin birer birer ölüme sürüklendiği nazarımızı çekti. Burası bizde, bir çok orman düşmanlarını sinesinde barındıran bir mıntaka hissini verdi.

Yorgunluğu biraz hafifleten otobüsümüz bizi tekrar sırtladı, hareketimizin her defasında güzelliği ile öğünen yeni yeni yurt parçalarına doğru ilerlediğimizi hissediyorduk; zaman zaman kendilerini başka kisve altında gösteren yamaçlar step mıntaka ile ormanlı saha arasındaki ilginin bütün eserlerini tetkiklerimize arzediyordu. Otobüs bir an yerinde durakladı. Burası başlayan ormanların önder fertlerini besleyen bir saha karakterini canlandırıyor. Burada, seyahatin bütün ehemmiyeti kendi büyüklüğüne medyun bulunduğumuz Enstitümüz ormancılık Şefi Doktor Ali Kemal tarafından, orman ağaçağaçlarının tabiî ve hakikî yaşları, tabiî yaş bakımından ağaçların körpe, fidelik, sırıklık ve ağaç devreleri bol nümune gösterilmek suretiyle anlatıldı. Ondan sonra yine ayni mıntakada orman ağaçlarının boş kültür topraklarını istilâ siyasetini (ki buna tabii tensil derler) öğrendik.

G e r e d e (1300): Zaman zaman ormanların darlaşmış kısımlarında yarı gizli şekilde kendilerini gösteren köy evleri bütün duvar ve çatılariyle ormanlara medyun olduklarını izhar ediyorlar. Bu nevi köylerin sık sık önümüze çıkışı Gerede gibi büyük bir kaza merkezinin yaklaştığını müjdeliyordu. Az sonra Geredeyi bir şehir heybetile karşımızda bulunca, ormancılık siyasetinin ayni zamanda şehirleri güzelleştirmede de sözü geçer bir siyaset olduğunu misaliyle görmüş olduk. Kaza merkezi dev cüsseli orman ağaçlarının gölgesine sığınmıştır. Yanı başında kocaman panayır meydanının bulunuşu, Geredenin ormancılığa dayandığı kadar büyük bir ticaret uğrağı olduğunu da isbat etmektedir. Bu mıntaka halkının hemen bütün faaliyeti dericilik, bağ ve tiftik ticareti üzerine inhisar etmektedir. Panayır her sene teşrinde yurdun bir çok tüccarlarını bağrına çekecek kadar canlı bir vaziyet kazanmaktadır. Gerede ve civar komşuları imâl ettikleri her şeyi bu panayırda kıymetlendirmek fırsatını bulurlar. Halk arasında ağız ağız dolaşan (Teşrin sonuborçluluktan doğan yalanların sonudur) darbı meseli panayırın Gerede muhitindeki önemini isbata kâfi bir delildir.

R e ş a d i y e (1150): Altımızdaki tekerleklerin her dönüşü bizi yurdun daha şirin yerlerine taşıdığını müjdeliyordu.

Gerede gölünün yakından seyrinden sonra kısa bir istirahatten sonra gözümüzü gezi hattı üzerindeki karşılaştırdı. Burası henüz yakın zamanlarda kaza merkezi olmak iktidarını gösteren bir nahiye merkezidir.

Nahiye merkezinin yanı başında sedeli dağlar içerisinde yıkanan göl bu sahaya ayrıca bir saadet saçmaktadır. Küçük Gerede gölü ile bu göl arasında yer alan münasebetinin mevcut olduğu henüz sabit olmamışsa da halkın ifadesi, Gerede gölüne düşen bir öküzün bir hafta sonra Hasadiye gölünde bulunduğunu teyide çalışmaktadır.

Bolu vilâyeti (780) : Bir atmaca süratiyle Bolu yolunu tutan otobüsümüz saat altıda bizi Bolunun kırık dökük manzarasiyle karşılaştırdı. Mütemadiyen yeşil manzaralar karşısında işleyen muhayyelemiz bile dinlenmek ihtiyacını hissediyordu. Bu fırsatı da bize Bolu orta mektebi verdi.

13 Ağustos sabahı Kendimizde yepyeni bir zindelik buluyorduk. O gün şehir içerisinde çok uzun sürmeyen bir tanıma gezisi yaptıktan sonra Boluda ağaç tomruklarının biricik şekillenme mahalli olan «Titaş kereste fabrikası» nı tetkik etmek üzere yollandık. fabrika 1927 senesinde her yıl 7500 metremikâplık kereste işlemek üzere kurulmuş ve ilk müessisi hususi bir şirket iken sonraları bu şirketin hisselerinin çoğunu ele geçiren Ticaret Bankası bunu kendisine mal ettirmiştir.

Halen Ticaret Türk Anonim şirketine devredilmiş bulunan fabrikanın müdüriyle tanıştıktan sonra kıymetli şefimiz bize :

1 — Odunun şeklini değiştirmeyen hizar ve mobilyacılık endüstrisi ile

2 — Odunun bünyesini değiştiren sellüloz sanayii ve taktir sanayii gibi iki tip orman endüstrisi üzerinde etraflı malûmat verdikten sonra fabrikayı kuvvei muharrike dairesinden başlamak suretiyle tetkike koyulduk

Kuvvei muharrike dairesi mahrukat maddesi olarak talaş kullanmaktadır. 75 buhar beygirlik takatinde bir lokomobili ihtiva etmektedir. On iki saatte değişen bir ateşçi ve bir ateşçi muavininden ibaret iki müstahdem vardır. Daire 24 saat bilâ fasıla çalışmaktadır. Bu dairede istihsal edilen muharrik kuvvet katarak dairesine verilir. Tomruklar katarak dairesine gelmeden önce katarakların vaziyetine göre tasnif edilir. Kataraklarda muayyen şekli alan tomruklar sıra ile yan, baş ve kapak dairelerine uğrayıp matlûp şekli aldıktan sonra istif anbarlarına gelir ve istif edilir. Fabrikada beher metremikâp kerestenin şekillenme masrafı 250 kuruştur.

Bolu Abant gölü (1300) : Ağustos 14 ... Otobüs bize tatlı bir yolculuk daha sunuyor. Günün yeşil çam dallarından sızan ışığı, bu cennet yaradılışlı ülkenin çam kokulu havasını ısıtıp ciğerlerimize yolluyordu. Bu yolculuk bize ormancı olmanın derin ve kıvanç dolu esrarını çözen ve tabiat severliğimizi bir kat daha okşayan bir yolculuk oldu. Birdenbire önümüze çıkıveren Abant gölünün maviliği muhayyelemizin yeşilliğini siliverdi. Türkiyenin bir İsviçre yaratılışlı mıntakasını görmemek insan için, tabiatin güzelliğini yakından seyretmek ve onun

içine nüfuz etmek arzusundan âzade kalmış demektir. Issız Abant gölünün iki sahili arasında koşup duran timsahları andıran iki kayık insana, sularda mehtap gezisinin bütün zevkini tattırmadan geçmez.

15 Ağustos sabahı ... Bir gölün sathını süsleyen Nilüferler (ki buna Abant gölü diyorlar) sabahın ışık dolu serinliği içinde bir kat daha parlıyordu. Bir an evvel ormanların güzelliği içine gömülmek hepimizin içinde beliren bir zevk idi Gölün batı tarafına doğru ilerliyoruz. Tabiatin iki saf manzarası karşısındayız Yanımızda çırçıplak Çepni yaylâsı, bunun karşısında tabiatin bütün yeşil severliğini benimsemiş (Pelitözü) yaylâsı ...

Her taraf çam ve göknar mahlûtu içerisinde nefes almaktadır. Bu sahada seyahat şefimiz Doktor Bay Ali Kemal, bir ağaç topluluğunun orman teşkil etmesi için aranılan boy, sıklık ve genişlik vasıflarını göz dolduran manzaralar karşısında anlattıktan sonra işletme bakımından ormanlık sahanın bölmelere ayrılması, idare mıntakası ve bölmeciklere ayırlış gibi ormanın dahilî taksimatı üzerine parmak bastı.

Ağustos 16 ... Ormanın içerisinde eğrilip kıvrılan yolda yürürken baltalık ve koruluk mütecanis ve mahlût gibi orman tiplerini misaller üzerinde araştırmak bizim için âdeta bir zevk oluyordu.

Ağustos 17 ... Ormanlık sahanın içerisine girerek kesim şekilleriyle yakından temasa geldik. Tıraşlama, siperaltı ve gümevari seçme şeklindeki kesim tiplerinin nerede ve ne zaman tatbik edileceği üzerine tatmin edici neticeler aldık. Nihayet dikili ve yatık ağaçların hacimlerini bulmak meselesini öğrenerek bu hususta ki tahmin kabiliyetimizi işlettik. Ağustosun on sekizi bizi Abanttan ayrarı yeis dolu bir gün oldu.

Bolu Seben yaylâsı (1520): Ağustos 19 ... Tabiatin yeşilliğini kara kanatlariyle kuşatmış bir sis tabakası içerisine doğru ilerliyoruz. Yolumuzun gittikçe irtifa kesbettiği havanın açık yüzlülüğünden bile anlaşılıyor. Ormanın yeşil örtüsünü saran kara bulutlar (ormana) orman iklim münasebetini yakından öğütleyordu. Nihayet sisin siyahlığı içerisine gömülmüş Sultanköyü durak mahalline geldik.

Ağustos 20 ... Sultanköyü yaylâsı yeniden bütün berraklığını toplamıştı. Dün karlar içerisinde çırpınan yaylâ manzarası bugün bütün saflığiyle göz önüne seerpiliyordu. Bu sahada orman ağaçlariyle maraz münasebetlerini görmek çok kolay oldu. Göknar gibi tali ağaçların çam gibi ziyaî ve kozmopolit ağaçların gövdesine sığınarak neşvü nemasını tamamladıkları bilhassa nazarımızı çekiyordu. Çetin yaylâsı ve Erenler durağı gibi semtler bizde çok derin izler bırakmıştır. Buralarda, her ormanda mevzubahs olan tepe ve gövde sıklığını ve kompaslar vasıtasiyle kutur tayinini kendi elimizle ölçüp öğrendik.

21 Ağustos sabahı ... Sebenin en güzel ormanlarından biri olan 891 hektarlık (Karapınar) ormanını görmek bugünün programını yapıyordu. 1928 de işlenmeye başlanan bu orman 1933 de yapılan bir (Reviziyon) dan sonra Türk Ticaret Ban-

kasına mukat etmiş 1937 de de mezkûr orman (Desavi Turk Anonim şirketine) geçmiştir. Bu ormanda ormanın dahilî taksimatını daha yakından görmek mümkün oldu. Makta ve bölmecikleri birbirinden ayıran tabiî ve tranşların vaziyetle, ormanların rüzgârlara karşı korunması arasındaki münasebeti bizzat tetkik ettik.

22 Ağustos sabahı ... 1520 rakımından daha yükseklere çıkarak orman hudduna yaklaşıldıkça ormanın ne şekle girdiğini gördük.

23 ağustos... Bizi Sebenin doyum olmaz güzelliğinden ayıran bir gün oldu. Yolda yaya olarak Boluya dönerken (Tebezzürü tabii) ile toprak münasebeti arasındaki inceliği gösteren çok güzel misaller gördük.

24 Ağustos sabahı ... Bolunun diğer cephesini süsleyen (Karadere) ormanlarını görmeyi tam bugüne bırakmıştık. Bir gün gibi kısa bir zamanımızı alan bu tetkik günü, diğer günlerimizden öğrendiklerimize misaller bulmakla geçti. Nihayet her açılışın mukadder kıldığı bir kapanışla 25 ağustos sabahı Bolu orman tetkik seyahatimiz sona erdi.

Muhayyelemizde bıraktığı derin çizgilerle her an hatırlanacak olan bu tetkik günlerimiz bizi yalnız mesleğe ısındırmakla kalmamış ayni zamanda bize Bolunun unutulmaz misafirperverliğini de tanıtmıştır. Seyahatin bütün inceliğini etrafile anlatamıyacak olan şu sözlerime son verirken seyahatimizin değeerli şefi Dr. Bay Ali Kemale arkadaşlarım namına içten gelen saygı ve hürmetlerimi sunar Bolu orman idaresi elemanlarına ayrıca selâmlarımı yollarım.

Ormancılık âleminde:

I. Yurd içinde

Orman kanunu tatbikat sahasında:

Orman Kanununun 1 haziran 1937 tarihinden itibaren meriyet mevkiine girmesiyle orman idaresi de yeni kanunun hükümlerini tatbik etmek üzere faaliyete başlamıştır.

Bidayette orman kanununun tatbiki işi eski orman teşkilâtına tevdi edilmiştir. Kanunun tatbiki yolunda atılan ilk adım ormancılığın yapıcılık, madencilik, ziraat, münakale gibi iktısat şubeleriyle münasebetlerini düzenlendirmek için merkez teşkilâtı tarafından yapılan tamimlerle başlamıştır. Hurufu heca sırasiyle taşra teşkilâtına yapılan bu tamimler şunlardır:

A — Tamimi memleketteki kereste ihtiyacını B— Tamimi mahrûkat ihtiyacının ne suretle karşılanacağına dairdir. Bu tamimlerde memleketin kereste ve mahrukat ihtiyacının temininde kanunun muhtelif maddelerindeki hükümlere göre ormanmandan muayyen bir mesafe dahilinde bulunan köylülerin zatî ihtiyaçlariyle, ticaret maksadiyle verilecek kereste ve mahrukatın tâbi olacagı muamele ve nihayet serbest satışların ne tarzda yapılacağı gösterilmiştir.

C — Tamimi devlete, umuma ve şahsa mahsus ormanlarda hayvan otlatmanın tâbi olacağı muameleyi göstermektedir. Bu tamim devlet ormanlarında hayvan otlatma işinin tanzimi ve şahısların otlatma ve saire hakkı olup olmamasını hareket noktası almaktadır. Bu kısımları ayrıca umuma ve zata mahsus ormanlarla otlatma işinin tâbi olacağı muamele ve otlatmada nazarı itibara alınacak hükümler takip etmektedir.

Muahcir ve âfetzedelere bir defaya mahsus olmak üzere verilecek kerestenin tâbi olacağı muamele de (E) tamiminde gösterilmektedir.

D—Tamimi ise ormanlardan muayyen mesafelerde olmıyan fakat ormanların bulundukları kaza ile ormanlara bitişik kazalar dahilinde bulunan köylülere zatî ihtiyaçları için lüzumu olan kerestenin ne tarzda verileceğini izah etmektedir.

F, G — Tamimlerine gelince bunlar da madenciliğin lüzum gösterdiği sütunluk ağaç ihtiyacının ne suretle karşılanacağını; telgraf, telefon, demiryolu, köprü ve tünel inşasında lüzum görülen kullanılacak odun ihtiyacının temininde hareket tarzını göstermektedir. Nihayet (H) tamimiyle de artırma ve artırmasız satılacak tâli orman mahsullerinin tâbi olacağı muamele bildirilmiştir.

Orman işlerinin yeni kanunun hükümlerine göre yürütülmesinde merkez orman teşkilâtı yalnız tamimle iktifa etmemiş

verilen emirlerin tatbikatını kontrol et mek üzere vilâyetlere ormancılar da yollamıştır. Bu cümleden olarak orman umum müdür muavini Halil Erkurt orta, batı ve kısmen Anadolu vilâyetlerinde şube müdürlerinden Halil Seyfi Tuncer de Karadeniz vilâyetlerini gezmişlerdir. Ormancı arkadaşlarımız kanunun ne suretle tatbik edildiği mahallinde tetkik ve bu hususta alâkadar memurları tenvir ve icap eden tedbirleri almışlardır.

Devlet işletmesinin kurulması :

Yeni orman kanunu mucibince ormanlarımızda yapılacak devlet işletmesine bir başlangıç olmak üzere Orman Umum Müdürlüğünün 937 senesi bütçesine 110 bin liralık işletme tahsisatı konulmuş ve orman fakültesi profesörelrinden Mayer-Wegeline orman mühendisi Muzaffer Yener'in refakatiyle bu hususta tetkikler yaptırılmıştır. Mütehassısın muhtelif ormanlarda yaptığı tetkikler neticesinde devlet işletmesinin ilk olarak Zafranbolunun Büyükdüz, Keltepe ormanından balanması kararlaşmış ve bunun için faaliyete geçilerek işletmenin ne suretle idare edileceğini gösteren bir talimname projesi de hazırlanmıştır. Bu talimatname tasdik için Vekiller Heyetine sevkedilmiştir.

Orman işletme talimatnamesine göre işletme teşkilâtının bir ticarî bürosu olacak ve buna Revir âmirliği namı verilecektir. Revir âmirliğine bağlı bölge şefleri (yani mühendisler) bulunacaktır. Bunlar kat'iyat, nakliyat, tesisat ve imar işlerini muayyen bir program içerisinde takip ederek devlet ormancılığının tahakkukunu temin edeceklerdir. Bu sene işletilmeye açılacak olan Keltepe ve Büyükdüz ormanlarının R vir âmirliği Karabükte olacaktır. Revir âmirliğine Muzaffer Yenerin tayin edileceği söylenmektedir.

Okaliptüs ormanları yetiştirilmesi :

Memleketimizin orman mahsulleri ihtiyacının günden güne arttığı ve ormanlarımızın, beliren bu ihtiyaçları karşılamaktan gittikçe uzaklaştığı malûmdur. Bilhassa madenciliğin lüzum gösterdiği sütunluk kereste bu meyandadır. Bu iktisat şubesinin gelecekteki ihtiyacını devamlı surette karışlamak için memleketimizde Okaliptüs ormanları yetiştirilmesinin imkânları araştırılmaktadır. Çünkü okaliptüs ağacı elverişli tabiat şartları içinde, kısa zamanda mukavim sütunluk kereste veren bir ağaçtır.

Memleketimiz de okaliptüs yetiştirmeğe elverişli yerleri aramak üzere sayın Ziraat Vekili Bay Şakir Kesebirin emriyle bir tetkik heyeti teşkil edilmiştir. Bu heyet Orman Fakültesi hocalarından profesör Tschermackın idaresi altında fakülte sefi Doktor Asaf, Amenajman mühendislerinden Avni, Yakup Apanay ve Bolu birinci sınıf orman mühendisi Fehmi Göresin den mürekkep olup Seyhan, İçel, Antalya ve Muğla vilâyetlerinde gezeceklerdir. Heyet bu vilâyetlerde okaliptüsün yetişebileceği sahaları ayıracak ve tetkiklerinin neticesini bir raporla Vekâlete sunacaklardır.

Yukarıda sayılan vilâyetler dahilinde okaliptüs ormanları yetiştirmesine tabiî ve iktısadî şartların müsait olduğu anlaşılınca derhal faaliyete geçilecektir.

Köy ve kasabalar ormanları kurulması için atılan ilk adım :

Orman kanununun hükümlerine göre muayyen bir ormanı olmıyan ve muhiti itibariyle ağaçsız olan mıntakalardaki köy ve belediyeler kendi hudutları içinde en az beş hektar vüs'atinde orman yetiştirmekle mükelleftir. Ziraat Vekâleti bütün valilere birer tamim yollıyarak kanunun bu bakımdan da tatbikine geçilmesini ve bu maksatla her vilâyette orman fidanlıkları kurulmasını bildirmiştir.

Mekteplerde ve kışlalarda ormancılık dersi :

Orman kanununun 84 üncü maddesinde ağaç sevgisini körpe ve genç dimağlara kuvvetle aşılamak için bütün ilk ve orta mektep talebeleriyle askerlere ağaçların faydalarını zihinlere yerleştirecek dersler okutturulması mecburî olduğundan Ziraat Vekâleti Millî Müdafaa ve Maarif Vekâletleriyle birlikte müştereken bir program hazırlamak üzere harekete geçmiştir.

Amenajman gruplarının ve müfettişlerin faaliyeti :

Belgrad ormanlarının amenejesine giden birinci grup Ankaraya dönmüştür. Baş mühendis muavini Cevat Alevcan pilânın tanzimi için merkezde çalışmaktadır. Ayni gruptan Faruk Şeker, Lûtfi Şaylan Mersin Cehennemdere ormanının revizyonuna, ikinci gruptan Celâl ve dördüncü gruptan Ekrem, ikinci gruptan Rıdvan Bursa, Düzce ormanlarından travers keşfine, üçüncü gruptan Nevzat, Remzi ve beşinci gruptan Adil Adak Kadıncık ormanının revizyonuna gitmişlerdir.

Vekâlet müfettişlerinden Mustafa Nuri Tunak, müfettiş muavini Kemal ve Celâlla birlikte Mersinin Kadıncık ormanında, müfettiş Mahfi Eğilmez, mühendis Zeki ve Necati ile beraber Balıkesirde teftiş yapmaktadırlar.

Ankara Orman Fakültesi talebelerinin orman seyahati:

Ankara Orman Fakültesi dördüncü sömestr talebeleri ağustos ayı içinde Bolu vilâyeti dahilinde orman tatbikatına çıkmışlardır. On beş gün süren bu tatbikat gezisi Ormancılık Enstitüsü şefi doktor Ali Kemalin başkanlığı altında on beş talebenin iştirakiyle yapılmıştır.

Fakülte talebesinden Mehmet Sevimin bu seyahata ait intıbalarını mecmuamızın bu sayısında neşrettiğimiz için burada ayrıca tafsilât vermiyoruz.

Bursa Orman mektebi talebesinin orman tatbikatı :

Bursa orman mektebi ağustos ayı içinde Bursanın İnegöl kazasına bağlı Boğazova devlet ormaniyle Uludağ mukaveleli ormanında tatbikat yapmışlardır. Bu tatbikat, mektep müdürü ve Silvikültür muallimi Ahmet Berker ile topoğrafya, odun ölçme ve amenajman muallimi Necati Karabekiroğlunun nezareti altında yirmi üç talebenin iştirakiyle yapılmış ve yirmi beş gün sürmüştür.

Önce Boğazova ormanının büyük bir kısmı işletme mıntakası olarak ayrılmış. muntazam bir haritası alınmış, sonra da bu mıntakanın amenajman plânının tanzimine esas olacak şekilde silvikültür, amenajman bakımından etüdü yapılmıştır. Sahanın haritası alındıktan ve taksasyonu yapıldıktan sonra orta tecessüm ve diğer hasılat tanzimi usullerine göre ormanın verimi tesbit edilmiştir.

Bir orman amenajman plânının tanzimine ait bu esas meseleyi bitirdikten sonra taleb'eye Uludağ mukaveleli ormanında damga vurulması işi, damga zabıtnamesi tanzimi ve muhtelif kesim nevileri üzerinde tatbikat yaptırılmış ve ayrıca civardaki ormanlarda silvikültür bakımından ehemmiyetli meşcereler gösterilmiştir.

Ormancı nesli için çok istifadeli olduğuna şüphe olmıyan bu çeşit orman gezilerinin her yıl tekrarlanmasını temenni ederiz.

Orman Fakültesi Mezunları :

Bu sene Orman Fakültesinden yirmi genç mezun olarak orman mühendisliği diploması almağa muvaffak olmuştur. Meslğe yeni iltihak eden arkadaşlarımızı tebrik eder, muvaffakıyetlerini dileriz.

Mezunların isimleriyle tayin edildikleri yerleri aşağıya yazıyoruz.

Galip Üntürk Ankara, Ziya Çağlar, Refik Alaçam, Mücahid Şeylan, Pertev Erkal Sadık Ertur, Azmi Bovatür Bursaya, Vehbi Günüz Eskişehir, Mitat Özgenç, Halil Gökmen, Aytekin Aktan, İçele, Niyazi Akyay, Şevket Gediz, Tahir Yücel, Orhan Sağanak Istanbula, Hüseyin Tutal, Hüseyin Bozoklu, İspartaya, Celâl Talay, Samsuna, Nazmi Ağartan, Zonguldak, Mehmet Balkan, Edirneye tayin edilmişlerdir.

Ücretli vazifelere tayin edilen bu arkadaşlar teşrinisanide askere gidecekler ve ancak bir sene sonra meslekî çalışmalarına başlıyacaklardır.

Bursa orman mektebinden bu sene mezun olanlar:

Üç sene evvel hususî bir kanunla teşekkül eden orta orman mektebi bu sene ilk mezunlarını vererek mesleğe ikinci derecede teknik memur olarak yirmi üç genç daha kazandırmıştır.

Mezunların isimleri şunlardır:

Ahmet Yaman, Mahmut Batu, İhsan Günal, Ziya Arda, Besim Atalay, Hüseyin Alper, Akif Eren, Mehmet Çağlar, Ekrem İnal, Mustafa Demiray, Bedri Kısakürek, Naci Alpar, İrfan Tansu, Fuat Gursoy, Salâhattin Genç, Ahmet Taşman, Ahmet Çataklı, Cahit Akdoğan, Şahi Yıldırım, Bahri Büğüş, Ömer Çubukluoğlu, İsmail Ediz. İsmail Nabi Ünal, bunlardan askerlikleri çıkmıyan Şahi Yıldırım Kırklarelinin Demirköy kazasına Mahmut Batu, M. Kemalpaşa orman mühendis muavinliklerine yetmiş beşer lira ücretle tayin edilmişlerdir. Ziya Ardanın da askerliği tecil edildiğinden bir memuriyete tayin edilmek üzeredir. Diğerleri tamamen askere gitmişlerdir. Yeni mezunları tebrik eder, muvaffakıyetlerini dileriz.

Boluda yeni bir orman mektebi açıldı:

Geçen sayılarımızda Boluda bir orman mektebi açılmasına karar verildiğini bildirmiştik. Bu mektep, vilâyet tarafından Orman Umum Müdürlüğüne meccanen temlik olunan eski sanayi mektebinde açılacaktır. Mektebin bu sene açılması için hazırlıklara başlanmıştır. Mektep müdürlüğüne tayin olunan Salih Sıtkı Evren İstanbulda mektep için alınacak eşya ve sairenin mübayaasiyle meşguldür. Hazırlık biter bitmez derslere başlanacaktır.

Bursa orman mektebi için bir bina yeri istimlâk edildi :

Ziraat Vekâleti Bursada her türlü tesisatı haiz modren bir mektep binası yaptırmaya karar vermiş ve bunun için Bursada Çekirge civarında Uludağa açılan yeni şose üzerinde 28 dönüm genişliğinde bir arazi istimlâk ettirmiştir. Yakında mektep binasının inşaatına başlanacaktır.

Bursa ve Bolu orman mekteplerine bu sene alınan talebeler :

Ziraat Vekâleti orman mühendis muavinine olan ihtiyacını karşılamak üzere bu sene Bursa ve yeni açılan Bolu orman mekteplerine ellişer talebe alınmasını kararlaştırmıştır. Müsabaka imtihanı Bursa orman mektebi tarafından gönderilen sualler üzerine orman müdürlükleri merkezlerinde yapılmıştır. Müsabakaya muhtelif vilâyetlerden 520 istekli girmiş ve neticede kazanan 100 kişi vilâyet itibariyle her iki mektebe taksim edilerek alınmıştır.

Yüksek Ziraat Enstitüsü orman fakültesine de bu sene 30 yerine 60 talebe alınmıştır.

Orman Umum Müdürlüğü Teşkilât kanunu tatbik mevkiine konuldu:

Teşkilât kanunumuzun muvakkat üçüncü maddesi mucibince kanuna bağlı bir numaralı cetvelde gösterilen kadroların üç ay zarfında tatbiki icap ettiğinden vekâlet müsteşarının reisliğinde heyeti teftişiye reisi ve umum müdürlerden mürekkep bir heyet tarafından hazırlanan teknik memur kadrosu tasdik edilerek bir eylûlden itibaren tatbik mevkiine konulmuştur.

Bu kadroların (40) lira maaşı aslîden yukarı olan memurların tayin ve terfileri Vekâlet makamı, diğerleri umum müdürlük tarafından onaylanmıştır, yalnız orman muamelât ve mesaha memurlarının sicillerinin tetkiki henüz bitmediğinden beşinci muvakkat maddenin müsaadesine istinaden bunlar hakkındaki esas kadronun tanzimi, sicil tetkiklerinin hitamına tehir edilmiş ve şimdilik yalnız teşkilât kanununda gösterilen kadrolara tayinleri yapılmıştır. Sicil tetkikleri nihayete erince bu memurların da derecelerine göre terfileri yapılacaktır.

Yeni teşkilât kanununa göre yapılan terfi ve tayin listelerini mecmuamız koyarken okuyucularımıza terfi eden arkadaşlarımızın isimlerini vermekle beraber ayni zamanda orcancılık için bir dönüm noktası olan bu teşkilâtta meslekdaşları birbirlerinin vaziyet ve mevkilerinden malûmattar etmek üzere teşkilâtın tam bir kadrosunu vermeyi arzu ettik. Orman umum müdürlüğünden aldığımız resmî listeyi terfilerin arkasından aynen neşrediyoruz. Birinci liste teşkilât kanunu mucibince terfi eden meslekdaşları, ikinci liste teşkilâtın tam bir kadrosunu göstermektedir ki bu hususta bazı izahat vermeyi faydalı buluyoruz.

Merkez teşkilâtında 13 şubeden beşine müdür,altısına müdür muavini tayin edilmiş ve iki şube de iki müfettişin idaresine verilmiştir. Müdür muavinile idare edilen şubelerde ayrıca müdür yoktur. Bu şubeleri şube müdür muavinleri müstakilen idare etmektedirler. Her şubeye ayrıca birer mühendis muavini ve ehemmiyetine, işlerin çokluğuna göre de birer mühendis şef verilmiştir.

Umum Müdürlük emrine ayrıca müfettişler de tayin edilmiştir. Şube müdürlüklerinde çalışan arkadaşların hangi şubelerle meşgul oldukları isimleri hizasında mevcuttur. Yalnız şubelerin vazife tak-

sınıfa sadece isimlerinden ibaret sayılmamaktadır. Her şubeye ayrıca munzam vazifeler de verilmiştir.

Taşra teşkilâtında her müdüriyet o müdüriyetin başındaki meslekdaşın memuriyet derecesine göre baş mühendis, baş mühendis muavini, birinci sınıf mühendis gibi muhtelif isimler almıştır. Vekâlet ve umum müdürlük, teşkilât kanunundaki maddei mahsusaya istinaden memurlarını kadrolariyle icabeden yerlerde kullanabilir. Bundan başka müstakil ve mülhak bütçesi olan umum müdürlük için merkezde bir muhasebe müdürlüğü ihdas edilmiştir. Bir eylûlden itibaren tatbik edilen kadrolara dahil olanların vaziyeti kendilerine ağustos içinde belli edilmiş bu suretle herkesin bulunduğu yerde eylûl maaşını yeni terfi üzerinden almaları temin edilmiştir.

Teşkilâtın tam kadrosunu aynen verdiğimiz için burada muhtelif yerlere ve vazifelere nakledilen arkadaşları ayrıca yazmaya lüzum görmüyoruz. Bu kadrolara göre terfi eden arkadaşları tebrik eder, bir eylûlden itibaren tam teşkilâtla işe başlayan orman umum müdürlüğüne de mesaisinde muvaffakıyetler dileriz.

Teşkilât kanunu mucibince yapılan terfiler:

Beşinci dereceye (80 lira) :

Orman mütehassıs şube müdürlerinden Halil Erkut, Sadullah Malkoç, Balıkesir orman müdürü Emin Gökyar, İzmir orman müdürü Sami Kılıcın, Kocaeli orman müdürü Cemal Deger. Amenajman baş mühendisi Salih Sıtkı, İstanbul orman müdürü Emin Gürel.

Altıncı dereceye (70 lira) :

Şube müdürlerinden Nejat Kaytaz, Seyfettin Tuncer, Fikri Kozak, Yüksek Ziraat Enstitüsü ormancılık şefi Dr. Ali Kemal Yeğitoğlu, Amenajman baş mühendisi Hilmi Akyamaç, Remzi Köktürk Şakir, Oralp, Kars orman müdürü Ali Rıza Aydın.

Yedinci dereceye (55 liraya) :

Sinop orman müdürü Şevket Özsoy, Turna orman komiseri Lûtfi, Köprüçayı orman komiseri İsmail Faik, Zıngal orman Komiseri Celâl Barut, Karamuk Bucak orman fen memuru Vecdi, Mozvadi orman komiseri Abdullah Cevdet, Kös orman komiseri Tevfik Kağan Ankara orman müdürü Alâeddin Kıratlı, Denizli orman müdürü Cafer Değer, Kürtkırığı orman komiseri Şerafettin.

Sekizinci dereceye (45 lira) :

Zonguldak orman müdürü B. Sıtkı Günay, Kastamonu orman müdürü Nazım Batu, Konya orman müdürü M. Ali Erkan, Muğla orman müdürü Fuat Evren, İsparta orman müdürü Asım Özlük, Eskişehir orman müdürü Osman Selik, Amenajman baş mühendis muavini Cevad Alevcan, Aziz Elgin, Maraş orman mühendisi Etem Ekim, Çatacık orman komiseri Hakkı, Kadıncık orman komiseri Sami Karasüzen, Antalya orman müdürü Saffet Künter, Bolu orman müdürü İ. Şahap Türesin, Çanakkale orman müdürü Kemal Çağlar, Edirne orman müdürü Yakup Gönendir, Eskişehir orman mühendisi Hayrettin Özgen, Sinop orman mühendisi Rıdvan Aydoğan, Trabzon orman mühendisi Hikmet, Alanya orman mühendisi Fazıl,

Dokuzuncu dereceye (40 lira) :

Ankara orman mühendisi Arif Sanver, Süreyya Toygar, Bursa orman mühendisi Hakkı Süha Karamızrak, Bartın orman mühendisi H. Nadir Kutluk, Orman mektebi müdür muavini M. Ali Gökberk, Cehennemdere orman fen memuru Sait İnsel, Eğriceoca orman fen memuru Eşref, Göktepe Soyuk orman fen memuru Şükrü, Helkeme orman fen memuru Etem, Zingal orman komiser muavini Rifat Çelebi, Karapınar orman komiseri Zakir, Kömürsu orman komiseri Mustafa, Çağlıkara orman komiseri İbrahim, Ankara orman mühendisi Suat Çalıkoğlu, Bolu orman mühendisi Fehmi Güresin, Antalya orman mühendisi Azmi Demir, Balıkesir orman mühendisi Selim Erim, Denizli orman mühendisi İbrahim Şimşek, İstanbul orman mühendisi Necati Ilgın, Yalova orman mühendisi Sabit, Adapazarı orman mühendisi Muharrem Muğla orman mühendisi Necmettin Türkmen, İçel orman mühendisi Ragıp Tarsun, Seyhan orman mühendisi Arif Özkan, İstanbul orman mühendisi Abdullah Necip, İzmir orman mühendisi Zeki, Ankara orman mühendisi Kâmuran Ardıç, Edirne orman mühendisi Fehmi, amenajman mühendisi Faruk Şeker, Halit Arısan, Lûtfi Şaylan, Yakup Apanay, Remzi Kökmen, Avni Dikçam, Adil Adak, Balıkesir orman mühendisi Hasbi, Düzce orman mühendisi Nahit Yekta, Uludağ orman komiseri Zeki, Karkalmaz orman fen memuru İzzet, Karasakal orman fen memuru Ziya Şahin.

Onuncu dereceye (35 lira) :

Boludan Hayati Gökbük, Taşköprüden Remzi Erkan, İzmirden Kemal Gökcedağ, Fakülteden Murat Samyeli, Yağcıdan İbramih, Feridun Ferdiğ, Zonguldaktan Hasan, Kütahyadan Celâl Kayahan, Geyveden Kemal, Kaldıradan Nephan Özçandarlı, Erzurumdan Ali, Otludan Emin, Üsküdardan Enis, Yalovadan Seyfi, Aydından Fahri Ek, Denizliden Nazmi, Çanakkaleden Ziya Tugay, Safranboludan Keaml, Amasyadan Münir, Araçtan Fahri Günsür, İçelden Ömer, Burdurdan Hilmi, Boludan Fehmi Özensin, Mihalıççıktan Celâl, Kırklarelinden Turgut, Eskişehirden Pertev, Bursadan Niyazi Tanay, Gebzeden Salâhattin, Kastamonudan Murtaza Uluhan, Samsundan Mehmet, Ödemişten Yümnü Keskin, Celâl, Kastamonudan Mustafa Sürer, Feyzullah, Ekrem, Dereçarşanbadan Eşref, Karapınardan Abdurrahman, Uludağdan Behzat, Zingaldan Necip, Kızılalandan Tevfik, Kunduzdan Nuri Şahin, Acıpayamdan Cafer Saimbeyliden Kadri, Çatalcadan Sabri Özgür, Çineden Enver, Celâl, Devrekten Vasfi, Karasudan Şevket, İstanbuldan Fikri Ünal, Seyhandan Muzaffer, Edremitten Refik, Alanyadan Hilmi, Antalyadan Sait Çolakoğlu, Devrekten Hamit, Safranboludan İsmail, Bartından Galip, Afşar, Necati, Tarsustan Hakkı Duatepe, Hendekten Hüsnü Yayıcı, Konyadan Nail, Zonguldaktan Abdi Barksız, Ereğliden Hüsnü, Sandıklıdan Hüsnü, Nevzat.

On birinci dereceye (30 lira) :

Demirköy orman mühendis muavini Reşat Altuğ da 30 lira ile Ankara orman umum müdürlüğü mühendis muavinliğine terfi etmiştir.

On ikinci dereceye (25 lira) :

20 lira maaşla Bursa orman mektebi fidanlığı mühendis muavini Kerim Yund da 25 lira asli maaşla orman umum müdürlüğü mühendis muavinliğine terfian tayin edilmiştir.

Merkez ve taşra teşkilâtının kadrosu

Orman umum müdürlüğü

Orman umum müdürü	Fahrettin Bük
Umum müdür muavini	Halil Erkut
(Heyeti fenniye azası) sanayi istatistik şubesi	Sadullah Malkoç
Koruma şubesi müdürü	Tevfik Kagan
Amenajman şubesi müdürü	Hilmi Akyamaç
Fennî taharrirat Ş. »	Seyfettin Tuncer
Mürakaba, teftiş Ş. »	Fikri Kozak
Şube müdürü	Dr. Ali Kemal Yiğitoğlu
Orman müfettişi (işletme şubesinde)	Rıdvan Pınar
» » (ekonomi şubesinde)	B. Sıtkı Günay
» »	Macit Taran
» »	Arif Sanver
» »	Fuat Talip Adalı
Harita ve kadasro şubesi müdürü	H. Süha Karamızrak
İmar şubesi müdürü	H. Nadir Kutluk
Tedrisat şubesi müdürü	M. A. Salih Gökberk
İnşaat » »»	Kâmuran Ardıç
Ağaçlandırma şube müdürü	Celâl Gürgen
Mücadele avcılık şube müdürü	Süreyya Toygar
Mühendis şef	Hayati Gökbük
» »	Remzi Erkan
» »	Kemal Gökçeoğlağ
» »	Murat Samyeli
» »	Feridun
Orman mühendis muavini	M. Cemâl Işıl
» » »	İbrahim Fırat
» » »	Orhan Özer
» » »	Fahri Mancarcı
» » »	Reşit Altuğ
» » »	Ali Huş
» » »	Süleyman Altunbaş
» » »	Cemal Tüzün
» » »	Kerim Yund
» » »	Osman Erdem
» » »	Orhan Yeşilbıık
» » »	Mehmet Balkır
» » »	İzzet Gökgöz

Vekâlet Teftiş Heyeti kadrosu :

Teftiş heyeti reisi Bekir Şase :
Başmüfettiş Mahfi Eğilmez :
Müfettiş Şevket Taşkan :
Müfettiş Mustafa Nuri Tunak :
Müfetiş Tevfik Dikmen (Trabzon orman müdürlüğünden)
Müfettiş muavini Kâmil (Zonguldak orman mühendisliğinden)
Müfettiş muavini Kemal (Tokat orman mühendisliğinden)
Müfettiş muavini Celâl (Ankara orman mühedisliğinden)

Amenajman grupları

1. G. ikinci sınıf orman baş mühendis muavini	Cevat Alevcan
I. G. S. 1 orman mühendisi	Faruk Şeker
» » » »	Halit Arısan
» » » »	Lûtfi Şaylan
2. G. S. 1 orman mühendisi	Yakup Apanay
» » » »	Avni Dikçam
» S. 2 » »	Rıdvan Akyön
3. G. S. 1. orman mühendisi	Remzi Kökmen
» S. 2 » »	Ekrem Belener
» » » »	Nevzat Mengü
» S. 3 » »	Kemal Günen
4. G. S. 2. Or. başmühendis muavini	Aziz Elgin
» » orman mühendisi	Cemal Önen
» » » »	Murtaza Uluhan
5. G. S. 2. Orman başmühendis muavini	Rıdvan Karaduman
» S. 1. Orman mühendisi	Adil Adak
» S. 2 » »	Celâl Sanay

Ankara

(Tahdit işlerinde) Or. başmühendisi S. 3	Halil Şükrü Tekinoğlu
Orman başmühendis muavini S. 1.	Alâettin Kıratlı
S. 1. Orman mühendisi	Suat Çalıkoğlu
S. 2. » »	Ekrem Üstünel
S. 3. » »	Galip Üntürk
Orman mühendis muavini S. 4	Kutsi Tüsüz
Orman kondoktörü	Kadri Akman
Çubuk orman kondoktörü	A. Necati Dağcı

Kuleabaman S. 4. Or. mühendis muavini	Nuri Erkmen
Beypazarı S. 3. orman mühendisi	Kemal Yasa
Kayseri orman kondoktörü	Nurettin Fırat
Ankara fidanlık müdürü	Şükrü Dağlı

Antalya

Orman başmühendis muavini S. 2	Saffet Künter
S. 1. orman mühendisi	Azmi Demir
» » »	İbrahim
S. 2. orman mühendisi	Sait Çolakoğlu
Orman mühendis muavini S. 4	Hatem Atamer
Alanya başmühendis muavini S. 2.	Fadıl
» S. 2 .orman mühendisi	Hilmi
Manavgat S. 3. orman mühendisi	Lûtfi
Korkuteli S. 4. Or. mühendis muavini	Hüsnü Egemen
Finike S. 4. Or. mühendis muavini	O. Saffet
Akseki S. 5. Or. mühendis muavini	Remzi Acıman
Elmalı Kızılalan Or. başmühendis muavini S. 1.	Vecdi
Kaş orman kondoktörü	Osman
Köprüçay Or. başmühendisi S. 2.	Emin Gökyar
Elmalı S. 3. Orman mühendisi	Hüseyin Agun

Balıkesir

S. 1. orman mühendisi	Zeki
» » »	Selim Erim
» » »	Hasbi Baysal
Edremit S. 2. orman mühendisi	Şefik
Balya orman kondoktörü	A. Fehmi
Gönen orman kondoktörü	Salâhattin
Dursunbeyli orman kondoktörü	İbrahim Gedikoğlu

Bolu

İkinci S. Or. başmühendis muavini	İ Şahap Türesin
S. 1. orman mühendisi	A. Fehmi Göresin
S. 2 orman mühendisi	Fehmi Özensin
S. 4. Or. mühendis muavini	Mustafa kepekçi
Düzce S. 1. orman mühendisi	N. Yekta Uğurlu

Göynük S. 4. orman mühendis muavini	Nevzat Akgüngör
Akçakoca S. 4. orman mühendis muavini	Tayyip Ural
Gerede orman kondoktörü	Muhsin
Mudurnu orman kondoktörü	Ş. Turgut
Çarşamba orman kondoktörü	Şakir
Bolu Karpınar S. 1. orman mühendisi	Zeki
Kürtkırığı S. 1. Or. başmühendis muavini	Şeref

Bolu orta orman mektebi

Bolu orman mektebi müdürü S. 2. Or. Baş. Müh.	S. Sıtkı Evren
Bolu orman mektebi muallimi S. 3. Or. Baş. Müh.	M. Remzi Köktürk
Bolu orman mektebi muallimi S. 1. Or. Müh.	Ferit Şevket

Bursa

S. 3. Or. başmühendisi	Nejat Kaytaz
S. 1. Or. mühendisi	İbrahim
S. 2. Or. mühendisi	Niyazi Tanay
S. 4. Or. mühendis muavini	Reşat
Bursa orman mühendisi	Ziya Çağlar
» » »	Refik Alaçam
» » »	Mücahit Şaylan
» » »	Pertev Erkal
» » »	Sadık Ertur
» » »	Azmi Bovatür
M. Kemalpaşa S. 3. orman mühendisi	Mehmet
M. Kemalpaşa orman mühendis muavini	Mahmut Batu
İnegöl S. 3. orman mühendisi	Mustafa
Gemlik S. 4. orman mühendis muavini	Kemal Kuş
İzmit orman kondoktörü	Sait
Orhaneli orman kondoktörü	İsmail Hakkı
Bozüyük orman kondoktörü	Şükrü
Bilecik S. 3. orman mühendisi	Emin Bülent
İnegöl Uludağ S. 1. orman mühendisi	Zeki
» » S. 2. orman mühendisi	Behzat
» Karabel orman fen memuru	Osman Akman
Bozöyük S. 1. orman mühendisi	Mustafa Lûtfi
» Karaburun S. 2. orman mühendisi	Abdurrahman
» » S. 5. orman mühendis muavini	Halil
» Yirce Bürmeceler hususî Or. fen Me.	Hakkı

Bursa orta orman mektebi

Müdür	Ahmet Berker
Muallim	Nuri Şener
Bursa orman mektebi muallimi S. 3. Or. Baş Müh.	M. Şakir Oralp
» » » »	Necati Karabekiroğlu
Fidanlık memuru	Mehmet Özer

Çanakkale

S. 2. Orman başmühendis muavini	Fuat Evren
S. 3. orman mühendisi	Turgut
Biga S. 3. orman mühendisi	İsa Gür
Lâpseki S. 4. orman mühendis muavini	Memduh

Çankırı

S. 1. orman mühendisi	Ragıp
S. 2. » »	Ziya
Çerkeş S. 2. orman mühendisi	M. Tevfik
Ilgaz orman kondoktörü	Kâzım

Çoruh

S. 2. orman başmühendis muavini	Necmettin Koçaş
Artivin S. 3 orman mühendisi	Kâmil
Şavşat S. 5. Or. mühendis muavini	Rıza
Borçka orman kondoktörü	Süleyman Akman
Rize S. 3 orman mühendisi	Rami Gümüş
Pazar S. 5 orman mühendis muavini	Macit Erin
Hopa S. 5 orman mühendis muavini	Necati Özer

Çorum

S. 1. orman mühendisi	Nafi Tuncal
S. 3. orman mühendisi	Hasan Kapancı
S. 4. orman mühendis muavini	Şahap
İskilip orman kondoktörü	Kemal
Osmancık orman kondoktörü	Ali Rıza
Akdağmadeni S. 3 orman mühendisi	Şükrü
Boğazlıyan S. 5 Or. mühendis muavini	Raci
Kös S. 1. orman mühendisi	Nuri
Kunduz orman komiseri	Arif
Kunduz S. 2. orman mühendisi	M. Nuri Şahin

S. 1. orman başmühendis muavini	
S. 1. orman mühendisi	
S. 2. » »	
Acıpayam S. 2. orman mühendisi	
Çine S. 2. orman mühendisi	
Aydın S. 2. orman mühendisi	
Bozdoğan orman kondoktörü	

Denizli

	Cafer Değer
	İbrahim Şimşek
	Nazmi
	Cafer
	Enver
	Fahri
	Halil

Diyarbekir

S. 2. orman başmühendisi	Cemal Değer
S. 2. orman mühendisi	Turgut Akdeniz

Edirne

S. 2. orman başmühendis muavini	
S. 1. orman mühendisi	M. Ali Erkal
Kırklareli S. 2. orman mühendisi	Fehmi
Edirne orman mühendisi	Turgut
Demirköy orman mühendis muavini	Mehmet Balkan
Vize orman kondoktörü	Sahi Yıldırım
Midye orman kondoktörü	Süreyya
Keşan orman kondoktörü	Nazmi
	Hüsamettin

Eskişehir

S. 2. orman başmühendis muavini	Yakup Gönendir
» » » »	Hayrettin
S. 2. orman mühendisi	Hasan Pertev
S. 5. orman mühendis muavini	Müeyyet
Orman mühendisi	Vehbi Günüz
S. 1. orman mühendisi	Y. Ziya
Çatacık S. 2. orman başmühendis muavini	Zühtü
Seyitgazi S. 4. orman mühendis muavini	Sakıp
Mihalıçcık S. 2 orman mühendisi	Celâl

İçel

S. 1. orman başmühendis muavini	Şevket Özsoy
» » mühendisi	Ragıp Tarsın
S. 2. orman mühendisi	Ömer
Orman mühendisi	Mitat Özgen
» »	Halil Gökmen
» »	Aytekin Aktan

Tatoz S. 2 orman mühendisi	Hakkı Duatepe
Salmbeyli S. 2 orman mühendisi	Kadri
Gölhisar S. 4 orman mühendis muavini	Niyazi Okay
Sütçüler S. 4 orman mühendis muavini	Hakkı
Seyhan S. 1 orman mühendisi	Arif Özkan
Seyhan S. 2 orman mühendisi	Muzaffer
Dörtyol S. 4. orman mühendis muavini	A. Şükrü
Kozan S. 4 orman mühendis muavini	M. Avni
Ceyhan orman kondoktörü	Mukbil
Kadirli orman kondoktörü	Arif
Osmaniye S. 3 orman mühendisi	Fikri
Ermenak S. 5 orman mühendis muavini	Süruri
Mozvadi S. 1 orman baş mühendis muavini	İsmail Faik
Kadıncık S. 2 orman başmühendis muavini	Sami
Çoçak Cehennemdere S. 1 orman mühendisi	Sait
» » orman fen memuru	Şemsettin

İstanbul

S. 2 orman baş mühendis muavini	Feyzi Baban
S. 1 orman mühendisi	Necati Ilgın
S. 2 » »	Fikri Ünal
İstanbul orman mühendisi	Niyazi Aktay
» » »	Şevket Gedi z
» » »	Tahir Yücel
Yalova S. 1 orman mühendisi	Orhan Sağanak
Yalova S. 2 orman mühendisi	Sabit Tunç
Çatalca S. 2 orman mühendisi	Seyfi
Üsküdar S. 2 orman mühendisi	Sabri Özgür
Adalar S. 4 Or. mühendis muavini	Enis
Şile orman kondoktörü	Alâettin Can
	Mustafa

İzmir

S. 3 orman başmühendisi	Ali Rıza Aydınlık
S. 1 orman mühendisi	Emin
S. 3 orman mühendisi	Cevat
Ödemiş S. 2 orman mühendisi	Yümnü
Kemalpaşa S. 3 orman mühendisi	Derviş
Bergama S. 3 orman mühendisi	Ziya Aydın
Kuşadası orman kondoktörü	Feyzullah
Akhisar orman kondoktörü	Tahsin
Salihli orman kondoktörü	Fahri

İsparta

S 1 orman başmühendis muavini	Hulûsi Ünal
İsparta orman mühendisi	Hüseyin Tutal
» » »	Hüseyin Bozoklu
İsparta S. 5 Or. mühendis muavini	Salih Özkan
Burdur S. 2 orman mühendisi	Edip
Eğirdir S. 2 orman mühendisi	Kadri
Burdur S. 2 orman mühendisi	Hilmi
efenni orman kondoktörü	Nazmi Esen

Kars

S. 2 orman başmühendis muavini	Nazım Batur
S. 1 orman mühendisi	Talât Çamsun
S. 2 orman mühendisi	Abdurrahman
S. 3 orman mühendisi	Ziya
Sarıkamış S. 3 orman mühendisi	Sait Kantarel
Ardıhan S. 3 orman mühendisi	Bekir Sıtkı
Posof S. 3 orman mühendisi	Avni
Erzurum 3. Umumî müfettişlik S. 3. Orman başmühendisi	Kemal Kipmen
Erzurum S. 2 orman mühendisi	Mehmet Ali
Oltu S. 2 orman mühendisi	Cemil
İspir S. 3 orman mühendisi	Fazıl

Kastamonu

S. 1 orman mühendisi	A. Necip
S. 2 orman mühendisi	Mustafa
Daday S. 3 orman mühendisi	M. Nuri
Daday S. 5 orman mühendis muavini	Tevfik Tunca
İnebolu S. 1 orman mühendisi	İhsan
Araç S. 2 orman mühendisi	Fahri
İnebolu S 4 Or. mühendis muavini	O. Nuri
Tosya S. 4 Or. mühendis muavini	Ahmet
Taşköprü S. 5 orman mühendis muavini	O. Sanayi
Gediz S. 3 orman mühendisi	Kâzım
Araç Eğriceoca S. 1 orman mühendisi	Eşref
Daday Karkalmaz S. 1 orman mühendisi	İzzet Çullaz
Sakarşal orman fen memuru	Halil Sıtkı

Kocaeli

S. 2 orman başmühendis muavini	Osman Çelik
Adapazarı S. 1 orman mühendisi	Muharrem
» S. 5 Or. mühendis muavini	Hakkı Doğan

Bursa orta orman mektebi

Müdür	Ahmet Berker
Muallim	Nuri Şener
Bursa orman mektebi muallimi S. 3. Or. Baş Müh.	M. Şakir Oralp
» » » »	Necati Karabekiroğlu
Fidanlık memuru	Mehmet Özer

Çanakkale

S. 2. Orman başmühendis muavini	Fuat Evren
S. 3. orman mühendisi	Turgut
Biga S. 3. orman mühendisi	İsa Gür
Lâpseki S. 4. orman mühendis muavini	Memduh

Çankırı

S. 1. orman mühendisi	Ragıp
S. 2. » »	Ziya
Çerkeş S. 2. orman mühendisi	M. Tevfik
Ilgaz orman kondoktörü	Kâzım

Çoruh

S. 2. orman başmühendis muavini	Necmettin Koçaş
Artivin S. 3 orman mühendisi	Kâmil
Şavşat S. 5. Or. mühendis muavini	Rıza
Borçka orman kondoktörü	Süleyman Akman
Rize S. 3 orman mühendisi	Rami Gümüş
Pazar S. 5 orman mühendis muavini	Macit Erin
Hopa S. 5 orman mühendis muavini	Necati Özer

Çorum

S. 1. orman mühendisi	Nafi Tuncal
S. 3. orman mühendisi	Hasan Kapancı
S. 4. orman mühendis muavini	Şahap
İskilip orman kondoktörü	Kemal
Osmancık orman kondoktörü	Ali Rıza
Akdağmadeni S. 3 orman mühendisi	Şükrü
Boğazlıyan S. 5 Or. mühendis muavini	Raci
Kös S. 1. orman mühendisi	Nuri
Kunduz orman komiseri	Arif
Kunduz S. 2. orman mühendisi	M. Nuri Şahin

Denizli

S. 1. orman başmühendis muavini	Cafer Değer
S. 1. orman mühendisi	İbrahim Şimşek
S. 2. » »	Nazmi
Acıpayam S. 2. orman mühendisi	Cafer
Çine S. 2. orman mühendisi	Enver
Aydın S. 2. orman mühendisi	Fahri
Bozdoğan orman kondoktörü	Halil

Diyarbekir

S. 2. orman başmühendisi	Cemal Değer
S. 2. orman mühendisi	Turgut Akdeniz

Edirne

S. 2. orman başmühendis muavini	M. Ali Erkal
S. 1. orman mühendisi	Fehmi
Kırklareli S. 2. orman mühendisi	Turgut
Edirne orman mühendisi	Mehmet Balkan
Demirköy orman mühendis muavini	Şahi Yıldırım
Vize orman kondoktörü	Süreyya
Midye orman kondoktörü	Nazmi
Keşan orman kondoktörü	Hüsamettin

Eskişehir

S. 2. orman başmühendis muavini	Yakup Gönendir
» » » »	Hayrettin
S. 2. orman mühendisi	Hasan Pertev
S. 5. orman mühendis muavini	Müeyyet
Orman mühendisi	Vehbi Günüz
S. 1. orman mühendisi	Y. Ziya
Çatacık S. 2. orman başmühendis muavini	Zühtü
Seyitgazi S. 4. orman mühendis muavini	Sakıp
Mihalıççık S. 2 orman mühendisi	Celâl

İçel

S. 1. orman başmühendis muavini	Şevket Özsoy
» » mühendisi	Ragıp Tarsın
S. 2. orman mühendisi	Ömer
Orman mühendisi	Mitat Özgen
» »	Halil Gökmen
» »	Aytekin Aktan

Kovacli S. 4 orman mühendis muavini	Ekrem
Karamürsel S. 2 orman mühendisi	Ziya Kadri Tan
Kavak S. 3 orman mühendisi	İsmail
Geyve S. 2 orman mühendisi	Kemal
» S. 4 Or. mühendis muavini	Feyzi
Hendek S. 2 orman mühendisi	Hüsnü Yayıcı
Karaosa S. 2 orman mühendisi	Nephan Çandarlı
Gebze S. 2 orman mühendisi	Salâhattin
Hendek orman kondoktörü	Hüseyin Fehmi
Sabanca Derbend orman fen memuru	M İbrahim

Konya

S. 2 orman başmühendisi	Emin Günel
» » mühendisi	Nail Bahdeti
Karaman S. 5 orman mühendis muavini	İhsan
Beyşehir S. 4 orman mühendis muavini	Hamdi
Niğde S. 5 orman mühendis muavini	Kemal

Kütahya

S. 1 orman mühendisi	Cemal Deger
S. 2 orman mühendisi	Celâl Kayahan
Uşak S. 2 orman mühendisi	Hasan
Sandıklı S. 2 orman mühendisi	Hüseyin Hüsnü
Simav S. 4 Or. mühendis muavini	Cavit
Tavşanlı S. 4 orman mühendis muavini	Eyyüp Sabri
Gediz orman kondoktörü	Şerif
Afyon S. 3 orman mühendisi	Abdülkadir
Tavşanlı Dereçarşamba S. 2 orman mühendisi	Eşref
Sandıklı Yağcı S. 2 orman mühendisi	İbrahim
Emet Eğrigöz Mahya S. 4 Or. mühendis muavini	Cemil

Maraş

S. 2 orman başmühendisi	Sami Kılıcın
S. 2 orman başmühendis muavini	Etem
S. 4 orman mühendis muavini	Hüseyin Avni
» » »	Fazlı
İslâhiye S. 3 orman mühendisi	Sıtkı
» S. 5 orman mühendis muavini	Şükrü Sapmaz
Pazarcık S. 5 orman mühendis muavini	Asım
Gaziantep S. 4 orman mühendis muavini	A. Kâzım Titiz

Muğla

S. 2 Or. başmühendis muavini	A. Ali
S. 1 orman mühendisi	Necmettin Türkmen
S. 2 » »	M. Nazmi
Bodrum S. 4 Or. mühendis muavini	Necip
Fethiye S. 5 orman mühendis muavini	Sait
Milas orman kondoktörü	Salih
Köyceğiz orman kondoktörü	Nihat
Marmaris orman kondoktörü	Hami

Samsun

S. 1 Or. mühendisi	Mitat
S. 2 » »	Mehmet
Orman mühendisi	Celâl Atalay
Bafra S. 4 Or. M. M.	Kemal
Çarşamba Or. kondoktörü	Tevfik

Sinop

S. 1. Or. Baş M. M.	A. Cevdet
S. 2. Or. Baş M.M.	Rıdvan
S. 3 orman mühendisi	Mahmut
Boyabat S. 4 Or. M. M.	Avni
» S. 3 orman mühendisi	Murat
Ayancık orman kondoktörü	Tevfik
» Zingal S. 1 orman başmühendis muavini	Celâl Barut
» Zingal S. 1 orman mühendisi	Rifat Çelebi
» Zingal S. 3 orman mühendisi	Gıyas Gürsoy
Gerze Göktepe Söyük S. 1 orman mühendisi	Şükrü
Ayancık Zingal S. 3 orman mühendisi	Baha Karadayı

Sivas

S. 1 orman başmühendis muavini	Asım Özlük
S. 1 orman mühendisi	Emin
S. 3 » »	Necmi

Tunceli

S. 1. orman başmühendis muavini	Eyyüp Sabri İnal

Tokat

S. 1 orman mühendisi	Memduh
S. 2 » »	Şevket

Niksar S. 4 orman mühendis muavini	Necati
Reşadiye orman kondoktörü	Tahir
Amasya S. 2 orman mühendisi	Münir

Trabzon

S. 2 orman baş mühendis muavini	Kemal Çağlar
S. 2 orman başmühendis muavini	Hikmet
S. 3 orman mühendisi	İzzet Arseven
Giresun S. 4 orman Mühendis muavini	Mümtaz
Bozkarahisar S. 4 Or. M. M.	Süleyman
Gümüşhane S. 4 Or. M. M.	Hüsnü
Vakfikebir S. 3 Or. mühendisi	Turgut
Ordu S. 5 orman Mühendis muavini	Cemal
» Gölköy S. 5. orman Mühendis muavini	İzzettin

Zonguldak

S. 2 orman başmühendis muavini	İ Hakkı
S. 2 orman mühendisi	Abdi
» » »	Fahri
Zonguldak orman mühendisi	Nazmi Ağartan
Bartın S. 2 orman mühendisi	Galip
» S. 2 orman mühendisi	Necati
Safranbolu orman mühendisi	Kemal
» » »	İsmail
Devrek orman mühendisi	Vasfi
» » »	Hamit
Ereğli orman mühendisi	Hüsnü Samim
» S. 4 orman mühendis muavini	Rahmi
Safranbolu orman kondoktörü	Hilmi
Safranbolu S. 2. Or. Mh.	Necip
Durna S. 1 orman başmühendis muavini	Abdullah Lûtfi
» S. 5 orman mühendis muavini	Ziya
Hekeme S. 1 orman mühendisi	Etem Nahit

II. Yurd Dışında

Romanyada Akasya

Çeviren : Arif Sanver

Türkiye ormanca fakir bir ülkedir. Varolan ormanlar da son asır zarfında yapılan tahriplerle yarısı derecesinde azalmıştır. Halbuki Türkiyenin yeşil bir ülke haline getirilmesi lâzımdır. Ve buna muhtelif bakımlardan zaruret vardır...

Yalnız her şeyden önce büyük ölçüde yapılacak ağaçlamaların faidesinin bilinmesi gerektir. Okuyucularımıza bu yazı.ağaçlamanın faideisini pratikte canlı. bir surette göstermektedir.

Romanyada akasya yazısı Fransız ormancısı J. Venet in Romanyada akasya hakkındaki tetkiklerinin mahsulü olup Revue des Eauxet Forets mecmuasının 7 Temmuz 1937 sayılı nüshasında neşr edilmiştir . Muharrir Romanyada ne vakıt nerelerde ve ne gibi zaruretler altında akasya ile orman yetiştirilmesine başlandığını anlttıktan sonra akasya ormanlarının iktisadî bakımından bilvasıta ve bilâvasıta temin ettiği faideleri izah etmektedir.

Tunanın sol sahilinde (Orsova) (Craïova) (Giurgin) den geçen hattının cenubunda (Oltenie ovas) ile Tuna nehri arasında teraçalar serisi uzanır, en yüksekteki teraçalar üzerinde mısır, karpuz, çayır otları ziraati yapılır. Buralarda Extensif ziraatla beraber kümes hayvanatı ve domuz yetiştirilir. Ötede beride dağınık olarak bazan Quercus Cerris, Quercus Conferta ormanlarına raslanır. Bu pek seyrek olan ormanlar baltalık olup, içlerinden en iyi fışkınlar vasat derecede tecessümata malik olduktan sonra eşcarı ihtiyatiye olarak bırakılır. Ormanların seyrek olması dolayısile orman altında bol miktarda haşişi nebatat vardır. Bu ormanların vakit vakit hayvan rayine maruz kalması, bnnların gittikçe harabiyetine sebebiyet vermektedir. Nehre yaklaştıkça memleket iyiden iyie fakirleşip, köyler seyrekleşerek ehemmiyetlerini kaybediyorlar, ormanlar gözden kayboluyorlar. Güvem (Prunus Spinosa) Bodur badem (Amygdalus nana) gibi çalılı süceyratla (Echinops) ve (Salicornia) gibi hususî bol haşişi nebatatla örtülü işlenmemiş vasi kumluk sahalar mısır tarlaları yerine kaim olmaktadırlar.

Nehirelrin hemen biraz ötesinde küçük mkiyasta fakat tamamile eksibeyi andıran müteharrik kumlar görünmektedir. Ötede beride bazı Salicornia kümecikleri kumluk sahanın kuraklık ve çıplaklığını gösteren yegâne alâmetlerdir.

Gaskonya eksibeleri gibi Tuna eksibeleri de orman vasıtası tesbit edilerek mümbit bir hale konmuştur. Bu maksat için kullanılan ağaç akasyadır. Geçen

asında tahsillerini Nancy de yapan Romen ormancıları teşcir hakkında kazandıkları malûmat ile memleketlerine avdet edince müteaddit ağaçlama tecrübeleri yaptılar. Ladin ve sahil çamı ile yaptıkları tecrübeler akim kaldı. Fakat akasya ile olan tecrübeler cesaret verecek neticeyi verdiler. İlk akasya garsiyatı 1872 - 1878 de Patule Donceu de yapıldı. Bu ağaç devlet arazisinde Calafat yakınında 1884 de dikilmeğe başlandı. 1880 - 1885 de yüksek ölçüde yapılan bu dikimi gören bütün diğer memleket ziyaretçileri bu tecrübelerin devamını teşvik ettiler. Bununla beraber onlar akasyayı başka nevi ağaçların yetişmesine lâzım olan şerait yaratacak bir âmil olarak mütalea ediyorlardı. Aradan 50 senelik bir zaman geçti. Bu gün Oltenie de 20 000 hektar, Valanchie 6 000 hektar, Moldavya ve Bessarabya da 4 000 hektarlık saha akasya ile örtülüdür. Bunların içinde mütecanis akasya meşcerelerinden mürekkep 1500 hektarlık sahalar vardır. Akasya nevinin inkişafı her şeyden evvel onun iklim cihetinden olan büyüme şartlarına tâbidir.

Akayanın menşei olan şimalî Amerikada orta Mississipi havzası ve Alleghany nin garbındaki vadilerde berrî bir iklim hüküm sürer. Bu iklim vasati yüksek derecei harareti, ilk bahardaki bol yağışı, yaz ve son bahardaki kuraklığı ile Sulitropical iklimleri andırmaktadır. M. de Martonne burasını Tuna iklimi diye tavsif ettiği iklim tipine dahil etmektedir. Mississipi nin orta vadileri ile Tuna vadilerinin vasi sahalarını örten karakteristik nebat mısırdır. Akasya ya ana vatanında refakat eden diğer orman ağaçları Gladiçya (Gleditschia Triancathos), lâle ağacı (Liriodendron Tulipifera), katalpa (Catalpa Bignonioides), ceviz (Juglans Nigra), Carya nın diğer müteaddit nevileridir. Bu ağaç nevilerinin yetiştirilmeside öteden beri Romanya da tecrübe edilmektedir.

Hali hazırda Mississipi havzasının çalı halindeki ve haşişî nebatatını akasyanın altında tabakai tahtaniye olarak yetiştirmek üzere tecrübeler yapılmaktadır. Zira mahallî cinsler akasyanın siperinde yetişememektedirler. Akasyanın talep ettiği iklim şartı keskin bir güneş ziyası, uzun ve sıcak bir son bahardır. Toprak bakımından akasyanın azamî iki metre derinliğinde su sathı bulunan Valachie nin gevşek kumlu toprakları Dobrice, Baragan nın çok zengin ve çok katı topraklarından daha iyi gelmektedir. Valachie nin alçak dağlarının taşlı ve kurak toprakları akasya için vasat derecededirler.

Akasya ile ağaçlamada elde edilen başlıca netice Tunanın müteharrik kumlarının tesbiti olmuştur. Gerçi evvelce Tuna eksibeleri Fransanın eksibeleri gibi zeriyat sahalarını ve köyleri sık sık tendit eder, buralarda nebatat güçlükle yerleşebilirdi. En üstteki ince toprak tabakası mütemadiyen rüzgâr tarafından sürüklenerek çorak kumların altına gömülüdür.

Tuna nehri kenarında bir orman perdesinin kurulması eksibeleri tesbit etmekle beraber, ayrıca rüzgârdan mahfuz bir saha da husule getirmiş ve böylece köylerin yakınında mısırla diğer lüzumlu otların yetiştirilmesine imkân vermiştir.

Diğer yandan burada kurulan akasya ormanlarının büyük varidat kaynağı olduğu da unutulmamalıdır. Bu ormanların tecessümatı bütün ümitlerin fevkindedir. Paris civarında bulunan akasya baltalıklarını görmeğe alışanlar için Romanyadakilere hayret etmemek elden gelmez. Akasyanın Romanyada fazla büyümesinin başlıca sebebi zengin Alluvion kumlarının altında iki metre derinlikte su sathının bulunmasındandır.

1934 eylûlunda Cinperceni devlet ormanının aşağı yukarı ayni toprak şeraitini haiz müteaddit parsellerinde akasyanın büyüme vaziyetine ait aşağıda verilen rakamlar meseleyi daha ziyade aydınlatır:

Bir yaşındaki sürgünlerin irtifaı 3 - 6 metre arasında olup ekseri 4 metre boyundadır. Göğüs hizasındaki kutru 1.5 — 2 santimetre arasındadır.

Neşvünema kesif ve kuvvetli olup baltalık girilemiyecek bir haldedir. Tecesümat takriben 15 yaşına kadar muntazamdır. Bu yaşta akasyalar 17 - 20 metre irtifaa ve 6 - 15 santimetre kutur kazanmaktadırlar. En büyük ağaçlar 20 yaşında 20 - 22 metre irtifa, 30 santim kutur, 25 yaşında 20 - 25 metre irtifa ve 35 - 40 santim kutur göstermektedirler.

25 yaşındaki baltalıkta kesim başlar. Meselâ Cuperceni ormanı üçüncü kesimde yani ana kökler 75 yaşındadır. Birinci kesimden itibaren randıman mütemadiyen artmıştır. Meşcerelerde sıfır yaşından 25 yaşına kadar yapılan ferahlandırma kesimlerinden elde edilen hasılat ihmal edilemiyecek bir ölçüdedir.

10 yaşında bir akasya meşciresinden hektar başına 1200 ley kıymetinde 45 St.

15 yaşında bir akasya meşciresinden hektar başına 2000 ley kıymetinde 60 St.

20 yaşında bir akasya meşciresinden hektar başına 3000 ley kıymetinde 75 St.

Ferahlandırma kesimi hasılatı alınmıştır. 25 yaşındaki baltalığın kati ile bir hektarlık sahadan 12000 ley kıymetinde 300 ster yakacak odun ve 15500 ley kıymetinde 50 metre mikâp kullanılacak odun (kereste) elde edilir.

Şu'hale göre senevî hektar başına alınan varidat 1400 ley ve 200 franktır. Yani 16 lira kadardır.

Bağ ve mısır ziraati yapılan mıntakalarda mahsulün iyi olduğu yıllarda hektardan 400 ley alındığı ve bir piliç değeri 40 ley olduğu düşünülürse bir hektar ormandan yılda alınan 1400 ley çok ehemmiyetli bir netice arzeder.

Romanya Ormancılık taharriyat enstitüsü direktörü ve büyük bir akasya propagandacısı olan M. Dracea ın ismini taşıyan bir akasya meşciresi tecrüme makdi ile normal olan devir müddeti geçmek üzere muhafaza edildi.

Bu gün 34 yaşında olan bu meşcerede tecessüm henüz çok iyi olup 20 - 25 metre irtifaında 45 - 50 santim kutrunda ağaçları ihtiva etmektedir. Bu genç korunun uzun müddet müşahede altında bulunması ve bu koruya tatbik edilecek kati tefrih usullerinin mutaleası, yapılacak tecessümat tahlilleri bittabi son derece dikkate değer neticeler verecektir.

Ağaç nakliyatı bu mıntakada yolsuzluk yüzünden güçtür. Ağaç, koşulmuş öküzler veyahut beygirler vasıtasile sü-

rüme suretile çekilerek Tunanın kenarlarına naklolunmakta ve burada ormancılar bildirme gemilerle boşaltılarak depolar teşkil etmektedirler. Vaktile odun ihraç eden bu mıntaka şimdi Tuna mansabının yakınında Galatz ve Broîla kadar kazık ve gövde halinde akasya sevketmektedir.

Oltenie kumluklarında yapılan ağaçlanmalar Romanya ormancılığı için elde edilen neticelerin şah eserlerinden biridir.

Sahibi :	Umumî Neşriyat Müdürü	İdare yeri :
Türkiye Ormancılar Cemiyeti	**Fikri Kozak**	*Ankara Posta Kutusu* **252**

Recep Ulusoğlu Basımevi — Ankara

Orman ve Av

Yıl : 10 **İlkteşrin - Sonteşrin - İlkkânun** **Sayı : 10-11-12**

1 9 3 7

İçindekiler

Büyük Şef Atatürk'ün ormancılığa dair işaretleri..... ***

Türkiyede Okaliptüs ağacı ..... *Dr. Ali Kemal Yiğitoğlu*

İspanyanın Okaliptüs ormanları üzerine yapılan tetkikler ..... *E. Lamsfuss*

Okaliptüslere dair ..... *Prof. Bernhard*

Okaliptüs teşciri ..... *Prof. L. Tschermak*

Okaliptüsle orman yetiştirilmesine dair talimat..... ***

Türkiyede kereste tipleri ..... *Muzaffer Yener*

Ihlamur ağacı, faideleri ve bizdeki tahribatı..... *Halil Kutluk*

Trakyada Peçka kömürcülüğü ..... *Reşit Altuğ*

Ahşabın muhafazası ..... *Feyzi Erkin*

Turistik fanteziler:

Boğazova yaylası ..... *Kerim Yund*

Ormancılık âleminde :

I. Yurd içinde ..... ***

II. Yurd dışında :

Orman gazı .....*Arif Sanver*

Ziraat
10-I-1938
Ankara

Büyük Şef Atatürkün Ormancılığa Dair İşaretleri

Büyük Şefimiz Atatürk'ün Kamutayın üçüncü içtima devresinin açılışında irad ettiği büyük nutuk ormancılığımızın hemen ilk defa mazhar olduğu değerli bir iltifatı taşımaktadır. Mesleğimizin biricik mevzuu olan ormanlarımıza karşı Atatürk'ün gösterdikleri yüksek alâkayı memleket ve meslek hesabına sevinç ve minnetle karşılayoruz.

Koruma, işletme ve yetiştirme mevzularını toplayarak memleket için en faydalı olacak bir ormancılığı tarif eden Atatürk'ün o veciz direktifini, büyük bir salâhiyet ve bilgi ile benimseyen Hükûmetin orman işlerinde yürüteceği siyasetini de öğrenmekle derin bir itimada kavuşmuş bulunuyoruz.

Türk ormancılığının yükselişini ve Türkiye ormanlarının kurtuluşunu müjdeleyen bu sözler, orman kanununun çıkarılmasiyle takibine başlanan bu en önemli yurd işinin başarılmasına doğru durmadan, yılmadan ilerileyeceğimizi temin etmektedir.

Ormancılığımızın yeniden kazandığı değeri tebarüz ettiren A t a t ü r k ü n büyük sözlerini ve yeni hükûmetimizin programından ormancılığa ait olan kısmı bir iftihar vesikası olarak aşağıya alıyor ve okuyucularımıza sunuyoruz:

ATATÜRK'ÜN YILLIK NUTKUNDA ORMAN

«Orman servetimizin korunması hususuna ayrıca işaret etmek isterim. Ancak bunda amelî olan koruma esaslarını; memleketin türlü ağaç ihtiyaçlarını devamlı olarak karşılaması icap eden ormanlarımız muvazeneli ve teknik bir surette işletilerek istifade etmek esasiyle makul bir surette telif etmek mecburiyeti vardır. Buna Büyük Kamutayın lâyık olduğu ehemmiyeti vereceğine şüphe yoktur. »

YENİ HÜKÛMETİMİZİN PROGRAMINDA ORMAN

Şef « Orman servetimizin korunması lüzumuna ayrıca işaret etmek isterim. Ancak bunda mahallî olan koruma esaslarını; memleketin türlü ağaç ihtiyaçlarını devamlı olarak karşılaması icap eden ormanlarımızı muvazeneli ve teknik bir surette işleterek istifade etmek esasiyle makul bir surette telif etmek mecburiyeti vardır » buyurmuşlardır. Bu direktifini tayin edecek, orman işletme ve idarelerinde ucuzluğu, kolaylığı vücuda getirecek esaslar arayacağız. »

Maden sahasî programımıza göre seneden seneye artacak olan sütun ve travers ihtiyaçlarını daha emniyetle karşılayabilmek için elverişli bölgelerde yeniden Okaliptüs ormanları yetiştirmeğe ve diğer bazı lüzumlu yerlerde de ağaçlıklar vücuda getirmeğe çalışacağız.

Parti programının Devletçilik prensibi için başlıca tatbik mevzuu olarak işaret ettiği orman işletmelerine ana olacak bir malî müessese kurmayı da ön işlerimizden hesaplıyoruz.

Ziraat, hayvancılık ve orman faaliyetlerinde bilgi ve ileri görgünün büyük tesiri hükûmetimizin bu bakımdan da esaslı tedbirler almağa sevkedecektir.»

Türkiyede Okaliptüs ağacı

Dr. Ali Kemal Yiğitoğlu

Memleketimizde orman teşkil edebilen bazı ağaç nevileri vardır ki, aslında bunlar, Türkiyenin tabiî filorasına dahil değildirler, sonradan sun'î olarak bize sokulmuşlardır. Bugün bol miktarda her yerde rastlanan Akasya ve Aylantus, park ve bahçelerde zinet ağacı olarak yer alan bazı ibreli ve yapraklı ağaçlarla çeşitli çalılar için hal böyledir. İşte Okaliptüs ağacı da bu yabancı ağaçlardan biridir.

Bütün yabancı ağaç nevilerinde olduğu gibi okaliptüs ağacının da Türkiyeye girişinin dikkate şayan bir tarihi vardır. Memleketimizde okaliptüsle orman yetiştirilmek istenildiği şu sıralarda önce bütün bu yabancı nevilerin hangi şartlar altında memleketimize sokulduğuna işaret etmek, sonra da okaliptüsün tarihçesine kısa bir göz atmak faydalı olacaktır.

İlk yabancı ağacın Türkiyeye ne vakit ve ne gibi şartlar altında girdiği henüz belli değildir. Çünkü bu hususa dair elimizde hiç bir tarihî vesika yoktur. Bununla beraber ekzotik ağaç ithaline ait ilk hareketin, ormancılıkta ileri Avrupa memleketlerinde olduğu gibi, 16 ve 17 inci asra kadar dayandığı ve bu hareketi idare edenlerin de ecnebi sefir ve kançılarlariyle osmanlı imparatorluğunun vezir ve âyanı olduğu galip bir ihtimalle söylenebilir. Gerçek bugün ecnebi sefarethane ve konsoloshaneleriyle paşa konaklarının park ve bahçelerinde görülen yaşlı ekzotik neviler bu iddiamızın en canlı şahitleridir. Yalnız bu ağaçların çoğunun orman teşkil edebilen neviler olmaktan ziyade, bahçeleri süsleyen ziynet ağaçları bulunduğuna derhal işaret etmek lâzımdır.

Asıl orman teşkil edebilen ekzotik ağaçların Türkiyeye ithali tanzimatla başlar. Filhakika tanzimattan sonra başlayan demiryolu inşası faaliyeti ekzotik bazı nevilerin ithalini de peşinden sürüklemiştir. Çünkü demiryolu şirketleri devletle yaptıkları mukavele mucibince istasyonlar civarını, demiryolları kenarlarını ağaçlandırmak mecburiyetini kabullenmiş tiler. Şirketler taahhütlerini yerine getirmek için yaptıkları ağaçlamalarda ilk defa olarak toprak ve iklim metalibinin azlığı, tecessümünün çabukluğu ötedenberi Avrupada tanınmış Akasyayı ve bunun yanında Aylantusu kullanmışlardır. Akasya ve Aylantustan daha sonra olmakla beraber Okaliptüsün de ilk defa demiryolu şirketleri tarafından istasyonların ağaçlandırılmasında kullanılmış olması çok muhtemeldir. Çünkü bugün Türkiyede en yaşlı okaliptüs ağaçlarına yine istasyonlar civarında rastlamaktayız. Bu itibarla bugün Türkiyede mevcut olan okaliptüslerin yaşlarının delâletiyle bunların yirminci asrın başlangıcında memleketimize sokulmuş olması kabul edilebilir.

Okaliptüsün Türkiyeye ne vakit girdiği kat'i olarak belli olmamakla beraber, okaliptüs yetiştirilmesi için ilk teşebbüsün devlet tarafından Meşrutiyet devrinde yapıldığı muhakkaktır. Filhakika bu devirde sağlık ve ormancılık sahalarında yapılan reformlar arasında bataklıkların kurutulması, ormanların çoğaltılması meseleleri düşünülürken okaliptüsten istifade keyfiyeti unutulmamıştır. Hattâ bu zamanlar halkı okaliptüs yetiştirmeğe teşvik için ticaret ve ziraat nezareti tarafından «okaliptüs ağacı» [1] adlı altında bir propaganda risalesi neşredilmiş ve halka okaliptüs tohumu dağıtılmıştır.

Yalnız Meşrutiyet devrinde başlıyan okaliptüs yetiştirme hareketinden büyük bir muvaffakıyet elde edilememiştir. Çünki okaliptüs yetiştirilecek yerler evvelden kat'i olarak tesbit edilmediği gibi, yetiştirme işi de tamamile halkın fikri teşebbüsüne bırakılmış bulunuyordu. Umumî harbin patlamasiyle tamamiyle suya düşen bu teşebbüsten bugün elimizde Karadeniz kıyılarının bazı şehirlerindeki parklarda, devlet müesseselerinde ve nihayet bazı teşebbüs sahiplerinin bahçelerinde yetiştirilmiş olan münferit okaliptüslerden başka bir şey kalmamıştır.

Büyük harpten önce devletin müdahalesiyle canlanan okaliptüs yetiştirme işinin Cümhuriyet devrinde yine ortaya çıktığını görüyoruz. Önce onun Adapazarı bataklığını kurutmak maksadile bir defa 1928 tarihinde ele alındığını, fakat yetiştirme imkânsızlığı anlaşılınca sarfı nazar olunduğunu görüyoruz.

Yalnız aradan kısa bir müddet geçtikten sonra okaliptüs yeniden günün meselesi oluyor. Devletin endüstrileşme politikasına muvazi olarak inkişaf yönüne giren madenciliğin ilerlemesi ve bilhassa Zonguldak kömür havzasındaki istihsalâtın artması büyük miktarda sütunluk direğe ihtiyaç göstermektedir. Halbuki ne civardaki ormanlar ve ne de Karadeniz sahil ormanları bu ihtiyacı ucuz olarak karşılamaktan uzaktırlar. Diğer yandan sütunluk direk ihtiyacının çabuk ve devamlı bir şekilde karşılanması gerektir. İşte bu andan itibaren gözler yine okaliptüse çevriliyor. Çünkü okaliptüs madenciliğin lüzum gösterdiği miktar ve kalitedeki direği kısa zamanda verebilecek biricik ağaçtır. Bunun böyle olduğunu Akdeniz havzasındaki bazı memleketlerin yaptığı tecrübeler de isbat etmektedir. Yalnız burada mesele şu noktada düğümleniyor: Acaba bizde de Akdeniz memleketlerinde olduğu gibi bu ağacın yetiştirilmesine elverişli tabiat şartları varmıdır? Varsa bu yerler memleketin neresindedir?

Bu sualin ortaya konmasile ilk defa olarak Türkiyeye yabancı bir ağacın sokulmasında plânlı hareket tarzı takip edilmiş oluyor. Bu itibarla biz, bu anı Türkiye ekzotik nevilerin ithali tarihinde bir dönüm noktası telâkki ediyoruz.

1) «Okaliptüs ağacı» adlı risale Ticaret ve Ziraat Nezaretinin üç numaralı neşriyatı olarak 1336 tarihinde İstanbulda A. Serviçen Matbaasında basılmıştır. 15,5 X 23,5 ebadında 30 sahife olan bu broşürün içinde şunlar vardır:

1) Okaliptüs ağacı hakkında malûmatı tamiliye. 2) Okaliptüsün başlıca nevileri ve bunların hassaları. 3) Usulu zer'i. 4) Garsiyat. 5) Okaliptüsün ciyadeti havayı muhafazadaki mühassenatı. 6) Okaliptüsün tababette istimali. 7) Okaliptüsün mahsulâtı mütenevviası. 8) hateme.

Okaliptüsün Türkiyede yetiştirilip yetiştirilmeyeceği hakkında ilk tetkik 1935 yılında M. T. A. enstitüsü tarafından yaptırılıyor ve 1937 yılında mesele Orman umum müdürlüğüne intikal ediyor. Şimdi umum müdürlük okaliptüs yetiştirme meselesini bütün teferrüatiyle araştırdıktan sonra iş haline koymuş bulunuyor.

Türkiyede okaliptüs ağacına dair söylenenler gözden geçirilirse, şu hakikatlerin belirdiği görülür:

Türkiyenin tabii florasında bulumayan ekzotik ağaç nevilerinin memleketimize ithali çok eskiden başlamıştır. Fakat bu yabancıların bir yandan, ne memleketimize sokuldukları zaman bellidir, ve ne de diğer yandan bu iş bir maksat gözetilerek pilân altında yapılmıştır. Halbuki yabancı nevilerin ithalinde onların yetişme kabiliyetlerinin göz önünde bulundurulması, yerli ağaç nevilerine nazaran, gerek tabiat şartları ve gerekse işe yarayış bakımından, üstün kabiliyet gösteren ağaç nevileri olması gerektir.

2 — Türkiyeye ithali epey eski olduğu halde bir maksat gözetilerek plânlı şekilde orman kurulmak istenilen ilk yabancı ağaç okaliptüstür. Bu ağaçla orman tesisi için memleketimizde yapılan ön işler plânlı bir şekilde başarılmıştır. Tatbikatının da, ormancılığı ileri memleketlerin bu hususta yaptıkları tecrübeler örnek alınarak yürünülmesi lâzımdır. Bu esnada diğer ekzotik neviler üzerinde de tecrübe mahiyetinde araştırmalar yapılması unutulmamalıdır.

Biz, mecmuamızda okaliptüsle plânlı surette orman yetiştirme işine dair hazırlanan etütleri, iş talimatnamesini okuyucularımıza tarih sırasiyle veriyoruz. Bu işte muvaffakıyet derecesini zaman gösterecektir.

İspanyada Okaliptüs ormanları üzerine yapılan tetkikler

Yazan : *E. Lamsfuss* *Çeviren : Nebil*

Okaliptüsün ana vatanı olan Avustralyada yetiştirme şartları ilim âleminde belli olunca Akdeniz memleketlerinin bazılarında olduğu gibi İspanyada da bu ağaçla ormanlar kurulmağa teşebbüs edilmiştir. Çünki Okaliptüs tecessümünün çabukluğu sayesinde diğer ağaç nevilerine nisbetleçok kısa bir müddet içinde kullanacak odun ve bilhassa maden sutunu veren bir ağaçtır. Bu itibarla bugün İspanya Akdeniz sahilindeki madenlerinin işletilmesinde sun'i olarak yetiştirdiği Okaliptüs ormanlarından sutunluk direk ihtiyacını kapatmak suretiyle büyük ölçüde faydalanır. Hatta Penarryo adındaki maden şirketi direk ihtiyacını doğrudan doğruya yetiştirdiği Okaliptüs ormanlarından karşılar.

Türkiyede de maden sutunu ihtiyacının günden güne artması ve bu ihtiyacın var olan yurd ormanlarından tedarikindeki zorluk M. T. A. Enstitüsünü araştırmalar yapmağa ve bu arada memleketimizde okaliptüs ormanları yetiştirmenin imkânlarını aramağa sevketmiş ve yukarda adı geçen şirketten bazı sualler sormuştur. Burada okuyucularımıza sunduğumuz şu yazı bu sorgulardan çıkmıştır.

Bu yazı İspanyanın Cenup sahillerinde Cartagena da bulunan maden işletme şirketinin mümessili E. Lamsfuss tarafından 12 Haziran 1935 tarihinde hazırlanmış ve M. T. A. da Bay Nebil tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Cumhuriyet devrinde Okaliptüs ormanları yetiştirilmesinde hareket noktasını teşkil etmesi itibariyle bu etüdü ilk önce okuyucularımıza sunuyoruz.

İklim: Eucalyptüslerin hepsinin menşei Avusturalya olup neşvünema bulabilmeleri için oldukça sıcak bir iklime, bol miktarda güneş ziyasına ihtiyaçları vardır. Kış mevsimleri de oldukça mutedil olmalıdır. 5 dereceden aşağı olan soğuklar eucalyptüsler için zararlıdır. Mamafih bazı mütahassıslar (eucalyptüs urnigera) nın 12 santigrattan aşağı soğuklara mütehammil olduğunu kaydetmektedirler.

Gartagena, eucalyptüsler için iyi bir bölge olmayıp her kış mevsiminde derecei hararetin ekseriya — 7 ye kadar düşmesi bu ağaçlara tesir icra etmektedir.

Eucalyptüsler münhasıran toprağı oldukça zengin, alçak bölgelerde neşvünema bulmaktadırlar.

Eucalyptüslerin inkişafı için müsait olan derecei hararet hadleri şunlardır:

Azamî 39° — 41°

Asgarî (—2°) — (—3°)

Bu ağaçlar fazla kuraklığa mütehammil ise de havanın rutubet derecesi mutavassıt olan ve asgari 500 mm. yağmur düşen bölgelerde daha iyi yetişmektedir.

Arazi: Eucalyptüslerin yetişmesi için toprağın çok zengin olması lâzım geldiği zannedilmekte ise de, eucalyptüsler orta zenginlikteki topraklardan çok hoşlanırlar. Eucalyptüsler ne şistlerde ve ne de killi topraklarda neşvünema bulmazlar. Umumiyetle granitli ve silisli arazi bu ağaçlara iyi gelmektedir; derin ve gevşek topraklardan hoşlanırlar. Okaliptüsler deniz kenarındaki mıntakalarda da yetişmekte ise de tuzlu arazi bu ağaçların inkişafına mânidir.

Okaliptüs nevileri: Bir çok cinsler mevcut ise de biz yalnız en ehemmiyetli olan Euc. rostrata ve Euc. globulus nevilerinden bahsedeceğiz.

Eucalyptüs rostratanın kökü amudî şekilde olup derin topraklardan hoşlanırlar. Bu nevi Eucalyptüsler bu gibi topraklarda fevkalâde inkişaf ederler. Bir senede 4 M ve 11-12 senede 13-14 metre irtifaa kadar yükselirler. Rostrata, odunu sert ve öz kısmı kırmızı olan güzel bir ağaçtır. Mamafih bu ağacın yarılmağa fazla istidadı olması bir mahzurdur.

Euc. Globulus. Rostrataya nazaran daha nazik ve daha fazla neşvünema bulmaktadır. Kökleri ufkî olduğundan nisbeten daha az derinlikteki topraklarda yetişmektedir. Bataklık olan arazide de yetişmektedirler ve az bir zamanda bataklıkları kuruturlar. Ağacının rengi açık kurşunî olduğundan rostratanın ağacına nazaran daha az güzeldir. Mamafih daha sert ve daha az yarılmaktadır.

Neşvünema: Eucalyptüslerin senelik vasatî büyüme derecesi iklim ve arazi şartlarının az veya çok müsait olmasına nazaran pek mütehavvildir.

Eucalyptüslerin neşvüneması için normal şerait arzeden bölgelerde bir ağacın senelik vasatî büyüme miktarı irtifaca 0,80 m. ve kuturca 0,013 m. kabul edilebilir. Buna nazaran hektar başına 2000 ağacı bulunan bir meşcerenin, tabiî budanma neticesinde, hektar başına olan ağaç kesafeti 1800 e düşecektir. Bu miktar ağacın hacmi her sene 10 m^3 artacaktır. Bu eucalyptüs meşceresinden 12 senede bir **kat'iyat** yapılırsa hektar başına 120 m^3 ağaç hacmi elde edilecektir.

Mamafih bu 120 m^3 ağaç hacminin hepsi de ocaklarda kullanılmaz; çünkü hepsi yuvarlak değildir. Ağaç hacminin azamî olarak % 60 ı yuvarlak olur, mütebakisi ocaklar için kama imalinde ve yahut mahrukat olarak kullanılır. Binaenaleyh hektar başına bizi alâkadar eden randımdan 72 m^3 olur.

Ağaç dikilecek sahanın hesaplanması: Yılda 60000 m^3 ağaç hacmi elde etmek matlup olduğuna göre: her sene $\frac{60000}{72} = 833,33$ ha. lık bir sahanın kesime tâbi tutulması icap eder. Kat'iyat 12 yaşındaki meşcerelerde yapıldığına göre de devamlı işletme için 833,33 × 12 = 10.000 ha. lık bir sahaya ihtiyaç olduğu ortaya çıkar.

Bazı nikbin mütehassıslar, iklim ve arazi şartları müsait olduğu takdirde yukarıdaki ağaç istihsalini az bulmakta ve

hektar başına servetik hacim tecessümünü 94 m³ a kadar çıkarmaktadırlar. Bu miktar bizim ölçümüze göre pek fazladır.

Bazı mütehassıslar da eucalyptüslerin 8 senede bir kesileceğini kabul etmektedirler. Bir hektardan elde edileceği tahmin olunan 72 m³ ağacın yetişmesi için 8 sene kâfi geldiği takdirde, devamlı işletme için lüzumlu olan orman sahası: 833,33 × 8 = 6.666 hektara iner.

Bu sene tahminler pek nikbinane olup, şimdiye kadar Gartagena'daki eucalyptüs ormanlarından elde edilen neticelerin çok üstündedir. Meselâ Portekizde eucalyptüslerin yetişmesi için iklim çok müsait ise de hektar başına ve senede yukarıda söylediğimiz 10 m³ dan fazla ağaç elde edilmediğine kaniiz.

Hektar başına ağaç adedi: Ağaç kesafetinin hektar başına 1800 (bidayette 2000 olduğu evvelce söylenmişti.) Bu rakamı tamamile normal ve kabul şayan bulmaktayız. Toprak çek iyi olduğu takdirde çok yüksek ve dik sakların vücut bulması için bu kesafet 2.500 e çıkarılabilir. Toprak çok fena olduğu takdirde bu miktar 1200-1500e de indirilebilir.

Eucalyptüs ormanının ayni bölmesinde yapılan ikinci kat'iyattan hektar başına daha fazla ağaç elde edileceği unutulmamalıdır. Çünkü birinci kat'iyattan sonra ağaç kütükleri çok miktarda filiz vereceklerdir. Kat'iyattan sonra ağaç kütüklerine iyi bakılır ve seyrekleştirilirse, gelecek kat'iyat için daha fazla ağaç yetiştirilmiş olur. İşte bu sebepten dolayı hektar başına olan ağaç kesafetinin çok fazla olmamasını tavsiye ederiz.

Tâlî mahsuller: Ağaç hacminin hepsi de yuvarlak hacim değildir, takriben % 40 ı artık olarak kalacaktır. Bu artıkların bir kısmından ocaklarda «kama» olrak istifade edilir. Mütebakisi ise ya yakılır ve yahut kömür imalinde kullanılır.

Eucalyptüs ağacının elyafı çok kısa olduğundan bu ağacın **kâğıt hamuru** «Pâte à papier» imalinde kullanılması, bizim bildiğimize göre iyi netice vermemiştir.

Odun kömürü, bir çok sistemleri mevcut olan ve madenî fırınlarda iktisadî bir şekilde elde edilmektedir. Bizim kullanmakta olduğumuz Mağnien fırınları bilhassa tavsiyeye şayandır.

Eumalyptüsün kömürü iyidir. Meşe kömürüne nazaran daha hafif ise de, pazarlarda umumiyetle iyi bir rağbet görmektedir. Bilhassa Gazojen motörlerinin ısıtılması için çok iyidir.

Eucalyptüs Globulus'un yaprakları taktir edilerek yağlı bir esans elde edilmekte olup, bunun kıymeti terkibindeki «Cineol» miktarına göre değişmektedir. Tartısı 1000 kilo olan genç yapraklardan Gartagenada 10 Kg. esans elde edilmiştir. Bu miktar mevkie göre değişmektedir.

Eucalyptüs rostrata. Taktir neticesinde hiç bir ticarî mahsul vermemektedir. Buna mukabil bu eucalyptüsten elde edilen kömür Globulusun kömürüne nazaran çok iyidir.

Eucalyptüslerle teşcir: Eucalyptüs fidanlıkları toprağı iyi, sulanması kolay ve mahfuz bölgelerde tesis olunmaktadır. Bir hektar sahasındaki fidanlık, iyi bakıldığı takdirde 400,000 fidan yetiştirilebilir. Binaenaleyh bir ha. fidanlıkta hektar başına 2000 fidan dikilmek şartile, 200 hektarlık bir arazi teşcir edilebilir.

Bir hektar fidanlığın tesisi ve devamlı olarak işletilmesi için aşağıdaki işlerin yapılması lâzımdır:

Yalnız birinci sene zarfında: Toprağın sürülmesi ve ağaç ekilmesine elverişli bir hale getirilmesi için: 60 - 65 işçi yevmiyesi lâzımdır.

Her sene yapılması lâzım gelen işler: Tohumdan yetişmiş fidanların şaşırtılması, toprağın ikinci defa çapalanması, muzır otların ayıklanması, sulama gerektir. Bu işlerin yapılması ise 200 işçi yevmiyesine, 8500 kadın ve çocuk yevmiyesine ihtiyaç gösterir.

Tohumdan fidan yetiştirmek için 10 santimetrelik 400.000 tane kodet ve yahut daha iyisi yemiş, domates ve sairede müstamel konserve kutularının satın alınması lâzımdır.

Toprağın hazırlanmasında köklerin çıkarılması ve arazinin ekim için elverişli bir hale getirilmesi için hektar başına 500 işçi lâzımdır.

Arazinin sathen sürülmesi için 4-5 günlük zamana ve 2 ilâ 3 katıra ihtiyaç vardır. (Arazinin sertliğine tâbidir). Ağaç yerlerinin tesbiti, ağaç çukurlarının açılması için 20 gündelik gerektir.

Fidanların hazırlanan çukurlara nakli ve dikilmesi de 16 gündelik ister.

Fidanlıklarda yapılacak temizlik: Fidanlıkların tesisinden itibaren 2 ve yahut 3 senelik bir zaman geçinceye kadar, fidanlık sahalarının temizliğine devam edilmesi tavsiye olunur.

Ağaçlar arasındaki toprakların sathen sürülmesiyle faydalı bir surette yapılan bu temizleme ameliyelerinde hektar başına: 1 işçiye, 2 katıra ve 3 günlük bir zamana ihtiyaç vardır. Bu temizlenme ameliyesinin genç ağaçların büyümesine çok faydası vardır.

İşletme: Eukaliptüs ormanlarının işletilmesi (ağaçların kesilmesi ve yontulması) imkân olduğu takdirde mukavele ile yapılmalıdır.

Dip kuturları 22 - 25 olmak üzere yevmiye balta ile 40 - 50 ağaç kesilebilir.

Budama ağaçların vaziyetine göre değişir. Yevmiye vasatı olarak 25 - 30 ağaç budanabilir.

Yaprakların yakılma ameliyesi de ağaçların vaziyetine tâbi olup yevmiye takriben 1/2 hektarlık sahada bulunan ağaç yaprakları yakılabilir.

Hülâsa bir günde yapılan iş miktarı şudur:

50 dane ağaç kesilerek dallarından temizlenebilir veya 200 adet tomruğa taksim olunur veya

7 - 8 ster yakacak odun hazırlanır,

100 demet yapılır.

350 - 450 dgs. (Mağnıya fırınlarında kullanılacak) odun kömürü elde olunur.

Ormanların hüsnü idaresi : Ormanların hüsnü idaresi için yapılacak işler pek çok değildir. Bu işlerin en mühimmi filizleri seyrekleştirme ameliyesidir. Buna

«Depressage» tâbir olunur ve filizlenmenin az ve yahut çok olmasına göre, ağaç kesildikten 2 dd 3 sene sonra yapılır. «Depressage» erken yapıldığı takdirde, ikinci bir «Depressage» ameliyesinin yapılmasına ihtiyaç hasıl olmasından korkulabilir. Bu ameliyede hektar başına 20 işçi yevmiyesi isabet eder. Elde edilen dal demetleri ve ince ağaç parçaları ancak alât ve edevat sapları imalinde kullanılmakta ve yahut yakılmaktadır. Başka bir şekilde bunlardan istifade edilememektedir.

Sahası bahsettiğimiz büyüklükte olan bir eucalyptüs ormanı mütemadi bir şekilde tesis olunmamalıdır.

Eucalyptüs ormanının yangının sirayetine mâni olacak şekilde geniş ve muntazam yollarla parsellere ayrılmalıdır. Ormanların işletilmesinden ziyade bunların korunmasına ehemmiyet verilmelidir.

Yangının sirayetine mâni olmak için tesis olunacak yolların genişliği vaziyete göre değişir (vasatî olarak 30 - 40 mı. arasındadır). Bu yolların hüsnü idamesi için fazla olarak hektar başına 35 işçi yevmiyesine lüzum vardır. Bu yolların senelik idare masrafı olarak hektar başına asgarî 2 işçi yevmiyesinin verilmesi lâzımdır.

Okaliptüslere dair

Yazan : Prof . Bernhard — *Çeviren : Dr. Rıdvan Pınar*

Türkiyede maden sutunu ihtiyacını karşılamak için Okaliptüs ormanları tesisi mesele olduktan sonra Ziraat Vekâleti de Türkiyede Okaliprüs yetiştirilmesinin imkânı olup olmadığını o zaman Vekâlet Orman Müşaviri olan Prof. Bernhard'dan istemiştir. Prof. Bernhard da aşağıya koyduğumuz 3 Ağustos 1937 tarihinde hazırladığı bir raporunu Vekâlete sunmuştur.

Bu raporda sırasiyle A. Philippis ve Pavari'nin L'alpe mecmuasının 1935 yılına ait Mayıs - Haziran sayılarımızda çıkan:

1 — Okaliptüsler kendi vatanlarında 2 — Okaliptüslerin kürrei arzdaki intişarı üzerine tarihî araştırmalar 3 — İtalyada Okaliptüs yetiştirme imkânları 4 — Okaliptüserin dikilme ve bakılması 5 — Yetiştirilmesi şâyânı tavsiye olan muhtelif okaliptüs cinsleri üzerine malûmat» adlı yazılarından hulâsalar verilmiş ve sonuna da mutahassıs «Türkiyede Okaliptüs yetiştirilmesi üzerine mütalâaların neticeleri» diye bir kısım ilâve etmiştir.

Okaliptüsler kendi vatanlarında 1)

Okaliptüs cinsleri; Avusturalyada, Tasmanien, Noykina ve Osean küçük adacıklarında takriben 10 - 42 derece arzı cenubîde olmak üzere kendi vatanlarında sayılırlar. Bu havalide Xerophyt ormanlarında bir çok okaliptüs nevileri mevcuttur.. Bu cins ormanlar, kış yağmurları olan ve yazın uzun bir kurak periot geçiren dünya kıt'aları üzerinde sert yapraklı pırnar meşesi, zeytin, okaliptüs gibi ağaçlardan müteşekkildir. Savan ormanlarında okaliptüs ve akasya ağaçları daha galip bir mevkie geçebilmek için birbirlerile mücadele içindedir. Ratıp olan yerlerde okaliptüs, biraz daha kurak iklim arzeden sahalarda ise akasya galip mevkide bulunurlar. Avusturalya kıt'asının cenubu garbi, cenup ve cenubu şarki sahilleri okaliptüsün vatanıdır. Hakikî sahil mıntakalarında, fazla teressübatı ceviye tesiri ile büyüyen okaliptüs cinsleri buralarda yerli sayılır. Ve Türkiye için de ancak mevzubahs olabilir. Buna karşılık daha dahillerde, gerek teressübatı ceviyenin azlığından ve gerek hararetin kifayetsizliğinden dolayı iyi bir neşvünema gösteremiyen okaliptüs envaının Türkiyede yetiştirilmesi mevzubahs olmamalıdır.

1) Düşen yağmurların miktarını nazarı itibara almak şartile Lane - Poole'ya

1) L'alpe'den hülâsa: Mayıs- Harizan 193 S. 199 - 201.

göre en iyi sonuçlar 600 - 750 milimetre yağmur düşen mıntakalarda bulunmaktadır.

3) Suhunet nazarı itibara alırsak bu ağaçların orman bakımından en iyi okaliptüs meşcerelerinin bir yaz ayında vasatî suhunet derecesi + 26 santigrata baliğ olan sahalarda teşekkül ettiği görülür. En sıcak yaz ayının yukarıda görülen suhunet derecesi ise en soğuk kış ayının vasatî + 10 santigratına tekabül eder. O dereceye suhunetin düşmesi pek ender ahvalde olur. Dağ mıntakalarında büyüyen okaliptüslerin iklimi müstesna olmak şartile Avusturalya kıt'asında yetişen okaliptüs iklimi bahri muhitlerin tesiri altında bulunan Akdeniz iklimine çok uymaktadır. Bu suretle Kendrew'e göre Melburne iklimi Riviera ikliminin bir mukabilidir. Yalnız Avusturalyada bulunan adı geçen bu havalinin kış ayları Avrupadakilerinin kışlarına nazaran daha yumuşaktır.

Avusturalya kıt'asından gayri yerlerde yetiştirilmesi tavsiye edilebilecek olan okaliptüs nevilerini Troup berveçhi âti ayırmaktadır:

1) **Serin ve ratıp iklimler için:** E. Gigantea, E. Globulus, E. Maideni, E. amygdalina (bu sonuncu toprak bakımından çok daha kanaatkârdır.)

2) **Teressübatı ceviye miktarı 750 - 1000 milimetre olan mutedil hararetli iklimler için:** E. botryoides, E. calophylla, E. saligna, E. tereticornis, E. cladocalyx, E. gomphocephale, E. crebra, E. resinifera (Sondan 4 tanesi toprak mikrobiolojisi bakımından kanaatkârdır.)

3) **İklimi mutedil hararetli olup rutubetli ve yahut bataklıklı topraklarda :** E. robusta, E. rostrata, (Bu, bataklık arazi için en şayanı tavsiye olanıdır.) E. rudis (Bu da tuzlu topraklarda yetişebilir.)

4) **İklim mutedil hararetli olup toprak kurudur:** E. occidentalis, E. salmonophloia, E. microtheca, (Killi topraklarda yetişebilir.)

Avusturalyada gayet iyi yetiştiği halde oradan başka yerlere naklolunduğu zaman çok fena büyüyen bazı neviler de vardır. Meselâ E. marginata vatanında çok mükemmel büyümesine mukabil götürüldüğü yerde muvaffakıyet gösterememiştir. Buna karşılık E. globulus, E. rostrata, E. saligna ve E. tereticornis gibi cinsler de yabancı yerlerde muhite güzel uymuşlar ve iyi bir inkişaf arzetmişlerdir.

Okaliptüslerin soğuğa tahammül derecelerine göre Troup aşağıdaki taksimi yapmaktadır.

1) **Soğuğa mukavim:** E. alrina, E. gunnii.

2) **Oldukça mukavim:** E. amydgalina, E. maideni, E. viminalis,

3) **Muhtelif suhunet derecelerinde hassas:** E. botryoides, E. cladocalyx, E. resinifera, E. rostrata, E. rudis, E. saligna, E. tereticornis, E. globulus,

Kuraklığa mütehammil cinsler de şunlardır : E. cladocalyx, E. melanophloia, E. resinifera, E. salmonophloia, E. salubris, E. sideroxylon,

Buna mukabil aşağıdakiler de kuraklığa karşı hassastır: E. globulus, E. obliqua, E. saligna.

Okaliptüslerin kürrei arzdaki intişarı üzerine tarihî araştırmalar [2]

Okaliptüs yetiştirme ve büyütme üzerine **1855 den beri İtalyada 1860-1870 den beri Portekizde ve İspanyada [3]) ve 1859** 1860 senelerinde Tunus'ta, Marokko'da ve 1865 den beri Mısırda (Mısırda büyük mikyasta bu işlerle uğraşma 1872 den beridir), 1876 dan beri Kap'ta, 1885 denberi de Habeşistan'da tecrübeler yapılmaktadır. [4])

Şimalî Amerikada okaliptüs yetiştirmeğe müteallik tecrübeler 1856 senesinde başlamıştır. Yalnız 1910 senesinde Kaliforniada 9300 hektarlık saha bu ağaçla kapatılmıştır. Ve bu tarihten beri de her sene takriben 10.000 hektarlık okaliptüs teşciri yapılmaktadır. Dikilen ağaçların verdiği haşep maddesi sanayide ve travers olarak demir yollarında kullanılmaktadır.

Ekilen okaliptüs nevileri şunlardır:

Eucalyptüs Globulus, E. cladocalyx, E. Rostrata ve E. tereticornus.

Bu ağaç orta ve cenubî Amerikada ilk defa 1867 senesinde Arjantine sokulmuştur. Hali hazırda yalnız Arjantinde değil, Brezilyada ve Şilide yetiştirilmektedir. Brezilyada ve bilhassa Sao - Paulo da büyük mikyasta gars edilmekte olup Sao - Paulo hükûmeti senevî ihtiyacı olan 1.500.000 adet şimendifer traversini bu ağaçtan elde etmeğe matuf bir teşcir hareketi yapmaktadır.

Avrupada ormancılık bakımından ehemmiyetli okaliptüs teşcirine Portekizin Atlantik eyaletlerile şimalî İspanyada ve Andalusien'de tesadüf olunur. İspanya ve Portekiz yarım adasında bugün, Gonzales Vasques'ye göre 30,000 hektardan fazla okaliptüs ormanı mevcuttur. Bunun takriben 20,000 hektarı Biscaya körfezi civarındaki eyaletlerde bulunmaktadır. Bu kadar ormanın bir sene zarfında verdiği tecessümatın 1,000.000 metremikâba baliğ olduğu söyleniyor.

İtalyada okaliptüs yetiştirme imkânları [5]

İtalyada okaliptüs yetiştirme 1870 senesinde başlar. İlk defa bu ağacın dikilmesi sıtmaya karşı mücadele maksadından ileri gelmiştir. Okaliptüslerin sıtma-

2) L'alpe'den hülâsa: Mayıs-Haziran 1935. Sahife 201 - 205.

3) Dr. Leo von Boxberger Malaga eyaletinde dikili bulunan yerli ağaçlar hakkında D. D. G. 1931 den bildirimler. Sahife 309.

Şoseler için gümüşi kavağa okaliptüs büyük bir rakiptir. Zira beriki gümüşi kavak kadar seri büyümekte ve ayni zamanda çok iyi bir haşep maddesi vermektedir.

Keza Casuarina Equisetifolia ağacı, hattı üstüvaya olan vaziyeti itibarile cenubi İspanyaya çok benzeyen Adana havalisinde büyük bir muvaffakıyetle yetiştirilmiştir.

4) 2424 metre denizden yüksek olan ve 9 derece arzı şimalide bulunan Adisababaya senevi 1260 milimetre yağmur düşmektedir. Mayıs en sıcak ayı olup suhunet vasatisi 17.9 santigrattır. Temmuz en serin ayıdır. Suhunet derecesi bu ayda 13.7 santigrada baliğ olmakla beraber düşen yağmurlar 300 milimetredir. Vaziyeti iklimiyesi yukarıda anlatılan Adisababa hakkında Berlinde doktor Marcus ağızdan şöyle anlatıyor: burası okaliptüslere bürünmüş bir yerdir.

5) L'alp'den hülâsa: Mayıs-haziran 1935l Sahife 203-205.

ya karşı olan tesirlerinin yanlışlığı tamamen anlaşılıktan ve bilhassa yetişen sakların halecanı olduğu görüldükten sonra büyük mikyastaki ekme işi haddi asgarîye indirilmiştir. Yalnız Sardunyada bir maden şirketi ile profesör Pavari okaliptüs yetiştirmiye devam etmişlerdir. Bu ağacı yetiştirmekten maksat, ilk plânda İtalya devlet demiryollarına lâzım olan traverst temin etmek ve Eritera ve Pripolitanien'de ise kuvvetli rüzgârları tutmaktır.

Halen İtalyada okaliptüs garsı yine büyük mikyasta devam etmeğe başlamıştır. Buna rağmen yapılan bu teşcirin nihayet tecrübe hududunu aşmadığı ve muvaffakıyetli büyük bir teşcir hareketine henüz inkılâp etmediği görülmektedir.

Bugüne kadar yapılan araştırma ve tecrübeler İtalyanın her tarafında, bu ağacın iktisadîlık bakımından ayni derecede muvaffakıyetli bir netice vermediği anlaşılmış ve şu sonuçlar müşahede edilmiştir:

1) Avusturalya steplerinde ve yahut Savanne mıntakalarında yerli olan şüceyrat derecesinde büyüme kabiliyetli okaliptüsler İtalyada hiç bir şeye yaramıyor.

2) Avusturalya dağlarında yerli olarak büyüyen okaliptüs envaının İtalyada tecrübesine devama cesaret bırakmamıştır.

3) Bugüne kadar İtalyada yetiştirilmiş olan ve faydalı olduğu görülen okaliptüslerin kış soğuklarına karşı çok hassas oldukları ve oldukça serin bir toprak istedikleri sabit olmuştur.

Şu hale göre okaliptüs ağacının muvaffakıyetle yerleşebilmesi için iki mühim faktör mevcut olup bunlardan birisi kış soğukları diğeri rutubet miktarıdır.

İtalyada limon ve portakal ağaçlarının bulunduğu veya bunların yetişebildiği mıntakalarda okaliptüsün de yetişeceği tahmin olunur.

Lâzım olan asgarî rutubet miktarı İtalyada senevî 600 - 700 milimetredir. Ayrıca toprak sathında freatik bir tabaka olmalıdır. Senelik rutubet vasatîsi pek müstesna ahvalde mutedil iklimler için 350 -400 ve suptropik iklimlerde ise 500 milimetreye kadar düşebilir. Freatik tabaka toprak sathının altında bulunan suyun şariyet ile yukarı çıkmasına müsaade eden tabakadır. Freatik satıh, yalnız seviyesi yukarıda olan tahtelarz sularda, toprağın cinsine göre, nebat köklerinin bulunduğu kısımlara ve toprak sathına kadar vasıl olabilir

Okaliptüslerin yetişip büyüyebilecekleri mıntaka kendi vatanlarında olduğu gibi yalnız Lauretum zonudur.

Pavari İtalyada okaliptüsün muvaffakıyetle tutunabileceği sahaları aşağıdaki şekilde tavsif etmektedir.

1) Senelik suhunet vasatîsi 15-23 santigrattır. En soğuk ayın vasatî suhuneti 7 santigrattan aşağı düşmemeli ve 8 - 10 santigrat arasında bulunmalıdır.

Asgarî suhunet vasatîsi 4 dereceden aşağı düşmemelidir.

2) Okaliptüs, Sicilya sahilleri ile dahilde bulunan manatıkta takriben 300 - 500 metre yükseğe kadar çıkar. Sardunyanın, Riviyeranın sahilleri ve vâdilerile alçak dağları okaliptüs büyümesine müsait olduğu gibi Ceneve'nin şark tarafları ve imparatorluğun öbür tarafı keza okaliptüs için elverişlidir.

Diğer yarım adada aşağı zon; Teraciana'dan başlıyarak bütün cenup sahili boyunca devam ve şark hudut noktası olarak tâ Brendizi ve Bari'ye temas ile şimalde, memleketin en üstündeki son nokta Gargano'da nihayet bulur. Dahilde okaliptüs zonu 200 - 300 metre yükseğe kadar gider. Buna rağmen muvaffakıyetle yetişme ve büyüme sahil taraflarına münhasır kalır.

Muhtasaran söylemek icap ederse; Pavari'ye nazaran İtalya'da şuralarda okaliptüslerden iyi neticeler almak mümkün olur.

1) Üzerinde halen ziraat yapılmıyan ve suculuk bakımından ilerisi için de ziraate elverişli olmıyan bataklık düz arazide okaliptüs gars olunur.

2) Cenubi İtalyadaki tepelik arazide ve İtalyan adalarında dikmek muvafıktır. Nehirlerin aktığı istikamete muvazi arazide de büyük muvaffakıyet vâdeder. Zira buralarda çabuk büyüyen Robinya, kavak, söğüt gibi diğer ağaç cinsleri yaz güneşinin harareti altında çok müteessir olurlar.

3) Mahdut miktarda olmak şartile yeniden açılmış olan arazide ora halkının odun ihtiyacını bir dereceye kadar karşılamak maksadile okaliptüs dikmek uygundur.

4) Deniz kenarında veya içeriye doğru giren oynak kumlu sahalarda okaliptüs garsiyatı çok gayri müsait bir sonuç vermiştir.

Okaliptüslerin dikilmesi ve bakılması [6])

Okaliptüsler 5 - 10 sene zarfında tohum vermeye kabiliyetli bir hale gelirler. Bu itibarla yapılan teşcir sahalarındaki okaliptüs ağaçlarının tohumlarından kıs;a bir zaman sonra istifade etmek imkânı mevcuttur. Ağaçların üzerinde bulunan tohumları elde etmek için en iyisi, ince dalları kırmak ve bunların üzerinde bulunan yaş tohumları topladıktan sonra kâğıtlar üzerinde ve bol havalı yerlerde kurutmaktır. Ancak tohumlar kurutulurken hiç bir zaman güneşe arzedilmemelidir. Tohumlar her gün karıştırılır ve ihtimam ile muamele edilirse bu takdirde 14 gün zarfında tamamen hazırlanmış olur. Ağaçlar çiçek açtıktan 10 - 12 ay sonra tohumlar olmuş bir hale geldikleri için tohum toplama şubat ve mart ayları içinde yapılır.

Tohumların ekimi şubat ve mart ayları zarfında, şayet orası donlara maruz ise o zaman mayıs ayında olur. Tohumlar ya yastıklara veyahutta 10X4X60 eb'adındaki sandıklara atılır. Tohumların intaşını temin edecek toprağın çok ihtimamla hazırlanmış elekten geçirilmiş ve tertip edilmiş olması lâzımdır. Tohumlar atıldıktan sonra, üzerlerine elek ile toprak elemek suretile kapatılır. Tohum kum ile karıştırıldıktan sonra da serpilebilir. Vasati olarak 25 - 60 gram tohum atmak için bir metre murabbaı yere lüzum verdir.

Takriben 14 gün sonra okaliptüs fideleri görünmeye başlar. Tohumlar intaş

6) A. Philippis'den

etikten sonra bunların sulanması çok muntazam bir surette olmalıdı. Toprak, gündüz orta derecede ratıp ve geceleri kuru tutulmalıdır. Bu itibarla akşam üzeri sulamak doğru değildir.Tohumların atıldığı dakikadan itibaren, gerek yastıklar ve gerek yukarıda adı geçen sandıklar, sühunetin ani olarak çoğalması ve azalmasına karşı korunmalıdır. Bunun için de fidanlıklarda kullanılması mutad olan usul tavsiye olunur (Üzerini örtme).

Fidecikler muayyen bir hadde kadar büyüdükten sonra bulundukları yerlerden çıkarılır ve başka mahallere dikilir. Burası ya yastık veya sandık veyahut ta kutu 10 - 12 santimetreden yukarı saksıdır. 40 - 50 günlük ve 5 - 10 santimetre yüksekliğinde olan fideler yastık veya sandıklara dikilir. 20 - 25 günlük ve 3 - 5 santimetre tulünde olanlar ise saksılara şaşırtma yapılır. Fakat bu sırada fidelerin nazik ve ince olan köklerini zarardan korumak için çok dikkat etmek lâzımdır. Keza yerleri değiştirilen fidanlar da sühunet ekstremlerine karşı korunmalıdır.

Repikaj yapıldıktan altı veya 8 ay sonra fideler artık kâfi derecede büyümüş olacaklarından asıl yerlerine naklolunabilir. Fidanların dikimi kânunu evvel ile şubat arasında olmalı ve daha evvel iyi hazırlanmış veyahut güzel sürülmüş toprağa garsedilmelidir. Şimdiye kadar hemen ekseriya fideler, köklerin etrafındaki toprakla birlikte dikilmekte idi. Fakat yapılan ecrübelerin sonunda, topraktan tecrit edilmiş köklerin de tuttuğu ve büyüdüğü görülmüştür. Bu gün bilhassa teşcirin ucuz olması bakımından, sonradan sulanması lüzumlu olsa bile, doğrudan doğruya basiretli hareket etmiş olmak için fidelerin iki tomurcuk kalana kadar budanmış olması elverişlidir. Teşcirde ağaçların arasına verilecek mesafe süratli büyüme kabiliyetlerile alâkadardır. Çabuk büyüyen cinsler serin topraklarda 2,5 - 5 metre aralıkla dikilmelidir.

İlk 2 - 3 senesinde fidelerin iyi inkişaf edebilmelerini temin bakımından muzır otlardan ayırma ve temizleme çok büyük fayda verir. (Kurak arazide buna her halde lüzum vardır.) Genç fidanların dal ve budaklarından ayrılması, temizlenmesi ve kat'ı ziyaiye tâbi tutulması, muhakkak lâzımsa, yapılmalıdır. Basit baltalık tarzında idare olunacaksa buna dair umumî mahiyette söylenmesi lâzım kaideler hemen yok gibidir. eğer yakma odunu elde olunacaksa bu takdirde 5 - 6 senelik bir devirle kat'iyat yapmak muvafıktır. Buna mukabil kerestelik odun veya direk almak matlup ise 25 - 35 senelik bir devir vermek icap eder. Telgraf direkleri 10 - 12 senede elde olunabilir. Fakat 5 - 6 sene sonra her halde bir kat'ı ziyai yapmalıdır. Demir yolunda kullanılan traversler için-se sağlam ve sert haşep elzem olduğu için her halde 20 senelik bir devir vermek uygundur.

Okaliptüs ağacı şah ve filiz vermek hassasına, uzun zaman devam etmek şartile, malik olduğu için hemen alelekser bütün okaliptüs ormanları basit baltalık halinde idare olunur. Fakat diğer taraftan yapılan tecrübeler, 20 seneden yukarı devirle idare olunan okaliptüs ormanlarında köklerin şah ve filiz vermeğe kabiliyetlerini şayanı dikkat derecede azalttığını göstermiştir. Bunun için ekseriya katiyatın taaküp etmesi kısa zamanlanda olur.

İ l k a h k e y f i y e t i :

Okaliptüslerde, birbirlerine benzemeyen cinslerin telkihi (melez nesil alma) çok muvaffakıyetle yapılıyor. Bu şayanı dikkat ilkah hususiyeti bilhassa tatbikat sahasında çok işe yaramaktadır. Zira birbirine benzemiyen iki cinsten alınan melez, kendisini meydana getiren cinslerin kabiliyet ve mukavemetlerine nazaran daha iyi evsafı ibraz etmektedirler. Meselâ Avustralyadan getirilen, cinslerin verdiği melez daha çabuk büyümekte ve iklime daha iyi uymaktadır. Okaliptüslerden melez cinsler elde etmek meselesi bilki okaliptüs biyolojisinin çok enteresan bir bahsi olurdu. Fakat burada bu mevzu üzerine daha ziyade söz söylemek lüzumsuzdur. Yalnız şurada okliptüs rostrata ile E. rudus'in vermiş olduğu E. algetiensis ismindeki melez kendi başına Tunusta çoğalmış ve orada büyükçe sahaları istilâya başlamıştır. Keza İspanya ve Portekiz yarım adasında, Pavari tarafından, bir takım kuvvetli büyümüş melez okaliptüsler görülmüştür.

N e b a t î v e h a y v a n î d ü ş m a n l a r ı :

İtalya'da şayanı zikir bir zarar mevcut değildir. Buna mukabil diğer memleketlerde gerek hayvanî ve gerek nebati düşmanları olduğu bildirilmektedir. Böcekler içinde okaliptüse çok zararlı olan Gonipterus scutellatus isminde bir haşere ile Brezilyada sarı bir cins karınca Atta sexdens görülmüştür.

Yetiştirilmesi şayanı tavsiye muhtelif okaliptüs cinsleri üzerine malûmat 7)

1) E. Amygdalina (Labil)

- 10 ilâ -- 11 derece kış soğuklarına tahammül eder. Her nevi toprak üzerinde yaşadığı gibi kireçli topraklarda da büyür. Toprak dahilinde muayyen bir hadde kadar bulunabilecek tuza da tahammülü vardır. Haşebinin kullanma derecesi ortadır. Ve dahilî kısımlar yapılmasında yer bulur. Rengi açık esmerdir.

2) E. botyryoides (Smith).

Şiddetli kış soğuklarile uzun zaman devam eden kuraklıklara tahammül edemez. Ratip topraklar ister.

Çabuk büyür, iyi büyüme şartları içinde iyi haşep verir, gölgesi kesiftir. Bulunduğu mevkie bir güzellik bahşeder. Odununun sikleti izafiyesi 1.6 olduğundan ağırdır. Rengi açık kırmızıdır. Çok siklete tahammül eder. Ve dayanıklıdır. Elyafı kalın cidarlıdır. Derununda az mesamat mevcuttur.

3) E. oladocalyx (F. Y. M)

Sühunet : Kış soğuna tahammül edemez, en çok 1 ilâ 2 dereceye kadar büyümesine devam eder. Kuraklıkta da, çok sıcakta da (Şimali Afrika'da ve Amerikada) da büyür.

Toprak : Toprağa karşı hususî mata-

(7) L'Alpe'den hülâsa: Mayıs- haziran 1935. Sahife 210 - 228.

ihtiyaç yoktur. Çok kanaatkârdır. Buna rağmen Kaliforniyada 15 sene içinde 20 metre irtifaı bulur. İtalya'da Cosenza da büyüme bakımından E. rostrata'nın arkasından gelir. Okaliptüs rostrata burada daha fazla bir büyüme gösterir ve daha az hassastır. Odunu ağırdır, Avustralya'da gemi inşaatında ağacı pek makbuldür.

3) E. globulus (Labill).

Sühunet: Soğuğa karşı pek o kadar mukavim değildir. En çok - 5 ilâ - 6 santigrat kış soğuğuna tahammül edebilir. Okaliptüs globulus Avustralya'da kış ve yaz bol rütubet düşen ve umumî teressübatı ceviyesi bütün aylara muntazam dağılan yerlerde yetişir. Neusudwal'in ratıp vadilerile yamaçlarında iyi büyür. Odununa Avustralya'da Palogums derler. Haşebi gerçi Avustralya'da mergup ise de okaliptüs odunlarının en iyisi değildir. Odunu kolay işlenebilir. Su inşaatında, ağır işlerde kullanılmakla beraber travers olarak istimalde iyi olmadığı anlaşılmıştır. Haşebi orta derecede inşaat ve mahrukat odunu sayılabilir. Buna rağmen Globulus'un odunu İspanya'da (Garganta) da ve Sardunya'da (Gennamari İngurtosu) da maden sutunu olarak kullanılmaktadır.

Büyüme vaziyeti müsait topraklarda 80 metre yükseğe ve iki metre kutra kadar büyüyebilir. Genç ağaçların verdiği sah ve filizlerin senelik tecessümatı şayanı hayrettir. Kaliforniya'da beher hektarda senede 400 metre mikâp tecessümat olduğu iddia olunmaktadır.

Sah ve filiz verme kabiliyeti fevkalâde kuvvetilidir. 4 - 5 sene şah ve filizler 14 - 15. ve vasati olarak 12 - 14 metre kadar boy verirler. İtalya'da Roma civarında Trefotnane mevkiinde 28 yaşındaki okaliptüslerin 29.5 metre orta irtifaı ve 23 santimetre orta kutur iktisap ettikleri ve 14 yaşında, 19.5 metre orta irtifaı ve 14 santimetre orta kutur aldıkları görülmüştür. Bu ağaç iyi tecessüm edebilmek için her halde kapalı meşcereler içinde büyümek istiyor.

İtalya'da bu cins okaliptüsün yetiştirilmesi etrafında yapılan tecrübeler, bunun çok müşkülpesent bir ağaç olduğunu ispat etmiştir. Zira İtalya'da ratıp ve derin topraklarla en düşük suhunet derecesi - 5 ilâ - 6 dan aşağı düşmeyen mutedil kışlar ister.

5) E. gomphocephala (D. C.)

Sühunet: Don yapmayan mülâyim kış ile senede 700 - 800 milimetre yağmur ister. Buna mukabil yazın uzunca kuraklığa dayanır.

Toprak : Cenubu garbî Avustralyada kumlu, içinde molazu bulunan topraklarda büyür. Hatta derununda fazla miktarda kireç bulunan topraklara bile tahammül eder. Söylendiğine göre kuru iklimlere, soğuk kışlara ve gıdasız topraklara bile uyarmış.

Odunu : çok iyidir. Toprak içinde ve suda çok dayanır, gemi inşaatında, kazık halinde istimale, demiryolu traverslerinde pek kıymetlidir.Haşebinin rengi açık sarı olup sudan ağırdır. Sıkleti izafiyesi 1.6 ilâ 1.7. Elyafı ağırdır. Bundan dolayı kolay işlemez. Lâkin yarılma tehlikesi yoktur.

Büyümesi: Güzel bir ağaçtır, 36 metreye kadar büyür, Kaliforniya'da 24 yaşında iken 20 metre boy iktisap etmiştir.

Yetiştiği yerler: Cenubî Afrika: Kısmen donlara karşı hassas ve bazan da mukavimdir.

Cenubî İspanya: Malaga eyaleti dahilinde bulunan Guardarmar del segura seyyar kumluklarının kapatılmasında kullanılmıştır. Trabolusta iyi büyümüştür, rüzgâra karşı mukavimdir Step sahalarda kuraklığa, kış soğuğuna, toprakta bulunan tuza karşı çok mütehammildir. Fakat pek ağır büyür, iyi topraklarda tecessümatı iyidir.

Roma'da fazla kışlarda bir şey olmamıştır. 5 sene zarfında 7 mere orta irtifa ve 8 santimetre orta kutur iktisap etmiştir.

6) E. maideni (Fr. v. M.)

Sühunet : Okaliptüs Globulus'e nazaran daha az soğuğa mütehammildir. Fakat rütubet talep eder.

Odunu : Okaliptüs Globulus'e, gövdesinin şekli ve haşebinin iyiliği itibarile faiktir. Bazan, mevzi ahvalde Globulus'e karşı daha fazla iklimî hâdiselere mukavemet gösterir.

Yetiştiği yerler: Avustralya'da Viktoria ve Neusüdwales Devletleri arazisi dahilinde 600 metre irtifaı bulunan bütün tepe ve dağları kapatır. Fakat fazla rütubet ister. Yağmurları 1000 milimetreyi bulan yerlerde 45 metre irtifaı bulur.

Cenubî Afrika : Burada 1906 senesinden beri yetiştirilmektedir. Tulen tecessümat senede 120-220 santimetreye baliğ olur. Soğuğa karşı, okaliptüs Globulus'e nazaran daha az mukavimdir. Haşebi maden kuyularındaki inşaatta ve tenkiye edildikten sonra telgraf direği olarak kullanılır.

İalya'da : Sardunya'da 1925 senesinden beri yetişmektedir. Sicilya'da iyi büyür. Bilhassa Mesina'da çok iyi inkişaf eder. Burada on sene zarfında 7 metre orta irtifa ve 10 santimetre orta kutur, iktisap emiştir. Rüzgâra rağmen düz büyür. Ve elyafında eğrilik yoktur. Okaliptüs maideni Roma civarında sathî köklüdür. Gerek bu sebepten ve gerek fazla yapraklı olduğundan rüzgâra karşı devrilme tehlikesine maruzdur, Denizden gelen sert rüzgârlar yapraklarının inkişafına mâni olur. Sathî topraklara bu sebepten dolayı yaramaz..

7) E. resinifera (Smith).

Sühunet : Ratıp, Sübtropik iklim ister, teressübatı ceviyesi az mutedil iklimlere ve yaz kuraklığına tahammül edemez.

Odunu : Kırmızı mahun ağacı tesmimiye olunur, güzel kırmızı reklidir, sert, ağır ve mukavim olup. çok dayanır. Gemi, ebniye ve demiryol inşaatına pek elverişlidir.

Yetişmesi : Avustralya'da en ziyade intişar etmiş bir okaliptüs nevidir. İntişar sahaları Avustralya'da sahili mıntakalarına inhisar etmiştir. Dünyanın her bir tarafına, yetiştirilmek üzere götürülmüş ise de çok az yerlerde muvaffakıyet göstermiştir.

Cenubî Afrika : Burada kuraklığa karşı mukavemet ettiği görülmüştür. Çabuk büyür, fakat odunu Afrika'da Avustralya'da olduğu kadar dayanıklı değildir. Bu itibarla Afrikada bu nevin yetiştirilmesi çok tahdit edilmiştir.

Florida: Burada —2 ilâ —7 sühunete tahammül etmektedir.

İtalya'da : Ender ekilmiştir. Alınan

sonuçlar tohumun getirildiği yere göre pek değişiktir (Tohumun menşeine göre).

Avustralya'dan getirtilen tohumlardan elde edilen fidelar az mukavemet göstermektedirler. Buna mukabil Afrika veya Avrupada yetişen ağaçlardan elde edilen tohumların verdiği fidanlar daha mukavim görülmüştür. Sureti umumiyede okaliptüs Resinifera İtalya'da orta derecede muvaffakiyet gösteren bir ağaç vasfını almıştır. Bu nevi okaliptüs toprak ve iklimden çok seyler istemesi itibarile müşkülpesent bir ağaç olarak tanınmıştır. Okaliptüs Rostrata buna nazaran daha iyi yetişir.

8) E. robusta (Smith)

Toprak ve sühunet üzerine olan matalibatı hakkında fazla bir şey söylenmemektedir. Dikildiği yerin iklimine göre müşkülpesentlik derecesi değişebilir. Düz bir gövde peyda eder ve 35 metre irtifaa kadar boy alır. Vasatî olarak 25 metre tul ve 1 metre kutur iktisap eder.

Avustralyada : Burada Swamp mahun ağacı ismini verirler. Neusudwales de teressübatı ceviyesi 1200 milimetre kadar olan ratip ve bataklık arazide iyi büyür. Erisbane de 38 - 40 santigrat yaz sühunetine ve - 1 ilâ - 3 santigrat kış soğuklarına dayanır. Neusudwales de ise - 4 ilâ - 3 santigrat soğuğa tahammül eder. Yüksek mıntakalardaki düz sahalarda bunun yağmur matalibatı 600 milimetreye kadar düşer.

Şili: Kuru mıntakalarda yetiştirildiği vakit okaliptüs Robusta pek az bir inkişaf arzeder.

Akdeniz menatıkı : İspanya ve Portekiz'de Malaga ve Gaucin de okaliptüs Robusta güzel büyüme kabiliyeti gösterir. 7 yaşında iken 6 - 8 metre ve 11 yaşında 12 metre irtifa ve 16 - 18 santimetre kutur kesbeder..

Portekizde, Bussaco'da 28 yaşında olan bir ağaç 35 metre irtifa ve 33 santimetre kutur, peyda etmiştir. Burada iklim bahrî, toprak ratıptır, fakat bataklık halinde değildir.

İtalya'da : Sardunya'da okaliptüs Robusta kuraklığa ve deniz rüzgârlarına karşı çok hassastır. Yalnız rüzgâra karşı mahfuz yerlerde büyür ve ekinden çok zarar görür.

Odunu serttir, zor işlenir, sikleti izafiyesi 0.930 dır. İçinde fazla recine vardır. Mukavim olduğundan travers ve gemi inşaatında kullanmaya elverişlidiri.

9) E. rostrata (Schlicht).

Sühunet : - 5 santigrat, soğuklara dayanır ve daha sıcak olan havalinin iklimine de alışabilir.

Toprak : Kum da, kuru topraklarda, bataklıklarda, tuz ihtiva eden arazide, hatta killi topraklarda yaşar. Şah ve filiz vermek kabiliyeti iyi olmakla beraber okaliptüs Globulus'e nazaran daha aşağıdır. Ziya ister, haşebi kırmızı renkli, ağır, çok kıymetli ve Glibuluse karşı daha pek fazla dayanıklıdır. İyi işlenir, mobilya imalinde, travers ve maden halinde kullanmaya yarar. Bundan yapılan traversler (impregner) edilmeksizin 10 - 12 sene toprak içnde kalabilir. En fazla dayandığı müddet 20 senedir. Maden sütunu, şah ve filiz almak maksadile basit baltalık halinde idare edilen ormanlardan temin olunur.

Büyüme vaziyeti: Avustralya'da 30 - 35 metre irtifaı ve 1 hatta ratıp toprak-

larda 2 metre kutru bulur. Halâkatı seneviyelerinin kalnlığı bir santimetre olabildiğinden senede kutren 20 santimetre teessüm ederek 9 - 10 senede 12 - 15 metre irtifa kesbeyler.

İntişarı: Avustralya'da buna Red gum tesmiye edrler. Avustralya'da en fazla intişar eden ağaç cinsi budur. Nehir kenarlarında bulunan sulak arazide az kesif meşcereler teşkil ederler.

İtalya'da Sicilya'da, orta ve cenup İtalya'da yetiştirilmiştir. Bundan başka Trablus Garpta, Sardunyada, cenubu şarkî İtalya'da, Kalabra'da ve Roma civarında mevcuttur. Sardunya'da yapılan teşcirde 2 metre boyundaki murabbalara bir fidan dikmek çok girift bir sonuç vermiştir. Onun için daha seyrek dikmek icap eder. Sardunya'da okaliptüs rostrata 12 - 13 sene zarfında 22,5 ilâ 25.5 metre irtifa ve 43 - 52 santimetre kutur peyda etmiştir. Bir ağacın hacmi takriben 1.2 ilâ 1.8 metre mikâp arasındadır. Sardunya'da dikili bulunan bu cins okaliptüsler 12 sene içinde hektar başına 147 metre mikâp ve 18 sene içinde 399 metre mikâp hacim vermiştir.

Okaliptüs rostrata'nın Sicilya'da yetişmesi bilhassa çok müsait olduğundan ehemmiyetle nazarı itibare alınmalıdır.

10) E. rudis (Endl).

Sühunet : Kuru ve çok sıcak yerlere uyabilir. Kaliforniya'da ve Arizona'da yazın 48 derece santigrat sıcağa ve kışın - 9 derece soğuğa tahammül eder. Kuraklığı müteessir olmadan atlatır, ve garbî Avustralya'da ratıp ve bataklık muhitlere de güzel uyar.

Büyümesi : Orta derecede kutur ve irtifa iktisap eder. Çok dallı budaklıdır. Vatanı Garbî Avustralyadır.

Akdeniz havalisinde, şimali Afrika-da ve İspanya, Portekiz yarım adasında yetiştirilmektedir. Burada soğuğa, denizden gelen sert rüzgârlara ve kuraklığa iyi mukavemet eder; lâkin ağır büyür, ve okaliptüs rostrata'ya nazaran fena gövdeler vücude getirir. Buna rağmen sahillerde, step mıntakalarında rüzgârları kırmak maksadile gars olunur.

Odunu : Zor işlenir, elyafı eğri büğrüdür.

11) E. saligna (Smith).

Sühunet : Florida'da - 5.5 santigrata katar soğuğa tahammül ederse de fazla rütubet isteyen bir cins olarak tavsif olunur.

Büyümesi : 40 metre ve daha yüksek irtifalara kadar çıkarak 1.8 metre kutur iktisap edebilir. Odununun rengi soluk kırmızı, ince zerreli olup kolay işlenir.

Vatanı : Cenubî Avustralya'nın mülâyim ve yağmurlu bol taraflarıdır. Vatanının şimalî aksamında bulunan dağlar üzerinde de yer alır.

Yetiştiği yerler: Brezilya'da, Seylanda, Afrikanın (Uganda) taraflarında yetişir. Burada çabuk ve iyi büyür. Uganda da iki senede 14 metre tul ve 30 santimetre kutra kadar çıkar. 10 sene zarfında iyi ve rütubetli topraklarda olmak şartile beher acre saha üzerinde 4968 ayak mikâbı hacim verir.

Portekiz'de toprağın sathında yapılan basit bir teşcirden sonra 7 senede 25 metre yükseğe çıkmış ve 20 santimetre kutra malik olmuştur.

İtalya'da buna dair yeni tecrübeler yapılmaktadır.

(3) E. terenticornis (Smith).

Sühunet Florida'da - 5 ilâ - 6 dereceye kadar dayanmakla beraber sahil mıntakaları sulak araziyi, nehirlerin tarafeyninde bulunan Alluvium topraklarını sever ve iyi yetişir. Tropik ve sübtropik müsâyim iklimlere de götürülmüştür. Kuraklık ve soğuğa dayanır.

Odunu : Okaliptüs Rostrata'ya nazaran daha dayanıklıdır. Travers ve gemi inşaatında iyi kullanılır.

Vatanı Avustralyada'dır. Vatanında 90 metre irtifa ve 2 metre kutra kadar büyüyerek düz gövdeler teşkil eder. Bilhassa Neussud-wales Ostviktoria ve Queensland'da Forst red gum ismini verirler.

Kaliforniya'da pek kurak sahalar haricinde okaliptüs Globulus ile rekabet eder.

Cenubî Afrika : Afrikanın dahilinde ve ekseriya ratıp yarı kurak iklimlerde yetişir. 20 yaşındaki ağaçlar bir senede 1 metre ve daha fazla tulen büyüme gösterirler.

Akdeniz mıntakası : İspanya'da, Cezayir, ve son zamanlarda çok muvaffakıyet vadeden teşcirler, Filistinde yapılmış ve Sardunyaya da götürülmüştür. Fakat Sardunya'da yetiştirme esnasında çok zayiat vermektedir. Roma civarında sathî topraklarda Botryoides gibi rüzgârdan devrilme tehlikesine maruzdur. Kısmen şah ve filizler bir senede 4 metre tul arzeden büyük dallar üzerinde geniş yapraklı olarak tecessüm ederler. Umumî mahiyette:

Okaliptüsler vantanlarından hariç memleketlerde yetiştirildikleri zaman, Philippis'e nazaran asıl bulundukları memlekette verdikleri haşebi gerek evsaf ve gerek miktar itibarile aynen verememektedirler. Haşebin en başlıca fena hususiyeti, bütün okaliptüslere şamil olmak üzere, kolayca yarılmasını zikretmek kabildir.

Okaliptüslerin bütün nevilerinin kabuklarında tanen maddesi mevcut olup bu da deri sanayiinde kullanılabilir. Okaliptüs yaprakları eter nevinde tababette kullanılan bir takım yağlar ihtiva eder.

Türkiyede Okaliptüs Yetiştirmeğe dair mutalâaların neticeleri [8])

Umumi kaide halinde şu noktalar göz önünde tutulmalıdır:

Okaliptüs yetiştirmenin Türkiyeye faideli olması matlûp ise bu takdirde, Türkiyede yetişen yerli ağaç cinslerine nazaran bunun daha emin ve daha büyük bir netice vadetmesi lâzımdır. Okaliptüs, vatanı Türkiye olan yerli ağaçların verdiği tecessümattan daha büyük bir hacim vermeli ve daha çabuk büyümelidir. Bundan başka bu ağaç haşarat, iklim ve tabiat tehlikelerine yerli ağaçlardan daha az maruz bulunmalıdır.

Okaliptüsün ana vatanı Avustralya'dır.

8) Prof. Bernhardın mütaleaları.

Mezkûr ağaç Avustralyada, vatanı Türkiye olan yerli ağaç cinslerinin verdiği tecessümata ve büyüme sür'atine nazaran daha çabuk büyümekte ve daha çok haşep maddesi vermektedir. Binaenaleyh Okaliptüsün çok muhtelif olan cinslerinden Türkiye için en makulü ve münasibi intihap edilir ve Türkiyede bunlar en muvafık olan mahallerde yetiştirilirse bu takdirde Okaliptüs ağacından kısa bir zaman zarfında, Türkiye'de büyüyen yerli ağaçların vereceği heşep miktarından daha fazla; odun maddesi elde etmek imkânı mevcuttur.

Hüküm verilmesi lâzımgelen en mühim nokta şudur: Okaliptüs yetiştirmek için Türkiye'de en uygun iklim mıntakaları hangisidir? Ve hangi Okaliptüs nevileri Türkiye için şayanı tavsiyedir?

I - Okaliptüs yetiştirmek için en uygun iklim mıntakaları hangileridir?

Okaliptüs ağacının ana vatanı olan Avustralya'da yaşadığı iklime benzer berveçhi âti iklim mıntakaları Türkiye'de mevcuttur:

1) - Cfar = Karadenizin şark sahilleri iklimi,

2) - Cfa = Karadeniz orta sahilleri iklimi,

3) - Cfas = Karadenizin garp sahilleri iklimi,

4) - Csh = Anadolu cenup sahillerinin şark ve orta tarafları.

5) - Cshr = Antalya havalisi sahilleri,

6) - Csa = Eğe deniz sahiline muvazi, Anadolunun garp sahillerindeki arazi.

Bu harflerin manası *Köppen'e göre* berveçhi âtidir:

C : Senenin en soğuk ayının hararet vasatisi + 18 + ile - 3° santigrattır.

S : Senenin en kurak zamanı o mevkiin bulunduğu nısıf kürenin yaz ayına tesadüf etmektedir.

f : İklim daima rapıptır. Bütün aylarda kâfi miktarda yağmur veyahut kar yağmaktadır.

h : İklim sıcaktır. Senenin sühunet vasatisi + 18 + santigratın üstündedir.

a : En sıcak ayın sühunet vasatisi + 22 santigarttır.

r : İklim yağmur itibarile zengindir. (Perhumid).

v : Orta teressübatı ceviye miktarının tahavvülleri % 50 nisbetini oldukça geçer.

Christiansen Weniger'in yazdığı Türkiye ziraatinin esasları adlı, kitabın 56 ıncı sahifesindeki harita yukarıda adı geçen sahalara dair izahat vermektedir. Keza Türkiye ormancılığının esasatı, tarihi ve vazifeleri adlı kitabının üç numaralı haritasında da buna ait izahlar mevcuttur.

Csa - İklimi Akdeniz sahillerinin kılâsik iklimidir. Köpper'in dünyanın iklimleri adlı kitabının 120, 126 ve 153 üncü sahifelerile mukayese Köppen bu iklimi

zeytin iklimi namı altında dahi zikreder ve denizden 700 metre yüksekliğinde bir hudut içine alır.

Köppen'in zeytin iklimi diye yaptığı tavsif bize ayrıca şu noktayı tebarüz ettirmektedir. Türkiye'de Okaliptüs ağacının büyüyüp büyüyemeyeceği hakkında kanaat verirken yalnız oraya düşen yağmurların miktarile sühunet derecelerini gösteren adetler değil, ayni zamanda mezkûr ağacın yerleştirilmesi istenilen muhitte büyüyen nebatlar da bize mühim istinat noktaları verebilir.

Okaliptüs, defne iklimi (Lauretum) ağacıdır) Gerek bizzat ana vatanında ve gerek bilâhare götürüldüğü memleketlerde Okaliptüsün yetiştiği mıntakalarda zeytin ağacının yanında defne, purnar meşesi, portakal ve limon nebatları da yetişmektedir. Türkiyenin muhtelif mıntakalarında adı geçen bu refakat nebatları pek güzel büyürler. Şu hale nazaran bu ağaç ve nebatların büyüdüğü mıntakalarda Okaliptüs ağacının da yetişebileceğini kestirmek kabildir.

İsimleri yazılı bu ağaç nevileri sureti umumiyede Akdeniz Florasının tipik nevileri olup Akdeniz Florasına ait bulunurlar. Ewald Banse Türkiye üzerine yazmış olduğu kitaba ekli olan harita da Akdeniz Florasının intişar sahasını lâyikile göstermiştir. Bu haritaya nazaran mezkûr Floranın intişar sahaları Türkiyenin bütün sahilleri olmak icab ediyor.

Christiansen Weniger'in C iklimine koyduğu, meteoroloji istadyonlarında bulundukları yerleri müş'ir bir cetvel aşağıya çıkarılmıştır: **(Cetvel S. 349 da).**

Bu cetvelde adı geçen yerlerin 1931, 1932 ve 1933 senelerinde en aşağı kış sühunet derecelerile, rasadatın yapıldığı zaman zarfında düşen senelik yağmurların vasatisi görülmektedir.

II - Hangi Okaliptüs nevileri Türkiyede yetiştirmeğe elverişlidir?

Her şeyden evvel Okaliptüsün aşağıda yazılı nevileri mevzubahs olabilir:

E. Saliğna, E. Postrata, E. Globülüs, E. Amygdalina, E. Tereticornis.

Umumi mahiyette şunlara da dikkat olunmalıdır.

Türkiye'de Okaliptüs nevilerinin yetiştirilmesi hususu kış soğukları ve rütubet miktarı ile sınırlanmıştır. Bu ağacın dikilip büyümesi en ziyade cenup vilâyetlerinde, Mersin ve Adana taraflarında muvaffakiyetle olmuştur. En şayanı tavsiye olan nokta Türkiye'de böyle iyi büyümüş ağaçların kuvvetli ve güzel neşvünema edenlerden tohumlar elde etmek ve bunları Türkiye'nin deniz kenarı menatıkında zer ederek ağaçların yetişip yetişmediklerini araştırmaktır. Bilhassa Yeşil ırmak, Kızılırmak, Gediz, Menderes, Büyük Menderes, Seyhan nehirleri mensublarile Antalya, Manavgat, Alanya'da bunları

1931, 1932 ve 1933 senelerinde Kânunu sanıden Şubata kadar ev Teşrini evvel ve Teşrini Sâni aylarındaki en küçük suhunet dereceleri ile senelik vasatisi teressübatı ceviye miktarını milimetre olarak gösteren cetvel

Yerler	İklim Tipleri	Senelik vasati teressübatı ceviye m. m.	K. Sa 1933	Şubat			Mart			Nisan			T. Sa			K. Ev.		
				31	32	33	31	32	33	31	32	33	31	32	33	31	32	33
Dörtyol	Cshr	1058	+2	-5	-5	+4	-1	+2	+2	+7	+6	+6	+5	+5	+5	+1	+1	-1
Adana	Cshv	559	-5	-2	-6	0	0	-1	-1	+7	+4	+4	+1	+1	+2	-2	-3	-3
Antalya	Cshrv	1078	-1	-3	-1	+2	-1	-1	+1	+6	+6	+3	+1	+4	+6	+1	+1	-2
Rize	Cfarv	2879	-2	+1	-6	-3	-2	-4	-2	-2	0	-2	+1	-1	+1	-4	+1	-5
Trabzon	Cfa	853	-1	0	-5	-1	-2	0	-1	0	+2	+3	+2	0	+1	-2	+3	-2
Gireson	Cfa	1437	0	+2	-6	0	-1	0	0	0	0	+3	+3	+1	-1	-1	+4	-1
Samsun	Csa	664	-1	+1	-5	-1	-2	-1	-2	-2	+1	+4	+1	-1	0	-2	+2	-3
Sinop	Cfas	750	malumat yok															
Zonguldak	Cfar	1517																
İstanbul	Cfas	730	-3	-2	-8	-3	-3	-5	-5	-1	+1	+11	-1	+1	+1	-4	+2	-10
İzmir	Csav	759	-2	+1	-8	-1	-2	-3	-2	0	+3	+1	+1	+4	+3	-2	+1	-6
Bursa	Csav	649	-6	-1	-10	-4	-5	-6	-5	-1	-1	+2	-4	0	-2	-5	-4	-17

dikmek ve sonra alınacak neticeyi gözlemek uygundur. Türkiye maden kömürü ocaklarının daha ziyade tekâsüf ettiği ve maden sütununa pek ziyade lüzum görülen Karadeniz mıntakalarında Okaliptüslerin yetişmesi hususu pek emin değildir. Bu ağaçların büyümesine yağmur miktarının kifayet edeceği şüphesiz olmakla beraber en soğuk kış aylarında sühunetin Okaliptüsün tahammül edebileceği haddin daha aşağı düşüp düşmediği suale değer. Maden ocaklarına direk temin etmek bakımından çok mühim olan bu ağacı kömür havzası civarında büyütebilmek çok şayanı memnuniyet olur. Bilhassa Okaliptüslerin çok çabuk büyümelerinden, az zamanda daha fazla haşep vermelerinden ve sureti umumiyede toprak altında fazla dayanmalarından ve büyük tazyiklere iyi tahammül etmelerinden ve Okaliptüs ormanlarının basit baltalık halinde idareye müsait olmalarından büyütülüp yetiştirilmesi çok faydalı olurdu.

Bibliyoğrafya Fihristi

1) Melbourne Nebatat bahçesi müdürü Ferdinand Von Müller'in Eucalyptographie adlı kitabı. 1879-1888.

2) 1908 da Maiden'in başlayıp 1929 da Cambage ve Balakely'nin bitirmeğe muvaffak olduğu (Acritical revisin of the genus Eucalyptus) adlı kitabı. Burada 432 nevi okaliptüsten bahsolunmaktadır.

3) Havaide okaliptüs kültürü. 1 numaralı Bulletin.
Board of Agriculture and Forestry, Division of Forestry, Territory of Hawaii, Honolulu 1911.

4) İçinde okaliptüse ait bir bahsin de bulunduğu kitap.
Timber and Timber Trees Von Thomas Laslett, Macimillan and ce. Ltd. London.

5) Timbers of the World Von Alexander L. Howard, Macimillan and Co. Ltd. St. Martins Street, London 1920, No. 4 de olduğu gibi.

6) Exotic Forest Tress in the British Empire von R. Troup. At the clarendon Press, Oxford 1932, Nr. 4 deki gibi.

7) Noter. R. de: Les Eucalyptes (Bibliographie Agricole coloniale Paris 1912).

8) Pavari A. «Le plantagioni di eucalypti». (L'agricoltura Coloniala 1927 Nr. 4).

9) Roverti, P: «Le plantagioni d'Eualypto in Eritrea e la loro industrializzazione per la produzione de essenze» (L'Agricoltura Coloniale, 1928, 22. Jahrgang Nr. 9).

10) G. Di Tella: Le Culture di eucalitti, L'Alpe, Touring Club Italiano 1932 Nr. 1; Sayfa 20-21.

11) A. Pavari und A. de Philippis: Cenni Monografici Sugli Eucalypti Piu Importanti par la Selvicoltura Italiana, L'Alpe, Touring Club Italiano, Mayıs-Haziran 1935, Sahife 210 - 228.

12) A. de Philippis: Generalita Sul Genere «Eucalyptus»,
L'Alpe, Touring Club Italiano, Mayıs - Haziran 1935, Sahife 193 - 209.

13) Avrupa için yabancı memleketlerin orman ve park ağaçları. Münih, sahife 465.

14) Alfred James Mc. Clatchie, Bureau of Foresty, Washington 1902.

15) Ed. Navarro de Andrade : Instruccoes para a Cultura do Eucalypto, Sao Paulo 1936.

Okaliptüs teşciri

Yazan: *Prof. L. Techermak* Çeviren : ***Dr. Asaf***

Türkiyede okaliptüs yetiştirilecek sahayı tesbit etmek üzere Kıble Anadolusuna bu sene yaz sonlarına doğru bir heyet yollanmıştı. Heyet Orman Fakültesi Profesörlerinden L. Tschermak'ın başkanlığı altında Orman Fakültesinden Şef Dr. Asaf Mustafa, Amenajman mühendislerinden Yakup Apanay, Avni Dikçam, Orman birinci sınıf mühendislerinden Fehmi Göresin'den mürekkepti. Bu heyetin seyahat neticesi Prof. L. Tschermak tarafından rapor halinde kaleme alınmış ve Dr. Asaf Mustafa tarafından Türkçeye çevrilmirtir. Etüt aşağıdaki parçaları ihtiva etmektedir:

1 — Erazinin intihabında takip edilen esaslar. 2 — İntihap edilmiş bulunan büyük sahalar. 3 — Okaliptüs yetiştirilmesinin yalnız tecrübe mahiyetinde ve küçük mikyasta tavsiye edildiği sahalar. 4 — Tetkik edildiği halde intihap olunmamış erazi. 5 — Yetiştirilecek okaliptüs nevileri. 6 — Silvikültür tekniği. 7 — Mevcut okaliptüs ağaçları hakkında mütalâalar. 8 — Hülâsa.

Bu etüde de, Okliptüs meselesinin başka bir safhasını aydınlatması itibariyle, mecmuamızda aynen derç ediyoruz.

1.) Arazinin intihabında takip edilen esaslar:

a) İ k l i m.

Tiren istadyonlarında 20 senedenberi yapılan teşcirler Cenubî Anadolu sahillerinin Okaliptüs için sureti umumiyede müsait olduğunu isbat etmektedir. Şüphe halinde mahallî tetkikatta bulunurken o muhitlerde açıkta limon, portakal yetişip yetişmediği soruldu; zira İtalyada teşcirlerden alınan neticelere göre Okaliptüs cinsinin kıymetli nevileri yalnız açıkta limon ve portakal yetişen yerlerde büyümektedir.

b) T o p r a k :

Müsait iklimli büyük saha dahilinde müsait topraklı arazinin seçilmesi icab etti. Okaliptüs cinsinin kıymettar nevileri derin, gevşek, taze toprakları tercih ederler. Alt toprak ıslak olur ve su ş'ari bir surette kök sahasına kadar (yahut satha kadar) çıkarsa icab eden toprak rütubeti en iyi şeklinde mevcuddur demektir. (Kurak hudut sahalarda yalnız az tecessümatlı Okaliptüs nevileri yetişirler, bunların teşciri Türkiye için faydasız olur). Bataklık sahalar da nazarı itibare alınabilir. Fakat bu takdirde tepe garsiyatı yahut yüksek hendek tümsekliklerinde teşcirin yapılması lâzımgelir. Şu halde tepe garsiyatı imkânsız olacak kadar suyun yüksek olmaması lâzımdır. Aksi takdirde sathî bir tefcir yapılması icab eder. 5 - 8 yaşındaki Okaliptüsler o kadar su sarfederler ki evvelce mevcut bulunan bataklık kurur; Eucaliptus globulus ve E. rostrata ile yapılan buna ait misaller Hindistandan bildirilmektedir. Bernhard'ın

tercümesinde (bk VI sahife2) yazıldığı gibi, genç Okaliptüs nebatlarının araziye dikilmesi evvelden iyi hazırlanmış ekseriyetle sürülmüş toprak üstünde yapılır. Aynı tercümeye göre (V, sahife4) İtalyada sahil kumlarının karaya isabet eden sahalarının denize yakın mıntakalarında ve müteharrik kumlarda (yani eksibelerde) muvaffakiyet tamamile gayri müsait idi. İspanyadan bildirildiğine göre (Penarroya maden şirketi) fazla milhi muhtevi topraklar Okaliptüslerin inkişafına müsaittir. Şu halde tetkiklerde sureti umumiyede nazarı dikkate alınan noktalar şunlardır:

Toprağın en münasebeti, gevşekliği ve mihaniki terkibi ve nihayet sıcak ve kurak kireçli toprakların istisnası mahiyetindeki jeolojik münasebat.

İktısadî sebepler dolayısile, iktısadî bakımdan kıymettar ve ziraate pek müsait yerlerin ormana tahvil edilmemesine dikkat edildi. Diğer taraftan ziraatin kullanmadığı tamamile münferit ve küçük arazi parçalarının intihabile maden sütunu istihsali için büyük bir fayda hâsıl olamayacağı keyfiyeti bir esas olarak kabul olundu; zira istihsalin fazlaca dağıtılmasile idare ve muhafaza ve intifa masrafları ve nakliyat pek yükselecektir. Şu halde büyük ve bir arada bulunan sahalar arandı.

II.) İntihap edilmiş bulunan büyük sahalar.

1.) Karataş (Adananın cenubunda).

Bu Devlete ait arazi kısmen pamukla mezrudur, fakat Adana vilâyeti ziraat direktörünün bildirildiğine göre mahsul azdır. Arazi 24/8/1937 ye kadarki zaman zarfında gezildi. Bulunanlar şunlardır:

c) ağustosta kurumuş bulunan tuzlu bataklık yerleri, toprakları gayet serttir. ağırdır, derin çatlaklar arzeder; d) uzun ve geniş kum eksibeleri (Akyatan sahası) be bunların önünde bulunan kumluklar, bu kumluklara rüzgârlı zamanlarda eksibe kumları gelir. Öyle ki intensif ziraat ve orman kültürleri eksibeler tesbit edilmediği müddetçe mümkün değildir.

Okaliptüs teşciri için tavsiye edilen sahada, Ceyhanın cenubunda, Adalı ile Bedeli arasında, kuru nehir yatağının yakınında müteaddit toprak maktaları açıldı; 1 numaralı toprak maktaında, kuru nehir yatağının yanında Adalının şimali garbisinde, pamuk tarlasında, 105 cm. derinliğe kadar açılan çukurdaki muayene-

a) Derin, gevşek, taze topraklar (ekseriyetle pamuk tarlaları), Okaliptüs için müsaiddir. Bundan başka âtideki gayri müsait topraklar; b) Kuru kalker tepeleri; nin gösterdiğine göre ince kum ile ince kumlu kil tabakaları tenavüp etmektedir. 70 - 100 cm. derinliğinde toprak sarahaten "taze,, olup tenebbüt ağustosun nihayetine kadar sulanmadığı halde bile taze yeşil idi. Arazide serpilmiş bir surette münferit, iyi büyümüş dutlar bulunmaktadır. Bu şerait 2 numaralı toprak çukurunda, Adalı'nın garbında ve 3 numaralı toprak çukurunda, Bebeli yolu üstünde aynidir. Topraklar hamızı klorma ile devamlı bir surette feveren ediyorlar, şuhalde Marenli evsaftadırlar.

Bebelinin cenubu garbisindeki kamışlı arazide taş gibi sert derin çatlaklar gösteren ve kaba topraklar halinde parçalanan toprak vardır. Bu parçalar ince tuz kabuklarile örtülüdür; böyle ağır topraklar Okaliptüsler için müsait değildirler.

(Böyle yerlerde teşcir ancak ihtiyatla küçük mikyasta tecrübe olunabilir).

Kuru yatağın şimalindeki, Ceyhana doğru bir parça arazi maki çalılarile örtülüdür ve burada bu nebatların sökülmesi ve toprağın sürülmesi icab eder.

Bebeli - Bahçe hattının garbında, Okaliptüs teşcirine müsait arazi vardır; bununla beraber cenupta bulunan kuru kalker tepeleri (Bahçenin hemen şimalinde) ile garp, şark istikametinde mümtet ince bir şerit te istisna edilmiştir. Bu şerit ağır, tuzlu bataklık topraklarından ibarettir. Toprak maktaları bu Alhuvion müstevisinin diğer kısımlarında da derin, kumlu kil topraklarının bulunduğunu göstermiştir. Bu topraklar daha 30 - 40 cm. derinlikten itibaren vazıh bir tazelik gösteriyorlardı. Bu arazi kısmen pamuk tarlaları, kısmen de evvelâ sürülmesi icab eden meralık yerlerdi.

Bu parçanın garbında çok ağır, sıkı bir surette tevazzu etmiş, yapışkan topraklar bulundu. Bunlar ağustosta kaba yarıklarla parçalanmışlardı. Sahanın bu garbî kısmı Okaliptüs yetiştirmeğe müsait değildir.

Karataş'ta okaliptüs yetiştirmeğe müsait arazi takriben 1700 hektar olarak tahmin edilmiştir. Fidanlık sahası olarak Adalı şimali garbisinde, kuru nehir yatağının yanında, yolun kenarındaki derin topraklı pamuk tarlası tavsiye olunabilir. Su bu kuru nehir yatağından alınacaktır.

Bütün saha ağaç itibarile fevkalâde fakir bir muhiti temsil eder; ihtirak maddesi olarak Step de olduğu gibi sığır tersi kullanılıyor. Şu halde maden sütunu olarak kullanılmayan kısımlar da burada bir sarf sahası bulunacaktır. Aynı zamanda (gölge veren) ormanın tesisi de halk için bir iyilik olacaktır.

2.) Mercimek çiftliği (Ceyhan şehrinin şimalinde).

Bu Devlete ait çiftlik yalnız Ceyhan nehrinin garp sahilinde bluunan ve vakit vakit su altında kalan ve bu sebepten Okaliptüs yetiştirmeğe kâfi rütubetli yerlere maliktir. Bu sulak yerlerin genişliği büyüktür ve krokiye göre 1800 hektara baliğ olur. Bu topraklar mikaca zengin ince kumdan, kumlu kilden ve kilden ibarettir. bu teressübat mütenaviptir, meselâ bir kuyuda en üstte 80 cm. derinliğe kadar kil, altında kum vardı; 2 cm. derinlikte kum kurak zamanın sonuna doğru bile (29 ağustos 1937) ratıptı. Bu sulak nehir kenarı yerlerinin haricinde kuraklık, 29 ağustosta alınan intibalara göre, Okaliptüs yetiştiremiyecek kadar fazladır. Burada ya ağaçlar bulunmuyor yahut ta yalnız sunî sulamakla büyüyorlar. Toprak rütubeti kâfi olduğu takdirde iklim Okaliptüs cinsinin yetişmesine müsaittir, bu keyfiyeti hem Mercimek çiftlik idare binasının yanındaki teşcir ve hem de bahusus İnceyer köyündeki Okaliptüs ağaçları göstermektedir. Burada 6 - 7 m irtifaında ve (köylülerin ifadesine göre) 5 - 6 yaşında ağaçlar bulunmaktadır. Bunlar yalnız ilk sene sulanmışlardır. (Bu da feyezan mıntakasının haricindedir, köy küçük bir tepeciktedir). İnceyer köyü nehrin yakınında olduğundan, fidanlığın İnceyer köyünün yanında, derin topraklı bir pamuk tarlasında sulamağı nazarı itibare alarak nehir yakınında tesisi tavsiye olunur.

Nebit kenarı yerlerde dut ve söğüt müşahede edilmiştir.

Alüvion sahasında teşcirin büyükçe takriben iki yaşındaki nebatlarla yapılması tavsiye olunabilir, bunlar su ve çamurla örtülmekten o kadar müteessir olmazlar. Feyezan suyunun cereyan ettiği yerlerde nebatlar kazıklarla tesbit olunmalıdır. Nebatların suyun cereyanile eğilip vaziyetlerini değiştirmemeleri için cereyan istikamtinde önce kazık sonra ağaç gelmelidir ve aksi yapılmamalıdır. (Yoksa ağaç kazığa doğru eğilir).

(Arazi dahilinde teşcir hattı üstünde kumlu ve altı kilsiz yerler bulunur, çok kuru oldukları görülürse, böyle kısımları evvelâ atlamalı ve buralarda teşcir yalnız tecrübe mahiyetinde küçük parçalarda yapılmalıdır); feyezanlar bu sahada ilk baharda nisan ve mayıs aylarında oluyormuş; şu halde daha evvelden teşrinisani ile şubat arasında iyi işlenmiş toprak üstünde teşciri yapmak mümkün olacaktır.

3.) Antalyanın şarkındaki ova.

Antalyann takriben beş kilometre şarkında, şarka giden yolun cenubunda, sulanan killice kumlu bir saha başlar, ziraat yapılmaktadır, fakat tarlalar vilâyetin ziraat memurunun ifadesine göre pek az mahsul vermektedir. Hususî mülktür. Müteaddit toprak miktaları ve mevcut toprak yarmaları toprağın derin olduğunu göstermişlerdir. Bu saha az killice kumdan ibaret, düz ve ilk baharda sular altında kalan bir arazi teşkil etmektedir; derin alt toprak tabakalarında, yukarıda mezkûr kum tabakasının altında, yarıklarla dolu suyu kolay sızdıran kalker tufu bulunmaktadır. Bu kalkerde kurutucu bir surette tesir edebilir. Bu sebepten mevcut sulama hendeklerinin istimali Okaliptüs teşciri halinde ilk seneler için ehemmiyeti haizdir.

Bu ova ortasında bulunan büyükçe vüs'atteki yüksekçe yerlerde yarıklı kalker tufu yer yüzüne çıkar ve buralarda fevkalâde taşlı, sığ, kuru topraklar bulunur ki buraları ancak otlakiye diye müstameldir hem ziraat ve hem de Okaliptüs teşciri hakkında tamamile gayri müsaittirler. Teşcir halinde böyle kurak, yüksekçe sulanmayan yerler bırakılmalıdır; bu sebepten teşcir edilecek saha 1750 hektar olarak tahmin edilebilir.

Bu sahanın şimal kenarında, yolda, şurada, burada Okaliptüs ağaçları bulunmaktadır; diğer Okaliptüsler orada mahvolmuş imiş, fakat yetişme muhiti şartları neticesinde değil daha ziyade insan elile yapılan zararlardan (hakikaten meselâ büyükçe çabuk yaralanmaları müşahede edildi).

Bu arazinin müstevi tarlalarında her tarafta sulama hendekleri mevcuddur. Şu halde teşcir halinde ilk senelerinde yapılması tavsiye edilmiş bulunan sulama o kadar pahalı olmayacaktır. (Bu mevcut olan sulama hendeklerinin istimalinin neye mal olduğu sualine karşı ziraat mütehassısının verdiği cevap halkın kendisi tarafından yapılan bu iş için kimesnin bir tetkikte bulunmadığı merkezinde idi). Sulama için suyun alındığı Düden çayı ağustos nihayetinde kurak mevsimde de kâfi miktarda suya maliktir. Düden çayı köprüsünün hemen şarkındaki düz ve iyi topraklı bir mısır tarlasında yol kenarında fidanlık yapılabilir. Böyle bir fidanlık suyun yanında ve Antalyanın yakınında olur.

Daha şarkta Sarısu ile Aksu arasındaki kompleks (tecrübe tarlalarının karşısında) tetkik olunmuştur, bu arazi sadece kısmen sulanmaktadır, zira su bütün sahaya kâfi gelmemektedir; Temel suyu ağustos nihayetinde 4 - 5 m lik derinlikte bulunmakta idi; ancak 1 m derinlikte toprak « Taze » idi. Bu arazi (Hususî mülk) sulanabilen yerlerden maadaki kısımlar Okaliptüs teşciri için pek kuraktır. Buranın şimalinde ve Yeniköydeki tecrübe istasyonunun şimalinde bulunan devlete ait takriben 240 hektar vüsatindeki arazi bulunur. Toprak muayenesinin neticesi en üstte ağır, boz bir kil tabakasının altında takriben 30cm. derinlikte ince kumlu, biraz taze bir toprağın bulunduğunu göstermiştir; kuruduğunda çatlıyan ve milhî tezahürat gösteren ağır, sıkı ve az tuzlu kil ağaç tecessümü için pek müsait değildir. Buna mukabil yağmur suyunun burada (çukurluklara) birikmek itiyadında olması, yani kurak mevsimin bir kısmında rutubet şeraitinin muayene yaptığımız ağustos nihayeti zamanına nazaran daha müsait bulunması bir faydadır. Esas sulama hendeğinin de yakında bulunması muhassenattandır. (Teşcirin ilk senelerinde sulama) yakınlarda Karaağacın bulunması ağaç yetişmesinin mümkün olduğunu isbat etmektedir. Bu kısımda Okaliptüslerin teşciri tavsiye olunur.

Profesör Dr. Tschermak, Dr. Asaf ve Mühendis Fehmi Fethiyeye hareket ettikten sonra mühendis Yakup Apanay ve mühendis Avni Dikçam bu mevzubahs sahanın krokisini alırken bu yerin şimalindeki (takriben 360 hektar) sahanın da kendi hükümlerine göre ayni evsafta gösterildiğini müşahede etmişlerdir.

4.) Dalaman çiftliğinde intihap olunan sahalar.

Fethiyeden Dalaman istikametine gelirken, yamaçları inerken taze yeşillik içinde geniş bir ova görünür. Çiftlik binalarile sahiplerinin oturdukları evin cenup istikametinde güzel bir Okaliptüs Bulvarı uzanır. Bu yolun şarkındaki arazi oldukça intensiv bir surette ekseriyetle mısır, pamuk ve susamla ekilmiştir. Eskiden bataklık imiş, kurutulmuş, şimdi sulanmaktadır, takriben 2,5 m derinlikte temel suyu bulunmakta imiş.

Mezkûr yolun garbındaki büyük sahadan, oradaki müstahdemlerin ifadesine göre, işçi kıtlığı yüzünden, ziraatçe henüz istifade edilmemekte yahut az ekilmektedir. Okaliptüs teşciri için münasip olurdu. Burada hem tarla ve hem de ekilmiyen (mer'alık) arazi vardır. Toprak boz kumlu kildir. Bazı yerler kışın 1-2 ay kadar su altında kalır. «Yuncus»ların yetiştiği mevkilerde kökler sökülmeli ve bütün şimdiye kadar sürülmümemiş yerler teşcirden evvel sürülmelidir.

Şimdi takriben 20 m. irtifaındaki Eucaliptüs globulus ağaçları (Bulvar) ayni toprak üstünde bulunmaktadır, şu halde bu keyfiyet toprak ve iklimin bu ağaç nev'inin yetişmesi hususunda muvafık olduğunu isbat etmektedir. Teşcir sahası krokiye göre takriben 1600 hektar vüs'atindedir. Temel suyu oradaki müstahdemlerin ifadesine nazaran 1,5 - 2 m. de bulunmakta imiş. Çiftlik idare binasının bir az cenubunda yolların telâki ettiği bir

nakta vardır, orada sulama imkânı da mevcuddur. İyi bir toprak bulunmaktadır. (Bir nüsha fidanlığı): Bu yerde fidanlığın tesisi tavsiye olunabilir.

Şimali garbiye doğru arazi azıcık yükselir, şimali garbideki tepelerin yanında sert halinde bir kısım arazinin daha yüksekçe bulunması ve daha kurak olması ihtimali mevcuddur; bu kuraklık diğer senelerde de teeyyüt edecek olursa, bu az vüs'atli şeritte Okaliptüs teşcirinden sarfınazar olunmalıdır.

III.) Okaliptüs teşcirinin yalnız küçük mikyasta ve tecrübe mahiyetinde yapılması tavsiye olunan sahalar:

Sahalar:

1 - Döryol yakınındaki "Gazi çiftliği„ Devlet çiftliği.

Bazı çukur yerler ağustosun nihayetinde diz boyu su ile örtülmüş bulunuyordu ve buralarda kamış yetişmişti; böyle yerlerde tepe garsiyatı ancak sathî bir surette teşcir ettikten sonra mevzubahs olabilir. Bu yerleri tanıyan bir rehber (Toprakkaleli Osman) en iyi toprakları gösterdi. Köprücük tarlasındaki bir toprak maktaı çok ince fakat kuru bir kum toprağı bulunduğunu gösterdi. Bu toprak ancak 50 - 60 cm. derinliğinde taze idi. Vejetasyon dahi münferit Yuncus öbeklerinden sarfınazar edilirse, kuraklık hükmünü veriyordu. Burası eski bir yulaf tarlası idi. Diğer bir toprak maktaı da (Bankacı Mustafa tarlası) aynile ince kum, en üst kısmı hümüslü, kurak ve önce 40 cm derinlikte biraz taze bir toprak bulunduğunu gösterdi. Ayni keyfiyet Ersinli Sarıkayadaki Mehmedin tarlasındaki bir maktada da müşahede olunmuştur. Buna mukabil Hüsamoğlu çiftliğindeki bir yerde toprak daha kuruca idi, zira 50 cm. derinlikte çakıl bulunmamakta idi.

Evvelce zikredilmiş olduğu gibi İtalyanların görgüsüne nazaran kuru ve sahil kumları üstünde yapılan Okaliptüs teşcir tecrübeleri gayri müsait neticeler vermiştir. Bununla beraber Gazi çiftliğinde Okaliptüs teşcir tecrübeleri küçük mikyasta yapılabilir. Küçük bir tecrübenin neden tavsiye edildiği hakkındaki sebepler şunlardır: Kurak mevsimin sonuna doğru arazi yalnız bir defa görülmüştür, bundan maada 1937 yazı fevkalâde kurak geçmiş imiş. Şu halde diğer senelerde ve diğer mevsimlerde rütubet şeraitibakımından daha müsait bir tesir alınamayacağı keyfiyeti katî surette kestirilemez.

2) Antalyanın şimalindeki Kırkgöz.

Burada üç küçük göl bulundu. Bunlarda kışın derin su varmış, yazın küçük saha dahilinde kışa nazaran daha sığ bir su bulunurmuş. Buradaki sakinlerin dediklerine göre kışın su şimdiki tetkik ettiğimiz zamandakine (kurak devrenin sonunda) nazaran 1 - 2 m daha yüksek olurmuş, kışlık su seviyesi bazı senelerde (iki metreden fazla) daha yüksek, diğer bazı senelerde daha alçak imiş. Aynile su ile örtülü sahanın vüs'ati de değişmektedir. Yakındaki dağlar kartlaşmış kalkerden ibarettir, çatlaklar ve yarıklar arasından su sızar, dağların dibinde kuvvetli membalar halinde yer yüzüne çıkar ve gölleri besler, bu göllerin hepsi hakikatte tahtelarz karst deresi sularının toplanmasından ileri gelmiştir. Yalnız kışın su altında kalan ve yazın kurak göllerin kenarları etrafındaki kısmî sahalar büyük değildir. Tahminime göre hepsi bir arada 40 - 50 hektara baliğ olmaktadır. Maden sütunu

istihsali bakımından sahaların küçüklüğü hasebile büyük bir faide memul değildir, ancak ağaç neşvünemasının halkın refahına yaptığı tesirler sebebile mevzubahs olabilir. Bu yazın kuruyan kısmî sahanın göller etrafındaki toprağı kısmen kil= kısmen ağır balçık toprağıdır, hamızı klorma ile feveran vermektedir. Tecrübe mahiyetinde (küçük sahalarda) yazın kuruyan kısımlar Okaliptüs ile teşcir olunabilirler ve filhakika büyükçe ve sırıklarla tesbit edilmiş nebatlarla teşcir etmeli ki feyezana daha iyi bir surette mukavemet edebilsin.

3.) Eşen çayı (Kalkan ile Kınık arasında).

Burası büyük bir su istilâsı altında kalan arazi (kurak mevsimlerde kısmen göl) ile ona mücavir yüksekçe kısımlar ve mümbit topraklı sahalardır. Orada şunları bulmuştuk:

a) Ziraate kullanılan topraklar (meselâ kınık köyü yanında), bu yerler sulamak şartile yüksek mahsuller, bazan senede üç mahsul vermektedir; tetkik ettiğimiz zamanda sulanmış tarlalarda 3 m irtifaında mısırlar görülmekte idi. pamuk ve susam da ekiliyordu; mümbit kireçli ince kumlu topraklardır; iktisat bakımından bu topraklardan ziraatten başka bir surette istifade etmek doğru değildir.

b) Bundan başka büyük sahalar vardır ki bunların toprakları hemen daima kurak devrelerde de su ile örtülü bulunmaktadır. Kurak devrenin nihayetinde de bu sahalarda kamış ve Nilüfer altında hiç değilse bir kaç desimetre yüksekliğinde su bulunmakta idi. Sathî bir tefcir yapılmadan burada teşcir yapmak mümkün değildir.

c) Mütemadî su altındaki yerlere yalnız mer'a olarak istifade edilen ve sadece kânunuevvelden nisana kadar su istilâsı altında kalan yerler mülâsıktır. Buralar vakıa yazın ratıptır fakat su ile örtülü değildirler. Bu yerlerde ağaç neşvüneması için fazla yapışkan olan gayet ağır balçıklı topraklar bulunur. Bir toprak maktaında, ağustosun sonunda 1 m. derinlikte su vardı, diğer sahalarda su toprak sathının yakınına kadar yükseliyordu. Böyle topraklarla kaplı büyük bir ovada bir tek ağaç görülememiştir. Müteaddit toprak yukarı tabakalarda (15 - 20 cm. de) çürümüş çayır otlarının köklerile ve mümasilile bir parça hümüslü ve gevşek idi, fakat alt tarafta gayet kesif, ağır, gayri kabili nüfuz bir balçık bulunuyordu.

d) Tahminen ova Kelemiş köyünün bir kilometre şarkında toprak killice kumdan ibaretti, aşağıya doğru daha fazla killi idi. Ağustosun sonunda dahi 40 cm. derinlikte taze idi. Vejetasyon kısa kuru çayırdan ve münferit Juncus öbeklerinden ibaretti. Bu evsaftaki saha takriben 40 hektar vüs'atini haiz idi. Burada tecrübe kabilinden (küçük mikyasta) Okaliptüs yetiştirilebilir.

e) Bir sene evvelisine kadar su altında bulunmuş olan ve yeni tefcir edilen

Amiantit bek mevkiinde (ve çeltik anızına doğru) toprak maktaları 20 hektarlık bir saha dahilinde killi ince kum bulunduğunu gösterdiler; 50 - 60 cm. derinlikteki kum taze idi. Bu topraklardan daha iyi bir şekilde istifade cihetini de tecrübe etmiş olmak için burada da Okaliptüs teşcir tecrübesinin küçük sahalar dahilinde yapılması tavsiye edilir. Muvaffak olunduğu takdirde bu tecrübe ihtimal sonraları, geniş ölçüde ilerliyen tefcir ile, kıymetli bir servet olurdu.

3) Eksibeler istikametinde Sukkulent nebatlar, yani kurak devreler için ensicede su biriktiren nebatlar taşıyan tuzlu topraklar vardı; bu topraklar Okaliptüs teşciri için münasip değildirler.

4.) Finikenin şarkındaki ova.

Bizzat Finike şehrinde Okaliptüs kum toprağında da yetişiyor, vakıa bu toprak deniz kenarındadır ve böylelikle ihtimal alt toprak kısmında ratiptir. Finikenin şarkındaki ovada şu topraklar vardır: a) Ziraat yapılmakta olan iyi topraklar; b) Mahsuldar olmayan taş terasları (Schotterterassen). c) Killi - kumlu topraklardan ibaret küçük sahalar ki ziraate daha az müsaittirler ve teşcir tecrübeleri için nazarı itibare alınabilirler.

a) Sulanan iyi topraklar üstünde portakal, Malta eriği plantajları ve pirinç, mısır, susam müşahede edilmekte idi. Burada sulanmayı iyi bir surette temadi ettirebilmek şartile, iktisat bakımından her halde ziraat orman yetiştirmekten çok daha kıymetlidir.

b) Kuru taş toprakları ne zaraata ve ne de Okaliptüs yetiştirmeğe müsaiddirler.

c) Alakırçay istikametinde, dağlardan takriben bir kilometre garpta yapılmış az iyi bir hububat tarlasının kumlu toprağı muayene edildi. Burada pek kuru, hafif killi bir kum toprağı vardı, toprak burgu sile çekilemiyecek kadar gevşekti. Diğer mevsimlerde ve 1937 senesinden daha az kuru yıllarda rütubet şartlarının daha iyi olup olamayacağı keyfiyeti emniyetle tayyün edemediğinden Finikenin şarkındaki bu hafif killi kum toprakları üstünde Okaliptüs teşcir tecrübeleri tavsiye edilir.

IV.) Görülen fakat intihap edilmiyen arazi.

1) Payas.

Payas yanında çakıllı ve kumlu toprakları muhtevi büyük bir taşlık müstevi bulundu. Bu taşca zengin topraklar Okaliptüs teşciri için mevzubahs olamayacak kadar kurudur. Bu taşlarda kalkerlerden maada marenler, şistler, bir çok serpantin taşları ve bir çok Kuvartzit vardır. Bu sonuncu iki taş fena tecezzi ederler ve fazla miktarda mevcudiyetleri toprağa fena tesir yaparlar. Denize doğru hafifce meyilli taşlık müstevinin vejetasyonu çalılıklardan, kısmen sert yapraklı ve kökleri birbirine varan çalılıklardan ibarettir. (Quercus coccifera ve infectoria, paliurus aculeatus, Myrthe, pistazie, Styrax officinalis, Cercis silicuastrum, Celtis australis, Crataegus, Oxycantha...)

Bu sahada bulunan bahçelerdeki ağaç tenebbütleri sulanmaktadır. (Portakal; limon, nar, hendeklerin boyunca ehramî kavaklar, dutlar ve ilâ).

2) Diğer göz önünde tutulan, fakat müsait olarak bulunmayan arazi: (Meselâ Karataş civarındaki Akyatandaki kum eksibeleri ve diğerleri) evvelce raporun diğer kısımlarında kısmen intihap edilen ve kısmen gayri müsait telâkki edilen komplekısler den bahsederken zikrolunmuştu.

V.) Teşcir edilecek Okaliptüs nevileri.

1.) Eucalyptus Globulus: Anadolunun cenup sahillerinde galiba en ziyade tecrübe edilmiş Okaliptüs nev'idir. Hemen Türkiyenin Okaliptüs teşcir edilen her yerinde Globulus için mümeyyiz olan orak tarzında kıvrılmış aşağı doğru uzanmış yapraklar görülür. (Gençlik formlarının istisnasile).

Okaliptüs Globulus'un rüçhaniyeti şunlardır:

Türkiyede çoktan tecrübe edilmiş olması, tohumlarının memleket dahilinde istihsal edilebilmesi, memleketin cenup sahillerinde vaki olabilen — 5° ve — 6° lik soğuklara tahammül etmesi, çabuk büyümesi, odununun İspanyada ve Sardunyada maden sütunu olarak kullanılması dır.

Mahzurları: Odunu (Profesör Bernhard'ın raporunda yazılmış olduğu gibi) Avusturalyada vakıa takdir edilmektedir. Fakat okaliptüs nevilerinin en iyisi olarak tavsif edilmemektedir. Tarant'daki ecnebi koloniyal ormancılık enstitüsü namına Hindistanda 6 sene okaliptüs hakkında tecrübe sahibi olan Forstmeister Johannssen sorduğum suale cevaben okaliptüs Globulusun genç ağaçlarının odununun mutavassıt bir dayanıklık gösterdiğini bildirmiştir. (Maden sütunu mütemadî rutubete maruz kalır ve sütunların yetiştirilmesinde genç nebatlarla ikame edilir).

Dalaman çiftliğinde tahsildar İrfan şunları söylemiştir: Orada bazan köylüler okaliptüs Globulus odununu kerestelik diye kullanırlarmış fakat rutubetli yerlerde istimali takdirinde dayanıklılığı az imiş

2) Bu mahzur Türkiyede **Eu. Rostratanın** teşcirile bertaraf edilebilir. Prof. Bernhard bu ağaç hakkında diyor ki odunu Okaliptüs Globulusten daha dayanıklıdır. Okaliptüs rostratadan yapılmış traversler (imprenye) edilmeden 10 - 12 sene toprakta kalmışlardır, en uzun müddet hattâ 20 sene kadardı, maden sütunu olmağa da yararmış. Koloniyal ormancılık enstitüsü de (Tarant, Forstmeister Johannssen) cevabında «Okaliptüs rostrata mevzubahs maksat için (maden sütunu) en iyi bir surette tavsiye edilebilir» diyor. Bu nevi aynen diğer nevi gibi ve hususile gençliğinde gayet serî tecessümlüdür, — 5° lik kadar soğuklara tahammül eder ve şah ve filiz verme kabiliyeti, Glubulusten bir parça daha az olmakla beraber, iyidir. Kum topraklarında, bataklık topraklarında, tuzlu topraklarda hattâ balçık topraklarında bile yetişebilir; hakikatte en iyi tecessümü su istilâsı altında kalan (Aluviyal toprakları) ve taze topraklarda ve su yatakları boyunca izhar eder. Bernhard'a göre (lef 7, sahife 7) Rostrata Sardunyada 12 - 13 senede 22,5 — 25,5 m irtifaı ve 48 - 52 cm. kutru buluyordu. Sardunyada 12 senede hektar başına 147 metre mikâbı (şu halde senede hektar başına 12 metre mikâbı ki bu pek iyi bir tecessümdür) odun tecessüm ediyordu. Sicilyadaki teşcir işlerinde İtalyan

literatürüne göre pek mühim bir mevki almaktadır. Johannsen tohumları doğrudan doğruya Avusturalyadan getirtmeyi tavsiye ediyor, zira orada ağaçların fazla bulunuşu dolayısile iyi intaş kabiliyetini haiz tohumlar getirtmek mümkün olur, müracaat edilebilecek adres şudur: (Wald und Holz de bildirildiğine göre : Commonwealth Council for Scientific and Industrial Research (Division of Forest Products East Melbourne).

3) Eu. Saligna.

Bu ağaç — 5° lik soğuklara tahammül eder. Rutubet hususunda metalibatı yüksektir. Şu halde feyezan altında kalan sahalarla temel suyu hemen satha kadar çıkan toprak sahalarında mevzubahs olabilir. Odunu marangozlukta ve gemi inşasına gelir. Portekizde toprağı sathî bir surette teşcir ettikten sonra bu ağaç dikildi, orada 7 senede 25 m irtifa ve 20 cm. kutur iktisap etti. Fakat Türkiyede okaliptüs teşcirinden asıl maksat maden sütunu istihsali olduğundan esas itibarile rostrata ve (ıslak topraklarda (Saligna da teşcir edilebilir.

4) Eu. Tereticornis.

—5° - —6° ye kadar soğuklara tahammül eder. Sahillerde, su yatakları kenarlarındaki Aluviyonları tercih eder. Odunu rostratanınkinden daha dayanıklıdır, traverste ve gemi inşasında kabili istimaldir. Sun'i surette Akdeniz sahasında, İspanyada, Cezairde, Filistin ve Sardunyada (fakat Sardunyada büyük teşcir ziyalarile) teşcir olunmuştur.

5) Eu. Cornuta.

Sert fakat elâstiki bir odun verir ve kayık inşasında ve ziraat âletleri için istimal olunmaktadır. — 5° ye kadar soğuklara tahammül eder, çabuk büyür.

VI. Silvikültür tekniği:

Meşcerenin tesisi garsiyatla yapılmalıdır; açıkta tohum ekmek muvaffakıyetsizliğe sevkeder, zira okaliptüs nevileri fidelik devresinde çok hassastır ve bu sebepten bu devrede fidanlıklarda mutad olan muhafaza ve ihtimama muhtaçtır.

Tohumların tedariki: Yalnız bir seneden fazla hayat olmıyan taze tohumların, kullanılmasına itina edilmelidir. (Eu. Globulus) un tohumları dahilde (Türkiye) tedarik edilebilir. Tohumların hasadı için şubat ve mart aylarına yani meyvaların olgunluğu zamanın da küçükçe dallar meyvalarla beraber kesilir, meyvalar dallardan tefrik olunur ve kâğıtlar üstünde havadar fakat güneşli olmıyan yerlerde kurutulur. Meyvalar her gün alt üst edilir, 14 gün sonra tohumlar tamamile düşer. Maden sütunu istihsali için bitahsis tavsiye edilmiş bulunan Eu. rostrata nevinin tohumları hariçten Avsturalyadan getirtilmelidir. Avusturalyaya ait bir adresi bundan evvelki bahiste zikretmiştik.

Fidanlıkta tohumların ekilmesi. Ekim şubattan marta kadar yahut mayısta yapılır; senelerdenberi okaliptüs yetiştiren Adanadaki ziraat mektebinde ekseriyetle mart, nisan ve mayıs aylarında ekilir. Tohumun ekilmesi yastıklarda ve yahut 60.40.10 = 15 cm. eb'adındaki sandıklarda yapılır. Tohum ince ve yumuşak, kâfi miktarda ıslatılmış toprağa serpilir ve bir eleğin yardımile azıcık pek ince toprakla örtülür. İzmirde Karşıyakadaki fidanlıkta önce çıplak kum toprağında ekilmişti, bu ekim muvaffak olmadı, ancak gübrelenmiş hümüslü toprakta ekmekle muvafık bir netice istihsal edilmiştir. Tohum ince toprakla karıştırıldıktan sonra da ekilebilir. bu takdirde ince toprakla örtmeğe lüzum yoktur. Okaliptüs tohumu çok küçüktür, bir metre murabbaındaki ekim sahasına 25 -60 gram tohuma ihtiyaç vardır.

Takriben 14 gün sonra fidelikler görünür. Tohumların ekildiği günden itibaren yastıklar ve yahut sandıklar suhunet tahavvüllerinden korunmalıdırlar. Bu da örtmekle olur. Adanadaki ziraat mektebinin bahçesindeki sandıklar kamıştan yapılmış gölgelik kafesler altında idi. Bu kafesler takriben 4 M. irtifasında direkler üstünde tesbit olunmuşlardı. İntaştan sonra fidelerin sulanması itina ile tanzim olunmalıdır. Toprak gündüz mutedil ratıp ve geceleyin oldukça kuru tutulmalıdır. Bu sebepten akşam üstü sulanmamalıdır. Çok fazla rutubette ve hararette tohum pek kolay küflenir ve gayri kabili istimal olur. Hümüs ve kumdan mürekkep olan bir toprak kabili nüfuzdur ve mutedil miktarda su tutar. Sulama gündüzün müteaddit defalar, fakat o kadar şiddetli olmamak üzere (bir bahçevan kovasile) yapılmalıdır. Sandıkların dipleri delikli olmaıdır, ki rutubetin durgunlaşmasına mâni olunsun.

Fidanlıkta şaşırtma: Fideler 1 1/2 - 2 aylık olunca 6 - 10 cm. lik bir irtifa peyda edince şaşırtılır. Şaşırtma yastıklarda, sandıklarda yahut 10 - 12 cm. den fazla kuturlu saksılarda yapılır. Büyük işletmelerde, yani büyük sahalarda yapılacak teşcir maksatları için nebatların yetiştirilmesi halinde şaşırtmayı yastıklarda yapmak şayanı tavsiyedir. Şaşırtma devresine vâsıl olan 40 - 60 günlük nebatlar sureti âdiyede 5 - 10 cm. boyundadır. Şaşırtma köklerin zarar görmemesi için ihtiyatla yapılmalıdır.

Görmüş olduğum fidanlıklarda (Adana, Mersin, Karşıyaka, Mercimek) okaliptüs geniş aralıklarla şaşırtılıyordu; meselâ Adanada 40 - 50 cm. lik murabba şeklinde idi. (4. 11 m lik yastıklarda yapılıyordu, bu yastıkların etrafında küçük ve sulamayı temin eden tümsekler vardı: sulama ilk yaşta 1 - 2 defa) bu kadar aralıklı şaşırtma (takriben her nebat için 0,2 metre murabbaı) pahalıdır ve ancak şaşırtma yastığında yaşlıca ve büyükçe fidanlar yetiştirmek ve ondan sonra bunları bulvarlarda yahut bahçelerde dikmek gayesi için yapılabilir. Yoksa büyük mikyasta teşcir edildiği zaman bu mümkün değildir. Büyük teşcirler için yüzbinlerce fidana ihtiyaç vardır. Bu sebepten fidanlık sahasından daha iyi bir surette istifade etmek lâzımdır. Teşcir maksadı için okaliptüs fidanları 6 - 8 ay şaşırtma yastığında kalırlar. Bu sebepten küçük bir saha fidanlara kâfidir. İspanyadaki Penarroya maden şirketi mütehassısının raporuna göre (İktisat Vekâletinin 25/6/1936 tarih ve 2503 numaralı tahriratı, Orman umum müdürlüğünün dosyası) bu maden şirketinde bir hektarlık fidanlıkta senevî 400,000 dane bir yaşında şaşırtırlmış okaliptüs fidanları istihsal edilmektedir. Bu da ancak 44-45 fide 1 m² inda şaşırtılırsa mümkündür. (Zira fidanlık sahasının bir kısm yollar ve saire için istimal olunur), bu da 15 × 15 cm. lik bir sahaya tekabül eder. Bu suretle yalnız bir hektarlık toprak işlenmesi «gübreleme», ot ayıklama masrafı ilâ. ile